femeia

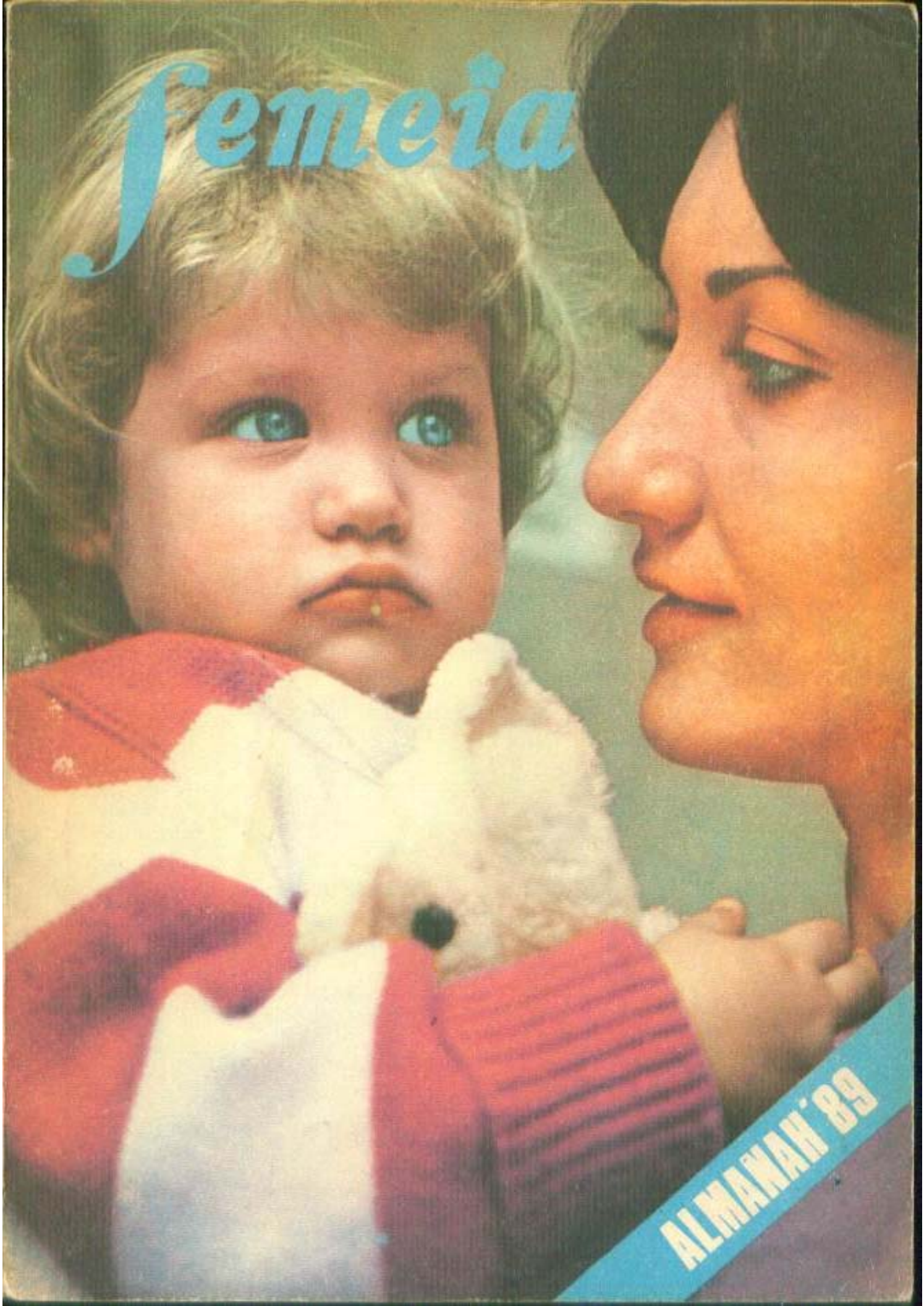

ALMANAH '89

NUME DRAG, SIMBOL MĂREȚ

România are-n frunte înțelept conducător
Om de-aleasă omenie — cum o știm de la străbuni,
Gîndul lui e gîndul țării spre eroic viitor
Și la-ndemnul lui se-nalță ale muncii noi cununi...

România are-n frunte un Erou între eroi,
Ce și-a făurit prin vreme un destin vizionar,
Comunist călit în lupte, purtînd limpede spre noi
Timpul suveranității, scris în plaiul legendar.

Venerat Erou al Păcii și al Patriei Erou,
Veșnic într-un gînd cu țara și cu visu-i de-mplinire,
E mereu în fruntea luptei pentru om și pentru nou,
Pentru libertate-n lume, pentru pace-n omenire.

Nicolae Ceaușescu — nume drag, simbol măreț,
Încrustat în cartea țării, printr-un exemplar destin,
În lumina faptei sale, veacul nostru e-ndrăznеț
Și privește cu speranță către anii care vin...

Pentru viața Lui prin care s-a unit cu-al țării gînd
Ca în veci să fie-n lume Țara noastră Românească
Un popor l-așază-n inimi și îl lumineză-n cînt,
Și-n urarea ca în pace și-ntru mulți ani să trăiască!

NICOLAE DRAGOȘ

OMAGIU DE SUFLET ŞI CONŞTIINŢĂ MARELUI EROU ÎNTRE EROII NEAMULUI, TOVARĂŞUL NICOLAE CEAUŞESCU

În viitoarea secolelor au fost numeroase epocile de glorie ale patriei. Dar nici o altă epocă, din multimilenara istorie a poporului român, nu s-a dovedit a fi mai rodnică, mai bogată în înfăptuiri măreţe decît aceea care poartă numele întemeietorului ei, al celui mai iubit fiu al poporului român, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, epocă inaugurată, cu peste 23 de ani în urmă, de Congresul al IX-lea al partidului. Atunci, în acel memorabil iulie 1965, de la tribuna forumului comuniştilor români, tovarăşul Nicolae Ceauşescu — ales, prin voinţa unanimă a întregii naţiuni, în fruntea partidului — adresa poporului român înflăcăratul îndemn de a se cunoaşte pe sine, de a-şi evalua mai bine forţa şi capacitatea creatoare, de a-şi împlini, în mod exemplar, destinul în societatea noastră socialistă şi în lumea contemporană. Chemînd poporul la muncă şi acţiune revoluţionară, tovarăşul Nicolae Ceauşescu şi-a întemeiat şi îşi întemeiază asemenea însufleţite şi patriotice îndemnuri pe înaltul exemplu pe care îl oferă prin munca şi viaţa sa de zi cu zi, secretarul general al partidului contribuind decisiv la elaborarea şi înfăptuirea strategiilor de dezvoltare economico-socială a ţării — cele mai cutezătoare din întreaga istorie românească —, acţionînd neabătut pentru mobilizarea şi unirea tuturor energiilor în vederea înfăptuirii cu succes a acestor grandioase programe, astfel încît România să înainteze în ritmuri accelerate spre culmile civilizaţiei socialiste şi comuniste.

Este dificil de sintetizat, în cîteva rînduri, tot ceea ce a realizat poporul nostru în anii de cînd în fruntea partidului şi statului se află tovarăşul Nicolae Ceauşescu, contribuţia sa hotărîtoare la marile realizări ale ţării noastre, la înaltul prestigiu de care se bucură pe toate meridianele. Dar astăzi cunoaştem cu toţii că secretarul general al Partidului Comunist Român, preşedintele României socialiste, mult stimatul nostru conducător, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, Erou între eroii neamului, personalitate de aură internaţională, militant de frunte al mişcării comuniste şi muncitoreşti din întreaga lume, ne dăruieşte, ca nimeni altul din zbuciumata noastră istorie, neasemuitul exemplu al identificării cu aspiraţiile şi nădejdile unui întreg popor, căruia îi ilustrează cu geniu virtuţile, ridicîndu-le la o unică şi fără egal strălucire. Cu numele său de-

semnăm astăzi renașterea României, numim împlinirile și gloria ei, demnitatea, independența și suveranitatea, identificăm dinamismul economico-social, prosperitatea, democrația, nestrămutata noastră unitate națională. Nicicînd în îndelungata sa existență, poporul român nu a avut mai clară înțelegerea forței pe care o reprezintă unitatea sa în jurul celui care îl conduce, nicicînd n-a trăit mai puternic sentimentul de certitudine că omul aflat la cîrma țării reprezintă sinteza cea mai reușită a virtuților sale însușite de-a lungul veacurilor, exponentul cel mai fidel al idealurilor sale de bunăstare și pace.

Opțiunea și voința unanimă a comuniștilor, a întregului popor, în alegerea cîrmaciului destinului național, a strategului clarvăzător peste ani și decenii al operei de făurire a socialismului și comunismului, exprimă deplina încredere, profunda prețuire și stimă față de însușirile de excepție ale unei personalități de excepție, patriot înflăcărat și încercat militant comunist, legat trup și suflet de glia străbună, neînfricat luptător pentru izbînda aspirațiilor seculare ale poporului român. Această unanimă opțiune națională venea să consacre o viață dedicată partidului, poporului, încă din anii grei ai ilegalității, cînd, în eroicele bătălii împotriva exploatării capitaliste și a fascismului, și-a demonstrat cu tărie dîrzenia, curajul, spiritul de dreptate, demnitatea în apărarea idealurilor comuniste.

Personalitatea proeminentă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, participant din fragedă tinerețe, cu dăruire exemplară și eroism, la marile acțiuni muncitorești, s-a afirmat la școala aspră a luptei revoluționare. La numai 14 ani este primit în rîndurile Uniunii Tineretului Comunist, moment ce a însemnat și intrarea în rîndurile Partidului Comunist Român — act de supremă recunoaștere a meritelor sale, a maturității gîndirii sale revoluționare —, iar la 15 ani era delegat al tineretului democrat din București să reprezinte voința acestuia la Conferința luptătorilor antifasciști din România, fiind ales în conducerea Comitetului Național Antifascist. Destinul tînărului Nicolae Ceaușescu, cărula partidul și organizația sa revoluționară de tineret îi încredințau importante munci de răspundere, dobîndea contururi tot mai ferme prin sarcinile pe care le

îndeplinea exemplar, conducînd numeroase acţiuni întreprinse în condiţiile ilegalităţii, militînd cu ardoare şi curaj pentru ca tot mai mulţi tineri să cunoască şi să urmeze cuvîntul partidului. În timpul procesului de la Braşov al grupului de luptători comunişti şi antifascişti, în fruntea cărora s-a aflat tovarăşul Nicolae Ceauşescu, tînărul revoluţionar şi-a îndeplinit în mod strălucit, cu inteligenţă şi combativitate, rolul încredinţat de partid în orientarea politică a procesului, transformîndu-se din acuzat în acuzator, ridicîndu-se cu hotărîre în apărarea drepturilor muncitorilor, demascînd primejdia pe care o constituia fascismul pentru independenţa şi libertatea României. Pe baza marii sale experienţe politice şi organizatorice, a neobositei sale puteri de muncă, i s-a încredinţat sarcina de a pregăti temeinic marea demonstraţie antifascistă şi antirăzboinică de la 1 Mai 1939, în organizarea şi desfăşurarea căreia a avut, împreună cu tovarăşa Elena Ceauşescu (Petrescu), un rol determinant. Remarcabila capacitate de mobilizare şi însufleţire a maselor, însuşirile de militant revoluţionar au căpătat strălucite afirmări şi în munca de reorganizare a Uniunii Tineretului Comunist, în clocotitoarea activitate desfăşurată de partid pentru izbînda revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă de la 23 August 1944.

Experienţa revoluţionară dobîndită în anii luptei ilegale, alesele calităţi morale, politice, organizatorice ale tovarăşului Nicolae Ceauşescu aveau să se afirme pe o treaptă şi mai înaltă în anii în care ţara pornea să-şi făurească un nou destin, în care poporul aşeza temelii trainice orînduirii socialiste. Vasta activitate de militant de frunte al partidului acumulată în decursul multor ani, abnegaţia şi devotamentul pentru idealurile socialismului, gîndirea clarvăzătoare şi nesecata putere de muncă au cunoscut o deplină încununare în perioada inaugurată de Congresul al IX-lea, cînd istoricul forum al comuniştilor din 1965 a ales în funcţia de secretar general al partidului pe tovarăşul Nicolae Ceauşescu. În acest răstimp, societatea românească a urcat neabătut noi şi tot mai înalte trepte de progres şi civilizaţie, a străbătut un lung şi glorios drum în dezvoltarea sa multilaterală, aceşti ani alcătuind cea mai densă şi bogată perioadă

în înfăptuiri socialiste, perioadă ce va purta mereu prin vreme numele strălucitului său ctitor — „Epoca Nicolae Ceaușescu".

Promotor curajos al noului, al deschiderilor originale, teoretice și practice, aplicînd în mod creator adevărurile generale ale socialismului științific, ale materialismului dialectic și istoric la realitățile concrete ale țării noastre, secretarul general al partidului a regîndit, cu înaltă rigoare științifică și într-o cuprinzătoare viziune revoluționară, întreaga strategie de edificare a noii orînduiri, înlăturînd idei și teze preconcepute și punînd în valoare capacitatea partidului de a stabili obiectivele de acțiune corespunzătoare fiecărei etape istorice, potențialului creator al poporului. Pe această temelie au fost elaborate programe realiste și profund mobilizatoare de dezvoltare economico-socială a patriei, care au asigurat ritmuri înalte de creștere a forței economice, făurirea unei puternice și moderne baze tehnico-materiale, racordarea întregului teritoriu al patriei la pulsul unei vieți economice dinamice, continua înflorire a științei, învățămîntului și culturii, ridicarea permanentă a nivelului de trai al oamenilor muncii. Totodată, tovarășul Nicolae Ceaușescu a desfășurat o vastă și intensă muncă politico-organizatorică pentru mobilizarea și unirea energiilor poporului în vederea înfăptuirii marilor obiective pe care și le-a propus țara în acești ani, instituind un nou stil de conducere a vieții economico-sociale, ale cărui trăsături constau în cunoașterea nemijlocită, directă a realităților, în dialogul larg de lucru cu făuritorii bunurilor și valorilor materiale și spirituale, în analiza la fața locului a stadiului îndeplinirii hotărîrilor luate. Acest stil deschis, novator, revoluționar relevă concepția secretarului general al partidului potrivit căreia *„socialismul este opera conștientă a poporului, el se construiește cu poporul și pentru popor"*. Astfel, din inițiativa și cu participarea nemijlocită a tovarășului Nicolae Ceaușescu a fost creat un cadru democratic nou, original, unic în felul său, care reunește o multitudine de structuri ce funcționează la toate nivelurile societății și în toate sectoarele de activitate, îmbinînd democrația reprezentativă cu participarea directă a tuturor cetățenilor la actul de luare a

deciziilor în probleme de interes general. De asemenea, anii epocii inaugurate de Congresul al IX-lea al partidului înregistrează o puternică afirmare internaţională a României socialiste, a politicii sale externe consacrate dezvoltării libere şi independente a fiecărei naţiuni, asigurării păcii şi colaborării rodnice între popoare, soluţionării juste a problemelor complexe ale lumii contemporane, făuririi unei lumi mai drepte şi mai bune pe planeta noastră.

Inaugurînd o etapă de adînci transformări revoluţionare în viaţa partidului şi a ţării, care au înscris pentru totdeauna în cronica de aur a istoriei naţionale pagini de o măreţie fără egal, tovarăşul Nicolae Ceauşescu a imprimat în toate domeniile de activitate un spirit nou, profund dinamizator, care a stimulat puternic energiile şi forţa creatoare ale întregului popor. Spiritului umanist-revoluţionar al secretarului general al partidului, încrederii sale nemărginite în puterea de creaţie a poporului i se datorează şi asigurarea celor mai bune condiţii pentru afirmarea fără precedent a femeilor patriei în societate, pentru participarea lor amplă la întreaga viaţă politică, socială, economică şi spirituală a ţării, pentru îmbinarea armonioasă a activităţii profesionale cu cea de mame şi soţii, cu îndatorirea nobilă de a păstra tinereţea şi vigoarea naţiunii noastre, de a educa noile generaţii. Datorită acţiunii ferme a partidului, a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, a tovarăşei Elena Ceauşescu, femeilor din România socialistă li s-a asigurat un statut de deplină egalitate, ele bucurîndu-se de largi posibilităţi de afirmare şi împlinire, de a-şi pune tot mai deplin în valoare capacităţile şi aptitudinile creatoare, de a participa tot mai eficient, alături de întregul popor, la înfăptuirea grandioaselor programe de dezvoltare a patriei. În acelaşi timp, femeile ţării noastre, profund interesate în viitorul fericit al copiilor, în eliberarea omenirii de coşmarul sumbru al armelor nucleare, sînt din tot sufletul recunoscătoare mult stimatului nostru conducător pentru grija sa permanentă

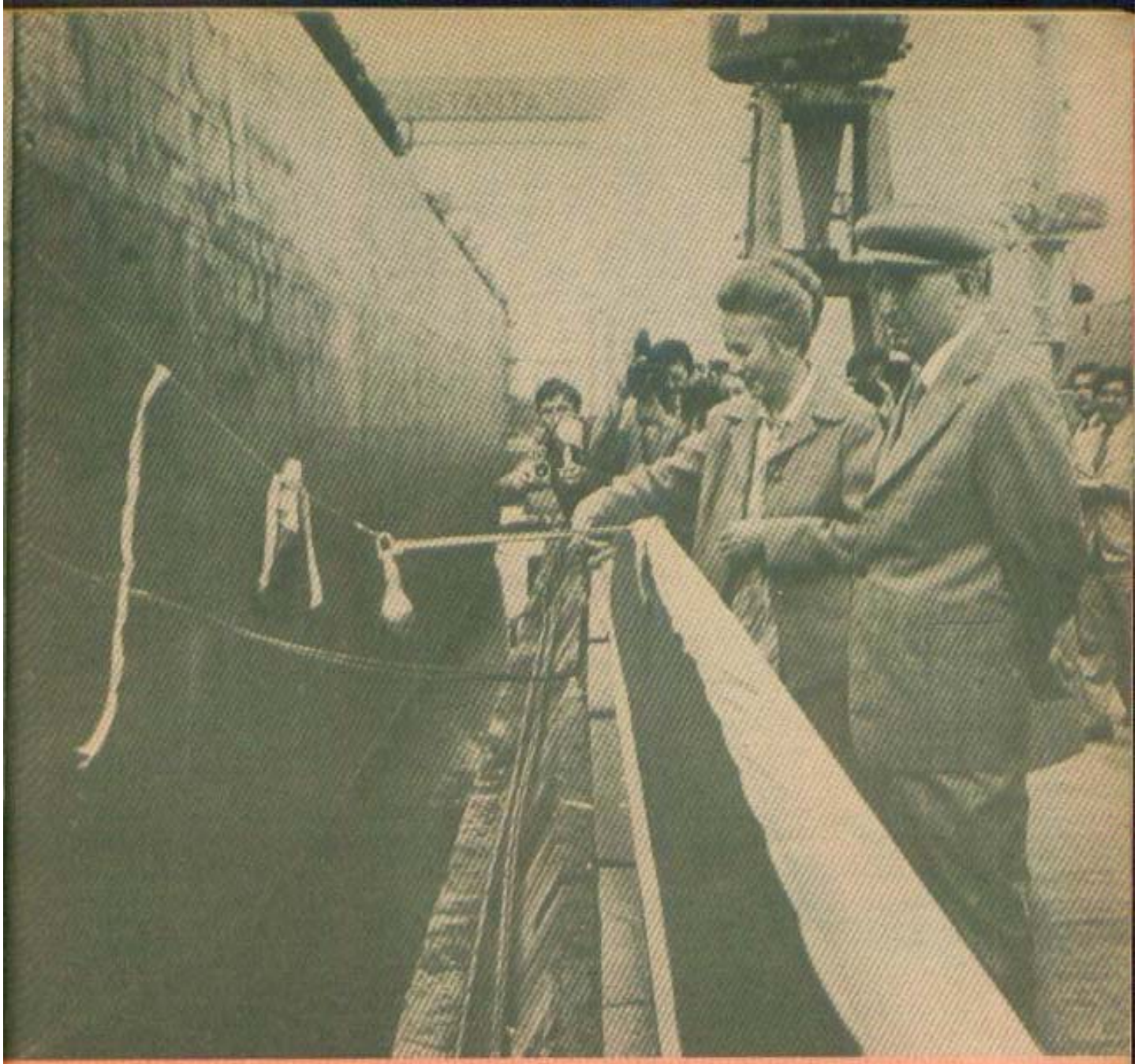

și eforturile neobosite de a apăra dreptul popoarelor la pace, la o viață liberă și demnă.

Pe luminosul drum deschis de istoricul Congres al IX-lea al partidului, poporul român își privește cu mîndrie impunătoarele realizări ale prezentului și își făurește cu încredere viitorul. Încredere într-un viitor tot mai luminos, pe care întreaga noastră națiune se angajează să-l apropie prin muncă neobosită, prin devotament și indestructibilă unitate în jurul partidului, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Exemplul eforturilor ce ne așteaptă ni-l dă, ca întotdeauna, Eroul între eroii neamului românesc, prin exprimarea crezului de muncă și a angajamentului ferm de a acționa și în viitor *„cu toate forțele, cu toată priceperea, cu întregul spirit revoluționar, pentru înfăptuirea politicii partidului nostru, pentru realizarea programului partidului, pentru asigurarea ridicării patriei pe noi culmi de progres și civilizație. Voi face totul* — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — *pentru a servi întotdeauna poporul, partidul, socialismul!"*.

Acest glorios angajament este însoțit de hotărîrea unanimă a națiunii noastre de a întîmpina cu remarcabile fapte de muncă a 45-a aniversare a marii noastre sărbători naționale de la 23 August și al XIV-lea Congres al partidului, de a acționa, cu toată energia și capacitatea, pentru a îndeplini, cu înaltă responsabilitate comunistă, orientările și sarcinile prefigurate în Tezele din aprilie, pe drumul unor noi și măreți înfăptuiri, sub conducerea celui mai iubit fiu al patriei, a marelui Erou al României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, căruia îi adresăm, alături de întregul popor, cu deosebit respect, un vibrant omagiu, cele mai calde urări de sănătate și viață îndelungată, putere de muncă, spre desăvîrșirea înălțătoarei opere istorice pe care o înfăptuiește cu atîta strălucire, împreună cu poporul și pentru poporul care l-a ales să-i călăuzească destinele spre comunism.

ÎNTRU ACEEAȘI CAUZĂ MĂREAȚĂ

Așa vă știm: alături de-o viață,
Mereu pe-aceeași cale ne-ntreruptă,
Întru aceeași cauză măreață,
Reazem având tovarășa de luptă.

Așa vă știm: la greu ca și la bine
Cu-ai muncii fii — un gînd și o voință,
Stindardul comunistelor destine
Purtîndu-l tot mai sus, spre biruință.

Așa vă știm: în primăvara vieții
Scrutînd cu îndrăzneală viitorul,
Tineri mereu în Țara tinereții,
Slujind Partidul, Patria, Poporul.

NICULAE STOIAN

Înalta noastră stimă şi preţuire

TOVARĂŞEI ELENA CEAUŞESCU - LUMINOS EXEMPLU DE MUNCĂ ŞI VIAŢĂ DEDICATE PATRIEI, FERICIRII POPORULUI

În cea dintîi carte a neamului — Istoria — aflam înscrisă pentru totdeauna cu litere de aur între acei luptători neobosiți pentru împlinirea idealurilor revoluționare, patriotice și umaniste ale poporului român, luminoasa personalitate a tovarășei Elena Ceaușescu, destinul său împletindu-se cu destinul țării și al poporului într-o viață exemplară, alături de ctitorul României moderne, strălucitul nostru conducător, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Efigia anilor pe care îi numim, cu vibrantă mîndrie patriotică, „Epoca Nicolae Ceaușescu", relevă contribuția hotărîtoare, alături de marele Erou al națiunii române, adusă de tovarășa Elena Ceaușescu la înfăptuirea marilor împliniri ale socialismului pe meleagurile românești, pilda neodihnei sale creatoare ce ne-o oferă necontenit, înrîurind fapta noastră cu gîndul la mai binele patriei.

Neobosita activitate a tovarășei Elena Ceaușescu este inseparabilă de numele patriei, pentru a cărei propășire își dăruiește întreaga energie și forță creatoare, de crezul său comunist, pentru a cărui biruință s-a consacrat încă din fragedă tinerețe, de poporul căruia îi aparține și care îi rostește numele cu aleasă prețuire și cea mai înaltă stimă. Îmbinînd în modul cel mai strălucit gîndirea revoluționară și acțiunea neobosită a militantului politic, pentru care slujirea poporului înseamnă suprema datorie, cu inteligența și pasiunea creatoare ale unui reputat om de știință de prestigiu internațional, tovarășa Elena Ceaușescu reprezintă un însuflețitor exemplu pentru femeile României socialiste, pentru întregul popor, o întruchipare a virtuților tradiționale ale acestuia. Sensibilitatea și profundul umanism, puterea de muncă și hărnicia, capacitatea de gîndire novatoare, desăvîrșita principialitate comunistă, autenticul spirit de dreptate se împletesc, în modul cel mai fericit, cu încrederea nețărmurită în popor, cu preocuparea permanentă pentru înălțarea națiunii noastre socialiste pe trepte tot mai înalte de civilizație materială și spirituală.

Nenumărate sînt paginile memorabile din istoria țării și a partidului care vorbesc pilduitor despre activitatea de un patos revoluționar, înflăcărat, desfășurată cu eroism și neînfricare de tovarășa Elena Ceaușescu în anii luptei revoluționare, purtată în ilegalitate. Încă din anii tinereții, tovarășa Elena Ceaușescu a participat, alături de cel mai iubit fiu al națiunii noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la marile bătălii de clasă, antifasciste și antirăzboinice, în aceste bătălii formîndu-și înaltele trăsături morale, combativitatea și fermitatea revoluționară, patriotismul înflăcărat, eroismul, angajarea totală și devotamentul nețărmurit în slujba clasei muncitoare, a partidului comunist, constituindu-și faptele în exemple vii de acțiuni cutezătoare și trăire militantă a vieții. În toți acei ani grei de luptă ai ilegalității, ca și în anii socialismului biruitor, cînd a devenit o personalitate proeminentă a vieții științifice și politico-sociale mondiale, pentru tovarășa Elena Ceaușescu a fi revoluționar a însemnat și înseamnă a pune mai presus de toate interesele partidului, ale poporului, a lupta cu abnegație și dăruire pentru triumful ideilor socialismului și comunismului, a-ți îndeplini exemplar sarcinile încredințate.

Strălucitele calități ale tovarășei Elena Ceaușescu de remarcabil om politic și savant, profund devotat intereselor poporului român, idealurilor înalte ale umanismului revoluționar, s-au afirmat în plenitudinea lor în epoca de puternic avînt constructiv inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului. Drept încununare a îndelungatei și rodnicei sale activități politice, sociale, științifice, expresie vie a prețuirii de care se bucură în rîndurile Partidului Comunist Român, ale clasei muncitoare, ale poporului, tovarășei Elena Ceaușescu i-au fost încredințate înalte funcții de partid și de stat. Ca membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim viceprim-ministru al guvernului, președinte al Consiliului Național pentru Știință și Învățămînt, tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu îmbină, într-o viziune armonioasă, capacitatea și vasta experiență a militantului politic cu vocația savantului și intelectualului de excepție, aducînd o contribuție determinantă la fundamentarea politicii interne și externe a partidului, la punerea în aplicare a măreților planuri de dezvoltare economico-socială a țării, a importantelor programe de organizare și modernizare a producției, de creștere a productivității muncii și a eficienței economice, la realizarea obiectivelor noii revoluții tehnico-științifice și a noii revoluții agrare, la înfăptuirea neabătută a programului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

Este remarcabil rolul determinant al tovarășei Elena Ceaușescu în promovarea noului în toate domeniile cunoașterii, în înflorirea științei, învățămîntului și culturii românești. În calitate de președinte al Consiliului Național al Științei și Învățămîntului, tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu desfășoară o continuă muncă de cercetare științifică, orientată spre elaborarea și înfăptuirea politicii partidului de dezvoltare a științei și tehnologiei, fapt ce a permis României să se înscrie pe drumul ascendent spre coordonatele de vîrf ale progresului în lumea contemporană. De numele și activitatea prodigioasă ale tovarășei Elena Ceaușescu, de virtuțile sale de cercetător neobosit și savant preocupat permanent de lărgirea continuă a granițelor cunoașterii umane sînt inseparabil legate afirmarea geniului științific românesc în lume, promovarea consecventă a colaborării științifice internaționale, în beneficiul exclusiv al omului, al propășirii națiunilor, al păcii și înțelegerii între popoare.

Cu înaltă competență și înflăcărat patriotism, tovarășa Elena Ceaușescu a mobilizat detașamentul oamenilor de știință din țara noastră spre înfăptuirea obiectivelor economice prioritare, în acest fel cunoscînd o dezvoltare fără precedent, în consens cu cerințele actuale ale economiei naționale și cu tendințele evoluției științifice în lume, noi ramuri ale științei și ingineriei tehnologice. Astfel, realizările competitive pe plan mondial obținute de cercetarea științifică în domeniul ingineriei și tehnologiei chimice se bucură de largă apreciere în întreaga lume. Prestigioasa activitate a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu în domenii de vîrf ale științei și cunoașterii moderne contemporane, cum este chimia macromoleculară, i-a adus savantului român o vie și admirabilă recunoaștere internațională, răsplătită cu înalte distincții și onoruri de către mari institute academice de pe diferite meridiane ale globului, tovarășa Elena Ceaușescu fiind membru titular al Academiei Republicii Socialiste România și, totodată, membru de onoare al

(Continuare în pag. 14)

CU SOARELE DIN INIMI

Un cînt de ram în floare ne-a adus
însemn de primăvară românească.
Ea s-a născut poporul să-şi cinstească
Ea are ţara-n suflet mai presus.

Sub cetină de dor şi de Ianuar
din vechi urări ia tînăr vers fiinţă.
Ea s-a născut s-aducă biruinţă
luminilor, pe plaiul milenar.

În ţara de baladă, Anul Nou
spre rod şi glorii semne bune are.
Ea poartă-n crez a patriei onoare
deodată cu al patriei Erou.

Din brazi înalţi, din murmur de izvor
al dragostei elogiu prinde rază.
Cu flacăra ştiinţei, Ea veghează
al Păcii ideal nepieritor.

Cu soarele din inimi de copii
i-aduc cinstire plaiuri nestemate.
Spre ale ţării vremi tot mai înalte,
veghează împliniri şi bucurii.

MIHAI NEGULESCU

(Urmare din pag. 12)
unui impresionant număr de academii, universități și instituții de știință, cultură și artă din lume.

Alegerea tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu în înalta funcție de președinte al Comitetului Național Român „Oamenii de știință și pacea" este încă o recunoaștere a prestigioasei activități pe care o desfășoară pentru întărirea colaborării și conlucrării cu alte organizații ale oamenilor de știință din întreaga lume în lupta pentru apărarea păcii, pentru dezarmare și înlăturarea unei catastrofe nucleare, pentru ca știința, învățământul și cultura să fie puse exclusiv în slujba poporului și civilizației umane, a colaborării și înțelegerii între națiuni, a dezvoltării lor libere și demne. Împreună cu marele Erou al păcii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, tovarășa Elena Ceaușescu aduce o contribuție de seamă la promovarea constantă a idealurilor de pace și colaborare ale României socialiste, la soluționarea pașnică a problemelor complexe care confruntă omenirea, la edificarea unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră.

Tovarășei Elena Ceaușescu, femeile patriei, întreaga națiune îi adresează sentimentele de aleasă stimă și prețuire pentru grija și dragostea părintească statornică pe care o poartă fiilor și fiicelor patriei. Militanta comunistă care, încă din anii ilegalității, a luptat pentru dreptate și egalitate între oameni, inclusiv pentru schimbarea radicală a condiției femeii și ridicarea ei la o nouă demnitate, acordă o deosebită și statornică atenție înfăptuirii politicii partidului în ceea ce privește afirmarea deplină a femeii în toate domeniile vieții politice, economice și sociale, pentru ca ea să ocupe locul care i se cuvine în societate, potrivit gradului de pregătire, experienței și capacității sale.

Milioanele de femei ce trăiesc în România acestor ani glorioși îi adresează cu deosebit respect mulțumirile și recunoștința lor cea mai profundă pentru statornicia cu care se ocupă de creșterea necontenită a rolului lor în societate, conștiente că tocmai prezența lor numeroasă, neîngrădită de nici o barieră, în absolut toate ramurile de activitate, a condus la promovarea fără precedent a femeilor în toate forurile de decizie ale societății, în toate organismele sistemului democrației noastre muncitorești-revoluționare, consecință directă a politicii consecvente a partidului și statului, a orientărilor și indicațiilor formulate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de tovarășa Elena Ceaușescu.

Pentru toate marile înfăptuiri ale căror beneficiare, alături de întregul popor, sîntem, pentru grija permanentă pe care secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, tovarășa Elena Ceaușescu le manifestă față de femeia-mamă, familie, copii și tineret, milioanele de femei le adresează mulțumirile și recunoștința lor deplină, încredințîndu-i că vor face totul pentru ca tinerele mlădițe, pe care le-au ocrotit cu căldură, să crească sănătoase și viguroase, să-și iubească cu devotament patria, partidul comunist.

Puternic mobilizate de exemplul de muncă și viață revoluționară ale tovarășei Elena Ceaușescu dedicate prosperității și fericirii poporului, femeile patriei își reînnoiesc angajamentul solemn de a acționa cu toată energia și capacitatea pentru a îndeplini, cu înaltă responsabilitate comunistă, sarcinile ce le revin din hotărîrile Congresului al XIII-lea și ale Conferinței Naționale ale partidului, militînd cu spirit revoluționar pentru dezvoltarea și înflorirea multilaterală a țării, pentru ridicarea României pe treptele cele mai înalte ale civilizației socialiste și comuniste.

OAMENII MUNCII DIN
TOVARĂȘULUI NIL
REALIZAT
LUI CINCINAL
COMUNIST ROMÂN
ARE SAU GENERAL

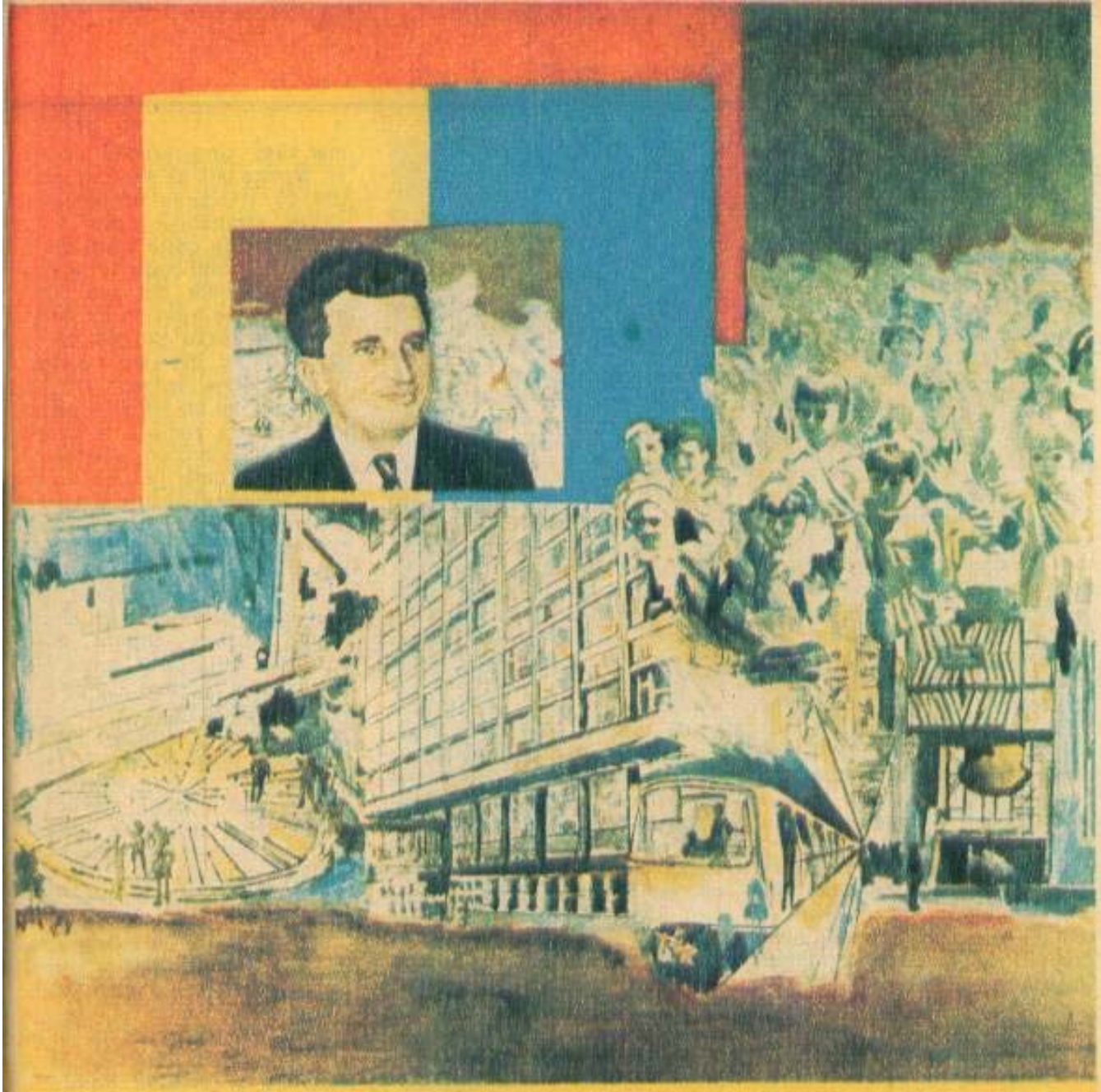

ANUL 45 AL LIBERTĂȚII NOASTRE

TEMELIILE UNUI DESTIN EROIC

Există, în crugul veacurilor ce oglindesc dăinuirea unui popor, evenimente cardinale, care se dovedesc nu numai pietre de hotar ale existenței sale, ci hotărnicesc, la scara timpului, vetrele unor întemeieri și ale unor biruințe de destin, care le fac să devină pentru generațiile următoare sărbători ale sufletului și ale conștiinței naționale. Un astfel de moment îl reprezintă, pentru poporul român, aniversarea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, declanșată în august 1944, act fundamental al istoriei patriei, de la al cărui triumf glorios se împlinesc, în 1989, patruzeci și cinci de ani. Sub arcuirea lor de pace și liniște, de bucurie a muncii și izvodire a unor măreție împliniri, s-au adunat tot atitea trepte ale unui vast și înnoitor proces revoluționar, deschis în zilele eroice ale acelui august de foc, care a inaugurat o eră nouă, era făuririi conștiente și libere, de către un popor liber și stăpîn în țara sa, a destinului său socialist și comunist.

Minuțios pregătită prin întreaga activitate a Partidului Comunist Român, de realizare a unității de acțiune a clasei muncitoare, de coalizare a tuturor forțelor patriotice, antifasciste, în condițiile grele ale dominației hitleriste și ale celui de-al doilea război mondial, victoria marii revoluții a reprezentat o încununare legitimă a luptei poporului român pentru împlinirea aspirațiilor vitale, de libertate, independență națională și dreptate socială, de progres și bunăstare. Ea nu a fost cîtuși de puțin produsul unor fenomene conjuncturale, ci rezultatul unei îndelungate perioade de frămîntări, de contradicții și lupte înverșunate, în cadrul cărora clasa muncitoare, în frunte cu Partidul Comunist Român, a avut rolul hotărîtor. Evidențiind semnificația fundamentală a revoluției din august 1944, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele României, arăta că aceasta „*a inaugurat o etapă nouă a istoriei patriei, a deschis calea împlinirii idealurilor și năzuințelor de dreptate și libertate ale poporului român, a cuceririi depline a independenței și suveranității naționale, a afirmării României ca națiune liberă și demnă în rîndul națiunilor lumii*". În perspectiva deschisă de insurecția victorioasă s-au impus cu necesitate și s-au realizat mari transformări revoluționare, care au asigurat înfăptuirea revoluției democratice, a revoluției socialiste și trecerea la construirea socialismului și comunismului.

Desfășurarea tumultuoasă a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă a validat pe deplin orientarea Partidului Comunist Român privind rolul decisiv al factorului intern în lupta pentru independență, suveranitate și unitate. După înlăturarea dictaturii antonesciene s-a instituit un nou guvern, din care, pentru prima dată în istoria națională, făcea parte și un reprezentant al partidului comunist. În intervalul 23—31 august 1944, forțele revoluționare românești, întreaga armată română, care a trecut ca un singur om pe baricadele revoluției, au aplicat o puternică lovitură inamicului hitlerist. Au fost eliberate circa două treimi din teritoriul național — 150 000 km pătrați —, provocîndu-le mari pierderi trupelor germane (peste 60 000 de militari, echivalînd cu 6 divizii). Totodată, armata română a deschis și a susținut singură circa trei săptămîni, pînă la unirea cu forțele sovietice aliate, un nou front de luptă european, împotriva Germaniei naziste și Ungariei horthyste, în Transilvania și Banat, pregătind ofensiva eliberatoare a pămîntului străbun, răpit prin odiosul Dictat de la Viena. În același timp, masele largi populare, angajate în revoluție, au determinat inițierea, sub conducerea partidului comunist, a unui vast proces de transformare revoluționară a societății românești, încordîndu-și, totodată, forțele pentru a susține, în continuare, efortul de război. România punîndu-și toate resursele materiale și umane, întregul potențial economic și militar în slujba luptei împotriva Germaniei hitleriste și a acoliților ei. La 9 mai 1945, cînd războiul lua sfîrșit, armata țării se întorcea în patrie cu steagurile acoperite de glorie; străbătuse peste 1 700 km, eliberase peste 3 800 de localități și contribuise la alungarea ocupanților din alte cîteva mii, avînd pe front, în tot timpul războiului, circa 540 000 de ostași și ofițeri, din care a pierdut, în lupte grele, aproape 170 000. Însuflețită de un fierbinte patriotism, armata română a săvîrșit fapte de un eroism legendar în lupta dusă, umăr la umăr cu armata sovietică, pentru eliberarea deplină a țării, izgonirea trupelor hitleristo-horthyste de pe întreg teritoriul național, precum și pentru eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și a unei părți din teritoriul Austriei, contribuind la scurtarea celui de-al doilea război mondial cu circa 200 de zile. Intrarea României în războiul antihitlerist, odată cu actul energic al națiunii de la 23 August 1944, în condițiile în care soarta războiului nu era decisă, a exprimat adevăratele idealuri de libertate și independență ale poporului român, voința sa de a fi stăpîn pe propria soartă, de a-și clădi viitorul potrivit vrerii sale.

Prin conținutul și consecințele pe care le-a avut asupra întregii dezvoltări social-politice ulterioare, evenimentele istorice petrecute în urmă cu 45 de ani au determinat o cotitură radicală în destinele și evoluția României, deschizînd — așa cum sublinia secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu — „*calea nu numai a eliberării definitive a patriei noastre de sub jugul dominației străine și eliberării sociale a maselor, dar și a unei ere noi, de făurire a celei mai înaintate orînduiri — orînduirea socialistă — în care poporul este pe deplin stăpîn pe destinele sale și merge ferm înainte spre comunism*". În această viziune amplă, 23 August 1944 ne apare — așa cum o atestă istoria însăși — că un veritabil moment de sinteză, care încununează lupta eroică, de sorginte patriotică, a revoluționarilor comuniști, chemați la fapte pilduitoare, întru înălțarea și măreția țării. Cucerirea întregii puteri politice de că-

tre clasa muncitoare, în alianță cu țărănimea și intelectualitatea, proclamarea Republicii populare la 30 Decembrie 1947 au dat o nouă perspectivă actului de la 23 August, unității social-politice și morale a poporului român. Sub conducerea clarvăzătoare a partidului comunist, care în întreaga sa politică și activitate a exprimat interesele supreme ale poporului, România a parcurs, în procesul revoluționar unic de făurire a noii orînduiri sociale, mai multe etape, aflîndu-se, în prezent, în etapa istorică a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate. Dintr-o țară slab dezvoltată, România socialistă de astăzi a devenit o țară industrial-agrară, cu o industrie modernă, puternică, întemeiată pe proprietatea socialistă a întregului popor, cu o agricultură socialistă în plină dezvoltare și modernizare, concepute și fondate pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, cu un nivel de viață materială și spirituală în continuă creștere. *„Toate aceste minunate realizări demonstrează* — așa cum sublinia tovarășa Elena Ceaușescu în cuvîntarea rostită în 1988 cu prilejul marii adunări populare consacrate sărbătoririi zilei de 23 August — *forța și capacitatea partidului nostru comunist, care slujește neabătut interesele fundamentale ale întregii națiuni, împlinindu-și cu cinste misiunea sa istorică de a conduce poporul român pe calea socialismului, a bunăstării, libertății și independenței patriei"*.

Pe luminosul drum deschis de revoluția din August 1944, se detașează, cu strălucire, perioada celor mai grandioase realizări din întreaga existență a patriei, inaugurată de Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, care, sub conducerea genială a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu — ales, prin vrerea și consensul întregii națiuni, în funcția supremă de partid —, a marcat o etapă nouă în activitatea partidului, în întregul proces revoluționar, deschizînd larg calea gîndirii și activității creatoare, a perfecționării întregii munci de

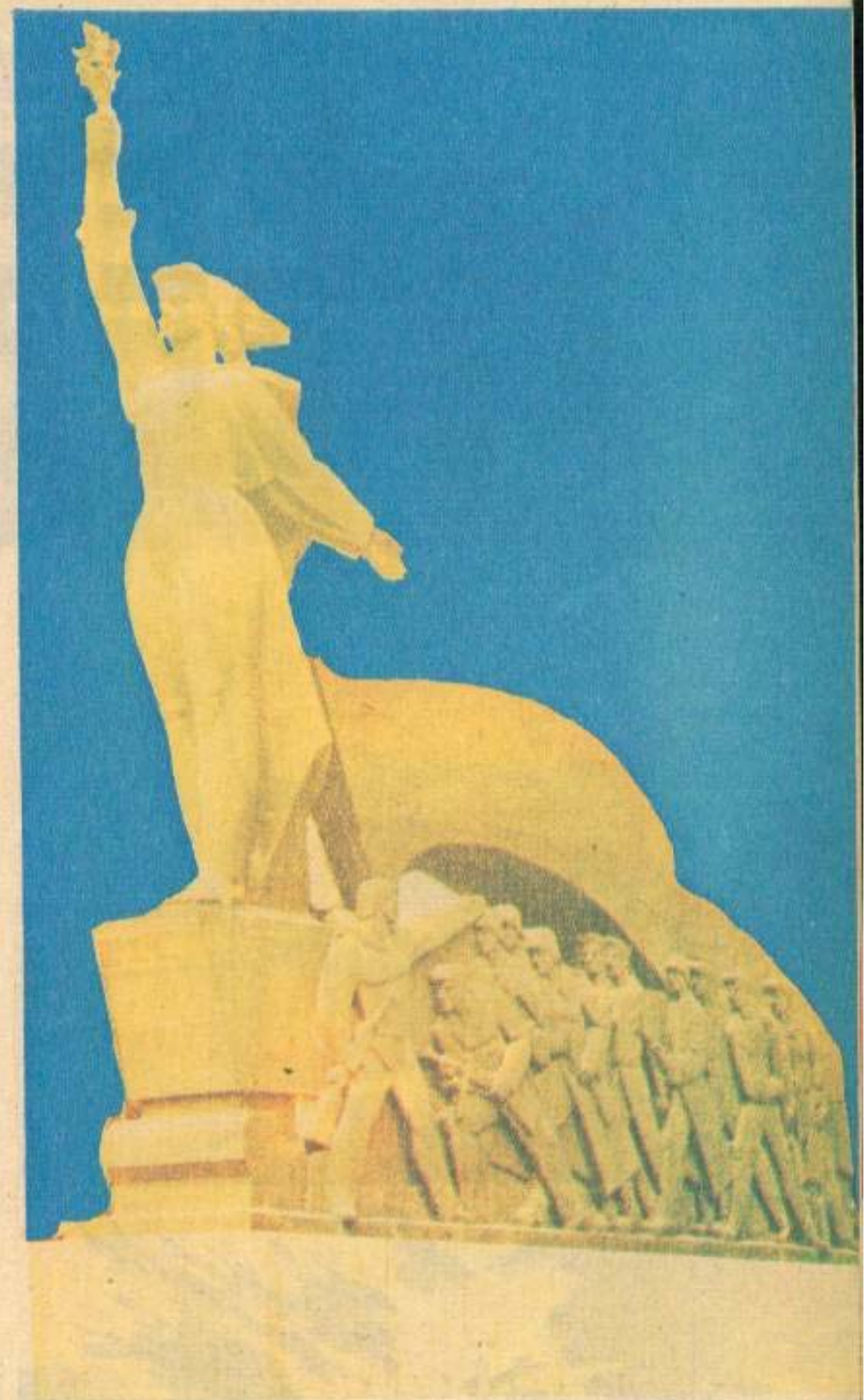

conducere și făurire a noii orînduiri. Anii care au trecut de la Congresul al IX-lea se constituie într-un timp eroic, de transformări revoluționare fără precedent, în toate domeniile vieții economice și sociale, într-o epocă deschizătoare de luminoase orizonturi comuniste, pe care întregul popor o numește

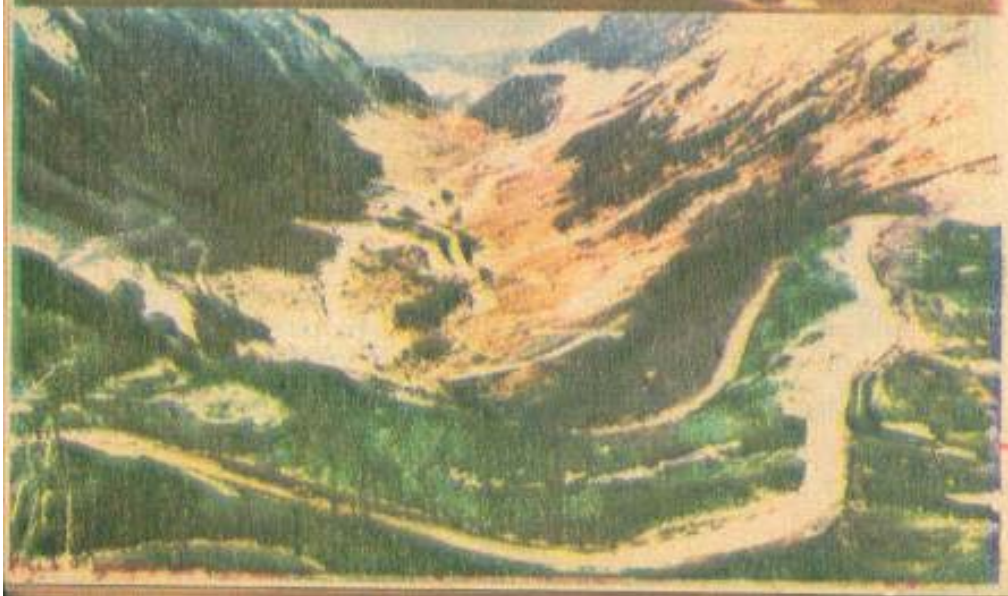

cu îndreptățită mîndrie patriotică și profundă recunoștință pentru genialul său ctitor, „Epoca Nicolae Ceaușescu". În această epocă nouă, înscrisă cu litere de aur în cartea gloriei românești, țara a progresat cel mai mult, a făcut pașii cei mai marcanți spre viitorul ei comunist, și-a sporit, în ritmuri altădată de neconceput, avuția națională, suportul sigur al libertății și independenței, a consolidat necontenit o magistrală cucerire: unitatea de monolit a poporului în jurul partidului, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Sub conducerea și cu contribuția determinantă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, partidul a elaborat strategia și modalitățile tactice de punere în aplicare a măreței opere de dezvoltare accelerată a patriei, conferindu-i acesteia o forță și un chip pe care nici nu îndrăzneau să le viseze înaintașii. Ca urmare a aplicării ferme a tezelor, orientărilor și indicațiilor secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, poporul român a obținut mari și importante realizări în dezvoltarea puternică a forțelor de producție, în înfăptuirea consecventă a industrializării, în dezvoltarea celorlalte ramuri economice, ceea ce a asigurat condițiile necesare pentru ridicarea nivelului de viață al oa-

menilor muncii, pentru un grad superior de civilizație al întregii societăți, pentru întărirea forței materiale și spirituale a patriei, a independenței și suveranității naționale. Harta țării, la scara unu pe unu, este astăzi o imensă carte deschisă, de geografie și istorie, un spațiu dinamic al unor mutații profunde, în care făurar și beneficiar unic este poporul. În acești ani luminoși, patria și-a sporit de peste 120 de ori volumul producției industriale, de 6 ori pe cel al producției agricole și de aproape 33 de ori venitul național. Îmbunătățirea continuă a calității vieții oamenilor muncii este ilustrată de realizările obținute în domeniul dezvoltării culturii, în sistemul de învățămînt, în procesul de urbanizare. Astfel, în 1987, față de 1945, cheltuielile social-culturale pe locuitor au crescut de la 211 lei la 4 313 lei, ridicîndu-se, în medie, pe familie la 17 000 de lei; populația școlară, raportată la populația țării, a crescut de la 11,4 la sută la circa 24 la sută; retribuția medie netă lunară a crescut de la 337 de lei la 3 018 lei. Noile măsuri de majorare a retribuțiilor și pensiilor, adoptate din inițiativa secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care au intrat în vigoare începînd cu data de 1 august a anului 1988 și de care vor beneficia ▶

peste 9 000 000 de cetățeni, asigură creșterea substanțială a veniturilor oamenilor muncii și în primul rînd a celor cu venituri mai mici. Datorită dezvoltării industriei, a celorlalte ramuri și domenii de activitate ale economiei naționale, au fost create, numai în perioada 1965—1987, peste 3,5 milioane de noi locuri de muncă. Concomitent cu creșterea cantitativă a populației ocupate s-au înregistrat modificări calitative de esență privind modernizarea structurii populației ocupate și perfecționarea nivelului pregătirii profesionale și de cultură generală.

de viață egale pentru toți cetățenii țării.

În acești ani glorioși, au fost înfăptuite grandioase lucrări de construcție, opere monumentale, care vor vorbi, peste veacuri, despre eroismul și vocația demiurgică a unui popor liber și stăpîn pe destinul său, aflat sub conducerea unui mare conducător: Canalul Dunăre—Marea Neagră, metroul bucureștean, hidrocentralele de pe Dunăre și de pe rîurile interioare, Transfăgărășanul, Canalul Dunăre—București, aflat în plină construcție, magistrala albastră a Dîmboviței bucureștene, noul Centru politico-administrativ al Capitalei. De altfel, se poate afirma cu legitimă mîndrie și certitudine că întreaga Capitală — aflată într-un dinamic proces de înnoire și modernizare — reprezintă, ca majoritatea orașelor țării, opera „Epocii Nicolae Ceaușescu", pusă în aleasă ctitorie în ultimele două decenii și mai bine.

1944 au creat, cu deosebire în ultimii 23 de ani, condițiile pentru afirmarea deplină a ființei naționale a poporului român pentru dezvoltarea și înflorirea, pe baze noi, a națiunii, pentru consolidarea unității moral-politice a poporului și perfecționarea democrației muncitorești-revoluționare. Societatea românească de astăzi este o societate omogenă, formată din clase și categorii sociale unite, în care toți cetățenii își manifestă plenar calitatea de producători și beneficiari direcți ai rodului muncii lor, participînd activ la organizarea și conducerea societății, la înălțarea necon-

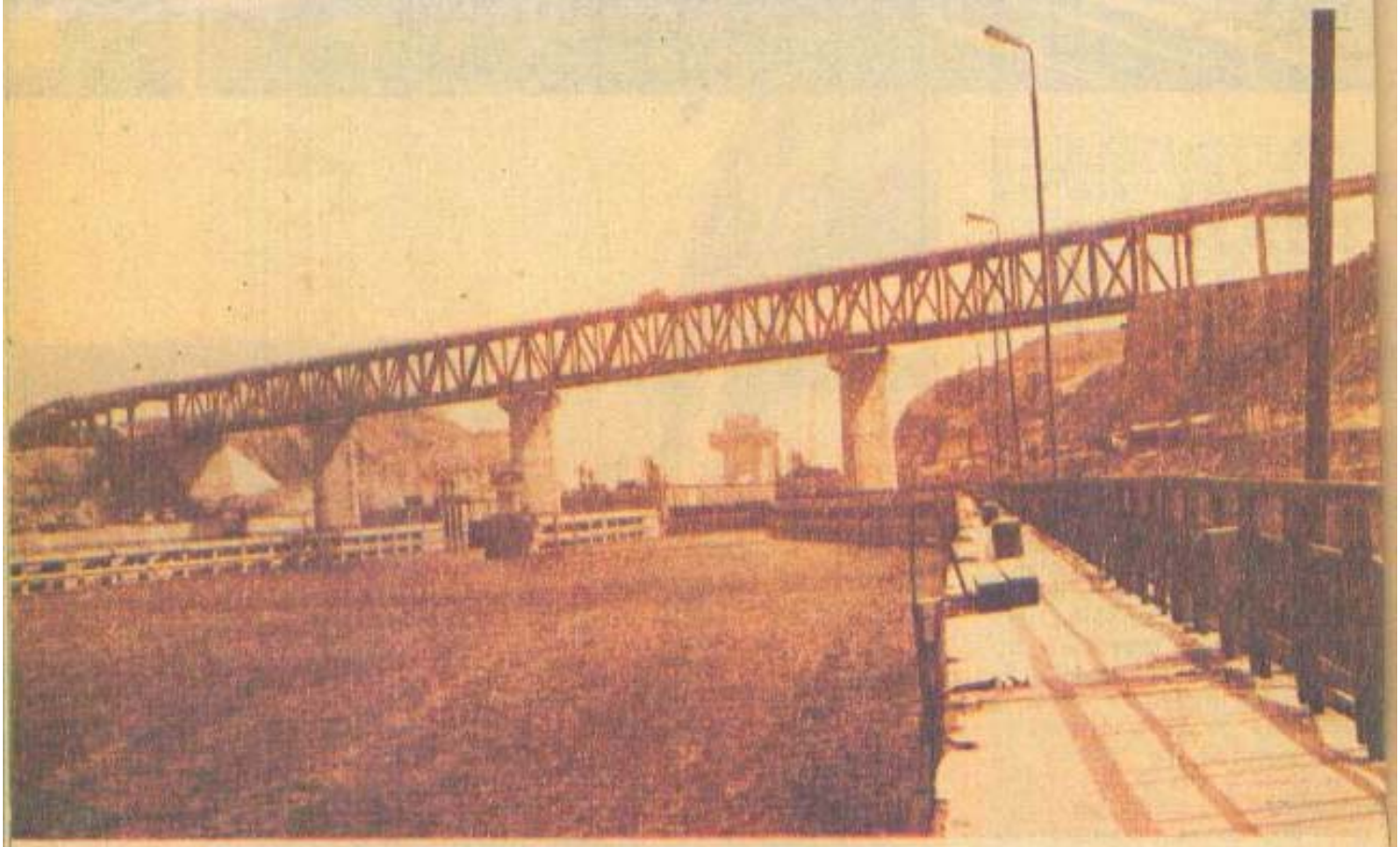

Chipul patriei devine necontenit altul, mai tînăr, mai frumos, mai modern. S-a dezvoltat puternic construcția de locuințe — astăzi, practic, 82 dintr-o sută de locuitori stau în casă nouă — și de alte așezăminte de sănătate, cultură, învățămînt, s-a intensificat acțiunea de organizare și modernizare a orașelor și comunelor, fapt ce asigură condiții tot mai bune de locuit, de muncă și

Înfăptuirile istorice ale celor 45 de ani de la revoluția din august

tenită a patriei.

Femeile, laolaltă cu întregul nostru popor, asociază, cu legitimă mîndrie, toate înfăptuirile acestor ani eroici cu activitatea neobosită a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, evocînd, cu aleasă considerație, cu înaltă stimă și prețuire, întreaga viață și activitate revoluționară, consacrate, cu pasiune și devotament, de

ilustrul nostru conducător intereselor supreme ale poporului, ale patriei. Aduc omagiul lor suprem genialului conducător al partidului şi statului, cel mai iubit fiu al poporului, ctitor strălucit al României socialiste moderne, Erou între eroii neamului, revoluţionar patriot, om politic de înalt prestigiu internaţional, promotor neobosit al păcii, dezarmării şi colaborării între popoare şi îl asigură că femeile ţării vor face totul spre a răspunde prin fapte de viaţă şi de muncă încrederii de care se bucură, spre a-şi îndeplini, cu cinste şi dăruire, înaltele misiuni ce le revin în familie şi în societate. Pătrunse de alese sentimente de dragoste şi nemărginită recunoştinţă, femeile relevă faptul că politica înţeleaptă a partidului şi statului, al cărei însufleţitor arhitect şi promotor este tovarăşul Nicolae Ceauşescu, s-a manifestat, în mod exemplar, şi în crearea noului statut al femeilor din ţara noastră.

Femeile României socialiste aduc, totodată, un fierbinte omagiu şi îşi îndreaptă necontenit gîndurile, cu dragoste şi nestrămurit respect, cu stimă şi admiraţie, către tovarăşa Elena Ceauşescu, militant de frunte al partidului şi statului, eminent om de ştiinţă, savant de largă recunoaştere internaţională, al cărei nume este înscris, pentru totdeauna, alături de al secretarului general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, în conştiinţa nepieritoare a neamului românesc. Este meritul istoric al tovarăşului Nicolae Ceauşescu, al tovarăşei Elena Ceauşescu, de a fi elaborat şi pus în aplicare o concepţie nouă, revoluţionară, cu privire la creşterea rolului femeilor în viaţa politică şi socială a ţării, pentru ca ele să ocupe în societate un loc corespunzător contribuţiei pe care o aduc la dezvoltarea şi înflorirea României socialiste.

Uriaşele realizări dobîndite în toate domeniile deschid, aşa cum sublinia tovarăşul Nicolae Ceauşescu, perspectivele unei dezvoltări şi mai dinamice, anul 1989 constituind o treaptă de temelie în noua devenire comunistă a patriei. Anul 45 al libertăţii noastre găseşte poporul român strîns unit în jurul partidului, al secretarului său general, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, angajat plenar în vasta operă de înfăptuire a grandioaselor obiective puse în faţa sa de Congresul al XIII-lea şi de Conferinţa Naţională ale Partidului Comunist Român. Acţionînd în spiritul indicaţiilor şi orientărilor tovarăşului Nicolae Ceauşescu, conducătorul de geniu al destinelor naţiunii române, avînd mereu vie pilda de abnegaţie şi eroism, de înaltă competenţă a tovarăşei Elena Ceauşescu, milioanele de femei ale patriei vor pune, ca şi pînă acum, la temelia înfăptuirilor prinosul lor de muncă şi faptă, o existenţă căreia eroicul august i-a deschis adevăratele porţi spre împlinire şi lumină.

50 DE ANI DE LA ISTORICUL 1 MAI 1939

O STRĂLUCITĂ ACȚIUNE A POPORULUI ROMÂN ÎMPOTRIVA RĂZBOIULUI ȘI FASCISMULUI

Există momente, fapte și acțiuni revoluționare premergătoare victoriei revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din august 1944, organizate și conduse de partidul comunist, care, cu trecerea timpului, dobîndesc noi dimensiuni și semnificații istorice. Printre acestea sînt și evenimentele revoluționare antifasciste și antirăzboinice care au avut loc în România la 1 Mai 1939, de la care se vor împlini 50 de ani în 1989.

În împrejurările grave din 1938—1939, cînd dimensiunile pericolului fascist asupra României crescuseră considerabil, ca urmare a tranzacției rușinoase de la München (septembrie 1938) și a ocupării Cehoslovaciei de către naziști (martie 1939), eforturile Partidului Comunist Român de realizare a unui cadru unitar de luptă antifascistă s-au amplificat și s-au diversificat la scară națională. Politica de front popular antifascist promovată de partidul comunist în acești ani a dobîndit consistență îndeosebi în rîndurile clasei muncitoare. Cadrul organizat pe care au reușit să-l imprime comuniștii în ansamblul activității profesionale și social-politice a breslelor muncitorești constituie, între altele, și explicația caracterului revoluționar, deosebit de energic pe care l-au avut manifestările antifasciste și patriotice de la 1 Mai 1939.

Este meritul Partidului Comunist Român că în acele condiții a adoptat orientarea tactică cea mai potrivită, reușind, pe baza colaborării cu socialiștii și social-democrații, să transforme întrunirile și demonstrațiile din ziua de 1 Mai 1939, desfășurate pe întreg cuprinsul țării, în puternice acțiuni de protest contra regimului de dictatură regală, împotriva fascismului și pericolului de război, pentru apărarea independenței și integrității teritoriale a patriei. Prezența tînărului militant comunist Nicolae Ceaușescu în Comisia de organizare a zilei de 1 Mai poartă în sine semnificația prețuirii pe care partidul o acorda calităților sale personale, discernămîntului politic, dîrzeniei și intransigenței revoluționare pe care le probase în numeroase împrejurări, cît și grija pentru transpunerea obiectivelor strategice și tactice pe care P.C.R. și le fixase în această epocă: înfăptuirea unității de acțiune a clasei muncitoare, reorganizarea Uniunii Tineretului Comunist și crearea Frontului popular antifascist, organism politic menit să acționeze mai eficient pentru salvarea independenței, a suveranității naționale și integrității teritoriale a patriei. Experiența pe care o aduce comunistul Nicolae Ceaușescu în fluxul viu al desfășurării luptei revoluționare era deosebit de importantă. În calitate de membru în conducerea Comitetului național antifascist, de activist recunoscut pentru realizarea Frontului unit muncitoresc în cadrul breslelor, de conducător al Comisiei de reorganizare a Uniunii Tineretului Comunist, își adusese și își aducea o contribuție revelatoare, care avea să-și găsească, după cum au dovedit evenimentele, o strălucită confirmare în acțiunile revoluționare memorabile de la 1 Mai 1939.

Alături de tovarășul Nicolae Ceaușescu, desemnat de conducerea partidului comunist în Comisia conspirativă de organizare a campaniei politice prilejuite de sărbătorirea zilei de 1 Mai în acel an, conducătorii comisiilor de reorganizare a Uniunii Tineretului Comunist din sectoarele Capitalei, printre care tînăra militantă comunistă și antifascistă Elena Petrescu (Ceaușescu), și-au adus o contribuție activă la organizarea și desfășurarea întrunirilor de masă, care au relevat atitudinea intransigentă cu care se afirma poporul român față de ascensiunea pericolului fascist și de război. Printre lozincile P.C.R. cele mai larg folosite în cadrul marii demonstrații muncitorești din București de la 1 Mai 1939 au fost cele referitoare la condamnarea pericolului prezentat de organizațiile fasciste din interiorul țării și, în primul rînd, de Garda de Fier, principala agentură hitleristă din România. Pe întregul traseu, miile de manifestanți, mai ales tinerii comuniști, sub conducerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, a tovarășei Elena Ceaușescu, și a altor membri din Comisia de reorganizare a Uniunii Tineretului Comunist, au scandat: „Trăiască Frontul popular antifascist!", „Vrem apărarea granițelor!", „Trăiască independența și integritatea teritorială a patriei!" ș.a.

Numărîndu-se printre puținele manifestări din Europa care au avut loc în condițiile cînd fascismul era în ofensivă — aprecia tovarășul Nicolae Ceaușescu — *„evenimentele revoluționare prilejuite de sărbătorirea zilei de 1 Mai 1939 reprezintă o dovadă a maturității clasei muncitoare, a posibilităților de care dispunea atunci poporul român, forțele sale revoluționare și progresiste de a organiza cu succes lupta împotriva războiului și fascismului."*

Rememorăm astăzi evenimentele revoluționare antifasciste și antirăzboinice care au avut loc în România la 1 Mai 1939, în organizarea cărora tovarășul Nicolae Ceaușescu a avut un rol determinant, afirmîndu-se încă din acele timpuri ca un strălucit conducător al clasei muncitoare, al poporului.

C. RADU

UNIREA *idealul dintotdeauna al românilor*

Zorii istoriei i-au aflat pe înaintașii noștri aici, în cetatea de piatră a Carpaților, în bogata vale a Dunării și de-a lungul marilor riuri, care, spre Soare-Răsare își călătoresc undele spre primitorul Pont. Oameni harnici și iscusiți, ei au învățat în timp să prefacă sterpele cîmpii și codrii neumblați în ogoare, să dea suflet lemnului, lutului și pietrei, să supună vietățile pămîntului și forța apei, să smulgă munților metalele din care și-au făurit unelte, podoabe și, la nevoie, armele ridicate întru apărarea roadelor trudei și a viitorului pruncilor lor. Generație după generație, au durat aici, cu mult înaintea epocii homerice, o strălucită civilizație agro-pastorală, o societate sedentară, pașnică, divinizînd soarele, care dă viața rodului, dezvoltînd felurite tehnici agricole și meșteșugărești pe care, de la ei, acei primi agricultori și păstori ai locului, moștenindu-le, alături de simțul pentru frumos, originalitatea portului și datinilor, dragostea fierbinte de moșie și de libertate, țăranii agricultori și păstori români le-au trecut peste hotarele timpului, pînă în zilele noastre. Și dacă acei înaintași au dispărut în istorie, au făcut-o contopindu-se în noi, cei de astăzi, permițînd cercetătorilor moderni să identifice în poporul român „cel mai frumos exemplu istoric de continuitate a neamului" și „unul dintre cele mai vechi popoare din Europa (...), fie că este vorba de traci (...), de geți sau de daci, locuitorii pămîntului românesc au rămas aceiași din epoca neolitică pînă în zilele noastre, susținînd astfel, printr-un exemplu poate unic în istoria lumii, continuitatea unui neam" **(A. Armand)**.

Visul de aur

Un neam născut mîndru, în conștiința dublei sale origini, a drepturilor sale de neclintit curgînd din vechime, în identitatea limbii, obiceiurilor, tradițiilor strîns legat prin nevoia de a se apăra unit de toți aceia care „dureră, după vremuri peste Dunăre vr-un pod/ De-au trecut cu spaima lumii și mulțime de norod" **(Mihai Eminescu)**. Prea ades, prefăcîndu-și fierul plugului în paloș, învățînd din primul cînt al mamei că viața în sclavie e „noapte fără stele, zi fără soare" și „Cei ce rabdă jugul, și-a trăi mai vor/ merită să-l poarte spre rușinea lor" **(Dimitrie Bolintineanu)** pentru că-i totuna de-„ai murit/ Flăcău ori moș îngîrbovit/ Dar nu-i totuna leu să mori/ Ori cine-ntîntuit" **(George Coșbuc)**, românul a înțeles de timpuriu că „în unire stă puterea" — Unirea ca singur chezaș al libertății. În dragostea de libertate și Unire a fost crescut românul de toate mamele acestui pămînt.

Unirea românilor într-un singur stat, independent „întru cele dinlăuntru și întru cele din afară", a impulsionat astfel „sentimentul național în toate părțile Românisi de cînd istoria a început a ne spune ceva despre Dacia" **(Cezar Bolliac)**, fiind din vremi „visul de aur, telul isprăvilor marilor bărbați" **(Mihail Kogălniceanu)** ai Țării. Prin lupta hotărîtă a întregului popor, a tuturor obștilor sătești, românii nu numai că au reușit să-și păstreze ființa etnică și libertatea, rezistînd valurilor succesive de migrație, dar au obținut și însemnate succese în direcția realizării unității statale, închegind, pînă la jumătatea veacului al XIV-lea, pe spații largi, voievodatele și cnezatele, în cadrul statelor feudale centralizate și independente românești. Constituite în epoca ultimelor valuri de migrație, pe coordonatele pluralismului statal specific medieval, ca etapă intermediară, necesară unificării politice depline, pe întreg spațiul etnic românesc al Țării unice a tuturor românilor, statele feudale aveau să parcurgă, spre traducere în faptă a programului unificator enunțat de voievozii munteni în însăși titulatura lor de „mare voievod și domn a toată Țara Românească", un drum anevoios, presărat cu jertfe. După primele succese ale înțeleptului Mircea — unificatorul Dobrogei, al sud-estului Moldovei, al „țărilor" Severinului, Amlașului și Făgărașului, Unirea, „visarea cea iubită a voievozilor noștri cei viteji, a tuturor bărbaților noștri cei mari", potrivit lui Nicolae Bălcescu, a fost întîrziată de apariția la Dunăre a imperiului otoman, apoi a imperiului habsburgic la fruntaria apuseană și, din veacul al XVIII-lea, a celui țarist la Soare—Răsare. Dar ele n-au putut stinge însă românilor dorul de dreptate socială și națională, setea lor de libertate. Un Iancu, adevărat conducător al confederației statale românești, un Ștefan, așteptat „cu mare dor și dragoste" de frații de peste munți ca „un trimis al lui Dumnezeu pentru cîmpuirea și apărarea Transilvaniei", un Rareș, domnul care, „ținînd" Moldova mult în Dacia sora transilvană se considera stăpîn de drept al Țării Ardealului, declarînd că „nu o voi da nimănui", un Mailat, luptător pentru un regat independent al Transilvaniei, un Despot, al cărui program politic prevedea unificarea celor „trei Dacii", au ridicat treptele edificiului încheiat de Mihai Viteazul — România medievală unitară.

Un stat etnic unificat de Mihai, domnul Unirii, cel ce și-a dedicat întreaga viață împlinirii idealului poporului său — „Și hotarul Ardealului, Pohta ce-am pohtit, Moldova, Țara Românească", în hotarele legitime ale Daciei nord-dunărene care „odinioară a fost Dacia lui Decebal", precizate de umanistul Nicolaus Olahus încă în 1536: „În Dacia se găsesc provinciile: Valahia Mare, numită și Transalpina, Moldova, Transilvania, Maramureșul, Țara Someșului, Țara Crișului, Nir și Țara Timișului". Cumărea de către uciga și — aflați în soldă marilor puteri vecine agresoare coalizate — a firului vieții acestui „om simplu", ridicat, „din pulberea pămîn-

Delegația comunei Galtiu la marea Adunare de la Alba Iulia, decembrie 1918

tului" românesc pînă la suprema demnitate de „domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată Țara Moldovei", nu a însemnat însă și pieirea idealului și amintirii operei sale. Un Radu Șerban, Gabriel Bethlen, Gheorghe Ștefan, Constantin Șerban, Mihnea al III-lea Radu, luptători pentru libertate și Unire, un Matei Basarab, Vasile Lupu, Șerban Cantacuzino sau Constantin Brâncoveanu, principi reformatori de importanță europeană, au preluat făclia dreptății din mîna martirului de pe Cîmpia Turzii, trecînd-o prin veacuri celor ce aveau să lumineze cu ea secolul revoluțiilor de eliberare socială și națională: domnul Tudor sau craiul munților Avram Iancu.

„Uniți în cuget și-n simțiri"

Unirea, cerută de mulțe de țărani pe Cîmpia Libertății de la Blaj (3—5/15—17 mai 1848), perena dorință „pe care din orbirea acelor veacuri părinții noștri nu o putură realiza statornic" **(Nicolae Bălcescu)** trebuia în mod legic să se împlinească pentru că atunci, la jumătatea veacului trecut, sosise „timpul ca faptele să ia loc vorbelor" **(Mihail Kogălniceanu).** Urmînd de aproape două veacuri unor războaie care le însîngerară pămîntul, congresele de pace îi învățaseră pe români zădărnicia vorbelor, iar revoluția stinsă atunci cînd apele limpezi ale ochilor lui Iancu s-au tulburat, îi învățase zădărnicia promisiunilor. „În zadar veți îngenunchea și vă veți ruga pe la porțile împăraților, pe la ușile miniștrilor lor. Ei nu vă vor da nimic, căci nici vor, nici nu pot — a răsunat glasul rațiunii (...). Fiți gata dar a vă lupta bărbățește, căci prin lucrare și jertfire, prin sîngele vărsat, poporul dobîndește conștiința drepturilor și datoriilor sale" **(Nicolae Bălcescu).** Luptînd „bărbățește", românii, tineri și bătrîni, bărbați și femei, ca intratele în legendă Maria Rosetti, Ana Ipătescu, Ecaterina Vărnav sau Pelaghia Roșu aveau să demonstreze că „nu există putere omenească care să împiedice ca un vis de veacuri să se-mplinească". Spulberînd zăgazurile diplomației europene, care hotărîse realizarea unui simulacru de unire, sub numele „Principatele unite ale Moldovei și Țării Românești", masele populare, în lupte revoluționar, au impus împlinirea, prin dubla alegere a lui Cuza ca domn la 5/17 ianuarie 1859 la Iași și la 24 ianuarie/ 5 februarie 1859 la București, a marelui act atît de mult dorit — Unirea Principatelor. Prin acest prim pas, Unirea cea Mare începea să renască, astfel, ca „act energic al întregii națiuni române" **(Mihail Kogălniceanu).** Al „întregii națiuni", pentru că transilvănenii au trăit intens alegerile, legîndu-și speranțele de „domnul Ioan", de la care așteptau „semnalul" și „scăparea". De aceea, nota Al. Papiu Ilarian , „cînd s-a ales Cuza domn, entuziasmul la românii din Transilvania era poate mai mare decît în Principate" și ei, fii ai Țării, vitregiți de istorie, și-au proclamat atunci, cutezători, în provinciile cotropite vrerea, în fața adversarilor libertății și unității românești, anunțînd, prin glasul lui Timotei Cipariu, marea împlinire a începutului de veac revoluționar XX: „Am început, domnilor, abia am început, dar nu am terminat, rămîne ca să continuăm și să terminăm!". Pentru acest „moment în care să poată serba și marea sărbătoare a reconstituirii, a unității sale", întreaga suflare a ființei, „fie ea risipită în orice parte a lumii", s-a dedicat cu trup și suflet „causei generale române" **(„Gazeta Transilvaniei")** — independența.

Proclamată solemn la 9 mai 1877 de la înalta tribună a Adunării Deputaților de către Mihail Kogălniceanu, motivată de firească dorință de a fi „națiune de sine stătătoare", „liberă și independentă", plătită cu prețul a 10 000 de jertfe la Grivița 1 și 2, Rahova și Opanez, Inova, Capitanovcea, Smîrdan, Tatargik, Belogradgik sau Vidin, independența deplină a statului român modern a fost răspicat afirmată Europei. Jertfelor de la 1877 aveau să li se adauge, întru realizarea marii împliniri, sacrificiul sutelor de mii de țărani, muncitori și intelectuali — ostași români din regat și provinciile aflate sub ocupație străină în anii primei mari conflagrații mondiale, cînd izbînzile de la Mărăști, Mărășești, Oituz au clădit dreapta izbîndă a anului revoluționar 1918! Anul cînd florile biruinței s-au deschis pe mormintele Ecaterinei Teodoroiu, Mărioarei Zaharia, Mariei Manciulea! Anul cînd, în cadrul unor largi adunări plebiscitare, locuitorii tuturor teritoriilor românești răpite au hotărît rînd pe rînd unirea, „Marea Unire". Un milenar proces s-a încheiat astfel, după izbînzi și loviturl nedrepte

ale dușmanilor împlinirii românești, la Alba Iulia, în ziua de 1 Decembrie a anului 1918, sărbătorește primită de întreaga națiune; la Alba Iulia, capitala redeșteptării lui Mihai, „cetatea istorică a neamului nostru" care chemase (20 noiembrie 1918) prin glasul Marelui Sfat, „în numele dreptății eterne", la „Marita Mare Adunare Națională" pe fiii săi de pretutindeni, pe toți iubitorii de adevăr, iar Brașul Libertății și Lugojul și Aradul, Sibiul și Brașovul i-au răspîndit chemarea îndemnînd: „Veniți la Alba Iulia" Și s-a pornit „cu mile, cu zecile de mii", „în număr vrednic de cauza mare și sfîntă", întreaga suflare românească, din „țara codrilor de fag", unde „elocvent vorbeau lacrimile ce se prelingeau pe fața celor mulți", pînă la Marea cea Mare și Maica-Dunărea-bătrînă, împletindu-și glasul în cîntul celor peste 130 000 de fii ai săi prezenți pe „Cîmpul lui Horea" — „Deșteaptă-te, române!".

O realitate pentru toate veacurile

„Bine ați venit în Sfînta cetate de durere și de slavă a neamului românesc!" a urat solilor neamului „Foaia" Albei Iulia. „Bine ați venit!", în numele dreptății!

„Cînd un întreg popor are un singur gînd și inima milioanelor de oameni bate pentru o singură idee, ce putere omenească ar putea să se opună?" Trecînd peste orice stavilă, voința suverană a unei întregi națiuni, liberă și mîndră, „unită-n cuget și-n simțiri", a triumfat atunci, întrupînd „visul măreț de ai cărui dor au murit moșii și părinții". În uralele mulțimii, Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, adunați, prin reprezentanții lor, la Alba Iulia în ziua de 18 nov./1 dec. 1918, decretează Unirea acestor români și a teritoriilor locuite de dînșii cu România! „Un jurămînt s-a sudat între inimi — declara într-un interviu poetul Emil Isac. El nu poate fi sfărîmat. Unirea s-a înfăptuit. Un popor s-a eliberat" pe sine pentru sine și pentru urmașii săi, fiindcă „Unirea, piatră fundamentală a fericirii neamului nostru românesc", potrivit declarației președintelui istoricei Adunări, Gheorghe Pop de Băsești, a devenit din acel moment o realitate „pentru toate veacurile".

Continuator al celor mai înaintate tradiții de luptă ale poporului pentru dreptate socială și libertate națională, ercicul partid al clasei muncitoare, făurit la 8 mai 1921, s-a situat apoi în fruntea forțelor revoluționare, democratice și progresiste care au luptat pentru apărarea patriei, a independenței și suveranității sale, împotriva pericolului fascismului și războiului. *„Apărîndu-și din nou cu arma în mînă dreptul la viață liberă și demnă în patria unită a strămoșilor săi, poporul român* — subliniază marele erou al împlinirii comuniste și apărător al păcii lumii contemporane, întîiul președinte al țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu — *a străbătut astfel vremurile de restriște și a ieșit la lumină, cucerindu-și locul ce i se cuvine în marea familie a popoarelor lumii, pentru că totdeauna a fost animat de o nestinsă dragoste de patrie, de curaj și spirit de abnegație".*

Iar astăzi, slujind sub înțeleaptă îndrumare aceluiași deziderat al echității, libertății și unității naționale, generațiile noi, generații ale muncii înfrățite, ale socialismului și păcii, urmîndu-i cutezătorul exemplu, strîns unite în jurul Partidului Comunist Român, al celui mai iubit fiu al țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, clădesc, în continuarea firească a glorioșului nostru trecut de luptă, un viitor luminos pentru toți fiii patriei, angajați plenar pe drumul progresului și înfloririi civilizației, drum al construirii societății socialiste multilateral dezvoltate și al înaintării României spre comunism.

MIRCEA DOGARU

DESTIN DE PATRIE

I-a fost dat acestei patrii, cum nu-i alta mai frumoasă,
s-aibă-n fruntea ei Bărbatul neobosit şi înţelept,
care chibzuie întruna să ne fie casa casă,
conducîndu-ne pe drumul cel mai sigur şi mai drept.

I-a fost dat acestei patrii, cunoscută-n lumea-ntreagă,
s-aibă parte de lumina unui ev mereu aprins
şi prin glasul Lui, de pace, toată Terra să-nţeleagă
că purtăm în firea noastră un destin paşnic, nestins.

I-a fost dat acestei patrii în izbîndă să rodească,
fruntea să-şi înalţe-n soare sub statornic tricolor,
împlinind cum se cuvine scumpa glie strămoşească,
precum pasărea măiastră rotunjind prin timp un zbor.

I-a fost dat acestei patrii care suie în amiază
s-aibă azi la cîrmă Fiul cel mai vrednic dintre fii
ce spre era comunistă, demn, za un Erou cutează,
ridicînd în lume faima scumpei noastre României!

ION VASIU

O POLITICĂ EXTERNĂ PRINCIPIALĂ, DINAMICĂ, DE LARGĂ COLABORARE INTERNAȚIONALĂ

Evoluțiile înregistrate în lumea contemporană demonstrează că, mai mult ca oricînd, în această perioadă pe care o traversează omenirea, în fața statelor, a conducătorilor politici se află răspunderea de a acționa cu luciditate, cu nestrămutată voință pentru a imprima vieții internaționale un curs nou, de încredere și cooperare, de securitate și pace. Și, cu justificată mîndrie, putem afirma că acestui imperativ, cu profund caracter umanist România socialistă, sub impulsul hotărîtor al gîndirii și acțiunii cutezătoare a secretarului general al partidului, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și-a consacrat și își consacră toate forțele, întreaga energie. Năzuințele de libertate, progres și pace ale națiunii noastre au dobîndit în anii de rodnice împliniri inaugurate în istoria țării de Congresul al IX-lea al partidului, expresia unei plenare afirmări, activitatea internațională a României fiind definită printr-o largă deschidere politică, în virtutea strălucitei concepții revoluționare, novatoare, a demersurilor neobosite care poartă pecetea „Epocii Nicolae Ceaușescu".

Vocația pașnică a poporului român, voința națiunii noastre de a contribui la găsirea și materializarea celor mai potrivite rezolvări în aria marilor imperative legate de asigurarea păcii și progresului umanității și-au găsit în

tezele și ideile formulate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în activitatea desfășurată de președintele țării în scopul afirmării României pe meridianele lumii, expresiile cele mai fidele, corespunzătoare intereselor poporului român, și, totodată, intereselor tuturor popoarelor lumii. Astăzi, numele țării, România, este asociat, într-o expresivă unitate, cu numele secretarului general al partidului și cu pacea — ca esență a politicii externe românești, la baza căreia se află concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu. Astfel, poporul român dă glas, conținut și formă voinței și hotărîrii de a fi mereu în primele rînduri ale celor ce acționează pentru ca lumea în care trăim, pentru ca lumea viitoare să fie mai bună și mai dreaptă, să nu mai cunoască ura războaielor și amenințarea permanentă a armelor — clasice sau nucleare.

„Considerentele și propunerile României, concepția și inițiativele tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la dezarmare, la celelalte probleme ale vieții internaționale", prezentate în cadrul celei de-a 43-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. — document ce conține propuneri originale, eficiente în probleme de interes major ale evoluției mondiale — reprezintă o nouă și relevantă expresie a politicii externe românești de pace, înțelegere și largă colaborare internațională. România socialistă, președintele Nicolae Ceaușescu au supus atenției statelor lumii adoptarea unui program al O.N.U. pentru dezarmare nucleară și generală, pentru interzicerea experiențelor cu arma nucleară, pentru oprirea extinderii cursei înarmărilor în Cosmos, pentru lichidarea armelor chimice, pentru reducerea efectivelor, armamentelor convenționale și cheltuielilor militare, crearea de zone lipsite de arme nucleare și chimice în Balcani și în alte regiuni ale lumii.

Este meritul de necontestat al secretarului general al partidului nostru afirmarea axiomei potrivit căreia problema fundamentală a umanității constă în eliberarea acesteia de coșmarul dezlănțuirii unui război nuclear, în care n-ar exista nici învingători, nici învinși și utilizarea cuceririlor științei și tehnicii moderne exclusiv în interesul omului, al progresului omenirii. De aici, chemările repetate ale tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru ca izbînzile geniului uman să fie puse în slujba îmbogățirii tezaurului de civilizație al umanității. Se impune a fi relevată activitatea Comitetului Național Român „Oamenii de știință și pacea", în fruntea căruia se află tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, apelurile lansate tuturor celor ce lucrează în lume pe tărîmul științei, învățămîntului și culturii, apeluri ce poartă, în fapt, girul marilor inițiative și acțiuni de pace ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, mărturisind permanent lumii vocația pașnică a poporului român.

Edificarea unei lumi a păcii și destinderii, conform voinței popoarelor, este posibilă numai dacă în viața internațională se instaurează un nou tip de relații democratice, avînd la bază, în primul rînd, respectarea de către toate statele a principiilor deplinei egalități în drepturi, respectului independenței și suveranității naționale, dreptului fiecărei națiuni de a-și alege calea de dezvoltare pe care o dorește, fără nici un amestec din afară. În acest sens, o caracteristică generală a politicii externe românești o constituie participarea consecventă, dinamică a țării noastre la consolidarea procesului de destindere și securitate, la amplificarea cooperării, la înfăptuirea măsurilor și programelor vizînd dezarmarea generală, în primul rînd dezarmarea nucleară, eliminarea totală a mijloacelor de distrugere din existența omenirii. Nu au existat momente și probleme importante ale Europei, ale lumii în care România socialistă să nu fi participat activ, să nu fi contribuit la abordarea și la soluționarea constructivă a acestora.

România socialistă se dovedește a fi un participant activ, constructiv, eficient la soluționarea complexelor probleme ale umanității, în spiritul marilor tendințe generale ce caracterizează actuala epocă. La inițiativa țării noastre, la sesiunea Adunării Generale a O.N.U. din anul pe care îl încheiem a fost înscris și punctul referitor la „Răspunderea statelor pentru a nu admite pe teritoriul lor manifestări naționaliste, șovine, rasiste și antisemite și de a nu instiga și sprijini asemenea acțiuni și manifestări pe teritoriul altor state, angajamentul guvernelor și mijloacelor de informare în masă pentru combaterea concepțiilor rasiste, antisemite și naționaliste, de învrăjbire între popoare și pentru educarea popoarelor, a tinerei generații în spiritul colaborării pașnice și înțelegerii internaționale". În aceeași ordine de idei, amintim și propunerile prezentate de țara noastră în cadrul Reuniunii de la Viena pentru securitate și cooperare în Europa, demersuri menite să contribuie la crearea unui climat de destindere, propice unei rodnice colaborări pe continentul european și în întreaga lume.

Demersurile constructive, principiale ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, poziția consecventă a țării noastre în legătură cu marile probleme ale lumii contemporane au adus României, președintelui ei un înalt prestigiu pe toate meridianele. Această politică de amplă deschidere se concretizează în promovarea relațiilor de cooperare cu toate statele, indiferent de stadiul lor de dezvoltare, de potențialul economic, fără deosebire de orînduire socială, de zonă geografică. Extinderea și aprofundarea relațiilor de prietenie și colaborare cu toate țările socialiste, în primul rînd cu cele vecine, pornește de la premisa fundamentală că însăși natura socialismului reclamă o abordare nouă a raporturilor dintre state, care să constituie un exemplu și totodată o forță înnoitoare în viața internațională. În același timp, România și-a lărgit neîntrerupt relațiile cu țările în curs de dezvoltare și nealiniate, țări care reprezintă majoritatea statelor lumii. Totodată, în concordanță cu principiile coexistenței pașnice, promovarea raporturilor, în beneficiul mutual, cu țările capitaliste dezvoltate, a schimburilor economice, a schimburilor de vederi privind problemele majore ale contemporaneității constituie o dimensiune ce întregește imaginea procesului dinamic al relațiilor României socialiste cu toate statele globului, pentru triumful politicii de înțelegere și colaborare.

Întreaga politică externă a României, prestigioasa activitate internațională a președintelui Nicolae Ceaușescu, fierbinte pledoarie în favoarea înțelegerii, colaborării, progresului și păcii, constituie o contribuție de deosebită valoare la asigurarea dreptului suprem al tuturor națiunilor la viață, la existență liberă și demnă în concordanță cu voința tuturor popoarelor lumii.

CAROL ROMAN

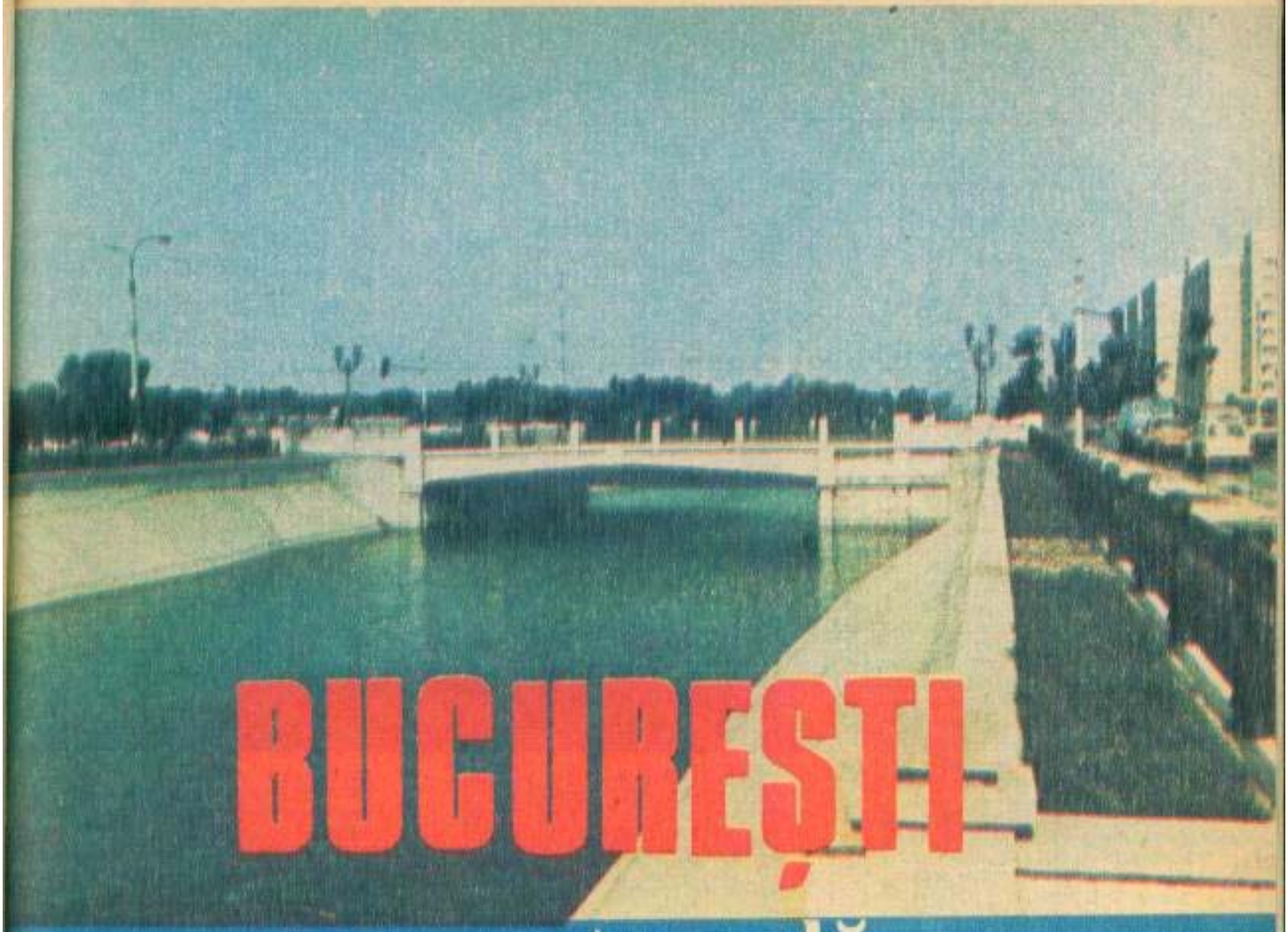

BUCUREȘTI

o metropolă pentru mileniul trei

Bucureștiul oferă o particularitate cu totul rară în vastul peisaj al capitalelor lumii: a devenit punct turistic nu numai pentru oaspeți, ci și pentru locuitorii săi. Înnoirile sînt atît de formidabile și de rapide încît îi surprind și pe bucureșteni. Ați observat cu cîtă plăcere și mîndrie își „vizitează" ei orașul, fascinați de edificiile și transformările care-i schimbă și-i înfrumusețează, de la o zi la alta, chipul? Păstrînd și ducînd mai departe bogata tradiție a arhitecturii românești, preluînd ce este valoros și ni se potrivește din creația urbanistică a altor țări, arhitecții și constructorii se întrec, uneori, pe ei înșiși, oferind orașului de astăzi și de mîine o imagine de mare frumusețe și măreție. Se petrece în jurul nostru un fapt uluitor: zilnic, peste o sută de familii se mută în case noi. Se construiește într-un ritm de 100 de apartamente pe zi, unul dintre cele mai rapide ritmuri din lume. Blocurilor de locuit li se adaugă noi artere de circulație, vaste spații urbane înzestrate cu numeroase obiective de învățămînt, cultură, sanitare, comerciale, de transport.

S-a construit, în anii socialismului, în Capitală, ca în întreaga țară, enorm, dîndu-se în folosință aproape 700 000 de apartamente, peste 540 000 fiind ridicate în anii de după Congresul al IX-lea al partidului. Noul București reprezintă cîtoria de prestigiu și de mare strălucire a marelui ctitor al României socialiste moderne, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Erou între eroii neamului, conducătorul de geniu, care urcă, cu cutezanță și clarviziune, patria spre culmile civilizației socialiste și comuniste. Cuprins într-o grandioasă epopee constructivă, orașul poartă, prin fiecare imagine a sa, amprenta viziunii novatoare a secretarului general al partidului. Au apărut sirag uri de cartiere noi, majoritatea ridicate în anii de glorioasă înălțare a țării cu care se înscrie în istorie „Epoca Nicolae Ceaușescu", adevărate orașele în marele oraș, cum sînt cartierele Titan, Militari, Drumul Taberei, Pantelimon, Berceni, Crîngași, Calea Mosilor, Mărgeanului, Colentina, Văcărești, Turda, Băneasa, Aviației, Brîncoveanu, Mihai Bravu, Teiul Doamnei, Oltenița, Ștefan cel Mare și încă multe altele. S-a construit și se construiește în ritm vertiginos, în vasta activitate de înnoire fiind cuprinsă, acum, zona centrală a orașului, aceea care conturează imaginea de astăzi și de mîine a marii metropole, o imagine ultramodernă, pe măsura Capitalei și a țării înseși. Noul și monumentalul Centru Civic al Ca-

pitalei, împreună cu marele ansamblu ce se ridică între Piața Unirii—Dudești—Mihai Bravu reprezintă simbolul acestei grandori exprimată urbanistic și edilitar. Numai în perimetrul dintre Piața Muncii—Poșta Vitan—Splaiul Independenței se clădesc în 1988 peste 15 000 de apartamente, din cele aproape 45 000 câte se construiesc în întreaga Capitală. S-au deschis noi fronturi de lucru în toate cele patru puncte cardinale ale orașului, în preajma Lacului Dîmbovița și pe Uverturii—Drepății, pe Văcărești, la Piața Lujerului și Băneasa—Aviației, în multe alte locuri, urmînd ca și în 1989 să fie durate încă 40 000 de apartamente. Practic, nu există zonă a orașului în care să nu fie stăpîna forfota constructorilor, Bucureștiul rămînînd un imens șantier.

Zestrea marii metropole a fost și este completată cu alte realizări de prestigiu, ctitorii reprezentative pentru prezentul și viitorul patriei. Una dintre cele mai grandioase este metroul, magistrala subterană însumînd, în prezent, aproape 50 de kilometri. A fost dată în exploatare și legătura cu Gara de Nord, în actualul cincinal traseul metroului urmînd să crească cu încă 25 km. Se desfășoară, din plin, lucrările pe magistrala a III-a, Gara de Nord—Drisior. Ampla operă edilitar-urbanistică a fost îmbogățită, de asemenea, cu un șir de pasaje rutiere, care și-au cucerit farmecul lor în viața diurnă a orașului, printre ele amintind pasajele Lujerului, Unirii, Mărășești, Victoriei. S-au construit noi piețe și complexe agroalimentare, cum sînt Piața Unirii, Delfinului, 23 August, Aviației, Cotroceni, Floreasca, unități

moderne, care au făcut să sporească suprafața comercială a Bucureștiului cu peste 14 000 m.p. Pînă în 1990 urmează să mai fie date în folosința bucureștenilor un număr impresionant de asemenea complexe în Piața Lujerului, Dudești—Vitan, Timpuri Noi—Văcărești, Rahova, Chirigiu, Titan, Colentina, Chitila, Progresul—Berceni și Electronicii. O parte dintre acestea se află deja în construcție.

O altă emblemă a noii deveniri a orașului o reprezintă actualul chip al Dîmboviței, magistrala albastră care străbate, într-o salbă de fermecătoare cascade, Capitala, pe o distanță de peste 10 kilometri. Epopeea ei își are începutul într-o altă lucrare grandioasă: Lacul Dîmbovița, cea mai mare acumulare de apă între salbele de lacuri ale Bucureștiului, înconjurat de blocuri și de un imens parc. De aici, Dîmbovița coboară maiestuoasă, pe albia sa betonată, îmbrăcînd haina extraordinară a limpezimii în care se reflectă cerul, fascinîndu-i pe privitori cu luciul său de cleștar, cu corsetul de dantele forjate al

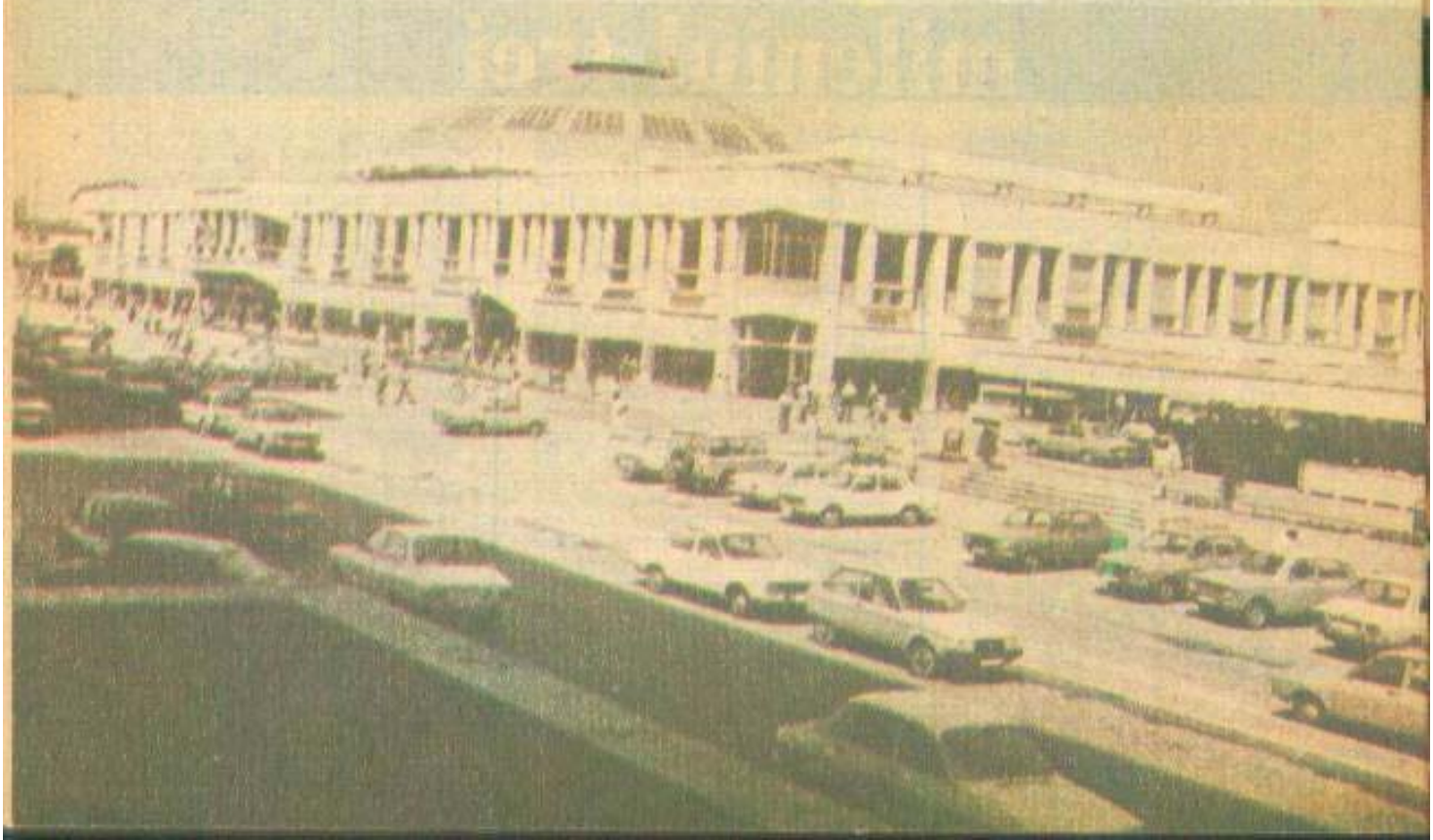

cheiurilor, cu podurile sale zvelte, arcuite. Miracolul schimbării la față a acestui rîu, atît de cîntat, s-a săvîrșit în numai doi ani, sub ochii mirați ai bucureștenilor. Nu este, însă, greu de ghicit cît efort uman, cîtă inteligență tehnică și cît efort material sînt înglobate într-o lucrare de asemenea măreție și frumusețe. În prezent, o nouă magistrală albastră, de proporții și mai grandioase, Canalul București—Dunăre, își conturează, cu fiecare zi, tot mai pregnant albia, și cheiurile, și porturile, urmînd să lege Capitala României socialiste cu celelalte porturi fluviale și maritime ale lumii. Un vis vechi, acela de a face să lunece lin, spre orașul din miezul cîmpiei, vapoarele, este pe cale să se împlinească, alăturîndu-se altor altor impunătoare ctitorii ale „Epocii Nicolae Ceaușescu".

În tabloul imens al devenirii necontenite a patriei, marile transformări și prefaceri pe care le cunoaște Capitala reprezintă o chintesență de realitate românească, de suflet românesc. București a fost și rămîne inima țării, orașul de inimă al tuturor românilor, imaginea tainon a dezvoltării, a tot ce a creat mai frumos și mai măreț acest popor, simbolul sugestiv și de mare mîndrie a ceea ce a ajuns să fie astăzi România socialistă. Mii de constructori clădesc necontenit, clădesc capitala de astăzi și de mîine a patriei. Crescînd și împlinindu-se odată cu țara, Bucureștiul devine o mare metropolă, ce se prezintă cu fruntea sus la întîlnirea cu mileniul trei.

VASILE TINCU

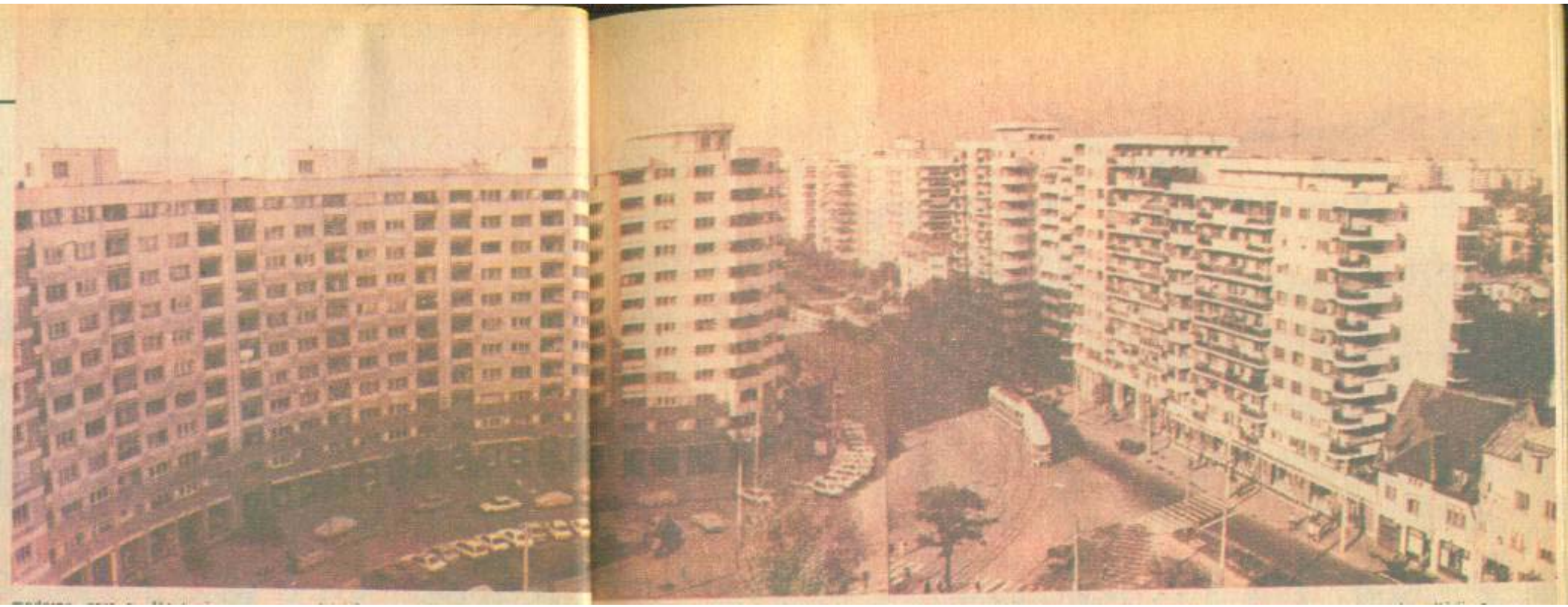

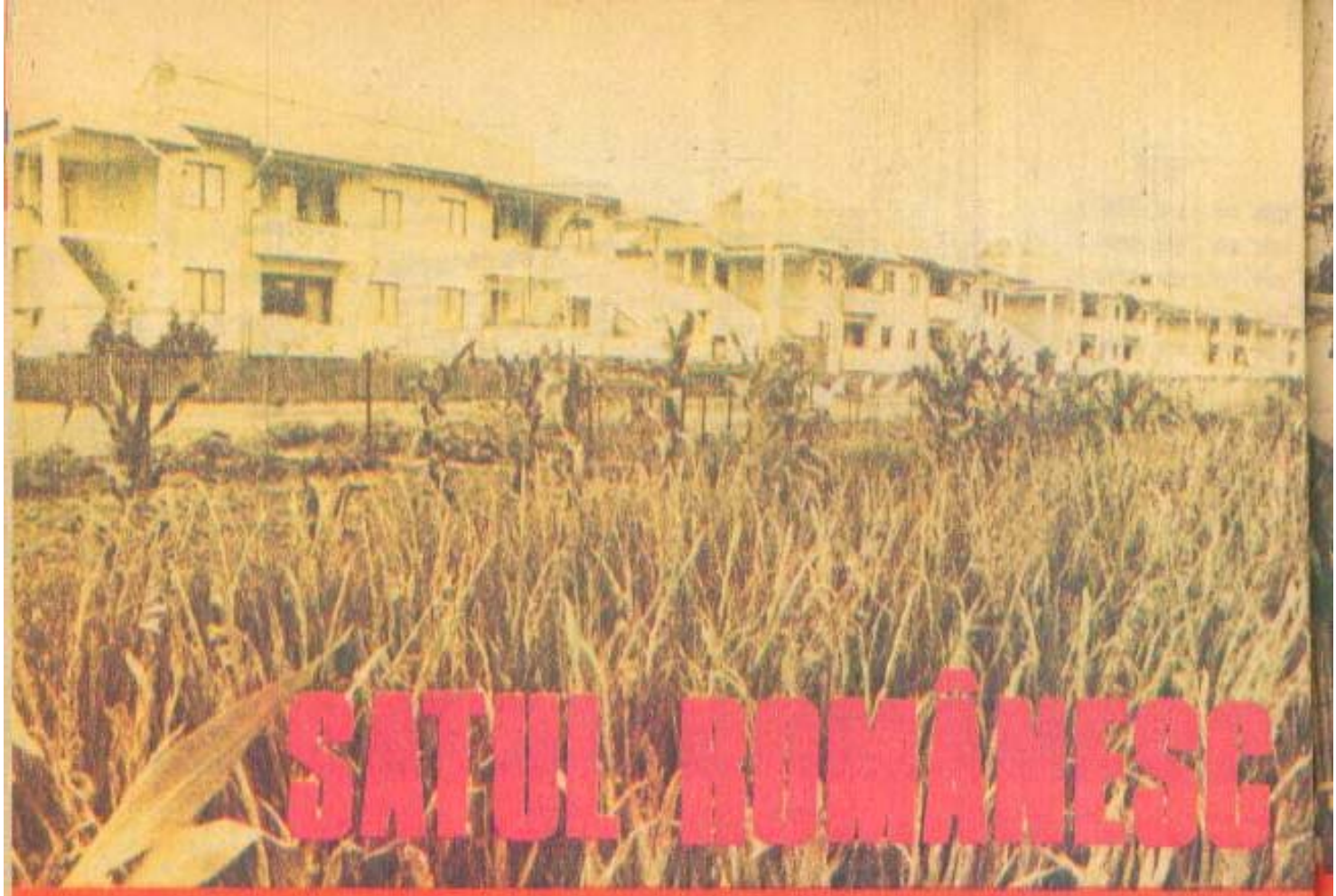

SATUL ROMÂNESC
într-o etapă de mari

Poate că veşnicia s-a născut, aşa cum înaripat rostea poetul, la sat, dar el, satul, nu avea cum rămîne, o veşnicie, la fel. N-ar fi fost posibil şi numai din motivul simplu că satul este obligat să ţină pasul cu dezvoltarea ţării, civilizaţia acesteia fiind sinteza vieţii civilizate a localităţilor şi oamenilor săi. Satul trăieşte, astăzi, clipa istorică a întoarcerii cu faţa spre viitor, un viitor care să-i păstreze, în structuri şi motive arhitecturale noi, într-o matcă spirituală nouă, tezaurele de frumuseţe şi specific naţional, dar să-i confere un confort, dacă nu identic, cît mai apropiat de cel urban. Fiindcă reconstrucţia satului românesc nu este şi nici nu poate fi interpretată ca un simplu act administrativ, de schimbare a domiciliului unor oameni dintr-un loc în altul, dintr-o casă în alta, ci este expresia unei opţiuni politice fundamentale a partidului nostru, a secretarului său general, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, opţiune care prefigurează ridicarea satului la condiţiile de progres şi civilizaţie pe care le conferă locuitorilor săi oraşele ţării.

Traducerea în viaţă a orientărilor de mare importanţă şi complexitate formulate de tovarăşul Nicolae Ceauşescu în domeniul activităţii de sistematizare şi urbanizare constituie un factor hotărîtor în înflorirea oraşelor şi satelor patriei noastre. Structura reţelei de localităţi s-a îmbunătăţit, cu precădere în ultimii 20 de ani, ca urmare a ansamblului de măsuri adoptat privind sistematizarea teritoriului şi localităţilor ţării, reorganizarea administrativ-teritorială din 1968 — crearea celor 40 de judeţe şi a municipiului Bucureşti —, conjugată cu ritmurile înalte de urbanizare din ultimele decenii, conducînd la creşterea numărului oraşelor mari, cu peste 100 000 de locuitori, de la 13 în 1965 la 22 în prezent şi la distribuirea lor echilibrată în teritoriu. Avem astăzi 56 de municipii şi 181 de oraşe, adică un total de 237 de localităţi urbane, faţă de 183 cîte erau în 1965.

Aşa cum a indicat tovarăşul Nicolae Ceauşescu, secretarul general al partidului, în momentul de faţă se desfăşoară din plin acţiunea de transformare a satului românesc, de creare a unor centre agroindustriale puternice, în jurul cărora să graviteze toate aşezările rurale ale patriei. Pînă în anul 2000 trebuie încheiată, practic, organizarea modernă a acestora.

Modernizarea satelor trebuie înţe-

• Progresele agriculturii noastre în anii „Epocii Nicolae Ceauşescu" au la bază importante investiţii alocate de stat. Numai în anul 1987, fondurile de investiţii pentru extinderea mecanizării, chimizării, irigaţiilor şi îmbunătăţirilor funciare au fost de 4 ori mai mari decît în întreaga perioadă 1951—1965.

transformări înnoitoare

• În numai 44 de ani, dar mai ales începînd de la Congresul al IX-lea al partidului, producția de cereale a țării noastre a înregistrat un salt semnificativ: de la 9 677 000 tone în 1962 (producția anului 1945 reprezentînd cam o treime din cifra de mai sus) s-a ajuns la 31,7 milioane de tone în cursul anului trecut.

leasă în contextul larg social al țării, în tendințele pe care le promovează și în semnificațiile pe care le are pe fondul progresului general al societății noastre. Desigur, principiile, criteriile și normele de organizare și redistribuire a localităților sînt diferențiate în funcție de zonele geografice și regiunile caracteristice ale țării, urmărindu-se adoptarea unor soluții realiste, care să asigure traducerea în viață a orientărilor și indicațiilor tovarășului Nicolae Ceaușescu. Criteriile ce urmează să se aplice la reorganizarea comunelor se referă, în primul rînd, la existența unor posibilități de dezvoltare economică și socială în perspectivă. Comunele de șes vor avea mai puține sate componente, dar în zonele de deal numărul acestora poate fi de 4—5. În zonele de munte, organizarea comunelor este abordată în mod diferențiat, ținîndu-se seama de specificul activităților economice respective. Numărul locuitorilor dintr-o comună este prevăzut a fi de cel puțin 5 000 la șes și de minimum 2 000 în zonele de deal și de munte.

Așa cum a subliniat tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu prilejul vizitelor de lucru în Sectorul agricol Ilfov și în județul Giurgiu, în centrele orășenești agroindustriale vor funcționa importante unități industriale, unități agricole puternice, vor fi dotate cu lăcașuri de învățămînt, cultură, ocrotire a sănătății.

Dar cum vor arăta ele, satele-orașe ale viitorului? Imaginea lor a început, deja, să devină familiară celor care străbat țara. O parte dintre ele vi le prezentăm și noi în fotoreportajul alăturat. Soluțiile urbanistice și arhitecturale sînt diferențiate. Se construiesc case cu parter și 2—3 etaje în centrele agroindustriale, dar și casuțe cu parter și un singur etaj, în special în satele aparținătoare. Unele au prevăzute instalații de canalizare pentru apă curentă, electricitate, și chiar încălzire centrală, altele au fîntîni forate în curte, iar în apartamente sobe de teracotă. Această gradare sat-comună-centru agroindustrial exprimă în mod real necesitățile, ca și posibilitățile de dezvoltare ale fiecărei localități, prevăzîndu-se, în fiecare caz, instituțiile necesare, la dimensiunea și profilul adecvat. Centrele orășenești agroindustriale vor avea, în afara școlilor generale și profesionale, licee de specialitate, care vor asigura învățămîntul de 12 ani, căminele culturale își vor desfășura activitatea ca centre

• Progresele agriculturii noastre în anii „Epocii Nicolae Ceaușescu" au la bază importante investiții alocate de stat. Numai în anul 1987, fondurile de investiții pentru extinderea mecanizării, chimizării, irigațiilor și îmbunătățirilor funciare au fost de 4 ori mai mari decît în întreaga perioadă 1951—1965.

• În numai 44 de ani, dar mai ales începînd de la Congresul al IX-lea al partidului, producția de cereale a țării noastre a înregistrat un salt semnificativ: de la 9 677 000 tone în 1962 (producția anului 1945 reprezentînd cam o treime din cifra de mai sus) s-a ajuns la 31,7 milioane de tone în cursul anului trecut.

de cultură și de creație tehnică ale „Cîntării României", vor fi construite spitale, dispunînd de maternități și farmacii, băi publice, brutării, piețe agroindustriale, complexe sportive. Fiecare bloc și fiecare căsuță au prevăzute parcele pentru anexe gospodărești, mai mici în centrele orășenești și ceva mai mari în comune și sate, unde sînt amenajate grajduri pentru vite, cotețe pentru păsări, fînare pentru furaje și altele.

Desigur, transformarea satelor nu se încheie odată cu mutarea țăranilor în noile locuințe, ea constituind un proces mult mai complex, aflat și el în continuă perfecționare. Însuși dialogul permanent al secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu cetățenii, cu locuitorii satelor, cu specialiștii, sugerează elocvent preocuparea de a se găsi mereu soluții, tot mai originale și realiste, de urbanizare a localităților rurale, așa încît această matrice civilizatoare nouă să fie cel puțin la înălțimea înfățișării cu care ne încîntă deja.

Satul românesc a pornit, decis, spre noul său viitor. Un viitor pe măsura țării. O țară ridicată din temelii pe temeliile dragostei de țară.

SILVIA NETCU

• Îndeosebi după momentul crucial al dezvoltării noastre — Congresul al IX-lea al partidului —, s-au construit în mediul rural 2,2 milioane de locuințe, numai pentru acest cincinal fiind planificate 100 000 de apartamente. Începînd din anul 1986 se alocă sumele corespunzătoare pentru construirea anuală a cel puțin 20 000 de locuințe în mediul rural.

• Tot în domeniul social, pentru refacerea sănătății și capacității de muncă ale cooperatorilor, din fondurile cooperativelor agricole de producție au fost construite, în ultimii ani, 12 complexe sanatoriale în cele mai importante stațiuni balneoclimaterice ale țării. În 1987, peste 42 000 de țărani cooperatori au beneficiat de excelente condiții de tratament și odihnă.

DIN ȚĂRILE SOCIALISTE

• R.S. CEHOSLOVACĂ

Curs de artă aplicată

La Casa de cultură a raionului 6 din Praga, femeile pot găsi, pe lîngă cursurile de cosmetică, gimnastică de slăbire și arta ikebanei, și o specialitate — „curs de artă aplicată". În cadrul căruia ele au posibilitatea să învețe țesutul, confecționarea dantelelor, macrameul, unde cunosc și tehnicile populare tradiționale de confecționare a obiectelor de artă aplicată.

La început, femeile au urmărit cursurile de inițiere de 6 luni, parcurgînd pe rînd numeroase tehnici populare de confecționare a diverselor obiecte. După trecerea a 2—3 ani, multe dintre cursante au deprins arta cusutului sau a dantelei. Femei de cele mai diferite profesii, după absolvirea acestui curs, continuă să lucreze țesături ori dantele apreciate, dintre care unele au ajuns pînă la Expoziția artizanală națională, fiind răsplătite cu importante premii și diplome de stat. Dar mai presus de aceasta este faptul că tehnicile populare vechi nu vor fi uitate.

În fotografie: **măiestrie artistică dovedită de una dintre cursante.**

• R.P.D. COREEANĂ

Eun Byeul, un talent deosebit

La mai multe festivaluri internaționale de filme documentare, pelicula realizată în R.P.D. Coreeană care o prezintă pe Eun Byeul, un talent rar în domeniul picturii, a obținut numeroase premii. Este vorba de o eleva de la o școală generală din Phenian, al cărei talent deosebit a fost stimulat îndeaproape, ajutîndu-și semenii prin cromatica și măiestria cu totul deosebite ale lucrărilor sale.

Începînd de la vîrsta de 2 ani, mica artistă a pictat pînă acum peste 1 000 de tablouri, multe dintre ele primind înalte distincții la expoziții naționale și internaționale. Eun Byeul învață cu perseverență, își însușește noi cunoștințe de cultură generală și, în același timp, se perfecționează în arta picturii, în mica artistă întrevăzîndu-se unul din marii pictori care vor bucura sufletele privitorilor.

În fotografie: **Eun Byeul și cîteva dintre lucrările sale.**

• R.D. GERMANĂ

În agricultura R.D. Germane lucrează numeroase femei, a căror hărnicie este legată de recoltele bogate.

ADEVĂRATA ÎNFĂȚIȘARE A LUMII CAPITALULUI

Femeile reprezintă peste jumătate din populația planetei, adică o uriașă forță socială, capabilă să-și aducă o contribuție pe măsură la progresul general al umanității, la rezolvarea marilor probleme care confruntă umanitatea.

Totuși, în țările occidentale, această imensă forță socială este supusă unor numeroase discriminări pe plan politic, economic, cultural, inechități care transformă femeile într-una din cele mai defavorizate categorii ale populației.

Dincolo de mirajul amăgitor, întreținut cu grijă sub așa-zisele teorii ale „societății tuturor posibilităților", o mare parte a femeilor, cărora le sînt nesocotite drepturile elementare ale omului, sînt profund afectate de șomaj, inegalități flagrante în ce privește salarizarea, ocuparea unor locuri de muncă și exercitarea unor funcții de răspundere, în raport cu pregătirea și capacitățile lor.

„Nu se angajează femei"

Cathy Retting, o tînără de 24 de ani, și-a părăsit în iunie 1986 casa natală din Lancaster, statul Pennsylvania, luînd drumul Pittsburgului, în speranța de a găsi un loc de muncă la una dintre întreprinderile „capitalei oțelului" din S.U.A. „Am avut mare noroc — spunea ea — căci am reușit să intru ucenică pe lîngă un maistru la o uzină a Companiei „United States Steel", dar „norocul" lui Cathy n-a fost de lungă durată. În noiembrie 1987, numele ei s-a aflat printre primele pe lista celor concediați. Iar lui Cathy — și nu numai ei — nici măcar nu i s-a dat un sfat unde să se adreseze pentru a găsi un alt loc de muncă. Bătînd la porțile diferitelor firme, de multe ori a fost refuzată, pe motiv că „nu se angajează femei". Soarta lui Cathy Retting, relatată în paginile cunoscutei publicații „*Wall Street Journal*", nu este nici pe departe un caz singular.

Un studiu efectuat de Comitetul consultativ național pentru problemele femeii din S.U.A. relevă că din totalul șomerilor americani, 52 la sută îl reprezintă tocmai femeile. Și chiar în cazurile norocoase, după cum aprecia Cathy Retting, în care femeile găsesc un loc de muncă, se ivesc alte probleme, ce atestă discriminarea la care este supus, în producție, „sexul slab". Astfel, deși femeile reprezintă 42 la sută din forța de muncă americană, salariul totalizat de ele este de numai 25 la sută din cel primit de toate categoriile de angajați din S.U.A. Potrivit datelor furnizate de Ministerul Muncii, pentru o muncă egală, femeia primește, în medie, 59 la sută din salariul unui bărbat. La aceasta trebuie adăugat faptul că numai 5 la sută dintre muncitorii calificați din S.U.A. sînt femei. Totodată, femeile dețin numai 6 la sută din posturile de conducere în economia S.U.A.

Discriminarea femeii la locul de muncă în Statele Unite este tot atît de răspîndită ca și la începutul acestui secol — recunosc autorii unui studiu elaborat de „Conference Board". Situația își găsește reflectarea și în viața politică. Astfel, chiar și minuscula reprezentare pe care femeile au dobîndit-o în organul legislativ suprem — Congresul S.U.A. — scade pe zi ce trece. Numărul femeilor-senator s-a redus la unu, iar cel al femeilor din Camera Reprezentanților a scăzut de la 18 la 16. Un amendament adus Constituției S.U.A., care proclamă oficial discriminarea femeii drept nelegală, a fost adoptat de Congres cu ani în urmă; pînă în momentul de față însă el n-a fost ratificat de un număr suficient de adunări legislative ale statelor federale pentru a putea intra în vigoare.

Cathy Retting și cine știe cîte alte mii sau zeci de mii de femei asemenea ei mai au încă de așteptat pînă la generalizarea și respectarea dreptului lor de a fi tratate în mod egal cu bărbații.

Persistă atitudinile patronale

Prejudecățile potrivit cărora bărbații sînt cei care „cîștigă pîinea", iar femeile joacă un rol preponderent casnic sînt larg răspîndite în rîndul patronilor de întreprinderi și duc la frecvente cazuri de discriminare în procesul recrutării forței de muncă, se arată într-un raport publicat de către Comisia pentru șanse egale (E.O.C.) din Marea Britanie, scrie „*The Financial Times*". Raportul se bazează pe un studiu efectuat pe o perioadă de doi ani, în cadrul a 45 de companii, situate mai ales în nord-vestul Marii Britanii.

„Patrick Walker, care răspunde de problemele angajării forței de muncă în cadrul E.O.C., se consemnează în articol, arată că studiul comisiei reprezintă o serioasă acuzație la adresa atitudinilor ce persistă în rîndul unor conducători de întreprinderi care continuă să încalce în mod deschis legislația împotriva discriminării între bărbați și femei.

David Collinson, autorul raportului, apreciază că atitudinea conducătorilor de întreprinderi nu s-ar fi schimbat în mod semnificativ după introducerea, în 1985, a Codului de conduită elaborat de E.O.C. pentru a încuraja acordarea de șanse egale reprezentanților ambelor sexe în procesul an-

gajării forței de muncă. Cu toate că o serie de companii au adoptat o politică bazată pe acest cod de conduită, inconsecvența practicilor de recrutare a personalului și menținerea unor prejudecăți duc adeseori la discriminări.

Analiza mai multor cazuri concrete a demonstrat că, în procesul selectării personalului, se pornește în mod automat de la premisa că bărbații sînt mai mobili, în timp ce femeile nu se pot adapta tuturor cerințelor unor funcții. Unii patroni și-au exprimat părerea că pentru femei este mai indicată angajarea lor în activități temporare sau cu program redus, îndeobște, și prost remunerate.

Cei „fără drepturi"

Revista „Le Figaro Magazine" a publicat un articol sugestiv în care autoarea Veronique Grousset dezvăluie situația mizeră a unor largi categorii de oameni ai muncii, francezi sau imigranți, printre care un loc relief antă îl dețin femeile.

„Sînt obișnuiții cantinelor milan, ai bancilor din stațiile metroului, sînt clienții azilurilor de noapte și ai centrelor filantropice de găzduire. Li se mai spune «cei fără drepturi». La originea acestui statut — dobîndit într-un răstimp de numai cîțiva ani de sute și sute de mii de francezi — stă degringolada pe o pantă marcată mai întîi de somaj, apoi de divorț, deseori de băutură și întotdeauna de disperare.

Oricîtă «curățenie» s-au străduit să facă portărelii, în apartamentul Danielei C. n-a fost găsit decît strictul necesar oricărei locuințe: un pat, o masă, cîteva scaune... Este privată pînă și de drepturile despre care se credea că le sînt recunoscute tuturor femeilor, tuturor mamelor.

— Știți care a fost unul din primele lucruri pe care mi le-au spus pînă și prietenii, cei mai buni prieteni, relatează ea, apăsînd pe adjectiv cu un glas moale și sarcastic totodată, atunci cînd s-a văzut clar că nu mi-a mai rămas nimic, absolut nimic? Ei, bine, m-au întrebat: intenționezi să-ți păstrezi fetița? După părerea lor, eu nu mai eram în stare s-o cresc cum se cuvine, nu mai aveam dreptul s-o țin cu mine. Culmea sărăciei, asta este: să nu mai existi din punct de vedere social. Nu mai ești socotit ca un adult, ca un om capabil să-și asume responsabilități. Nu te mai bucuri de nici un drept.

Daniele C. vorbește în cunoștință de cauză despre cei «fără drepturi». Normal, de vreme ce aparține și ea acestei categorii. Supraviețuiește numai cu ajutorul prietenilor, în micul apartament, a cărui chirie nu reușește s-o plătească, în ultimii patru ani n-a avut nici o slujbă stabilă: a lucrat doar de cîteva ori, pe apucate, o dată numai șase luni pe bază de contract, dar, în schimb, are datorii de 50 000 de franci.

— Sînt o refugiată, afirmă ea. Nu văd nici o diferență între mine și o femeie din Sahel.

Vorbește bine Daniele C., nu-i așa? Normal, de vreme ce este licențiată în științe economice. De ce respinge în prezent cîmpul muncii o femeie ca aceasta? Cu mult calm răspunde ea însăși la întrebare, numerotînd implacabil handicapurile sale. Mai întîi, vîrsta (45 de ani); în al doilea rînd, condiția fizică (un ochi accidentat; în rest nimic de reproșat înfățișării sale); în al treilea rînd: diploma cam veche; în al patrulea rînd: facilitățile oferite patronilor de reglementările în vigoare de a angaja cu prioritate tineri... «În consecință, eu nu mai am șanse».

De fapt, Daniele C. nu constituie o excepție. În condițiile în care unele statistici estimează la 15 la sută ponderea persoanelor cu «pregătire universitară» în rîndul celor mai săraci dintre francezi, nu se mai poate vorbi de o excepție. Ca să te convingi, este suficient să privești în jurul tău la orice rînd compact alcătuit din acești nevoiași în așteptare, căci ei nu mai au nimic care să le aparțină, decît timpul. Timpul și-l petrec îngrămădiți pretutindeni unde speră că vor putea primi o mîncare caldă, un loc unde să doarmă, ceva îmbrăcăminte. Numai în grup și de preferință la televiziune ajung să prezinte interes și să provoace îngrijorare, respectiv atunci cînd devin «un fenomen al vieții sociale».

«În Franța există 2,5 milioane de persoane care nu dispun de resurse suficiente de trai». Această sumbră revelație a fost făcută încă de anul trecut, de o asociație de ajutorare a nevoiașilor. În fața unei asemenea cifre, care de atunci încoace n-a făcut decît să crească, factorii administrativi de răspundere se limitează la a da din umeri."

Drama socială a piemontezelor

„Pe primul plan se află munca. Urmează problemele de ordin social și civic, care influențează în mod sensibil calitatea vieții, iar apoi este vorba despre insuficienta reprezentare politică și în cadrul instituțiilor și despre cerința, aproape unanimă, a unei schimbări a situației." Acestea sînt rezultatele unui sondaj de opinie în rîndul femeilor din Piemont, efectuat, la inițiativa Comisiei regionale de femei a Partidului Comunist Italian, în toate provinciile regiunii. Autorii anchetei — publicate în „L' Unita" — și-au propus să cunoască atitudinea și punctul de vedere ai femeilor față de muncă, servicii, mediul înconjurător, inovații, politică. În răspunsuri, importanța primordială a fost dată tematicii privind munca.

„Realitatea piemonteză este marcată de existența a 110 000—120 000 de femei înscrise în permanență la oficiile de plasare a forței de muncă, dintr-un total de 170 000—180 000 de șomeri, ceea ce înseamnă că din trei persoane aflate în căutarea unui loc de muncă două sînt femei.

Situația mai este caracterizată și prin concedierea masivă a muncitoarelor din fabricile restructurate, precum și prin așteptarea îndelungată — în medie de un an și jumătate, cu circa șase-opt luni mai mult decît bărbații — înainte de găsirea unui loc de muncă, aproape întotdeauna acesta fiind accesibil numai pentru o perioadă de timp limitată sau cu orar redus și cu diminuarea corespunzătoare a salariilor.

Răspunsurile în cadrul anchetei nu au reflectat numai îngrijorarea proprie, personală a femeilor care așteaptă un loc de muncă ce nu este de găsit, preocuparea lor extinzîndu-se și în ceea ce privește situația tinerilor, reflectată prin procente, în drama socială a atîtor familii, prea multe, în care unul sau mai mulți fii sînt șomeri.

Răspunsurile s-au constituit într-o denunțare a situației, dar și într-o revendicare, o subliniere a necesităților unor măsuri urgente, chiar în sectoarele orientării școlare și profesionale, ale formării cadrelor.

Între 52 și 70 la sută dintre femeile care au participat la această anchetă și-au exprimat nemulțumirea față de carențele serviciilor sanitare, insuficiența asistenței față de toxico-dependenți, handicapați, bătrîni."

REPORTAJ PE GLOB

Hărnicia oamenilor din „ţara dimineţilor liniştite“

Am privit, într-o dimineaţă senină, de la înălţime, panorama mereu înnoitei capitale a Coreei democrate, beneficiind de privilegiul de a fi pus, concomitent, în faţa a trei posibilităţi: să ofer încîntare ochilor cu imaginea ce îmbină armonios frumuseţea cadrului natural cu valoarea unicatelor arhitectonice imaginate şi create de om, să înregistrez numeroase mărturii ale certitudinii prezentului şi să întrezăresc, printre siluetele zvelte ale macaralelor-turn, repere ale perspectivei, ce cristalizează imaginea de mîine a Phenianului şi, într-un cadru mai larg, a întregii ţări.

Spre orice punct cardinal priveşti, ai ocazia să fii martorul acţiunilor şi rezultatelor conjugării de către poporul coreean a verbului „a construi“. Un verb care în Republica Populară Democrată Coreeană a dobîndit tăria verbului „a învinge“. Un verb care, de fapt, conferă, la rîndul său, temelii solide puterii de a învinge în ampla şi deloc uşoară mobilizare de forţe menite să urce ţara pe noi trepte ale construcţiei socialiste. Un verb care, conjugat pe întreg teritoriul Republicii Populare Democrate Coreene şi avînd drept expresie materială directă munca eroică, stă şi va sta, fără îndoială, la baza împlinirii marelui ideal al poporului coreean: reunificarea paşnică a patriei.

Am avut prilejul, în timpul a două călătorii în R.P.D. Coreeană, întreprinse la interval de cinci ani, să cunosc multe înfăptuiri, să cunosc mulţi oameni, care, cu hărnicie şi pricepere, schimbă faţa locurilor, adăugînd valenţe de trainicie şi frumuseţe pe harta patriei. Cartiere noi de locuinţe, blocuri ce parcă îşi ascund în nori vîrfurile, instituţii de studiu şi învăţămînt, teatre noi, poduri ce-şi oglindesc în apa grăţioase linii arhitectonice. Am însoţit — uneori mergînd paralel, alteori întreţăindu-ne drumurile — pe cei care, cu tenacitate, cu dîrzenie şi cu multă pricepere, scurtează distanţele dintre localităţi, mută munţi întregi sau „anihilează“ văi, materializînd durabilele panglici de beton ale autostrăzilor Phenian-Kesong sau Wonsan-Munţele de Diamant. Pe insula Riangkok sau la Nampo, am consemnat în carnetul de reporter mari triumfuri ale creaţiei şi artei inginereşti, materializate în frumosul şi originalul stadion şi, respectiv, în maiestuoasa construcţie a digului şi ecluzelor. Un singur exemplu oferă, cred, o mărturie elocventă asupra măreţiei construcţiei de la Nampo: pentru a se înainta cu un metru de dig a fost necesară transportarea a 3 000 de metri cubi pămînt şi piatră. Am admirat eleganţa unor construcţii cum sînt cele ale noului cartier Munsu sau ale complexului hotelier sugestiv intitulat „Koryo“.

Sau cele ce dau o nouă înfățișare orașelor Wonsan, Sarion sau Kesong. Cu „ochii" imaginației poți vedea cum vor arăta nu peste mult timp construcțiile noului cartier străbătut de moderna magistrală rutieră ce va lega Phenianul de Manghiângde. Cu aceiași ochi încerci să transpui pe teren ceea ce, acum, se află încă pe planșetele proiectanților sau în curs de construcție, cum este hotelul cu 105 etaje. La fel cum sînt demne de consemnat unitățile economice intrate de curînd în funcțiune sau aflate în construcție în diferite locuri din țară, obiective ce urmăresc valorificarea cît mai deplină a potențialului uman și material, în interesul progresului poporului coreean. Nu poți să nu adaugi — chiar și într-o asemenea sumară trecere în revistă a înfăptuirilor deosebite ale poporului coreean — valoarea ingeniozității și măiestriei cu care au fost și sînt realizate, între creste de munte, mari lacuri de acumulare, de unde curge „apa vieții", ce stă, alături de munca și știința celor de pe ogoare, la baza recoltelor tot mai bogate. Nu poți să nu adaugi îndîrjirea cu care, în luptă cu vitregiile naturii, omul a reușit și reușește să cucerească și să includă în circuitul agricol noi suprafețe smulse apelor. Am fost martor, în apropiere de Nampo, pentru scurt timp, la lupta eroică ce urmărește să smulgă apelor mării noi suprafețe menite să sporească suprafața cultivabilă a țării și, totodată, să sporească rodnicia pămîntului. Se smulg noi suprafețe sălbăticiei stîncilor, trezind admirație modul în care se izbutește să se obțină recolte cît mai diverse și mai mari pe terase ce tind cît mai aproape de vîrful muntelui.

Simbolic, o asemenea izbîndă exprimă mult mai mult decît o face la propriu. Exprimă o stare de spirit constînd în încrederea în forțele proprii, în posibilitatea și certitudinea autodepășirii, în existența resurselor pentru ca nivelul înfăptuirilor să fie mereu mai ridicat. Dovedește, de fapt, convingerea fermă a poporului coreean că are puterea de a învinge. Desigur, succesele înregistrate nu s-au obținut ușor. Lichidarea stării de evidentă înapoiere, existentă pînă la eliberare, a necesitat resurse, mobilizare, eforturi, elaborarea și materializarea unor programe ambițioase. Anii de război, între 1950 și 1953, au produs mari distrugeri, transformînd, practic, multe localități — între care Phenianul și Wonsanul — în ruine. Poporul coreean n-a putut fi, însă, învins. Luptînd eroic, a dovedit lumii că un popor hotărît să-și apere ființa națională, libertatea și independența nu poate fi înfrînt. Victoria în război a fost urmată de o amplă operă de reconstrucție. A fost schimbată fața țării. Au fost închise multe răni. S-ar putea spune că au fost închise toate rănile. Dar, nu. O rană, o rană profundă, cu semnificații de dramă națională, continuă să sîngereze, să îndurereze inima. În ciuda dorinței sale fierbinți, în pofida intereselor supreme ale națiunii, patria este împărțită în mod arbitrar, printr-o linie de demarcație, în Nord și Sud. Părinți și copii sînt despărțiți printr-un zid impus de dictatorii sud-coreeni. Rude apropiate nu pot nici măcar schimba între ei cîteva rînduri, cauza fiind tot opreliștile căutate și aplicate de cei ce, vremelnic, dețin puterea la Seul, sub protecția armelor și a unor trupe străine intereselor poporului coreean. Dar nu există îndoială că dorința fierbinte de reunificare a Coreei și istoria vor face dreptate, iar poporul coreean va învinge și în această cauză nobilă, pe deplin îndreptățită.

Munca și unitatea — acestea sînt simbolurile devenirii socialiste a acestei țări și, în același timp, mărturii ale participării la eroica, frumoasa și vasta operă a tuturor celor angrenați pe frontul muncii, în rîndul cărora femeile alcătuiesc un detașament deosebit de important. Așa cum aveam să consemnăm cu prilejul unor convorbiri, cum ne-au convins scenele de muncă în uzine, pe șantiere, pe ogoare, în institute de cercetare sau de învățămînt, asigurarea drepturilor egale are drept corespondent angajarea egală, asumarea în mod echitabil a responsabilității prezentului și viitorului. Iar una dintre mărturii, una dintre multele mărturii în acest sens ne-a oferit-o în frumosul oraș Wonsan, pe litoralul Mării de Est, adevărata „poartă" spre Muntele de Diamant, întîlnirea cu Ri Giăng II, vicepreședintă a Comitetului provincial de administrație și conducere economică. A parcurs, dacă se poate spune așa, multe trepte pe calea afirmării. Cunoaște bine oamenii și realizările țării, cunoaște bine oamenii și realizările României, cunoaște bine și limba poporului român. Pentru că, un timp, a studiat în patria noastră. Ne-a vorbit mult și amănunțit despre înfăptuirile prezente și despre proiecte viitoare, cu implicații în toate sferele vieții economice și sociale. Iar la întrebarea „care este și care va fi aportul femeilor în transpunerea în fapte a ceea ce ne-ați prezentat?", răspunsul a venit tot atît de firesc: „Asemănător cu al bărbaților, fără deosebire. Patria este comună, scopul este comun. La fel, încrederea în împlinirile de azi și de mîine, a căror răspundere ne revine, deopotrivă, la fiecare".

De fapt, sînt cuvinte ce probează, o dată în plus, adevărul că poporul coreean și-a dobîndit conștiința de sine, a edificării viitorului prin descătușarea marilor energii ale încrederii în puterea de a învinge. Sînt cuvinte care fac ca dorința de a reveni pe meleagurile coreene să se îmbine cu certitudinea că, nu peste mulți ani, proiectele de azi vor deveni realitățile de mîine.

ION STOICA

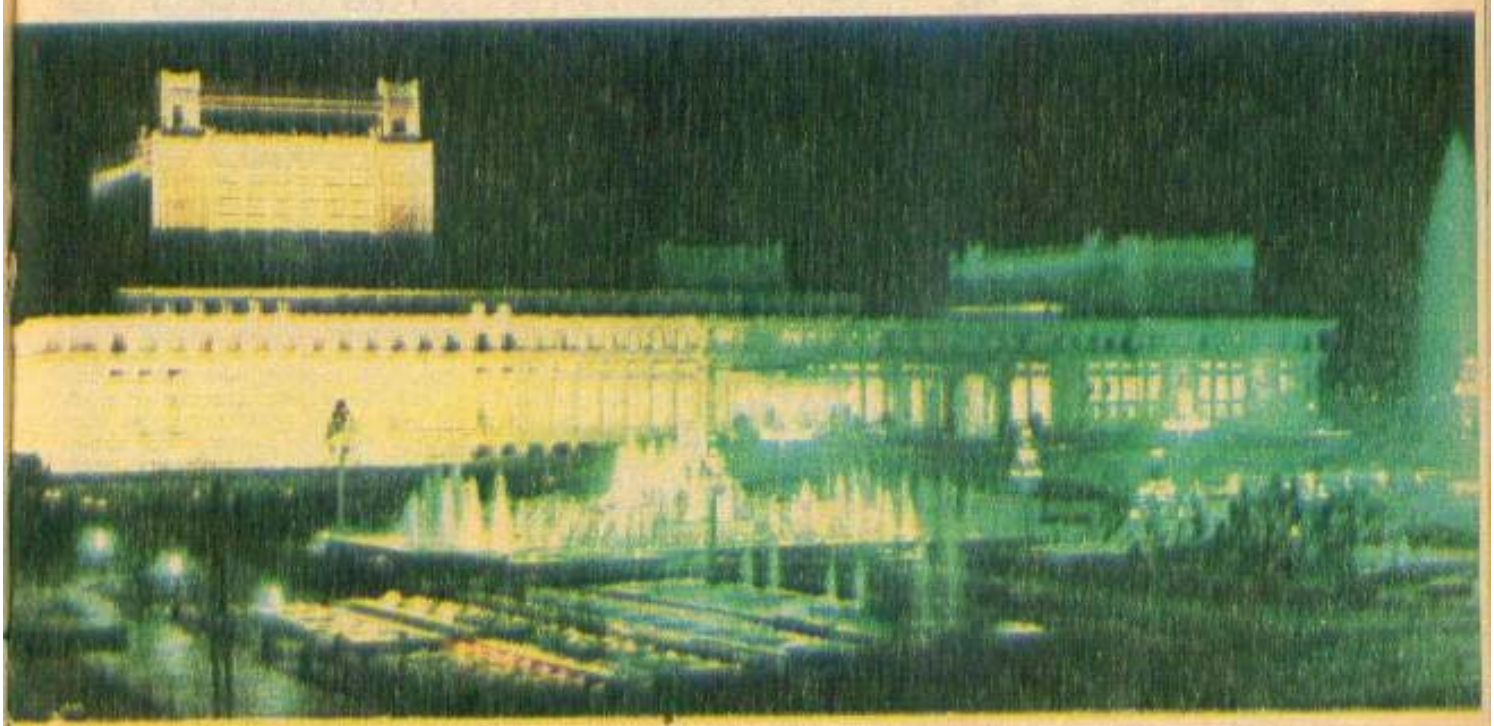

M. PREMIUM C.3

REPORTAJ PE GLOB

Pe Acropole, la altitudinea senină a spiritului

Cu orice proiecție sufletească și imaginară ai veni la Atena, o tensiune secretă, mărturisită sau nu, te va împinge să cauți, înainte chiar de a ajunge în străvechea vatră a capitalei elene, însemnele acelei civilizații a spiritului de la care o întreagă tradiție europeană nu încetează să se revendice. Un spațiu predilect, pe care ochiul îl iscodește cu aviditate și în raport cu care tot ceea ce știam din cărțile copilăriei, din filele manualelor de istorie și ale albumelor de artă, vine să se orînduiască într-o nouă și totuși atît de familiară configurație: Acropole.

Thibaudet ne îndemna să vedem, dincolo de imaginea convențională, două Acropole, îndemn profitabil nu numai din punct de vedere estetic — potențînd bucuria spectacolului imaginii —, ci și din perspectiva înțelegerii realității care se ascunde privirii. Există o Acropolă logică și una cronologică. O Acropolă a rațiunii și ordinii, menită a reuni marile edificii periclee, un ansamblu în care simbioza stîncii rebele și a geometriei construcției face de fapt ca forma inteligentă să țîșnească dintr-o aglomerare geologică informă, istovită de încremenire. Acropola cronologică, mai puțin refractară la presiunea timpului, înfățișează, într-o fidelă plasticitate a tot ceea ce hazardul și succesiunea generațiilor au adăugat meniri inițiale, o bogăție de linii și culori, monumentele de pe colina legendară surprinzînd tocmai în ipostaza lor actuală, prin care continuă să ne urmească, aceea a unei finitudini neterminate. Pentru că nu îți poți reprima tentația de a-ți închipui cum arătau Acropolele în secolul de glorie al Atenei lui Pericle sau cum ar fi fost întregul complex construit pentru a da expresie ultimă și perfectă gîndului temerar care a imaginat-o. Și, totuși, ceea ce vezi este altceva. Timpul a dat pietrei lucirea mată și autodevoratoare de pe urma căreia rigorile liniilor și formelor se estompează, disimetriile se accentuează, lăsînd rațiunii contemplative plăcerea de a reconstitui structurile presupuse.

Am urcat pe Acropole într-o dimineață de septembrie, cînd soarele își prăvălea albul incandescent asupra marmurii ce-și pierduse strălucirea originară, piatra părînd calcinată mai degrabă de un foc interior, mocnit. Urcușul refăcea parcă un ritual. Fragmentele dalelor încastrate în stîncă, peste care s-au petrecut pașii milioanelor de ființe care în atîtea mii de ani au purces la același pelerinaj inițiatic, îmi atrăgeau cu insistență privirea, neîngăduindu-mi răgaz spre a proiecta în sus o tangentă invizibilă a ochiului la curba orizontului întrerupt de Propilee. Concepute ca intrare a Acropolei, Propileele sugerau și sugerează încă măsura monumentală (dar nu ciclopică) a pătrunderii nu atît într-un spațiu sacru, cît într-unul al echilibrului suveran. Scara romană, ca și distrugerile și eroziunile provocate de vreme au dislocat și corupt liniile și unghiurile limpezi ce asigurau echilibrul inițial al construcției pentru a rămîne doar sugestia severă a unor treceri suprapuse, care dacă nu au putut altera formula genuină a accesului pe Acropole, totuși au ultragiat-o cumva.

Imensul portal al Propileelor nu face astfel decît să potențeze și mai mult senzația de intruziune pe un teritoriu sustras percepției obișnuite. Propileele încadrează cu forța lor spiritualizată canalurile masive terecate cu bronz. În vecinătatea lor se înalță frontoanele, adevărate piedestale pe care pare că se sprijină cerul și care obligă cu fiecare pas al urcușului desprinderea de peisajul împrejurimilor, perspectiva lărgindu-se incredibil peste o bună porțiune a Atticii. Propileele constituie în sine o dialectică sciziune și recompunere a două aripi — una covîrșitoare, simbolizînd orgoliul unei ordini virile contrapuse haosului, o alta dînd expresie legii subînțelese, pe care o vom regăsi în respirația mută a templului auster al Victoriei. O Victorie care în primul rînd este a Atenei, ce s-a ridicat deasupra încleștării care opusese — din vremuri imemoriale — marea uscatului, piatra — voinței omului, barbaria — spiritului. Din unghiul piezișe al bastio-

nului lîngă care se află, templul pare a concentra o vocație tutelară protectoare. Atena Nike se multiplică în Victoriile înaripate ce întețesc iluzia plutirii într-un spațiu imponderabil, de unde privirea liberă se cufundă în albastrul contopit al cerului și al mării de dincolo de orizont.

Odată trecut de Propilee ți se relevă, într-o splendidă panoramă, Partenonul. În orice punct te-ai afla pe Acropole, sau la poalele ei, Partenonul este dominator, un adevărat principiu ordonator a tot ceea ce se vede. Frumusețea sa trădează deopotrivă înrădăcinarea robustă printre straturile de rocă și marmură, sub care nu poți să nu ghicești pămîntul Eladei, care își distilează sevele din adîncuri și suplețea arhitecturii în care se regăsește o întreagă concepție despre viață și lume.

Ceea ce impresionează în momentul în care te afli în imediata apropiere a Partenonului este mai presus de toate grandoarea dată de specificitatea și articularea firească a proporțiilor templului. Dimensiunile propriu-zise nu sînt atît de copleșitoare precum cele ale construcțiilor faraonice. Ele au însă puterea de a comunica, la nivelul omenescului, o armonie dincolo de coordonatele fizice ale componentelor sale. Partenonul sugerează, prin coloanele și intercolonamentele sale dorice, prin treptele și porticul de intrare, prin *cella* și sala cu cele patru coloane, prin capitelurile, arhitrava, friza cu metope și triglife și acrotera, o plasmuire a unității unei idei în marmură. Latențele rămîn zăvorîte în forme, dar ele își trimit mesajul odată cu jocul luminilor solare și al umbrelor, forțînd bariera percepției nemijlocite a timpului pentru a se orîndui sub zodia reflecției metafizice, atemporale, anistorice.

Pe Acropole îți dai seama de puterea însuflețitoare a idealului de perfecțiune ce și-a pus pecetea asupra civilizației antice grecești. Un ideal întrupat în operă, în echilibrul, în supleța și arcuirea liniilor arhitectonice și căruia omul îi conferă întreaga lui măsură. Privind Cariatidele, nu poți să nu constați perenitatea unei imagini tulburătoare a perfecțiunii umane, a grației feminine, care certifică atașamentul față de ideea demnității și frumuseții contrapusă oricărei concesii făcute injoncțiunii între rațiune și suflet, între principiul adevărului și cel al plăcerii. Este o imagine care își are echivalențe cotidiene în contemporaneitate. Atenianul, femeia ateniană de azi, comunică în mod spontan o bucurie, o vitalitate debordantă, ce-și are temeiul într-o superioară înțelegere a identității spirituale ce unește tradiția, idealurile trecutului cu cele ale prezentului, aspirațiile spre frumos, spre tot ceea ce reprezintă valoare umană, întrevăzînd vocația păcii, a universalității.

...Cîteva zile mai tîrziu, căutînd mereu alte perspective încrucișate care să-mi confirme supoziția omniatracției exercitate de Acropole asupra oricărui nou venit la Atena, am coborît sub zidul acestei fabuloase construcții, rătăcind prin cartierele Plaka și Monastiraki și am contemplat din colțul spiralatei străduțe a Dioskurilor, de sub umbrarul unei cafenele, pantele înverzite ale colinei Tîrlitul monoton al greierilor sporea senzația de neclintire și transcendere a efemerității pe care trepidația Atenei de azi nu reușea să o tulbure. Căutînd cu privirea silueta atît de binecunoscută a Acropolei, am avut surpriza să o regăsesc proiectată pe un fundal în care ea se integrează unor depărtări parcă de neatins. Ciudat, de pe înălțimea Likabetului, Acropole se află sub raza vizuală, iar dimensiunile ei parcă se miniaturizează, tinzînd să se concentreze într-un semnificativ punct geometric.

Indiferent de perspectiva din care este privită înălțimea Acropolei, ea are un efect magnetic, irezistibil, o forță de a polariza ritmul explorării nesățioase a turistului de rînd sau al voluptuoasei decorticări a imaginilor succesive, la care apelează un rafinat admirator al artei sau arhitecturii. Fascinația Acropolei rămîne astfel dincolo de timp întotdeauna intactă. O efigie eternă a spiritului uman mereu triumfător.

MIHAI MILCA

REPORTAJ PE GLOB

Timp şi anotimp pe Nil, la Cairo

Se spune despre fiecare oraş că-şi poartă prin vremuri identităţi proprii, inconfundabile. Confruntată la proba realităţilor, afirmaţia capătă valoare dacă se ţine seama de faptul că, prin scurgerea timpului, fiecare generaţie renunţă la ceea ce este depăşit şi adaugă — din permanenta dragoste pentru frumos — valori ale timpului prezent, îmbogăţind acel patrimoniu cu care se mîndresc generaţiile viitoare. Este o consideraţie pe deplin confirmată în imaginile contemporane ale capitalei egiptene, Cairo.

La Cairo, colina străjuită ca un far de monumentul de alabastru, înălţat de Mehémed Ali în secolul trecut şi devenit pentru locuitorii oraşului, ca şi pentru turişti, ceea ce este turnul Eiffel pentru Paris, oferă o panoramă maiestuoasă asupra întregii metropole. În primul moment, fluviul monopolizează privirea. După drumul obositor de la izvoare, purificat prin trecerile cataractelor, Nilul îşi lansează apele liniştite, transformînd pămîntul pustiit de la vărsare în mirifica Deltă — şi apoi, parcă mulţumit că şi-a împlinit menirea, istovit de lupta cu arşiţa ţărmului, îşi caută răcoarea în valurile de smarald ale Mediteranei. Pe luciul oglindei de apă, scăldată în razele soarelui, feluci cu pînze triunghiulare, ceamuri, iahturi cu motor urcă şi coboară ca într-un alai alegoric în care se regăsesc aievea imagini desprinse din vechi papirusuri, alături de secvenţe decupate parcă din cele mai moderne publicaţii de navigaţie. Oglinzi uriaşe reflectă prin unduirea valurilor trecutul, prezentul şi viitorul unui oraş în care trăiesc şi muncesc 12 milioane de suflete, cît numără Marele Cairo, cum denumesc această imensă aglomerare urbană edilii şi arhitecţii egipteni.

Odată cu revărsatul zorilor, micile străzele, ca şi marile bulevarde, care jalonează de o parte şi de alta Nilul, prind viaţă. Oraşul îşi etalează în culori vii specificul de metropolă orientală, îşi dezvăluie haina edilitară. Hani Halil, celebrul centru de producţie artizanală aflat undeva în apropierea la fel de celebrei universităţi cairote, veche de circa cinci secole, cunoaşte încă din primele ore ale zilei animaţia specifică. Tarabe încărcate cu produse meşteşugite chiar în faţa clienţilor, obiecte de aur şi argint, perne orientale din piele de cămilă, covoare de mătase şi lînă, aduse parcă din legendele celor 1001 de nopţi, munţi de portocale, lămîi, rodii, smochine. Nu poţi face un pas fără ca cineva să nu se apropie insistînd în a cumpăra ceva, oferindu-ţi în cîteva cuvinte reduceri de preţ ademenitoare. În apropierea clădirii moderne a Centrului naţional de televiziune, podurile noi se arcuiesc, unind malurile fluviului, asaltate de o circulaţie sufocantă. Undeva, mai departe, pe drumul către aeroport se află Heliopolisul, cartierul rezidenţial, învesmîntat într-o ţesătură de azalee şi leandri, o adevărată oază de verdeaţă şi odihnă.

În pîcla ceţii ce se înalţă ca o perdea, ascunzînd detalii, se conturează cetatea de oţel de la Heluan, locul unde se îmbină tehnologii moderne cu înaltă profesionalitate, producînd utilaje şi maşini binecunoscute nu numai în Egipt. Mai spre centru, Piaţa El Tahir, a libertăţii, unde se adună unele din cele mai largi bulevarde. Pe

o latură, într-o clădire aparent modestă, se află depozitate și pot fi văzute o parte din ceea ce lumea antică egipteană a lăsat posterității ca însemn al civilizației timpurilor de mult apuse. Am zăbovit mai mult acolo unde pereți întregi erau acoperiți de papirusuri, minunîndu-mă de arta scrierii vechilor egipteni. Dar am avut privilegiul — căci este o întîmplare rară chiar și pentru egipteni — de a fi vizitat vestigiile camerei mortuare a tînărului faraon Tutankhamon. O lume într-adevăr fabuloasă din aur și pietre semiprețioase. În liniștea sălii, am privit fețele vizitatorilor, mirate și încîntate de a fi văzut asemenea creații.

Aparent fără reguli, transportul cairot rămîne un domeniu care practic paralizează conceptele europene sau americane în domeniul de referință. O adevărată avalanșă de mijloace, din care, în numai cîteva momente, s-ar putea compune o istorie ad-hoc a mijloacelor de transport de-a lungul timpurilor: camioane, taximetre multicolore, cămile, măgăruși, automobile care ar putea constitui obiecte de interes în muzee, etc.

O armonie de peisaje vechi și noi care, aparent, își datorează dăinuirea numai marelui fluviu zămislitor de civilizație. Într-adevăr, în scurgerea tainică a mileniilor, este greu de găsit o altă așezare care să-și fi legat existența atît de mult de cursul unei ape. Sfinxul și piramidele, cu mult înainte de a intra în istorie, s-au legănat pe apele Nilului. Modernele bulevarde, mărginite de edificii impunătoare, își trag seva răcorii din aceleași ape. În privirea iscoditoare a Sfinxului și în aruncarea cutezătoare a vîrfului piramidelor spre cer, în roadele bogate ale Deltei și mireasma florilor ce inundă parcurile, chiar și în sarjele de oțel ale Heluanului, în toate, laolaltă — în viața de zi cu zi a orașului Cairo — ești tentat să descoperi dărnicia milenară a Nilului. Nu întîmplător anticii spuneau că Egiptul este un dar al Nilului. Dar, dincolo de apele și mîlul roditor, ceea ce a făcut ca aceste meleaguri să intre în istoria civilizației umane au fost munca și inteligența, hărnicia și visurile oamenilor acestor meleaguri.

În succesiunea generațiilor, oamenii au construit canale, au ridicat piramidele de calcar din Gizeh, piramidele de portocali și lămîi din Delta, dar și modernele cetăți de lumină — cum este cea de la Assuan — sau de oțel. Oricine străbate Egiptul contemporan recunoaște în noul peisaj eforturile unui popor care, înfruntînd vicisitudinile istoriei, vîlvătăile războaielor devoratoare, este hotărît ca în tezaurul acumulat de milenii să adauge valențele propriei sale progresului și civilizației lumii actuale.

IOAN TIMOFTE

Rubrica externă este realizată de CAROL ROMAN

ANUAR FEMININ

Strădanii răsplătite

S-a născut chiar după ce se sfîrșise războiul: ruinile încă fumegau în Ploieștiul de atunci. A pornit în viață ca întreaga sa generație, căreia i s-a deschis, după Eliberare, o altă fereastră spre lume. Voia cu orice preț să muncească, să fie pe picioarele sale. A urmat o școală profesională și în 1961 era repartizată ca țesătoare la „Dorobanțul", o întreprindere veche, înființată încă din 1886. Sînt atîția oameni lîngă noi pentru care împlinirea în viață se condensează într-un singur cuvînt. A **Emiliei Apostolescu** s-a numit „Dorobanțul". Țesătoarea, care vădea un talent deosebit pentru profesie, era însă dornică să învețe și a urmat școala de maiștri. La 20 de ani este primită în partid și la 32 este aleasă secretara comitetului de partid. Era în 1977. A învățat Emilia, a învățat și soțul ei, care este astăzi subinginer la o altă vestită întreprindere ploieșteană — „1 Mai" —, crescîndu-și împreună cei doi copii.

— Am întîlnit în această întreprindere un colectiv care, respectîndu-se pe sine, reușește de mulți ani să obțină produse intrate în competiția mondială — îmi spune Emilia Apostolescu. Bineînțeles că „Dorobanțul", întreprinderea de stofe fine, a început să capete contururi abia după 1965, de cînd nu numai că s-a dezvoltat, dar a fost utilată la nivel mondial. Rezultatele strădaniilor colectivului nostru, compus din cîteva mii de femei, au început să fie răsplătite, din 1977, cu diverse ordine, însă anul acesta i s-a împlinit un vis care înseamnă un fel de apogeu în istoria întreprinderii: i s-a decernat titlul de „Erou al Muncii Socialiste". Avem o singură dorință, să ne onorăm prin fapte titlul acesta înalt prin care socialismul cinstește eroii săi.

Un eveniment fericit

Înveșmîntată în garoafe, fabrica trăia, la mijlocul lunii iulie, o zi cum nu mai trăise de exact 40 de ani, adică de la înființarea sa. Oamenii munceau, nici vorbă, dar peste tot, în preparație, în țesătorie, la finisaj, în laborator și la întreținere, în birourile „administrativului", în ochii tuturor sclipea ferice semnul acela special care anunță siguranța unei întîmplări de bun augur. „Astăzi vom fi decorați", spuneau privirile muncitoarelor și ale maistrelor, și ale inginerelor și încă o petală de floare mîngîia delicat fierul cîte unui utilaj, inimile bătînd voioase în ritmul amplu al războaielor de țesut.

La început li s-a înmînat steagul. Purpuriu și bogat, cu însemne de aur. Și-apoi, sufocată de emoție, **Mihaela Vasilescu**, directoarea întreprinderii bucureștene de mătase „Fiamura Roșie", a luat ca pe un prunc în mîinile sale distincția. Printre genele împodobite cu mărgăritarul lacrimilor ea deslușea: „Ordinul Muncii clasa I". Solemn, se împlinea un vis. La ce se gîndea tînăra directoare? Își amintea, în primul rînd, de o altă zi emoționantă: în urmă cu 8 ani, fusese numită în fruntea unității. La numai 33 de ani! Și-apoi, la tot ceea ce a urmat. O și mai profundă relație cu oamenii fabricii. Eforturi susținute, cum se spune expeditiv, pentru ca această unitate de numai 1 200 de oameni

să fie recunoscută ca un pilon de nădejde al imensului pod, pe care hărnicia românului îl clădește necontenit de la un mal la altul al patriei sale.

La început au primit steagul. Purpurie în obraji, Mihaela Vasilescu a întins apoi brațele să primească garoafele și aplauzele au izbucnit ca într-o imensă sală de concerte. Recitalul efortului colectiv se încheiase. Juriul acorda laurii. Aplauzele ritmau aerul, precum glasul susținut, adînc al războaielor de țesut. 11 iulie. Un eveniment fericit, și, în același timp, start pentru un alt început. Ei știau toți, și directoarea se înțelegea cu ei din priviri: de ce n-am face totul ca să devenim „Eroi ai Muncii Socialiste"? E ca și cum am fi fost invitați la o nouă întîlnire, peste 4 ani.

O viață, un urcuș

Cu aproape 32 de ani în urmă intra pe poarta Întreprinderii Agricole de Stat Bragadiru o tînără inginer agronom. Un firicel de fată, cu o diplomă și cu o mare, o foarte mare dragoste de meserie. Își amintește cum nu putea să-și astîmpere bătăile inimii, ba chiar teama pe care o încerca atunci, cu 32 de ani în urmă, într-o zi de august, cînd i s-a dat în primire o secție, cînd i s-a cerut să răspundă de pămînt, de recolte, de mașini și de munca oamenilor. Anii au trecut și tînăra inginer de atunci este acum o apreciată specialistă a agriculturii. Se numește **Florica Alexandrescu** și este acum director al I.A.S. Bragadiru din Sectorul agricol Ilfov. Florica Alexandrescu și-a făcut un crez din a munci pentru rodnicia ogoarelor. Destinul său este destinul

unei femei care a muncit și a învățat necontenit, care a înțeles că a fi comunist înseamnă a fi model în muncă și în viață, care a militat neobosit pentru ca sarcinile pe care partidul le pune în fața colectivelor de oameni ai muncii din agricultură să fie exemplar îndeplinite.

Întreaga sa viață a fost un permanent urcuș. Treaptă cu treaptă a urcat scara răspunderilor, trecînd prin toate etapele promovării, adunînd experiență în munca cu oamenii, în organizarea procesului de producție într-o unitate agricolă complexă, pe pămînturile căreia se face o agricultură intensivă, de înaltă clasă. Aici, la I.A.S. Bragadiru, se produc an de an peste 7 000 tone de cele mai diverse legume, din primăvară timpuriu, pînă toamna tîrziu. Nu este ușor să „vezi" ce se petrece în fiecare ceas pe sutele de hectare de teren, să îndrumi astfel activitatea spre a fi realizată anual o producție globală de aproape 160 milioane de lei, din care 113 milioane sînt producție-marfă. Dar inginera Florica Alexandrescu dispune de o bogată experiență în munca de conducere, transformînd oamenii cu care lucrează nu în subalterni, ci în valoroși colaboratori.

Și acum după 32 de ani de muncă, în același loc o găsim pe această specialistă ale cărei năzuințe și trudă s-au cimentat în bogățiile smulse pămîntului, la fel de pasionată de munca ei. Și înțelegi că la temelia acestei pasiuni stau un înalt simț de răspundere, o înțelegere perfectă a locului pe care-l ocupă specialiștii în marea operă de înfăptuire a noii revoluții agrare, de ridicare a agriculturii românești pe culmile pe care le preconizează politica agrară a partidului.

Sănătatea copiilor, comoară de preț

Medicul, prin însăși menirea sa, își închină viața vieții oamenilor, începînd cu omuleții de cîteva ore sau din primele lor clipe de viață. Medicul pediatru **Elena Renea**, de fel bucureșteancă, trăiește de-o viață pe malul Dunării, la Galați. Și-a început cariera ca medic într-un sat

la Bujoru, unde și-a întîlnit și soțul, pe atunci și el tînăr medic. De mulți ani este secretara Comitetului de partid al unităților sanitare din județul Galați și director adjunct al Direcției sanitare a aceluiași județ.

— Nu stăm de vorbă, cum bine știți, tovarășă doctor Elena Renea, întîmplător. Anul ce s-a scurs a însemnat pentru dv., comunist și om de conducere, o bătălie strînsă pentru viața copiilor. E vorba de un indicator, acela al mortalității infantile, pe care ați reușit, cu forțele întregului județ, să-l scădeți. Cum ați reușit?

— Pornind de la o propunere apărută anul trecut într-o ședință a consiliului oamenilor muncii, am demarat o acțiune unitară în municipiile Galați și Tecuci, implicînd în urmărirea sănătății atît a gravidei cît și a copiilor de la 0 — 1 an, atît pediatri cît și medici pentru adulți. Rezultatele obținute ne-au demonstrat că am gîndit bine. De fapt, în ce constă metoda? Pediatrii din dispensarele urbane predau, pe bază de tabel, cîte 15—25 de copii de la 0 la 1 an medicilor pentru adulți, precum și cadrelor sanitare medii de la cabinetele de consultații. La sfîrșitul fiecărei zile, medicul de medicină generală informează în scris despre vizitele efectuate pe teren, pediatrul urmînd să le consemneze în fișă. Cu o precizare: responsabilitatea tratamentului revine în continuare pediatrului. Deci nu înlocuim pediatrii, ci întărim munca lor. Și dacă inițial verificarea rezultatelor se făcea prin sondaj, de curînd se face săptămînal cu întregul personal medical implicat. Așadar, un control sever, dar și responsabilitate!

E greu s-o faci pe femeia aceasta sobră, ascunsă în spatele unor ochelari, s-o faci să-ți vorbească mai mult despre sine, despre soțul său, un reputat cercetător în domeniul oncologiei, ca și despre cei doi copii studenți. Discuția ar putea continua însă cu un singur subiect: al rostului vieții medicului, despre sănătate ca țel suprem al acesteia.

Împliniri

Acolo, la Brăila. Dunărea aluneca domol printre sălcii și răchite și-și poartă apele ca într-un cîntec neauzit de oameni. Anume își adusese elevii pînă aici, deoarece la lecțiile de geografie le făcuse descrierea reliefului din terasa Viziru — Călmățui. Era primăvară și pămîntul se răsturnase alb, toropit de soare, cu petice roziete mustind a iarbă. În rest, nisip mărunt și pietris uscat, care ardea privirea. Luase un bulgăre alb și încercase zadarnic să-l sfarme în pumn. Pe cerul înalt nu era nici urmă de nor și pămînturile de calcar se așterneau parcă anume nemiloase, gata să ardă și să alunge plante și vietăți. Profesoara **Stana Gheorghiev** și-a chemat elevii alături și adolescenții aceia frumoși au rămas parcă așteptînd planul unei hotăriri mari. Lecția de geografie a elevilor din clasa a XII-a s-a legat de condițiile geografice ale teraselor sărăturoase și de importanța economică a fertilizării acestora. Sînt mulți ani de atunci... poate 15, poate 20, și profesoara Stana Gheorghiev a propus specialiștilor terenurilor sărăturoase din județul Brăila colaborarea și ajutorul elevilor din Liceul industrial nr. 4. Stațiunea de cercetări în acest domeniu de la Viziru a primit propunerea cu mult interes și în toate vacanțele elevii profesoarei diriginte Stana Gheorghiev veneau aici să ajute la colectat și analizat probe, la realizarea de diapozitive și hărți speciale.

Din cîteva serii de absolvenți, fete și băieți s-au dedicat profesiei de pedagog, laborant, hidroameliorator. Treptat, oamenii au învățat să stăpînească, în parte deocamdată, capriciile naturii, să treacă pămîntul pe rod. Acum, cînd la Polizești, la Măxineni, la Stăncuța ori în Insula Mare, pe terenurile foste sărăturoase, se obțin producții mari de orez, cînd fostele spinări de pămînt alb primesc în brazde și fac să crească orzul, ovăzul și chiar porumbul, se amintește întotdeauna și de colaborarea cu elevii profesoarei Stana Gheorghiev din Brăila. Pentru că, treptat, terasele se lasă modelate, sînt acoperite de culturi, de lanuri de orez în special.

Cînd am cunoscut-o, profesoara Stana Gheorghiev era în cancelaria liceului cu o telegramă în mînă. Reprezentanta clasei a XII-a, Angelica Furtună, participantă la sesiunea de comunicări științifice a elevilor, primise marele premiu. Tema lucrării elevilor claselor a XII-a din Liceul industrial nr. 4 din Brăila era aceasta: „Repartiția și ameliorarea solurilor sărăturoase în județul Brăila". O temă pentru care un om, Stana Gheorghiev, s-a zbătut, cu succes, întreaga viață.

Lecții despre vechime și tinerețe

Ceva din acea emoție și surpriză ce ne-o provoacă mereu cei dintîi fir de iarbă, pe cît de gingaș pe atît de îndrăzneț și vigu-

ros, ceva din taina și minunea firii, deci, își pune amprenta pe fiecare lucrare (fie desen, fie pictură, fie obiect de artă decorativă, fie vestimentar) creată de către artista suceveană **Jana Podaru**. După mai multe expoziții colective sau personale aceasta artistă, profesoară de artă decorativă la Școala populară de artă din Suceava, izbutește să impună un stil original, ce unește sub aceeași stare de spirit și de sensibilitate cea mai abstractă (aparent) și rafinată pictură cu starea de vis și de sărbătoare a unui sat din străvechea Iadă de zestre a bunicii, aruncat însă pe umeri cu eleganță și dezinvoltură tinerească. Mai mult, dacă în picturile ei — majoritatea de mici dimensiuni —, jocul culorilor urmează parcă întîmplător un labirint al imaginației, invitînd privirile spectatorilor la o asociație de idei și subiecte potrivite cu inima și universul cultural al fiecăruia, dacă, deci, „întîmplările" desfășurate pe pînză cu uleiuri și lianți sintetici „povestesc" cu farmec inedit, aluziv, numai despre mistenioase minuni de cuget și simțire, cealaltă creație, de design vestimentar, a Janei Podaru are în fiecare piesă lucrată de ea noblețea și rafinamentul artistic al costumului nostru popular. Reluat în forme moderne și funcționale, desigur, căci ea nu „strică" armoniile și culorile rezistente, încercate de veacuri. Astfel, materiale vechi, țesături din borangic, in, lînă, dantele, broderii rămase din cătrințe, din brîie și sumane, șaluri și broboade, toate devin pe masa de lucru a acestei „meștere" materie primă, pe care ochiul ei de pictoriță le combină în măiestre bluze și ii, cămăși și iilice, pardesie și fuste, rochii și esarfe etc.

La catedră, profesoara de artă decorativă pregătește zeci de eleve tinere muncitoare dornice să știe a lucra și a crea în cea mai bună tradiție a artei populare românești de pe meleagurile sucevene, dornice să deprindă gustul de a se îmbrăca frumos și modern, fără ostentație. Căci simțul creator și bunul gust la o femeie are — după părerea acestui bun pedagog al artei în slujba cetății — nu numai o valoare personală, ci și una morală și socială. O femeie îmbrăcată cu gust — fie acasă, fie pe stradă — creează o atmosferă de sărbătoare și de confort sufletesc celor din jur, asemenea unei flori, asemenea unui copac înfrunzit în fiecare primăvară.

Bucuria lucrului bine făcut

De unde la începutul convorbirii cu tovarășa inginer **Elena Negreanu** intenționam să duc firul dialogului pe două direcții — ca președintă a Comitetului județean al femeilor Sibiu și directoare a Întreprinderii de Produse Zaharoase „Victoria" —, un fapt relevat ne-a croit un al treilea făgaș de dialog, de asemenea deosebit: cel de inventatoare! O ipostază despre care ni s-a spus că nu prea amintește deseori. Deși, atunci cînd ne-a relatat în ce consta invențiile sale, la această femeie deschisă, cumpătată și stăpînă pe sine, se întrevedea bucuria lucrului de calitate făcut la cote de înaltă competență.

Deci, directoarea întreprinderii de pe porțile căreia ies zilnic 8 vagoane de produse (700 000 pachete de napolitane, 130 000 pachete de turtă dulce, plus batoane, spirale etc., produse delicate, între 10 g și 500 g fiecare), s-a gîndit, de-a lungul celor 28 de ani de cînd lucrează în fabrică — mai întîi ca inginer, apoi ca inginer-șef —, să ridice productivitatea muncii. A studiat cu rîvnă ciclul de producție din secții și a decis să renunțe la multe operații care se făceau manual ori care solicitau o poziție incomodă pentru muncitoare în timpul lucrului. Prima invenție, deci primul brevet l-a obținut pentru o „mașină de format pișcoturi", ce s-a dovedit, de-a lungul anilor, a fi o adevărată comoară pentru întreprindere. O altă problemă pe care a rezolvat-o, tot printr-o invenție — provenită, de asemenea, dintr-o necesitate a producției — a fost un nou sistem de ambalare a napolitanelor. Privind procesul actual de ambalare, asiști la un ciclu de operațiuni executate perfect, de așezare meticuloasă a unor cutii întregi de napolitane la o simplă comandă. Vă imaginați ce ar fi însemnat să fie ambalate zilnic manual cele 700 000 de pachete de napolitane.

Al treilea brevet de invenție se referă la o nouă tehnologie pentru napolitanele pe bază de marmeladă, produs gustos, extrem de solicitat.

Este, într-adevăr, un lucru plăcut ca directoarea, un om avînd mari răspunderi profesionale și sociale, să nu-și uite nici un moment calificarea de bază, cea de inginer, și cu un ochi scormonitor, studiind și perfecționîndu-și cunoștințele, să contribuie direct la ridicarea zestrei tehnice a întreprinderii prin propriile-i brevete de inventatoare.

Mereu mai mult

Este o femeie care știe ce vrea — mi se spusese —, energică, ambițioasă și eficientă în tot ce face. Se bizuie, spre a coordona exemplar activitatea într-un sector dificil, care se întinde, practic, pe teritoriul unui întreg județ, pe o voință de fier, un înalt profesionalism și pe instituirea unei discipline de producție în care nu este permisă nici o abatere. Cere mereu mai mult de la sine și, în același timp, pretinde tot mai mult de la ceilalți. Cine nu este permanent la curent cu ce apare nou, tehnic, în domeniu, se autoelimină. Din acest punct de vedere manifestă o fermitate ieșită din comun.

Am manifestat și noi curiozitatea de a o cunoaște pe posesoarea unei asemenea caracterizări. Ne-a întîmpinat o femeie distinsă, sensibilă și îndatoritoare, cu o deosebită disponibilitate afectivă, în ființa căreia am ghicit, însă, imediat „portretul" creionat mai înainte. Da, este foarte exigentă, deoarece într-un sector ca telefonia, totul trebuie să funcționeze ireproșabil, da, este neiertătoare cu incompetenții sau cu cei care consideră diploma capătul învățării și al studiului, da, fără disciplină și ordine strictă nu poți coordona oameni răspîndiți într-o puzderie de puncte de lucru. Este una dintre puținele specialiste care lucrează în telefonie și una dintre și mai puținele femei care dețin un post de conducere important: inginer-șef al Direcției județene de poștă și telecomunicații Neamț. Sectorul tehnic în telecomunicații este foarte greu, trebuie să ții pasul cu tot ce apare nou, să implementezi aceste noutăți în sector, aici ai de-a face cu echipament uneori deosebit de sofisticat, cu un grad de dificultate ridicat, înzestrat cu microprocesoare, se utilizează mult tehnica computerizată. Nu poți exista fără să studiezi continuu, fără o permanentă stare de creativitate, de rezolvare concretă a problemelor ce le ridică rețeaua. Și, sigur, te ai-

într-o stare de mobilizare non-stop, fiindcă oricînd și oriunde se poate produce o defecțiune ori o perturbare ce trebuie, în timpul cel mai scurt, remediată.

Absolventă de electrotehnică fiind, atunci cînd a intrat în telefonie s-a trezit în fața unei profesii realmente noi. Unii au dat bir cu fugiții; inginera **Paula Călinescu** nu era făcută, însă, dintr-un asemenea aluat. S-a ambiționat și a luat, cum s-ar zice, totul de la capăt, de la capătul acestei profesii, a studiat, a învățat de la oameni, de la muncitorii și maiștrii cu experiență, de la specialiștii trecuți de mult prin școala meseriei. A trecut pe la tehnic, proiectare și investiții, la întreținere echipament. În cel din urmă loc a deprins cea mai mare parte din secretele meseriei, aici fiind de toate, de la stîlpi pînă la centrale — fiecare cerînd să le cunoști, să le perfecționezi, să le ții într-o continuă stare de funcționare. „Consider intrarea într-un alt tărîm tehnic o șansă, care m-a mobilizat și m-a determinat să nu mă mulțumesc cu puțin. Poate că «puținul» aici, la noi, nici nu există".

Ei nu există nicăieri, decît ca mentalitate, iar muntul cere efort continuu, cere dăruire. Spre a fi cît mai bun, deci cît mai util, la locul tău de muncă și țării, iar timpul nu se mai poate împărți în nici un fel, el rămîne timpul vieții. Pe care o trăiești într-un anume fel, într-o anumită ardere.

Mîini de aur

Să porți cu tine patruzeci de ani un vis trebuie să-ți simți brațele și sufletul gata oricînd de alte sușuri, ca într-un zbor înalt, încărcate de nostalgia anilor tineri, amintirile femeii străbat clare, de parcă totul s-a petrecut abia ieri... Se terminase războiul și bărbații — cîți mai trăiau din cei plecați — veneau acasă dornici să-și reia rostul, viața și munca lor. Și tot atunci, cînd s-a făcut pace, în orășelul acesta din fereastra munților, neveste tinere, mame și fiice s-au hotărît să țeasă din nou voaluri din borangic auriu și alb, pe care să brodeze cu fir de mătase.

Victoria Vasilescu, președinta cooperativei „Arta Casnică" din Breaza de Prahova, avea atunci 18 ani. Știa deja să tragă fir subțire din borangic, știa să țeasă și mai ales să brodeze. Curînd, ițele și cusăturile artizanale din noua cooperativă Breaza au intrat în magazinele din Valea Prahovei, din București, din țară. Cînd au luat întîiul premiu pentru autenticitatea și frumusețea cusăturilor artizanale, mulți s-au mirat că președinta cooperativei era o tînără de nici 20 de ani, pe nume Victoria Vasilescu. Astăzi, aceeași președintă are nepoți și i-au albit tîmplele... Fosta cooperativă, cu 100 de brodeze, are acum peste 2 500 de muncitoare, realizează producții de cîteva zeci de milioane de lei. Pînzeturile țesute de „Breaza" depășesc o jumătate de milion de metri pătrați.

De 40 de ani, vin să lucreze aici femei din Breaza, din Provița, de la Cîmpina și Comarnic, de la Telega, din toate satele de pe valea Doftanei. Victoria Vasilescu și toată conducerea cooperativei le îndrumă cu drag, pentru că astăzi cooperativa mîinilor de aur are secții a căror producție s-a diversificat mult: cusături, covoare, țesături, decorații interioare, macrameuri, gobelenuri, confecții.

Trec prin sălile de expoziție ale cooperativei, împreună cu Victoria Vasilescu, și în vitrinele înalte descopăr comori de frumusețe fără egal. Broderii delicate, fine, din care albul mătăsii transpare ca o picurare de cîntec și de lumină. Participînd la tîrguri și expoziții de pe toate continentele, solicitate în țări de pe toate meridianele, broderiile realizate la „Arta Casnică" din Breaza vorbesc despre măiestria, finețea și fantezia femeilor cu „mîini de aur" de aici.

Eterna tinerețe a teatrului pentru cei mici

Într-un colectiv încununat cîndva de succese nu-ncepuse de la o vreme să se manifeste o slăbire a ritmului, o scădere a entuziasmului, o renunțare la căutări și inovații. S-a întîmplat ca în acest colectiv să vină atunci un om care prin competență, dăruirea, pasiunea sa a reușit să dinamizeze ritmul activității, să potențeze entuziasmul celor din jur, să le-mprime dorința de a se autodepăși... La prima vedere aceasta pare o idee pentru un scenariu al unui film de actualitate. Numai că în anii noștri, în epoca de efervescență spirituală inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului, asemenea scenarii le scrie viața însăși, iar sarcina cronicarului, a reporterului rămîne aceea de a le decupa din realitatea înconjurătoare. Colectivul de care aminteam este cel al Teatrului „Țăndărică", laureat al premiului „Erasmus", bucurîndu-se de-a lungul anilor de un binemeritat prestigiu național și internațional. Omul căruia i se datorează în cea mai mare măsură revirimentul teatrului — premiile obținute în cadrul Festivalului Național „Cîntarea României", la Gala tinerilor actori de la Costinești, succesul turneelor efectuate în R.D. Germană și în Japonia — este directorul acestei instituții artistice, cunoscutul teoretician și animator de teatru **Mihaela Tonitza-Iordache**.

Experiența sa de cadru didactic la I.A.T.C. (soldată și cu cîteva lucrări de teatrologie „Arta teatrului", „Despre joc", monografia „Eliza Petrăchescu"), cea acumulată în anii cînd a funcționat ca director adjunct la Teatrul Mic și ca secretar literar la Teatrul „Ion Creangă", asociată cu o mare putere de muncă, cu o voință nestrămutată de a lăsa o urmă, de a lansa idei, inițiative, de a gîndi în perspectivă la publicul de azi și la cel de mîine au condus la ceea ce îndeobște se numește instaurarea unui program teatral cu o ampla deschidere. Acest program cu bătaie lungă cuprinde și atacarea marelui repertoriu românesc și universal, montarea capodoperelor folclorului românesc și atragerea unor tineri dramaturgi către acest gen, stimularea mijloacelor de expresie ale artei păpușerești și crearea prin expoziții de păpuși și de artă plastică a unei ambianțe favorabile receptării spectacolului.

Ca și ceilalți colegi — regizori, actori, scenografi, secretari literari — i s-au alăturat în această luptă pentru afirmarea valorilor împotriva rutinei, ne-o certifică aprecierile elogioase ale publicului de toate vîrstele. „Omul sfințește locul", sună o zicală din bătrîni... Cu atît mai mult este nevoie de asemenea oameni care să înnobileze domeniul sacru al artei, modelatoare de conștiință.

Teatrul „Țăndărică" împlinește în 1989 o vîrstă „matură" — 40 de ani de activitate! Să-i urăm tinerețe fără bătrînețe întru gloria artei românești!

Grupaj realizat de
CONSTANTINA CARANFIL
AURORA INOAN
ANETA POPESCU
CAROL ROMAN
SMARANDA SBURLAN
INA STRĂUȚ
OCTAVIA TREISTAR
VASILE TINCU

Meserii ale curajului

Aproape că nu există astăzi, în lumea modernă, îndeletnicire, oricât curaj ar pretinde ea, care să nu poată fi îmbrățișată și de femei. Nu, nu se pune în nici un fel problema cutezanței la femei, ci problema cutezanței în general. Nu oricine, fie că este femeie, fie că este bărbat, e în stare să se dedice anumitor meserii. Ca aceea, să zicem, fiindcă sîntem pe malul mării, de marinar.

ȘEFA DE ECHIPAJ

Îi place grozav să poarte uniforma. Are un adevărat cult pentru uniformă. Vedeți, însă, că una este uniforma de sărbătoare și alta e cea cu care urci în fiecare zi pe vas. A **Mihaelei Luca** este, însă, impecabilă întotdeauna, încît, vrînd, nevrînd, cei din subordine trebuie s-o imite. Fiindcă este șefa lor de echipaj.

O femeie șef de echipaj peste marinarii unui vas care străbate mările? De ce nu? O să vedeți că a muncit din greu pînă a ajuns la acest post de mare răspundere. „Microbul", cum se zice, a existat din familie. Tata lucrează în port. Un văr este ofițer în flota maritimă. Cumnatul este și el motorist. Alt văr și-a ales meseria de scafandru. Și ce dacă are tata fete? S-a înscris, cu puțină șansă, la liceul de marină, care a primit, doar o singură dată, o clasă de fete. Dintre cele 26 absolvente doar 10 mai sînt în marină. Unele s-au măritat, departe, pe uscat, altele și-au schimbat profesia. Zece au rezistat tuturor exigențelor meseriei. Exigențe care nu sînt ușoare. Mihaela a fost, mai întîi, marinar stagiar pe un vas care lansa scafandri. Un fel de mus. Știți și dumneavoastră cu ce-și începe ziua musul — cu spălatul covertei. N-ai cum să scapi, chit că ești băiat, darmite fată: „Vrei să fii marinar? Atunci învață corvezile". Le-a învățat. Fără să crîcnească. După șase luni a dat examen și și-a luat brevetul de marinar. Marinar de punte. În această calitate a fost trecută, după alte 18 luni, pe vasul de agrement „Sovata", care face curse de coastă, pe mare, și pe Canalul Dunăre-Marea Neagră, pînă la Cernavodă. Minunat vas. Frumoasă profesie. „Chiar vi se pare frumoasă?" „Sigur că da. Și nu mi se pare, este. Mi-am zis, dacă e frumoasă pentru băieți trebuie să fie și pentru fete. Și iată-mă aici".

Pe atunci era doar marinar. Un simplu marinar! A început din nou să învețe și, după un examen sever, a primit brevetul de timonier. Cît poți rămîne doar timonier? Toată viața, unii nici n-ajung să pună mîna pe roata asta din poveste. Dar Mihaela nu se mulțumește cu puțin: dă alt examen și iat-o șef de echipaj. Mai întîi pe „Pescăruș 2", timp de un an, apoi iar aici, pe „Sovata". Și nu se astîmpără: absolvă și cursul de promovare pentru ofițeri, urmînd ca în octombrie să dea examenul. Va scrie, oare, pe brevetul ei: ofițer maritim port și radă? Acum e un vis. În zilele cînd apar aceste rînduri el poate deveni realitate. Dacă se oprește aici? Cum să se oprească? Peste trei toamne se va prezenta la examenul pentru brevetul de căpitan. La 28 de ani îți poți permite orice cutezanță! Comuniștii au primit-o în partid cînd avea 20 de ani. Este aleasă apoi secretar al comitetului U.T.C. pe secție. Peste trei ani se căsătorește cu Emil, un coleg de liceu, care tocmai terminase Institutul de marină. Ofițer de cursă lungă. Băiat destoinic și muncitor, este ales și el secretar al comitetului U.T.C. pe flotă. Copilul li s-a născut cînd Mihaela se afla la școala de partid de un an. „Am un băiețel școlit", zice. Ce o să devină? Cum de mai întreb? Marinar, se înțelege. Dacă este o curajoasă? Este. Fără curaj n-ai ce căuta pe coverta. În rest, muncă și pricepere. Pregătire și iar pregătire. Ca în orice profesie.

DEDESUBT, PESCĂRUȘII

Cred că ați văzut cum arată o macara. Cele portuare sînt mai înalte și mai zvelte. Urci pe o scăriță de fier. Iată de două palme, drept în sus, pe un picior de metal, cam pînă la nivelul unui bloc cu șapte etaje. Aici se află o cabină, iar în cabină, o femeie. Stai, puțin, să-ți tragi sufletul, și să te feliciți pentru curaj. Fără să vrei, o privești cu admirație pe femeia din fața ta: ea urcă și coboară scărița asta cel puțin o dată pe zi. Alte macarale sînt și mai înalte, au cabina la 27, sau la 32 de metri. Vedeți dumneavoastră cîte etaje mai adăugați. Stă aici opt ore pe zi și tot plimbă, cu brațul acela lung, piese; le ia, le ridică, le duce pe o navă, le așază. Muncă de precizie, muncă de migală. Totul calculat de la 20—22 de metri înălțime. Se înțelege cu echipa de jos mai mult prin semne. Macaraua este un colos de 50 de tone-forță. Sînt și de 120 de tone-forță și de 480. În jur, ca într-un panoramic cinematografic, se așterne, monumental și pitoresc, șantierul naval. Sus, pe mal, se întinde orașul, aici, la picioare, vălurește marea. Peste tot, sub privirile ei, săgetează azurul, țipînd ascuțit pescărușii. Nu e ușor, acolo, la 20 de metri, opt ore, singur cuc. Te înconjoară peste tot oameni, dar ei se află jos, sau tot pe macarale, una colo, alta dincolo. Brațele se rotesc prin aer, purtînd piese de zeci de tone, iar ea manevrează totul, cu pricepere, cu grijă, cu infinită precauție. În satul ei, de prin Ialomița, fusese telefonistă. A venit cu soțul aici și pentru ea nu s-a găsit decît o muncă la cantină. Un fel de bufetieră. Nu i-a plăcut. Zărea mereu brațele astea rotindu-se ciclopic prin aer și s-a hotărît: a cerut să fie pregătită pentru macarale. Știa că nu e singură, se mai aflau încă 20 de femei în cabinele acelea, cocoțate acolo, sus. N-a fost ușor, a trebuit să treacă peste un număr de teste, profesionale, psihologice... omul care lucrează aici trebuie să fie calm, echilibrat, cînd e prea necăjit, sau se află într-o tensiune oarecare n-are ce căuta pe macara. Cînd îi este greu, privește într-o anumită parte a șantierului: știe că acolo se află Constantin, bărbatul, mecanic constructor de nave. El i-a spus să nu urce pe macara, dar uite, în problema asta nu l-a ascultat: este mîndră de cutezanța ei și, de cîte ori coboară, are senzația că a făptuit ceva deosebit. Dacă îi trebuie curaj? Trebuie, ce să mai vorbim. Dar și satisfacția muncii este pe măsură. Una e să formezi legături telefonice, ori să servești sucuri, și alta să stăpînești gigantul acesta sub care țipă pescărușii. Știind că și tu contribui la construcția ori la repararea de nave. Uite, chiar de curînd a fost inaugurat mineralierul de 165 000 tdw, „Comănești", o mîndrie a constructorilor de nave constănțeni. Printre ei se numără și ea, **Maria Mihai**, una dintre cele 23 de macaragițe ale șantierului.

SUB APE

Există în Constanța o întreprindere care efectuează explorări și lucrări sub apă. Se înțelege că găsești în acest loc un număr foarte mare de meserii și de specialități, meșterii de aici dînd un sprijin, uneori de neînlocuit, cînd este vorba de o reparație, de o prospecțiune sau de o lucrare aflată sub întinsul mării. Oamenii aceștia sînt nu numai specialiști de excepție, ci, avînd în vedere locul lor de muncă, și scafandri profesioniști. Acești cutezători ai adîncurilor plonjează, uneori zile și săptămîni de-a rîndul, spre a duce la bun sfîrșit cîte o lucrare urgentă, sau de mare importanță. Printre ei se află, se înțelege, și cadre medicale. Doctori și surori. Medicii sînt, aproape toți, și scafandri, fiindcă uneori primul ajutor trebuie dat acolo, în adînc. Surori, însă, care să plonjeze în apă încă nu existau. Pînă cînd a sosit, de pe malul Siretului, **Daniela Ichim**, o blondută voinică și plină de curaj, care a și cerut să urmeze cursurile de scufundători. Terminase Liceul sanitar din Iași aproape cu media maximă și solicitase acest post de pe malul mării. Soră medicală scafandru? De ce nu, este nevoie și de ele, uneori, acolo, în adînc. Nici nu și-a închipuit Daniela prin cîte examene și testări a trebuit să treacă pînă a fi admisă la curs. Curînd au început scufundările, întîi în bazin, apoi în mare. „Am descoperit o lume ireală, zice, vegetația de pe fund se clatină ca pălită de vînt, peștii zburdă în jur. Nici nu-ți vine să crezi că te afli, cu adevărat, printre ei". A deprins tainele, ca și rigorile acestui act temerar, de la scafandri cu experiență. Acum, îmbracă costumul special cu meticulozitatea și bucuria profesionistului, asistă scufundările grele și dă ajutor în caz de nevoie. Pe lumea asta, plină de profesii, ei, cei de acolo, constituie o lume cu totul aparte, o familie unită și bravă, de oameni neînfricați ai adîncurilor. Și le este dragă fata aceasta cu cosițe blonde, curajoasă și săritoare, venită tocmai de pe malurile îndepărtate ale Siretului.

SILVIA NETCU

„Să sapi o fîntînă, să sădești un pom, să crești un copil", aceasta este rostul omului, spune înțelepciunea populară. Bucuriile vieții sînt legate de muncă și de creație — de munca de făurire a unei vieți tot mai bune, de creația ce aureolează acest efort. A crește un copil, copiii tăi, viitorul țării și al planetei se relevă în egală măsură ca o responsabilitate, dar și ca o muncă de creație. Să modelezi un om, fiul tău, fiica ta, să le transmiți datele fundamentale ale istoriei poporului tău, să le sădești însemnele dragostei de patrie și angajarea deplină în sporirea zestrei ei de valori materiale și spirituale constituie investitura noastră cea mai de preț, investiția noastră în viitor. Arta de a fi părinte are porțile deschise tuturor celor ce recunosc locul copilului în centrul universului familiei, experiența fiecăruia, izbînzile fiecăruia, adunîndu-se astfel și reflectîndu-se în cupola de lumină a ovulul socialist.

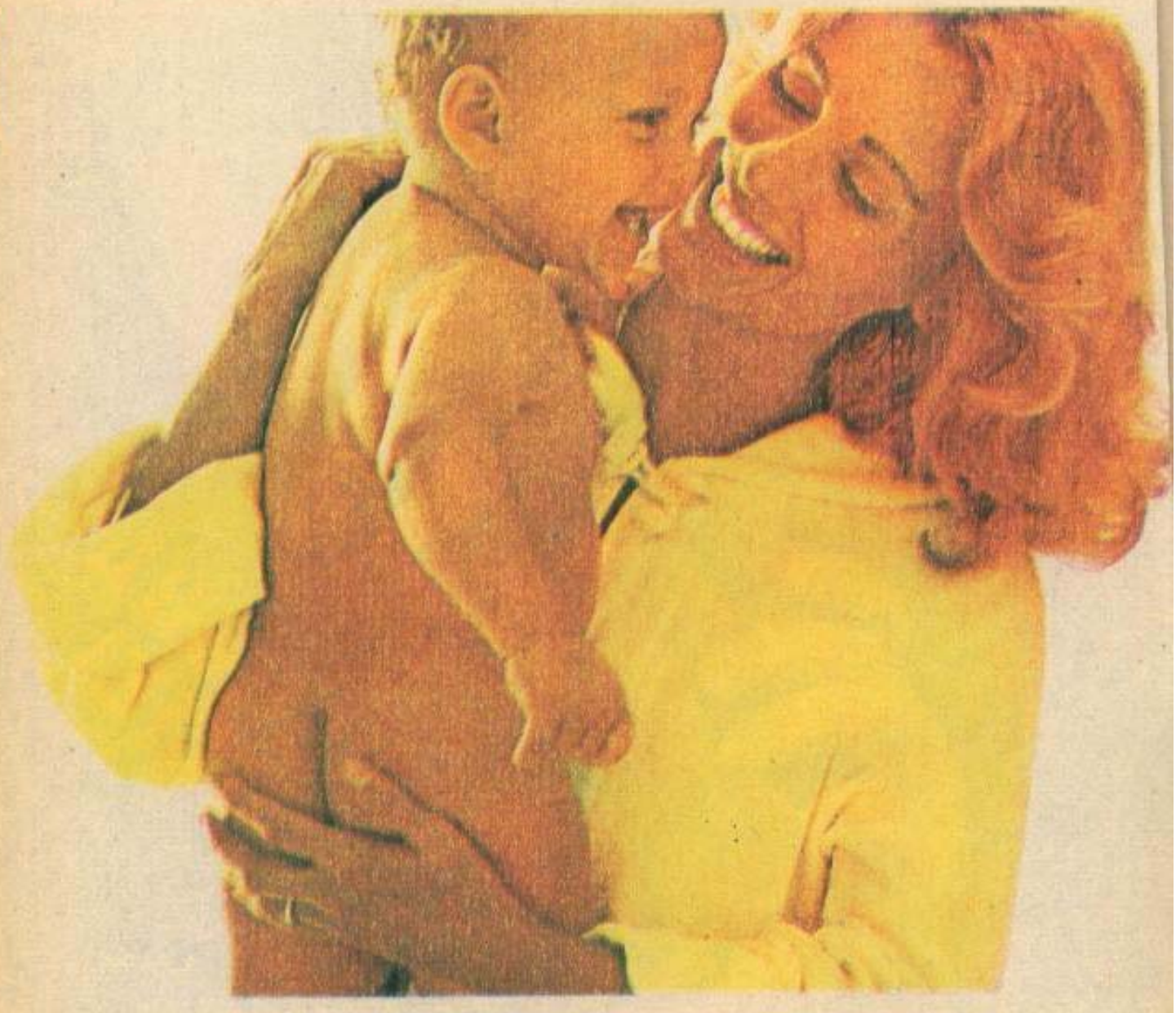

IZVOR NESECAT AL SUFLETULUI OMENESC - DRAGOSTEA DE COPII

Un surîs în pragul casei, un surîs al biruinței

Întrupat în dulcele grai românesc, sentimentul cel mai curat, cel mai luminos, care este dragostea dăruită copiilor, se află la temelia vieții și se înscrie pe firul neîntrerupt al istoriei ca un înalt și nobil legămînt de iubire și răspundere față de viitor. Că este astfel stau mărturie cele mai vechi cîntece de leagăn, ca și basmele toate, în care dorința de a avea copii, ca și bucuria nemărginită a celor ce au această avuție, este mai presus de orice. De asemenea, filele istoriei lumii arată că au răzbătut veacurile acele popoare care au cultivat în cadrul familiei, ca și la nivelul marilor colectivități umane, dragostea de copii, grija și căldura sufletului ce-i trebuie puiului de

om, atît de gingaș, atît de fragil ca să crească și să devină și el om.

La noi, din vremuri imemoriale, de la făurirea nemuritorului basm al „Tinereții fără bătrînețe", care începe cu nașterea unui copil, sau a baladei meșterului Manole, unde Ana spune cel dintîi cîntec de leagăn din literatura orală: *„Cine l-a scălda/ Ploaia l-a ploua/ Și mi l-a scălda/ Vîntul a sufla/ și l-a legăna"* — la noi, deci, această putere și lumină a inimii, dragostea pentru copii, are rădăcini adînci și trainice, casa cu mulți copii fiind dintotdeauna o mîndrie și o cinste de netăgăduit. Mai mult, în înțelepciunea populară, prin proverbe, zicători, cîntece sau pilde, creșterea și educarea copiilor sînt o supremă bucurie și o supremă îndatorire față de viață, față de viitor. *„Poți să ai bani și moșie/ Fără prunci casa-i pustie"*, zice poetul, în numele celor ce au fost loviți de soartă, de această pustietate, de această grea mîhnire, lipsa de copii.

Minunatele tradiții ale familiilor românești ne dezvăluie un impresionant și fermecător tablou de datini și obiceiuri ce fac din venirea pe lume a unui copil un moment important, sărbătoresc, de neuitat. Încă de la ceremoniile nunții, de la obiceiurile emoționante ale despărțirii mirilor de părinți, li se urează tinerilor căsătoriți o casă de piatră, plină de copii frumoși și sănătoși. La întoarcerea de la cunună, prin fața tinerilor se aruncă din loc în loc cu apă proaspătă, iar în clipa intrării în casă li se împrăștie în cale boabe de grîu sau alte cereale. Gestul — metaforă a rodniciei și a continuării neîntrerupte a neamului — este, totodată, și un început de inițiere în rostul și frumusețea vieții. De altfel, toate datinile legate de momentul nunții, ca și cele ce privesc viața tinerilor căsătoriți poartă în ele îndemnul de a dori și a avea copii, familia fiind astfel împodobită ca un pom roditor. *„De-ar fi cerul cu prinață/ Să-mplinească a mea dorință/ De mi-ar da un băiețel/ Dragul mamei voinicel!"* zice tînăra nevastă după ce și-a luat rămas bun de la mamă, de la tată, cînd i s-au cîntat versurile: *...„Du-te-n haină de mireasă/ La bărbatul tău acasă/ Lasă mamă, lasă tată/ Lasă frați, lasă surori/ Lasă grădina cu flori/ Că tu singură-ai să fii/ O grădină de copii."*

Ca într-o cronică a vieții de familie, în literatura populară aflăm orînduite unul după altul sentimentele cele mai frumoase și evenimentele ce se înfiripă odată cu toarcerea vremii.

Odată măritată, femeia începe a-și dori copii și-n ceasurile de visare îngînă melodii și cuvinte potrivite cu emoțiile și întîmplările vieții ei: *„Cîte văd toate le-ngîn/ Și petrec lumea prin gînd"*, zice peste secole aceeași mamă tînără ce nu mai știe ce să-i cînte odorului, adunîndu-și din cele trăite imagini și versuri, învățînd de la natură cu acea sensibilitate poetică pe care toate femeile o au, inițiindu-și pruncii în graiul strămoșesc, ritmînd și rimînd vocale, silabe, cuvinte, imagini, gînduri și idei. Astfel acele refrene cu „a, a, a

Familia ca valoare socială

lu, lu, lui, nani, nani" zise cu prelungiri în glas, repetate monoton, au darul nu numai de a-i adormi pe copii, dar și acela de a-i ajuta să articuleze, să pronunțe, știut fiind că prima metodă de învățătură a copilului este imitarea după mamă, după părinții săi. Dacă n-ați privit încă un copil cînd se trezește din somn și-și deschide ochii limpezi, mari și întrebători — mărturisea o mamă —, dacă n-ați tresărit de plăcere la surîsul său ce-i înflorește chipul dulce, catifelat ca o floare de cais ce se deschide sub primele raze de soare, dacă n-ați trăit clipa de dragoste curată ce umple inima de bucurie și putere, dacă n-ați văzut și n-ați trăit astfel de momente înseamnă că nimic din ceea ce este mai frumos și mai adevărat pe lumea asta nu vă este cunoscut.

În codul moral al poporului nostru, în cugetarea celor înțelepți, ca și în simțămintele adînci, firești ale tinerilor căsătoriți stăruie credința că cei mai frumoși copii, cei mai voinici și sănătoși la minte și la trup sînt acei prunci ce sînt doriți și așteptați cu dragoste de părinții lor. De aceea, sînt atîtea datini și obiceiuri ce au în miezul lor și un rost de inițiere și sugestie ce pregătește tînăra pereche spre a-și întîmpina nou venit pe lume cu dragoste și cu bucurie, de a-l crește apoi cu grijă și răspundere. *„Printre mugurii crescuți/ Să-l mîngîi și să-l săruți"* a scris tatăl poet Tudor Arghezi. Ferice de familia cea tînără ce-și luminează casa cu urmași ce cresc și se fac oameni sub privirea duioasă și severă a părinților, ferice de copiii ce văd lumina zilei și descoperă lumea într-un cămin în care viața, cu toate grijile ei mici și mari, este înnobilată prin vrednicie, cinste, demnitate și acea armonie de suflet ce luminează copilăria, dînd temei și tărie de inimă și minte pentru anii maturității.

Că pe acest pămînt românesc copiii au însemnat dintotdeauna bucurie și belșug la casa omului, că pe acest „picior de plai" ei, pruncii, au crescut frumos, alintați cu măsură de părinții lor, stau mărturie atîtea și atîtea fapte și documente, spuse, scrise, povestite din generație în generație.

CONSTANTINA CARANFIL

Cîndva, în urmă cu aproape trei mii de ani, Homer, grandiosul vis al culturii apolinice din Grecia antică, spunea că: „Nimic nu este mai bun și mai frumos decît o căsnicie unită prin înțelegerea dintre bărbat și femeie, în ciuda dușmanilor și spre bucuria prietenilor" („Odiseea"). În zilele noastre, sociologii și demografii occidentali semnalează cu îngrijorare tendința tot mai accentuată a tinerilor de a trăi și de a procrea în afara familiei. Rata crescută a așa-numitelor „uniuni libere" între persoane de sexe diferite exprimă dimensiunile „crizei familiei" în societatea capitalistă contemporană, marginalizarea și chiar refuzul familiei ca valoare socială.

Analizele socio-demografice din țara noastră relevă „propensiunea" pentru căsătorie, fapt ce situează România pe primele locuri din Europa în ceea ce privește nupțialitatea (frecvența căsătoriilor, măsurată prin raportarea numărului căsătoriilor încheiate pe parcursul unui an la numărul mediu al populației țării). Așa cum preciza profesorul specialist în probleme de demografie, Vladimir Trebici, comparativ cu țările din Europa occidentală, România nu și-a încheiat tranziția nupțialității, frecvența căsătoriilor păstrînd caracteristicile tipului est-european tradițional. „Vîrsta timpurie la căsătorie și proporția foarte scăzută a persoanelor ce rămîn necăsătorite". Acest lucru vorbește prin sine despre păstrarea familiei în tabela de valori a populației din țara noastră.

Cum se raportează însă diferitele categorii socio-profesionale la familie? Ce loc ocupă familia, această „invenție culturală", singurul grup uman capabil să asigure securitatea emoțională în sistemul de valori al tinerilor muncitori din industrie, de exemplu?

Rezultatele unei anchete sociologice desfășurate nu cu mult timp în urmă în cîteva unități din industria constructoare de mașini a județului Satu Mare ne ajută să ne facem o imagine sugestivă despre prețuirea familiei, despre faptul că în ierarhia

valorilor sociale constituirea unei familii armonioase reprezintă un ideal central al tineretului muncitoresc din țara noastră.

Întemeierea familiei conjugale (indicată de mai mult de jumătate din tinerii necăsătoriți), fericirea familială (23% dintre opțiuni), armonia în familie (13%), deplina înțelegere între soți (12%) apar cel mai frecvent printre răspunsurile la întrebarea: „Ce doriți să obțineți în viața de familie?" Pe baza acestor răspunsuri apreciem că în conștiința tinerilor muncitori familia reprezintă o valoare-scop, o situație dorită, fundamentală. Desigur, se are în vedere — așa cum indică răspunsurile — familia armonios structurată, fără certuri între soți, fără tensiuni cronice. De asemenea, pentru tinerii muncitori anchetați, familia fără copii nu reprezintă un ideal. Copiii constituie adevărata împlinire a dragostei conjugale. Apariția lor în familie restructurează benefic relațiile dintre soți: amîndoi încep să privească în aceeași direcție, spre creșterea și educarea copiilor.

Printre dorințele exprimate de cei anchetați se întîlnesc numeroase răspunsuri de tipul: „Îmi doresc să am copii", „Mi-ar plăcea ca ei să se realizeze în viață ca oameni deplini". Se constată, așadar, o centrare a familiei contemporane pe funcția de creștere și educare a copiilor. Mai mult ca în trecut, copilul este privit astăzi ca un ideal de realizare a vieții de familie. În jurul lui gravitează universul familiei. Într-adevăr, nimic nu cimentează mai puternic relațiile dintre soți decît existența copiilor doriți și iubiți. Liniștea, sănătatea, siguranța vieții de familie se înserează și ele în sistemul valorilor-scop referitoare la familie. Pentru atingerea valorilor-scop amintite, tinerii muncitori incluși în ancheta noastră consideră că este nevoie de realizarea idealurilor conjugale: locuința și veniturile corespunzătoare aprovizionarea, mai mult timp liber și mai presus de toate, pacea și sănătatea.

Încercînd să măsurăm pe o scală cu cinci trepte distanța față de situația ideală (cifra unu reprezentînd apropierea maximă de ideal), viața de familie s-a plasat la nivelul 2,62, înaintea altor domenii, ca: munca, timpul liber sau viața de zi cu zi. Reducerea distanței care separă visul, valorile-scop, idealul de realitate conferă sens vieții omului. Acest lucru — așa cum a rezultat din ancheta sociologică la care ne-am referit — este evidențiat concludent cînd se are în vedere familia contemporană și tineretul din țara noastră.

Conf. univ. dr. **SEPTIMIU CHELCEA**,
sociolog

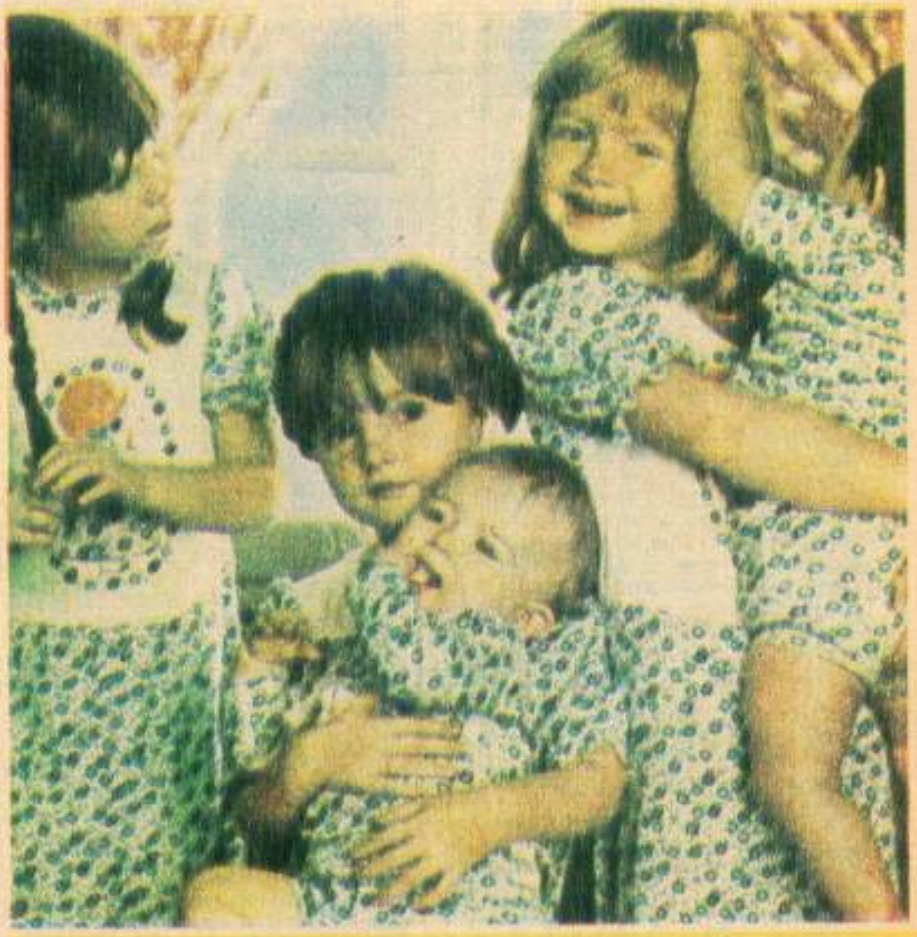

Frații

● „Cînd frații lucrează împreună, munții se schimbă în aur", spune un vechi proverb chinez. Întrajutorarea, buna înțelegere, potrivirea ritmului de lucru, completarea reciprocă sînt elemente necesare spiritului de echipă în orice domeniu, elemente care în familie, între frați, sînt de cele mai multe ori prezente de la sine înțeles. Se spune adeseori: „se înțeleg ca frații". Această înțelegere frățească presupune mai mult decît conlucrare, decît respect reciproc; frația presupune dragoste, tendința continuă de a împărți greutățile, de a prelua de la celălalt necazurile, de a-l ajuta în momente grele.

Foarte mare importanță are în evoluția relațiilor dintre frați climatul educativ din familie. Mama, tata, eventual bunicii, copiii de diferite vîrste, fete sau băieți, trebuie să-și ocupe fiecare un loc bine determinat. Autoritatea părinților e dublată de dragoste și grijă față de toți și față de fiecare dintre copii. În același timp, potrivit cu vîrsta, cu toții trebuie să aibă anumite îndatoriri social-gospodărești, privind propria lor viață și activitate, precum și în ce privește buna mers al familiei. Nici o vîrstă nu este prea mică pentru a-i învăța pe copii să se autoservească, să-și îngrijească locul de joacă sau învățătura, să întrețină ordinea și curățenia. De asemenea potrivit cu posibilitățile fiecăruia, li se pot acorda răspunderi concrete, cum ar fi mici cumpărături — lapte, pîine, legume —, menținerea ordinii în bucătărie, spălarea vaselor, șterșul prafului și multe altele. Mamele trebuie să fie categorice și în egală măsură să-i antreneze pe toți copiii în treburile gospodărești, fie ei băieți sau fete. Mai există uneori părerea că anumite treburi se potrivesc băieților și altele fetelor, ca cel mai mic sau puțin mai bolnăvicios trebuie ocrotit, în așa măsură încît să fie scutit de orice treabă, mai mult, să fie servit de ceilalți. Asemenea mentalități care ocrotesc exagerat pe unul sau altul, încărcînd cu îndatoriri numai pe unii, dăunează formării armonioase a copiilor, aduc prejudicii prieteniei dintre frați. Firesc este, și aceasta poate deveni ținta permanentei atenții a mamei, a familiei, ca frații să învețe unii de la alții, cu precădere cei mici de la cei mai mari.

Fratele sau sora cea mai mare din familiile cu mai mulți copii ocupă de obicei un loc cu totul deosebit. Calitatea de a fi „cel mai mare" îl obligă

la sporirea îndatoririlor în familie, a grijii față de cei mai mici, ceea ce, pe de o parte, îi asigură satisfacții, un loc privilegiat, alături de părinți, pe de altă parte, poate să-i lipsească de unele atribute ale copilăriei, i se cere să fie mereu model, să nu facă nazbâtii, să se joace mai puțin, să fie mai „serios" și uneori este transformat în „dădacă" pentru cei mai mici. În acest sens e nevoie din partea părinților de o deosebită atenție, de măsură, astfel încât cel mai mare dintre frați să constituie o pildă, dar să rămînă și el copil, cu drepturile sale sentimentale, să i se respecte și lui nevoia de a fi ocrotit.

Cel de-al doilea copil al familiei, mai ales cînd diferența de vîrstă față de primul nu este prea mare, se ataşează de acesta, îi place să-l imite, învață de la el, pe neobservate, se adaptează mai ușor, răspunde mai prompt exigențelor familiei, ale grădiniței, ale școlii. În mod normal, la fel se petrec lucrurile și cu următorii copii, de aceea se și spune adesea că „se cresc unii pe alții". Firește, a avea mai mulți copii solicită mai intens familia, pe mama, grijile sporesc, răspunderile devin mai multe și mai diferite. Dar la o privire mai atentă, grupul format din frați și surori are o mare putere formativă asupra fiecăruia dintre copii, raporturile dintre ei prefigurează relațiile sociale de mai tîrziu, viața de familie constituind o ucenicie pentru viața socială. Între frați și surori se cultivă solidaritatea, întrajutorarea, spiritul de echipă, răspunderea pentru faptele proprii și ale celorlalți, aici se consolidează deprinderile gospodărești, cele legate de muncă, urmînd pilda părinților, grupul de frați, copiii familiei se formează împreună pentru muncă și viață.

• „Parcă n-ar fi frați: unul este sîrguincios, aduce numai note bune, e primul în îndeplinirea tuturor obligațiilor școlare, iar celălalt se ține numai de pozne, nu ascultă de noi, de profesori..." Adesea auzim asemenea remarci, plîngeri, nemulțumiri. Mai mult, sînt părinți, mame care adaugă precizarea că i-au înconjurat pe copii cu aceeași dragoste, le-au acordat aceeași educație. Atitudinea încîudată a acestor părinți este de înțeles, dar se cuvin din partea lor o reflectare mai profundă și o atenție multilaterală în cazul fraților, al surorilor care nu seamănă deloc. În primul rînd, cei doi sau mai mulți copii sînt, fiecare în parte, o individualitate, ei sînt unici, cu trăsături specifice, numai ale lor, care-i disting de restul copiilor, chiar din aceeași familie. Și la o atentă observare, fiecare copil este dotat cu trăsături pozitive, talente, aptitudini... Care, poate, nu sînt evidente la o tratare mai superficială sau nu sînt puse în valoare, cultivate, tocmai datorită ignorării lor. Firește, întîlnim adesea la propriii copii și trăsături negative, atitudini care nu corespund cu exigențele familiei, ale societății. Dar și acestea au o „istorie" a lor, ele nu au apărut din senin, copiii nu le-au moștenit de la părinți sau de la alte rude.

Atenta cunoaștere a particularităților individuale ale fiecăruia dintre copii, cultivarea cu migală și pasiune a înclinațiilor favorabile, bunei dezvoltări intelectuale și morale, înăbușirea pornirilor nepotrivite, dezvățarea unor apucături sau deprinderi rele, stimularea autocontrolului conduc întotdeauna la clădirea unor personalități armonioase, a unor individualități distincte, cu trăsături frumoase. Aceeași educație, aceeași dragoste se cuvin fiecăruia dintre copii; dar atitudinea părinților, a mamei nu poate fi identică față de ei, pentru că nici copiii, frați, surori, nu sînt croiți la fel.

• Adeseori între frați apar rivalitatea, invidia, generatoare de animozități, de comportare dăunătoare în dezvoltarea psihică și morală a copiilor. La apariția mezinului, cum e și firesc, toată familia își concentrează atenția asupra acestuia: să i se respecte orele de somn și de masă, să fie schimbat la timp, baia de seară să răspundă la toate prescripțiile. Preocupați peste măsură de condițiile de viață și dezvoltare ale celui mai mic, părinții neglijează, uneori, fără să vrea, și chiar fără să-și dea seama, pe ceilalți. Dar copiii simt, și mai cu seamă în cazul celor mai sensibili, reacționează la „răceala" cu care sînt tratați. Fie că devin gălăgioși, obraznici, turbulenți, fie că, dimpotrivă, se închid în ei, se retrag ca într-o carapace. Nemulțumirea pe care o poartă în suflet din cauza lipsei de afecțiune poate fi la originea unor surprize... Mamele sînt necăjite, chiar disperate că nu-și mai recunosc proprii copii: au devenit răi, recalcitranți atît acasă, cît și la grădiniță sau la școală. Dacă este depistată cauza, dacă mama înțelege unde și cînd a greșit, se găsesc destule modalități de ameliorare a situației, de revenire la normal, astfel ca fiecare copil să ocupe un loc la fel de important, de central în inimile părinților.

Din păcate, uneori, animozitățile dintre frați, invidia, răutatea, gelozia sînt generate chiar de către părinți. Celui mai slab la matematică i se spune mereu cu reproș că nu va ajunge niciodată la nivelul altuia dintre frați; copilului mai neîndemînatic i se repetă cu insistență că nu va atinge niciodată performanțele celuilalt; unuia mai încet din fire nu i se iartă că nu poate lucra mai rapid precum altul; celui mai gingaș, mai puțin robust fizic și afectiv i se amintește mereu că în felul acesta nu va ajunge la reușitele fratelui sau surorii mai îndrăznețe și războinice. Asemenea observații, în loc să-i mobilizeze pe copii, să-i stimuleze în direcțiile deficitare, produc o atitudine refractară față de cel care — în viziunea părinților — ar trebui să constituie o pildă și lasă urme greu de șters atît în sufletele copiilor, cît și în atitudinea lor față de viață.

Gelozia, rivalitatea, invidia, răutatea pot fi înlocuite cu admirație și respect în cazul în care părinții folosesc în mod dibaci calitățile unora dintre copii, le pun în lumină pentru a servi de pildă celorlalți.

AGHI CARABA

Lumina din ochii zînelor

— Am ținut să am satisfacții ca actriță — uitați-vă la ea, e blondă, are un căpșor frumos ca un soare, ca o lumină, ca o păpădie.

— Nu-i o greșeală de tipar, *nu s-au încurcat rîndurile tipografice*, pur și simplu discutînd acasă la actrița Maria Ploae despre rolurile sale în teatru și în film, în scenă sau în cadru, cum s-ar exprima soțul ei, regizorul Nicolae Margineanu, eram de față și copiii — mai precis Ana, în brațe cu surioara ei Oana Maria. Tutu trebuie să sosească cu tata de la grădiniță, întrerupe mămica discuția „serioasă" și-o ia în brațe pe minunea cu ochi albaștri „ca o lumină, ca o păpădie". Reporterul este fermecat de acest spectacol care i se oferă („spectacol" în acest context este un termen compromis pentru că este cu mult mai mult decît o „reprezentație pentru musafiri"): vedeta, protagonista atîtor filme, de la „Toamna bobocilor", la „Promisiuni", — tînăra profesoară stagiară, apoi Sida, fiica aprigei Mara, Cecilia, visul din tinerețe al pictorului Luchian, tînăra pe cale să nască în focul luptelor împotriva fasciștilor în filmul „Așteptînd un tren", maramureseanca pustiită de dor în ecranizarea după Agârbiceanu, „Întoarcerea din iad", modesta vînzătoare dintr-un magazin universal ce-și apără demnitatea și fericirea în filmul „Promisiuni" și pînă la recentul „Cuib de viespi" al clanului Dudulieanu, unde o interpretează pe fiica Anetei, pe Margareta, cea care nu acceptă compromisul — Maria Ploae a demonstrat într-o paletă diversă de roluri (cărora li se asociază cele jucate pe scena Teatrului Mic și Foarte Mic) finețe, precizie, știința detaliului, a nuanțelor, sensibilitate, într-un cuvînt profesionalitate plus farmec. Și acest farmec iradiază din întreaga sa făptură.

Lumina vine (și sper să nu greșesc) de la „puful de păpădie", care face primii pași ținuta de minuță, de la Tutu (Nicolae), năzdrăvanul de 5 ani, care nu se culcă fără poveste. Tutu e puțin gelos pe Oana Maria, uite-l aici, la ziua lui, ce ochi are, parcă-i pictat de un maestru, nici nu-mi vine să cred că-i al meu". Ana, școlărița „mare", e în clasa a IV-a, „ea este ajutorul meu, se joacă cu cea mică și cu Tutu, e extraordinară, îi citește poezii, le cîntă cîntece — am numai bucurii de la ea, a luat coroniță în fiecare an". Ana își ia „comoara" în brațe și începe să-i cînte „Să fie pace-n lume/ Să fie pîine pe masă/ Să fim cu toții acasă/ Să fie pace, pace, pace pe pămînt."

Continuăm discuția — „înainte de a avea copii, mă simțeam privilegiată că sînt actriță, că am niște satisfacții

extraordinare. Dacă nu aveam însă copiii, dacă nu trăiam viața de mamă nu-mi dădeam seama ce bucurie e să ai copii, acesta este rolul femeii, să ducă viața mai departe. Aceasta nu te împiedică, dorești să te realizezi în profesie pentru ei.

Spun aceasta pentru că mai sînt multe tinere căsătorite care gîndesc greșit că dacă au copii îmbătrînesc înainte de vreme, că mulțimea grijilor de fiecare zi le scoate din circuit, nu mai au timp de distracții, de spectacole. Nimic mai fals. Copiii îți umplu viața, îți redau tinerețea, copilăria. De oriunde ne-am afla ne întoarcem la ei ca însetatul la izvor, chiar cînd venim de la lucruri plăcute, de exemplu am participat de curînd la decernarea premiilor Festivalului Național „Cîntarea României". Știți, mi s-a acordat premiul I pentru rolul din filmul „Promisiuni". Era emoționant, erau foarte mulți oameni de artă, prieteni, colegi și totuși nu știam cum să zbor mai repede acasă, la „piticii" mei dragi, sînt însetată de ei!

— Și eu, continuă regizorul Nicolae Mărgineanu, de cîte ori plec într-o prospecțiune sau cu filmări în afara Capitalei zoresc pe toată lumea, lucrez din zori și pînă-n noapte ca să pot să mă întorc mai repede la copii. Nu-i bine fără ei!

— Dumneavoastră amîndoi aveți munci de creație, de concepție, de concentrare, aveți nevoie de liniște pentru a vă putea consacra rolurilor, scenariilor, pregătirii de specialitate.

— Într-adevăr, dar avem această liniște cît sînt plecați Ana la școală și Tutu la grădiniță. Atunci avem spor cu activitățile noastre.

— Oana Maria e liniștită, stă cuminte, nu ne face nici o greutate în acest sens.

— Ce trăsături morale cultivați la copiii dv.? În ce măsură încercați să nu-i „cocoloșiți", să nu ajungă să creadă mai tîrziu că totul li se cuvine, că mama și tata le pot rezolva toate greutățile apărute în calea vieții?

Notez mai întîi opinia tatălui:

— Copiii noștri trebuie să învețe că viața e înfrîngerea dificultăților. Dacă îi ocrotești prea mult, devin vulnerabili. Ei sînt crescuți în civilizația imaginii, au alte condiții decît ale noastre pe vremea cînd eram copii, de aceea ne străduim să le spunem, cald și discret, lucrurile esențiale pe care le-am învățat de la părinții noștri și în care am crezut și atunci și acum.

Iată, de pildă, pe Ana o pasionează istoria țării noastre; tot ce-i legat de voievozi, de biruințele lor. Ne întreabă, citește mult, scotocește în bibliotecă, pentru că la școală de-abia din toamnă va studia istoria ca obiect. Toate faptele de vitejie ale poporului despre care află de la noi, de la bunici sau din filme, o entuziasmează și-i stimulează mîndria de a fi româncă, de a aparține acestui popor.

Intervine apoi mama:

— Într-adevăr, există pericolul să devină niște copii răsfățați, leneși, capricioși dacă nu-i înveți de mici să aibă și alte răspunderi decît cele legate de școală, de grădiniță. La 9 ani, Ana e mîna mea dreaptă și în gospodărie și pentru frățiorii mai mici. E modestă din fire. A încercat să se facă remarcată la școală prin munca ei, luptă cu temele să și le facă singură. Scrie poezii, are compuneri frumoase. Îmi arată cîteva caiete de-ale ei, într-adevăr „de expoziție" — curate, ordonate, notate, firesc, doar cu note bune — aflu că are o învățătoare extraordinară, care i-a făcut pe copii să îndrăgească mult cartea, că-i o plăcere pentru părinți să se ducă la ședințe, să coopereze cu școala. Mă opresc la o compunere intitulată „Mama" a elevei Ana Mărgineanu: „Mamă! Omul care mi-a dat viața, care m-a învățat primii pași și m-a crescut cu dragoste aleasă. Nici o stea, nici o floare, nici cea mai blîndă rază de soare n-o poate înlocui pe mama. E un luceafăr pentru mine".

— Ne purificăm prin ei, alături de ei, pentru ei, reia firul discuției mama.

— Tata avea o vorbă — adaugă și Nicolae Mărgineanu. Cînd a plecat el din sat, de acasă, de la părinți să-și facă un rost în lume i-a zis mama lui, bunica: „În viață să ai sufletul curat cum ai tu acum cămașa cea albă, spălată de mine. Seara, înainte de culcare, să te gîndești la ce-ai făcut peste zi și dacă îi-a rămas sufletul neîntinat". Mi se pare esențială această învățătură din bătrîni pe care ne străduim s-o lăsăm moștenire urmașilor.

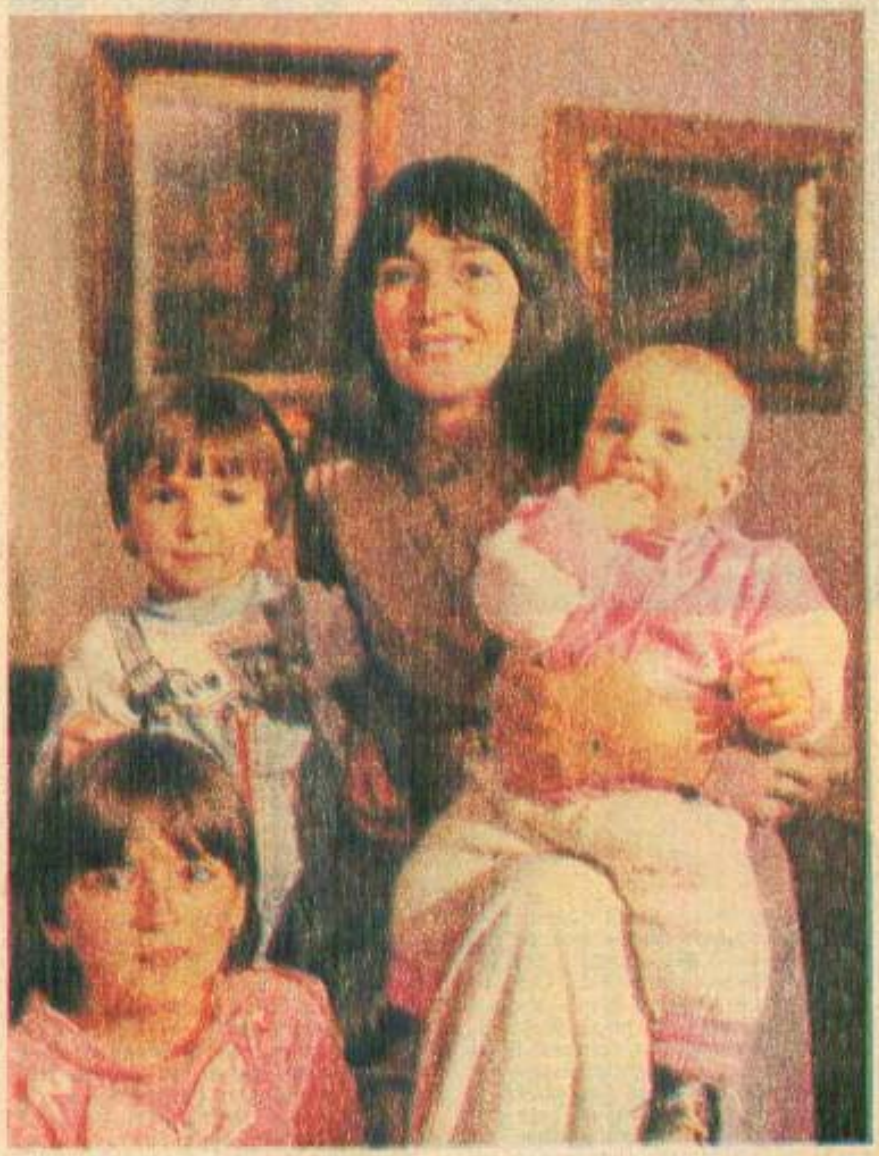

La Teatrul Foarte Mic, Maria Ploae o interpretează pe Alice în dramatizarea „Alice și Lewis" Țara Minunilor în care pășește Alice este însăși copilăria pe care ți-o păstrezi dacă-i cunoști teritoriile și-i respecți regulile. „La sfîrșitul fiecărui spectacol ne simțim fericiți cînd ne dăm seama că publicul e alături de noi — în general mă atrag piesele de la care să plece omul bucuros, înseninat, fericit".

Vă mai amintiți poveștile cu zîne? În acea dimineață însorită văzînd-o pe Maria Ploae alături de copiii săi, am înțeles de ce sînt zînele atît de frumoase, de blînde și de bune — precis că au acasă copii „ca un soare, ca o lumină, ca o păpădie..."

OCTAVIA TREISTAR

Ştim să răspundem „de ce"-urilor copiilor noştri?

Se spune despre copil că este fraput şi absorbit de marele spectacol al lumii, pe care îl percepe cu o prospeţime caracteristică numai lui. Lumea i se prezintă cu fiecare zi mai bogată, mai diversificată, mai nouă, mai atrăgătoare, pe măsură ce capacităţile lui mentale cresc şi orientarea spre ea este mai vie, mai largă, mai activă. O nouă achiziţie cognitivă, de cele mai multe ori, nu reprezintă doar un adaos de cunoştinţe, ci antrenează cu sine şi o transformare a planului operativităţii mentale, care, la rîndul ei, devine premisă pentru sporul cunoaşterii. În aceste condiţii, copilăria, şi mai ales perioadele timpurii ale ei, implică rapide şi intense dezvoltări ale capacităţilor intelectuale. Psihologii apreciază, chiar, că pînă la 4 ani se parcurge jumătate din drumul dezvoltării inteligenţei umane, progresul acestă cu totul deosebit explicîndu-se în mare măsură prin faptul că în cunoaşterea lumii copilul este condus şi ajutat de către adult.

În contextul comunicării cu părinţii săi şi cu ceilalţi, antepreşcolarul dobîndeşte nu numai mecanismele comunicării verbale, ci şi experienţa că totul din jurul lui poartă o denumire şi dacă şi el o foloseşte reuseşte să-şi satisfacă mai repede dorinţele şi să fie apreciat de cei mari. Se instituie astfel o atitudine mentală caracteristică manifestată prin frecvenţa mare la copilul de 2,5—3 ani a întrebărilor de tipul „de ce...?"

Foarte aproape în timp apar întrebările de acest tip, deosebit de insistente la preşcolarul de 4 ani. De data aceasta, copilul doreşte o explicaţie, o soluţie la ceea a ce el încearcă să rezolve şi nu poate singur. Se instituie o nouă atitudine mentală favorabilă dezvoltării sale, şi anume că totul se explică prin ceva, se leagă de ceva etc. Aceasta naşte un şir de „de ce"-uri care pot să pară fără sens şi chiar agasante pentru adult, dar care au o deosebită semnificaţie pentru dezvoltarea mentală a copilului. Este de remarcat şi faptul că dorind răspunsuri la întrebările sale, copilul se adresează cu precădere adultului, pe care îl consideră şi-l va considera multă vreme atotştiutor. El are mare încredere în ce-i spune şi cum îi spune adultul şi tinde să asimileze nu doar informaţiile transmise, ci şi o anumită schemă mentală, un model de rezolvare, ceea ce măreşte considerabil răspunderea adultului în acest dialog cu preşcolarul.

Prin urmare, punerea întrebărilor de către copil are o dublă semnificaţie: pe de o parte este expresia unei curiozităţi benefice pentru dezvoltarea lui mentală şi pe de altă parte reflectă un activism mental specific nivelului de dezvoltare a inteligenţei sale în acel moment. Interogaţiile preşcolarului sînt puternic condiţionate de cîţiva factori. Unul dintre ei este cadrul cultural al vieţii copilului, care îi oferă o comunicare elevată, un contact cu surse de informare interesante şi diversificate, exigenţe faţă de gîndirea şi exprimarea proprie. Întrebările copilului se vor naşte, de asemenea, în situaţiile în care spontan sau intenţionat adulţii din familie sau din grădiniţă vor crea momente de disonanţă cognitivă, adică vor ocaziona confruntarea copilului cu obiecte şi fenomene care contrazic ceea ce el ştie, cunoştinţele lui fiind relativ incomplete, şi-l vor stimula astfel să cunoască mai mult. Un al treilea factor deosebit de stimulativ şi care îl face pe preşcolar să-şi înmulţească întrebările este observarea directă de către el a fenomenelor din mediul înconjurător. Organizîndu-se o excursie cu preşcolari mari într-o zonă montană, aceştia au început să investigheze singuri pădurea din apropierea cabanei unde au fost cazaţi. Au găsit melci şi au început să se întrebe cum merg dacă nu au picioare, cu ce se hrănesc etc.

Aceşti factori condiţionează şi conţinutul şi ponderea pe care o au întrebările de un fel sau altul. J. Piaget a înregistrat întrebările puse de un preşcolar în jurul vîrstei de 6 ani şi a constatat că din cele 360 consemnate de el, 29% se refereau la relaţii cauzale, 22% la desfăşurarea fenomenelor din natură, 7% la automobile etc. Faţă de aceste rezultate obţinute cu mulţi ani în urmă, un sondaj operativ făcut de către noi printre educatoarele unei grădiniţe relevă ponderea crescută a întrebărilor legate de natură, dar şi o evidentă influenţă a revoluţiei tehnico-ştiinţifice din această a doua jumătate a secolului XX, care determină interogaţii frecvente despre lumea tehnicii, mai ales a automobilului, preşcolarii interesîndu-se de mărci, de viteză, de manevrarea diferitelor dispozitive etc. O educatoare de la o grădiniţă din Constanţa spunea că un copil a întrebat-o cum s-ar explica moartea unor cosmonauţi, dacă se ştie că viaţa omului se poate prelungi mai mult cînd zboară în Cosmos. Firesc, multitudinea şi varietatea întrebărilor sînt foarte mari şi adesea adultul este pus în dificultate, mai ales în ceea ce priveşte găsirea unei explicaţii pe măsura capacităţilor de înţelegere ale copilului.

Faţă de întrebările copiilor, adulţii se manifestă foarte diferit. Unii ignoră semnificaţia acestor întrebări, nu le dau atenţie şi se mulţumesc să le spună copiilor că vor afla răspunsul cînd vor fi mari şi vor putea înţelege lucrurile. Alţii, deranjaţi de naivitatea unora dintre întrebări, le califică negativ şi astfel inhibă curiozitatea firească a copiilor. Un al treilea mod

de raportare la întrebările copiilor este aceea de a construi răspunsuri naive, folosind un limbaj infantil, crezînd că astfel vor fi mai bine înțeleși. Mulți adulți însă se străduiesc să găsească o explicație reală, pe măsura gradului de înțelegere a copilului, și prin aceasta să contribuie efectiv la stimularea curiozității și la dezvoltarea capacităților sale mentale.

Cercetările și experiența concretă de educare a copiilor pun în evidență cîteva cerințe care trebuie să rămînă în atenția adulților în ceea ce privește întrebările preșcolarilor și școlarilor. În primul rînd nu trebuie să fie dezamăgiți copiii în ceea ce privește încrederea lor în puterea de cunoaștere a adulților și să nu li se refuze răspunsul la întrebările puse sau să fie trimiși de la unul la altul de către părinți sau ceilalți adulți. Apoi cei mari trebuie să se simtă angajați cu toată responsabilitatea în dialogul cu copiii și în sprijinirea dezvoltării lor intelectuale. Mai mult chiar, ei trebuie să valorizeze în mod deosebit atitudinile interogative ale copiilor, să-i laude pentru că pun întrebări și pentru conținutul acestora.

În ceea ce privește maniera de a satisface nevoia de cunoaștere a copiilor prin intermediul întrebărilor și răspunsurilor date sînt de reținut cîteva recomandări. Prima dintre ele se referă la răbdarea pe care trebuie să o aibă adultul chiar și în fața unei avalanșe de „de ce"-uri, știut fiind că pe cei mai mulți acest lucru îi agasează. În astfel de situații este bine să se răspundă la cîteva întrebări și apoi să i se ceară copilului să încerce el însuși un răspuns, punîndu-se astfel capăt, cu tact, unei eventuale tendințe a sa de a pune întrebări de dragul întrebării. O cerință de bază este aceea de a se face efortul de a găsi acea modalitate, de a da explicații care să poată fi înțelese. Există posibilitatea de a se explica copiilor orice, cu condiția de a găsi forma, modalitatea accesibilă corespunzătoare nivelului mental al acestora.

În fața întrebărilor referitoare la fenomenele naturii, la plante și animale, mai ales pentru preșcolarii mari, este indicat să fie stimulați în a contribui ei înșiși la construirea explicației, prin observarea directă a mediului înconjurător. Tot pentru preșcolarii mari este recomandabil ca adultul să le arate și faptul că multe răspunsuri se află în cărțile pe care ei le vor putea citi cînd vor învăța să scrie și să citească.

Dacă ar fi să sintetizăm problemele referitoare la întrebările copiilor, am spune că ele sînt următoarele: a) semnificația pe care o au ele pentru dezvoltarea intelectuală a copilor; b) atitudinea adultului față de acesta; c) străduința de a da explicații accesibile vîrstei copilului. Dialogul părinte-copil, profesor-elev este un important factor de stimulare și sprijinire a dezvoltării capacităților cognitive și trebuie să i se acorde toată atenția.

Lector univ. dr. TINCA CREȚU,
catedra de pedagogie patologică,
Universitatea București

Puterea simțămintelor materne

Le-am cunoscut bine pe cele cîteva persoane despre care va fi vorba mai jos. Le-am cunoscut îndeaproape, nu în obișnuitele împrejurări gazetărești în care oricît de binevoitor și de stăruitor ai fi în documentare, însăși condiția profesiunii te obligă să te informezi în grabă și la obiect; le-am urmărit ani de zile „romanul vieții" (la drept vorbind cine nu-și consideră meandrele existenței drept un subiect demn de literatură?) și am rămas nu o dată uimită atît de întorsăturile neașteptate ale vieții lor, dar mai ales de deciziile pe care le-au luat într-un anumit moment eroinele acestor rînduri. Și tocmai pentru că mă leagă de unele din ele o prietenie dublată de stimă și prețuire, nu le voi da numele adevărat, poate mai puțin pentru ele, cît pentru a apăra taina copiilor lor, care nu au încetat să le întrebe, ani de zile: *„Mama, eu de ce nu am tatic?"*.

Vremea întrebărilor...

Multă vreme după aceea nimeni nu a mai îndrăznit să deschidă subiectul în fața ei. Paula tăcea, tăcea cu încăpățînare și nu reacționa în nici un fel la avalanșa de sfaturi cu care toți din jur se simțeau la început obligați să o copleșească. Nu răspundea nici măcar mamei ei, care își privea îngrijorată și îndurerată fiica, văzîndu-i ochii uscați și îndîrjirea cu care își apăra suferința, ascunzînd-o în spatele unei febrile munci profesionale. Cînd i se adusese vestea că trebuie să meargă la morgă să-și recunoască soțul zdrobit în acel tragic accident, Paula a le-

sinat. La trezire, a început să urle ca un animal rănit, cu trupul cutremurat de convulsii, până când a răgușit și s-a prăbușit din nou, epuizată: multă vreme i-a fost jenă de felul nestăpînit în care reacționase atunci. Etalarea suferinței i se păruse indecentă și mereu își spunea: *„Lui Mihai i-ar fi fost rușine cu mine dacă m-ar fi văzut"*. Lui Mihai, marea și împlinita dragoste a vieții ei. Lui Mihai, omul de la care învățase parcă și mai bine, în cei trei ani de căsnicie, nu numai stăpînirea de sine și patima pentru meserie, ci și puterea de dăruire și răspunderea față de cei din jur. Lui Mihai, căruia îi spusese, cu doar cîteva zile înainte ca el să plece în acea călătorie fără întoarcere, cu umorul ei sec, care îi plăcuse întotdeauna: *„Îți raportez, tovarășe șef, că băieților noștri stă cuminte, la căldură, de două luni fără trei zile. Încă șapte luni și ți-i predau să-i legeni în schimbul de noapte"*.

Tot îi repetau unii atunci, cu ani în urmă: „Paula, ce rost are să aduci pe lume un copil care nu-și va cunoaște niciodată tatăl? Ești tînără, îți vei reface viața, vei avea alți copii cu alt tată, o sarcină în luna a doua nu înseamnă încă un copil, ai putea să termini cu ea, ai dreptul..." Paula îi privea pe toți cu ochi albi, fără să-i înțeleagă parcă, tăcînd. Tăcînd mereu, în timp ce în ea creștea, nepotolită, un fel de bucurie ciudată, amestecată cu bineștiuta și neostoita ei durere: cîtă vreme copilul lui Mihai se afla în pîntecele ei — cît vreme exista această nouă viață la care fuseseră părtași ei doi, Mihai al ei nu murise. Trăia mai departe prin fiul lor. Paula era atît de sigură că va fi băiat încît atunci cînd doctorul i-a spus, pe masa de naștere, *„aveți un fiu splendid, are aproape 4 kg"*, nu s-a mirat. *„Se va numi Mihai, ca tatăl lui. Mihai-Bucur, pentru că el rămîne marea bucurie a vieții mele"*.

Și a fost bucuria vieții ei. O bucurie care a început să fie ușor umbrită în ziua în care, întorcîndu-se de la grădiniță, băiețelul s-a repezit în brațele ei, cu ochii în lacrimi, și a întrebat-o: *„Mamă, eu de ce nu am tătic?"* Ani de zile a stăruit întrebarea aceasta — ca un fel de reproș mut — la care Paula nu știa exact ce și cum să-i răspundă pe înțelesul lui, băiatului. Pînă într-o zi, cînd...

*

Mă întreb ce asemănare aș putea găsi între Paula și cea de-a doua eroină a rîndurilor de față, Victoria — Tori, cum i se spune. Aparent nici una. Tori este o brunetă înaltă, trupeșă, gîlgîind de viață, o fire foarte independentă și o minte ascuțită, pe care — vorba ei — a luptat de cînd se știe ca să o mobileze „stil" și vă asigur că a reușit. Tori este una din ființele cele mai cultivate, mai împătimite de cultură, pe care le-am cunoscut și se simte acest lucru în toată munca ei. Poate că această ambiție și febrilitate profesională să o apropie de Paula, în afară de destinele care, pînă la urmă, le-au fost asemănătoare. Dar nu și la început. Tori a păsit în viața ei personală cu stîngul, cum se zice: inteligența n-a ajutat-o să-și aleagă un partener potrivit, și căsnicia i-a fost un eșec. Cînd mama ei îi plîngea nenorocul, Tori refuza justificarea și se autopersifla, nu fără o anume amărăciune: *„Ce nenoroc, mamă, ce ghinion? Eu am fost de vină, că m-am aruncat grăbită și cu ochii legați în treaba asta. Nu ceasul e orb, mamă, ci omul"*. Eu am bănuit întotdeauna că lui Tori nu i-a reușit căsătoria — ca și celelalte cîteva încercări pe care le-a făcut pe urmă de a-și găsi un tovarăș de viață — din cauza firii ei prea autoritare, a incapacității ei de a face concesii și, poate, chiar și a inteligenței ei, cu care își complexa fără să vrea partenerul: *„Nu-s deloc deșteaptă dacă nu pot face măcar din cînd în cînd pe prostuța în fața unui bărbat"*, se autocritica ea cu sîrg și ironie, dar și cu o anumită spaimă de singurătate și de anii care zburau.

Și atunci cînd mai avea doar un an-doi pînă la patruzeci s-a hotărît: „Trebuie să am un copil". O iubire scurtă, frumoasă — cu un om liber, însă atît de absorbit de creația lui încît restul existenței nici nu conta — a anunțat venirea pe lume a unui copil. Fericirea lui Tori era întunecată de frămîntări necontenite: ea își dorește copilul, dar „El" ce va zice de acest lucru? Sigur, dînsa își ia asupra ei toate responsabilitățile, nu are nici un fel de pretenții, nici la căsătorie, nici să-i recunoască prunculul paternitatea, nu va pretinde nici pensie alimentară, în fond ea și-l dorește... Își construia în sinea ei argumentele, își învingea temerile, își apăra dreptatea față de un interlocutor invizibil. Dar oare poți să atribui unui bărbat calitatea de tată fără să-i ceri încuviințarea? Poți să aduci pe lume un copil știind de la bun început că va fi sortit să trăiască fără tată? Și aici, puternica, voluntara Tori a avut un moment de ezitare, de slăbiciune feminină: i-a ascuns partenerului ei adevărul și i-a pus în fața situației împlinite abia cînd era în luna a cincea. Ea nu-și mărturisește sieși nici acum că, în adîncul inimii, a sperat, a sperat cu toate puterile că el va spune „da" și că legătura ce statuse pînă atunci sub semnul provizoratului se va transforma într-o certitudine, într-o familie. Dar cînd i-a zis, cu o voce care se dorea fermă, plină de demnitate, dar care tremura ușor: *„Să știi că-mi preiau singură și în întregime toată răspunderea"*, el i-a răspuns rece, ascunzîndu-și șocul și nemulțumirea față de cele aflate: *„Bine. Așa va fi. Dacă vrei să împărțim răspunderea, trebuie să mă consulți înainte."*

De atunci nu s-au mai văzut. El a considerat că i-a fost întinsă o cursă, ea — că s-a aruncat din nou cu ochii legați în valurile vieții și ale iubirii. Tori s-a scuturat însă atunci cu curaj și mîndrie de toate iluziile ei false, și-a preluat într-adevăr singură toate grijile și nici cînd a născut băiatul nu l-a anunțat pe tatăl lui. Abia peste vreo jumătate de an, cînd își plimba pe o stradă copilul în cărucior, l-a văzut dintr-o dată pe „El" apărînd în fața-i. A salutat-o înghețat, politicos, fără să arunce măcar o privire în cărucior și a trecut mai departe. Dacă ar fi avut măcar o fărîmă de curiozitate, ar fi descoperit că băiatul îi semăna leit. Dar această privire în ochii fiului lui a avut loc abia peste 17 ani, cînd... Pînă atunci Tori a trebuit nu o dată să găsească răspunsul la întrebarea cu care băiatul a chinuit-o nu o dată: *„Dar eu de ce nu am tată, ca toți ceilalți copii, mamă?*

*

Ioana era ceea ce se cheamă o fată băiețoasă. Cînd era mică prefera mîngîia de fotbal păpușii, iar adolescentă a renunțat la vechile ei prietenii cu băieții de pe stradă pentru că observase că se „prosteau" cînd ea apărea și-i priveau languros, roșind, chipul ei frumos, cu piele smeadă și trăsături perfecte. Nu și-a schimbat ioana blugii pe fustă nici cînd și-a dat examenul de stat și pînă să-și lase inima înmuiată de lunga și credincioasa iubire a colegului ei de liceu, își terminase de-acum și stagiatura. Dar de măritat nu se hotăra: experiența tristă a mamei ei, scandalurile ce i-au întunecat copilăria, plecarea de-acasă a tatălui ei i-au trezit o dureroasă neîncredere. *„Ce, noi două nu alcătuim o familie frumoasă?"* îi răspundea mamei ei, cînd aceasta îi amintea că vremea trece și că trebuie să-și facă familia ei, să aibă casa ei. *„Cresc pretențiile și scad șansele"*, îi repeta mereu, îngrijorată, mama. Dar Ioana nu făcea parte din fetele care se consideră ratate dacă nu aveau lîngă ele un umăr de bărbat. Umărul ei era destul de puternic, ca și simțul ei practic, iar succesele în meserie — devenise între timp un excelent inginer electronist —, independența ei materială, ca și prezența mamei în viața ei, o făceau să se considere dacă nu chiar fericită, în orice caz echilibrată și mulțumită. Avea totuși Ioana o pasiune pe care felul de viață

pentru care optase nu i-o putea împlini: iubea copiii. Știa să se joace grozav cu ei, tratîndu-i totdeauna cu seriozitate, ca pe niște adulți, și toți copiii din vecini o adorau. Și, la un moment dat, Ioana a început să simtă cu acuitate că existența ei este pustie, că nu-i mai ajung nici profesiunea, nici prietenii, nici mama. Și cum se petrece uneori cînd viața unelteste cele mai neverosimile coincidențe, întîmplarea a făcut ca o prietenă ziaristă să o ia tocmai atunci cu sine într-un reportaj la o Casă de copii și unde, nici bine intrate pe poartă, copiii să se repeadă la ele, cu mînuțele ridicate, să li se agațe de mîini, de haine și să înceapă a striga: „*mama, mama*". Ioana a rămas țintuită nu numai de emoția provocată de această copleșitoare nevoie de afecțiune maternă a copiilor, dar și de brațele unui băiețel de vreo trei ani, care nu voia în ruptul capului să-i mai dea drumul. „*Cum te cheamă, băiețel?*" l-a întrebat ea. Dar copilul nu i-a răspuns. Se uita la ea cu ochii lui mari și parcă speriați, ce-i luminau obrăjorul prelung, palid, și nu spunea nimic decît „*mama, mama*". Ioana a aflat pe urmă că Marinel — crescut la Casa de copii de la vîrsta de o săptămînă — avea dificultăți mari de vorbire. Că era destul de întîrziat și cu mersul. Dar că era extrem de afectuos și dornic de afecțiune. „*Ma-ma, ma-ma*", auzea Ioana sunîndu-i mereu în urechi. După o săptămînă de controverse cu ea însăși, dar și cu mama ei, s-a hotărît: Marinel va fi copilul ei, îl va adopta și va deveni Ionuț. Să uite complet cei trei ani cînd o împărtea pe mama-educatoare, bună, ce e drept, cu alți mulți copii. Să-nvețe a vorbi. Să-i pronunțe corect pe r. Să reușească a-i pronunța pe ci. Să învețe a mînca cu furculița și să nu-și șteargă nasul cu mîneca. Să nu se sperie de orice cățel și să știe a spune „mulțumesc frumos". Să se transforme dintr-un copil handicapat într-un copil normal. După doi ani de luptă zi și noapte, de muncă nesfîrșit de răbdătoare pentru a-i crea deprinderi bune și a-i dezvolta gîndirea, Ioana l-a auzit pe Ionuț spunîndu-i într-o zi: „Eu știu de ce nu avem tătic în casă. Pentru că tu ești și mama și tătăl meu".

...Și vremea răspunsurilor

Da, căci pînă la urmă vine și vremea răspunsurilor. Nu poți tăcea la infinit în fața copiilor. Ai obligația să le răspunzi de vreme ce ți-ai luat responsabilitatea de a-i aduce pe lume.

Uneori, însă, viața se dovedește generoasă și formulează ea singură răspunsurile, ajutînd pe cei care merită să fie ajutați, pentru că, la drept vorbind, ei înșiși au luptat din greu să se ajute. Așa s-a întîmplat cu Paula.

Avea cinci ani Bucurel cînd își punea probleme existențiale și căuta să dezlege tainele vieții și ale morții. Copil precoce și foarte sensibil, el avea două mari plăceri: să i se citească povești — de preferință istorice — și să „stea de vorbă", cum spunea el, adică să te potopească cu „de ce"-urile lui. Și cel mai bine conversa cu nenea Doru, colegul de serviciu al mamei, care venea de mulți ani în casa lor — dar parcă mai des în ultima vreme — și pe care bunica se repezea, cu toată fața luminată de bucurie, să-l trateze cu dulceață de trandafiri și cu cornulețe cu nucă. Nenea Doru avusese hepatită și refuza orice pahar de alcool, dar era mort după dulciuri. „*Exact ca mine*", preciza cu gravitate Bucurel, găsind că acest lucru, ca și plăcerea lor de a „povesti" îi apropie foarte mult. Și într-o zi, cînd s-a întors de la grădiniță — unde mai toți colegii lui fuseseră luați acasă de tații lor —, băiatul i-a spus mamei lui, cu fețișoara lui mereu serioasă și gravă: „*Mămico, tu nu vrei ca nenea Doru să fie tatăl meu? Asta înseamnă că o să fie și soțul matale și n-o să mai mergem singuri la mare, iar pe bunica o să fie cineva care s-o ajute la scuturatul covoarelor.*" Simțul pragmatic al copilului, de fapt mica siretenie cu care își strecurase băiețelul argumentele ce i se păreau lui convingătoare, o făcură pe Paula să zîmbească: „Dar dacă Doru nu dorește asta? Să știi că bărbatul trebuie să facă cererea în căsătorie, așa se obișnuiește." „Lasă că-i cer eu, mamă, îl cer de tătic și el o să zică da. Știu eu bine c-o să zică da"! Așa au început noua căsnicie a Paulei și noua viață a lui Bucurel. Care nu accepta să vină să-l ia altcineva de la grădiniță decît nenea Doru, devenit acum „tata", iar cînd acesta sosea, copilul îl lua de mînă și pășea mîndru, țanțoș, fără să privească nici în dreapta, nici în stînga. „*Să văd acum cine o să-mi mai ia*

mingea cînd ne jucăm în curte. Le zic la toți: las' că vine tata și vă spun eu..."

•

Șaptesprezeze ani, da, exact șaptesprezece împlinise fiul lui Tori cînd mama l-a luat cu dînsa la un simpozion despre care citise anunțul în ziar: prezenta o comunicare și „El", fostul ei „El". De mult trecuta și dezamăgitoare iubire. Tatăl lui Traian. Băiatul devenise un elev eminent, strălucit la toate materiile științifice. Printre primii în clasă. Dar destul de dezordonat acasă. Și cam nepăsător la grijile mamei. Bunica și mama sînt datoare să-i asigure totul — problemele gospodăriei nu sînt pentru un bărbat, nu? Bărbații adevărați au alte treburi mai importante, spunea ei mereu, după ce aflase că tatăl lui — cel pe care nu-l știa, nu-l văzuse niciodată și pe care în adîncul sufletului lui îl disprețuia, dar îl și dorea din toate puterile — e un om foarte cunoscut în profesiunea sa. Cînd la pupitru a urcat „El" și a început să-și citească lucrarea, Traian a tresărit: același chip prelung ca al lui, aceleași trăsături, același păr ondulat, doar tîmplele cărunte și statura mai scundă (*„I-am luat* — gîndi cu satisfacție băiatul —, *am cel puțin 10 cm în plus față de el"*) îl deosebeau. Traian s-a întors spre mama lui, dar ea nu s-a clintit. O clipă, tînărul s-a înduioșat: *„Săraca mamă, a trebuit să se zbată întotdeauna singură"*. Apoi chipul i s-a aspru: *„Dar oare nu era datoare să-mi asigure și un tată? Să nu mă mai facă să-mi mint mereu colegii că tata e plecat în străinătate, că tata a murit, că tata mai știu eu ce..."*

Cînd s-a terminat simpozionul, mama i-a zis: *„Haide, Traian, să-l felicităm"*. *„Dar să nu spui nimic despre mine, mamă!"* *„Nu-i spun!"*: *„Ți-l prezint pe fiul meu. A împlinit săptămîna trecută șaptesprezece ani!"*. *„Da? La mulți ani, tinere"*. Apoi, schimbînd brusc vorba: *„A fost interesant simpozionul, nu? Acum mă scuzați, mă așteaptă colegii, avem o mică agapa"*. Tori și fiul ei au plecat fără o vorbă. Tîrziu, acasă, Traian i-a spus: *„Bravo, mamă, că cel puțin ai fost întotdeauna demnă. Nu merita să te umilești în fața lui... Dar să știi că mi-a plăcut mult comunicarea lui"*.

•

La povestea Ioanei nu am de adăugat decît un mic apendice duios-hazliu: cînd a ajuns într-a treia primară, băiețelul cîndva handicapat ajunsese în fruntea clasei. De 8 Martie a urcat pe scena școlii și a spus o poezie. Făcută de el personal și publicată cu aceeași ocazie și la gazeta de perete, deși, i-a precizat învățătoarea, era cam lăudăroasă poezioara:

„Mamă cum este a mea
Nu mai are nimenea.
M-a-nvățat cum să vorbesc,
Literele să citesc.
Și la pat ea m-a vegheat
Cînd oreion am luat.
Și cînd nu sînt prea cuminte
Ea-mi atrage luare-aminte.
Nu mi-a tras nici o pălmuță,
Și mi-a dat cățelul Guță.
Chiar și cînd voi fi om mare
O s-o iubesc foarte tare.

•

Da, un copil a știut să pună diagnosticul acestor bărbați, acestor tați despre care a fost vorba în rîndurile de mai sus: sînt cu toții corijenți, dacă nu chiar repetenți, la materia familist, la cea de părinte. E o repetență care nu va putea fi iertată niciodată. Așa cum nota pe care viața a dat-o mamelor acestor copii este cea mai înaltă și nobilă care poate fi primită vreodată...

SANDA FAUR

previaș juridic

Respectarea legalității socialiste reprezintă principala condiție pentru statornicirea unui climat de ordine și disciplină în toate domeniile de activitate, pentru promovarea largă în relațiile din societatea noastră a normelor eticii și echității socialiste.

Cunoașterea și respectarea legilor, însușirea și aplicarea lor cu corectitudine de către fiecare cetățean, formarea și dezvoltarea conștiinței juridice a maselor ocupă un loc important în opera complexă de construcție socialistă ce se înfăptuiește în țara noastră.

Pentru a acționa întotdeauna în spiritul legii, al responsabilității civice, pentru a evita eventuale abateri sau încălcări, fiecare cetățean, fiecare om al muncii trebuie să cunoască legislația țării.

La solicitarea cititoarelor, răspundem cîtorva întrebări de larg interes cetățenesc.

1.

Care sînt îndatoririle și răspunderile personalului muncitor?

Îndatoririlor și răspunderilor ce revin personalului muncitor le este consacrat un întreg capitol în Legea nr. 5/1978, republicată, cu privire la organizarea și conducerea unităților socialiste de stat, precum și la funcționarea acestora pe baza autoconducerii muncitorești și autogestiunii economico-financiare. În principal, acestea se referă la următoarele:

— în calitatea lor de proprietari ai mijloacelor de producție, de producători și beneficiari ai valorilor materiale și spirituale, oamenii muncii poartă răspunderea directă pentru conducerea și bunul mers al întregii activități în unitatea din care fac parte, pentru gospodărirea judicioasă și eficientă a bunurilor ce le sînt încredințate spre administrare, pentru creșterea contribuției fiecărei unități la dezvoltarea generală a societății;

— pe baza principiilor democrației muncitorești-revoluționare, oamenii muncii au dreptul și îndatorirea de a se pronunța asupra tuturor problemelor care privesc organizarea și conducerea producției, asigurarea condițiilor de muncă și de trai, de a participa nemijlocit la elaborarea și adoptarea hotărîrilor, răspunzînd, totodată, de aplicarea fermă a lor în unitatea din care fac parte;

— persoana care se încadrează în colectivul unei unități socialiste răspunde de îndeplinirea exemplară a sarcinilor ce-i revin din plan, de respectarea strictă a disciplinei tehnologice, de folosirea integrală a timpului de lucru; ea are îndatorirea să acționeze pentru ridicarea continuă a nivelului calitativ al produselor, introducerea și generalizarea progresului tehnic, creșterea productivității muncii, sporirea eficienței economice;

— în colectivul din care face parte, personalul muncitor răspunde de respectarea ordinii și disciplinei, a normelor eticii și echității socialiste, de dezvoltarea relațiilor de colaborare și întrajutorare tovărășească, de asigurarea unui climat de disciplină muncitorească în îndeplinirea sarcinilor ce îi revin;

— ca membru al colectivului, fiecare om al muncii răspunde de apărarea proprietății obștești, de dezvoltarea continuă a acesteia, avînd obligația să lupte cu toată hotărîrea împotriva oricăror sustrageri de bunuri din avuția națională și să ia toate măsurile pentru evitarea degradării bunurilor.

2.

Măsuri pentru ocrotirea sănătății mamei, copilului și tineretului

În întreaga lor activitate, unitățile sanitare și personalul acestora au datoria să desfășoare acțiuni de educație sanitară de natură să ducă la formarea unei opinii favorabile creșterii natalității, să asigure condiții optime pentru îngrijirea femeii gravide, dezvoltarea sănătoasă a nou-născuților, a copiilor și tinerilor. Pentru apărarea sănătății familiei, medicii, întregul personal sanitar trebuie să acorde o atenție deosebită întăririi sănătății femeii, astfel încît să-și poată îndeplini importantul său rol social de mamă, pentru creșterea și educarea de copii sănătoși, bine dezvoltați fizic și intelectual, în condițiile îmbinării armonioase a acestui rol cu acela de participantă activă la viața economico-socială.

În societatea noastră, datorită unui complex de măsuri adoptate de partidul și statul nostru, femeile se bucură de condiții speciale pentru ocrotirea sănătății, pentru îngrijirea și educarea copiilor.

În domeniul apărării și dezvoltării sănătății mamei, copilului și tineretului, unitățile sanitare au o seamă de obligații. Între acestea, legea prevede:

— desfășurarea de acțiuni de ordin educativ și medical — în familie, școli, la locul de muncă — pentru pregătirea tinerilor în vederea întemeierii familiei, asigurării unui comportament demografic favorabil nașterii și creșteni unui număr sporit de copii;

— efectuarea examenului medical în vederea căsătoriei și, potrivit legii, eliberarea certificatelor prenupțiale;

— aplicarea tuturor măsurilor de ordin medical pentru combaterea sterilității și infertilității;

— urmărirea în toate unitățile socialiste a modului în care conducerile acestora aplică normele stabilite privind asigurarea condițiilor necesare pentru protecția femeii și a tinerilor la locul de muncă;

— asigurarea supravegherii medicale a femeii gravide pe toată durata graviditații; efectuarea controlului medical diferențiat și luarea măsurilor corespunzătoare pentru gravidele a căror sănătate este periclitată;

— asigurarea asistenței calificate la naștere și supravegherea evoluției stării de sănătate a femeii în perioada de după naștere;

— efectuarea periodică a examinării medicale a nou-născuților, sugarilor și copiilor și asigurarea asistenței medicale diferențiate a acestora;

— supravegherea stării de sănătate și organizarea regimului de viață al copiilor din creșe, leagăne și alte colectivități etc.

3.

Cazuri în care poate fi autorizată întreruperea sarcinii

Avîndu-se în vedere că întreruperea cursului normal al sarcinii are consecințe deosebit de grave asupra sănătății femeii și aduce mari prejudicii natalității și sporului natural al populației, prin lege este strict interzisă efectuarea acestui act.

În mod cu totul excepțional, întreruperea cursului sarcinii poate fi autorizată, de către comisia medicală specială constituită, în situațiile în care:

— sarcina pune viața femeii într-o stare de pericol care nu poate fi înlăturat printr-un alt mijloc;

— unul dintre părinți suferă de o boală gravă, care se transmite ereditar sau care determină malformații congenitale grave;

— femeia însărcinată prezintă invalidități grave fizice, psihice și senzoriale;

— femeia este în vîrstă de peste 45 de ani;

— femeia a născut cinci copii și îi are în îngrijire;

— sarcina este urmarea unui viol sau a unui incest.

Efectuarea întreruperii cursului sarcinii în alte condiții decît cele prevăzute de lege constituie infracțiune și se pedepsește potrivit dispozițiilor Codului penal.

4. Stabilirea vechimii în muncă

Timpul cît o persoană a fost încadrată în baza unui contract de muncă reprezintă vechimea în muncă ce se ia în considerare la stabilirea pensiilor pentru munca depusă. Dovada vechimii în muncă în vederea pensionării se face prin carnetul de muncă, întocmit conform legii. Absențele nemotivate și concediile fără plată se însumează anual și se scad din vechimea în muncă.

Legea nr. 3/1977 privind pensiile de asigurări sociale de stat și asistența socială reglementează și alte situații ce se iau în considerare la stabilirea vechimii în muncă. De pildă, perioada în care o persoană încadrată în muncă a urmat cursuri de pregătire profesională sau politică, perioadele pentru care s-a cotizat la fostele asigurări sociale ori la casele de pensii preluate de stat și alte situații prevăzute de art. 20 din Legea nr. 3/1977.

Pentru persoanele care au fost încadrate să lucreze potrivit legii, cu program redus, vechimea în muncă se ia în considerare proporțional cu timpul lucrat.

Perioada în care o femeie a fost încadrată cu program redus, potrivit legii, pentru îngrijirea copiilor în vîrstă de pînă la 6 ani, se socotește însă ca timp integral la vechimea în muncă.

5. În ce condiții soția are dreptul la pensie de urmaș?

Pensia de urmaș se acordă copiilor și soției, în condițiile prevăzute de Legea nr. 3/1977, dacă persoana decedată era pensionar sau îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii.

Soția are dreptul la pensie de urmaș, pe tot timpul vieții, la împlinirea vîrstei de 55 de ani, dacă a avut cel puțin 15 ani de căsătorie. Cînd durata căsătoriei a fost mai mică, dar de cel puțin 10 ani, pensia se acordă proporțional cu anii de căsătorie. De asemenea, are dreptul la pensie de urmaș, pe tot timpul vieții, soția care a împlinit vîrsta de 50 de ani și a născut pînă la data decesului soțului mai mult de 4 copii, iar durata căsătoriei a fost de cel puțin 10 ani. Beneficiază de această pensie și soția care nu este încadrată în muncă la data decesului soțului și are în îngrijire unul sau mai mulți copii în vîrstă de pînă la 6 ani. Soția care este invalidă de gradul I sau II, pe perioada invalidității, are dreptul la pensie de urmaș, indiferent de vîrstă și de durata căsătoriei.

Dacă nu îndeplinește condițiile prevăzute de lege (art. 41 din Legea nr. 3/1977) și nu se încadrează în vreuna din situațiile menționate mai sus, soția primește pensie de urmaș numai pînă la încadrarea sa în muncă, dar nu mai mult de 6 luni de la data decesului soțului.

În situația în care soția are dreptul la o pensie proprie și îndeplinește și condițiile prevăzute de lege pentru obținerea pensiei de urmaș după soțul decedat, poate opta pentru oricare din aceste pensii.

6. Cum se calculează pensia suplimentară?

Cadrul juridic îmbunătățit în legătură cu acordarea pensiei suplimentare a fost instituit prin Decretul Consiliului de Stat nr. 232/1986 (publicat în Buletinul Oficial nr. 40 din 30 iunie 1986), care a modificat unele dispoziții legale, referitoare la acest drept, din Legea nr. 3/1977 privind pensiile de asigurări sociale de stat și asistența socială.

Pensia suplimentară se bazează pe principiul mutualității între persoanele asigurate. În vederea constituirii fondului pentru pensia suplimentară, persoanele asigurate contribuie cu 3 la sută — din retribuția tarifară lunară și din sporul de vechime neîntreruptă în aceeași unitate, respectiv, din sporul de vechime în învățămînt.

Pensia suplimentară se stabilește în procente din retribuția folosită, potrivit legii, la calcularea pensiei de asigurări sociale, după anii de contribuție, în felul următor:

Timpul cît s-a contribuit	Procentele din retribuție
5—10 ani inclusiv	7
10—15 ani inclusiv	10
15—20 ani inclusiv	13
20—25 ani inclusiv	15
peste 25 ani	16

Pensia suplimentară se acordă persoanelor care au contribuit, în condițiile legii, la constituirea fondului, de la data încetării activității lor ca urmare a pensionării.

Precizări:

a) Persoanelor care au contribuit la fondul pentru pensia suplimentară o perioadă potrivit reglementărilor în vigoare pînă la 1 iulie 1986 (de cînd se aplică dispozițiile Decretului nr. 232/1986) și o perioadă mai mare de 5 ani cu 3 la sută, li se calculează pensia suplimentară în condițiile arătate mai sus, în raport cu toți anii de contribuție.

b) Persoanelor care au contribuit la fondul pentru pensia suplimentară o perioadă, potrivit reglementărilor în vigoare, pînă la data de 1 iulie 1986 și o perioadă mai mică de 5 ani cu 3 la sută, li se acordă pensia suplimentară calculată în conformitate cu prevederile legale în vigoare pînă la acea dată, în raport cu toți anii de contribuție.

JURIST

DOSAR ȘTIINȚIFIC

CUM A APĂRUT VIAȚA PE PĂMÎNT

Într-o epocă în care se aleargă după eficiență, rentabilitate, în care concretul este mai apreciat decît abstractul, pare că abordarea unei probleme ca biogeneza (apariția vieții) este un lux, o investiție fără perspective. Care este adevărul?

Cîteva obiecții...

Mai întîi — susțin partizanii „pesimiști" —, știința nu a putut pînă acum să impună o definiție a vieții acceptată de majoritatea cercetătorilor — care să arate ce este viul, nu cum este el. Iar dacă așa stau lucrurile, cum putem aborda analizarea acestui fenomen și, mai ales, cum putem spera (unii ar spune „visa") să creăm sisteme materiale dotate cu această unică proprietate — a fi viu — cînd, nestiind exact ce este viul, nu am putea detecta nici eventualul succes al tentativelor de a-l reproduce. La prima vedere, pare curios că această este situația. De ce? Pentru că s-ar putea spune că dacă am crea un sistem care să se miște singur, ar însemna că am reușit. Să zicem că nu

luăm în considerare nici motoarele, nici orologiile, nimic ce, evident, nu este viu, deşi se mişcă (dar cum argumentăm riguros că o maşină nu este un sistem viu?) Ceea ce la prima vedere pare simplu de demonstrat este mult mai complicat.

Dar — mai spun acesti „raţionalişti" — viul e un fenomen unic şi irepetabil. Or, ştiinţa nu poate să se bazeze pe asemenea cazuri, deoarece fenomenul nu poate fi reprodus şi nici datele eventuale nu pot fi prelucrate statistic, aşa cum se cere pentru a proba că fenomenul nu e întîmplător. Dar este chiar aşa? Să ne gîndim că viul a apărut pe Pămînt sub forma celor mai simple microorganisme, adică cele mai simple celule. Odată apărute însă, ele s-au înmulţit considerabil (o generaţie de microbi apare în medie la fiecare 20 de minute) şi au ocupat repede tot spaţiul disponibil. Astfel, orice nouă apariţie, orice nou — şi, desigur, mai fragil — microorganism nu ar fi avut nici o şansă de supravieţuire, deoarece ar fi fost imediat devorat de celelalte organisme mai adaptate şi mai evoluate. Astfel, nu putem afirma cu siguranţă că biogeneza este un fenomen unic, că ai nu ar mai putea, în principiu, avea loc şi astăzi. Ei este unic numai pentru noi, dar „încercările" de organizare, respectiv de structurare a materiei pînă în pragul trecerii de la neviu la viu, pot, în principiu, avea loc continuu.

Un al treilea argument de tip metodologic, al „acepticilor", se referă la faptul că biogeneza e un fenomen ce nu poate fi studiat ştiinţific, deoarece nu se pot imagina experimente de biogeneză (modul fundamental de a studia un fenomen). De ce? Pentru că am putea imagina încercări de a construi sisteme fizico-chimice complexe, dar nu am avea nici premise reale — ce ştim noi ce fel de mediu a fost acum 4 miliarde de ani la suprafaţa Terrei? — şi nici nu am şti unde să ne oprim, nu am şti cînd am avea dreptul să strigăm „Evrika!", deoarece nu ştim exact ce este viul, care sînt caracterele sale fundamentale chimice şi, mai ales, fizice.

Şi mai există şi un al patrulea argument, de tip „economic-realist", care ar putea fi formulat cam aşa: la ce poate servi un asemenea proiect, cum ar putea fi justificată finanţarea lui?

... şi răspunsul la aceste obiecţii

În gîndirea ştiinţifică un anumit scepticism este întotdeauna necesar, dar nu unul blocant, rudă bună cu agnosticismul (poziţie filozofică potrivit căreia realitatea, adevărul nu pot fi cunoscute, în principiu), ci acela care impune prudenţa în tragerea concluziilor, neîncrederea în suficienţa metodelor şi căilor de abordare ale cercetării, o anumită distanţare de fenomen, pentru a-l putea privi sub cît mai multe aspecte, care să ne permită să sesizăm toate interacţiunile puse în joc în cadrul fenomenului abordat şi care-i determină caracterele specifice şi proprietăţile fundamentale. Am văzut că nici mişcarea, nici creşterea, nici înmulţirea nu pot, singure, defini viul. Dar nici considerate împreună. Şi nici dacă la acestea s-ar mai adăuga şi alte caractere. În general, definiţiile enunţate pînă acum arată doar *cum* sînt sistemele vii şi nu care sînt legităţile fundamentale care le determină. În ultimă instanţă, legităţile fizice. Iar faptul că fizica actuală nu poate explica acest fenomen, că — aşa cum au afirmat fizicieni proeminenţi, ca Schrödinger, Heisenberg ş.a. — fizica va trebui să aştepte descoperirea unor noi legi, capabile să explice, de exemplu, cum se transformă cantitatea în calitate, adică în proprietăţi noi, care să culmineze după depăşirea unui prag critic, cu apariţia proprietăţii unice a viului, asta nu înseamnă că nu vom atinge acest grad de cunoaştere. Atunci abia vom putea defini ce este viul. Şi poate că atunci ne vom putea gîndi să încercăm să reproducem acest fantastic fenomen. Dar pînă atunci?

Biogeneza intră în era sa experimentală

Pînă atunci vom face ceea ce se face în cercetarea ştiinţifică şi tehnică atunci cînd nu ştim destule despre un sistem material sau un fenomen pentru a-l reproduce: îl modelăm. Ce înseamnă aceasta? Modelarea unui sistem sau a unui fenomen înseamnă, în linii generale, folosirea cunoştinţelor parţiale pe care le avem despre obiectul sau fenomenul cercetat, pentru a crea un model al acestora, asupra căruia vom stărui să-l studiem, tinzînd să-l completăm pînă vom căpăta originalul, adică pînă vom reproduce obiectul sau fenomenul în întregime. Prin definiţie, deci, un model reprezintă realul în mod parţial, imperfect (într-un fel el modelează şi gradul ignoranţei noastre). Această continuă perfecţionare a modelului este o cercetare experimentală, căci la fiecare pas calitativ pe care-l facem confruntăm noul model cu realitatea şi, potrivit criteriilor pe care reuşim să ni le selectăm, întrebăm natura vie dacă produsul minţii şi experimentului nostru îi seamănă mai mult ca înainte. Şi, după ce primim acest răspuns, gîndim experimentul următor, adică ce anume nou (noi) elemente să introducem în model ş.a.m.d.

Concret, care ar putea fi premisele unui asemenea experiment? Ne vom referi la două încercări de modelare făcute pînă acum şi la premisele fiecăruia.

Primul tip este o modelare a atmosferei aflată la suprafaţa Pămîntului acum vreo 4 miliarde de ani, cînd se presupune că au apărut primele rudimente de viaţă. (Pămîntul are o vîrstă de circa 4 miliarde şi jumătate de ani). Arătam mai înainte că se părea că nu am fi avut cum să ştim compoziţia acelei atmosfere. Iată însă că, odată cu perfecţionarea tehnicilor de analiză chimică a gazelor, s-a putut valorifica descoperirea, în unii meteoriţi şi unele roci cu vechimea celor 4 miliarde de ani, a unor minuscule bule de gaz incluse şi care se presupune că sînt veritabile mostre ale atmosferei acelui timp. Analiza compoziţiei gazelor acestor bule a arătat că atmosfera primitivă era lipsită de molecule de oxigen liber, aşa cum există ele în atmosfera actuală, şi că era alcătuită din molecule simple, care conţineau atomi de oxigen (H_2O, CO) şi altele care conţineau preponderent atomi de hidrogen (H_2O, NH_3, CH_4). Era deci o atmosferă radical diferită de cea actuală, fiind lipsită de oxigen liber şi bogată în molecule de hidrogen (reducătoare). Ei bine, prin anii '50, la început, H. Urey (Premiul Nobel pentru descoperirea deuteriului — „hidrogenul greu" — şi a apei grele, care conţine deuteriu în loc de hidrogen „uşor") a sugerat unui tînăr absolvent al facultăţii de chimie, Miller, să încerce să modeleze în laborator atmosfera primitivă şi s-o supună unor condiţii fizice asemănătoare cu cele existente „atunci": descărcări electrice frecvente şi puternice, iradieri (raze ultraviolete, radioactive ş.a.) şi unele temperaturi relativ ridicate. Miller a făcut acest lucru şi, după vreo săptămînă de asemenea tratament al amestecului gazos-model, a analizat conţinutul balonului şi, spre marea lui satisfacţie, a găsit o largă gamă de molecule chimice mai complexe şi care preced formarea unor molecule ce fac parte din marile molecule specifice vieţii, proteinele şi acizii nucleici. Atît Miller cît şi alţi cercetători — căci experimentul Miller-Urey a dat un imens imbold acestor cercetări — au găsit în baloanele lor, în cadrul unor numeroase variante ale acestui experiment, aminoacizi, baze nucleotidice (purinice şi pirimidinice), zaharuri simple, aldehide, acizi ş.a. Toată lumea ştiinţifică — nu numai biologii, ci şi fizicienii, chimiştii ş.a. — a înţeles că biogeneza a fost posibilă pe Pămînt, ca un fenomen natural, sub imperiul legilor naturii şi al forţelor intrinseci structurilor materiale în colaborare cu cele exterioare lor şi că biogeneza intră în era ei experimentală. Ea devine, astfel, o disciplină ştiinţifică.

Cei de-al doilea tip de modele aparţine — ca idee şi realizare — biochimistului rus Oparin şi fizico-chimistului englez Haldane. Ei au creat sisteme fizico-chimice alcătuite din două componente (faze) nemiscibile, în fapt, nişte suspensii de picături extrem de fine într-un mediu cu care nu se amestecă, aşa cum ar fi o suspensie (emulsie) de ulei în apă. Oparin a folosit guma arabică, iar picăturile ce le-a obţinut le-a tratat cu diferiţi compuşi simpli la început. El a observat că aceste picături — numite de el „coacervate" — pot creşte, se pot divide, pot închide unii compuşi din mediu şi pot excreta alţii în mediu. Ele au o anumită specificitate şi pot fi sediul unor anumite procese fizice şi fizico-chimice. Complexificînd mereu aceste coacervate, Oparin şi colaboratorii săi — ei a format o întreagă şcoală în această direcţie — au observat că în coacervate se pot desfăşura şi procese chimice în legătură cu mediul extern lor. Coacervatele deveniseră modele ale viitoarelor celule, mai exact, ale formelor precelulare cele mai primitive!

Sigur, drumul spre crearea unor forme celulare pe această cale este lung. Poate că ei va trebui să se mai întîlnească şi cu alte căi de abordare. Aproape sigur că va trebui să fie aşa. Problema este prea complexă pentru ca să poată avea o soluţie simplă. Întrebarea este însă: sîntem pe calea bună? Dacă vom stărui pe această direcţie vom ajunge la crearea formelor vii pe cale artificială? Se poate crede că şi cei mai prudenţi apărători ai eficienţei investiţiilor în cercetarea ştiinţifică pot înţelege, chiar şi din aceste succinte consideraţii, că *orice* cercetare ştiinţifică bine concepută şi competent condusă nu poate să nu ducă la cunoştinţe noi, chiar fundamentale, care, în măsura în care sînt *reale*, adevărate, să nu cunoască, mai devreme sau mai tîrziu, aplicaţii dintre cele mai eficiente. Aşa va fi şi cu cercetările „inutile" din acest domeniu, aşa cum a fost şi continuă să fie cu „inutilitatea" cercetărilor legate de zborurile cosmice, care au generat, însă, sute de aplicaţii în domeniile cele mai îndepărtate, începînd cu bucătăriile, continuînd cu jucăriile, tot felul de aparate casnice, modele de îmbrăcăminte, soluţii tehnice etc. etc.

În mod sigur, acesta e un drum bun, dar nu va duce singur la rezultatele dorite. Biogeneza nu e o problemă a biologilor, ci a fizicienilor şi chimiştilor. Fizica a făcut, de exemplu, mari progrese. De ce nu am avea motive să credem că ele vor continua şi că superbul efort interdisciplinar ce caracterizează ştiinţa actuală nu va fi în stare să cucerească şi acest Everest?

Dr. VLADIMIR EŞANU

Un instinct irezistibil: dorinţa de a avea copii

Zece-cincisprezece la sută dintre cupluri nu vor avea copii. Din raţiuni multiple şi nu întotdeauna descifrabile: absenţa sau reducerea masivă a spermatozoizilor, o tulburare frecventă, dispariţia ovocitelor...

Femeile de pretutindeni vor însă copii — un instinct irezistibil... Şi medicina încearcă de mulţi ani să găsească soluţii. Deseori le găseşte. Tot mai des explorează drumuri imposibile, împinsă de aceleaşi aspiraţii generoase. Mult timp s-a oprit dezarmată în faţa femeilor cu sindrom Turner, o tulburare genetică condiţionată de absenţa unuia dintre cei doi cromozomi de sex (femeile cu acest sindrom au un singur cromozom X). Un singur cromozom X este insuficient pentru dezvoltarea ovarelor. Locul lor este luat de bandelete fibroase. Firesc, reproducerea pare imposibilă.

Şi totuşi... spărgînd toate legile biologiei, o femeie cu sindrom Turner a născut. O performanţă cu totul remarcabilă. Iată cîteva detalii. Ovocitul a fost oferit de sora femeii; fecundaţia a avut loc în laborator, după ce viitoarea mamă a fost pregătită hormonal pentru gestaţie; embrionul a fost transferat în mediul lui natural, evoluţia lui a fost urmărită permanent cu

Şi, totuşi, femeia...

Destrămarea unor mituri de origine biblică a devenit un fapt obişnuit în zilele noastre, datorat sine qua non uriaşelor salturi calitative aparţinînd celor mai diverse domenii. Androcentrismul (concepţia despre superioritatea umană şi biologică a bărbatului) a căzut în desuetudine prin forţa argumentelor de netăgăduit ale embriologiei (ramură a biologiei care se ocupă cu studiul dezvoltării organismelor de la ou fecundat pînă la naşterea fiinţelor vii). Date ştiinţifice recente sugerează chiar o perspectivă inversă, demonstrînd că masculinitatea reprezintă... un „derivat" al feminităţii.

Deplasîndu-ne de la nivelul „coastei lui Adam" la bagajul cromozomial al omului (cariotipul), reamintim că în nucleul celulelor se găsesc 22 perechi de cromozomi obişnuiţi (autozomi) — care determină trăsăturile individuale specifice. La femei, cromozomii sexuali sînt identici, notaţi X—X, iar la bărbat X—Y. Celulele sexuale sînt singurele care deţin 22 de perechi de cromozomi, faţă de 46 ai celorlalte celule. Aceasta pentru că în momentul fecundaţiei ovulului de către spermatozoid, fuziunea celulelor sexuale va conduce la numărul de 46. A 23-a pereche de cromozomi ai oului format va fi deci X—X sau X—Y, după cum va fi aportul celulei sexuale masculine. Embrionul rămîne nediferenţiat sexual pînă spre cea de-a 42-a zi de la formare, cînd gonada (glanda sexuală) începe să se orienteze spre formare de testicule sau ovare. După cum se ştie, în acelaşi timp, cele două sisteme embrionare — cordoanele Wolff (implicate în formarea elementelor sexuale masculine) şi cordoanele Müller (acelaşi rol pentru organele feminine) — vor suferi următoarele fenomene: primele degenerează, iar celelalte se dezvoltă pentru evoluţie spre femele (perechea cromozomială sexuală formată fiind X—X) şi viceversa pentru evoluţie spre bărbat (perechea cromozomială sexuală X—Y).

În acest moment începe demersul ştiinţific care atestă la om că sexul primordial este cel feminin. Să urmărim, deci, în continuare, argumentele ce se conturează cu claritate din studiul efectuat de prof. Alfred Jost, titular al catedrei de endocrinologie de la Collège de France, şi prof. Ştephen S. Wachtel, biolog la Memorial Sloan Kettering, New York.

Una dintre experienţele deosebit de semnificative efectuate de cercetătorii amintiţi a fost următoarea: eliminînd elementele sexuale ale unor embrioni formaţi în uterul unei iepuroaice, toţi puii (indiferent de zestrea genetică) au evoluat pe filiera feminină. Evident, aceştia nu mai aveau ovare, dar deţineau toate celelalte caracteristici ale sexului feminin. Repetînd experienţa cu alte mamifere, rezultatele au fost aceleaşi. Concluzia se impunea de la sine: la mamifere, ovarul fetal nu este indispensabil organogenezei de tip feminin, pe cînd testiculul fetal este sine qua non organogenezei masculine, deci contrar legendei biblice a lui Adam şi Eva.

Cromozomul Y (al masculinităţii) ridică astfel o serie de probleme, a căror explicaţie va clarifica mai bine fenomenul. Acest cromozom comandă sinteza unei proteine, antigena H—Y. Ea se găseşte pe membrana tuturor celulelor unui embrion genetic masculin şi nu se află la embrionii genetici feminini. Specificitatea antigenei H—Y a fost fără nici un dubiu demonstrată cînd a fost inoculată unei femele de cobai. Globulele albe ale acesteia au fabricat imediat anticorpi împotriva antigenei H—Y. Mai mult, un individ posedînd accidental doi cromozomi Y are de două ori mai mult antigen H—Y.

Un instinct irezistibil: dorinţa de a avea copii

tot ceea ce înseamnă medicină contemporană — de la amniocenteză la ecografie. S-a născut un copil normal. Sub raport genetic, copilul nu aparţine „mamei" care l-a născut, dar nu are nici o importanţă. Ea a trăit toate emoţiile maternităţii. Este ultima mare realizare a noii biologii a reproducerii. Curînd, acest „miracol" va fi un fapt banal.

Fecundaţia „în vitro" nu mai este de mult un eveniment senzaţional. Firesc, nu este, şi nici nu va fi o metodă de rutină. Aşa cum sugerează şi numele, înseamnă fuzionarea celor două celule germinale, a spermatozoidului şi a ovocitului, în afara organismului matern. Embrionul este transferat apoi în mediul lui natural, unde îşi continuă evoluţia. Proporţia eşecurilor este încă mare (dar să nu uităm că foarte mulţi embrioni formaţi tradiţional se pierd şi ei şi este firesc să fie aşa, deoarece sînt genetic anormali).

Deşi fecundaţia „în vitro" este o soluţie medicală, ea ridică numeroase întrebări morale. Autorităţile australiene, de pildă, susţin că fecundaţia în afara organismului matern echivalează cu o crimă. Iată explicaţia acestei poziţii. Formarea unui embrion implică mai multe tentative (se extrag mai multe ovocite şi fiecare dintre ele este pus în contact cu spermatozoizii). Uneori rezultă doi sau chiar trei embrioni. Unul singur este transferat în uterul mamei. Ceilalţi sînt congelaţi un timp oarecare. (Dacă prima tentativă a eşuat, experienţa va fi reluată). În ipoteza în care primul embrion se dezvoltă normal, ceilalţi vor fi sacrificaţi. Embriologii afirmă că fără asemenea experienţă biologia nu va descifra niciodată începuturile vieţii. Apoi, o mică masă de celule nu reprezintă încă o fiinţă. Este foarte probabil ca aceste controverse să fie uitate. Oricum, fecundaţia „în vitro" rămîne o soluţie pe care medicina nu o poate părăsi (cel puţin deocamdată).

Cei doi oameni de știință au căutat în continuare răspuns la întrebarea esențială: este antigena H—Y indispensabilă formării la embrion a caracteristicilor masculinității? Răspunsul lor afirmativ se bazează pe următoarele argumente:

1) S-a constatat la unele mamifere o anomalie constînd din masculinizarea unor indivizi cu organizare genetică feminină. Aceștia prezentau antigena H—Y, dar nu și cromozomul Y. Explicația dată sugerează că printr-un accident (translocație) intervenit în cursul diviziunii celulare, un fragment de cromozom Y s-a atașat altui cromozom, care s-a transmis descendenților. A putut apărea astfel antigena H—Y și devierea organelor feminine spre masculinizare a fost demarată.

2) La unele rozătoare trăind în zonele septentrionale ale Europei s-a observat un fenomen contrar; cariotipul unor femele prezenta faimosul cromozom Y, dar erau totuși... femele. Faptul se explică numai prin absența antigenei H—Y, responsabilă cu evoluția masculină, care a fost probabil reprimată în cursul diviziunii celulare.

3) Cercetătorul japonez S. Ohno a realizat atacarea „in vitro" cu anticorpi anti H—Y a celulelor embrionare ale unei gonade de orientare masculină. Rezultatul a fost reorientarea gonadei respective spre feminitate!

Este demonstrat astfel rolul antigenei H—Y în formarea caracteristicilor masculinității ale gonadei (testicule), dar acțiunea ei nu este suficientă pentru formarea tuturor elementelor organelor sexuale ale bărbatului. Pentru aceasta este necesară intervenția unui hormon, testosteronul, secretat chiar de testicule. Celulele cordoanelor Wolff posedă la suprafață receptori sensibili la testosteron. Cînd acesta le contactează, este determinată formarea de către celule a proteinei denumită „nuclear-cytisol-androgen-receptor". Rolul ei este de a comunica nucleelor „ordinele" testosteronului, care, nepenetrînd în celulă, comandă totuși „mașinăria celulară" și provoacă transformarea cordoanelor Wolff în tractus genital masculin. Orice imperfecțiune a acestui mecanism hormonal va conduce la dezvoltarea elementelor sexuale feminine. Este o dovadă în plus că sexul primordial, a cărui apariție nu comportă un mecanism atît de riguros, este cel al femeii. Se destramă astfel un mit cu argumentele indubitabile ale științei moderne, o concepție dogmatică conservată preponderent prin anecdotică.

Pe treptele inferioare ale scării evoluției, se întîlnesc și unele excepții de la această regulă a mamiferelor; la fluturi, pești, amfibii, păsări, masculul posedă doi cromozomi sexuali identici (nu și la muște și cărăbuși). Dar cea mai perfecționată ființă, omul, deține cariotipul care conferă femeii un statut biologic privilegiat față de cel al bărbatului. Spulberarea pe baze științifice a prejudecăților alimentate de elemente mistice este o realitate a civilizației contemporane.

PAUL IOAN

Nu este singurul drum pe care merge biologia. În cîteva colțuri ale lumii au apărut bănci de celule germinale și de embrioni congelați. Bănci în care se conservă pentru mai tîrziu embrioni sau unde se poate „achiziționa" un embrion cu părinți cunoscuți sau necunoscuți. Peste puțini ani se vor găsi și embrioni cu gene particulare — este probabil că pînă la sfîrșitul acestui secol vor fi identificate cele 50 000 de gene umane și vom ști ce combinație de gene condiționează individualitatea, lucru ce va înlesni manipularea universului ereditar.

Predeterminarea sexului — alegerea sexului înainte de fecundație — a încetat să mai fie o simplă speranță. Este suficient să se separe cele două tipuri de spermatozoizi și să se selecționeze spermatozoizii adecvați. Deocamdată, fecundația se desfășoară conform legilor biologiei. În viitor, însă, se va prefera fecundația „in vitro". Pentru a se evita orice eroare, se vor studia cromozomii embrionului. Foarte probabil, predeterminarea sexului va fi folosită doar în zootehnie. Biologia umană va ignora această metodă, care ridică prea multe întrebări.

Se vorbește tot mai des despre placenta artificială. Deocamdată este un simplu proiect. Cînd va aparține realității, biologia va putea controla întreaga evoluție embrionară și fetală. După fecundație, embrionul va fi transferat într-un incubator capabil să reproducă mediul oferit de mamă. Embrionii vor fi urmăriți genetic, pentru a se descoperi și eventual corecta orice eroare posibilă. Iar peste ani, ouă vor fi transformate în acord cu imperativele societății și cu dorințele părinților (va trebui întotdeauna să existe un echilibru între cei doi parametri). Firește, totul sau aproape totul va fi posibil într-o lume dominată de aspirații comune.

Aceasta nu înseamnă că genetica va avea libertatea de a experimenta orice. S-a afirmat, de nenumărate ori, că marele vis al biologiei, clonarea — multiplicarea asexuată a unui individ (care va avea drept rezultat obținerea de ființe identice) — nu mai este o himeră. Genetica va clona animalele valoroase economic, dar nu va clona oameni, marea noastră bogăție fiind tocmai diversitatea. Nu știm încă unde se va opri noua biologie a reproducerii. Dar vrem să credem că toate performanțele ei vor demonstra în egală măsură potențialul creator al speciei umane și totodată maturitatea ei morală.

C. MAXIMILIAN

Bioenergia ar putea explica bazele homeopatiei?

Este probabil că aproape toată lumea a auzit vorbindu-se atît de bioenergie, cît și de homeopatie. Este însă posibil ca imaginile create de acești termeni să fie cît se poate de diferite de la persoană la persoană. De aceea, pentru un înțeles cît mai unitar al acestora și al relațiilor lor, ne propunem, în interesul clarității temei, să le facem o scurtă prezentare.

Bioenergia sau energia vitală, adică „forța vieții", este acea forță nevăzută și nemăsurabilă (dar evidențiabilă prin efectele sale), care face să încolțească semințele, să crească și să se dezvolte plantele și ființele, să trăiască și să se vindece în caz de boală.

În ce privește homeopatia, nu este pur și simplu o metodă alternativă de tratament, în comparație cu alopatia — modul de tratament cu medicamente în doze mari al medicinei obișnuite —, ci și un nou mod de gîndire al medicinei sinergetice (combinate) a viitorului.

Principiul de bază al medicinei alopate (ultimul termen provenind de la cuvintele grecești "allos", însemnînd altul, și „pathos" — boală) este: „Contraria contrarris curantur" (ceea ce înseamnă „contrariile vindecă contrariile"). Principiul de bază al medicinei homeopate (termenul homeopat provenind de la cuvintele grecești „homios" — însemnînd egal, asemănător, similar și „pathos" — boală) este: „Similia similibus curantur" (ceea ce înseamnă „similarul vindecă similarul").

Pentru medicina alopată fiecare boală este caracterizată prin anumite semne caracteristice, obiectivul ei fiind desființarea acestor manifestări, prin acțiunea contrarie a medicamentelor administrate în doze mari. Vindecarea în viziunea alopată se obține deci prin desființarea simptomelor bolii. Pentru medicina homeopată nu există boli, ci numai bolnavi, fiecare persoană fiind un unicat (de unde principiul strictei individualizări în aplicarea remediilor homeopatice). Simptomele bolilor sînt semnele exterioare ale acțiunii mecanismului de apărare al organismului respectiv în lupta contra acestora. Vindecarea se realizează datorită amplificării acțiunii mecanismului de apărare (expresie a forței vieții, a bioenergiei) prin stimularea acestuia în urma rezonanței produse de remediul (medicamentul) homeopatic corespunzător. Semnificația de rezonanță este cea din fizică și e cunoscută de toată lumea: intrarea în vibrație a unui corp cînd un alt corp identic emite, la distanță, propria lui vibrație, la o anumită frecvență specifică (frecvența de rezonanță). Exemplificarea, de regulă, se face prin ciupirea corzii unei viori, care face ca la un instrument identic aflat în apropiere, aceeași coardă să intre în vibrație.

Principiul enunțat al homeopatiei, principiul similarității (care exprimat pe înțeles înseamnă că simptomele produse de un medicament homeopat la un om sănătos vindecă acele simptome la omul bolnav de ele), nu înseamnă altceva decît producerea acestui efect de rezonanță asupra mecanismului de apărare al organismului respectiv.

Pînă la un anumit punct, toate aceste aspecte privind homeopatia par clare. Lucrurile încep să se complice atunci cînd se caută explicația acțiunii remediului (medicamentului) homeopat, care constituie „misterul grandios" al homeopatiei, cum plastic se exprimă dr. Mihai Neagu Basarab. În ce constă „misterul"?

„Misterul" constă în faptul că medicamentul homeopat se utilizează în doze infinitezimale (al doilea principiu al homeopatiei) și că, în mod paradoxal, are efecte cu atît mai puternice cu cît diluțiile sînt mai mari.

Remediul homeopat constă dintr-o substanță primară, naturală (minerală sau biologică), dizolvată în alcool și care, prin diluții succesive (în soluție cu o parte apă la 99 părți alcool), centezimale (adică din sută în sută) sau decimale (adică din zece în zece), ajunge la concentrații care depășesc cu mult limitele soluțiilor moleculare. (O soluție moleculară înseamnă o soluție în care substanța inițială față de solvent se află în raportul 1/1... urmat de 23 zerouri — numărul lui Avogadro fiind $1{,}10^{-23}$).

O soluție de potența (diluția) 200 c, de exemplu, des utilizată în homeopatie (c vine de la „centezimal") înseamnă o soluție în care substanța inițială se află față de solvent în raportul 1/1... urmat de 200 zerouri!

Dar dr. George Vithoulkas, în lucrarea sa „The Science of Homeopathy", arată că există diluții ultrainalte, ca, de pildă, MMM sau chiar mai mari. O diluție MMM înseamnă 1 000 000 000 c, adică o diluție în care substanța inițială față de solvent se află în raportul 1/1... urmat de un miliard de zerouri!! Și această diluție este cea mai puternică! Ce mai rămîne într-o astfel de diluție decît elementul pur informațional al substanței inițiale? Este de ajuns să încercăm a ne imagina această diluție pentru a ne da seama că remediul homeopatic este pur energetic-informațional. Atunci putem să ne explicăm și de ce medicina alopată bazată pe gîndirea „chimică" a biochimiei moleculare (limitată la cel mult diluția 1/1... urmat de 23 zerouri), nu poate înțelege acțiunea remediului homeopatic, aceasta fiind pur energetic-informațional.

Am spus energetic-informațional. Așadar, informațional am văzut: este partea care a mai rămas din substanța primară din care s-a preparat, prin diluare, medicamentul homeopatic. Dar de unde energetic? De unde provine energia? Răspunsul nu poate fi decît unul singur: de la sucusiune (sau dinamizare, cum o mai denumesc unii autori). Dar ce este sucusiunea (sau dinamizarea)? Spațiul disponibil foarte restrîns ne obligă să fim lapidari: sucusiunea (sau agitarea) este operațiunea care însoțește procesul de diluție în cadrul acțiunii de preparare a remediilor (medicamentelor) homeopatice. Ea constă, în fapt, în agitarea într-un anumit fel a vasului în care se efectuează diluția. Fiecărei faze de diluție (centezimală sau decimală) îi corespund 100 de sucusiuni (de agitări). Unei diluții 200 c din exemplul dat mai înainte îi corespunde 200 x 100 = 20 000 de sucusiuni (agitări). Dar cum poate o soluție conținută într-un vas, prin agitare, să capete energie?

Să încercăm să găsim un răspuns: din hidrodinamică se știe că un lichid în mișcare într-o conductă determină un cîmp magnetic în jurul acesteia, proporțional cu viteza curgerii. Pe de altă parte, pe plan științific și tehnic este bine cunoscut faptul că apa, trecînd printre polii unui magnet, se „magnetizează", adică „absoarbe" energie magnetică, acest fapt imprimînd lichidului respectiv proprietăți noi deosebite, fizico-chimice și biologice: îi mărește puterea de dizolvare chiar pentru substanțe mai greu solubile, activează dezvoltarea culturilor de plante (fapt care a și determinat o amplă aplicare în ultima vreme) etc.

Nu s-ar putea atunci presupune oare, asimilînd mișcarea în vasul de diluție cu o curgere pe conductă, că energia magnetică aflată în cîmpul generat de mișcare este „absorbită" și stocată în lichidul respectiv? S-ar putea argumenta că și apa curgînd la robinet ar avea generată și absorbită energie magnetică, în mod foarte comod. Da, numai că magnetismul acesteia este foarte slab — este vorba de o singură trecere a lichidului. În comparație cu miile de treceri în cazul agitării în vas. Și în afară de aceasta, apa respectivă este lipsită de informația necesară care, cuplată energiei, să determine rezonanța mecanismului de apărare așa cum o va face remediul homeopatic. Dr. G. Vithoulkas — autorul citat — este categoric în această privință: nici diluția, nici sucusiunea luate separat nu pot face activ medicamentul homeopatic, ci doar acțiunea lor sinergetică (combinată) simultană. Fără „informația

specifică", remediul ar fi doar o stocare de energie „fără adresă", ca și apa de la robinet.

Intrînd mai în adîncul domeniului ultrasensibil al energiilor subtile al bioenergiei, găsim și alte date care par să ne apropie mai mult de un răspuns plauzibil:

Prin toamna anului 1939, inginerul francez Marcel Violet, în cadrul cercetărilor sale privind energia care activează dezvoltarea plantelor și animalelor, a făcut următoarea experiență, care credem că este de o importanță covîrșitoare pentru domeniul biologiei și al medicinei: el a fabricat cîțiva litri de apă sintetică pură, arzînd hidrogen în oxigen și trecînd vaporii rezultați printr-o serpentină răcită. A pus apa astfel obținută într-un cristalizor și a introdus în ea un mormoloc de broască. Mica ființă, care pînă atunci fusese vioaie, s-a imobilizat aproape instantaneu cu membrele întinse: moartă. Apoi Marcel Violet a agitat apa respectivă, a „bătut-o" pentru a o aera și a introdus în ea un al doilea mormoloc, care de asemenea a murit instantaneu. Atunci el a închis lichidul într-un vas de sticlă pe care l-a etanșeizat prin topirea gurii și l-a pus într-un loc pe terasa casei, expus, într-o perioadă cu cer senin, zi și noapte. O lună mai tîrziu, a deschis vasul și a reluat experiența: de data aceasta mormolocii s-au simțit bine. Apa mortală devenise vitală... Ce se petrecuse deci? Apa, din punct de vedere chimic, rămăsese aceeași. Atunci? Marcel Violet a tras concluzia firească: fără îndoială, rolul fundamental al apei în biologie aparține esențialmente particularității sale de a absorbi, apoi de a restitui anumite radiații capabile să joace un rol direct activ asupra substanțelor vii. (În cazul dat, apa „absorbise" o energie care a fost capabilă să întrețină viața).

Avînd în vedere aceste aspecte, nu s-ar putea oare contura un răspuns la întrebarea de unde provine energia vindecătoare a medicamentului homeopat, arma de luptă a acestei „medicine reacționale", și anume din cuplarea (unirea) semnalului informațional al substanței inițiale cu bioenergia cedată prin contact direct sau indusă mental de către persoana care îl prepara sub acțiunea și în combinație cu energia magnetică rezultată hidrodinamic prin sucusiune (agitare)?

Deoarece simptomele de amănunt ale bolii trădează, în fapt, indirect, prin modul de manifestare al mecanismului de apărare la momentul respectiv, deficitul energetic al unei anumite zone a organismului sau al unor organe, ca urmare a cererii urgente de energie — administrarea remediului homeopatic care dă la omul sănătos acele simptome prin surplus de energie, înseamnă, în fond, trimiterea unei energii nespecifice, stocată în acestea prin sucusiune, pe adresa exactă a zonei sau organelor respective și care energie, devenind specifică, restabilește echilibrul energetic-informațional, aducînd deci vindecarea.

Din această scurtă incursiune în domeniul suprasensibil al bioenergiei se poate trage concluzia că homeopatia este parte integrantă a medicinei holistice a viitorului. Ea își va accelera și desăvîrși tehnica terapeutică prin concursul a două ajutoare de mare eficiență: radiestezia și calculatorul.

Încheiem și noi cu motto-ul folosit de dr. I. Chirilă la capitolul despre homeopatie al lucrării sale „Medicina naturistă", motto aparținînd lui M. Martiny: „Dacă homeopatia există, atunci ea este cu 100 de ani în urmă și probabil cu 500 de ani înainte"

RADU ILIE MÎNECUȚĂ

Un virus bizar, ce atacă sistemul imunitar...

O istorie a bolilor care au afectat lumea vie — oameni, animale, plante — ar arăta, printre altele, că biosfera nu a fost confruntată în toate timpurile cu aceleași boli. Nu toate bolile din secolul nostru au existat și în secolele și mileniile trecute și, desigur, multe din bolile timpurilor îndepărtate nu se mai manifestă în epoca contemporană. Dar bolile constituie efectele vizibile ale acțiunii unor agenți patogeni, fie ei celule independente (microbii), organisme alcătuite din mai multe celule (paraziții) sau virusuri, agenți patogeni necelulari. Astfel, acea dinamică a bolilor exprimă de fapt dinamica agenților patogeni, acel curios fenomen natural al apariției și dispariției unor agenți patogeni sau a trecerii unora din regnul vegetal în cel animal sau invers și, ceea ce ne afectează mai mult, a trecerii unor asemenea agenți — în urma unei modificări accidentale a informației lor genetice — de la plante sau animale la om. Se pare că în urma unei asemenea treceri a unui virus nepatogen pentru o anume specie de maimuță din Africa centrală la om — ca urmare a unei mutații genetice suferite de genomul viral —, în anul 1981 se semnalează în S.U.A. primele cazuri ale unei boli pe cît de bizare, pe atît de necruțătoare. Cei atinși de această boală cădeau victimă unor infecții sau forme de cancer nepotrivite vîrstei lor și stării lor aparente de sănătate ș.a.m.d.

În scurt timp s-a putut stabili că agentul patogen al bolii este un virus care atacă și scoate din funcțiune o verigă esențială a procesului de apărare imunologică, un tip de globule albe, limfocitele T4. S-a crezut puțin timp că este vorba de un virus leucemic (leucemia este socotită a fi un cancer al leucocitelor de tip T). În 1984, însă, se descoperă faptul că noul virus nu este un virus al leucemiei — se cunoșteau deja două asemenea virusuri —, ci doar unul înrudit cu acestea. Diferența este clară. Întrucît, pe cînd virusurile leucemice provoacă o proliferare necontrolată a leucocitelor, noul virus provoacă moartea lor. Avînd în vedere acest efect și urmările depresive pentru sistemul imunitar, acest nou virus a primit denumirea de „virusul sindromului imuno-depresiv dobîndit". Această boală este cunoscută sub acronimul SIDA (prescurtarea denumirii franceze „syndrome de l'immune-déficience acquis"), sau AIDS (prescurtarea denumirii englezești „acquired immune deficiency syndrome"). În ultimul timp s-a adoptat denumirea de HIV („human immunedeficiency virus").

Ce știm despre SIDA?

Știm, mai întîi, că este o boală provocată de un virus din familia „retrovirusurilor", care cuprinde cîțiva membri care produc tumori, în special la animale. Se poate vorbi deja de un grup al virusurilor care produc SIDA, căci s-au putut izola de la bolnavi din diferite puncte ale globului 3 subgrupe de virusuri ale SIDA, foarte ușor diferite între ele. Mai știm că boala se transmite în populație, practic, ca o epidemie. Transmiterea ei se face prin sînge (de exemplu, transfuzii sau prin intermediul acelor de seringă folosite succesiv, fără a fi ster-

Un virus bizar, ce atacă sistemul imunitar...

izate, de mai mulți indivizi, printre care s-au aflat și unii SIDA-pozitivi) și sperma, în principal. Din cauza existenței acestei din urmă căi, SIDA este socotită o periculoasă boală venerică, atît pentru homosexuali, cît și pentru heterosexuali. Virusul se mai găsește și în lacrimi și în salivă, dar acestea nu constituie căi majore de transmitere a bolii. Pînă în prezent nu s-a putut stabili transmiterea virusului prin insecte.

Virusul SIDA transmițîndu-se numai pe căi interne, este puțin rezistent la acțiunea factorilor de mediu. De aceea, transmiterea prin ape uzate — menajere sau industriale —, de exemplu, este puțin probabilă.

Se mai știe că nu toți cei infectați cu acest virus vor avea un sfîrșit fatal (testul prezenței virusului se face prin depistarea anticorpilor anti-virus SIDA în sîngele celor testați). O mică parte vor face boala (cam 10%), o parte majoritară vor suferi de diverse boli nemortale, cum ar fi limfadenopatia (o afecțiune a ganglionilor limfatici) persistentă, generalizată, sau un complex de simptome legate de SIDA și doar o mică parte vor suferi mai puțin.

Ceea ce e necesar să știe toată lumea este faptul că boala — respectiv contaminarea cu virusul SIDA — poate fi evitată dacă se respectă unele măsuri elementare de igienă și comportament. Măsurile de igienă se referă la îngrijirea rănilor sîngerînde, la folosirea numai a seringilor și acelor spălate și sterilizate și alte asemenea măsuri care pot duce la evitarea contactului cu sîngele și alte lichide biologice. Cele de comportament se referă la viața sexuală, la necesitatea evitării partenerilor ocazionali, la măsuri de igienă cunoscute etc.

Din fericire, zona noastră geografică a fost ferită de acest flagel. Au existat doar cîteva cazuri „de import". Totuși SIDA, propagîndu-se epidemic, poate ajunge oriunde. Este în puterea noastră să minimizăm această probabilitate, dînd importanța cuvenită acestei probleme medicale nou ivite. Trebuie să fim conștienți că lumea discută atît de mult despre această boală nu pentru că numărul victimelor este deosebit de mare — numărul de victime ale bolilor canceroase sau din sfera sistemului circulator și chiar al celor datorate circulației rutiere este mai mare sau chiar mult mai mare —, ci pentru că vizează viața intimă și echilibrul nervos. Cunoscînd proporțiile reale ale problemei și mecanismele producerii și răspîndirii bolii, ne vom putea apăra eficace, în așteptarea apariției unui vaccin sau a unor medicamente. Există deja indicii că unii produși chimici sînt eficace — ca de pildă suramina sau un așa-numit „analog nucleotidic" (component al acizilor nucleici), AZT (Azidotimidina) și că de asemenea realizarea unui vaccin nu este prea departe.

Cum acționează virusul SIDA?

Ca să putem lămuri această chestiune trebuie să cunoaștem modul de funcționare a sistemului de apărare imunologic. Ce se întîmplă atunci cînd un virus (sau un microb, chiar și o particulă inertă, neorganică) pătrunde în organism?

1% din celulele organismelor noastre sînt celule specializate în vederea apărării noastre de tot ce este străin de organismul nostru. Acestea sînt celulele albe (leucocitele), care se nasc în măduva unor oase. Ele formează 3 grupe de apărători: fagocitele și două feluri de limfocite, T și B, fiecare cu un mod propriu de acțiune.

Primii apărători care se ivesc la locul infecției sînt fagocitele. Ele inspectează terenul, identifică „străinii", îi „înghit" și-i digeră (fagozitează). Ele nu sînt prea specifice, înghit tot ce găsesc în sînge, țesuturi sau limfă. În plămîni, de exemplu, ele înghit particulele de praf și alți poluanți sosiți prin respirație (particule de azbest, silice ș.a.). Printre aceste fagocite există un grup numit macrofagi. De îndată ce a înghițit un virus, de exemplu, el smulge de la acesta o moleculă specială, un antigen, și o fixează la suprafața sa, ca un steag cucerit. Rolul acestuia este foarte important: alertează o clasă foarte specializată de leucocite, limfocitele T. Ele patrulează prin organism și cînd detectează virusul invadator, îl fixează cu ajutorul unui receptor de la suprafața sa (o moleculă cu o structură asemănătoare cu una specifică virusului și cu care se combină).

Cum știu limfocitele T să recunoască virusul? Ele sînt învățate într-un stagiu petrecut într-o glandă — timus — (de unde denumirea de limfocit T) să recunoască tot felul de antigene străine. Cele mai multe mor acolo, dar cele rămase au o mare putere de recunoaștere. Timusul pompează în organism zeci de milioane de celule T. Ele pot acoperi recunoașterea a unei, practic, infinități de structuri antigenice. Ele sînt atît de intransigente încît resping și celulele de care avem nevoie (acesta e fenomenul de respingere a transplanturilor).

Detectarea antigenelor se face de către o grupă de celule T, numite celule T-ajutătoare. Ele nu au arme de luptă cu invadatorul, dar ca niște cercetași alertează prin semnale chimice o mică escadră de celule — celulele T-asasine — și le trimite mesajul: multiplicați-vă repede! Pe de altă parte, ele cheamă și fagocitele. Apoi aleargă la splină și ganglionii limfatici, unde alertează ultima grupă specializată de celule, celulele B.

Celulele T-asasine recunosc specific inamicul. Acțiunea lor are un efect letal prin inițierea unor procese chimice care pot rupe membrana unei bacterii sau pot distruge celulele atacate de virusuri înainte ca acestea să aibă timp să se multiplice (virusurile se multiplică numai în celule vii).

Celulele B, după generarea lor în măduva osoasă, migrează, în majoritate, în ganglionii limfatici. Aceștia, în formă de mici boabe de fasole, sînt împrăștiați de-a lungul sistemului limfatic. Aflăm de existența lor cînd în urma unei infecții se umflă și, uneori, devin dureroși. Acești ganglioni sînt mici fabrici de muniție umplute cu celule B. Muniția ce o produc este o armă chimică numită anticorp, ce recunoaște cu ușurință și deosebită specificitate antigenul ce i-a determinat producerea. Îl „agață", se fixează de el și formează un soi de precipitat care este o pradă ușoară pentru fagocitele sosite și ele la locul invaziei. Anticorpii pot să și omoare celule. Fixîndu-se de inamic, ei colectează, în același timp, un alt component sangvin, complementul. Cînd și acesta se fixează cum trebuie de complexul celulă invadatoare-anticorp, deja format, se produce un soi de explozie chimică, cu urmări dezastruoase pentru membrana celulei și, în cele din urmă, cu efect letal pentru aceasta.

În urma acestui efect concertat de apărare, în cîteva zile, invadatorul bate în retragere. Atunci apare și ultimul detașament de apărare, celulele T-supresoare. Deși ele nu iau parte, propriu-zis, la această luptă, importanța lor este majoră, întrucît ele ordonă celulelor T-asasine să înceteze lupta. Altfel întregul mecanism ar funcționa în continuare, dar în gol, căci nu ar mai avea, practic, inamici

de combătut și s-ar ajunge la o sleire a sistemului imunitar și a organismului.

Lupta s-a sfîrșit. Cele mai multe celule T și B mor în această luptă. Rămășițele lor sînt eliminate de fagocite. Cele care au supraviețuit, însă, vor trăi mult și vor reține în „memoria" lor ce fel de anticorpi trebuie să creeze cînd se vor reîntîlni cu acest inamic. Starea de rezistență imunologică s-a instalat. Și sîntem imuni față de acest agent patogen.

Concluzii

Cunoscînd acest complex mecanism și rolul fiecărei verigi în parte, putem înțelege de ce virusul SIDA este atît de periculos: el distruge una din cele mai importante verigi ale sistemului imunitar, celulele T-ajutătoare. Calul troian al virusului îl constituie celulele T-ajutătoare din organismul infectat, care ajung în organismul contaminat. Odată ajunse în sînge acestuia, celulele T infectate recunosc omologii lor neinfectați și virusul trece prin membranele acestora și invadează noile celule T-ajutătoare ale organismului proaspăt contaminat. El deteriorează mecanismele acestor celule înainte ca ele să poată declanșa apărarea. Ajuns în celulele T-inactive, virusul poate sta acolo, inert, mult timp, pînă cînd o altă infecție, de exemplu, determină multiplicarea acestor celule T-invadate. Atunci începe să se multiplice și virusul SIDA. Și încetul cu încetul, din celulă în celulă, virusul se răspîndește și decimează acest detașament esențial al apărării organismului. Celulele T-ajutătoare sînt reduse la tăcere, nici fagocitele, nici celulele T-asasine nu mai primesc semnale de mobilizare și nici celulele B nu mai primesc semnalul de fabricare intensă a anticorpilor. Agentul patogen poate acționa în libertate.

E adevărat, boala nu este, încă, stăvilită. Dar speranțele că în curînd se va ajunge la această posibilitate sînt mari și justificate, pentru că nu a mai existat în istoria medicinei, în istoria științei, în istoria societății o asemenea concentrare de mijloace intelectuale și materiale, o asemenea colaborare între toți specialiștii, un asemenea efort uman, general uman, pentru combaterea unui flagel, pentru îndepărtarea unui pericol uman, la adresa sanatății oamenilor de pretutindeni.

Dr. VLADIMIR EȘANU

Orizont științific românesc

• **ANTIPOLUARE.** Se știe că problema ozonului (datorită diminuării sale în straturile superioare ale atmosferei, ca efect al poluării) preocupă la ora actuală pe mulți cercetători din lume. Alinîndu-se acestor preocupări pentru păstrarea și conservarea mediului înconjurător, un grup de cercetători de la Filiala I.C.P.E. din Bistrița a creat o adevărată ozonotehnică; iar Întreprinderea de Utilaj Tehnologic din localitate a realizat primele instalații și echipamente de tratare cu ozon a apelor industriale poluate cu cianuri și fenoli din stațiile de epurare de la combinatele și întreprinderile industriilor siderurgice, petrochimice, chimice. Se are în vedere ca în anii viitori să se realizeze niște generatoare de ozon, de mică și mare capacitate, ce vor sta la baza fabricării unor instalații de potabilizare a apei.

• **TERMOGRAF COMPUTERIZAT.** A fost realizat primul termograf computerizat (color) românesc; avînd la bază un computer FELIX — P.C., programul oferă posibilitatea stabilirii, în mai puțin de 5 minute, a unui diagnostic diferențiat, între o afecțiune benignă și un cancer al sînului. Aparatul (autori: dr. Bogdan Cupcencu și cibernetician Cornel Cotruță) se află la Institutul de Endocrinologie „C.I. Parhon", la cabinetul de endocrinologie genetică și senologică.

• **UNICAT.** Geneticienii de la AVIBAC (Întreprinderea Avicolă de Stat Bacău, unde există cel mai mare complex de selecție a curcilor, unicat în țară!) au reușit să realizeze linii genetice pure de curci, de o calitate superioară, dar și de o cantitate impresionantă! Se știe că această pasăre este socotită o adevărată „uzină de carne", cu condiția ca populația puilor să fie salvată de virușii ce, în mod frecvent, o decimează, în proporție însemnată imediat după naștere. Or, ceea ce au reușit geneticienii de la AVIBAC este tocmai această performanță! În plus, greutatea medie a curcilor a sporit (față de 1975) de la 4—5 kg la 8—10 kg fiecare. Ba chiar la ferma de selecție există o hală experimentală, unde un curcan ajunge și pînă la 30 kg!

• **STICLE METALICE.** Este vorba de o creație tehnico-științifică a unui grup de studenți timișoreni care au realizat sticle metalice tip fier-bor-carbon, reușită tehnologică ce se înscrie printre preocupările de ultimă oră pe plan mondial, de fabricare a unor cristale amorfe, supranumite sticle metalice, cu proprietăți electrice, magnetice și mecanice. Datorită acestor proprietăți ele pot servi în miniaturizare, proces în plină desfășurare care are loc în industria aparatelor electrotehnice.

• **TRANSPLANT DE EMBRIONI.** Cercetători de la Institutul de Cercetare și Producție pentru Creșterea Ovinelor și Caprinelor de la Palas—Constanța, ocupîndu-se de ameliorarea unor rase ce și-au dovedit valoarea în condițiile țării noastre, se preocupă, în paralel, și de tehnica transplantului de embrioni. Mai concret: se știe că o oaie nu poate făta și mai ales nu poate hrăni prea mulți miei. Lucrul devine însă posibil prin folosirea acestei tehnici, pusă la punct de un colectiv de cercetători de la I.C.P.C.O.C., de transplantare a embrionilor de la oi cu o mare valoare economică la oi din rase comune, păstrîndu-se integral caracteristicile donatoarelor. O experiență în care s-au transplantat embrioni Caracul (negri) la oi cu lînă albă a demonstrat că mieii rezultați au fost sută la sută de culoare neagră, posedînd caracteristicile rasei donatoare. În continuare se urmărește, pe de o parte, obținerea unui număr sporit de embrioni de la aceeași donatoare; pe de altă parte, în cadrul acțiunii de selecție și reproducție a ovinelor la nivelul județului, se lucrează la introducerea pe calculator a datelor privind fiecare animal apt de reproducție, în vederea unei dirijări științifice a reproducției și a ameliorării întregului efectiv de ovine ai județului Constanța.

Dosar științific
coordonat de
NIKI GEORGESCU

Colocvii ateiste

Educația materialist-științifică și umanist-revoluționară reprezintă în concepția Partidului Comunist Român, magistral exprimată în numeroase cuvîntări ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, o parte integrantă a procesului de formare și dezvoltare a conștiinței socialiste a omului nou, constructor al socialismului și comunismului, un obiectiv important al activităților politico-ideologice și cultural-educative, oglindindu-se în deplină concordanță cu natura nouă a relațiilor interumane, cu esența larg democratică a orînduirii noastre, cu înțelegerea adevărată a ceea ce numim libertate de conștiință. Considerînd omul drept valoare supremă, socialismul a creat și condițiile materiale și spirituale, pentru ca masele să beneficieze de o adevărată libertate, să se poată afirma plenar în toate domeniile. Însușirea înaltelor valori morale ce caracterizează omul nou și transformarea lor în ghid al acțiunii practice cotidiene înseamnă și emancipare de orice prejudecăți, idei neștiințifice, superstiții, înseamnă, în fapt, asumarea de către om a istoriei sale, personale și sociale. Acest proces determină demersuri în sfera educației științifico-morale, politico-ideologice și corelarea acestora cu transformările din sfera existențială, cu activitatea revoluționară de construire și perfecționare a noii societăți.

„Să intensificăm activitatea politică de masă, de formare a omului nou, de dezvoltare a conștiinței revoluționare la toți cetățenii patriei noastre" — cerea tovarășul Nicolae Ceaușescu în Expunerea prezentată la Consfătuirea de lucru cu activul de bază din domeniile muncii organizatorice de partid și politico-ideologice. „Numai un om educat și stăpîn pe cele mai înalte cunoștințe din toate domeniile poate înțelege legile obiective, cerințele dezvoltării economico-sociale, poate sesiza la timp schimbările care au loc în societate, poate sesiza ceea ce este vechi și nu mai corespunde noii etape a progresului, poate sesiza nou, care se va dezvolta și care reprezintă viitorul. Numai un asemenea om, în înțelesul științific, poate fi un om cu adevărat liber! Un om cu o slabă cultură, ignorant și înapoiat va fi întotdeauna dominat de bigotism, de misticism, de tot felul de prejudecăți... Un asemenea om, fără îndoială, nu poate înțelege sensul evenimentelor, al schimbărilor, nu poate ține pasul cu mersul revoluționar înainte al maselor, al popoarelor! Și un asemenea om nu poate fi niciodată cu adevărat liber!". Aceste orientări și indicații constituie conținutul întregului proces de educație materialist-științifică, de combatere a misticismului și superstițiilor, de formare a conștiinței omului nou al societății noastre.

Întîmplările pe care le povestim fac parte din acest nobil și necesar demers. Trebuie să facem mult mai mult spre a-i descătușa pe unii semeni ai noștri din credința într-o forță tiranică, supranaturală, care-i subjugă, cu speranța într-o mîntuire apocaliptică sau cu iluzia realizării de sine și a trecerii peste dificultățile vieții prin apelarea la magie și superstiții. Și mai incriminăm aici practicile fanatice ale unor secte care lovesc în om, încercînd să răspîndească, prin violență și persuasiune, lumina neagră a unor doctrine aberante și degradante uman. Pățaniile trăite conțin morala în propria lor fabulă.

pe furiș

Îl aude de departe: a scîrțîit poarta. Tătîne-su are un mers furișat, un mers de hoț, în propria casă. Acum știe că, furios pe scîrțîitul care l-a dat de gol, o să facă un pas cît doi... și sigur că da, ușa este izbită de perete și două orbite cu foc rău în ele și bănuitoare se îndreaptă spre măsuță. Apoi palma, încordată să lovească, se lasă moale, mîngîietoare: „Așa, Mitruț, așa băiete. Iehova are să te răspîtească". Copilul se chircește ca sub lovitură; de data asta a mers, a avut timp să ascundă cartea și să deschidă broșura. O transpirație rece, abundentă îl scaldă de parcă l-a udat cineva cu apă. Bărbatul s-a apucat să trebăluiască prin curte, mulțumit. Fără să vrea, pe băiat îl înecă plînsul.

Mitruț e un puști de 12 ani, dezghețat și isteț foc. Îi place la nebunie cartea, iar carnetul de elev îi este plin cu note bune. Care părinte nu s-ar bucura văzîndu-l? Mitruț n-are însă cui să-i arate, ba, mai mult, îl ascunde cît poate mai bine. Dacă dă cumva tătîne-su de el, iese cu bătaie mare. Și Mitruț s-a săturat de bătăi. E plin de ele ca un burduf.

Jumătate din cerul pe care i-l arată fereastra este ocupat de Munții Dornei: păduri și iar păduri, nemaipomenit de frumoase. Și satul lor de lîngă stațiune este frumos. Rea e doar habotnicia lui tătîne-su, căzut în mrejele întunecate ale unei secte absurde. Mamă-sa și-a urmat bărbatul, dar nu din convingere, ci ca să scape de necazuri. Mamă-sa îl ocrotește cît poate, dar îl ajută foarte puțin, fiindcă ea nu prea are cuvînt în casă. Nu mai este nimeni lăsat la cinematograf sau la serbare. Radioul și televizorul au fost, vîndute, toate cărțile arse. Au fost aduse alte cărți, de fapt broșuri și niște reviste, în care era scris „cuvîntul" lui Iehova: „Doar pe astea să le cetești", i-a poruncit tătîne-su. „Noi sîntem martorii Lui".

N-a înțeles copilul mare lucru din toată povestea, dar a priceput că Iehova acesta este cîinos rău de tot dacă pentru te miri ce îi pune pe bunul lui părinte să-i bată cu funia muiată în apă, pînă-i rămîne spinarea numai dungi. Cînd a plîns pentru că i se ascunsese cravata de pionier și i se puseseră pe foc cărțile și caietele de școală l-a lovit atît de crunt încît a scăpat doar datorită mamă-si, care a ieșit în curte de a bocit și au năvălit rudele. Parcă înnebunise...

De atunci știe regula: să învețe pe furiș, să nu-l găsească citind altceva decît cărțile „aflnte", altfel e prăpăd. A deprins să se ascundă: ține cartea împrumutată de la colegi dedesubt și revista cu elucubrațiile sectei deasupra. Numai că la un moment dat se pare că tătîne-su a prins vicleșugul, căci vine direct la măsuță și caută. Vasăzică, trebuie să fie și mai prevăzător, să-i „simtă" venirea încă de la poartă. O unge tătîne-su cu ulei, o spală Mitruț cu benzină, luată de la Dănuț, băiatul șoferului. Trebuie să scîrțîie, ca să-i audă. La școală îl lasă

să se ducă, fiindcă se teme de amenzi. Şi nu vrea să intre în conflict cu autorităţile. Că-şi bate copilul? Îl bate, e al lui, vrea să fie bun. Ce să caute el în excursii, la bibliotecă ori, piei satano! la televizor? Mitruţ este sortit să-i slujească, spre a se mîntui, pe Iehova.

Ei, e un noroc şi ăsta că-i lasă la şcoală. De acolo mai trece pe la colegi, mai urcă pe la căminul cultural, unde e mai mare peste bibliotecă o verişoară de-a lui. Aceasta, numai ce se iţeşte: „Ce e, măi, cu bădia Haralambie, s-a smucit di tăt la minte?". „Tu să nu glăsuieşti rău de tata", se supără Mitruţ, care-i mai spune şi alte vorbe înţepate.

Într-o seară l-a tîrît la o adunare. S-a speriat: numai spectre nemişcate ascultîndu-l pe unul care molfăia slovele dintr-o carte de-a lor. A adormit. L-a auzit la plecare pe „protos": „Vezi, Haralambie, să nu-i aibă pe Diavol în el!" N-a înţeles despre ce e vorba decît acasă, cînd l-a bătut iar cu crimpeiul acela de funie pînă l-a lăsat lesinat. A zăcut cîteva zile, doar cu apă şi pîine înmuiată, în magazie. Nimeni n-a avut voie la el, o auzea doar pe mamă-sa plîngînd şi blestemînd pe lîngă temelii. În ea nu dădea, fiindcă-i avertizase şi mama, care glăsuia rar, nu glumeşte niciodată: „Cînd dai, Haralambie, îmi iau lada şi plec". În mamă-sa nu dădea. Tot era bine.

Toamnă tîrzie, frig păcătos; în vatra duduie focul, iar pădurile arămii se scaldă în văpaia asfinţitului. Scoate iar cartea, dar în clipa următoare uşa, care pesemne, nu fusese dinadins bine închisă, se deschide încetişor şi... Evident, nu mai este nimic de făcut. Palma, grea, îl culcă imediat la pămînt. Atunci se ridică el de jos şi, urlînd, ţipînd, strigă: „Eu n-am nimic cu Iehova... eu vreau să fiu inginer... eu..." O altă palmă îl amorţeşte, apoi se petrece lucrul acela incredibil: tatăl îl leagă şi se apropie cu el de jarul focului. „Ori rămîi al Domnului... ori"... Urletele o aduc pe mamă-sa din fundul grădinii, care scoală rudele de pe la treburile lor. Năvălesc cu toţii... dar mîna copilului tot a fost pusă deasupra jarului încins.

Nu, n-a rămas fără mînă. I s-a vindecat pînă la urmă. Nu mai este cum a fost înainte, dar se cheamă că nici beteagă nu-i, iar cruzimea tatălui n-a putut fi trecută, se înţelege, cu vederea de autorităţi. Căci nu există credinţă, în stare să justifice actele criminale făptuite împotriva semenilor şi cu atît mai mult împotriva alor tăi. Lumina neagră a sectelor poate întuneca minţile şi împietri inimile, dar faptele, ca şi practicile care lovesc în om, primesc pedeapsă aspră, şi dreaptă, a oamenilor.

invitaţie la cireşe

Fiind văduvă şi singură — povesteşte Maria L. din Galaţi — am primit în gazdă o fată din comuna Grivita care învăţa la liceu. Părinţii păreau a o duce greu, nu le-am cerut nimic, am tratat-o de la început pe Iuliana — căci aşa o cheamă pe fată — ca pe copila mea. Îmi şi plăcea de ea, de ce să n-o spun, cuminte, îndatoritoare, nu-mi ieşea din cuvînt. Din păcate, era şi un pic bolnavă. Am dus-o la doctor, s-a făcut mai bine... cum să vă spun, o iubeam şi am hotărît, de comun acord, s-o înfiez. „Dacă vreţi să mă salvaţi, înfiaţi-mă" — zicea. Poate că n-am pătruns de la început adevăratul înţeles al acestor cuvinte. Un semnal de alarmă a existat. Dar nu i-am dat atenţia cuvenită: după ce i s-a făcut operaţia de amigdale, tatăl ei a venit destul de furios la mine să mă ia la rost: „Trebuia s-o lăsaţi aşa cum a creat-o domnul". Mie mi-a venit să rîd, aceasta e adevărul. Apoi, cu acordul lor, am înfiat-o pe Iuliana, care a devenit fata mea. Să vă mai spun cît eram de fericită? Asta se întîmpla prin anul 1986.

Într-o zi, prin iunie, primim o scrisoare prin care eram invitate amîndouă, la ţară, de către părinţi, la cireşe. Ne-am dus. Surprizele s-au ţinut lanţ de la început: casă mare, cu 7—8 camere, cu tot ce trebuie, gospodărie bine rînduită, animale în curte, păsări; nu erau deloc scăpătaţi oamenii, aşa cum se străduiau să pară. Aveau trei cireşi încărcaţi, vie, livadă. După ce am mîncat şi am cules cireşe, hai să vedem satul. Frumos, foarte frumos, şi-au ridicat acareturi bogate grivitenii. La o răscruce, zic să intrăm într-o casă, la o rudă a lor. Să intrăm, de ce să nu intrăm! Mi-a atras atenţia în faţa uşii o grămadă de încălţări; ce-o mai fi şi asta? M-am lămurit repede: pe paturi, pe scaune, pe băncuţe improvizate, o droaie de inşi, transfiguraţi şi cu figuri abrutizate, ascultau pe unul din mijloc care le citea cîte un pasaj dintr-o carte „sfîntă", după care se oprea şi îl explica. „Cine e ăsta?" le-am întrebat pe însoţitoare. „Predicatorul Tache Popa, cel mai bogat om din sat". I-auzi! Am vrut să ies, dar mi s-a spus, politicos dar ferm, să stau jos. „Eu vreau să plec". „Nu se poate, mai staţi!" Aveau nişte expresii stranii, încît m-am speriat şi m-am aşezat pe scaunul oferit. Am aflat mai pe urmă că este un grup de pocăiţi, format din cinci-sase familii numeroase. Se zbăteau din răsputeri să facă noi prozeliţi. Nu cumva, toate insistenţele lor cu înfierea au avut drept scop... m-a tăiat îndoiala. Nu se poate, ar fi prea urîţi! După două ore, acel Popa Tache a terminat cu o cunoscută filosofare creştină: „Mai curînd trece cămila prin urechea acului decît bogatul în împărăţia cerurilor". Nu m-a răbdat sufletul şi i-am spus: „Dar dumneata eşti cel mai bogat om din sat". „Poate cu spiritul" — a parat el, abil. „Nu, cu averile lumeşti". „Ei, cine munceşte are". Vasăzică, „cîtania" lui era rentabilă.

După povestea asta, i-am cerut fetei să nu mai calce pe la astfel de adunări, iar părinţilor le-am pretins s-o lase în pace. Îmi poartă numele, şi nu mai au nici un drept asupra ei. Au stat cuminţi pînă a terminat Iuliana liceul şi m-am zbătut să fie încadrată. După aceea...

Au crezut că, încercînd să-mi ia fata, mă vor determina să intru în secta. Telefoane stranii sunau la toate orele şi „voci" mieroase, ori ameninţătoare, şuierau: „Ce faci, ratăcito, o să te ardă focul Gheenei!", „Nu te-ai jertfit întru Domnul?"... „O să te ucidem cu pietre". Uite în ce dandana intrasem. Apoi, se pare că au acţionat asupra fetei, pe care eu şi acum o consider o victimă a lor. A început să lipsească de acasă, sub cele mai bizare pretexte, nopţile. Bănuiam că o trăsc la adunările sectei. I-am pus în vedere foarte ferm: „Eşti fata mea şi nu-ţi dau voie să cazi în mocirlă! Nu te las". A făcut un gest a neputinţă, adică totul e pierdut pentru ea. Apoi, într-o zi a venit împreună cu fratele ei, Silviu, care e tot în Galaţi. „Avem religia noastră. Dacă n-o lăsaţi la adunări, o luăm de aici". N-am fost de acord şi au luat-o. De atunci stă în altă parte.

Repet, o consider pe Iuliana victima unei credinţe oarbe, care a subjugat, cu doctrina ei fanatică, întreaga familie. Eu am încercat s-o salvez, dar ei au vrut altceva: să mă convertească şi pe mine. Dacă n-au putut, mi-au luat-o pe Iuliana. Fata aceasta are nevoie de ajutor.

Aceasta e, în parte, povestea plină de amărăciune a Mariei L. Are dreptate, Iuliana se află sub tercarea mistică a celor de care nu poate, fiindcă sînt părinţii şi fraţii ei, să se despartă! Cine să-i dea ajutorul? Poate c-ar trebui să-l dăm noi, toţi, începînd cu acţiunea concretă a colectivului în mijlocul căruia lucrează. Şi în care există sute de tineri cu concepţii înaintate, sănătoase, despre lume şi viaţă. Care-şi construiesc cu braţele şi cu mintea lor viitorul şi nu mai pot crede în absurdităţi habotnice. Vasăzică, iată un semnal de alarmă.

Problemă de familie

Într-o seară, cam după aprinsul becurilor, în poarta lui Pavel, brigadierul tatăl Anei, bătu unul dintre vecini, Cotolan, poreclit „Litruță", dintr-un motiv ușor de priceput. Pavel nu-l înghițea pe „Litruță" ăsta, așa cum nu-și băga, în general, în cîrd cu beții și cu pierde-vară. Totuși, cînd bate cineva la poarta ta, îl primești cu demnitate și cinste, îl inviți înăuntru și aștepți să-ți spună cu ce treburi a drumețit pînă la tine. Cotolan arăta destul de speriat și nu știa cum să înceapă.

— Neică Pavele, a îngăimat el, aproape că nu mă pricep cum s-o cîrmesc... căci este de rușine.

— Dacă e de rușine, mai bine ar fi să taci. Dar dacă trebuie spus, atunci spune.

— Neică Pavele, o luă iar Cotolan cu binișorul, Ana... Ana a dumitale... a pățit ceva?

— Adică, ce vrei tu să spui?

— Este... este sănătoasă? și arătă, vag, spre partea superioară a capului.

— Apăi, după cîte știu eu, acum un ceas era. Ai tu cunoștință să fi pățit ceva?

— Neică Pavele, a început celălalt să se smiorcăie, eu o urmăresc de trei zile; cum se culcă soarele după Pietrosu aleargă în spatele șurii, se apucă de un par și uite așa face — îi arată el, sărind cînd într-un picior, cînd într-altul, rotindu-se în jurul brigadierului. O ține așa mai bine de o juma' de ceas. Dacă mint, să mă pedepsești cum vrei matale, zău, neică Pavele.

Pavel a rămas cîteva clipe nemișcat, în cumpănă, apoi i-a avertizat, cu glas uscat, rău:

— Dacă sugui, Cotolane, pe seama familiei mele, e vai de oscioarele tale. Uite ce zic eu, mergi acum acasă, și nu spui la nimeni, nimic. Ai auzit, Cotolane? Lacăt la gură să așezi. Și nici de toi să nu te apropii. Iar mîine, o să vedem, amîndoi, ce este adevărat și ce nu.

Cotolan puse o mînă la gură și se strecură ca un șobolan mulțumit spre casa lui. Îi fusese teamă de Pavel brigadierul.

Numai Ana nu avea zor de toate astea. Pe ea o ardea alt zor, Petrică. Uite-l că nu se întoarce. Cu toată vraja pe care o face și cu toți banii cheltuiți. Legătura lor pornise de la început strîmb: Petrică era însurat. Ba, mai rău, avea și un copil. Venise cu familie cu tot, să lucreze la barajul care se ridica lîngă satul ei. Cum l-a văzut, a fulgerat-o așa, în diagonală, pe toată întinderea pieptului. Îi plăcea bărbatul: înalt, brunet, cu părul negru, numai cîrlionți și obrazul alb. Apoi avea în el ceva ocrotitor și cald, o tandrețe puțin batjocoritoare, dacă se poate pricepe de către oricine asta. Cînd a simțit că nu mai poate, a decretat: „I-l iau!"! Mai ales că femeia lui, deși tînără, se cam vestejise, și nu părea fericită.

I l-a luat fără greutate, balanța atîrnînd, din toate punctele de vedere, în favoarea ei. Avea casă nouă și bine chivernisită, era singură, tînără și frumoasă. Mai greu a fost cu părinții ei, care, la început, nici n-au vrut să audă. Dar s-a ținut tare, ăsta-i place, pe ăsta îl ia. Și l-a luat. Peste un an și jumătate a avut loc nunta. Divorțul fusese plătit cu banii ei. Interesant era faptul că femeia aceea, părăsită de bărbat, nu i-a reproșat ei, niciodată, nimic. Ba, într-o zi, cînd nu se căsătoriseră încă și s-au întîlnit față în față pe trotuar, luase tot ea taurul de coarne și-i vorbise: „Mă simt vinovată față de tine, și-mi pare rău de copil, dar..." „Lasă, i-o retezase cealaltă, nu tu, ei este de vină. Ține minte, cine înșeală o dată, înșeală mereu..." Avusese gura aurită, nici n-a trecut anul și, la șase săptămîni după ce a rămas grea, a părăsit-o și pe ea, fugind pe un alt șantier, cu o subingineră nou venită. Aceea, deloc frumoasă și fără casă, dar cu diplomă: n-a putut rezista tentației de a deveni soțul tovarășei subinginere. Și, uite, rămăsese fără Petrică. De răul și obida pe care le pătimise a pierdut și copilul.

Cînd să se deprindă cu situația, a auzit de Petrana. De marea vrăjitoare Petrana. Care aduce bărbații necredincioși înapoi pe o coadă de mătură. Prin farmece. S-a prezentat la ea în ușă ca un cireș de încărcată. Dar aceea nici nu s-a uitat la „bagaje", i-a cerut bani. Pentru început, două mii. Bine, a fost de acord Ana, zgîrcită din fire. Merită. Numai să-l văd eu acasă".

Nu l-a văzut. După trei săptămîni, s-a încărcat din nou ca cireșul în iunie și s-a prezentat la Petrana. „N-a venit, așa-i? E vrăjit rău de tot. Dar nu te las eu. Numai că, de, costă! Cît? Mult, fată, nouă mii". „Nouăăă... doamne, iartă-mă, ce de bănet!... Și se întoarce?" „De data asta sigur".

Numai că golanul nu se prezentase la datoria conjugală, farmecele persoanei rivale dovedindu-se mai puternice. Atunci s-a înființat Ana iar la vrăjitoare, numai țepi și fără bagaje: „Vreau bărbatul sau banii înapoi". Dar nu era Petrana omul care să se sperie. „Vezi că ți-l pun pe dracul Antonică în spinare și te fac din om neom. Mai trebuie bani. Și mai mulți. Așa vrea Antonică. Nouăsprezece mii". Ana a înmărmurit. Și a rostit răspicat: „Nu-i dau". „Atunci... atunci ar mai fi o cale, dai tot nouă mii și facem vraja împreună. Tu și cu mine". „Eu?" „Da, mă poți ajuta. Mergi acasă, cauți un loc în bătătură, mai ferit, faci o gaură în pămînt, torni în ea un pumn de cenușă pe care ți-o dau eu și înfigi apoi un par în gropiță. Îl înfigi bine, să țină. Apoi, timp de o lună, la asfințitul soarelui, joci șotronul pe pămîntul acela, din jurul gropii, ținîndu-te de par... sări cînd pe un picior, cînd pe altul. Orice s-ar întîmpla, nu te oprești o jumătate de ceas, căci, altfel, strici toată vraja".

— Și... vine înapoi?

— Nu numai că vine, dar, a avertizat-o ea, o să se țină mereu de fusta ta, n-o să te mai lase nici o clipă singură.

— Nu-i nimic, și-a asumat Ana riscul. Numai să se întoarcă.

Spre asfințit, Pavel și Cotolan s-au pitit în fînarul celui din urmă; de acolo se vedea ca-n palmă terenul cu parul din spatele șurii. Nici n-a învăpăiat bine asfințitul culmile Pietrosului că Ana a și ieșit la datorie. S-a apucat de par și... „Mdai a hotărît Pavel ceva, de-acum, Cotolane, intri la tine, în casă, fiindcă ce se întîmplă, mai departe, privește numai familia mea".

Pavel a tăiat-o direct peste gard și a sărit în bătătură chiar lîngă șură. Cînd l-a văzut, Ana a început să strige:

— Fugi, tăicuță, fugi tălică de aci, că-mi strici vraja. Și l-am pierdut pe Petrică!

— Aha, exclamă Pavel, înțelegînd imediat cum stau lucrurile, și o luă spre grămada de surcele. Trase de acolo o nuia cît o prăjinuță de lungă.

— Tată, tăicuță... să nu...

În clipa următoare, Cotolan, care se furișase ca un pezevenchi din nou în fînar, a pus mîinile la ochi. Ceea ce se petrecea acolo privea, într-adevăr, familia altuia.

Grupaj realizat de
VASILE TINCU

IZVOARE FERMECATE

Maria Butaciu

La Festivalul mondial al tineretului și studenților de la Helsinki, din vara anului 1962, participa și o formație folclorică românească, în care se afla și o tînără fată, o interpretă de muzică populară îmbrăcată într-un superb costum de prin părțile Năsăudului. I-a venit rîndul să intre în scenă. Un amfiteatru imens, plin pînă la refuz de spectatori. A început să cînte. Vocea caldă, expresivă, împletită cu acordurile muzicale, slobozea în jur triluri însoțite cînd de ritmul lent cu unduiri de doină, cînd tumultuoasă ca apa învolburată primăvara în pîraiele de munte. Se crease o atmosferă plină de tropotul înfocat al jocului, aidoma unei lumi de basm, de parcă melodiile ar fi izbucnit dintr-o imensă orgă ce aducea în sală vuietul codrilor, foșnetul brazilor, susurul izvoarelor, doinele și simțămintele ciobanilor din Carpații noștri... Cîteva clipe după ce interpreta și-a „apus" cîntecele, sala a rămas mută, apoi a izbucnit în aplauze frenetice, în puternice urale.

Tînăra interpretă de atunci este aceeași Maria Butaciu de azi, interpretă de frunte a cîntecului popular românesc care desfășoară o rodnică activitate de peste 27 de ani în cadrul reputatei formații „Ciocîrlia" din București. Datorită măiestriei sale interpretative și repertoriului deosebit de bogat, renumita cîntăreață a adăugat în cununa izbînzilor, trei ediții la rînd, premiul I, în cadrul Festivalului Național „Cîntarea României".

Cîntecele Mariei Butaciu aparțin unei zone folclorice deosebit de pitorești, care cuprinde așezările ce dăinuie de milenii, sub munții Țibleșului și Rodnei, pe văile Sălăuței și Somesului, pînă mai jos de Năsăud, spre Bistrița, ținut cu o bogată încărcătură de istorie și legendă. Culegerile sale — baladele, doinele, colindele, cîntecele legate de munca de pe ogoare, cîntecele de nuntă și cele de leagăn, de dragoste și dor — reflectă stări sufletești și o mare varietate de ritmuri, însuși viața și gîndirea oamenilor, năzuințele lor de pace, prețuirea locurilor natale, iubirea fierbinte de patrie.

De loc, interpreta este din Salva, la cîțiva kilometri de Năsăud. În toate concediile sau cu oricare alt prilej, drumurile sale trec frecvent și prin satul în care se află părinții, unde sălășluiesc amintirile celor mai frumoși ani ai copilăriei. Niciodată nu uită să-și ia la îndemînă și magnetofonul, culegînd mereu cîntece, doine, balade... Pînă acum i-au apărut vreo zece discuri, iar la radio și televiziune i s-au imprimat peste 100 de cîntece. „Mama cînd m-o legănat", „Auzit-am, bade, eu", „Cucule, pasăre dragă", „Care om își lasă satul", „Zis-a badea, dumnealui", „Gată-te postată lată", „Cît îi Bistrița de mare", „Someș, Someș rîu curat", „Trei păcurărei", „Mai bădiță, măierean" sînt doar cîteva dintre cîntecele mult solicitate de spectatori și telespectatori, pentru care este mereu aplaudată și rechemată pe scenă.

— Meritul nu-i în primul rînd al meu — spune adesea, cu un fel de dezvinovățire, talentata interpretă —, ci ai străbunilor noștri, care ne-au lăsat moștenire aceste comori. Eu doar le culeg din grădina satului, șterg colbul de pe ele, înlătur zgura și le redau din toată inima iubitorilor de folclor.

Angelica Stoican

Tocmai se reîntorsese dintr-un turneu care, deși durase mai bine de două săptămîni, în miez fierbinte de vară, Angelica Stoican nu părea obosită. Dimpotrivă, era plină de voie bună și, ca întotdeauna, frumoasă și cu neîntrecutul zîmbet.

— Am prezentat împreună cu Ansamblul folcloric „Izvorașul" din Drobeta-Turnu Severin o suită de spectacole în numeroase localități de la noi, din Mehedinți. Ne-am bucurat de mult succes. Publicul ne iubește...

Așa obișnuiește interpreta, să revină mereu acasă, în ținuturile natale. Pentru că drumul său în artă, spre culmile pe care se află acum, de aici a pornit, din Mehedinți. Fiică de țărani, dintr-un sat de munte, Prejna, a îndrăgit cîntecul popular de copilă. Au atras-o irezistibil cîntecele, baladele și doinele aduse spre noi, cei de azi, de către părinții, bunicii și străbunicii săi. Dragostea ei de folclor a continuat și-n timpul cît a fost învățătoare în satul natal, adunînd numeroase nestemate din acest inestimabil tezaur. A strîns cu răbdare și migală, cu respect și fidelitate, peste două sute de creații folclorice autentice, pe care cu grijă și iscusință de bijutier le-a șlefuit și le-a dat strălucire.

După absolvirea școlii populare de artă, neobosita interpretă își desfășoară activitatea în cadrul Ansamblului folcloric „Izvorașul". Este prezentă cu cîntecele sale la fiecare spectacol. Cutreieră împreună cu formația localitățile județului, face turnee în toată țara și în numeroase țări ale lumii, pretutindeni bucurîndu-se de un deosebit succes.

Această mesageră a cîntecului de la interferența dintre două zone folclorice distincte — Oltenia și Banat — poate fi pe scenă veselă sau tristă, duioasă sau îndrăzneață, dar mereu sinceră și cuceritoare. Vocea sa lirică, răscolitoare, cuvintele calde exprimate, cu puțin parfum din graiul bănățean, pe melodii gorjenești creează pe dată o trainică și nevăzută punte între sală și scenă, între spectatori și artist.

Cei peste douăzeci de ani în slujba cîntecului popular i-au adus Angelicăi Stoican numeroase premii și distincții: în 1972 a obținut locul I la Festivalul și concursul „Maria Tănase" din Craiova. Tot premiul I i-a revenit și la Festivalul „Cîntec nou în Mehedinți", în 1975, pentru creație și interpretare, fiind în competiție cu peste 70 de concurenți din toate zonele folclorice ale țării. Doi ani mai tîrziu a cîștigat mult rîvnitul trofeu, locul I, la Concursul organizat de Televiziunea română „Floarea din grădină". Anul 1985 i-a conferit cel mai remarcabil succes din cariera sa de solist vocal: laureata a Festivalului Național „Cîntarea României".

Se pare că fiica sa, Eugenia-Niculina, acum elevă în clasa a XI-a de liceu, îi calcă pe urme. De la vîrsta de 9 ani face parte din cunoscutul „Grup folcloric de la Izverna", inițiat și sprijinit de mama sa. La mai multe concursuri artistice pionierești s-a situat consecvent pe primele locuri, iar la Festivalul „Maria Tănase" din Craiova i s-a acordat anul acesta Premiul tinereții. Adriana, cea de-a doua fiică a Angelicăi Stoican, este încă mică, a trecut abia în clasa a VI-a și nu știe încă dacă își va urma sau nu mama pe calea cîntecului.

AUREL BĂBEANU

APA VIE
A CREAȚIEI POPULARE

Podoabe, bijuterii

Dincolo de bucuria spontană ce o trezește frumusețea fără bătrînețe a unei podoabe ce face parte din lada de zestre a culturii populare, jocul sclipitor al salbelor, reliefuI gingaș al lănțișoarelor, patina de vechime a cordoanelor, cataramelor, paftalelor — toate fac parte din patrimoniul artistic al culturii țărănești, dînd seama, alături de costumele populare, țesături, unelte, arhitectură etc., despre viața, istoria și civilizația străveche de pe plaiurile românești.

Tehnici dintre cele mai rafinate în prelucrarea metalelor, a pietrei, a sticlei, a lemnului, a ceramicii pot fi admirate în frumusețea autentică a bijuteriilor, ce încingeau și puneau în valoare costumele femeiești și bărbătești, deopotrivă cu frumusețea trupului omenesc. Zgărdanele din Maramureș, din Transilvania, cu jocul lor de culori dispuse în motive geometrice, înconjoară și azi gîtul tinerelor fete, subliniind linia sculpturală a umerilor, ca și prospețimea și sănătatea pielii. Lucrate cu un simț deosebit, inelele de aramă, argint sau cositor cu incrustații de materiale divers colorate, cum sînt cele din zona Hunedoarei, au în ele și o sugestie de monumentalitate, ceea ce le conferă calitatea de a fi mărite fără a pierde nimic din expresivitatea compoziției. De asemenea, simplitatea decorului este impresionantă și dă o notă de noblețe și rafinament. Astfel, inelele de logodnă bucovinene, avînd o altă factură artistică, sînt împodobite cu o rozetă mare presărată cu mici motive circulare. În preajma Abrudului, găsim prețioase bijuterii — cercei, brățări, inele — lucrate în aur. Și tot din aur sau argint sînt vestitele salbe din Oltenia și Muntenia sau cele purtate pe frunte în Banat.

Varietatea podoabelor populare este foarte mare, deși matricea stilistică a artei populare românești este unitară pe tot teritoriul carpato-dunărean-pontic. În timpurile vechi, unele dintre aceste obiecte purtau în ele însemne cu puteri magice, ale căror semnificații s-au pierdut, firește, cu vremea, încîntîndu-ne însă ochiul și inima prin frumusețea și rafinamentul artistic ce-l degajă. Și azi, ca întotdeauna, bijuteriile, podoabele, accesoriile la costumul popular sînt purtate în concordanță cu vîrsta, respectînd normele etice ale comunității rurale. Adolescenței și tinereții li se permitea izbucnirea de culori, dar vîrsta matură trecea la forme mai simple și culori mai discrete. Merită să fie amintite acele simple podoabe funcționale, cum sînt agrafele sau copcile de aramă perforată, și, mai tîrziu, lucrate și în pai. Pe laibărele și cojoacele din Crișana găsim acei bumbi de diferite mărimi și forme, iar în ținutul Bistrița-Năsăud curelele flăcăilor, ca și gențile lor de piele sînt înfrumusețate cu discuri mari, pe care sînt stan-

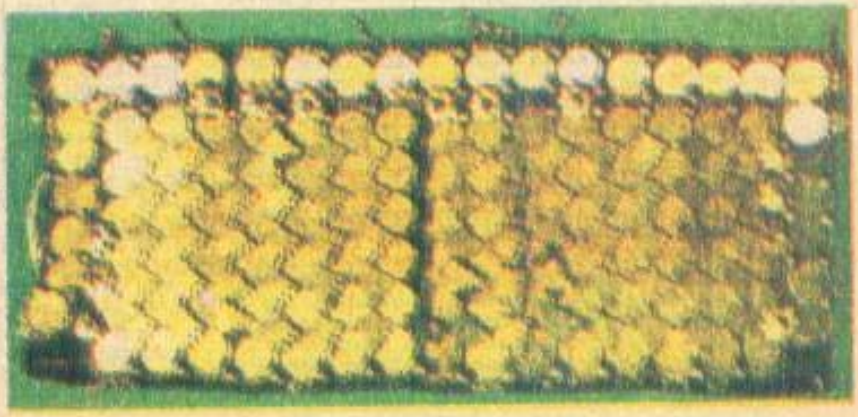

tate motive solare. La fel sînt împodobite și curelele bărbătești din zona Botoșanilului și Dorohoiului, iar în Țara Vrancei, curelele sînt lungi și înguste, acoperite cu un fel de platoșă din ținte și mici plăcuțe de cositor. Acestea erau lucrate de meșterii satelor prin turnare în tipare de piatră.

De un mare rafinament artistic, atît prin fiecare bijuterie în parte, cît și prin asamblarea lor, este costumul românesc al pădurencei de Hunedoara. Se pot număra pe acest costum pînă la zece podoabe de metal, a căror diversitate, cu funcția lor precisă, ne uimește și ne încîntă. Este, fără îndoială, și o consecință a bogăției în metale a regiunii, unde de secole s-a dezvoltat o industrie a prelucrării acestora. Aici, în satele Ghelar, Cerbăl, Meria, au fost meșteri ce au învățat a turna metalul cu mijloace proprii, cu unelte rudimentare, dar cu talent și pricepere, cu un gust al ornamentației transmis din generație în generație. Iată un mic inventar al podoabelor de pe costumul pădurencei: cam zece-douăsprezece lanțuri din sîrmă de aramă sau alamă înconjurînd șoldurile, alte 2—3 lanțuri, de care sînt atîrnate multe cheițe și inele, ce au avut cîndva unele semnificații magice. Peste talie, pădureanca este încinsă cu un cordon din piele placat cu sute de zimțișori turnați din cositor, iar pe șoldul drept atîrnă o fîșie lată de piele denumită „chei pe chici", de asemenea dintr-o garnitură de zimți, chei și inele. Împrejurul gîtului se înfășoară cinci-șase rînduri de salbe de bani legate pe lănțișoare subțiri de alamă, iar pe cap are cîteva broșe cu suprafața sferică și mai multe ace înfipte în păr. Iată, așadar, și un mic inventar al diversității și finețiii obiectelor din metal realizate de meșteri populari.

Firește, încă ar mai putea fi amintite acele „coralii" sau „zgardă scumpă", nelipsite din costumul de sărbătoare maramureșean, „salbele cu globurele" din zona Alba (echivalate pe timpuri cu valoarea a cinci hectare de pămînt), ca și mărgelele de factură venețiană, originale sau imitate după cele de Murano, răspîndite în nordul Moldovei, Transilvania și Munții Apuseni. Astfel, recunoscute ca valori materiale și estetice, prețuite pentru frumusețea lor, colierele, salbele, piastroanele din monede erau incluse în foile de zestre și transmise de la părinți și bunici la copii și nepoți. Azi le admirăm încă în satele păstrătoare de valori autentice, le admirăm în expoziții și muzee de artă populară, ne plac, ne încîntă, și-n aburul lor arhaic descoperim mereu forme moderne, izvor nesecat de inspirație în arta și artizanatul actual. Dar bucuria sufletească ce ne-o prilejuiește patrimoniul artistic al podoabelor și bijuteriilor este totodată și o sugestie de istorie, de muncă și creație a poporului nostru, dornic întotdeauna de viață pașnică, de timp al păcii, în care înfloresc puterile creatoare de frumos.

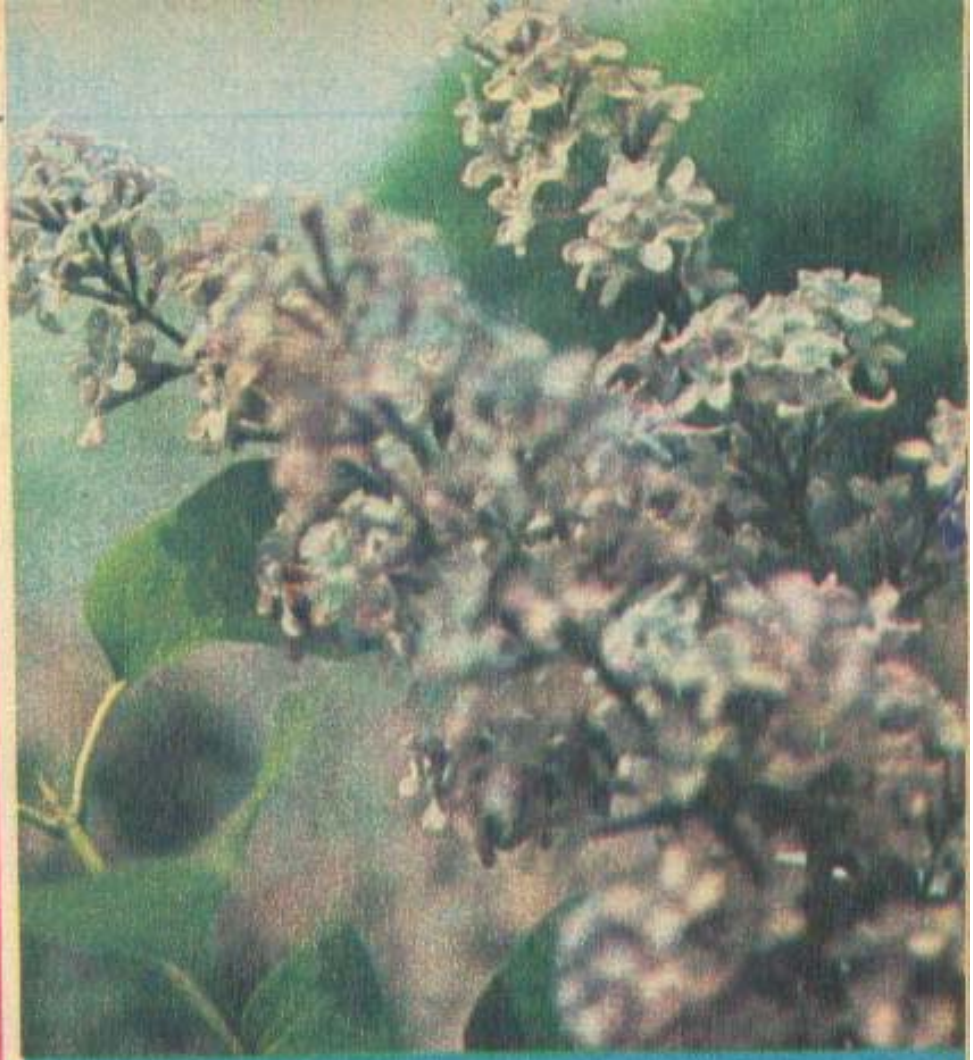

Sărbătorind anotimpurile

În întrecere cu natura, cu măiestria reliefului împodobit fie de lunci și dumbrăvi, fie de coline sau piscuri muntoase, fie în preajma riurilor sau a litoralului, mișcarea artistică de amatori desfășoară ample sărbători și festivaluri, unele dintre ele preluînd numele florilor: sărbătoarea narciselor, a bujorului, a iliacului, a crizantemelor. Asemenea serbări populare se adaugă unor vechi obiceiuri ce au celebrat dintotdeauna fie începutul primăverii și al lucrărilor agrare, fie încheierea unei etape de muncă intensă, cum sînt „Țînțeasa de pe Mara", „Cununa de pe Someș", Sărbătoarea plugarului, Medeele etc.

Pe Valea Prislopului, într-un cadru natural de o frumusețe fermecătoare, cu mari zone de dealuri și coline împădurite cu iliac, se desfășoară în luna mai o asemenea sărbătoare de la care s-a dus vestea. Crestele pietroase create anume parcă de un iscusit artist devin cu acest prilej un decor modern și sugestiv. Pe poienile în pante, adevărate amfiteatre naturale, se construiesc estrade, unde vin formațiile de dansuri, corale, brigăzile artistice, soliștii, cîntăreții. De o mare emoție prin spectaculozitatea și originalitatea lui este momentul deschiderii „Sărbătorii iliaculuî", cînd buciumașilor de pe un vîrf le răspund hăulitoarele de pe altul, întîlnindu-se apoi toți cu falnicii călăreți și nuntași, formînd un alai ce coboară către scenele înconjurate de poieni, cu zeci de mii de spectatori.

În prezent, una dintre caracteristicile culturii populare o constituie asemenea manifestări de amploare care contribuie din plin la promovarea valorilor autentice ale artei tradiționale, la formarea și consolidarea sentimentelor de întrajutorare, la îmbogățirea vieții spirituale. Frumusețea sărbătorească a costumelor populare, emoția cîntecelor, farmecul și originalitatea jocurilor și horelor populare sînt ast-

fel puse în valoare, cunoscute și îndrăgite de noile generații. Unele dintre aceste sărbători continuă viguros tradiția locală, altele sînt actualizate în mod creator, potrivit necesităților spirituale ale colectivității contemporane. Între rosturile esențiale ale acestor manifestări sînt de menționat atît valorificarea autenticului din creația populară, cît și faptul că prilejuiesc afirmarea de noi talente și de punere în valoare a spiritului creator din toate domeniile culturii populare. Din punct de vedere etnografic, ele scot în evidență filonul viguros al continuității și al străvechimii acestui tezaur al culturii populare, originalitatea și unitatea acestora pe tot întinsul țării noastre. De asemenea, prin aceste serbări în mijlocul naturii sînt evidențiate marile valori materiale și culturale făurite de poporul nostru de-a lungul istoriei și în prezent.

CONSTANTINA CARANFIL

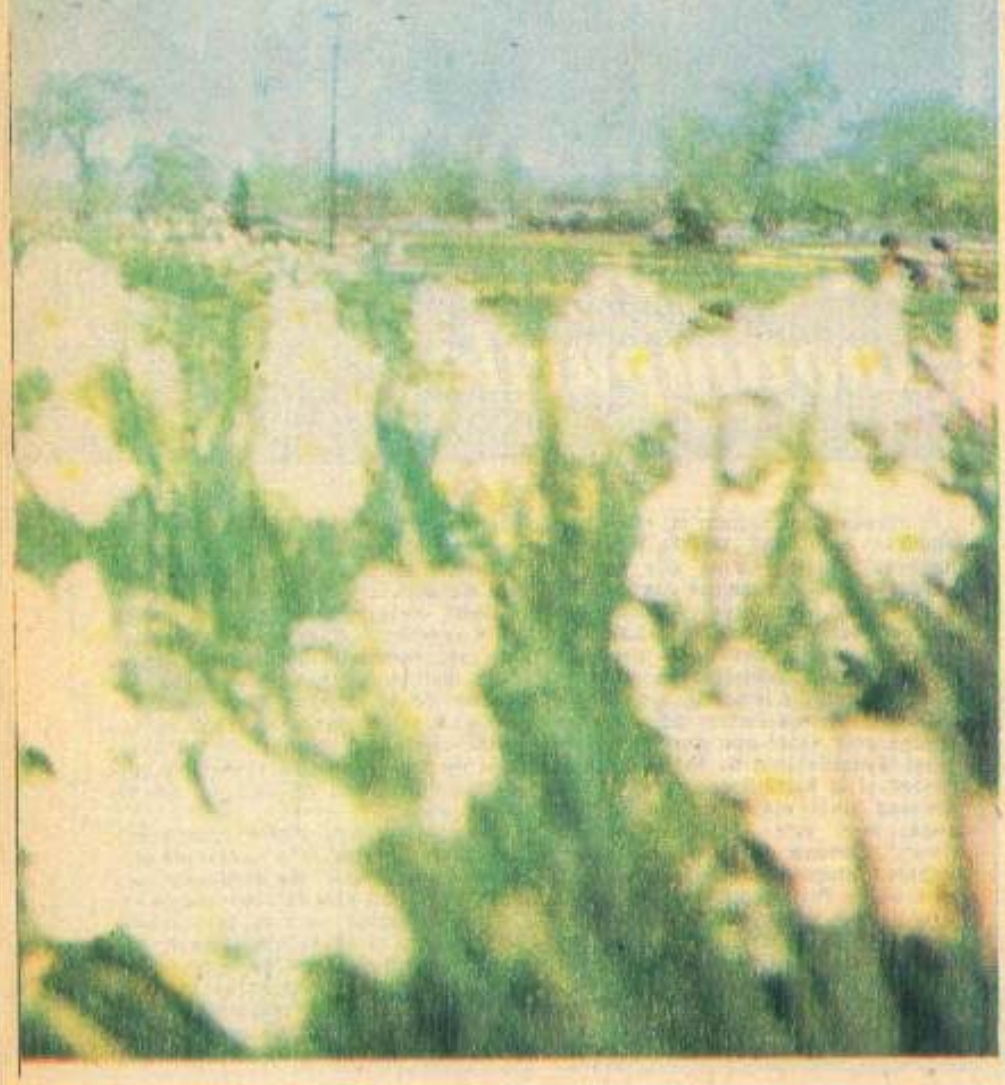

Femei în fața planșetei

Femeia și-a dovedit, de-a lungul istoriei noastre, vocația, talentul și tenacitatea, puterea de jertfă în mai toate împlinirile românești. Nu putem însă aici să nu ne gîndim și la acele femei care s-au dedicat cu pasiune și fantezie, cu dăruire, sensibilitate și talent în trecut, și astăzi cu deosebire, edificării și înfrumusețării cadrului în care trăim și muncim, la arhitectele noastre, care în fața planșetei au imaginat construcții social-culturale și industriale impunătoare, ce s-au înscris atît în istorie, cît și în prezentul atît de generos al arhitecturii românești. Avem o tradiție bogată în această privință și, din cercetările de pînă acum, am putea vorbi de o întîietate românească pe plan internațional în acest domeniu.

Iată, de pildă, pe **Virginia Haret Andreescu** (1894—1962), care, în istoria arhitecturii din România, se impune ca o prezență originală și semnificativă, deschizînd un drum nou în ceea ce privește aportul femeii într-o activitate rezervată pînă la ea exclusiv bărbaților. Născută în anul 1894 la București, ocupînd primul loc la concursul de admitere la Școala superioară de arhitectură din capitala țării, absolvind-o în anul 1919, ea devine astfel prima femeie arhitect care a activat în România. Este autoare a numeroase lucrări în domenii foarte variate (locuințe, învățămînt, sănătate, clădiri administrative), la care se îmbină rigoarea și fantezia compozițională și plastică, vădind o matură stăpînire a mijloacelor de expresie. Într-o primă fază, lucrările poartă pecetea adaptării la noi a eclectismului specific acelei epoci și orientării în direcția stilului neoromânesc. Amintim, printre altele, blocul de locuințe din Calea Victoriei, colț cu strada Frumoasă, sediul fostei societăți „Tinerimea Română", din bulevardul Schitu Măgureanu, colț cu strada Gutenberg, și clădirea administrativă din Piața Rosetti, colț cu bulevardul Hristo Botev. Imediat după această perioadă sînt de menționat Liceul „Dimitrie Cantemir" din București, originală interpretare a elementelor românești tradiționale, școala de la Socola-Iași și școala de fete din Bîrlad, Centrul de cercetări antropologice al Facultății de Medicină din București și Liceul de fete din Focșani, proiecte tip de școală primară executate în toată țara, care atestă preocuparea pentru îmbunătățirea condițiilor de învățămînt pe plan național.

În perioada anilor 1930—1940, lucrările sale sînt dominate de orientarea către o arhitectură modernă, în care se remarcă o elegantă continuitate a tradiției românești în acest domeniu (volume echilibrate, decorație discretă, lipsă de emfază). Astfel realizează numeroase locuințe în București și Sinaia.

Henrieta Delavrancea Gibory (1894—1987), născută în București, una din fiicele scriitorului Barbu Ștefănescu Delavrancea. Educată în spiritul dragostei pentru valorile românești, într-un climat de aleasă ținută intelectuală, Henrieta Delavrancea și-a terminat studiile la Școala superioară de arhitectură din București, sub îndrumarea profesorilor N. Ghica-Budești și Petre Antonescu, în anul 1926. Și-a început activitatea orientîndu-se către programele de locuințe, cele din domeniul sănătății publice și clădiri publice. În perioada interbelică realizează numeroase case de odihnă pe litoralul Mării Negre, restaurări și modernizări de spitale și sanatorii în București și în alte localități; este autor al clădirii Institutului de

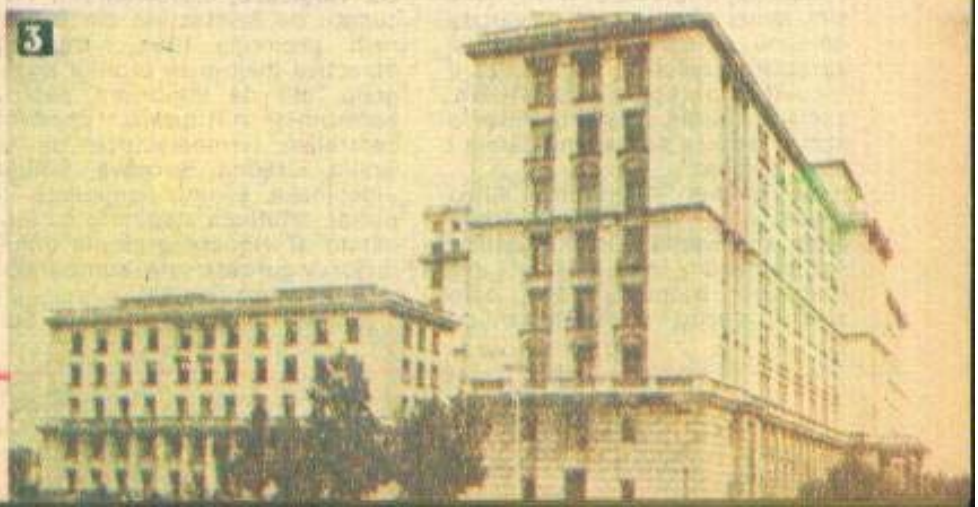

1. *Noul centru civic din Miercurea Ciuc.*
2. *Liceul „Dimitrie Cantemir" din București.*
3. *Spitalul clinic „Fundeni" din București.*

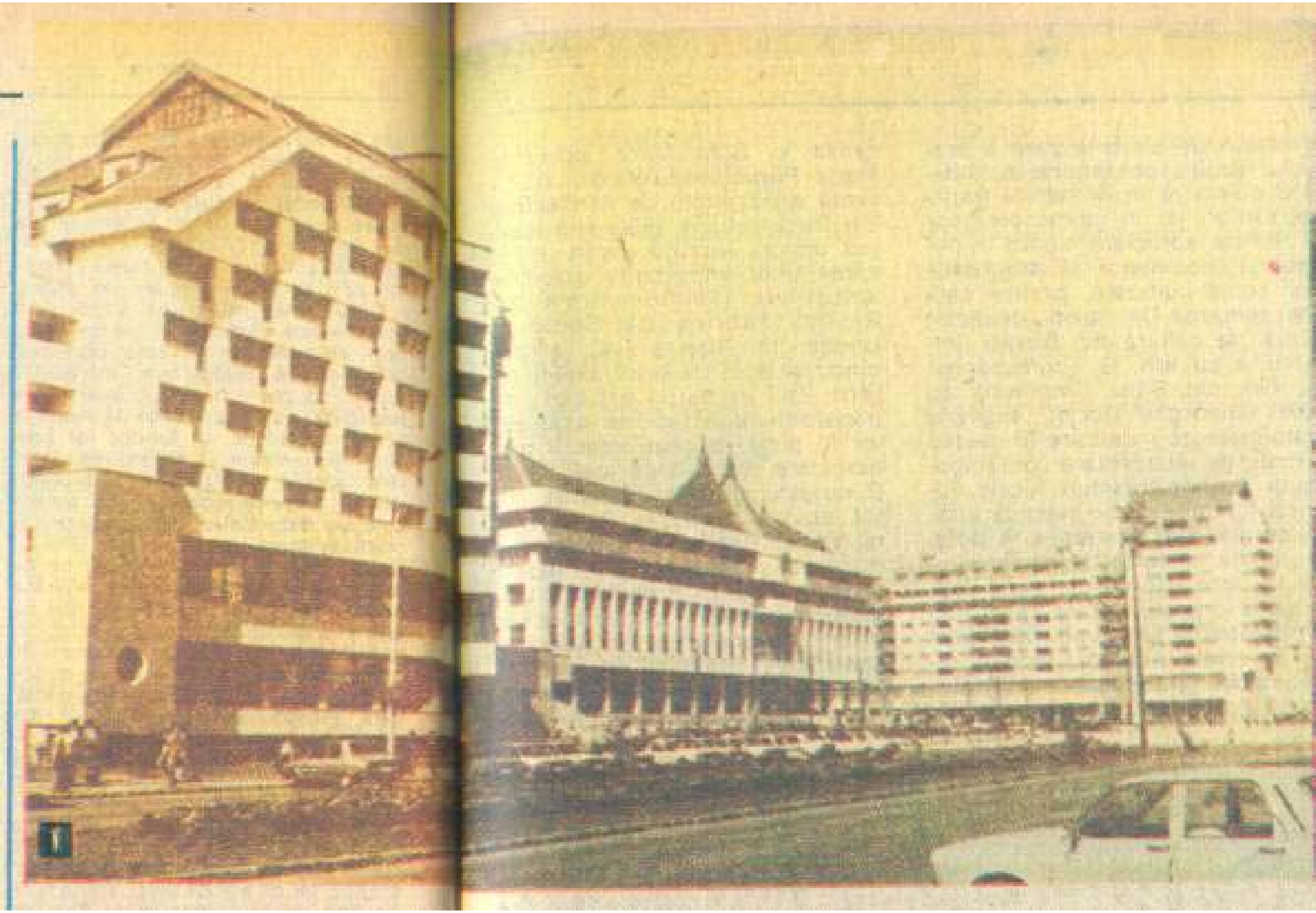

igienă din București (lucrare obținută în urma unui concurs public), al unor reședințe în mediul rural, la Drăghiceni, la Măgura Odobești. După 1945 realizează lucrări importante precum o clinică chirurgicală la Timișoara, Spitalul Fundeni (împreună cu un complex de anexe și locuințe), Institutul de Oncologie și Spitalul de contagioși II „Dr. Victor Babeș" — toate în București —, dispensare, blocuri de locuințe în Călărași, Slobozia, Roșiori de Vede, un centru de sport la Călărași.

În ultimii ani de activitate a arătat un deosebit interes pentru arhitectura rurală, concretizată prin aprofundate cercetări pe teren și propuneri de locuințe cu caracter tradițional în județele Buzău, Mehedinți și Ilfov, precum și pentru restaurarea monumentelor de arhitectură românească.

În anii socialismului s-au creat condiții nebănuite de afirmare a femeilor arhitecte. Astăzi, mai mult de 40% din numărul arhitecților care lucrează în România sînt femei și activează în variate domenii, autoare a importante și apreciate obiective: sistematizări, locuințe, obiective industriale, social-culturale, demonstrînd o nobilă dăruire profesiunii căreia i s-au dedicat.

Ne gîndim — printre atîtea prezențe — la arhitecta **Milița Sion**, absolventă a Institutului de Arhitectură „Ion Mincu" din București, promoția 1961, care și-a început activitatea cu proiecte de sistematizare a orașului Brăila, continuînd cu diferite obiective în domeniul transporturilor, iar în ultima perioadă a realizat apreciate lucrări în domeniul locuințelor și programelor social-culturale, printre care se remarcă în mod deosebit Casa de cultură din Buzău (împreună cu arh. C. Frumuzache) și cea din Sibiu (împreună cu arh. Gheorghe Dorin), exemple valoroase de încadrare în mediul urban, de interpretare contemporană a unor trăsături locale, logică funcțională și plastică arhitecturală. De asemenea, a colaborat la sistematizarea ansamblului arhitectonic din zona centrală a orașului Miercurea Ciuc. Preocupările sale s-au manifestat și în artele plastice, fiind o remarcabilă graficiană.

În domeniul programelor industriale, cu mare pondere în cadrul investițiilor din țara noastră, unde arhitectul trebuie să țină seama de o serie de probleme complexe tehnologice, structurale și funcționale, arhitecta **Lucia Hagiescu**, absolventă a Facultății de Arhitectură din București, promoția 1950, a realizat obiective majore în profilul energetic, atît de important pentru economia națională, precum centralele termoelectrice de la Brăila, Oradea, Suceava. Soluții ingenioase, siluete dominante în peisaj, arhitecta stăpînind cu fermitate și rigoare armonia volumelor viguroase ale componentelor compoziționale.

Lucrînd în București, Iași, Suceava și Satu Mare, arhitecta **Maria Porumbescu-Vaida**, absolventă a Facultății de Arhitectură din București, în 1950, și-a început cariera lucrînd pentru edificarea unor importante obiective industriale (Termocentrala din Reșița, Fabrica de Scule și Unelte din Rîșnov ș.a.), angrenîndu-se apoi cu entuziasm și talent în uriașul proces de transformare a țării, a localităților în plină reconstrucție și modernizare. Blocuri de locuințe în București, apoi împreună cu soțul ei, arh. Nicolae Porumbescu-Vaida, casele de cultură din Suceava și Baia Mare — repere semnificative în evoluția arhitecturii românești contemporane prin interpretarea originală a specificului național în plastica exterioară și interioară, rezolvarea inedită a succesiunii și îmbinării spațiilor, detalii constructive și decorative de virtuozitate. În cadrul ansamblului noului centru civic al orașului Satu Mare, arhitecta și-a adus o contribuție substanțială la închegarea unei imagini unitare, originale, marcată de o puternică forță expresivă.

Sînt numai cîteva din nenumăratele exemple care, pe lîngă tradiția prezenței feminine în profesiunea de arhitect, dovedesc, în noile condiții asigurate de partidul și statul nostru femeilor, capacitatea lor creatoare, contribuția lor remarcabilă într-un domeniu în care în urmă cu cîteva decenii se evidențiau ca un fenomen încă izolat.

Arh. SIMON JULMAN

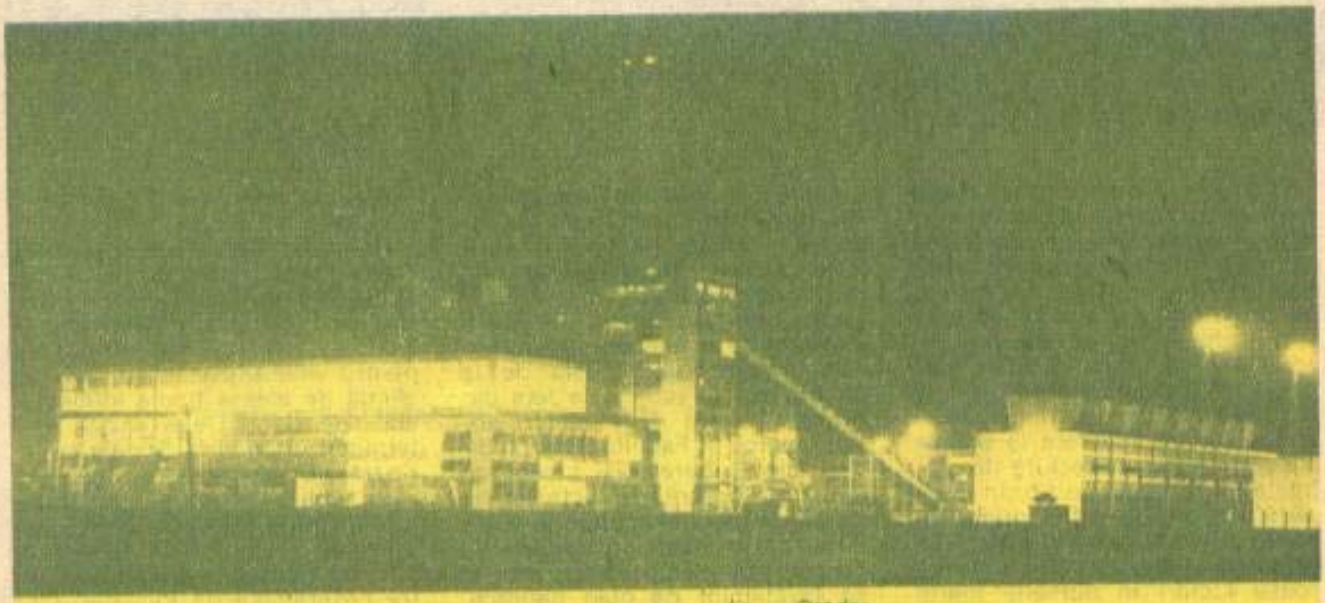

Centrala electrică din Oradea

TINERE POETE CĂTRE COPIII LOR

CULOAREA FERICIRE

Alexandra, Lisandra, Sandra, Andra, Ra,
toate acestea sînt nume pentru fetiţa mea.

Ochii ei, cînd verzi, cînd albaştri, cînd aurii,
luminează cît sorii toţi din infinite galaxii.

Nasul ei microscopic, dar firoscos
este tocmai bun pentru un sărut eschimos.

Gura ei cu lapte înrourată şi cu gust de fragă
muzica sferelor gîngureşte ziua întreagă.

Iar împrejurul acestora, minunate,
două obraze ionathane stau adunate.

La trup mioaose a colţ de iarbă şi-a zăpadă fierbinte,
orice rană se vindecă sub degeţelul ei cuminte.

Tălpile ei petale de magnolie sînt,
merge cu ele pe aer, nicidecum pe pămînt.

Iar atunci cînd te calcă ea pe privire
lumea se îmbracă în culoarea fericire.

GABRIELA HUREZEAN

POVESTE

Cînd erai tu foarte mică,
gălbenuş pulsînd sub coajă,
cînd întreaga ta făptură
era jumătate vrajă,
cînd beai aerul cu mine,
cînd visai în visul meu,
cînd vedeai lumina lumii
pe care-o vedeam doar eu...

Ei, dar e-o Poveste lungă
despre Dor şi Duioşie,
e o stranie poveste
despre Aripi-care-cresc,
pe care cînd vei fi mare
poate-odată şi odată
tot am să ţi-o povestesc.

DANIELA CRĂSNARU

SPRE MARILE PORŢI ALE VERII

Spre marile porţi ale verii
mă apropii cu voi.
De cîntecul ierbii, de zumzetul zilei înalte
Din viaţă, cu viaţa în palme,
Cu unda luminii în păr
Calc peste dalele calde spre un nou început.

O, şi cît vă iubesc, sînteţi semnul victoriei,
Rîsul vostru, copii, e un salt al puterii de-a fi.
Muntele şi cîmpia vieţii mele măiastre
însăşi iluzia fierbinte-a tăriei acestei părelnice firi.

Spre marile porţi ale verii, înmiresmate secunde.
În minuţele voastre se pierde
O lume de noi întrebări. Cu sufletul
Plin de mirare şi vis astăzi îmi pare că sînt
Copilăriei astăzi îi simt
caldele palme pe umeri.

CLEOPATRA LORINŢIU

Cununa tinereţii, împletită prin muncă şi frumuseţe la Costineşti

„Frumuseţea este adevărată frumuseţe dacă e însoţită de hărnicie şi cinste; dacă nu, este doar o înfăţişare frumoasă" — scria, cu peste trei secole şi jumătate în urmă, Cervantes. Evoluţia artistică, precum şi datele profesionale ale participantelor la Concursul „Muncii, frumuseţii şi tinereţii", de la Costineşti, nu au făcut altceva decît să reconfirme, peste ani, valabilitatea acestor cuvinte. Într-adevăr, frumoasele tinere prezente, trei seri la rînd, pe scena Teatrului de vară din animata staţiune a tineretului, şi-au etalat nu numai farmecul inconfundabil, fineţea siluetei şi armonia trăsăturilor chipului, ci şi prezenţa de spirit sau existenţa unui har artistic. În aceasta constă, de altfel, şi ambiţia concursului de la Costineşti: aceea de a demonstra că frumuseţea feminină nu-şi pune în valoare pe de-a-ntregul strălucirea decît atunci cînd ea este însoţită de însuşiri ce asigură şi un frumos profil moral, remarcabile realizări profesionale.

Această a şaptea ediţie a competiţiei hărniciei şi distincţiei, graţiei şi exuberanţei, frumuseţii şi tinereţii între reprezentantele tuturor judeţelor ţării, ale municipiului Bucureşti şi ale studenţelor, a beneficiat de timp frumos şi, ca de obicei, de un public numeros şi deosebit de călduros. Mii de tineri aflaţi la odihnă la Costineşti, dar şi în alte staţiuni ale litoralului, au venit, seară de seară, să asiste la concurs, să susţină reprezentantele judeţelor lor. Aplauzele celor aproape 3 000 de spectatori generoşi, dar şi exigenţi, în acelaşi timp, au încurajat, de cele mai multe ori, pe cele 42 de participante marcate, inevitabil, de emoţia primei evoluţii în faţa unui public numeros, dar şi de dorinţa de a fi cele mai frumoase, cele mai talentate; într-un cuvînt, cele alese de exigentul juriu să poarte coroniţele cîştigătoare. Juriu care, asemenea tuturor celor prezenţi în amfiteatrul devenit neîncăpător în cele trei seri ale competiţiei, a fost încîntat de atîta revărsare de frumuseţe, de calitatea repertoriului ales de majoritatea concurentelor, de talentul lor remarcabil şi trăirea autentică prin care au dat viaţă momentelor artistice prezentate, acestea conţinînd fie recitaluri de poezie, interpretarea unor melodii proprii, a unor scurte scenete, fie executarea de dansuri populare sau moderne. Cu atît mai dificilă a fost sarcina sa de a alege doar cîteva dintre participante pentru a urca pe podium. Deliberările îndelungate, pînă tîrziu în noapte, aplauzele spectatorilor, precum şi orientarea publicului, în calitate de membru ad-hoc al juriului, prin completarea unor buletine, au făcut ca opţiunile să întrunească consensul tuturor, să fie aplaudate cu entuziasm.

Surîsul victoriei a apărut pe chipul **Gabrielei Manole**, lăcătuş la Combinatul Siderurgic Galaţi, care a adus judeţului său, pentru a doua oară consecutiv, *Premiul I* şi *Trofeul* Concursului „Muncii, frumuseţii şi tinereţii". Prezenţa plină de farmec, graţia şi prospeţimea, ochii de culoarea mării liniştite, rezultatele foarte bune în muncă, dar şi programul artistic — pantomimă şi dans modern —, prezentat cu talent şi siguranţă, au înclinat balanţa opţiunilor în favoarea sa, demonstrînd că, în ultimii doi ani, fetele cele mai frumoase şi harnice se află la... Galaţi, mai exact la marea cetăţeală a industriei care este Combinatul Siderurgic, deoarece, după cum vă amintiţi, cîştigătoarea celei de-a şasea ediţii a concursului, Luminiţa-Miriţescu — Urlan tot aici munceşte, ca lăcătuş mecanic. Prezentă de data aceasta în juriu, Luminiţa a apărut totuşi pe scenă pentru a interpreta din nou dansul cu care anul trecut a cucerit sufragiile

Surîsul victoriei pe chipurile reprezentantelor din județul Galați (premiul I), municipiul București și județul Bistrița-Năsăud (premiul II) și județele Bacău și Alba (premiul III).
În imaginile din stînga: Gabriela Manole (Galați) și Violeta Vochin (Argeș).

juriului și ale publicului. Numai că măiestria și grația i-au fost admirate și aplaudate anul acesta și de către soțul său, prezent la Costinești.

Programul fiecărei zile a concursului, prezentat cu spontaneitate și umor de Octavian Ursulescu, a cuprins și recitalurile susținute de personalități artistice cunoscute și îndrăgite de public — Victor Socaciu, George Mihăiță (membri ai juriului), Radu Gheorghe, Gabriel Dorobanțu, Natalia Guberna, Ricky Dandel, Cătălin Crișan, grupul umoristic „Vox" din Orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej, precum și o paradă a modei prezentată de Casa de mode „Venus" din București. O deosebită încîntare a produs spectatorilor parada portului popular susținută de concurente, îmbrăcate în costume autentice, de o deosebită frumusețe, din județele pe care le-au reprezentat la Costinești, fiind astfel concretizată propunerea avansată anterior de Almanahul „Femeia" — paradă ce s-a constituit într-o sărbătoare a frumuseții, hărniciei și tinereții.

RODICA ȚEPEȘ

• *Premiul I:* **Gabriela Manole** (Galați), lăcătuș la Combinatul Siderurgic din Galați • *Premiul II:* **Florina Dobre** (Bistrița), metodist la Casa de cultură a sindicatelor din Năsăud, și Sabina Drăgănescu, confecționer la Întreprinderea de Confecții și Tricotaje — București • *Premiul III:* **Liliana Bucureșteanu** (Alba), librar în orașul Alba Iulia, și **Geanina Marina Olaru** (Bacău), lăcătuș mecanic la Întreprinderea Metalurgică Bacău • *Premiul Consiliului Național al Femeilor:* **Violeta Vochin** (Argeș), brodează la Casa de mode din Pitești • *Premiul Consiliului Central al U.G.S.R.:* **Claudia Craiovan** (Caraș-Severin), operator preparator la Întreprinderea Minieră Moldova Nouă • *Premiul Consiliului Culturii și Educației Socialiste:* **Adriana Iernuțan** (Mureș), lăcătuș la Întreprinderea Metalotehnica din Tîrgu Frumos, și **Florentina Popescu** (Vîlcea), operator perforator la Centrul de calcul electronic din Rîmnicu Vîlcea • *Premiul Consiliului Central al U.A.S.C.R.:* **Diana Monica Marcu** (Timiș), lăcătuș montator la Întreprinderea „Electrobanat" din Timișoara • *Premiul Comitetului județean Constanța al U.T.C.:* **Simona Szabo** (Arad), asistentă medicală în orașul Arad • *Premiul special al juriului:* **Nicoleta Maria Pintea** (Cluj), lucrător comercial la I.C.S. Metalo-chimice din Cluj-Napoca, și **Ramona Bogza** (Satu Mare), lucrător comercial la I.C.S.M.I. din Satu Mare • *Premiul tineretii:* **Maricica Maxim** (Sălaj), bobinatoare la Întreprinderea de Industrializarea Lemnului din Jibou • *Premiul ziarului „Scînteia tineretului":* **Maria Oltean** (Maramureș), lucrător comercial al I.C.S.M.I. din Baia Mare • *Premiul stațiunii tineretului Costinești:* **Adriana Claudia Iștoc** (Bihor), operator la Oficiul de calcul al Întreprinderii Textile din orașul Dr. Petru Groza, și **Simona D'Albon** (Brașov), mecanic la Întreprinderea de Tricotaje din Brașov • *Premiul de popularitate:* **Maria Budăianu** (Iași), ospătar la Complexul „Scala" din Iași.

dosar „FAPTE REALE"

În întîmplările pe care le vom descrie sînt implicați oameni obișnuiți și oameni care fac rău. Binele și răul se confruntă, sub incidența legii și a normelor morale, făptașii actelor antisociale ajungînd, întotdeauna, să plătească pentru ceea ce au comis. Este o lege implacabilă — a vieții, nu numai a societății —, dar ea nu se aplică singură...

Uf, ce ploaie, parcă toarnă pe suflet, nu numai peste munți. Și cît aștepta ziua asta, și cît de greu reușise s-o obțină, pentru un ofițer e un adevărat noroc să-ți zică șeful: „S-a făcut, mîine ai poimîine ai liber". Mai stai la discuție? Saluți cu tot entuziasmul și o iei din loc, pînă nu se răzgîndește. Apoi pornești, întins, spre Valea Cerbului, s-o tai piepțiș spre Omu. Ah, ce minunație!

Minunație pe naiba, că s-a pornit ploaia. Ploaie urîtă, îndesată și cu norii pleoștiți în jos, încît nu mai vezi nimic la doi pași. Asta e vară? Trebuie neapărat să mai aștepți, puțin, undeva... Ei, unde să se aciuiezi, decît la cabana Gura Diham, aflată pe traseu? N-avea ei chef de cabană, dar nici s-o ocolească nu mai avea cum. Deci hai să ne coacem speranța în căldura cu aburi de ceai de la Diham.

Își face apariția înăuntru cu o mutră ce nu se lasă descrisă. Lume puțină, e și normal pe vremea asta. Parcă a știut șeful! Și ce soare era alaltăieri! Ochiul îi trece mașinal în revistă pe cei prezenți: o pereche tînără, doi muncitori forestieri abrutizați de băutură, cîțiva turiști, evident stabilizați sub poale de codru des. Au oamenii mai mult timp. El numai două zile. Adică una și jumătate, fiindcă... nu se poate, a stat ploaia. A stat de-a binelea. Perechea tînără a și pornit-o pe traseul marcat spre cabana Poiana Izvoarelor. În urma lor, bocănind nesigur din cizme, o iau pe cărarue și cei doi țapinari. Ei n-are chef de drumuri bătute, așa că urmează firul văii. Este și pe aici o potecă, folosită mai mult la coborît, și numai de către cunoscători. Pe aici totul e sălbatic. Și fără egal. Cam ud, nimic de zis, dar la munte apa se duce, vijelie, la vale, iar frunzele se zbicesc la cea mai mică adiere. Că se mai scuturâ, peste el, o cetină ca un burete? E și bună, din cînd în cînd, cîte o stropeală, fiindcă urcușul a turnat foc în ei...

Strigătul care țîșni peste vale îl țintui locului; avea în el ceva nefiresc, de parcă omul era sfîșiat. Și venea chiar de pe platoul de deasupra. Oho, e o adevărată performanță să urci, piepțiș, pînă acolo. Poate i s-a părut. Dar nu i s-a părut; strigătele, tot mai sugrumate, se porniseră în cascade. Nici nu știu cînd o porni pe colții de stîncă în sus. Numai de n-ar aluneca, de n-ar alu... Strigătele se transformau în gemete și icnituri... hai, puțin, oh, iată și buza platoului. Ei, drăcie, nu se poate...

Crezu că are halucinații, din pricina efortului peste măsură, se și șterse cu palma peste ochi, imaginea rămase însă aceeași: tînărul care plecase cu fata pe drumul marcat era legat de un copac și o namilă de urs se tot repezea la el. Cînd se apropia, băiatul, bun sportiv, se ridica cu picioarele în echer și izbea cît putea cu tălpile în fiară, strigînd și icnind. Emil M. făcu la iuțeală roat de un retevei și se repezi și el, tot cu mare gălăgie, spre urs. Acesta îl privi puțin stînd în cumpănă, apoi o porni, agale, spre pădure, mormăind îndîrjit.

— Unde e fata... fata, unde e? tot întreba în timp ce-i dezlega pe flăcău. Dar acesta căzu moale sub copac: leșinase.

Pierdu ceva timp și cu el, îl cără la un pîriu, unde-i stropi, din belșug, pînă își reveni în simțiri. Cînd îl văzu pe ofițer începu să strige: „M-au legat și au luat-o cu ei".

— Cine?

— Țapinarii. Erau beți! Apoi a apărut ursul...

— Hai, repede, după ei!

Nu peste multă vreme dădură de adăpostul forestier, unde Emil M. bănuia că cei doi au adus fata. Se furișară cu multă grijă; de omul beat trebuie să te ferești ca de cîinele turbat. Nu greșise. Cei doi se aflau aici, dormeau tun, răpuși de băutură. Nu departe de ei zăcea și Mirela S. aproape leșinată. Avuseseră grijă s-o lege și pe ea. De alteeva nu au mai avut putere. Băutura îi copleșise. Emil M. îl opri pe tînăr să înainteze, de acum încolo era mare pericol, trebuia să acționeze de unul singur. Orice greșeală sau zgomot putea să... Ajunse pînă la topoare, pe care le luă încet, unul cîte unul, apoi duse afară și țapinele. După care strigă:

— Deștepta-vă!

Cei doi au sărit drept în picioare, și dă-i cu ochii după țapine și după topoare. Nezărindu-le, au înțeles: își vor primi răsplata pentru fapta lor abominabilă. Erau doi frați, Ioan și Petre B., mai mult tăietori de frunză la cîini decît tăietori de lemne, bețivi și destrăbălați notorii.

Șeful tînărului ofițer a murmurat, parcă pentru sine, dar de fapt pentru toți ca ei, după ce a ascultat povestea. „Noi, Emiliene, sîntem «în misiune» toată viața, indiferent de oră, de loc sau de moment. Fiindcă avem datoria să sărim, necondiționat, în ajutorul semenilor noștri". Cuvinte de care Emil M. a fost mîndru, ca de o decorație.

În ceea ce-i privește pe Gabi P. și Mirela S. n-au mai fost zăriți împreună nici la munte și nici la mare. Pasă-mi-te, imprudența asta le-a măsurat, cum s-ar zice, la rece, valoarea sentimentelor. Căci și în dragoste, ca în oricare secvență de viață, important e să previi situațiile primejdioase, nu să faci pe eroul căzut la greu neputință. Fiindcă nu în oricare zi se găsește cîte un om curajos și plin de inimă dispus să te salveze de urși ori de huliganii munteiui.

Mașina lunecă, torcînd ca un bondar uriaș, săltînd printre obcine și munți, înghițind kilometru după kilometru, pe această șosea cenușie, străjuită de taluzuri albe. S-a nimerit o zi de iarnă însorită, cu ger iute, ce opărește obrajii; la ei în cabină, mare și confortabilă, este însă cald și se simte atît de bine încît sloboade un chiuit, din prea-plin de viață și de tinerețe, ca în sat, atunci cînd lese la vreo nuntă. E așa de minunată priveliștea că-ți vine să rămîi ore în șir să o admiri, dar ei n-are timp de așa ceva, trebuie să respecte graficul: duce într-o țară străină, din centrul Europei, mobilă. Vestita mobilă de Iași. Nu este prima dată cînd parcurge un astfel de drum, se simte însă mîndru; știe că nu oricui i se încredințează o asemenea sarcină și nu oricine este în stare s-o ducă la bun sfîrșit. Și-a ales singur acest destin romantic de șofer de cursă lungă, în profesia asta nu rezistă decît oamenii tari, integri, cumpăniți și răzbătători, în stare să învingă atît greutățile, cît și ispitele periculoase. „Vezi, Niculae, i se spusese la plecare ca de fiecare dată, să respecți regulile și ai grijă, nu lua nici un «pasager» pe drum, nici măcar pe teritoriul românesc, fiindcă n-ai de unde ști cu cine ai de-a face. Un TIR e ca o muscă mînjită cu miere pentru ticăloși". Da, așa așa este, încurcăturile se ivesc din te miri ce, vrei să faci un bine și...

Munții au rămas în urmă și șoseaua coboară printre Bîrgăurile Bistriței. S-a pornit pesemne vîntul, căci lumea se grăbește zgribulită cu gulerele ridicate cît mai peste urechi. Mulți îi fac semne cu mîna, dar el merge mai departe, nu oprește, duce mobilă românească în R.F.G., are alături o geantă cu bani și documente, i s-a încredințat o misiune și n-are voie să... Dar ce vrea fata asta, care sare în fața mașinii? Apasă, instantaneu, pe frînă, aude cum mobilierul „plînge" înăuntru, are numai vorbe afurisite pe limbă, dar... ei, drăcie, ios, lîngă scara mașinii. Îl imploră cei mai albaștri și cei mai neajutorați ochi din cîți a văzut el vreodată, iar stăpîna lor, ce să mai vorbim, o adevărată zînă în cojocel. Nu, n-ai cum lăsa o fată ca asta în mijlocul șoselei.

Scara e înaltă și zîna, pe numele ei lumesc Florica, s-a lăsat săltată de brațele vînjosului cavaler. A gemut încetișor, mai mult a plăcere decît a greutate și necazuri. I-au plăcut la nebunie cabina, mașina și șoferul de cursă lungă. El, mai timid, a recunoscut că-i place cojocelul înflorat. Și îi mai plăcea vocea ei, cîntată și doldora de conversație. Pe parcursul a cîțiva kilometri și-au spus tot, încît aveau senzația că se cunosc de cînd lumea. Înainte de Livezile, ei i-a declarat că s-a înecat definitiv în apele ochilor ei fără de țărmuri. Care erau, vorba poetului, de un albastru... violet.

Fata i-a ascultat osanaua, dar a ciulit, în mod profesional, urechea. „Ce e?" a frînat ei, din nou. „Nu știu, a șusurat gurița dulce, dar cobor eu și mă uit". Cum s-o lase pe ea să coboare din mastodontul ăsta de cabină cocoțată la doi metri înălțime? Și ce să „vadă" ea? A coborît ei, șoferul, a dat roată cu ochii lui experimentați, a privit și înăuntru era în regulă totul. A urcat, ca un haiduc, pe perna din cabină: „Nu e nimic. Ți s-a părut", „Mă bucur", a șusurat din nou vocea ei, fără să se formalizeze de acel tutuit involuntar.

A dus-o, evident, pînă în cartier la ea, în „Decebal" din Bistrița. După care, rămînînd iar singur pe lume, i-a apucat o foame atît de sănătoasă încît a dat buzna în primul restaurant întîlnit în cale. Bună mîncare, faini bucătari. Dar mai fain ar fi fost cu Floricuța alături, să-i mîngîie sufletul ochii ei albaștri-violeți și cojocelul super-înflorat. În definitiv, i-a propus ei chestia asta banală? Nu i-a propus-o! Atunci salut și la revedere. Nu mai au nici un rost regretele. Of, și cu ce șuris i-a amețit ea cînd a coborît, zău, să înnebunească omul nu alta! Dacă se afla într-o altă cursă, una internă...

Ospătarul i-a prezentat nota pe o farfurioară, unde așezase, conform regulilor casei, o floare. Ulte ce frumos... floare... floare... Florica. Mai, ce minune! Pro-vi-den-ți-a-lă! Apoi înmărmuri... În geantă mai existau doar documentele. Bani nu, de nici o culoare. Nici autohtoni, nici valută. Asta nu mai era providențial. Și nici albastru-violet. Era albastru pur și simplu.

Lucrătorii de miliție, din frumosul municipiu Bistrița, au înțeles gravitatea întîmplării și au trecut cu grabă la fapte. Prin cartierul „Decebal" nu se știa de Florica. Și nici prin centru. Hoața, oricît de amețitoare ar fi, trebuia prinsă fuguța, să nu întîrzie cavalerul la destinație. Și cu speranța că n-o să „toace" toată valuta. Altfel ar urma să facă post negru îndelungat. Fiindcă pe aici, prin țară, ar plăti el și pe urmă, cu majorări. Numai că, vezi, doar cu un nume, și acela nesigur, și cu cîteva semne particulare, între care cojocelul, ce putea fi schimbat, era greu de găsit posesoarea unor ochi de îngeraș. Sîmbătă fiind, au bătut toate restaurantele, barurile și moteliurile, au hălăduit pe străzi, încît i-a prins seara tîrzie chiar în fața discotecii de la casa de cultură a orașului. Sa intre? Eh, o hoață de calibrul ei nu se încurcă cu discoteca, mai ales cînd are bani. Totuși să intre la o cafea. Și nici nu pătrund ei bine și ce să vezi? Pe un spătar, frumușel și răsfățat, cojocelul. Cojocelul înflorat.

Neculai N., mai marele peste TIR, a căutat-o cu ochi asasini pe dulcea posesoare a cojocelului; n-a trudit mult fiindcă a zărit-o somnolînd în brațele unui legănător abulic. A vrut să se repeadă spre ring. Dar i-au temperat avîntul medieval oamenii în uniformă. Care au dat, în mod nesperat, și peste comoara furată, ajunsă deja la „a treia mînă", dar intactă. Să vezi și să nu crezi!

Purtătorii de epoleți au vrut să aibă și ei o bucurie: i-au pus să stea față în față pe cei doi. Și să se privească pașnic, în adîncul colorat al ochilor. Pe Floricuța Laba — of, ce nume! — „neîncadrată" și atît de parazită încît se fereau de albastrul ei cel violet pînă și șmecherii locali — și pe Neculai, care a văzut tot timpul ăsta numai o singură culoare: roșu. Cu culoarea asta în fața ochilor a urcat ei din nou la volan. Cum s-o fi descurcat cu semafoarele înșirate la intersecțiile din lunga lui călătorie nu mai avem știință.

CHEMAREA TAINICĂ

În cabinet fu poftit un bărbat foarte elegant, cu o splendidă geantă diplomat, care îi ucise din prima clipă pe cei prezenți. Avea, în ființa sa, însușirea aceea rară de a fascina, de a-și îndatora oamenii, deși nu-și dădea osteneala să placă. Zîmbea reținut, părînd neîncetat preocupat de probleme inaccesibile celorlalți, iar atunci cînd vorbea își alegea cu grijă cuvintele, scăpînd, arar, cîte o re-

CHEMAREA TAINICĂ

plică nepermisă de îndrăzneață, niciodată, însă, tendențioasă sau vulgară. Însoțitorul îl prezentă ceremonios și cu deosebită deferență: „Distinsul nostru coleg, doctorul B., Puiu B., răsfățatul saloanelor de provinciali — șarjă el — ajunși la București la secundariat sau la specializare". Oaspetele îl opri cu un gest rugător: „Oh, exagerează, desigur, norocul meu constă doar în faptul că reușesc să descopăr printre confrați oameni plini de devoțiune pentru profesia noastră sacră!". Se înțelege că din momentul următor toți cei prezenți se simțeau plini de devoțiune pentru... dorindu-și cinstea de a intra în anturajul distinsului domn.

A urmat o conversație deosebit de agreabilă. Comuniunea de spirit a devenit și mai deplină cînd au aflat că-i unește, cu persoana în cauză, și aceeași vatră de suflet... da, adevărata rădăcină de neam a distinsului bărbat de aici se trăgea, și, de fapt, prezența sa pe aceste meleaguri moldovene nu și-o putea explica decît ca pe o tainică chemare a plaiului natal. Pe care părinții l-au părăsit, alungați de seceta aceea nemiloasă de după război. Crede, ba mai mult este convins că dacă i se va oferi un post pe măsură, se va statornici definitiv în această dulce parte a țării, spre a se pune în slujba oamenilor lui, da, chiar așa a rostit, cu o anume tulburare „în slujba oamenilor mei". Unuia, mai mucalit, i-a trecut peste față, din fericire neobservată de ceilalți, umbra fugară a unui zîmbet pișicher, gîndindu-se la faptul că Puiu B., avînd specialitatea obstetrică-ginecologie, ar fi trebuit să spună: „În slujba femeilor mele", ceea ce, recunoașteți, ar fi produs un efect catastrofal.

Post liber în maternitatea spitalului+județean nu exista în acel moment: acest lucru nu constituia însă un impediment pentru domnia sa, i se va da posibilitatea să-și exercite nestingherit profesia pînă se va ivi o ocazie, care să fie pe măsura pregătirii sale. Drept care și-a scos omul parafa și stetoscopul... mă rog, nu prea de folos la specialitatea lui, și a început să-și arate talentele, în maternitatea cea fără post liber. A consultat, a diagnosticat, a dat rețete, ba a mers și în control la un cabinet de întreprindere. În sfîrșit, peste două săptămîni apare și „ocazia" promisă: devine disponibil un loc de medic la maternitatea spitalului municipal, crezi, s-ar părea, în mod special chiar pentru domnia sa: în definitiv, un om de valoare trebuie sprijinit, nu pierdut, nu-i așa?

Aici a fost primit — vă mai faceți dubii?! — cu brațele larg deschise. Medicul-șef de secție dă referat favorabil în care solicită conducerii spitalului: „Vă rugăm să analizați favorabil cererea colegului meu, dr. Puiu B., medic secundar anul III, clinica de specializare a medicilor Polizu, București. Dau avizul că este post disponibil... rugăm să emiteți decizie, conform cererii de transfer..." iar în fișa de încadrare se precizează: „Puiu B., 37 de ani, urmează să fie încadrat în funcția de medic secundar la spitalul municipal, secția obstetrică-ginecologie". Deci, lucrurile merg șnur, șnur, șnur, dar pe ce bază? Fiindcă la orice se cer acte, nu? Cum să-i ignești însă pe Puiu B. și să-i soliciți niște pîrlite de acte, pe care le are orice medic, chiar și nesecundar? O să le aducă, la urma urmelor, cînd s-o mai repezi prin București. Peste o lună, peste un an, peste zece... Important e omul, nu hîrtoaga, nu batem noi monedă pe chestia asta? Fiatat, Puiu B. a pornit cu osîrdie la muncă, mînuind intensiv și cu foloase maxime parafa profesională.

Vedeți însă că nu te apără nimeni de invidioși! Și de invidioși este plin pămîntul. Unul dintre ei s-a găsit tocmai într-un obscur cabinet ginecologic de întreprindere. Pe nume F. La acesta s-a prezentat L.C., o pacientă în mînă cu o adeverință medicală semnată și parafată de Puiu B., în baza căreia solicita concediu medical pentru perioada 9—12 iunie. L-a frapat neplăcut faptul că „celebrul" medic de la spitalul municipal scrisese complet agramat denumirea bolii, banală de altfel: n-a putut accepta, însă, ca acesta să nu cunoască o prevedere elementară, și anume că pentru o „asemenea boală" n-ai voie să prescrii un concediu mai mare de 24 de ore. S-a uitat, ca un invidios ce era, cu luare-aminte și la parafă, suspectînd-o cu răutate și pe aceea. După care, culmea invidiei, și-a prezentat „nedumerirea" la conducerea spitalului.

Miliția, alertată, dar și avizată asupra personajului, a lucrat la început cu mănuși. Și le-a scos, însă la repezeală, nu de alta, dar Puiu B., fiind avizat și el de către un simț special al primejdiei, era cît pe aci să-și ia geanta la plimbare. Nu, de data aceasta nu ne referim la superba geantă diplomat, ci la alta mai banală, secretă, depusă la mesageria gării și în care s-au găsit tot felul de minuni. Printre ele 14 bilete de trimitere la spitale din țară, cu ștampila dispensarului policlinic, alte 4 cu inscripția și ștampila spitalului municipal-policlinică, 5 adeverințe medicale cu aceeași ștampilă, 30 rețete de folosit în viitor... Va să zică, distinsul doctor Puiu B. era... un cunoscut escroc. Care mai fusese „doctor" și prin alte părți din țară, și care, în momentele de ananghie, încercase și alte profesii, ca aceea de impiegat de mișcare — cum or fi mers autobuzele? — ba chiar și pe aceea de crescător de porci — tot necalificat —, bișnițar de piese auto și de videocasetofoane... cu 13 condamnări penale la activ. Nu-i așa că era o adevărată onoare să cunoști, să sprijini și să devii prietenul unui atît de distins personaj? Arestarea lui a produs un adevărat soc printre halatele albe ale zonei, mai ales cînd s-a aflat cît de medie și mediocră îi era pregătirea. Partea feminină s-a înflorat aflînd cu cine avusese de-a face. Numai medicul acela, scrupulos, și-a făcut mai departe treaba, în cabinetul lui de întreprindere, bucuros totuși că după mărturia depusă în fața instanței reușise să-i strecoare, în zeflemea, celui din boxă „Regret, doctore... dar eu nu admit incapacitatea... și cu atît mai mult impostura..." Unii, aflați nu prea aproape, n-au înțeles și au început să-și dea coate: „Ce i-a zis? Ce i-a zis?" „Ceva despre vigilență" — le-a șuierat, rîzînd, avocatul apărării.

Diagnosticul instanței a fost precis și fără dubii, iar „tratamentul" semnat și parafat în regulă, pentru patru ani și șase luni, a avut în vedere vechimea neobișnuită a „maladiei". Poate, totuși, în răstimpul ăsta, individul se va face bine. Și îi va crește, dacă nu va chelі între timp, și părul, căci tuna și în haine vărgate nu mai exercită nici un fel de fascinație spre a-și putea urma chemările tainice. Cît despre distincție... ce să mai vorbim!

Desar „Fapte reale"
este realizat de
VASILE TINCU

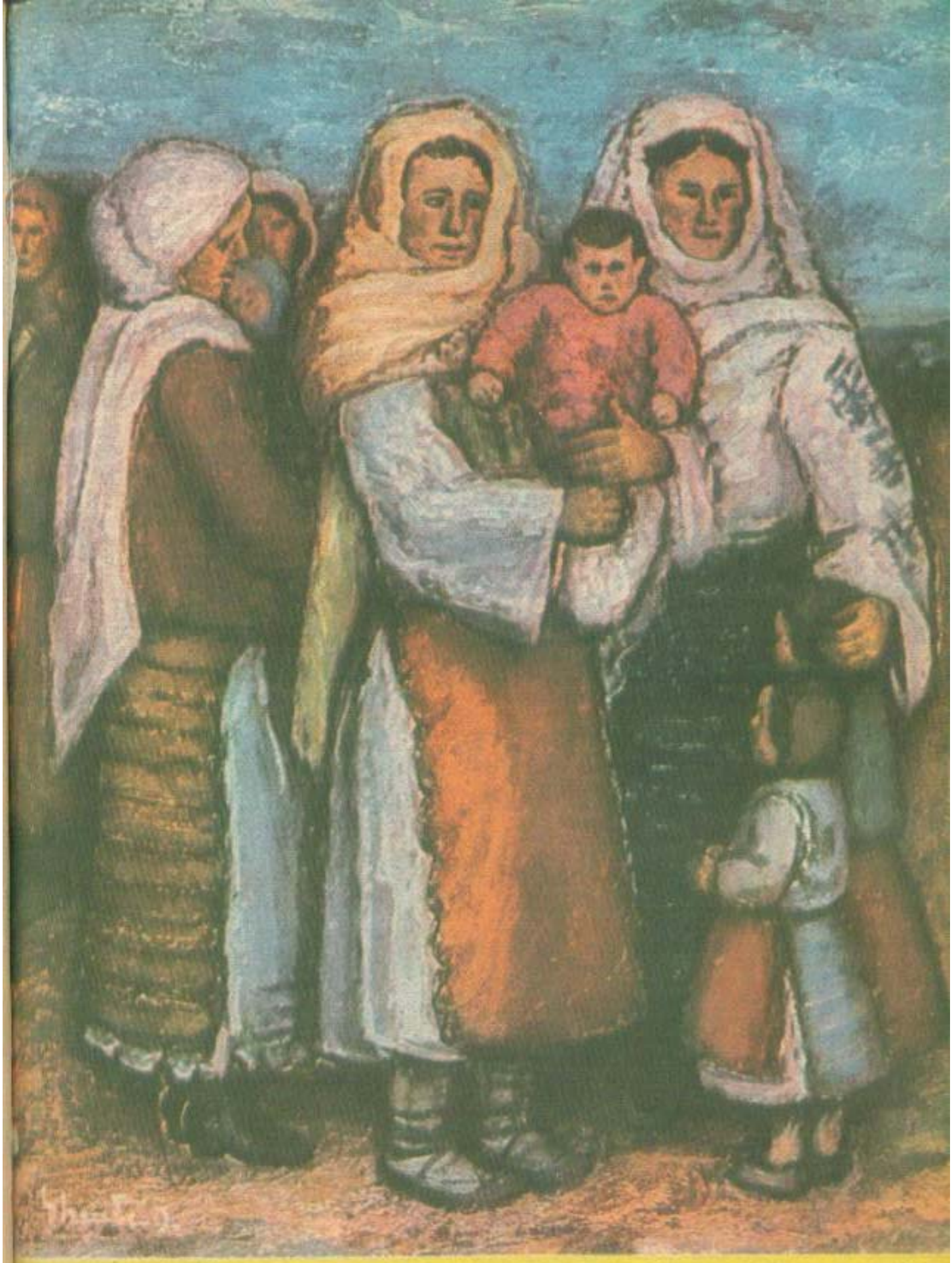

PINACOTECA
MATERNITATEA ÎN ARTA PLASTICĂ

DUMITRU GHIAȚĂ

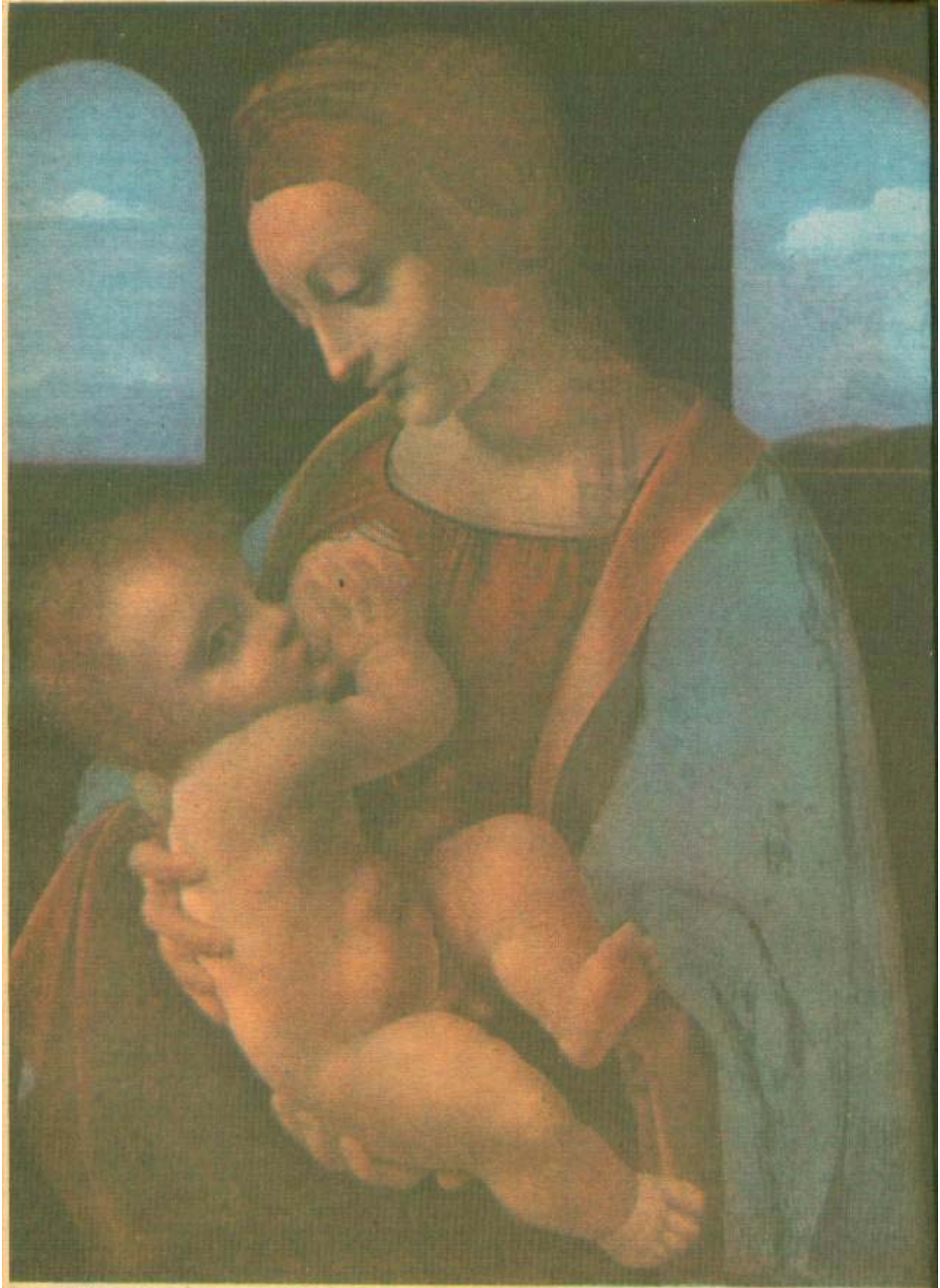

PINACOTECA
MATERNITATEA ÎN ARTA PLASTICĂ

LEONARDO DA VINCI

CRANACH

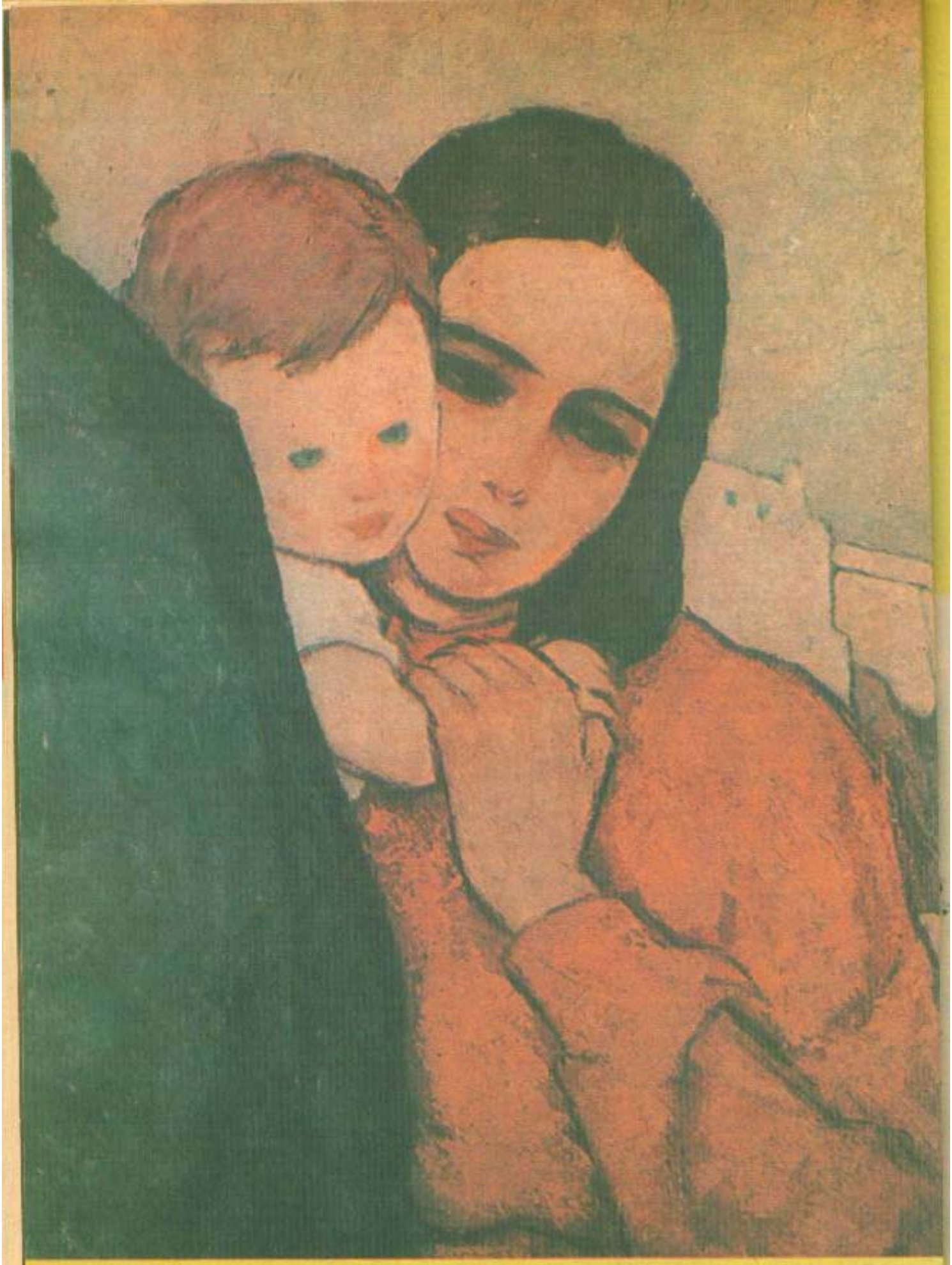

PINACOTECA
MATERNITATEA ÎN ARTA PLASTICĂ

NICOLAE TONITZA

Sentimentul
EMINESCU

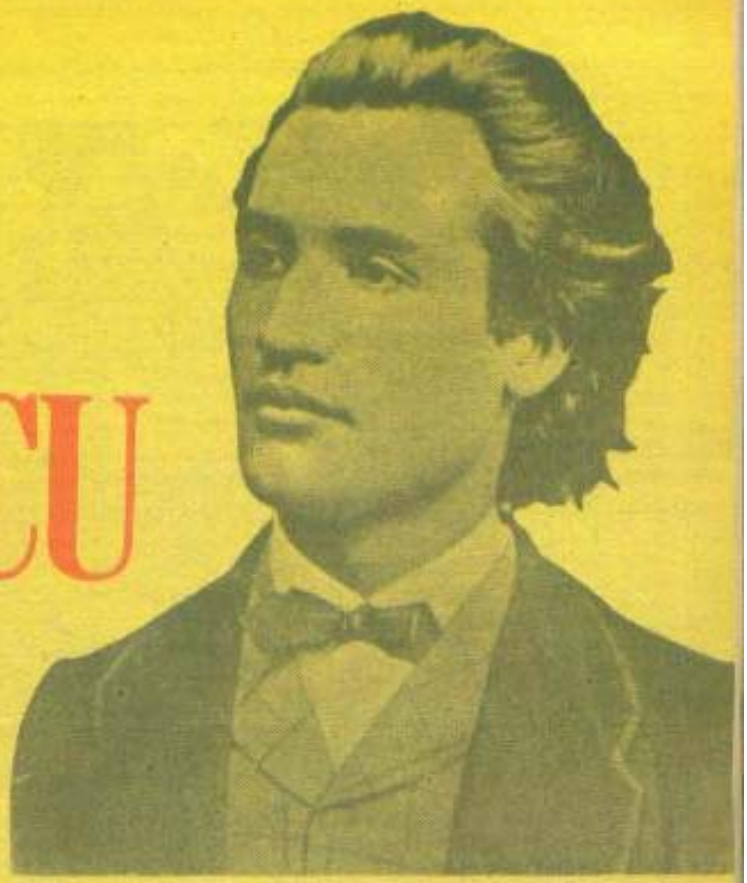

Din ceea ce putem să ştim deocamdată despre noi prin ei, gîndul prim străbătînd pînă către marginea marginii sufletul nostru, fericirea de a-l trăi în eternitate prin cuvînt, de a-l avea şi a ne referi la ei, ca la un zeu tutelar, de a-l numi fiu şi părinte al limbii române. A fost atît de cuprinzător uriaş acel impuls iniţial ce l-a împins să aştearnă pe hîrtie în devremele poeziei noastre primul poem, clipa aceea suind ca o lacrimă în ramura cea mai de sus a arborelui rezonat al neamurilor din care venea, clipa aceea fiind brusc sorbită de setea de fiinţă a cerului nostru, oglindind identică setea de cuvînt a pămîntului nostru. A fost acel impuls iniţial. A fost semnul hotărîrii umbrei de a fi lumină. A fost semnul hotărîrii tăcerii de a provoca magma unei limbi întregi la răscoală lăuntrică şi la revărsarea printr-un singur vulcan exemplar. Azi ne uimim de naşterea lui într-o casă de ţară şi de împrejurimile de sat ce par a-i fi hrănit singure spiritul. Şi de pădurea în ecoul cuvintelor, simplă în fond, dar şi într-un dialog misterios cu îndepărtata, nevăzuta mare, ecou, iarăşi, verde limitat, al unei frămîntări de apă deasupra abisurilor. Azi ne uimim de tot ca de un miracol. În scurta lui trecere, genul reverberînd, dincolo de somnul absorbitor, dincolo de lacoma durere, dincolo de paşii graví prin golul luminii, activ, măcinător, dincolo de iluzii şi îndoieli. Azi ne uimim de intensitatea trăirilor, de mulţimea cuvintelor, de muzica densă şi niciodată tradată a poeziei lui. Şi am putea crede uneori că fiinţele abstracte sînt cuprinse de un misterios dor de fiinţa materială, încît ele îşi aleg cîte un muritor şi-l învestesc cu haruri insuportabile, cu chinul de a înţelege şi exprima inimaginabilul lor chin şi tăcere în eternitate. Limba română, sau pîntecul vulcanic dorind şi zămislind fiinţa muritoare, poetul ce avea s-o exprime în toată muzica ei, în tot harul ei de generoasă revelaţie, de mamă a tuturor lucrurilor. Nu simţim mărimea şi mărirea cuvintelor noastre decît în prelungirea superbă a versurilor. Oriunde i-am deschide sfînta carte, găsim oglinda noastră, ca popor. Limba română — blîndeţe prezentă la naştere ca şi la murirea lui. Vom spune, dar poate că nu mereu convinşi, pradă imperfecţiunii noastre şi nehotăririi, că limba română a fost instrumentul. Dar ne vom gîndi că şi ei a fost, poate, aleşul de către ea, instrumentul ei viu, capabil de suferinţă şi credinţă, pentru a o exprima zeieşte. Vom oscila mult, poate, între aceste idei, înţelegînd şovăielnic şi egalitatea lor în totul. Şi-or fi sorbit unul altuia genul, pînă la identificare, născînd din acest misterios dor de fiinţă, fiinţa poeziei şi dăruindu-ne-o nouă, uimiţii.

CONSTANŢA BUZEA

Teiul-Timp

Teiul, copacul ca stare, aproape că nici nu există în lumea lirică eminesciană. Există **floarea de tei, parfumul de tei,** sublimarea deci a regnului, şi astfel, arborele, atingînd starea supremă de puritate, poate fi sanctificat: **teiul sfînt!** *„Pătrunză falanga/ Al serii rece vînt/ Deasupră-mi teiul sfînt/ Să-şi scuture creanga".* Aşa zice Eminescu într-una dintre cele mai mioritice lumini, pe care puterea geniului său ne-a trimis-o spre nemurire. Dar, ca să ajungă aici, această lumină a străbătut straturi pe care merită să le consemnăm. Blanca, din „Făt Frumos din tei", ajunge „În mijloc de codru..." „Lîngă teiul'nalt şi vechi". Lîngă un tei, deci, care, vechi fiind, ne spune ceva despre timp. Tînărul pe care Blanca îl vede *„Cu ochi mari la ea se uită/ Plini de vis, duioşi plutind,/ Flori de tei în păru-i negru/ Şi la şold un corn de-argint."* Florile au căzut şi ele, învinse de timp, înstelînd părul unui tînăr, nuntindu-l adică, pe acesta, cu timpul. Pentru că, într-adevăr, ce altceva sînt florile de tei la Eminescu decît, ca în „Dorinţa", starea materială a timpului, care se depozitează peste noi: *„Adormind de armonia Codrului bătut de gînduri/ Flori de tei deasupra noastră/ Or să cadă rînduri-rînduri".* De aici încolo, rar dacă arborele mai apare. Prezenţa este doar starea lui imaterială aproape, şi totuşi materială, pentru ca ne aminteşte mereu straturile ce se depun **în noi** şi **peste noi.** Aşa i se întîmplă lui Arald, regele stăpîn peste avari, din „Strigoii", care străbate împreună cu Maria spaţii unde *„Mirosse-adormitoare văzduhul în îngrăun/ Căci vîntul adunat-a de flori de tei troiene/ Şi le aşterne-n calea reginei dunărene".* Acea **creştere** a timpului, dar fără **întunecare** din „Trecut-au anii", este prezentă şi în „Povestea codrului": *„Adormi-vom, troieni-va/*

teiul floarea-i peste noi/ Şi prin somn auzi-vom bucium/ De la stînele de oi". Şi, nu mai puţin, este prezentă o stare asemănătoare în „Scrisoarea a IV-a": *„Iară tei cu umbra lată şi cu flori pin'la pămînt/ Înspre apa-întunecată lin se scutură de vînt;/ Peste capul blond al fetei zboară florile şi-o plouă..."*

Sînt acestea numai cîteva ipostaze ale timpului, întruchipat în **floare de tei**, în **miros de tei**, în **creangă de tei**, pînă la acea totală transfigurare din „Nu voi mormînt bogat": *„Reverse dulci scîntei/ Atotştiutoarea/ Deasupră-mi crengi de tei/ Să-şi scuture floarea./ Nemaifiind pribeag/ De-atunci înainte,/ Aduceri aminte/ M-or troieni cu drag/ Şi stînsele patemi/ Le-or troieni căzînd/ Uitarea-ntinzînd/ Pe singurătate-mi".*

Starea eminesciană a Teiului-Timp este atît de puternică încît pentru toate generaţiile care i-au urmat marelui poet, pentru generaţiile prezente, cît şi pentru cele viitoare, în fiecare primăvară, teiul n-a putut şi nu va putea înflori, iar timpul n-a putut şi nu va putea să se întruchipeze altfel decît **eminescian!**

PETRE GHELMEZ

„Ape vor seca în albie, şi peste locul îngropării sale va răsări pădure sau cetate şi cîte o stea va vesteji pe cer în depărtări, pînă cînd acest pămînt să-şi stringă toate sevele şi să le ridice în ţeava subţire a altui crin de tăria parfumurior sale".

G. CĂLINESCU

„Eminescu este pentru noi revelatorul frumuseţii universului şi al multiplelor semnificaţii ale ethnosului şi al ethosului nostru. El ne-a descoperit, pas cu pas, adolescent fugar şi drumeţ, potecile vrăjite ale patriei şi unitatea fundamentală a neamului, înaintea independenţei şi a unificării totale. Din caietele de însemnări ale culegătorului folclorist s-a tors fuiorul fermecat al unui grai nou, în care s-au acordat ca printr-o vrajă toate armoniile din «limba veche şi-nţeleaptă», pe măsura unei sensibilităţi moderne, frămîntată de întrebări şi nelinişti".

ŞERBAN CIOCULESCU

„Tendinţa spre sublim a gîndirii, dar mai cu seamă a simţirii româneşti, s-a întruchipat în opera poetică a lui Mihai Eminescu cum stejarul se întruchipează în propria lui sămînţă... Vorba şi scriitura ne rămîn puţine în faţa lui, dar nu chiar atît de puţine ca să nu-i înălţăm tot mai sus, generaţie de generaţie, spre stema cu spice şi cu sonde şi cu stea a ţării, an de an. Şi cu cît ţara ne e mai în lucrare şi mai împlinită, cu atît dorul şi dragul şi timpul nostru de Eminescu este mai mare".

NICHITA STĂNESCU

Atît de fragedă

Atît de fragedă, te-asemeni
Cu floarea albă de cireş,
Şi ca un înger dintre oameni
În calea vieţii mele ieşi.

Abia atingi covorul moale,
Mătasea sună sub picior,
Şi de la creştet pînă în poale
Pluteşti ca visul de uşor.

Din încreţirea lungii rochii
Răsai ca marmura în loc —
S-aţîrnă sufletu-mi de ochii
Cei plini de lacrimi şi noroc.

O, vis ferice de iubire,
Mireasă blîndă din poveşti,
Nu mai zîmbi! A ta zîmbire,
Mi-arată cît de dulce eşti.

Cît poţi cu-a farmecului noapte
Să-ntuneci ochii mei pe veci,
Cu-a gurii tale calde şoapte,
Cu-îmbrăţişări de braţe reci.

Deodată trece-o cugetare,
Un văl pe ochii tăi fierbinţi:
E-ntunecoasa renunţare,
E umbra dulcilor dorinţi.

Te duci, ş-am înţeles prea bine
Să nu mă ţin de pasul tău,
Pierdută veşnic pentru mine,
Mireasă sufletului meu!

Că te-am zărit e a mea vină
Şi veşnic n-o să mi-o mai iert.
Spăşi-voi visul de lumină
Tînzîndu-mi dreapta în deşert.

Şi-o să-mi răsai ca o icoană
A purpuri verginei Marii,
Pe fruntea ta purtînd coroană —
Unde te duci? Cînd o să vii?

O, mamă

O, mamă, dulce mamă, din negură de vremi
Pe freamătul de frunze la tine tu mă chemi;
Deasupra criptei negre a sfîntului mormînt
Se scutură salcimii de toamnă şi de vînt,
Se bat încet din ramuri, înăbuşă glasul tău...
Mereu se vor tot bate, tu vei dormi mereu.

Cînd voi muri, iubito, în creştet să nu-mi plîngi:
Din teiul sfînt şi dulce o ramură să frîngi,
La capul meu cu grijă tu ramura s-o-ngropi,
Asupra ei să cadă a ochilor tăi stropi;
Simţi-o-voi odată umbrind mormîntul meu...
Mereu va creşte umbra-i, eu voi dormi mereu.

Iar dacă împreună va fi ca să murim,
Să nu ne ducă-n triste zidiri de ţintirim,
Mormîntul să mi-l sape la margine de rîu.
Ne pună-n încăperea aceluiaşi sicriu;
De-a pururea aproape vei fi de sînul meu.
Mereu va plînge apa, noi vom dormi mereu.

La steaua

La steaua care-a răsărit
E-o cale atît de lungă,
Că mii de ani i-au trebuit
Luminii să ne-ajungă.

Poate de mult s-a stins în drum
În depărtări albastre,
Iar raza ei abia acum
Luci vederii noastre.

Icoana stelei ce-a murit
Încet pe cer se suie:
Era pe cînd nu s-a zărit,
Azi o vedem, şi nu e.

Tot astfel cînd al nostru dor
Pieri în noapte-adîncă,
Lumina stinsului amor
Ne urmăreşte încă.

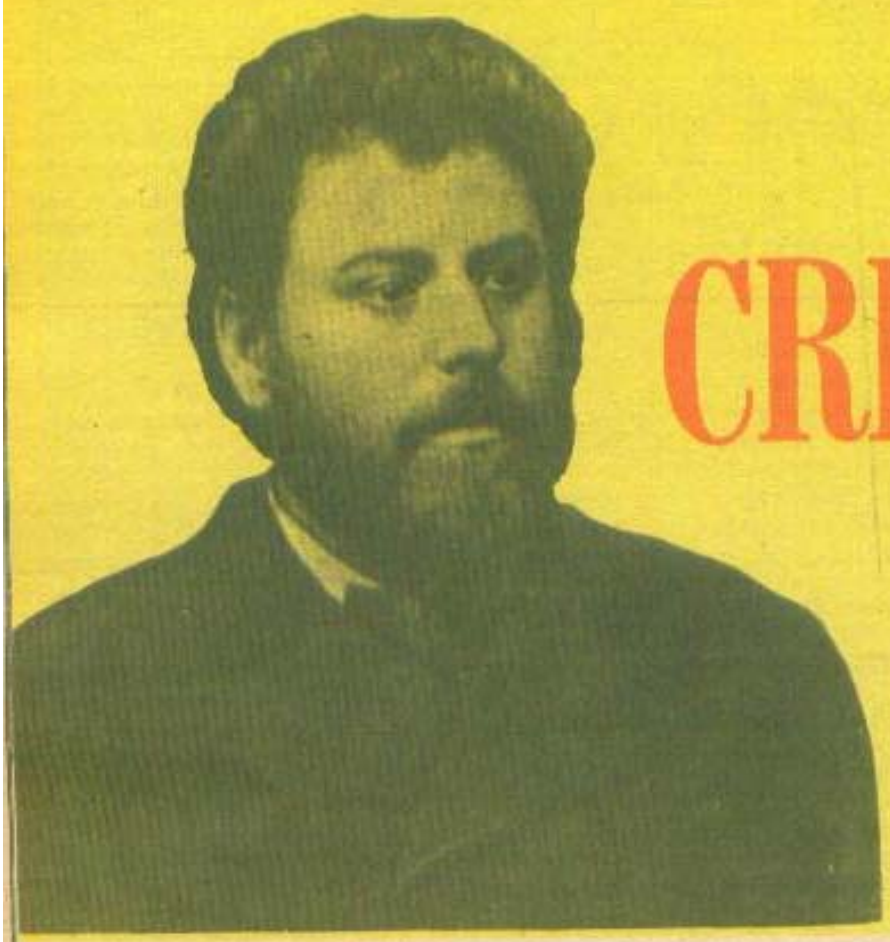

ION CREANGĂ

artist al cuvîntului

Socotit la început ca un scriitor popular, autor de povești folclorice, Creangă e un prozator artist, exploatînd ca și Caragiale formele oralității, luînd din folclorul local și universal doar tipuri și motive cărora le dă însă o coloratură proprie. Structura moralistului clasic, care observă umanitatea pe latura morală și o clasifică tipologic, apelînd la expresia gnomică e vizibilă în povești, în mare parte adevărate nuvele, cît și în amintiri, nu altceva decît, cum a remarcat de la început Maiorescu, un mic roman. Altă însușire a poveștilor e că au o desfășurare dramatică, mijlocul obișnuit de reprezentare al eroilor fiind monologul sau dialogul. Mai mult decît prin ceea ce fac, eroii se caracterizează vorbind. Întrucît se exprimă în formule fixe, citînd proverbe sau zicale, toți vorbesc, ca în teatrul clasic, la fel. Împăratul din povestea lui **Harap Alb**, vorbește ca un țăran de rînd: „Iaca ce-mi scrie frate-meu și moșul nostru..." Și dă pilde: „Lac de-ar fi, broaște sînt destule", „Vorba ceea: Fiecare pentru sine, croitor de pîne", „Vorba ceea: Apără-mă de găini, că de cîini nu mă tem", „Vorba ceea: La plăcinte înainte și la război, înapoi...", „Cu vorba aceasta mi-ai adus aminte de cîntecul cela: Voinic tînăr, cal bătrîn/Greu se-ngăduie la drum!", Ori, „vorba ceea: Pesemne umbli după cai morți să le iei potcoavele."

Ironia și jovialitatea sînt cele două constante ale poveștilor lui Creangă. Moșnegii din **Povestea porcului** se întrețin despre „copilul lor" cu aluzii fine, înțepîndu-se reciproc: „Iacă, mai băbușă, ce odor ți-am adus eu! Numai să-ți trăiască! Un băiat ochios, sprîncenat și frumușel, de nu se mai poate! Îți seamănă ție, ruptă bucățică!... Acum pune de lăutoare și grijește-l cum știi tu că se grijesc băieții, că după cum vezi, îi cam colbuit, mititelul! — Moșnege, moșnege, zice baba, nu rîde că și acesta-i făptura lui Dumnezeu, ca și noi... Ba poate... și mai nevinovat, sărmanul!"

În „povestirea glumeață", **Moș Nichifor Coțcariul**, Creangă voise să scrie o anecdotă, o snoavă scurtă care i-a ieșit lungă, fiindcă zicea el ca Flaubert, „n-am avut timp să scriu scurt". De fapt pretinsa lungime e necesitată de nevoia de a spune lucrurile pe înconjur și de a întreține o atmosferă prielnică echivocului întîmplărilor. Că avem de-a face cu un personaj comic, vedem însă de abia la sfîrșit, cînd, la un pahar de vin, eroul se răsuflă asupra isprăvilor lui. De abia de aici aflăm că Moș Nichifor era coțcar și ne explicăm acest cuvînt (de la sîrbescul coțcar = zar, un fel de trișor, francezii au tradus prin trompeur și roublard, englezii prin impostor, italienii prin birbaccione, germanii prin Gauner). Nuvela e o capodoperă de umor.

Amintiri din copilărie nu sînt o autobiografie, ci o scriere, de asemenea, glumeață. Cine poate lua drept biografie faptul că Nică a lui Ștefan a Petrii (numele de Creangă e al mamei), prinde o pupăză (ceasornicul satului) și vrea s-o vîndă la tîrg, că se întrece la tors lîna cu fetele, că smîntînește oalele, că fură cireșe, că dărîmă casa unei văduve sărace, că se-nfruptă din porcul mortului pe vreme de holeră? În cîțiva eroi din **Amintiri** descoperim totuși (dovada că fantasticul lui Creangă are o bază reală) modelele eroilor din povești: Nică Oșlobanu, feciorul popii, care transportă o căruță de lemne în spinare, este și Chirică din **Povestea lui Stan Pățitul** (acesta duce în spate grămada de grîu a boierului) și Flămînzilă, rob al pîntecului, cum îi zisese popa Duhu cînd alerga prin clasă după un urs de mămăligă. Ion Mogorogea, cel veșnic pus pe ceartă, e Gerilă din **Povestea lui Harap Alb** înverșunat împotriva tovarășilor săi („Eu is bun cît is bun, dar și cînd m-o scoate cineva din răbdare, apoi nu-i mai trebuie nici țigan de laie împotriva mea"). Om cu simțul umorului, scriitorul știe să se persifleze adesea și pe el însuși ca în acest autoportret „Așa am fost eu, răbdător și statornic la vorbă în felul meu. Și nu că mă laud, căci lauda-i față: prin somn, nu ceream de mîncare; dacă mă sculam, nu mai așteptam să-mi deie alții; și cînd era de făcut treabă, o cam rărream de-pe-acasă. Și-apoi mai aveam și alte bunuri: cînd mă lua cineva cu răul, puțină treabă făcea cu mine, cînd mă lua cu binișorul, nici atîta; iar cînd mă lăsa de capul meu, făceam cîte o drăguță de trebșoară ca aceea, de nici sfînta Nastasia, izbăvitoare de otravă nu era în stare a o desface cu tot meșteșugul ei. Povestea ceea: Un nebun aruncă o piatră în baltă și zece cuminți n-o pot scoate".

Creangă n-a făcut el însuși aforisme ca marii moraliști, are însă în cel mai înalt grad memoria proverbelor și zicalelor, urmînd în această di-

recție lui Negruzzi din **Păcală și Tîndală** și lui Anton Pann. Însă aceștia erau autori de hristoitii, pe cînd Creangă nu urmărește decît hazul, rîsul. E pentru aceasta un scriitor pentru toate vîrstele și pentru întreaga umanitate, fiind într-adevăr unul din cei mai traduși scriitori români în lume.

AL. PIRU

Nemuritoarea Smaranda Creangă

Încerc să-mi închipui o clipă ce ar fi însemnat copilăria noastră fără „Amintirile" și poveștile lui Creangă? Ca și inima duioasă a mamei, așa cum o recunoaște orice copil de pe vremea cînd i se uită dulce în ochi și caută cu sete mîngîierile ei calde, odihnitoare, de alint și bucurie, ca și seva ce pulsează în fiecare primăvară pînă în ramurile tinere ale copacilor, opera genialului humulestean este pentru fiecare generație o casă vie de suflet, un minunat cînt de leagăn ce dă puteri și bogății de cuget și de inimă fiecărui vlăstar ce vine în atingere cu lumea cea plină de farmec și vrednicie, cu lumea cea atît de reală, de vie și de familiară de pe malul Ozanei.

Amintindu-și chipul și făptura mamei sale, a inimoasei femei care a fost acea neîntrecută în minuni și hărnicie, acea Smarandă ce înfioară de respect și dragoste sufletul oricărui mic cititor, povestindu-ne, deci, acele zile cu faptele ei copilărești și cu intuițiile marilor griji părintești, scriitorul creează o adîncă operă de educație, un model de povață dulce, mîngîietoare, ce face să tresalte inima și conștiința înspre cele bune și frumoase ale vieții. Căci, redîndu-ne un chip al mamei, un univers al copilăriei în toată realitatea și vigoarea sa, Creangă, prin dulcea limbă românească rostită cu atîta har și haz, atinge o performanță a culturii. Nu o dată, cărturari și cercetători de seama ai vieții și ai sufletului omenesc au observat că „Muma este destinată a forma inima omului; principiile și maximele ei sînt formele pe care le toarnă și se dezvoltă moralul omului și cînd acestea vor fi vițioase, moralul își ia o obiecție (direcție — n.n.) vițioasă. Atunci, capul omului se poate mobila destul de bine, poate să cuprindă toate cunoștințele veacului său, el tot nu va fi civilizat, căci adevărata civilizație este cea a inimii și civilizația inimii este de competența mamei" (C. Bolliac).

Cu o bijuterie artistică de felul „Amintirilor", autorul lor participă mereu la formarea și educarea tinerelor generații, iar prin nemuritoarea Smarandă din Humulești toți copiii, dar mai cu seamă toți părinții, toate mamele, care recitim cu nostalgie și nesaț aceste pagini, ne înduioșăm, dar ne și întărim inima și dorința de perfecționare umană.

CONSTANTINA CARANFIL

„Opera lui Creangă este epopeea poporului român. Creangă este Homer al nostru".

GARABET IBRĂILEANU

„Creangă este o expresie monumentală a naturii umane în ipostaza ei istorică ce se numește poporul român, sau, mai simplu, e poporul român însuși, surprins într-un moment de genială expansiune. Ion Creangă este, de fapt, un anonim".

GEORGE CĂLINESCU

„Amintiri din copilărie". (fragmente)

„Nu știu alții cum sînt, dar eu, cînd mă gîndesc la locul nașterii mele, la casa părintească din Humulești, la stîlpul hornului unde lega mama o șfară cu motocei la capăt, de crăpau mițele jucîndu-se cu ei, la prichiciul vetrei cel humuit, de care mă țineam cînd începusem a merge copăcel, la cuptiorul pe care mă ascundeam cînd ne jucam noi, băieții, de-a mijoarca, și la alte jocuri și jucării pline de hazul și farmecul copilăresc, parcă-mi saltă și acum inima de bucurie!"

.....

„Și mama, care era vestită pentru năzdrăvăniile sale, îmi zicea cu zîmbet uneori, cînd începea a se ivi soarele dintre nori după o ploaie îndelungată: «Ieși, copile cu părul bălan, afară și ride la soare, doar s-a îndrepta vremea», și vremea se îndrepta după rîsul meu..."

.....

„Așa era mama în vremea copilăriei mele, plină de minunății, pe cît mi-aduc aminte; și-mi aduc bine aminte, căci brațele ei m-au legănat, cînd îi sugeam țîța cea dulce și mă alintam la sînu-i gîngurind și uitîndu-mă în ochi-i cu drag! Și sînge din sîngele ei și carne din carnea ei am împrumutat, și a vorbi de la dînsa am învățat".

ION CREANGĂ

IPOSTAZE ALE SCENEI ROMÂNEȘTI

O viață dăruită teatrului

Vom începe derularea secvențelor ce întregesc o strălucită carieră de om de teatru, în sensurile complexe ale acestei noțiuni, cu evocarea ambianței artistice în care s-a format actrița emerită **Dina Cocea**, președinta Asociației oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale.

— Sînt deseori întrebată de ce mi-am ales această profesie. În cazul meu, ca tînără fată, nu am avut o pasiune imediată pentru teatru, dar mediul, atmosfera în care respiri, pe care o aspiri au avut un rol important în această opțiune: mediul cultural, artistic, aura marilor actori care m-au înconjurat — Maria Ventura, Lucia Sturdza Bulandra, Tony Bulandra, Marioara Voiculescu, George Storin, Maria Filotti — și-au spus cuvîntul. Norocul de a-i cunoaște, de a fi îndrumată de ei mi-a trezit un sentiment pe care l-am avut de-a lungul întregii cariere — niciodată nu eram mulțumită de ceea ce făceam, întotdeauna voiam să fac mai mult, mai bine, lucru pe care l-aș recomanda tuturor tinerilor actori. Eram timidă, aveam complexe, mai ales că purtam un nume care obliga, tot timpul îmi spuneam că pot, aș putea să fac ceva mai bine, că am ce învăța de la cei din jur. M-a animat dorința de a munci conștiincios, atent, cu modestie personajul, de a mă supune datelor lui, dar și de a-l îmbogăți cu datele personale. Această dăruire consider că este elementul esențial în arta noastră.

Am avut noroc și că am jucat mult, roluri importante din marele repertoriu: Shakespeare, Molière, Schiller. Am fost Olivia, regina Elizabeta, Elmira, Amalia... Primii mei parteneri au fost G. Timică și Ion Iancovescu, am jucat apoi alături de Storin, Maximilian, Calboreanu. Mi-a plăcut mult teatrul lui O'Neill și am avut ocazia să joc și în „Anna Christie" și în „Patima de sub ulmi", și „Din jale se întrupează Electra". Un rol pe care l-am îndrăgit la vremea lui a fost Eliza, florăreasa din „Pygmalion", de Bernard Shaw. Alături de Vraca am jucat în „Taifun", o piesă foarte frumoasă, de Lengyel. Cu Maria Filotti m-am întîlnit pe scenă în piesa „Idolul și Ion Anapoda", de G.M. Zamfirescu. Din dramaturgia românească am jucat, de asemenea, în „Doamna lui Ieremia", de Nicolae Iorga, în „Rețeta fericirii", de Mircea Ștefănescu (alta decît cea, mai recentă, a lui Baranga), în „Apus de soare", alături de Calboreanu. M-am întîlnit adesea cu piesa românească de-a lungul anilor și nu numai în teatru, ci și la radio, la televiziune, realizînd personaje dragi, pe care n-am avut ocazia să le creez pe scenă. Așa a fost Vidra din „Răzvan și Vidra", alături de Constantin Codrescu, la Radio.

— *Ați apărut, de asemenea, în filme, îndeosebi în cele istorice.*

— Film n-am prea făcut, în orice caz nimic interesant. Nu mă consider o actriță de film. Am ieșit la pensie în urmă cu 22 de ani, ultimul rol fiind Kabanova din „Furtuna" lui Ostrovski. Aș fi putut „să mă retrag", cum se obișnuiește...

— *Nu ne putem imagina că ați putea sta acasă, răsfoind vechi album, trăind, cum se zice, din amintiri.*

— Nu există vîrstă pentru un actor. Lucia Sturdza Bulandra a jucat pînă în ultima clipă, iar ca director de teatru era în stare să călătorească și cu un camion să vadă un spectacol la Cluj-Napoca, de exemplu, unde auzise c-ar fi un actor deosebit, care ar putea fi convins să vină să joace la Teatrul Municipal (teatru care azi îi poartă numele). Exemplul său m-a convins să vreau să fiu director de teatru, și așa s-a născut „Teatrul nostru", pe care l-am condus 7 ani. Ce am acumulat în acei ani mi-a ajutat mai tîrziu, cînd am fost profesor la I.A.T.C.

— *Cîteva nume ale foștilor dumneavoastră studenți...*

— Dinică, Moraru, Ion Fiscuteanu de la Tîrgu Mureș, Julieta Strîmbeanu de la Teatrul de Comedie, care s-au făcut cunoscuți și în teatrele în care joacă și în film. Învățînd pe alții, am învățat și eu, și unul din marile mele regrete este că n-am jucat niciodată cu Dinică sau cu Moraru. În „Ferma", de David Storey, de la „Bulandra" am repetat cu fosta mea studentă Sanda Manu (am predat doi ani și la catedra de regie)...

Să reamintim că ultimele stagiuni au avut-o prezentă pe afiș pe actrița Dina Cocea și în alte spectacole: „Totul în grădină", de Albee, și „Escapada", de Iordan Velicikov, ambele la Teatrul Giulești, iar pe scena Teatrului Foarte Mic „Ana-Lia" de... Dina Cocea, piesă montată anterior de Teatrul Național din Timișoara și cel din Cluj-Napoca și de un teatru din Sofia. Să menționăm, de asemenea, că piesa „Familia", debutul în dramaturgie al artistei emerite Dina Cocea, a cunoscut pînă în prezent trei versiuni scenice: la Ploiești, la Brăila și la Sfîntu Gheorghe, că „Paralela 40", o piesă evocînd actul istoric de la 23 August 1944, a avut premiera tot la Timișoara, la Teatrul Național, că o altă piesă a sa, „Dulcile amare bucurii", a fost reprezentată cu succes de către Teatrul muncitoresc al Combinatului Poligrafic „Casa Scînteii" și de către Teatrul popular din Buzău. Cu acest din urmă valoros colectiv artistic de amatori, Dina Cocea are o mai veche și fructuoasă colaborare. Spectacolul cu piesa „Interviu", de Ecaterina Oproiu, realizat sub bagheta sa regizorală, a obținut locul I și titlul de laureat al Festivalului Național „Cîntarea României". Amintim și recentul succes al spectacolului „Ana-Lia" (în care autoarea intră în scenă alături de Tatiana Iekel) la Festivalul internațional de monodramă și teatru scurt de la Moscova. Următoarea întrebare vizează deci afirmarea teatrului românesc în lume:

— Într-adevăr, teatrul românesc este cunoscut și apreciat astăzi pe meridianele globului și aceasta pentru că toate turneele trupelor românești au avut un repertoriu ales, spectacole de ținută. Prestigiul teatrului românesc este real, impus de-a lungul anilor prin calitatea sa deosebită. Urmărind numeroase spectacole de teatru prin centrele culturale ale lumii, pe unde am călătorit, mi-am dat seama de valoarea competitivă a spectacolelor noastre, a mișcării noastre teatrale.

— *Cum ați defini lecția dumneavoastră de viață, de viață dăruită teatrului?*

— Sentimentul dragostei pentru teatru, pentru tot lubesc viața, oamenii, implicit teatrul, care le reprezintă pe toate.

Teatrul, ca o familie

Ce reprezintă teatrul pentru un actor de film și, invers, filmul pentru un actor de teatru — iată întrebări pe care mi le pregătesc în minte pentru întîlnirea cu **Irina Petrescu**, care a erupt pe ecran, abia ieșită din adolescență, odată cu „Valurile Dunării", confirmînd apoi prin celelalte roluri de prim plan în filme ca „Străinul", „Febre", „Duminică la ora 6", „Fata din fața lumii", „Acțiunea «Autobuzul»", „Imposibila iubire", „O lumină la etajul X", și așezîndu-se treptat, tenace, cu acumulări vădite de la un rol la altul, de la o stagiune la alta, în matca solidă a Teatrului „Bulandra", înscriindu-se printre cei care fac prestigiul acestui teatru la noi și în lume.

Actrița al cărei chip a împrumutat noblețe și farmec, inteligență și hotărîre, gingășie și patos, grație și demnitate, forță și sensibilitate unei impresionante galerii de personaje feminine, își începe confesiunea cu evocarea începuturilor sale:

— Primul meu personaj a fost cel din „Valurile Dunării". Nu știam prea multe nici despre viață, nici despre profesie. În Institut, profesorul meu, Ion Șahighian, mare om de teatru, mi-a încredințat ca personaj de studiu „Ifigenia" de Euripide. Am avut șansa să încep foarte bine — un text de valoare, situații-limită, un gust pentru măreția tragediei, a esenței tragicului. A urmat un intermezzo comic — commedia dell'arte — care mi-a plăcut foarte mult. Am avut, de asemenea, șansa să joc în filme importante ale cinematografiei noastre și în spectacole de mare ecou nu numai în țară, dar și peste hotare. În „Leonce și Lena", de Büchner, cu care am fost, alături de colegii care jucau în spectacolul cu „D'ale carnavalului", eroii festivalului de la Edinburgh și pe care l-am prezentat apoi cu mare succes în Italia, R.F.G., Olanda; în „Elisabeta", de Paul Foster, cu care am avut un succes uriaș, alături de „Scrisoarea pierdută" de I.L. Caragiale, în turneul din Statele Unite. Spectacolul nostru cu piesa lui Foster a fost înregistrat pe o casetă video, care a fost trimisă în Cosmos, alături de alte înregistrări menite să „popularizeze" principalele cuceriri ale umanității. Cîndva, peste ani, un echipaj va găsi — poate — acest satelit și își va da seama de spiritualitatea umană prin noi, prin arta românească. Fie și doar acest exemplu ne face să credem că n-am trăit degeaba. Aceasta ne dă convingerea că arta noastră nu-i atît de efemeră.

— Ce reprezintă pentru un actor întîlnirea cu regizorul, în ce măsură acesta devine coautor al succeselor sale?

— Marele meu noroc a fost că am întîlnit la timpul potrivit cei mai interesanți regizori. Mai importante decît rolurile au fost aceste întîlniri și școala de teatru reîncepută cu fiecare de la zero. Așa au fost spectacolele lucrate sub bagheta lui Ciulei, Pintilie, Manea. Apoi, în anii '80, colaborarea cu un tînăr regizor clujean, Mihai Măniuțiu, cu care am lucrat spectacolul „Cu ușile închise" de Sartre. El m-a scos din tiparele mele, mi-a deschis o altă cale, am descoperit împreună alte mijloace de expresie, de compoziție, de glas, de mișcare scenică, de trăire. După Sartre, am făcut împreună „O, ce zile frumoase", de Beckett, o întîlnire cu un text deosebit, un lung monolog al unui cap care vorbește (personajul fiind imobilizat în pămînt). A fost o experiență extraordinară, care ne-a reușit. Au urmat întîlnirea cu regizoarea Cătălina Buzoianu, alături de care am realizat „Dimineața pierdută", dramatizarea romanului Gabrielei Adameșteanu, și „Uriașii munților", de Pirandello. Mi se pare cel mai interesant regizor la ora actuală, e plină de viață, foarte puternică și tonică în lucru. O zi cu soare mă umple cînd avem de repetat ceva împreună. Acum lucrez, în regia lui Valeriu Moisescu, „Mizantropul", de Molière, un text atît de frumos, de minunat — tot secolul de aur al clasicismului mi se pare teribil de interesant de adus în scenă, tocmai prin ce-i bogat și ascuns în afara panglicilor femeilor, a „prețiozității ridicole", prin prisma cărora privim de obicei secolul al XVII-lea. Eu voi fi Célimena.

— Teatrul „Bulandra" și-a cucerit de-a lungul anilor un binemeritat prestigiu în rîndul publicului și specialiștilor atît prin calitatea spectacolelor, considerată global — text, regie, interpretare, decor, costume —, cît și prin forțele actoricești de care dispune. Pentru că, de ce să nu recunoaștem, cea mai mare parte a publicului vine încă la teatru sau la film atrasă de actorii de pe afiș. În ce măsură există preocuparea în teatrul dumneavoastră pentru valorificarea potențialului existent, pentru continua lui îmbogățire? Adresez întrebarea nu doar actriței Irina Petrescu, ci și secretarului organizației de bază a P.C.R., președintele comitetului oamenilor muncii, din Teatrul „Bulandra", Irina Petrescu.

— Teatrul nostru este o mare familie. Starea de emulație nu și-a pierdut ritmul, pentru că și tinerii actori care au venit în rîndul nostru sînt de foarte bună calitate, astfel încît ștafeta merge înainte.

— Ce ne puteți spune despre diferența specifică pentru un actor între a juca pe o scenă în fața publicului sau pe un platou de filmare?

— În teatru nu ești singur nici o secundă, la film ești (aproape) singur, frustrat de o mare bucurie de a comunica. Teatrul este o artă mult mai generoasă, nu-i făcut doar pentru perfecțiunea artistică a unui personaj, el e privit în aceeași clipă de cineva, un spectacol e bun pentru întreaga trupă, nu doar pentru unul, doi interpreți. Există uneori seri de excepție, cînd intervine ceva, ceva care ține de public, de fluxul care pornește din sală spre scenă și... se creează minunea! De aceea teatrul e vechi cît lumea și va dăinui cît lumea.

O poftă de joc molipsitoare

Simona Măicănescu este o actriță greu de așezat în tipare, ea nu are un „gen" anume. Personajele sale, interpretate în Institut, pe scena „Casandrei", la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, la Teatrul Mic, la Teatrul „Țăndărică", unde joacă, alături de păpuși, în „Steaua lui Arlechino", în filmele despre care nu-i place să vorbească, pentru că nu o reprezintă. Căci Simona Măicănescu este Arlechino, sufletul teatrului, este Puștiul vînzător de ziare, care nu spune vorbe multe, dar face multe, cu o contaminantă poftă de joc în spectacolul „Mitică Popescu", de Camil Petrescu. Tot ea este Camelia din „Acești nebuni fățarnici", de Teodor Mazilu, Viola din „A douăsprezecea noapte", de Shakespeare, Safta din „Conu Leonida față cu reacțiunea", de I.L. Caragiale, Frosa din „Idolul și Ion Anapoda" de G.M. Zamfirescu.

— Fac parte din ultima promoție pe care a îndrumat-o marele actor, profesor și om de teatru, Octavian Cotescu. La Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, adevărată rampă de lansare pentru actori, o școală de teatru binevenită în continuarea Institutului, am jucat opt roluri. Pentru concursul de la Teatrul Mic mi-am pregătit rolul Bufonului din „Regele Lear"...

— *Tot un travesti...*

— Îmi plac travestiurile, te solicită intens, îți creează o stare aparte. Din această cauză îmi este drag rolul Puștiul din „Mitică Popescu" — o experiență stimulativă, pentru că joc alături de parteneri foarte buni, spectacolul este gustat de public. Actorul Mitică Popescu, mare profesionist și ambițios, care nu dorește să coboare ștacheta, m-a ajutat enorm. Este minunat să ai astfel de colegi, alături de care să tinzi să te înalți, să-ți ridici propria ștachetă cît mai sus. Este vorba de o competiție cu tine însuți, extrem de benefică în teatru. Arlechino a venit ca o completare a Puștiului. A fost și este în continuare în fiecare reprezentație o experiență unică, ce solicită consumul unei cantități incredibile de energie, de gînd și suflet pentru cel mai curat, cel mai receptiv public, copiii. De altfel, de mică mi-a plăcut teatrul, sub orice formă de manifestare; în copilărie am fost colaboratoarea permanentă a emisiunilor „Radio-școală", în liceu, la toate spectacolele de sfîrșit de an eram nelipsită. În Institut, pe lîngă rolurile din spectacolele de promoție, jucam orice rol, pe care mi-l încredința vreun coleg regizor, pentru examenul lui. De exemplu, Alexandru Darie și-a dat toate examenele avîndu-mă ca interpretă.

— *Ce se schimbă într-un tînăr actor pe măsură ce intră tot mai mult în adîncurile meseriei? Există cumva riscul pierderii poftei de joc specifice adolescenței, studenției, anilor de început?*

— Se schimbă în primul rînd atitudinea, apare pregnant conștientizarea a ceea ce înseamnă spectacolul, apare responsabilitatea... Ești foarte singur în forul tău lăuntric în astfel de momente în care-ți conștientizezi această bucurie și plăcere unică a jocului în premieră, în fiecare spectacol. Acum pot să spun că bucuria noastră cea mare, a colegilor mei de generație, ar fi ca și noi să ajungem să însemnăm pentru cei ce vor veni ceea ce au însemnat și înseamnă pentru noi marii actori pe care i-am văzut jucînd, i-am avut profesori, alături de care ne-am format.

Convorbiri consemnate de
OCTAVIA TREISTAR

EROINA PREFERATĂ
SAU
cum ar trebui să fie personajul feminin pe care ați fi vrut să-l interpretați?

Ce se poate spune despre personajele feminine din filmele de actualitate românești ale stagiunii cinematografice ale acestui an? Din păcate, numărul lor prea mic (mă refer la cele protagoniste) a deturnat discuția (cu cele trei actrițe) de la „care din ele v-a plăcut mai mult?" la „cum ar trebui să fie personajul feminin pe care ați dori să-l interpretați?".

Așteptăm, în schimb, de la cititoarele Almanahului un răspuns posibil sau — de ce nu? — chiar o posibilă idee de scenariu la prima întrebare (bineînțeles cu motivația de ce-ului).

„Cel al unei femei de o imensă bunătate"

Pătrund cu sfială, ca într-un sanctuar, în cabina **Leopoldinei Bălănuță**, actriță al cărei stil de joc subtil, străbătut de inflexiunile unui patetism tulburător, de o răscolitoare forță, pe cît de tragică, pe atît de delicată, a fost încununat cu premiul ATM de interpretare feminină pe 1987.

Se pregătește pentru acea „excepțională excepție", cum a numit Dinu Săraru, în foaia de spectacol, participarea sa în travesti la „O scrisoare pierdută", unde joacă rolul lui... Agamiță Dandanache.

Să trecem însă la film. Nici nu știam că întrebarea noastră o să „întească" așa, în plin. Deci:

— *Care este personajul feminin pe care ați fi dorit să-l interpretați dumneavoastră, Leopoldina Bălănuță?*

— Cel al unei femei de o imensă bunătate, de o nesfîrșită înțelegere față de semeni, față de lume, cu o francheță mergînd însă mînă în mînă cu delicatețea, și peste toate, luminată din interior de aura unui deosebit umanism; al unei femei care se zbate, se încrîncenează să nu lase lumea așa cum a găsit-o, ci să-i adauge, acestei lumi în care trăiește, dar și celei care vine și pe care tot ea o crește, acestei lumi mereu perfectibile, noi carate de frumusețe, înțelepciune, echitate, bunătate. Eu chiar așa văd misiunea oricărui artist.

— *Nu cumva eroina închipuită de dumneavoastră îi seamănă protagonistei din „Mama", o piesă pentru televiziune, difuzată în preajma zilei de 8 Martie, eroină pe care jocul dumneavoastră a ridicat-o pe înălțimile unei generozități fără seamăn?*

— În parte îi seamănă și ei. Dar personajul despre care vă vorbesc nu e închipuit de mine. El există. L-a imaginat D.R. Popescu, filmul rulează deja pe ecrane, se numește „Nelu". Mi-a plăcut foarte mult acest rol, atunci cînd am citit scenariul. Fusesem invitată să-l joc. Am discutat cu regizorul, s-a stabilit și ziua începerii filmărilor. Drept care mi-am întrerupt concediul, m-am întors acasă și am așteptat, conform înțelegerii, telefonul... care n-a mai sunat. Am sunat eu. Mi s-a răspuns:

— Păi... să vedeți... nu mai jucați dumneavoastră rolul...

— Nimeni nu mi-a spus nimic...

— Trebuia să veniți să dați probă de film.

Tac jenată (dar gîndesc: cea care a creat partituri antologice în „Nunta de piatră", „Fefeleaga", „Dincolo de pod", mai avea oare nevoie să dea „probe de film"?!).

Continuă:

— De ce vă rog să consemnați acest mic, neînsemnat, dar neplăcut incident? Nu pentru că nu aș admira-o nespus pe Melania Ursu, pentru

care am o deosebită stimă, ci pentru că procedeul mi se pare nociv. O spun nu cu parapon, ci pentru ca, relatată, să nu se mai repete o asemenea practică ce poate fi interpretată ca o lipsă de respect nu numai față de noi, actorii, dar și față de filmul românesc!

„Știu exact ce nu mi se potrivește"

Revăzînd-o pe **Cristina Deleanu** (și sînt cîțiva ani buni de atunci de la premiera filmului „Acțiunea Zuzuc"), încerc, fără invidie, un sentiment de încîntare: oare cum reușește să meargă pe „sens invers" fără ca timpul s-o „amendeze" deloc? Dimpotrivă, parcă a întinerit.

— La întrebarea dumneavoastră nu e chiar așa de simplu de răspuns. Poate dacă mi-o puneați la începutul carierei mele aș fi fost mai generoasă, în primul rînd cu mine. Pentru că acum știu exact ce nu mi se potrivește: de exemplu, nu știu dacă mi-ar plăcea să joc rolul unor eroine debusolate, dezrădăcinate, detracate; nici partiturile comice n-aș putea să le abordez. Mai mult chiar, și pentru regizori am deja un gen (pre)stabilit. Pentru spectatorul de film eu rămîn cumva directoarea de liceu (din ciclul „Liceenilor"), intelectuala cu un anume fel de a gîndi: pozitiv, optimist, cu convingerea intimă că soluția oricărei probleme trebuie s-o cauți în primul rînd în tine, în propria-ți voință și sănătate morală, păstrate nealterate de compromisuri. Din aceleași motive, probabil, nu am fost selecționată (deși am dat probă) pentru rolul Angelei, șoferița din filmul „Angela merge mai departe", și în care Dorina Lazăr a făcut un rol excelent. Un rol însă care cred că mi s-ar fi potrivit este cel interpretat cu brio de Irina Petrescu. Vă aduceți aminte? Era vorba de o femeie, un om care confruntat cu o situație limită nu-și pierde încrederea nici în ea, nici în ceilalți. Am interpretat și eu un rol asemănător în filmul lui Iulian Mihu „Anotimpul iubirii". Mă numeam Irina Sterian, eram directoare de fabrică și mă aflam tot într-o situație limită, nu vizavi de ceilalți, ci de mine însămi, purtam secretul teribil al unei boli ce nu iartă decît foarte rar, dar pe care reușește s-o înfrunte și s-o învingă. Repet, a fost un rol frumos, generos. Dar după mine personajul ar fi putut fi mai viabil, mai adevărat. Poate greșesc eu, dar cunoscînd scenariul inițial, îmi îngădui niște rezerve. Iertați-mă, dar mi se pare că estompînd dificultățile, ba chiar durerea, suferința, partitura eroinei mele a devenit palidă. Dacă vrem într-adevăr să creăm personaje feminine pozitive, modele, cred că ar trebui să le lăsăm să fie adevărate, normale. Și *normal* pentru mine înseamnă să se confrunte nu doar „binele cu mai binele". Vorbim de penuria personajelor feminine din filmul românesc contemporan, dar uite că și atunci cînd le avem, le sterilizăm într-atît încît spectatoarea nu se mai recunoaște...!

„Sîntem o generație muzicală"

A vrut să facă muzică, dar tatăl, actor comic la Operetă, nu a îndemnat-o. A vrut să urmeze baletul, dar mama, fostă balerină, s-a împotrivit. Numai că talentele părinților îngemănate au fost mai puternice și **Emilia Popescu** a intrat din „primul foc" la Institutul de teatru.

Cînd am întîlnit-o, la „Bulandra", după o repetiție pentru musicalul „Cîinele grădinarului", pus în scenă de Florian Pittiș (care i-a fost nu doar asistent în primii ani de institut, dar și mentor: „tot ce am mai bun de la el am învățat, el m-a ajutat să mă descopăr"), era în ajunul ultimei sesiuni studențești, și înaintea unei alte mari sesiuni de admitere, de „intrare în viață".

Debutul în filmul profesionist l-a făcut, studentă fiind, în musicalul de succes al regizorului Gheorghe Vitanidis, „În fiecare zi mi-e dor de tine" (pentru care a și luat, de altfel, o mențiune la Gala filmului pentru tineret de la Costinești — ediția 1968). Cine o vede în această peliculă nu se poate să nu-și spună în gînd, cu un zîmbet amuzat: Îndrăcită fată!

Numai că eu, care am văzut-o și într-un film de institut, după „Acești îngeri triști" (se numea „Într-o fereastră", prezentat la Costinești vara trecută) și i-am remarcat atunci „vina tragică", e normal să încep dialogul cu o întrebare lămuritoare:

— *Ce preferi, comedia sau drama?*

— Amîndouă. Mi-ar plăcea chiar să le joc pe amîndouă simultan, acum pînă nu mi se creează încă un statut definitiv de actriță comică sau tragediană.

— *Cum ar trebui să arate un personaj feminin aparținînd generației tale?*

— Contrar celor care spun despre noi că sîntem o generație superficială, eu aș zice că sîntem o generație timidă.

— ...?!!

— Nu, nu timiditatea aceea care te ține încătușată, inhibată. Dar uneori lipsa de credit cu care sîntem întîmpinați cînd „pionjăm" în viața celor maturi ne face să sărim peste cal, cum numai timizii o fac de obicei. Dar dacă nu credeți că sîntem timizi, atunci scrieți că sîntem o generație muzicală.

— *Și aerobică...*

— Nu neapărat. Personal îmi place să aud și muzică rock, muzica de stadion și muzica de Ateneu. Muzica nu te dezamăgește niciodată. Cărțile m-au ajutat să mă cunosc mai bine, să cunosc mai bine lumea, dar cînd sînt tristă mă demoralizează. În schimb, de cîte ori cînt la pian, capăt încredere în mine. Cred că avem nevoie de mai multe asemenea filme ca acela al lui Gheorghe Vitanidis. Poate fără mari pretenții filozofice. Dar, oricum, ferite de acea lipsă de... cum să zic... vigoare, ăsta-i cuvîntul — VIGOARE — e ceea ce lipsește din unele filme despre tineri. Și mai ales despre tinerele eroine — ori sînt prea schematice, ori prea alunecă repede în compromisuri facile, care încearcă să împace capra cu varza și cu celelalte legume! Noi, tinerii de azi, trăim o mare aglomerare de informații, senzații, sentimente. Și timpul, obligațiile nu-ți permit să le trăiești decît pe jumătate. Și atunci vine ea, muzica, ce te scoate din toate angoasele și îndoielile tinereții și te reconfortează și te întărește, și-ți dă încredere în propriile tale forțe!

Grupaj realizat de
NIKI GEORGESCU

ŞTIAŢI CĂ...?

...unele specii de arbori trăiesc mii de ani? Baobabul poate trăi pînă la 5 000 de ani, măslinul 2 000 de ani, stejarul 1 600, teiul 1 150, cedrul 800, părul 400, ulmul 335, smochinul 250 de ani.

...în Muzeul oraşului elveţian Soleure se păstrează cel mai original cuib de codobatură din lume în ceea ce priveşte „materialul de construcţie" ales? Pasărea şi-a clădit locuinţa numai din piese metalice, pe care le-a cules de pe maidanul unei fabrici de ceasuri.

...în fumul unei singure ţigări se află 80 milioane de particule solide microscopice toxice? Un fumător moderat înghite, în decurs de 20 de ani, 6 kg de asemenea particule.

...pinguinul regal are o rezistenţă cu totul ieşită din comun? În perioada clocitului, timp de 4 luni nu mănîncă absolut nimic.

...ghepardul aleargă cu o viteză de 113 km pe oră, antilopa cu 96, leul cu 80, calul de curse cu 70, iepurele cu 70, cangurul cu 50, rinocerul cu 50. Ghepardul, dacă este urmărit de vînători, aleargă pînă cînd inima încetează să mai bată. Cangurul aleargă sărind, şi atunci cînd este în primejdie, săriturile sale sînt de şapte ori mai lungi decît corpul său. Dintre înotătoare, cel mai sprinten şi mai rezistent este delfinul, care poate urmări ore întregi vapoarele cu viteza de 46 km/oră.

...cele mai mari frunze sînt cele ale palmierului rafia, care creşte pe ţărmurile Amazonului? Frunzele lui seamănă cu o pană uriaşă şi ajung la 22 m lungime şi circa 12 m lăţime. Numai pedunculul măsoară vreo 5 m lungime. Sub o asemenea frunză se pot adăposti 10 oameni.

...cămila poate să nu bea apă timp de 6 luni?

...dintre toate vietăţile, musca, melcul şi steaua de mare sînt lipsite de organ auditiv?

...s-a calculat că o dactilografă parcurge cu degetele în decursul unei zile de lucru o distanţă de aproximativ 20 km?

...în India s-ar putea vorbi în fiecare zi a anului un alt dialect? Pe teritoriul acestui stat se vorbesc 365 de dialecte.

...cea mai mare plantă din lume este palmierul rotang? Acesta creşte ca o liană pe tulpinele copacilor uriaşi din pădurile tropicale din sudul Asiei, lungimea tulpinii lui atingînd 350 m.

...cel mai ciudat lac este Nejapa din Nicaragua, cunoscut şi sub numele de „Lacul de săpun"? Localnicii folosesc apa lacului pentru spălatul rufelor fără să mai întrebuinţeze în acest scop săpunul.

...cele mai mari fructe sînt cele ale unui palmier care creşte în insulele Seychelle? Un singur palmier produce anual circa 30 de nuci, cîntărind cîte 25 kg fiecare.

...un elefant poate să consume zilnic circa 120 litri de apă?

...un nor de lăcuste lung de 100 km şi lat de 20 km, în care fiecare lăcustă consumă o cantitate de hrană egală cu propria greutate, distruge o cantitate de grîu cu care ar putea fi hrănite 400 000 de persoane timp de un an?

PENTRU

Probleme distractive

Un om păzea pe islaz nişte gîşte şi oi. Un trecător l-a întrebat:

— Cîte oi şi cîte gîşte ai?

— Păi socoteşte şi dumneata: am 30 de capete şi 96 de picioare.

Cîte oi şi cîte gîşte păzea omul?

Răspuns: 18 oi şi 12 gîşte.

Un om întrebat ce vîrstă are a răspuns:

— Eu şi soţia avem la un loc 100 de ani. Dînsa este cu 10 ani mai tînără decît mine. Cîţi ani are fiecare?

Răspuns: soţul are 55 de ani, iar soţia 45 de ani.

În două cuşti se află cîţiva iepuri de casă. Dacă mutăm un iepure din prima cuşcă în cealaltă, atunci în amîndouă va fi acelaşi număr de iepuri. Iar dacă din cea de-a doua cuşcă mutăm un iepure în prima, în aceasta din urmă vor fi de două ori mai mulţi iepuri decît în a doua. Cîţi iepuri se află în fiecare cuşcă?

Răspuns: în prima cuşcă sînt 7 iepuri, iar în cealaltă 5 iepuri.

VOI, COPII!

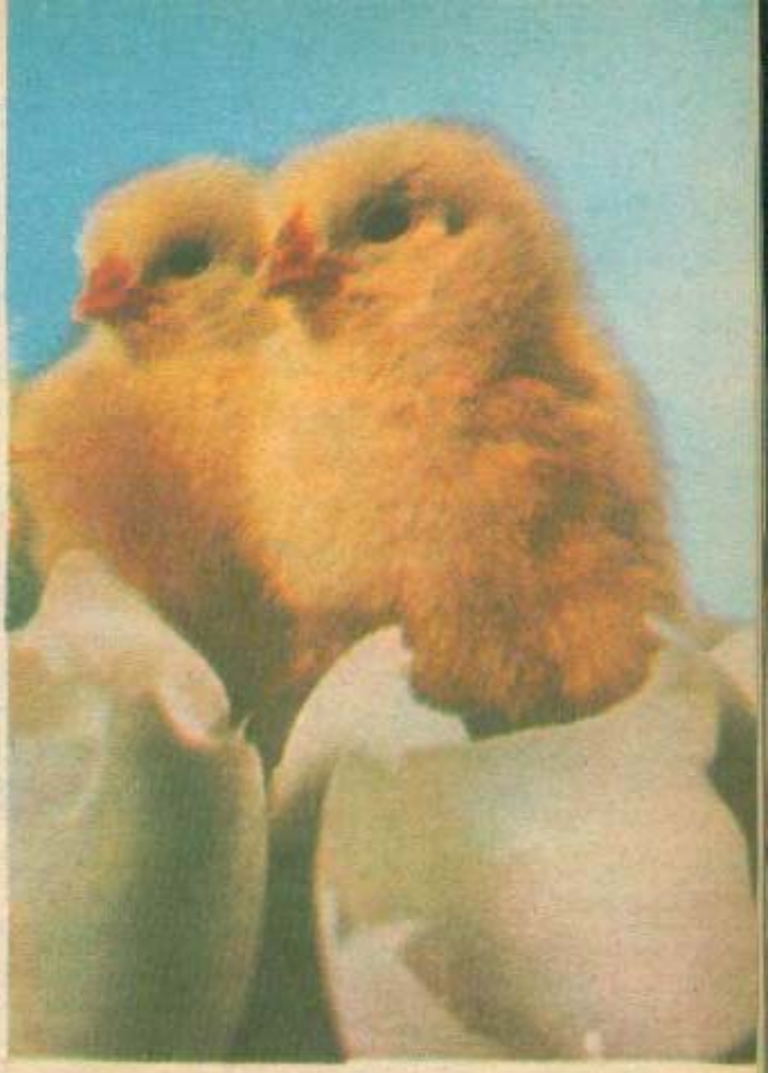

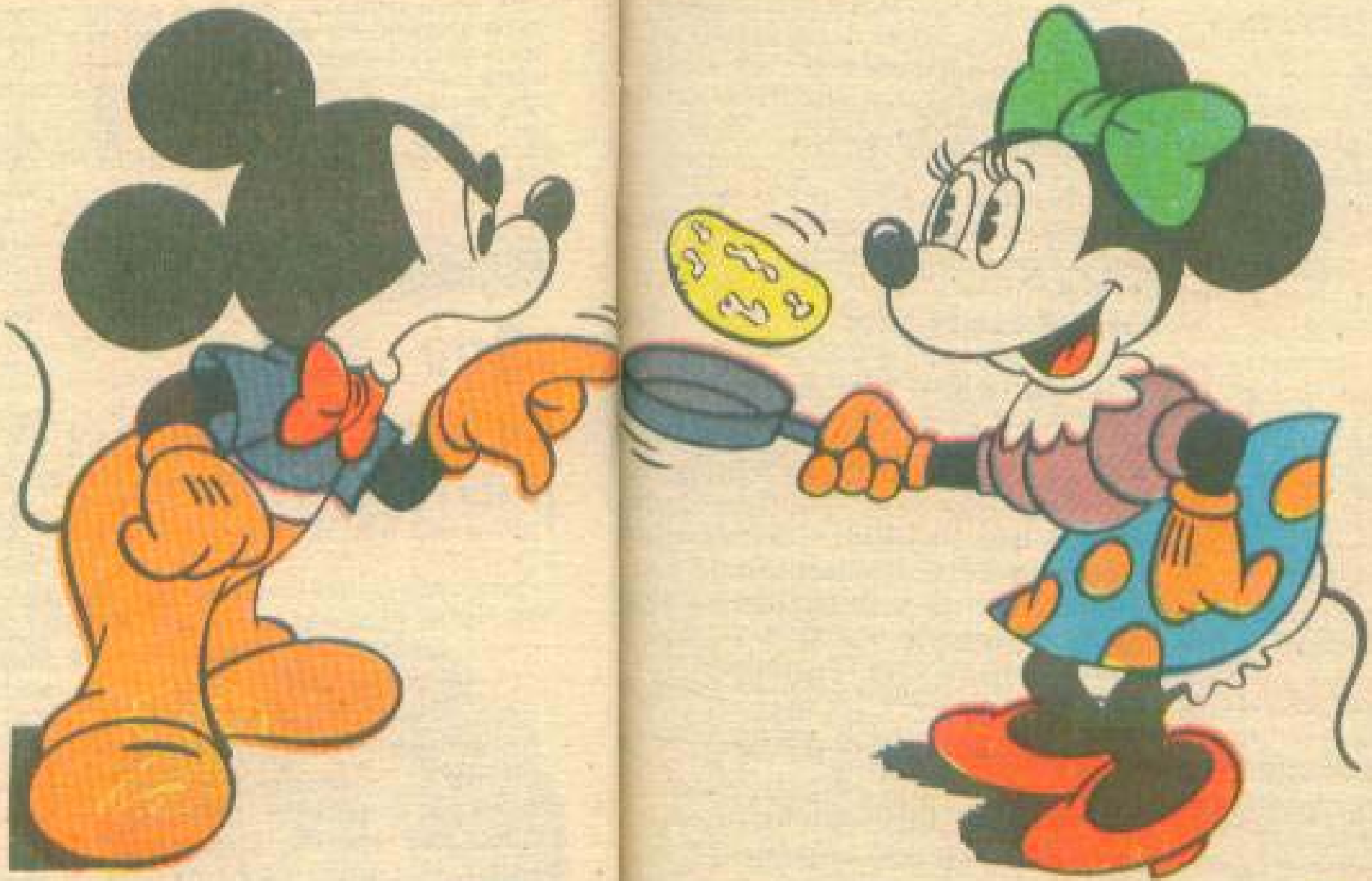

PENTRU VOI, COPII!

CE CONDUCE BĂIEȚELUL?

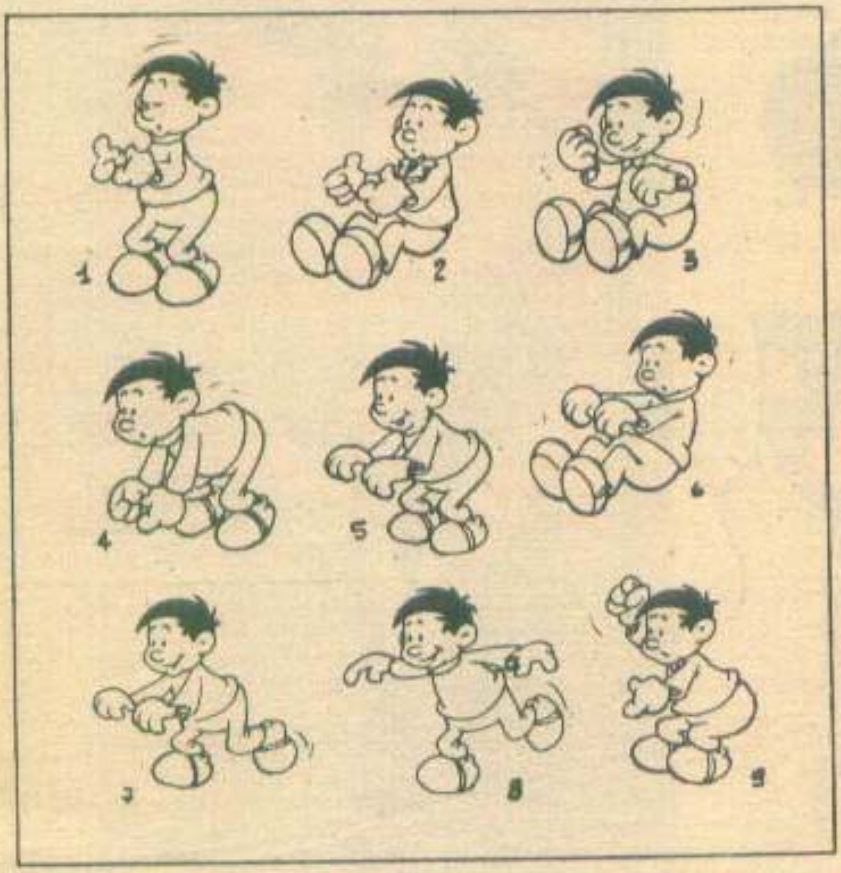

Care sînt mijloacele de locomoție folosite de băiețel în fiecare dintre aceste imagini?

PÎNZA DE PĂIANJEN

Firele care formează interiorul unei pînze de păianjen sînt excepțional de elastice și sînt acoperite, la mici intervale, de bile minuscule lipicioase. S-a calculat că o pînză de păianjen de mărime obișnuită conține 87 000 de asemenea bile, iar o pînză mai mare, avînd un diametru de 28—35 cm, conține 120 000. Păianjenul are nevoie de numai 40 de minute pentru o asemenea operă.

Șoriceii

Găsiți umbra fiecăruia dintre șoriceii albi. Dar atenție: un șoricel nu are desenată umbra. Știți care dintre ei?

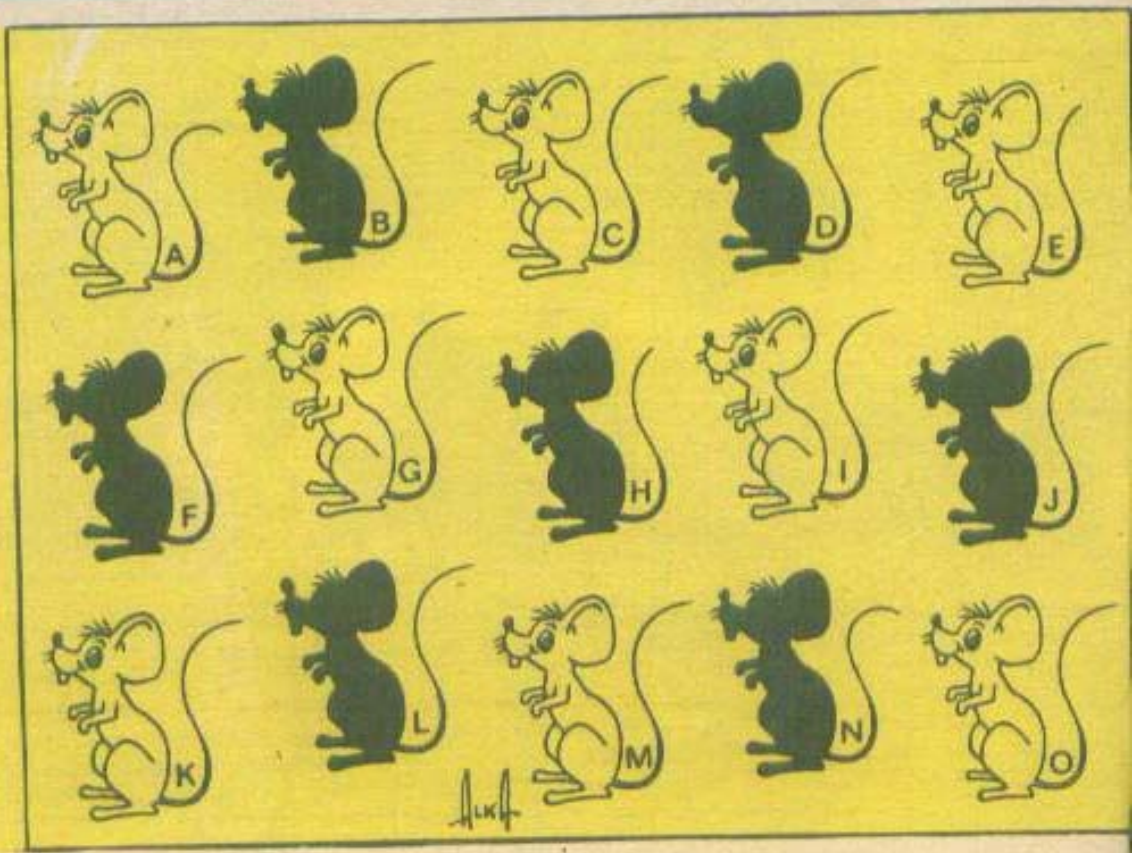

Familia și comunitatea

SUPLIMENT

Terapii neconvenţionale în actualitate

Dacă arsenalul terapeutic rezolvă o mare parte dintre bolile somatice şi psihice, dacă vaccinările au însemnat saltul spectaculos în medicina profilactică, mai sînt încă multe de realizat în ceea ce priveşte optimizarea relaţiilor interpersonale pentru corectarea unor deprinderi comportamentale nocive, în vederea unei bune inserţii sociale. Un studiu O.M.S. relevă că peste 30 000 de americani suferă anual de pe urma efectelor secundare ale medicamentelor folosite abuziv. Numeroase cazuri de blocaj renal, de tulburări ale auzului şi văzului sau de depresiuni nervoase sînt provocate de „maladia medicamentoasă". Pe piaţa lumii apar anual 1 200 de noi medicamente, fapt care, în numele apărării sănătăţii oamenilor, o subminează. Zece la sută din maladiile ce reclamă spitalizarea sînt efectele secundare ale medicamentelor. Iată pentru ce extinderea terapiilor neconvenţionale, folosite atît în prevenirea şi tratarea unor îmbolnăviri psihosomatice cît mai ales în completarea terapiei recuperatorii, este absolut necesară.

Terapia ocupaţională

Din multiplele căi de recuperare, „terapia ocupaţională", ocuparea timpului liber, are menirea să deştepte interesul bolnavilor pentru activităţi oarecare şi pe acest principiu s-au edificat: playterapia, artterapia, cultterapia, kinetoterapia etc. Efectele recuperării în cadrul ergoterapeutic au un sens mai larg, ştiindu-se că inactivitatea prelungită a unor subiecţi îi face să-şi piardă antrenamentul la efort şi chiar aptitudinile psihomotorii.

Terapia ocupaţională stimulează încrederea şi personalitatea lor firească. În condiţii de lucru este organizat un program dirijat, în care se constată capacitatea şi înclinaţiile persoanelor respective. Aceasta face ca reinserţia în viaţa socială, economică şi profesională să se facă lesne. Terapia ocupaţională şi ergoterapia au fost introduse pentru prima oară în psihiatrie, sub forma muncii manuale, pentru rolul lor de reechilibrare a psihicului.

Terapia prin joacă

Playterapia, sau terapia prin joacă, s-ar părea la prima vedere că s-ar adresa numai copiilor, totuşi ea este la fel de binevenită şi utilă în cazul multor adulţi, deoarece joaca face parte din nevoile cu care omul se naşte şi nu-l părăseşte niciodată, îmbrăcînd diverse forme. Joaca stimulantă, competitivă, în care evoluţia are uneori efecte spectaculoase, joaca sau jocurile mobilizatoare reeducă anumite gesturi, care se adresează tuturor categoriilor de boli invalidante, permiţînd să se stabilească capacităţile restante ale bolnavului. Mergînd de la joaca în apă, atît de recomandată şi pentru buna dispoziţie pe care o creează şi pentru efectul benefic al recuperării prin mişcările mult înlesnite de apă, jocul în apă cu mingi colorate, cuburi asigură copiilor o recuperare în foarte multe afecţiuni neuromotorii.

De asemenea, indicate sînt jocurile sportive miniaturizate, cum sînt minifotbalul, ping-pong-ul, biliardul, popicele, precum şi jocurile mecanice acţionate cu ajutorul unor tije cu mînere, exerciţiu deosebit de relaxant, atractiv şi care fascinează ore în şir tot felul de pacienţi.

Terapia artelor

Prin artterapie, folosită în tratamentul neconvenţional al unor boli, se înţelege un grup mai mare de activităţi: pictură, decoraţiuni pe materiale de tot felul, desen artistic, confecţionarea de obiecte de artizanat, jucării, păpuşi, mărţişoare, ilustrate festive etc. Practicarea lor presupune preocupări şi aptitudini artistice, simţ dimensional şi cromatic, conferind satisfacţii şi constituind atît o adevărată psihoterapie, cît şi reeducarea unor deficienţe motorii, în special ale membrelor superioare, sau în cazul unor boli infirmizante, cu imposibilitatea autonomiei deplasării.

Autopsihoterapia

Dozarea emoţiilor constituie, de asemenea, o importantă autoterapie. Viaţa psihică a omului reprezintă un sistem extraordinar de complex, realizat de către scoarţa cerebrală, aceasta din urmă apărînd ca un organ specializat al comunicării informaţionale de tip psihic. Una din componentele de bază ale sistemului psihic o constituie afectivitatea, acea capacitate a individului de a resimţi emoţiile şi sentimentele pe fondul afectiv specific fiecăruia. Diapazonul stărilor emotive este foarte larg şi rezultă din procese fiziologice profunde, declanşate de un întreg lanţ de reacţii biochimice în organismul uman. Emoţia puternică pune în mişcare posibilităţi ascunse, nebănuite ale organismului, bucuria îl ajută pe om să depăşească obstacolele, în schimb, tristeţea, teama îi distrug sau reduc energia vitală. De încărcătura emoţională depind adesea capacitatea noastră de muncă şi sănătatea.

În medicina psihosomatică, în psihiatrie, dar şi în medicina generală, emotivitatea unui pacient, intensitatea stărilor sale emoţionale, după un stimul, au un rol deosebit de însemnat, dat fiind că valorile tensionale, ritmul cardiac şi respirator, ba chiar constante biologice, ca glicemia, timpul de cicatrizare, depind de emotivitate, aşa cum tot de ea depinde adesea şi succesul unei intervenţii chirurgicale.

Igiena relaţiilor interpersonale

Îndeminarea omului de a se deconecta de emoţiile negative şi de a se reechilibra pe calea gîndirii raţionale şi a voinţei, prin asigurarea unei atmosfere tonice şi optimiste la locul de muncă şi în familie, reprezintă o garanţie nu numai pentru o bună dispoziţie, ci şi pentru o bună sănătate. Igiena relaţiilor interpersonale acasă, în societate, la locul de muncă este un necontestat factor de longevitate.

După unele centre de cercetări gerontologice, vîrsta tînără ar trebui să fie pînă la 70 de ani, maturitatea între 70 şi 100 de ani, iar peste 100 de ani se consideră grupa celor în vîrstă. Omul trebuie să trăiască conform ceasului său genetic, în medie, în jur de 110—130 de ani, iar teoretic poate ajunge şi depăşi chiar 150 de ani.

Concluzia care se desprinde în primul rînd din aceste cîteva constatări este de a ne feri de supraîncărcări emoţionale. Singurătatea, teama, neplăcerile, durerea sau ura îndelungată, tristeţea pot favoriza îmbolnăvirea organismului. Trebuie să învăţăm să ne conducem universul propriilor noastre sentimente.

Dr. MIOARA MINCU

La ce vîrstă se operează pe inimă?

În Clinica de chirurgie cardiovasculară „Fundeni" ai sentimentul că trebuie să mergi cu sfială, să mergi uşor pentru ca să nu tulburi încordarea şi dăruirea cu care, sub cupole de luminj, specialişti cu renume mondial operează! În laboratoare se testează aparatura proiectată şi realizată în clinică, în unele săli speciale se supraveghează bolnavii operaţi, în altele se ţin cursuri.

L-am rugat pe prof. dr. docent **IOAN POP D. POPA**, şeful clinicii, să dezvăluie, pentru început, cititoarelor noastre preocupările actuale şi intenţiile pentru anul 1989 ale colectivului pe care îl conduce.

— Foarte complexă, munca noastră se va desfăşura şi în acest an pe linie medicală, de învăţămînt, cercetare şi valorificare. Referitor la activitatea de specialitate, vom încerca să rezolvăm cît mai multe cardiopatii congenitale ale copilului mic. Se înţelege că grija noastră este ca toţi copiii ce se nasc cu malformaţii congenitale de cord să fie operaţi la nivelul pretenţiilor internaţionale. Creşterea debitului operator în această specialitate va spori cu mult în anul viitor, pentru că în afara centrelor existente (Fundeni, Tg. Mureş, Spitalul Militar Central), intenţionăm să mai deschidem alte două centre la Cluj-Napoca şi Timişoara, cel mai tîrziu pînă la sfîrşitul acestui an. Aşadar, un număr mai mare de pacienţi va beneficia de tratamentul de specialitate al suferinţelor lor cardiace.

În domeniul cercetării, vom continua să dezvoltăm implantologia, deci folosirea materialelor artificiale pentru înlocuirea unor organe bolnave în corpul omenesc. Mă refer la valvele biologice, arterele artificiale pentru refaceri de flux sanguin în poziţie anatomică sau extraanatomică, aţa şi diferite aparate pe care le-am realizat în cadrul clinicii noastre. Nu ar trebui să enumăr pe ultimul loc valva mecanică, concepută şi executată împreună cu ing. C. Stănescu.

Pe linie de învăţămînt am reuşit să dezvoltăm interesul pentru specializare în chirurgia cardiovasculară. Va fi preocuparea noastră de frunte în anul viitor, care va continua, aş putea spune, la acest sfîrşit şi început de mileniu, întrucît bolile cardiovasculare, în prezent, ocupă locul întîi în patologia internaţională. În ce priveşte valorificarea cercetărilor noastre, am reuşit să realizăm aparatură şi materiale pe care le aduceam din import şi, mai mult, care sînt cerute acum pe pieţele externe. Consider că în felul acesta colectivul pe care îl conduc, format din specialişti de mare valoare, răspunde cu mult ataşament politicii sanitare a partidului şi statului nostru.

— Ce ar trebui să ştie mamele pentru depistarea precoce a bolilor cardiovasculare la copii?

— În ceea ce priveşte copiii mici cu malformaţii congenitale de cord, noi îi operăm din primele zile de după naştere şi, dacă este nevoie, pînă la vîrsta de 16 ani. În principiu însă, mamele trebuie să ştie că orice copil care oboseşte, la care, ascultînd pe zona precordială, aude nişte zgomote, copii care se plîng de dureri.

(Continuare în pag. 108)

Ale sufletului vii ferestre

Indiscutabil, omul, această săgeată urcînd a unei sinteze biologice, este cel mai complicat și nuanțat dintre toate învelișurile succesive ale vieții. Iată, de exemplu, ochii, aceste organe minuscule, care, la adultul sănătos, nu depășesc greutatea de 6—8 g și diametrul de 2 cm și care se comportă ca și cum celălalt n-ar exista. Constituindu-se într-o extraordinară perfecțiune a materiei vii, proprietatea fundamentală a ochilor constă în impresionabilitatea față de lumină. Lumina se reflectă din orice. Orice obiect netransparent respinge razele luminoase ce cad asupra lui. Aceste raze, cînd ajung la ochi, sînt mai întîi „frînte" și concentrate într-un singur loc de către cornee. În spatele corneei se află irisul — discul circular și colorat în negru, căprui, verzui, albastru sau cenușiu, străbătut de pupilă. Trecînd de iris, razele luminoase ajung la această perfecționată lentilă biconvexă, alcătuită, firește, din substanță organică ce este cristalinul și care va frînge și va focaliza și mai mult razele luminoase decît a putut să facă acest lucru corneea.

Cristalinul este acela care face posibilă așa-numita acomodare a ochiului, respectiv fixarea privirii la diferite distanțe. În continuare, razele luminoase ajung la retină, acest țesut deosebit de receptiv pentru lumină. Și, ca un detaliu, pe fiecare milimetru pătrat de retină din ochiul uman se află în jur de 400 000 de celule fotoreceptoare. Ochiul deține aproximativ 130 milioane de celule fotoreceptoare cu bastonașe și 7 milioane de celule fotoreceptoare cu conuri. Funcția acestor celule este de a înregistra chimic, prin descompunerea anumitor pigmenți, mesajele luminoase venite din exterior și de a le retransmite creierului, sub forma unui „curent electric", prin intermediul a circa un milion de fibre optice, pe care le cuprind nervii optici. Impulsurile curentului electric menționat vor informa un creier orb despre extraordinarele posibilități ale luminii și ale lumii căreia aceasta i-a dat viață.

Ochiul reflectă însă în aceeași măsură și lumea interioară, gîndurile și sentimentele ce o caracterizează fiind

La ce vîrstă se operează pe inimă?

(Urmare din pag. 107)

cianotici, vineți la buze, copii care nu participă la joaca colegilor lor, nu cîștigă în greutate, obosesc fără motiv, în inima acestora se petrece un disconfort, inima lor este în suferință. Sigur, asemenea copii pot beneficia de tratament medicamentos la început, dar acesta nu trebuie prelungit prea mult, pentru că, dacă se pierde momentul operației, acești copii devin suferinzi cu alte organe, care se îmbolnăvesc ca urmare a bolii de inimă. Spre exemplu, hipertensiunea pulmonară, declanșată pe o afecțiune cardiacă, atunci cînd inima se operează tîrziu, nu se mai vindecă. Pe inimă și pentru inimă sînt operații și tratamente ce se fac în perioada preșcolară — 3, 4, 5 ani —, excepție făcînd doar cîteva boli ce se operează la vîrsta de 10 ani. Lăsați fără intervenții pînă la 10—16 ani, acești copii devin practic niște invalizi prin suferințele altor organe ce se pot îmbolnăvi pe aceeași bază. Odată ce s-a luat hotărîrea unei intervenții chirurgicale asupra unor boli congenitale ale inimii și vaselor, foștii bolnavi devin perfect sănătoși. Astfel, se fac intervenții ce închid defecte de sept ale unui canal arterial, ale unui defect de sept interventricular etc., făcînd posibil ca foștii bolnavi să fie apți pentru orice fel de muncă în viața adultă și pînă la vîrstă înaintată.

Adolescența, la rîndul ei, are, am putea spune, o patologie specifică, sau numai declanșată în adolescență, pentru că ea se produce în vremea copilăriei. Netratarea corectă a unui reumatism, a unor suferințe dentare, a unor infecții de focar amigdaliene, faringiene îmbolnăvesc indirect inima.

Noi operăm destul de multe cazuri și la vîrsta adolescenței, ca urmare a unor suferințe netratate deloc sau tratate incorect în vremea copilăriei. În ce privește temeile, grija deosebită pentru igiena corporală, igiena alimentației, a danturii, igiena intimă este deosebit de importantă pentru înlăturarea unor suferințe ce pot să apară ulterior la nivelul inimii lor și al vaselor. Am vorbit mai mult despre îngrijirile ce le dăm copiilor. Majoritatea însă a celor ce apelează la noi sînt adulții, la care diversele infecții, tulburări degenerative, dismetabolice produc îmbolnăviri ale inimii, acest cel mai vital dintre organele corpului uman.

din acest punct de vedere o autentică oglindă a sufletului. Prin intermediul acestei oglinzi, ne putem insinua în intimitățile vieții interioare, în unghere ale acestei lumi pline de necunoscute și de mistere. Goethe avea o profundă antipatie față de oamenii care purtau ochelari. „Ce pot să știu despre un om căruia nu-i văd ochii cînd îi vorbesc — spunea titanul de la Weimar —, despre omul care are oglinda inimii sale voalată prin două bucățele de sticlă care mă orbesc?".

Forța extraordinară a ochilor rezidă într-o anume magie, de care ne lovim în muzee și pinacoteci, unde ne simțim urmăriți de privirea vie a diverselor personaje.

Lumina ochilor se confundă cu însăși viața. Tradiția spune că statuile vechilor greci erau private de ochi și, în plus, aveau picioarele frînte, tocmai în scopul de a se evita posibila lor însuflețire. Pe calea legendei, aflăm despre un vechi pictor chinez că își realiza personajele cu atîta veridicitate și expresie încît îi era teamă ca acestea să nu părăsească pînzele și, ca atare, le lăsa ochii nepictați.

Cunoaștem cu toții privirea pătrunzătoare, scrutătoare sau catifelată care mîngîie, privirea rece, privirea inteligentă, malițioasă sau dură, drăgăstoasă sau, dimpotrivă, ostilă, strălucitoare sau opacă etc. O privire își atinge valorile sale maxime, simbolice, atunci cînd se încrucișează cu o alta. În acest moment, afectele și cunoașterea comunică între ele. Psihofiziologia vederii este incomparabil mai interesantă decît este fiziologia ei.

În faptul de a ști să privești stă secretul diagnosticului fulger al marilor clinicieni, al privirii încărcate de responsabilități și geniu a marilor strategi. S-a demonstrat că ochiul feminin poate să remarce într-o singură clipă o mulțime de detalii care îi scapă bărbatului; cu alte cuvinte, privirea femeii și capacitatea ei de a vedea sînt mai agere și mai cuprinzătoare. În plus, ochiului feminin îi este proprie particularitatea de a reține mai mult timp o imagine. Ele, femeile, suportă mai bine lumina puternică și văd mai bine în condiții de semiobscuritate, suportă mai ușor decît bărbații radiațiile portocalii, ca și pe cele roșii. Ochii, aceste autentice „ferestre ale sufletului și organismului uman", oferă posibilitatea diagnosticării unor boli. Aceasta constă în studierea modificărilor constatate pe iris. Se pare că fiecărui organ al corpului omenesc îi corespunde o anumită zonă din această membrană, zonă care apare modificată în ipoteza că respectivul organ este bolnav, modificare ce constă din schimbarea culorii, reliefului și consistenței sale.

Cunoscutul oftalmolog sovietic Feodor Romasov a ajuns la concluzia că celulele cromatofoare ale irisului alcătuiesc și niște canale de comunicare dintre diferite organe din corp și centrii nervoși din creier. Dacă vreunul din aceste organe este bolnav, el va „bombarda" cu anumite impulsuri zona de pe iris pe care se proiectează respectivul organ, schimbîndu-i aspectul.

ARCADIE PERCEK

Pînă la sosirea medicului sau în caz de...

Nevralgii: oricare ar fi localizarea acestora — dentare, faciale, intercostale —, durerile nevralgice sînt datorate unui nerv care a fost iritat. Suveran este uleiul de mușețel, cu care se masează locul dureros și pe care se aplică apoi un fular cald. În caz de migrene, dureri de cap, fruntea și ceafa bolnavului se masează cu ulei de mușețel. Tot cu ulei de mușețel se face un masaj ușor pe locul dureros cauzat de o entorsă. Cînd durerile de natură reumatică s-au plasat pe coloana vertebrală, se folosește la masaj uleiul de mentă. Uleiul din flori de coada șoricelului se utilizează pentru cicatrizarea rapidă a urmelor lăsate de arsuri.

Uleiul din maghiran simplu, sau în amestec cu cel din flori de coada șoricelului, alină durerile articulațiilor atacate de reumatism. Infuzia puternică de cuișoare sau uleiul extras din cuișoare se folosește pentru calmarea durerilor cauzate de abcese dentare sau de carii.

Crampe: în afara îmbolnăvirilor infecțioase, crampele pot fi cauzate de scăderea calciului, a magneziului sau a potasiului în sînge. Dacă pierderile de potasiu se datoresc utilizării medicamentelor diuretice, neuroleptice, regimurilor de slăbire drastice, completarea respectivului mineral, reechilibrarea deci, se va face cu produse alimentare ca: struguri, caise, portocale, lapte.

Balonări: persoanele care suferă de balonări sînt persoane care au obiceiul de a mînca repede, de a vorbi în timpul mesei și mai ales cele care nu mestecă suficient alimentele respective. După mese, acestea au stări de somnolență, de presiune în zona stomacului, de apăsare precordială. Ca tratament se folosesc cu succes uleiurile extrase din: cimbru, rozmarin, mentă, anason și fenicul. Acestea se găsesc în magazinele „Plafar", extrase prin metode și instalații speciale din respectivele plante. Uleiurile respective se combină în părți egale de cîte cinci grame din fiecare și se solubilizează în alcool de 90 de grade, cu care se completează pînă la un total de 60 cm cubi, apoi se combină și cu 30 cm cubi de suc de ridiche neagră. Din flaconul de 90 de grame, deci, se vor lua după mese, de trei ori pe zi, cîte 25 de picături din respectivul amestec în puțină apă. După tratamentul de o lună de zile, se face o pauză de două luni și se repetă de 2 ori.

VALERIU MANTA

ASPIRINA — un medicament atît de vechi și totuși nou

Efectele antitermice și analgetice ale aspirinei sînt cunoscute din anul 400 î.e.n., descoperirea sa datorîndu-se însuși lui Hippocrate. El, părintele medicinei, recomanda folosirea pulberei de coajă de salcie pentru scăderea febrei, iar femeilor „ajunse la soroc", pentru alinarea durerilor nașterii, le spunea să mestece frunze de salcie. După trecerea a peste două milenii, observația lui Hippocrate se confirmă, cînd, în anul 1827, francezul Leroux reușește să izoleze din coaja salciei albe salicina, principiul activ responsabil de efectele terapeutice „miraculoase". Din salicină s-a obținut abia în 1835 acidul salicilic, precursorul aspirinei de astăzi. Acidul salicilic se obține însă și din alte plante: muguri de plop, de iasomie, din vișine, prune, măsline și mai ales din planta cunoscută în popor sub numele de taula.

În terapeutica afecțiunilor umane, aspirina a intrat din anul 1899. De altfel, se pare că nici acum lungul drum al aspirinei nu s-a încheiat, deoarece s-a insistat îndelung pe ideea găsirii unei surse mai bogate și mai ieftine de materie primă care să servească la prepararea medicamentului. Un grup de chimiști germani, condus de Adolf Koble, obține în 1968 aspirina și prin sinteză, din huilă. Pe piața mondială, consumul de aspirină este imens. Numai în S.U.A. se produc și se consumă anual 12 000 tone de aspirină.

Coordonate, cercetările vechi și noi asupra aspirinei, acest medicament al lumii întregi, evidențiază următoarele acțiuni benefice:

— aspirina are efect antitermic cert, rapid și eficient datorită acțiunii sale asupra mecanismelor de reglare termică din creier. Face să crească debitul de sînge periferic și transpirația;

— prin acțiunea sa inhibantă asupra centrilor nervoși din creier, aspirina alină durerile de cap, musculare și articulare. Folosită repetat, aspirina este printre puținele medicamente care nu prezintă riscurile dependenței. Cercetătorul britanic Fain a lămurit procesul intim prin care aspirina combate durerile localizate la cele mai diverse aparate și organe ale corpului uman. Astfel, în 1971, el a precizat că aspirina împiedică formarea prostaglandinelor (acizi grași ciclici),

răspunzătoare de senzația de durere percepută de bolnav;

— aspirina are efect antiinflamator în unele forme de reumatism acut sau cronic. De asemenea, medicamentul favorizează eliminarea acidului uric în exces la bolnavii cu gută. Mai mult, aspirina combate — prin mecanisme încă neelucidate — sterilitatea masculină. De asemenea, deprimă acțiunea antimicrobiană a leucocitelor.

Așadar, pentru multe din calitățile sale, aspirina ocupă un loc de frunte în terapeutica medicală. Grupuri de cercetători din diverse părți ale globului au studiat efectele aspirinei în prevenirea accidentelor cardiovasculare (infarct de miocard, hemoragie cerebrală). Luată în doză mică (1 tabletă pe zi sau chiar la două zile) timp îndelungat, aspirina reduce cu 20-50 la sută riscul atacurilor de cord. Cercetători de la Universitatea Harvard (S.U.A.) au făcut un experiment timp de 5 ani pe un lot de 22 000 de voluntari. Rezultatele au fost publicate în 1987 în revista de specialitate „New England Journal of Medicine". S-a demonstrat astfel că aspirina se opune aglomerării și conglomerării plachetelor sanguine. Probabil că în același mod, aspirina împiedică declanșarea crizelor de migrenă. Pentru efectul său vasodilatator, aspirina se recomandă și în tratamentul cardiopatiei ischemice dureroase. Pe un alt mare lot de bolnavi, profesorul francez Leroux a ajuns la concluzia că, după o doză zilnică de aspirină (1 tabletă pe zi), riscul apariției accidentelor vasculare scade cu 30 la sută față de un lot martor. Un oftalmolog de la Universitatea Yale (S.U.A.) susține că aspirina acționînd asupra unei enzime care ar favoriza acumularea de sorbitol în cristalin previne apariția cataractei.

În experiențele pe animale, aspirina poate să încetinească și chiar să oprească dezvoltarea unui proces tumoral malign.

Ca orice noi descoperiri, recentele efecte atribuite aspirinei au declanșat în lumea medicală controverse, făcîndu-i pe unii cercetători sceptici, încurajîndu-i pe alții. Aceiași cercetători au pus însă în evidență pe lîngă avantajele aspirinei și riscurile administrării ei în mod nejudicios. Astfel, luată atunci cînd nu trebuie sau în doze necorespunzătoare, aspirina poate cauza intoxicații acute grave (uneori mortale), eroziuni ale mucoasei digestive, ulcere ale stomacului etc.

Așadar, efectele salutare pe care le dovedește acest medicament, pe de o parte, și incidentele pe care le poate produce în cazul nerespectării contraindicațiilor, pe de altă parte, constituie cele două fețe ale aspirinei, de care trebuie ținut cont ori de cîte ori se apelează la acest medicament atît de vechi și totuși nou, atît de cunoscut, dar și de necunoscut!

Dr. OCTAVIAN POPESCU

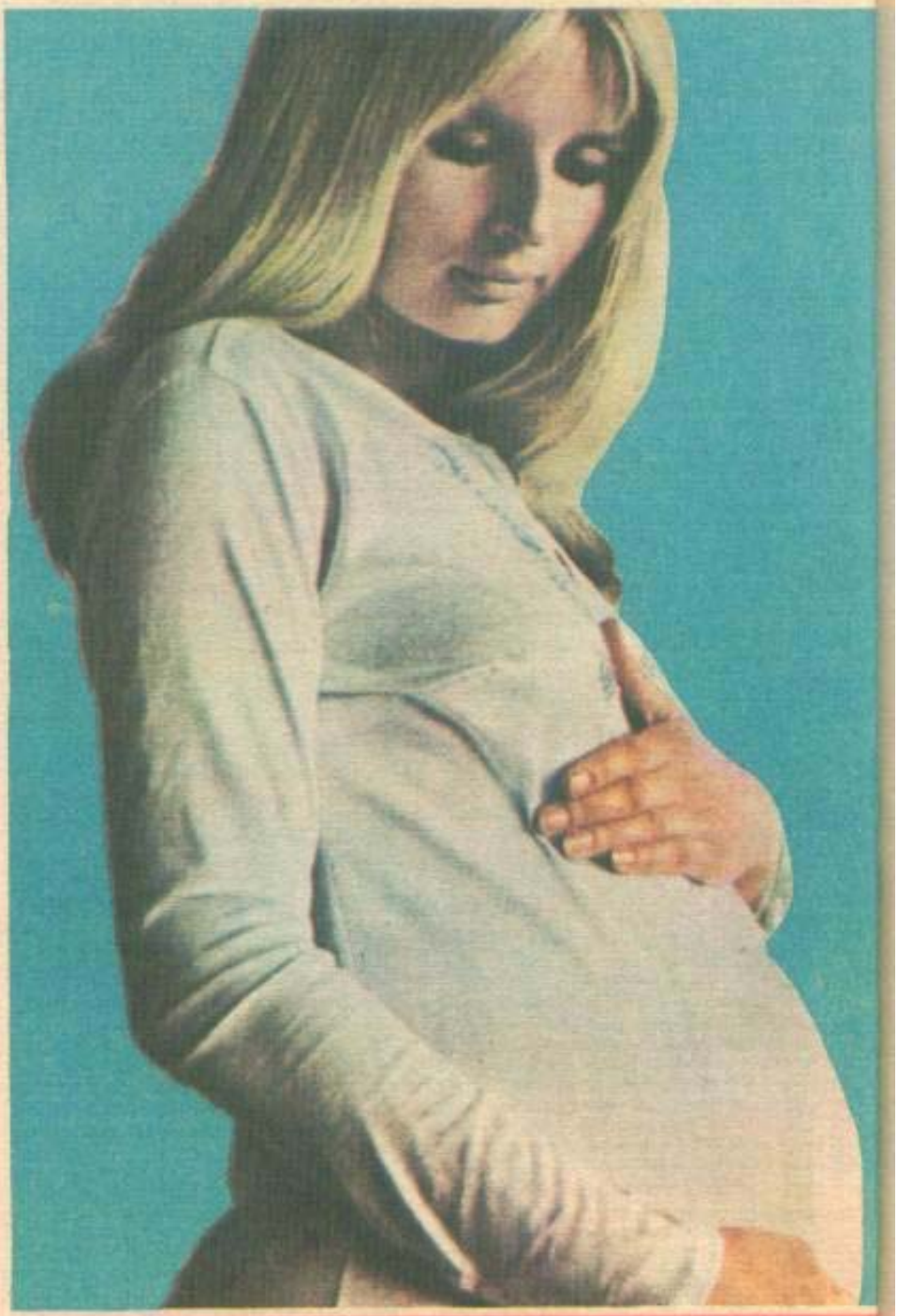

O mamă precaută, un copil sănătos

În orice tînără familie, dorința firească de a aduce pe lume un copil normal, sănătos din punct de vedere fizic și psihic, impune din partea părinților, și în mod special din partea mamei, un plus de grijă pentru propria ei sănătate.

Este știut că femeia gravidă are o mare labilitate psihică, trecînd ușor de la stări de apatie la stări de agitație, nervozitate, impulsivitate, dînd uneori impresia de egocentrism. Este vorba, de fapt, numai de o preocupare intensă în legătură cu sarcina, de o trăire afectivă puternică legată de copilul așteptat. Atît viitoarea mamă, cît și cei din jurul ei trebuie să păstreze un climat blînd, afectiv, care să favorizeze menținerea psihicului femeii gravide într-o stare afectiv po-

zitivă. Ea trebuie să simtă că este înțeleasă, înconjurată de dragoste, să aștepte calmă și bucuroasă fericirea de a deveni mamă, și aceasta cu atît mai mult cu cît s-a demonstrat că emoțiile negative, neînțelegerile în familie, frica, nervozitatea influențează în rău nu numai sănătatea femeii gravide, dar și pe cea a fătului. Substanțele eliberate în organismul femeii ca urmare a unei stări de stres sînt resimțite nociv și de către făt, influențînd negativ și dezvoltarea acestuia.

Deosebit de important pentru nașterea unui copil sănătos este ca viitoarea mamă să renunțe la obiceiul de a fuma. Este de multă vreme știut că intoxicația tabagică la femeia gravidă poate duce la avorturi spontane repetate, nașteri premature sau feți malformați, nașteri la termen cu feți cu greutate mult mai mică decît ai mamelor nefumătoare. Acești feți sînt de multe ori mai fragili, se adaptează mai greu la viața extrauterină și dau un procent mai mare de mortalitate în prima lună de viață. Dacă femeia abandonează fumatul la începutul sarcinii, nașterea este comparabilă cu a nefumătoarelor. S-a constatat că fumătoarele nasc copii cu 200-500 g mai puțin în greutate decît cei născuți din mame nefumătoare. Această încetinire în ritmul de dezvoltare al fătului se datorește în principal oxidului de carbon care se degajă în momentul arderii țigării și care, inhalat de mamă, este transmis fătului. Mai nociv decît tutunul s-a dovedit a fi alcoolul în exces. El determină tulburări grave de reproducere, fiind un toxic hepatic și al sistemului nervos cu repercusiuni asupra bunei funcționări și a celorlalte organe și sisteme din organismul gravidei. Alcoolul trece cu mare ușurință din sîngele mamei în al copilului, putînd duce la complicații grave: avort, moartea fătului în uter, complicații hepatice sau nervoase.

Cît privește ușurința cu care unele persoane își administrează singure medicamente, acesta este un lucru foarte periculos și contraindicat chiar în afara sarcinii, și cu atît mai mult cînd substanțele medicamentoase vor acționa asupra organismului fetal, atît de receptiv și de sensibil. Orice substanță medicamentoasă introdusă în corpul mamei va influența sigur și fătul. De multe ori, doza necesară pentru mamă este uriașă pentru făt și devine nocivă. Pe de altă parte, fătul, fiind un organism în dezvoltare, poate fi influențat de medicament și în sensul apariției unor malformații.

În concluzie, aducerea pe lume a unui copil sănătos este condiționată nu numai de sănătatea părinților, dar și de igiena vieții dusă de viitoarea mamă pe toate planurile.

Dr. VIOLETA DUMITRACHE

Iubirea fără de sfîrșit

Iubirea aceasta este fără de margini! Încărcată de miracol, unică, neschimbată, se împlinește mereu de milioane de ani la fel, definind semnul măreț și durabil al trecerii noastre prin viață. Taină apărată cu strășnicie, cu dragoste și candoare, copilul ce se-nfiripă păstrează, vreme de nouă luni, un duios și copleșitor dialog cu organismul mamei sale și vine pe lume strigîndu-și victoria vieții!

Cu ce potențial biologic însă se nasc copiii dv., ce evoluție intimă vor avea ei și mai ales cît de mare le va fi speranța lor de viață în ani? Înfrigurate și nerostite, întrebările acestea se rostogolesc în sufletul tinerei mame. Această față nestiută a vieții adusă pe lume depinde de sănătatea avută de ei, părinții, de felul în care ei percep și aplică „riguroasa igienă a vieții de familie". Definiția aceasta presupune sănătate fizică și psihică, inserție socială bună, alimentație științifică, forță de apărare față de orice îmbolnăviri.

Pentru sănătatea copiilor ce-i vor naște, părinții trebuie să aibă deci certitudinea unei depline sănătăți a lor, a unei ereditări fără încărcătură patologică. Nu pot trăi pe lume, desigur, părinți care să nu-și vrea copii sănătoși și care să nu facă pentru aceasta tot ce depinde de ei!

Dezvoltarea intrauterină, procesul acesta de o uluitoare complexitate, se începe de la o unică celulă, rezultată din fuziunea unui ovul cu un spermatozoid. Evoluția copilului ce se va naște de aici începe și va respecta „ghidul" genetic prezent în acest minuscul început de viață. Aici sînt computerizate tot ceea ce va defini unicitatea viitorului om: sex, stare de sănătate, comportamente, durata vieții, totul... În perfecta lui organizare, oul însă poate cuprinde și unele erori: mutații genice și cromozomiale. În asemenea condiții, situația lui devine incertă: viitorul copil poate fi eliminat ori poate supraviețui, cu prețul unor malformații. Eroarea genetică este adusă de unul sau de ambii părinți, „răsărită" la un moment dat, după ce a stat ascunsă două-trei generații de mai înainte, ori s-a instalat brusc în celulele germinale ale unuia dintre părinți.

Cercetările au demonstrat însă că nu toate malformațiile congenitale sînt de natură genetică, analizele de laborator punînd în evidență numai 60 la sută dintre cazuri fundamentate pe această cauză. Restul malformațiilor congenitale, în special cele care nu se văd, se datorează unor factori de mediu, mai ales mediu intern, în care se dezvoltă copilul de la concepție pînă la naștere.

Tinerele mame trebuie să știe că perioada de graviditate prezintă particularități deosebit de complexe, de emoționante chiar. Pentru specialistul cu simțul nevoii de cunoaștere, această problematică a dezvoltării intrauterine este domeniul cu cele mai multe semne de întrebare. Ce se întîmplă acolo, în acea mică viață, în perioada de formare a țesuturilor, a organelor, cum vor evolua ele pînă vor deveni funcționale, apte de a se acomoda vieții extrauterine?

Aș vrea să mă refer nu la malformațiile genetice, ci la ceea ce familia, mama, ajutată de cadrele medico-sanitare, pot și trebuie să facă pentru a nu se ajunge la aceste malformații ale fătului.

În primul rînd se pune problema ca sarcina să fie dorită, să nu fie împiedicată prin nici un fel de manevre din partea nimănui, să nu fie agresionată prin medicamente, alimentație, stres, condiții de mediu, lipsă de igienă. Viitorii părinți trebuie să aibă convingerea că sarcina este o viață ce urmează să se manifeste ani și ani de zile și cu această viață ei trebuie să se comporte ca și cu oricare om ce trebuie apărat și îngrijit!

Perioada cea mai critică a fătului în viața intrauterină este cea a primelor trei luni de zile. Este vremea cînd se definesc țesuturile și organele și orice agresiune, de orice fel, poate avea influențe negative asupra fătului, pînă la declanșarea chiar a unor malformații congenitale. În timpul graviditații, să nu se folosească nici un fel de medicament, iar cînd sarcina are un început de tulburări patologice, terapia să fie condusă numai de medic. Organele și sistemele care se definesc sînt elemente care trebuie ajutate să se maturizeze în vederea nașterii. Foarte periculoasă în primele trei luni, dar și după aceea, este iradierea radiologică. Părinții trebuie să știe că în viața intrauterină, viitorului copil i se imprimă și trăsăturile comportamentale. Unii spun că chiar și unele cunoștințe. Așadar, o graviditate desfășurată pe un fundament de stres, indiferent de unde vine acesta — psihic, cauzat de toxice (alcool, tutun, cafea) — poate determina tulburări comportamentale ale copilului sau malformații care nu sînt de natură genetică.

Este pe deplin confirmat faptul că o sarcină supravegheată cu multă grijă are toate șansele să aducă pe lume un copil sănătos din toate punctele de vedere. Ar trebui să ajungem la un asemenea stadiu de cultură și educație sanitară încît luarea imediată în evidență a gravidei să fie ca o datorie de conștiință a mamei și deopotrivă a tatălui care vor avea copilul.

Este și acesta semnalul cert al începutului „iubirii fără de sfîrșit" a familiei pentru fiecare dintre copiii ce-i vor dărui vieții!

Conf. dr. ION LEMNETE

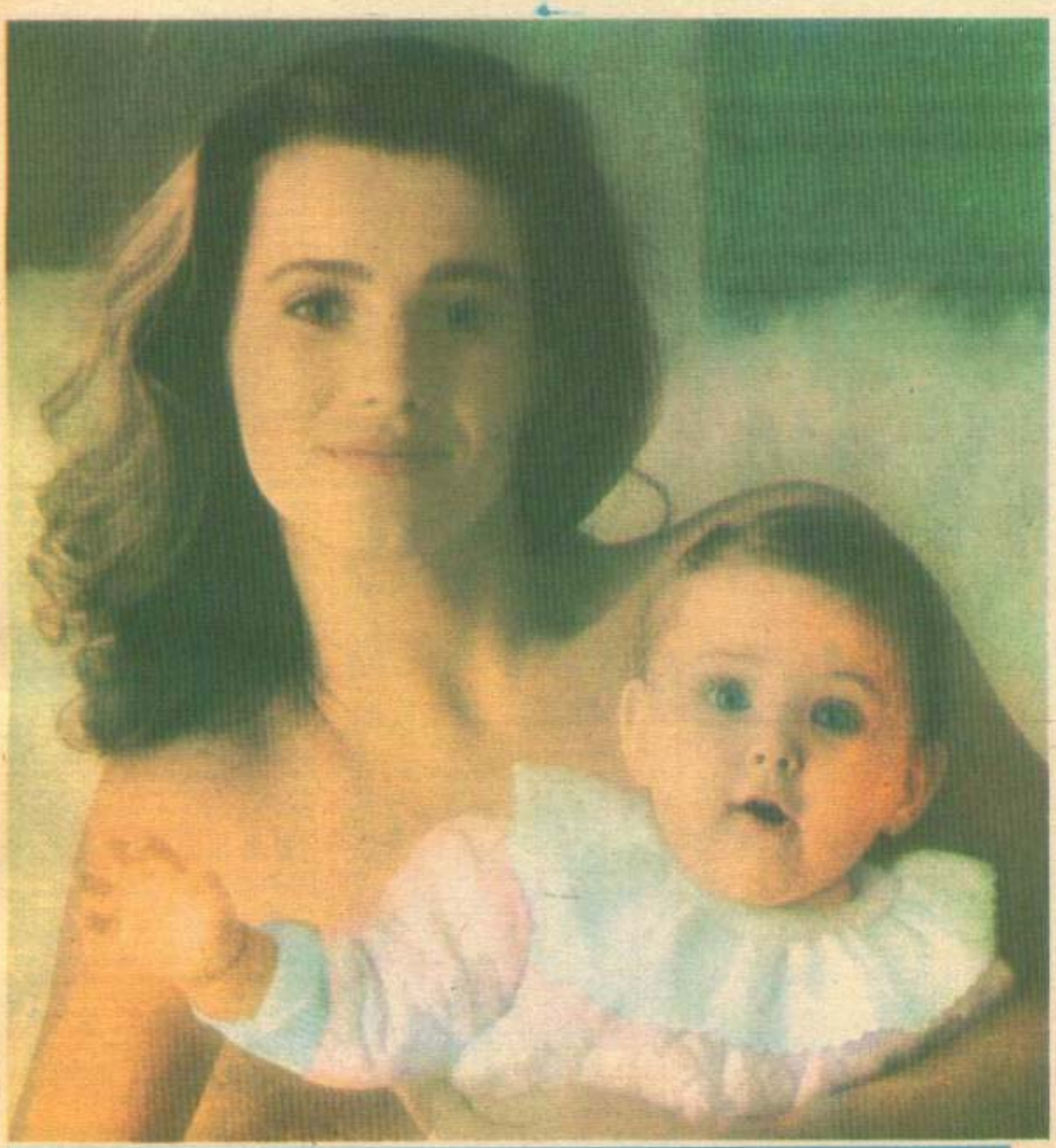

Neuitata dragoste maternă

Nu există mamă în lume care să poată uita dragostea care a înfiorat-o atunci cînd, pentru întîia oară, și-a așezat pruncul la sîn. Sublima clipă a legăturii de nedesfăcut dintre mamă și copil se stabilește pentru început atunci cînd el, pruncul, primește laptele mamei sale.

Puericultura contemporană pune pe același plan dragostea maternă și alăptarea lui la sîn. Dacă nu-și simte mama alături, dacă ea întîrzie cînd, neajutorat, o cheamă cu țipătul lui, dacă nu-i aude vorbele și înghinările de dragoste, fărîma de om își inhibă în primul rînd pofta de mîncare. Refuză să sugă dacă este neliniștit de ceva, dacă mama este nervoasă, ori nu o aude vorbind și, mai mult, „refuză" să mai ia în greutate. Cum simte el nevoia de dragoste maternă este greu de spus. Poate pentru educarea acestei incomparabile dragoste materne, puericultura contemporană

a reluat lupta în sprijinul „alimentației naturale" — alimentația copilului cu laptele mamei sale. Experiențele generațiilor au confirmat imposibilitatea substituirii totale a laptelui matern.

Sugarului aflat la prima vîrstă, mama îi oferă, prin laptele său, alimentul cu cea mai mare valoare biologică, în care raportul dintre proteine, glucide, lipide, enzime, anticorpi, vitamine, săruri minerale și oligoelemente este perfect adaptat posibilităților de digestie, nevoilor lui de creștere. Se știe azi că laptele de mamă conține produse înrudite cu cele elaborate de placentă în viața intrauterină, asigurînd astfel o continuitate a principiilor nutritive. În funcție de nevoile sale, pe lîngă compoziția laptelui proporția diferitelor componente ale acestuia se schimbă odată cu creșterea copilului. Este, așadar, un lapte viu. Prin substanțele pe care le conține (anticorpi, lizozim, interferon etc.), laptele matern îi oferă sugarului totodată și o protecție eficientă împotriva infecțiilor. În contrast cu aceste avantaje, trecerea de la alimentația naturală la cea artificială poate avea consecințe de temut ca: apariția distrofiei, scăderea imunității, scăderea nivelului afectiv, cu răsunet în dezvoltarea comportamentală, riscul de a avea un copil obez sau alergic.

Ce trebuie să facă viitoarea mamă pentru a se pregăti în vederea alăptării? În primul rînd să fie convinsă că va reuși, astfel va găsi timp și se va preocupa pentru a lua măsuri utile ca: spălarea zilnică a mameloanelor cu apă (nu cu săpun), preferabil sub duș, fricționarea sînilor și expunerea lor la aer și la soare, masarea cu blîndețe a sînilor în cazul în care a început formarea laptelui (în ultimele luni de sarcină), tracționarea repetată a mameloanelor, mai ales dacă sînt mici și înfundate.

După ce a apărut pe lume, nou-născutul va fi pus cît mai devreme (în primele 6 ore) la sînul mamei. Instalarea rapidă a secreției lactate și succesul alăptării sînt asigurate prin acest procedeu. Tînăra mamă trebuie să știe că secreția lactată suficientă se poate instala adesea cu o întîrziere de pînă la 14 zile după naștere. Alimentația la sîn nu va fi oprită din proprie inițiativă; cazurile în care o mamă nu poate alăpta sînt rare, iar contraindicațiile pentru sugari sînt excepționale. Singura instanță care are calitatea de a spune „nu" pentru alăptarea la sîn este numai echipa medico-sanitară interdisciplinară. Uneori există falsa impresie că „laptele nu este bun" sau nu este suficient. Mijlocul de a aprecia acest lucru este reprezentat de ritmul de dezvoltare al copilului, constatat prin cîntărirea la 7—10 zile și nu la fiecare supt.

Alimentația la sînul mamei — singurul mod firesc de hrănire a sugarului mic — poate fi asigurată de orice femeie sănătoasă care îi dăruiește copilului odată cu șansa de a se dezvolta bine neuitata și marea sa dragoste!

Dr. GEORGETA PALICARI,
dr. RODICA NANU

Ucenicia somnului la copilul mic

Există, indiscutabil, o ucenicie a somnului la copii, de care noi, ca părinți, sîntem direct responsabili și care le va marca în mod pregnant viața. De multe ori găsim explicația insomniilor adultului în deficiențele educaționale ce țin de perioada de ucenicie a somnului primei copilării.

Mulți părinți urmăresc cu perseverență ca odraslele lor să fie trimise la culcare, în condiții de stingere totală a luminii și de închidere a ușii de la dormitor, fiind convinși că astfel le sporesc spiritul de autonomie, îi acomodează cu experiența separației și a întunericului. Or, dincolo de aceste presupuneri, nu se face altceva decît stres. Paradoxal, dar copiii adorm mai repede în acompaniamentul unei lumini slabe și al ușii întredeschise, prin care se aud vocile ce vin dinspre încăperile învecinate, care le dau sentimentul securității. Copilului mic îi este teamă să doarmă singur. În plus, el vrea să cunoască misterele nopții, spionînd din acest motiv viața nocturnă a părinților.

În ucenicia somnului intră și grija pe care trebuie să o avem pentru ritualul de somn al copilului, care începe de timpuriu. Cînd copilul își pune păpușile la locul lor, înainte de culcare, face aceasta în contul unui ritual. Este sigur că a doua zi le va găsi la locul lor, și prin asociere, tot la locul lor îi va găsi pe bunici și pe părinți, fapt ce îi conferă securitatea somnului și față de întunericul nopții.

Din ritualul de somn al copilului mai fac parte păpușa sau clasicul ursuleț de catifea, cu care copiii doresc a se culca alături. Jucăriile devin, astfel, autentice fetișuri și, în același timp, punți de legătură între lumea lui de veghe și cea a somnului.

O problemă importantă în ceea ce privește somnul, atît al copiilor cît și al adulților, ține de calitatea patului. Pentru copii, patul este adesea o cușcă metalică, adîncă, cu zăbrele, în care se simte țintuit, izolat. Ce salt extraordinar înregistrează copilul cînd îl transferăm din leagăn, cu toată poezia și comoditatea lui, în această „izolare". În 1936, celebrul medic și pedagog italian Maria Montesori (1870—1952) spunea: „Cușca înaltă de fier, în care părinții își plasează copiii, pentru a le găsi un adăpost forțat, este în același timp realitate și simbol. Copiii sînt prizonierii unei civilizații creată în mod exclusiv pentru adulți, pentru binele lor, civilizație care nu lasă libertății copilului decît un spațiu progresiv redus. Patul copilului nu este decît o cușcă supraelevată, în scopul ca adulții să facă manipularea copilului fără să înregistreze dezagrementul de a se apleca pentru a-l săruta. Adultul poate abandona copilul, care va plînge, dar nu se va răni".

Nu neagă nimeni faptul că somnul copilului este la discreția părinților, dar copilul nu poate dormi numai pe baza faptului că „trebuie" să închidă ochii. Copiii imită tot ceea ce văd, inclusiv habitudinile pe linie de somn ale părinților lor. Dacă ar fi ca, în final, să schițăm și principalele caracteristici ce trebuie să revină camerei copilului, în scopul ca acesta să se dezvolte cît mai bine, din toate punctele de vedere, acestea ar fi cam următoarele:

— Camera în cauză trebuie adaptată, prin mobilierul ei, ca și prin ambianță, arătînd într-un anume fel cînd este vorba de copilul mic, de preșcolar sau școlar.

— Aceeași cameră, ca atare, nu trebuie considerată ca o valoare fixă, inamovibilă, ci ca o valoare în mișcare.

În însuși spațiul de locuit de care dispunem se va amenaja un colț care să fie numai al lui, al copilului. Așa i se vor crea simțul de independență, autonomie și personalitatea copilului.

În cazul copilului foarte mic, este absolut necesară existența unui coș din răchită, tapetat cu materiale colorate. De la coșuleț, copilul trece la patul frumos colorat și multifuncțional. O atenție se va acorda și pardoselii casei, care reprezintă universul copilului cînd acesta merge de-a bușilea. Un covor plușat, frumos colorat și mai ales foarte curat, este cel mai indicat.

Ori de cîte ori intrăm în camera copilului, să ne gîndim ce este de făcut, ținînd cont de personalitatea lui și de faptul absolut esențial că ambianța în care crește contribuie în mod determinant la dezvoltarea fizică și psihică ulterioară.

ARCADIE PERCEK

„Universitari" la 6 ani

Omul vine pe lume cu un patrimoniu genetic constînd din însușirile moștenite de la ascendenții săi. Același om va suferi o serie de influențe exterioare ce vin din mediul ambiental. Culoarea pielii, statura sa, musculatura chiar vor suporta influențele mediului.

Condiționările ținînd de mediu sînt într-o totul valabile și în domeniul vieții psihice. În acest sens, putem fi siguri că acei copii care cresc într-o ambianță intelectuală vor fi mai bine reprezentați sub raportul inteligenței decît aceia aflați din acest punct de vedere într-o situație contrarie. Omul, deci, este rezultanta cooperării dintre factorii genetici și aceia de mediu, dintre „moștenit și dobîndit".

Cercetări de ultim moment au demonstrat că prin amenajarea unei anumite ambianțe în camera copilului, ca și prin anumite atitudini ale părinților poate fi influențată în sens pozitiv dezvoltarea psihică și intelectuală a copilului. Este cu totul falsă ideea în virtutea căreia cei 6 ani „de acasă" trebuie folosiți doar pentru dezvoltarea armonioasă a trupului și pentru însușirea unor deprinderi intelectuale. S-a demonstrat că în acest spațiu cronologic se pot face incomparabil mai multe lucruri și pe linie formativ intelectuală, conturîndu-se astfel faptul că acești ani reprezintă o veritabilă universitate, de fapt cea mai importantă dintre universitățile din viață.

Ce pot face părinții pentru dezvoltarea psihică și în special pentru cea intelectuală a odraslelor lor? Multe, chiar foarte multe, răspund specialiștii. O recentă cercetare efectuată de „Infant Education Research Project" din Washington arată că perioada cea mai indicată pentru dezvoltarea inteligenței copilului nu este aceea care corespunde școlii generale sau liceului, cum am fi înclinați a crede, ci cea care se suprapune primilor patru ani de viață. Acești cercetători au grupat 30 de copii într-un lot experimental de studiu, asupra căruia s-a exercitat o susținută și bine dirijată activitate de dezvoltare a graiului și a atenției. După 21 de luni s-a constatat că indicele intelectual al acestor copii depășea cu 17 puncte pe cel al copiilor din lotul martor.

Benjamin Bloom, profesor de pedagogie la Universitatea din Chicago-S.U.A., arată că un copil posedă, la vîrsta de 4 ani, jumătate din inteligența pe care o va avea la vîrsta adultă, iar la 6 ani, două treimi din aceasta. După opinia majorității cercetătorilor în problemă, maximul de maleabilitate și de receptivitate se atinge înainte de pragul vîrstei de 4 ani. Aceasta este, așadar, perioada care trebuie exploatată la maximum pentru a obține un randament cît mai consistent pe această linie.

Profesorul Burton White, șeful serviciului de pediatrie al Universității Harvard din S.U.A., evidențiază că era nevoie de circa 3 luni pentru micii săi pacienți din momentul cînd aceștia își „descopereau" mîinile și pînă cînd știau să se servească de ele. Încercînd să reducă acest interval de timp, s-a folosit de un lot experimental, așezîndu-i pe copii în poziția de culcat pe burtă, de trei ori pe zi, cîte un sfert de oră, în așa fel încît aceștia puteau să urmărească, prin pereții leagănului lor transparent, special amenajat pentru acest original experiment, tot acel du-te-vino de pe culoare și saloane; du-te-vino care, firește, le solicita la maximum atenția și gîndirea și implicit inteligența. În același scop, copiii în cauză au fost îmbrăcați cu veșminte multicolore, care aveau desene cu flori și animale la fel cu cele de pe pereții încăperilor sau de pe mobilele din încăperi. După cîteva săptămîni, acești copii au învățat să apuce obiectele ce li se ofereau — semn distinct și decisiv de dezvoltare intelectuală la această vîrstă — în aproape de două ori mai puțin timp decît copiii din lotul martor. La copiii care au fost ținuți în mod deliberat în saloane neutre sub raport cromatic, unde culoarea nu le-a solicitat deloc atenția și, implicit gîndirea, s-a înregistrat o rămînere în urmă în ceea ce privește dezvoltarea inteligenței.

Este din acest punct de vedere o profundă eroare și un act total nestiințific de a se da copilului jucării luate la întîmplare și puse prin toate colțurile casei, considerîndu-se că în felul acesta micuțul va avea multiple tentații și posibilități de joacă. Mult mai normal este să oferim copilului doar cîteva jucării, bine selecționate, care să se potrivească personalității sale, jucării care să „trăiască", să „pună întrebări" și — la figurat vorbind — chiar „să răspundă".

Japonezii, de exemplu, preocupați de ideea stimulării inteligenței în perimetrul vîrstelor mici, i-au concurat din acest punct de vedere pe americani cu acea fabuloasă „Walt Disney Land", concepută ca un paradis recreativ, dar și stimulativ al copiilor, creînd o tot atît de celebră „Țară a copiilor", amenajată pe 40 de hectare, în prefectura Chiba, de lîngă capitala niponă. Aici, copiii au posibilitatea să-și construiască singuri, în ateliere special amenajate, jucăriile pe care și le doresc sau pe care și le-au imaginat, jucîndu-se apoi cu ele.

Dar și cuvîntul este, alături de joc și de jucărie, un mare stimulent al dezvoltării inteligenței. Copiilor cărora li se vorbește mult, chiar dacă noi sîntem convinși că ei nu înțelg nimic sau aproape nimic din ceea ce li se spune, vor avea un grad de inteligență mai mare decît al acelora cărora părinții nu li se adresează. Vorbind copiilor clar și cu convingere, spunîndu-le povești, chiar din perioada cînd ei încă nu știu să vorbească, folosind frazele complete și nuanțate, este un mare cîștig pentru dezvoltarea inteligenței.

A fi, așadar, o bună mamă sau un bun tată nu înseamnă numai a crește cu afecțiune un copil și a te preocupa doar de dezvoltarea sa staturală și ponderală, ci și a-ți însuși, de pe poziții științifice, prerogativele primului și ale celui mai important dintre pedagogi. Cum primii șase ani de acasă se constituie, în lumina noilor cercetări, într-o autentică „universitate", părinții copilului în cauză trebuie să se comporte ca niște autentici profesori universitari față de odraslele lor, cu toate implicațiile și cu toate responsabilitățile ce le revin din această realitate.

ARCADIE PERCEK

Blocajul afectiv

Mult timp, medicina a fost convinsă că bolile își au originea în activitatea unor factori agresionali, care țin exclusiv de traume, noxe fizice sau chimice, agenți microbieni sau virali etc. Chiar polimorfele simptome psihice, care însoțesc o boală oarecare, au fost interpretate tot ca modalități reacționale ale organismului în fața agresiunii patogene.

Această viziune a deturnat atenția de la un fenomen exact invers, în virtutea căruia și o perturbare psihică oarecare poate, în anumite condiții, să declanșeze veritabile mutații morfologice și funcționale, caracterizînd o boală somatică, o boală organică propriu-zisă. În ultimele decenii, medicina a intrat în posesia unor date experimentale care atestă faptul că factorii psihici se pot comporta față de organism asemenea unor factori microbieni sau virotici. Mai mult încă: exact așa, după cum fiecare individ reacționează în mod diferențiat în fața unei agresiuni microbiene sau virale, tot diferit va reacționa și în cazul unei anume agresiuni psihice. Aceeași dinamică reacțională există și față de agresiunea pe care o suscită diferiți factori psiho-familiali sau psiho-sociali, care și ei, virtualmente, sînt „patogeni". O dereglare psihică, o viciere a echilibrului afectiv, o stare tensională, de exemplu, pot determina modificări fiziologice care să declanșeze modificări morfologice. Din această scurtcircuitare apare boala.

Atenția cercetătorilor a fost atrasă în special de două catecolamine — adrenalina și noradrenalina — care,

detectate în urină, sporesc cantitativ sub stări tensionale. Sînt substanțe care cresc cantitativ de cîte ori stimuli fizici, dar în special psihici, acționează asupra sistemului nervos simpatic al glandelor suprarenale. Excesul adrenalinic poate declanșa îmbolnăviri ca: hipertensiune sau ulcer. Multiplii factori agresionali pot acționa în apariția bolilor. Astfel, plictisul, singurătatea, frustrările de tot felul pot fi factori agresionali ai sănătății. Insuficienta oxigenare a organismului, cauzată de nervozitate, crește concentrarea de adrenalină și noradrenalină din sînge și, implicit, și din mușchiul cardiac. Acest fapt mărește cererea de oxigen a mușchiului inimii, echilibrul dintre aportul și consumul de oxigen se rupe, balanța electrolitică este perturbată. Vulnerabilitatea mușchiului inimii crește la acțiunea toxică a catecolaminelor, care, în stări tensionale, sînt aruncate în exces în circulație cu repercusiuni asupra sănătății.

Doctorii francezi B. Gaudier și C. Ponté din Lille au urmărit influența malefică a factorilor psihici asupra creșterii staturale a unui grup de copii, și anume 6 copii provenind din cupluri întîmplătoare sau din concubinaje nefericite: viața lor decurge pe fundalul unui climat de insecuritate permanentă. Acționînd asupra structurilor infantile mai fragile și mai impresionabile, situația a declanșat un veritabil blocaj afectiv, care a oprit misterioasele mecanisme ale creșterii și dezvoltării. Acești copii au rămas cu toții hipo-staturali, devenind irascibili și exteriorizînd o impresionantă voracitate alimentară. Viața psihică a acestor copii a fost radical bulversată de mutațiile survenite. Performanțele intelectuale erau mediocre. Pe această bază, B. Gaudier și C. Ponté au emis două ipoteze privind gravele modificări ce se pot declanșa în aceste cazuri. Primo: carențele afective induc o perturbare a absorbției intestinale și, consecutiv, scad activitatea tripsinică sau lipazică, care influențează creșterea. Secundo: legat de aceasta, scade funcția antehipofizară, care secretă hormonul creșterii. Este clar deci că un copil care apare pe lume „înotînd împotriva curentului afectiv" este un copil handicapat. Copilul crește cu lapte, dar și cu dragoste.

Este, așadar, în afară de orice îndoială că traumele psihice pot sta la originea unor boli sau a unor întîrzieri în dezvoltarea fizică și mentală atunci cînd acestea acționează în mod durabil și mai ales în perimetrul fragil al copilăriei.

A.P.

GIMNASTICĂ PENTRU MUȘCHII SPATELUI

Exercițiile prezentate servesc pentru fortificarea musculaturii spatelui și eliminarea depozitelor de grăsime.

Ex. 1: În poziția culcat, se ține în mîini un baston, brațele fiind normal depărtate. Picioarele sînt lipite și bine întinse.

Ex. 2: Depărtați ușor picioarele și aduceți brațele în sprijin pe coate. Pe rînd, picioarele se flectează din genunchi, încercînd să atingă fesele.

Ex. 3: Exercițiul anterior se repetă, tălpile picioarelor însă se sprijină una în alta, iar brațele, care țin bastonul, se întind și se apropie de corp.

Ex. 4: Fără baston, într-o poziție relaxantă, de odihnă.

Ex. 5: Brațele prind din nou bastonul și picioarele se îndoaie astfel încît tălpile să se sprijine pe acesta.

Ex. 6. Într-un echilibru precar, picioarele se întind odată cu brațele.

INTELIGENȚA DE A FI FRUMOASĂ ÎN TOATE ANOTIMPURILE

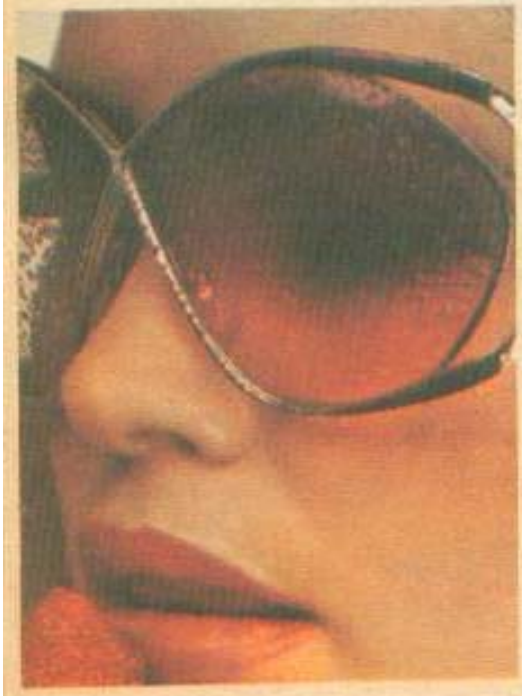

Deoarece ne-o cereți insistent în numeroasele dumneavoastră scrisori, dragi cititoare, vă oferim de data aceasta acel „mic tratat de frumusețe" care sperăm să vă fie la îndemînă în toate anotimpurile. Nu înainte de a vă sfătui din nou, așa cum o făcea și marele Ovidiu, „Priviți în oglinzi, căci în oglinzi sînt idei..."

Pentru că „anul nou" al almanahului nostru începe toamna, ne conformăm și noi acestuia.

TOAMNA

Ați petrecut un concediu plăcut, ați profitat de soarele verii, fără a vă îngriji prea mult de apărarea frumuseții dumneavoastră. Așadar, luați repede măsuri pentru ca frigul să vă găsească pregătite pentru a-l întîmpina.

• Începeți cu părul, periindu-l de cel puțin două ori pe zi, în toate sensurile, și încercați să-l tratați cu mijloace ce vă stau la îndemînă. Spălați părul cu un șampon pe bază de ou și dacă este **gras** frecați un albuș (nebătut) amestecat cu cîteva picături de lămîie și aplicați-l pe pielea capului cu un tampon de vată. Așteptați să se usuce fără să legați părul. Clătiți cu apă călduță și spălați părul cu un șampon special pentru păr gras sau cu un săpun pe bază de gudron.

• Toamna, mai ales, **tenul** are

nevoie de curățire profundă pentru a elimina stratul de celule moarte și impuritățile care astupă porii. Folosiți de două ori pe săptămînă, timp de 14 zile, următoarea mască: două linguriță de mălai amestecate cu un albuș de ou ușor bătut. După ce ați întins-o pe față, lăsați să se usuce timp de 30 de minute. Se scoate cu apă călduță. Masca, sperăm că nu ați uitat, nu se aplică în jurul ochilor.

● Dacă tenul este **uscat**, apelați la măștile pe bază de fructe și legume: struguri, mere, morcovi și, eventual, pere răse. Fructele și legumele se curăță de coajă, se taie bucățele sau se rad și se amestecă cu zeamă pînă capătă consistența unei paste ușoare. O mască se ține în genere pe față cam 30 de minute.

● Multe dintre noi constată toamna, mai ales după ce au trecut de 30 de ani, că ridurile de la ochi s-au accentuat, că a apărut „laba gîștei". Miezul de pîine albă muiat într-un amestec de 2/3 lapte și 1/3 ulei cald pus între două bucăți de tifon și apoi aplicat timp de 20 minute le ameliorează simțitor.

● Femeile al căror ten este **gras** trebuie să profite din plin de toamnă, folosind roșiile, care se aplică pe față tăiate felii și puse între două tifoane. Bun pentru tenul gras este și un demachiant pe care vi-l puteți prepara singure dintr-o loțiune de zeamă de morcov, puțin lapte și un gram de acid salicilic (aspirină). Dacă pielea de pe corp este uscată, ungeți-vă o dată sau de două ori pe săptămînă cu două ore înainte de baie cu ulei de porumb și adăugați în apa de baie 50 g de amidon. Pentru a vă înviora, profitați de apariția spanacului de toamnă. Zeama în care se oparește spanacul adăugată în apa de baie înviorează.

● Toamna, sezon cu altă lumină și altă temperatură, impune schimbarea machiajului, mai ales că, dispărînd bronzul, pielea devine gălbuie. Pentru aceasta căutați ca fardurile, fondul de ten, pudra, rujul de buze să aibă nuanțe de roz.

IARNA

Apărați tenul de frig. Trecerea bruscă la ger face ca pielea să devină cenușie, să arătăm obosite, nasul să fie roșu și să constatăm chiar după primele zile de iarnă că apar riduri în plus. Și uneori abia atunci considerăm că este timpul să ne ocupăm de cosmetica... de iarnă.

● Curățați tenul seara. Nu cu săpun, ci cu un lapte sau o cremă de demachiat. Aplicați întotdeauna pe față o cremă hrănitoare, lăsați-o cel puțin zece minute, după care ștergeți surplusul cu un tampon de vată, deoarece numai astfel se închid porii.

...Dimineața curățați pielea cu un lapte de față și clătiți cu apă călduță, după care dați din abundență și cu apă rece. Pentru zi, iarnă în mod deosebit, folosiți o cremă grasă, vitaminizată. Aplicînd-o, lăsați-o să intre în piele, tot zece minute, după care ștergeți ceea ce nu intră în piele. Peste această cremă aplicați fardul pe care-l folosiți în mod obișnuit ziua.

● În jurul ochilor aplicați un strat suplimentar de cremă grasă. Aceeași cremă este bine s-o dați și pe gene, deoarece în timpul gerului devin mai aspre și se rup ușor. În zilele foarte reci, în locul rimelului dați pe gene cu ulei. Ajută nu numai la îngrijirea genelor, ci chiar la creșterea lor.

● Se înroșesc ochii? Uneori se întîmplă din cauza vîntului aspru de iarnă! Compresele cu ceai de mușețel sînt benefice. Umeziți puțină vată în ceaiul răcorit și aplicați vata pe ochi, circa 10 minute. Apoi dați în jurul ochilor cu o cremă hrănitoare, pentru că aceasta este zona care se rîdează cel mai ușor.

● S-au asprit buzele? Aplicați mai întîi un strat subțire de vaselină sau de strugurel și după aceea rujul dumneavoastră obișnuit.

● Împotriva nasului roșu nu sînt prea multe de făcut. Dar puteți să preveniți acest neajuns masînd seara nasul (cu două degete, de la vîrf spre rădăcină), îmbunătățind astfel circulația sîngelui. Puteți face același lucru și afară, dacă nasul amorțește.

● Și urechile sînt sensibile. Ele pot fi ocrotite nu numai cu ajutorul căciulițel, ci și masate cu puțină cremă grasă.

● Îngrijiți-vă picioarele! Antrenați-vă împotriva frigului făcînd zilnic băi fierbinți și reci. Ștergeți apoi picioarele cu multă grijă, masînd pielea cu o cremă. Îngrijiți-vă ca circulația sîngelui să nu fie cîtuși de puțin stînjenită în timpul gerului. De aceea nu purtați încălțăminte prea fixă și, dacă se poate, alegeți-o cu un număr mai mare, încît să puteți mișca degetele.

PRIMĂVARA

Cele mai multe din scrisorile primite la redacție ne cer sfaturi pentru înlăturarea pistruilor sau tratarea acneei, care izbucnesc mai ales primăvara.

Ce trebuie făcut? Să respectați o igienă riguroasă, să vă spălați de două ori pe zi fața, urechile, gîtul cu apă călduță și săpun pentru copii. Uscați tenul cu un șervețel de hîrtie. Aplicați după fiecare spălat loțiunea specială „Margareta" produsă de „Miraj" pentru acnee. Evitați mîncărurile grase, condimentate și dulciurile. Înlocuiți-le cu legume, fructe și produse lactate. Oricum, țineți minte, nu atingeți niciodată fața cu mîinile murdare și, dacă este posibil, schimbați în fiecare seară fața de pernă. Și pentru că acneea este însoțită de obicei și

de păr gras trebuie să lăsați la o parte convenienta că părul se spală doar săptămînal și, pentru a nu fi dezagreabilă, trebuie să ajungeți a-l spăla la două zile sau chiar a trece dușul zilnic peste păr. Cînd părul este lung, defectul este și mai vizibil, deci și mai dezagreabil. Evitați bretonul, care menține acneea pe frunte și, pe cît e posibil, tundeți părul, cu atît mai mult cu cît și moda recomandă tunsori pe păr scurt. „Permanentul" usucă de obicei părul, așa încît puteți apela la acesta ca la un mijloc de tratament al părului gras.

• Cît despre pistrui, încercați să-i priviți detașat, fără a face din aceasta o tragedie. Un mare scriitor spunea că „un ten fără pistrui e ca un cer fără stele". Nu încercăm să vă consolăm, însă vă sfătuim să renunțați pentru totdeauna și să scoateți chiar din gîndurile dumneavoastră ideea de a folosi o cremă pe bază de bismut, cele denumite „Floare de munte" sau „Original". Ele nu vor face decît să înlăture temporar pistruii dumneavoastră, dar să vă rideze tenul pentru toată viața. Folosiți cu perseverență, dacă țineți să-i decolorați, decoct de pătrunjel, dar cel mai practic ar fi să feriți tenul de soarele de primăvară și eventual să-l acoperiți cu fond de ten sau pudră. Părerea noastră este însă că ați putea face din pistrui un punct al frumuseții dumneavoastră, ați putea deveni, dacă v-ați machia cu grijă, dacă v-ați coafa conform tipului dumneavoastră, „o frumusețe cu pistrui".

• Primăvara se observă mai mult silueta dumneavoastră. Un mare ziarist francez, redactorul-șef al unei reviste care se ocupă de estetica feminină, spunea că mai importantă decît frumusețea obrazului este expresivitatea trupului. De aceea, mai mult ca oricînd în acest sezon străduiți-vă să dați jos cele cîteva kilograme adăugate de obicei în timpul iernii. A slăbi nu mai este considerat un chin, nu mai este o neliniște, ci mai ales o chestiune de disciplină individuală. Tinerețea femeii depinde în mare parte de suplețea, ca să nu spunem de tinerețea, siluetei sale.

Primăvara puteți profita din plin de urzici, de spanac, de primele fructe care nu numai că vă ajută să slăbiți, dar dau tenului dumneavoastră o luminozitate aparte, îl curăță de coșuri, de pete. Vă repetăm și în acest an (am spus-o și anul trecut), combateți constipația mîncînd legume și fructe, dar și consumînd în fiecare dimineață o lingură de tărîțe amestecate pe cît posibil cu apă călduță. Tărîța, nu numai prin celuloza pe care o conține, dar și prin aportul de B-uri, este benefică fiecărui organism, fie că este vorba de femei sau de bărbați.

• Mai mult ca în alte sezoane, tenul trebuie colorat, pomeții în mod deosebit dați cu fard, tocmai pentru că în timpul iernii pielea a devenit mai palidă, dar și protejați-l mai mult ca în celelalte anotimpuri cu pudră. Vă amintim, nu aplicați niciodată pudra pe un ten uscat pe care nu ați dat o cremă.

VARA

Pregătiți-vă pentru concediu! Prima măsură: cîntăriți-vă! Și dacă este necesar, încercați să slăbiți cu unul pînă la două kilograme, pentru că dacă în martie sau aprilie rochia și jacheta erau mai largi, hainele subțiri de vară lasă să se vadă în întregime formele dumneavoastră. Firește, sfatul nostru este să renunțați la pîine, înlocuind-o cu legume, fructe și salate asezonate. Nu vă înfometați însă și nici nu vă grăbiți cînd mîncați. Mestecînd mult, mîncînd cu înghițituri mici, vă săturați cu o cantitate mai mică de mîncare. De asemenea, un pahar de apă minerală băut cu o jumătate de oră înaintea mesei taie pofta de mîncare. Beți apă minerală și pentru a vă hidrata pielea.

• Dacă nu ați făcut-o pînă acum, nu întîrziați să vă depilați părul de pe picioare, de pe mîini de la subsuoară și... „mustața".

• De asemenea, pentru vară, căutați și găsiți o coafură care să fie nu numai avantajoasă, dar să nu vă incomodeze cînd mergeți la strand sau în drumeții.

• Nu uitați dezodorizantele, vara mai ales, care nu înlătură doar transpirația, ci și mirosul neplăcut, întotdeauna mai puternic vara decît în restul anotimpurilor. Pentru a preveni transpirația feței treceți pe obraz un cub de gheață înmuiat în suc de lămîie. Pentru a vă revitaliza organismul, pentru a-i reda forța, încercați să faceți băi de apă caldă și rece, seara înainte de culcare, precum și dimineața la sculare. Pentru a nu răci, în primele zile cufundați doar picioarele în apă și ștergeți-le imediat, apoi în zilele următoare țineți-le în apă 2—3 minute. Terminați baia fricționînd picioarele cu un prosop pînă la apariția senzației de căldură.

• Vara adoptați un machiaj „invizibil", natural, dar cel mai bine ar fi să nu vă machiați pur și simplu. Numai dacă sînteți foarte palidă, dați pe pomeți puțină culoare roz. Vopsiți-vă însă genele în negru și sprîncenele în brun — se poartă din nou sprîncenele mai late —, evitînd rimelul și tușul, care se întind cu ușurință cînd transpirați. Asortați fardul de pleoape cu restul îmbrăcămintii. Și totdeauna vara, alegeți un ruj mai deschis decît iarna.

ANETA POPESCU

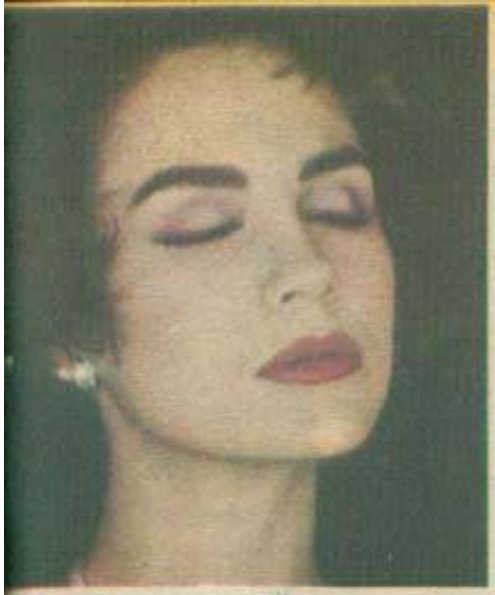

PERSONALIZAȚI MACHIAJUL '89!

Interviul nostru cu **Carmen Pufan Gregorian,** cosmeticiană la Casa de Modă „Venus".

— Ne întîlnim din nou, încercînd să aflăm în ce fel ne vom înfrumuseța în anul care în modă începe acum, în toamnă, odată cu lansarea colecțiilor de vești minte. Ne așteaptă multe surprize?

— Nu tocmai multe, dacă ne gîndim că și în machiaj moda este „retro", că vom întîlni în colorarea obrazului, ca și a pleoapelor, tonuri de care aproape ne-am saturat — albastru, verde, roz... Aș vrea să subliniez însă din nou că machiajul cu adevărat reușit reprezintă un rezultat al multor îngrijiri cosmetice urmate într-un cabinet de specialitate și completate acasă. Fiecare linie de modă lasă suficient loc fanteziei, așa că machiajul '89 nu trebuie privit ca o schemă rigidă, ci ca o îmbinare de spirit și idei, care se pot adapta fiecăreia. Ele cer însă, ca totdeauna, discreție și bun gust.

— Să începem deci descrierea acestuia...

— Pentru că dă o mină bună și înveselește expresia ochiului, machiorii au lansat roz în unghiul intern sau extern al ochiului, în prelungirea sprîncenei, în fardul de obraz și ruj, și, de ce nu, pe lobul urechii, daca nu purtăm cercei. Ziua, machiajul pentru orele de serviciu trebuie să fie cît mai natural, înviorat cu discreție prin culori pale, pentru ca apoi, după-amiaza sau în împrejurări mai deosebite, culorile să capete un plus de intensitate și chiar de strălucire. Se poartă în continuare fondul de ten, tot în nuanțe deschise — bej, roz — care se aplică în cantități minime pe obraz.

— Machiajul corector, pe care-l folosesc nenumărate dintre noi, ce noutăți și mai ales ce accente aduce?

— Ziua, e bine de renunțat chiar la această idee, pentru că lumina zilei face să se vadă mult mai mult, accentuat chiar, această intenție. De obicei, ziua se aplică pudra pulbere, și cel mai bine e să o faceți cu un tampon de vată și apoi să periați ușor. Pudra compactă se folosește mai ales la retușuri — un nas care transpiră, bărbie, centrul frunții —, dar e bine de știut că acest gen de pudră usucă în mod deosebit tenul. Și dacă e să vorbim despre modă, și în materie de pudră se poartă nuanțele de bej și mai puțin cele sidefii și albul anului trecut. Pentru seară și ocazii, pudra are nuanțe de auriu și argintiu.

— Se tot discută în ultimii ani, cel puțin cititoarele întreabă, dacă mai folosesc sau nu dermatograful, și în acest caz ce anume culoare să aibă?

— Ochiul se subliniază, într-adevăr, cu creion dermatograf, de obicei în nuanțe închise, dermatografiul constituind doar un vag accent al conturului ochiului...

— Spuneți-ne totuși care sînt noutățile în materie de coloristică a machiajului '89?

— Albastru în toate tonurile, roz, arămiu, gri, verde deschis pînă la verde „brad". De asemenea, rujul are nuanțe de la roz sidefat pînă la roșu-albăstriu sau carmin pentru machiajul de ocazie. Fardul de obraz revine în prim plan, întrebuințat însă în funcție de forma feței. Pentru seară se pot folosi chiar două nuanțe de fard de obraz, roz și auriu, mai ales dacă auriul se regăsește și în culorile aplicate pe pleoape. Oricum, pentru toată ziua nu se mai poartă gene rimelate și nici fel de fel de fliitere, micile paiete de care tinerele uzează încă ziua.

— Noutățile nu par prea mari, rămîne dar să încercăm a personaliza machiajul în așa fel încît să fim mai frumoase ca anul trecut!

ANETA DUMITRIU

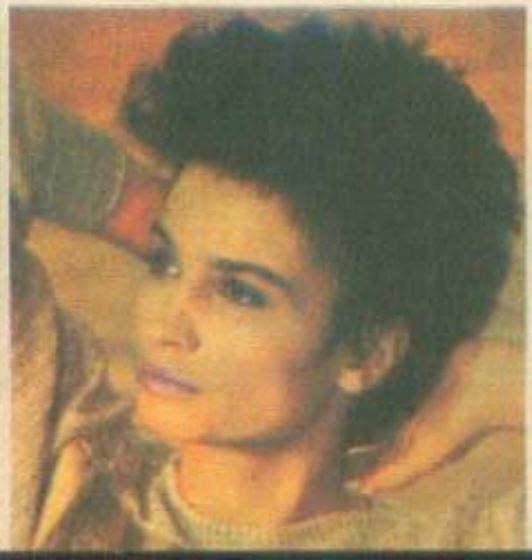

CRONICA MODEI

BUN VENIT *stilului clasic*

Cu intenţia de a vă prezenta cîteva tendinţe, sau mai degrabă propuneri, pentru '89 în materie de veşminte am stat de vorbă cu mari creatori de modă din ţara noastră, de la Centrul de cercetare şi proiectare a îmbrăcămintei din Bucureşti şi de la Centrul de estetică a produselor industriei uşoare, focare ale modei noastre; am poposit în Calea Plevnei, la Centrul de creaţie pentru cooperaţia meşteşugărească şi la Centrul de artă populară şi meşteşuguri artistice, alte puncte fierbinţi în materie; am trecut pe la „Mondiala" Satu Mare, pe la „Tricodava"... Şi, nu în ultimul rînd, am încercat să aflăm ce se vehiculează pe malurile Senei, Tibrului şi Tamisei. Încercînd să ne detaşăm de cele mai neaşteptate, buclucaşe şi sofisticate denumiri sub care creatorii îşi grupează noutăţile, pur şi simplu am fotografiat, la propriu şi la figurat, pentru noi, hainele ce se vor purta!

„Autentic" stilul de avangardă al modei '89

De la bun început a trebuit să ne întrebăm circumspecţi: „autentic", dar cum? Căci de prea multă vreme încoace moda este retro. De fapt să nu ne lăsăm păcăliţi, creatorii se acoperă cu această uriaşă umbrelă căreia îi spunem retro, sau poate ca un simplu generic, pentru a nu fi acuzaţi că împrumută prea mult din ceea ce au inventat alţii de-a lungul unui secol, care se apropie de sfîrşit, care şi-a făurit oricum matricea... Şi încearcă, încearcă şi vin cu fel de fel de surprize privind fie spre zorii secolului, fie spre siluetele efilate ale anilor '30 sau, sărind peste două decenii, să fie în stil '60—'70, creînd haine pentru femei cu un aer infantil. Între timp s-au interferat şi influenţe folk, printre care şi cea japoneză, care a adus o reală busculadă cu formulele sale prea exotice, prea ample, dezavantajînd categoric femeia obişnuită, cu siluetă medie. Şi dacă ar fi să ne luăm după stilişti, vom continua în viitor să fim în stil rock, adică să purtăm haine ale deceniului şapte, dar să ne întoarcem spre „malagamba", căci retro pare a se opri şi spre '50, ca şi spre graţia anilor '30.

Dîndu-şi seama că trebuie să ne inspire mai multă încredere, dînd cortina la o parte, adică arătîndu-ne exact de unde au pornit, creatorii de modă au denumit tendinţa cea mai nouă *autentic*, alţii *simfonie*, care, de ce n-am recunoaşte-o, ne inspiră parcă încredere. De fapt ce se ascunde sub aceste atrăgătoare idei? Pur şi simplu, dragi cititoare, cel mai autentic stil clasic! Ei, o să spuneţi dumneavoastră, şi cu clasicul acesta nu ne duceţi, am văzut atîtea interpretări în stil clasic... *„Autentic" e tendinţa în care haina e coerentă, reţineţi această caracteristică, în care moderaţia pare să fie în sfîrşit întronată, cu umeri normali, aşa cum sînt ei, fără pernuţe mari sau mai mici, cu o lungime la jumătatea genunchiului, deci nici mini, nici pînă la gambă, urmărind linia corpului, cu o lejeritate vizibilă.* Să recunoaştem însă că moda aceasta, văzută şi ea de-a lungul ultimilor 20-30 de ani, readuce proporţii firesti, adică haine care urmăresc şi pun în valoare armonia naturală a trupului omenesc. Colecţia de tendinţă aduce însă şi o altă propunere, mai romantică de data aceasta, care, avînd aceeaşi trăsătură comună — noul relief al siluetei obişnuite, fără exagerări însă de amploare sau lungimi, presupune doar accente, gulere din dantelă, nasturi — adevărate bijuterii —, batiste în culori exagerat de vii.

Fără podium, o prezentare a modei

Simplificarea în cazul modei '89 merge spre linia *dreaptă* şi *evazată*, aceasta amintind prin construcţie trapezul sau litera „X", ceea ce înseamnă strîns în partea de sus, larg în partea de jos, o lărgime obţinută prin bieuri sau pliseuri. *Mantoul*, care revine ca o piesă de durată, se supune, mai mult decît alte piese ale garderobei, rigorii, amintind, prin construcţie, liniile de care vă vorbeam (dreaptă, X, trapez); dar dacă silueta este plină se poate apela mai ales la linia trapez, deci mai strîmt la umeri şi lărgime moderată în partea de jos. *Jachetele*, căci sînt nenumărate modele, continuă să fie purtate cu pantalon sau fustă, iar lungimile lor sînt 7/8 sau 3/4, linia taliei fiind marcată cu elastic sau găici, cu buzunare mari şi mici, cu epoleţi, cu multe tighele şi, de ce nu, dacă silueta o îngăduie, cu un basc tighelit. Dar se mai poartă în continuare *pelerinele* moderate, călduroase. *Trenciul*, de nelipsit între hainele de toamnă, e într-adevăr foarte la locul său. Cu umeri uşor rotunjiţi, sau mai bine fără, cu talia uşor accentuată, cu lungimi ce se opresc în jurul genunchiului, fără să cadă spre gleznă, cu detalii în cazul acesta accentuate în mod deosebit: tighele, epoleţi, buzunare, plăci, găici, precum şi garnituri din blană şi tricot. Se cuvine să amintim şi *pantalonul*, care, aşa cum propun de astădată, cei puţin într-o variantă, creatorii, avantajează şi talii ce au depăşit adolescenţa. Mulat pe corp, călduros şi, de ce nu, elegant. Există şi cealaltă variantă, cu pliuri în talie şi îngustat în partea de jos, dar aceasta, firesţe, rămîne în garderoba adolescentelor.

Oare trebuie să arătaţi romantică? Nu, feminină, feminină

O aură romantică a plutit întotdeauna în ţinuta femeii fără vîrstă şi, firesţe, haina are poate rolul cel mai important în aceasta... Şi dacă în

(Continuare în pag. 122)

MODA

(Urmare din pag. 120)

ultimii ani ne înconjuram doar de funde și volane, vom insista de astădată asupra construcției de bază și, în cazul de față, lăsînd să se vadă naturaletea trupului femei.

Costumul taior — și să nu vi se pară curios că-l integrăm stilului romantic, el fiind de inspirație masculină, cum bine știm, — în moda '89 este foarte cambrat, cu talia subliniată cu pense, umeri micșorați, ușor rotunjiți, aproape totdeauna fără pernițe. Jacheta are, fie prin croială, fie printr-un adaus, un basc simplu, plisat sau tighelit. Se poate purta cu fuste de lungimi normale, adică sub genunchi, dar de cele mai multe ori creatorii le-au propus deasupra genunchiului și cu un accesoriu nelipsit: pantoful cu toc înalt.

Rochia, rochiile mai bine zis, redevine punct de inspirație, locul de fantezie al tuturor creatorilor de modă. Cele mai multe sînt pe talie, pînă la genunchi, cu umeri normali, ba chiar ușor căzuți. Bustul este realizat cu linii precise, iar fusta largă, cloș, sau dacă este strîmtă, înclină să aibă o formă conică.

Fusta, și ea în forme variate, poate și pentru că nu ne mai putem imagina o ținută de dimineață sau de după-amiază doar în rochie sau costum taior, ci și în fustă și bluză, sau în fustă și jachetă. Dreaptă, cambrată, strînsă pe linia șoldului, largă din talie sau din dreptul șoldului, scurtă, cu talia ridicată, iată în cîte feluri construiesc stiliștii fusta anului, care are în plus fermoar, basc, buzunare. Creatorii îi propun și o linie în zigzag a tivului, dar aceasta e o chestiune de gust personal și nu insistăm asupra ei.

picior de cocoș, iar pentru vară bulinele și imprimeurile florale.

Accesoriile, și ele în schimbare, ne amintesc de anii trecuți prin tocurile înalte, ajungînd pînă la 8 cm pentru seară, dar și cele plate, pentru toată ziua, iar poșetele mari pentru zi, minuscule pentru seară, în culori vii, spun creatorii, dar noi credem că tot cele neutre rămîn mai la îndemînă prin valabilitatea lor.

Un studiu de marketing ce încerca să sintetizeze preferințele pentru modă ale femeilor din diferite țări ne-a atras atenția asupra femeii nipone. De ani buni, în Țara Soarelui Răsare, femeile preferă mai ales mătasea, și dintre imprimeuri bulinele, de dimensiuni mai ales minuscule. Este o dovadă că nu moda impune, ci femeia dispune. Să ne îmbrăcăm cum ne place, și mai ales cum ne stă bine, iar în recomandările creatorilor, în munca lor sisifică, să vedem mai ales dorința lor de a ne ajuta pe fiecare dintre noi să fim, da, să fim cu adevărat mai frumoase!

ANETA POPESCU

Toamnă aurie

Ne spuneau creatorii unui mare combinat românesc, acolo unde se vopsesc firele și fibrele din care se vor țese hainele noastre, că nimic nu e mai greu de obținut decît tonurile care se „sting". Și, dacă vreți să fiți după ultima modă, cel puțin în privința gamei cromatice, nu priviți doar în reviste sau la hainele din magazine, ci spre aurul toamnei. Căutați roșul frunzei înainte de a cădea, care pare a se asemăna și lutului ars, ambele nuanțe de ultimă modă, alăturate tonurilor de verde ce se pierd în gri, dar și écru-ul, poate cel mai rafinat melanj dintre alb și bej, toate sînt culorile ultimei mode. Și pentru că în anul 1989 se împlinesc două sute de ani de la revoluția franceză, stiliștii acestei țări intenționează să lanseze în modă, pentru a omagia acest eveniment, culorile alb, roșu și albastru. Pentru vară, culoarea care revine cel mai insistent este albul, atîta alb încît ne-ar trebui soare, atîta soare încît această culoare să ne apere de el, căci se știe că albul respinge canicula. Pentru vreme rece se poartă stofele de lînă simple, uni sau în dungi, ușor contrastante — alb și gri spre exemplu — „prince de Galles".

Modelele de la CENTRUL PENTRU CERCETAREA ŞI PROIECTAREA ÎMBRĂCĂMINTEI — Bucureşti (pag. 124, 130, 132, 135, 136, 137, 138); CENTRUL DE ESTETICĂ A PRODUSELOR INDUSTRIEI UŞOARE (pag. 125, 126, 127, 129, 131, 135); CENTRUL DE ARTĂ POPULARĂ ŞI ARTIZANAT (pag. 122, 123, 126, 127, 129, 130, 131); CENTRUL DE CREAŢIE AL UCECOM (pag. 121, 128, 134).

Vestimentaţia pentru anul 1989 — confecţii şi tricotaje — se distinge printr-o croială modernă, cu accesorii funcţionale, ceea ce conferă produselor uşurinţă la purtare.

Magazinele şi raioanele specializate ale comerţului de stat vă stau la dispoziţie, în tot cursul anului, cu o mare varietate de articole de confecţii şi tricotaje, adecvate pentru toate anotimpurile, pentru toate gusturile.

Rămine ca fiecare dintre dv. să alegeţi ceea ce vi se pare mai frumos şi mai potrivit pentru ţinuta dv.

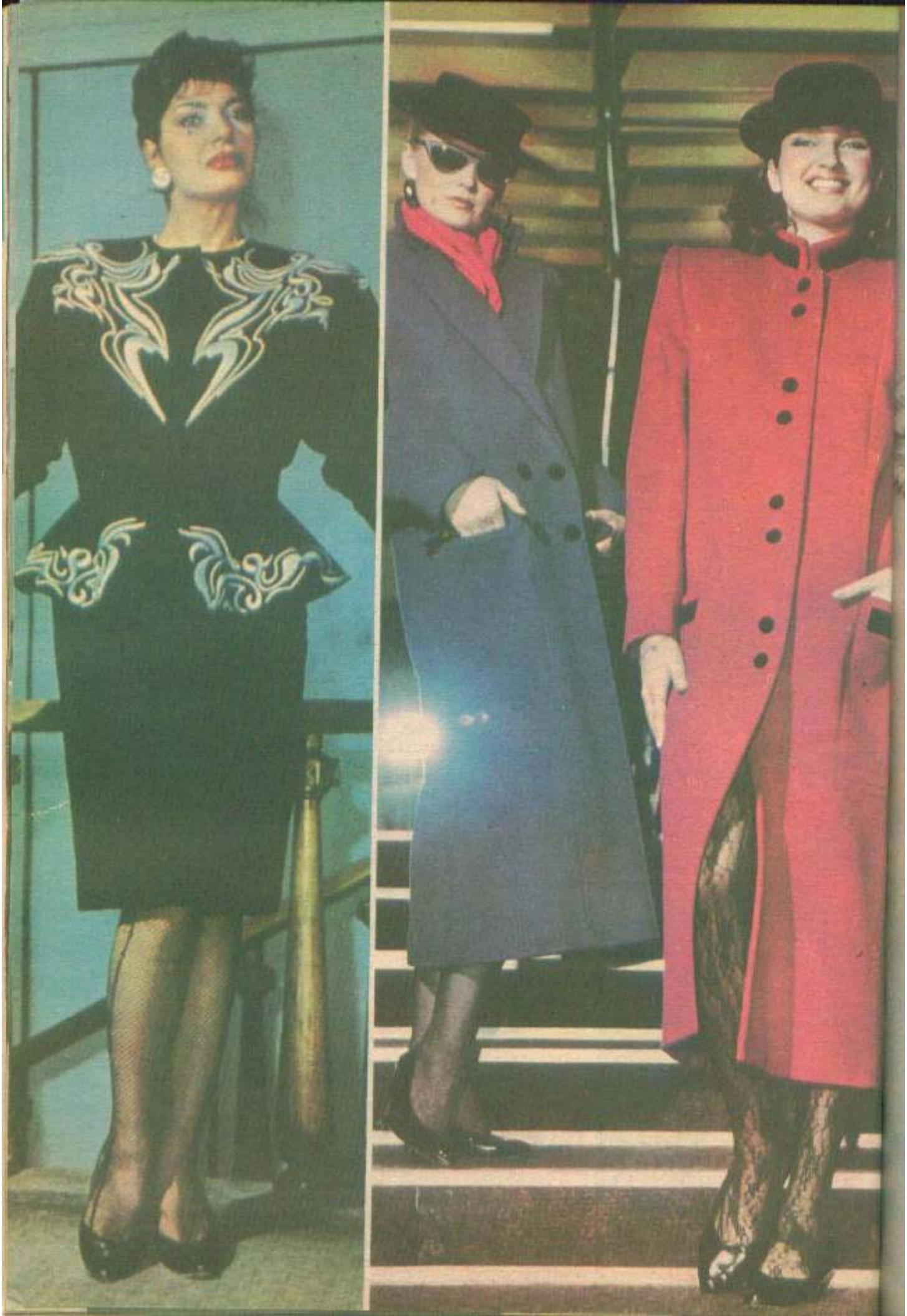

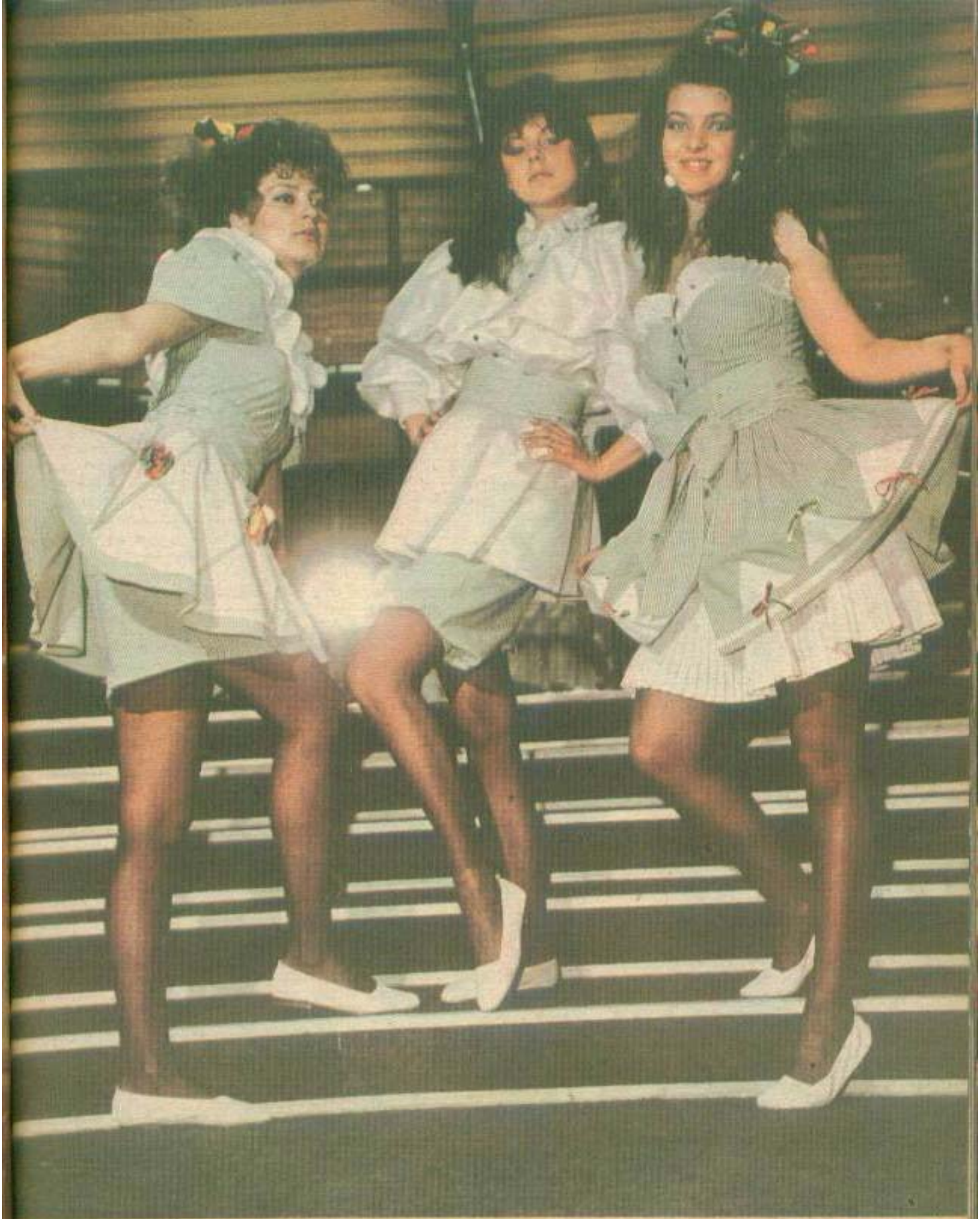

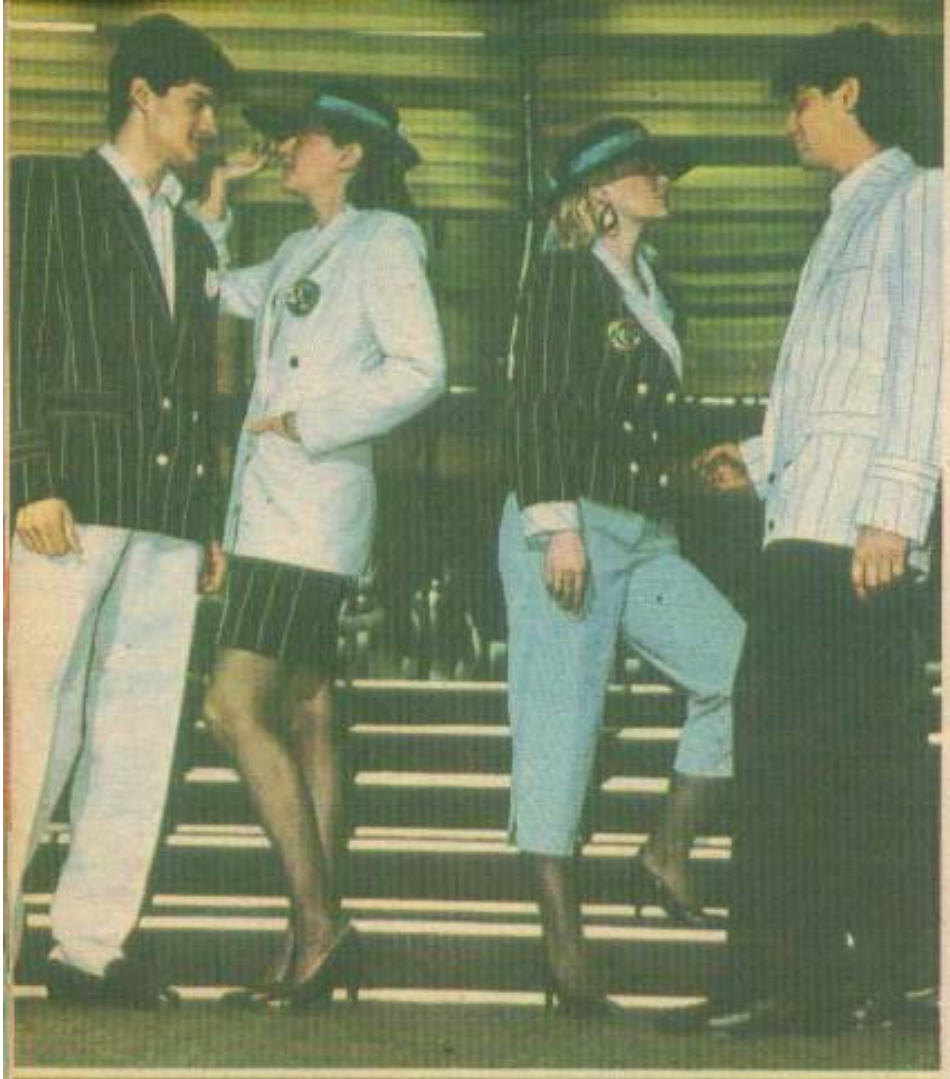

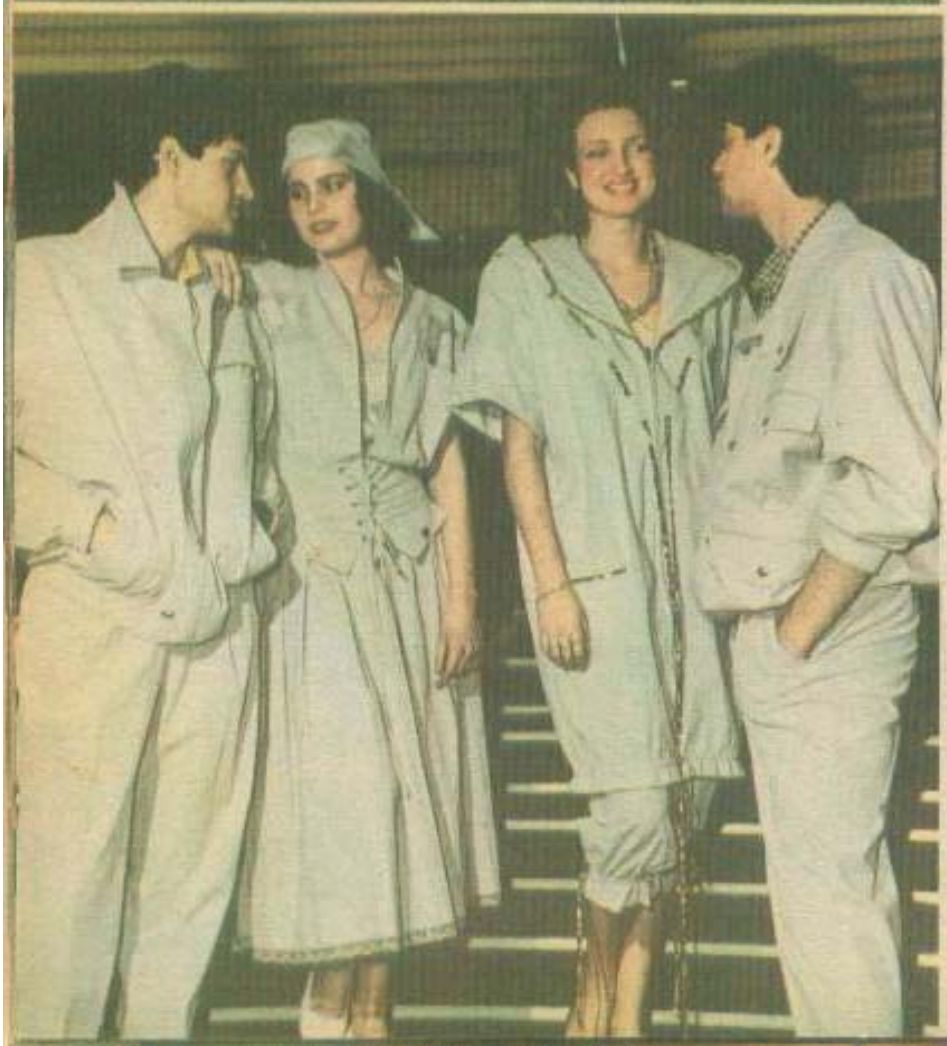

Un „as" feminin al modei masculine româneşti

— De mai bine de un deceniu şi jumătate la întîlnirile de modă din cadrul tîrgurilor internaţionale, specialişti şi vizitatori apreciază în mod deosebit moda masculină românească. Aceasta se impune prin fantezie, concurînd moda feminină, evoluînd, ieşind din tiparele vechi care au însemnat doar impecabilul costum la doi sau patru nasturi şi un clasic pardesiu şi jachetă. Eu cred, **Simona Vlanga,** *că dumneavoastră, creatoare de modă masculină la Centrul pentru Cercetare şi Proiectare a Îmbrăcămintei Bucureşti, aduceţi în moda masculină îndrăzneala... feminină! Şi mi se pare cu atît mai neobişnuit tocmai pentru că marii creatori de modă feminină sînt bărbaţi.*

— În cadrul Centrului nostru, cel mai mare din România, femeile creează deopotrivă modă feminină, şi pentru copii, iar eu... masculină!

— Cum aţi ajuns dv., absolventă a Institutului de Arte Plastice, care visaţi doar rochii somptuoase, să creaţi modă pentru bărbaţi?

— Acum 18 ani, cînd am primit repartiţia de a lucra în industrie, m-am prezentat la conducătoarea Centrului, împreună cu o colegă extrem de firavă; eu am peste 1,70 m înălţime şi sînt suficient de solidă, aşa încît şefa Centrului ne-a repartizat provizoriu pe mine la atelierul de bărbaţi, iar pe colega mea la copii. Şi, iată, în curînd vor fi două decenii de cînd sînt în acelaşi atelier, în faţa aceleiaşi planşete, lucrînd cu pasiune într-un domeniu ce părea predispus la stagnare.

— În jurul anilor '60, un englez a făcut o adevărată vogă prin faptul că în locul clasicei cămăşi albe a introdus cele mai neaşteptate culori. Dv. ce faceţi de fapt?

— Nu scot moda din tiparele ei, nu îmbrac băieţii în fustă, dar încerc să se vadă că moda masculină evoluează, aşa cum e normal, ca moda în genere să se schimbe. Iată, de pildă, la ultima colecţie prezentată la Tîrgul de la Plovdiv, unde am întrunit aprecieri, am prezentat pentru adolescenţi costume de seară din catifea reiată, la care am schimbat culorile tradiţionale, înlocuind negrul şi bleumarinul cu vişiniul; între altele, am readus în locul cravatei lavaliera sau eşarfa, am

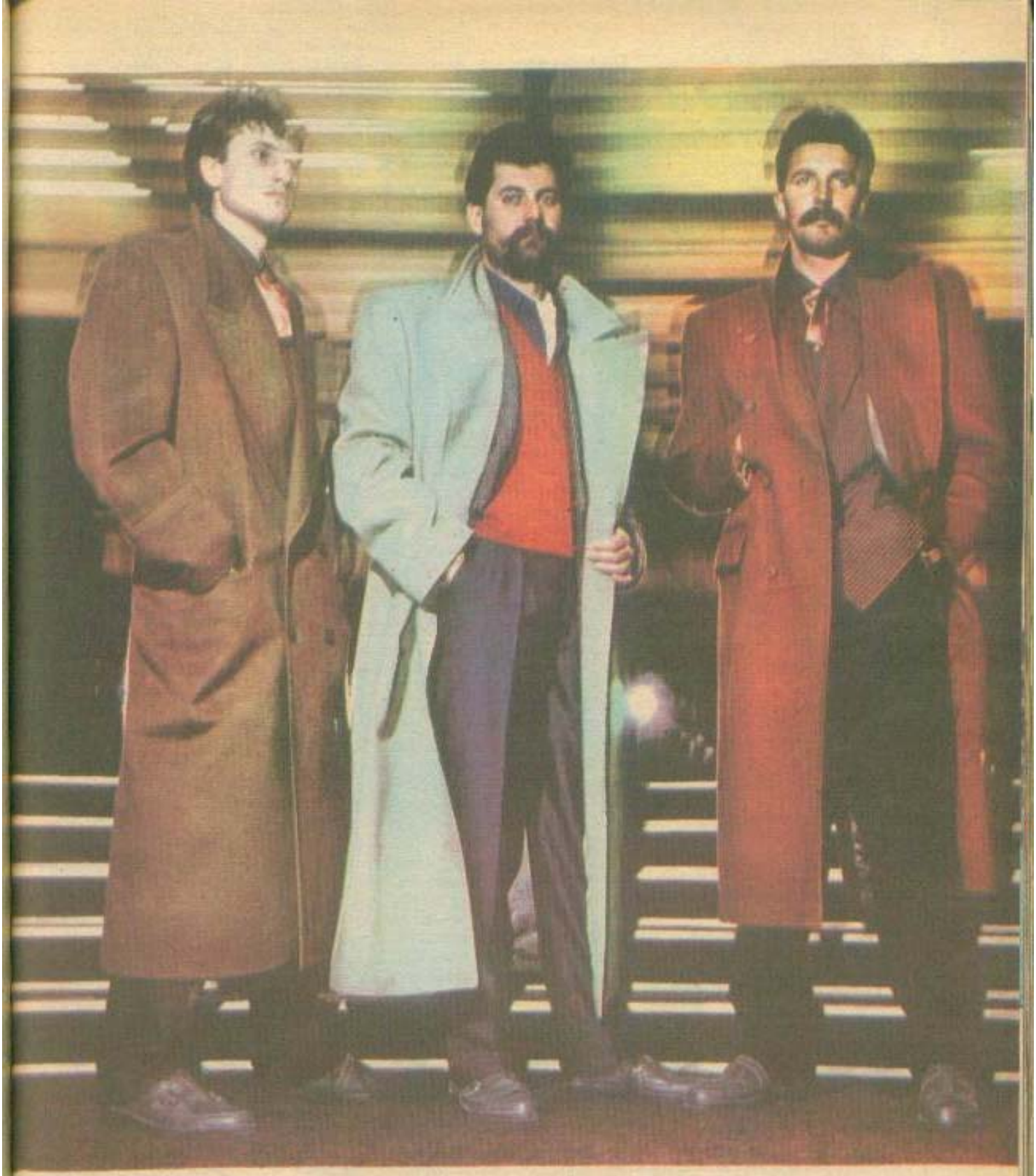

prezentat bermude cu jacheta.

— *Bermude cu jachetă?*

— V-aţi gîndit că cel care a introdus acum 30—40 de ani pantalonul golf a trebuit să învingă o întreagă convenienţă în legătură cu lungimea pantalonului? Dar, firește, eu nu caut doar combinaţii neașteptate, ci încerc să modific cumva costumul, păstrîndu-i vechile tipare. În ultimele colecţii am culisat talia, am lărgit umerii jachetei și am apelat la cele mai neașteptate culori. De asemenea, haina groasă, paltonul le-am prezentat tot cu umerii mari, adesea cu un șliț în spate, prins în nasturi, în unele cazuri le-am croit o coadă de rîndunică inspirată din redingota masculină; și, firește, am adăugat tot felul de fulare viu colorate, galben, roșu, alb...

— *Și ai avut succes?*

— La tineri întotdeauna. Și încet, încet, am schimbat cîte ceva și în costumul clasic pentru bărbaţii de alte vîrste. Dar aș adăuga că în nici o colecţie nu ne-am îngăduit să apărem fără costume impecabil croite, pentru a demonstra că nu poţi inova, nu poţi căuta noutatea dacă nu cunoști croitoria clasică. Și pictura modernă, de altfel, nu o poţi „aborda" dacă nu ai învățat la Academie să desenezi așa cum au făcut-o maeștrii tuturor timpurilor.

ANETA POPESCU

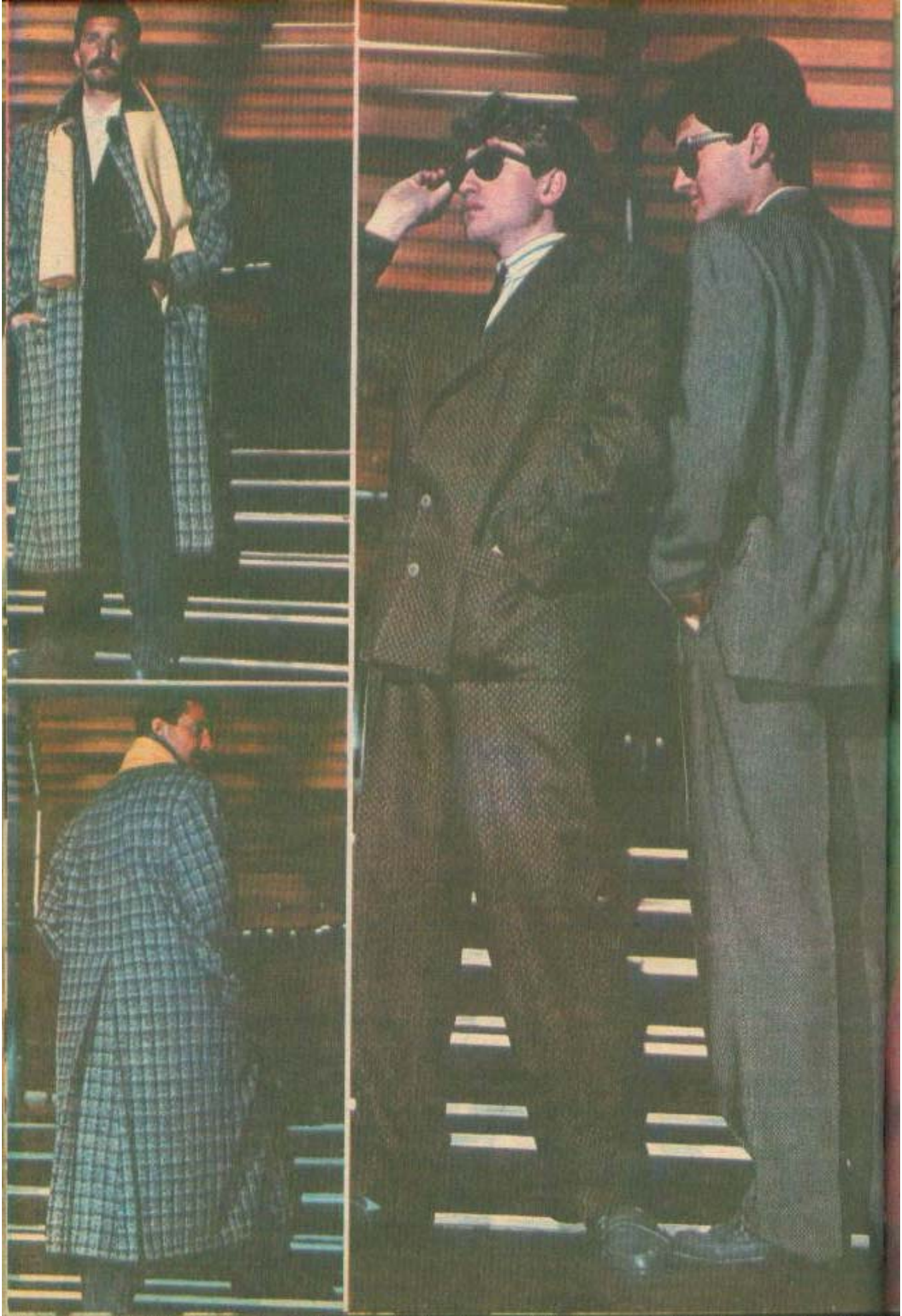

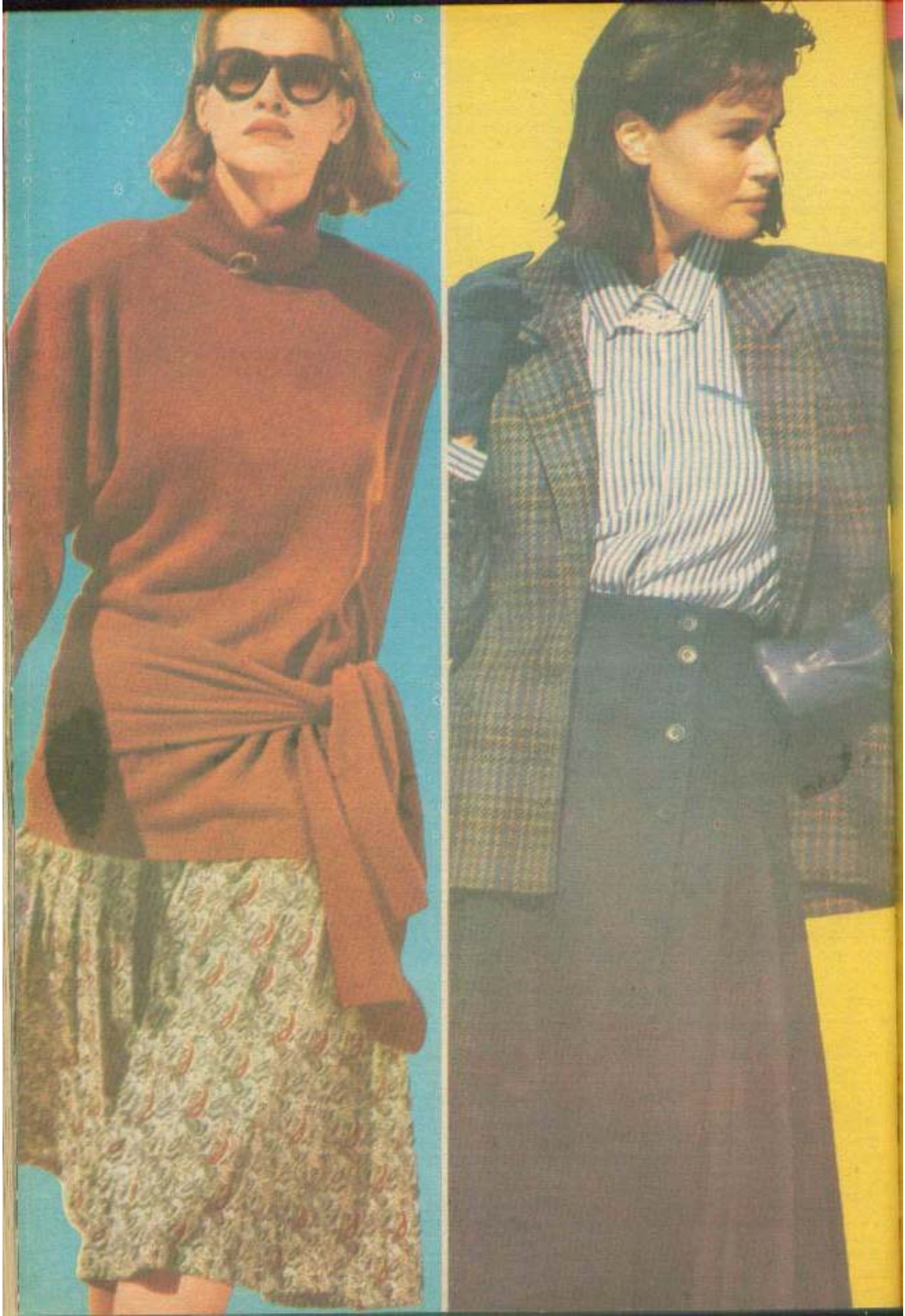

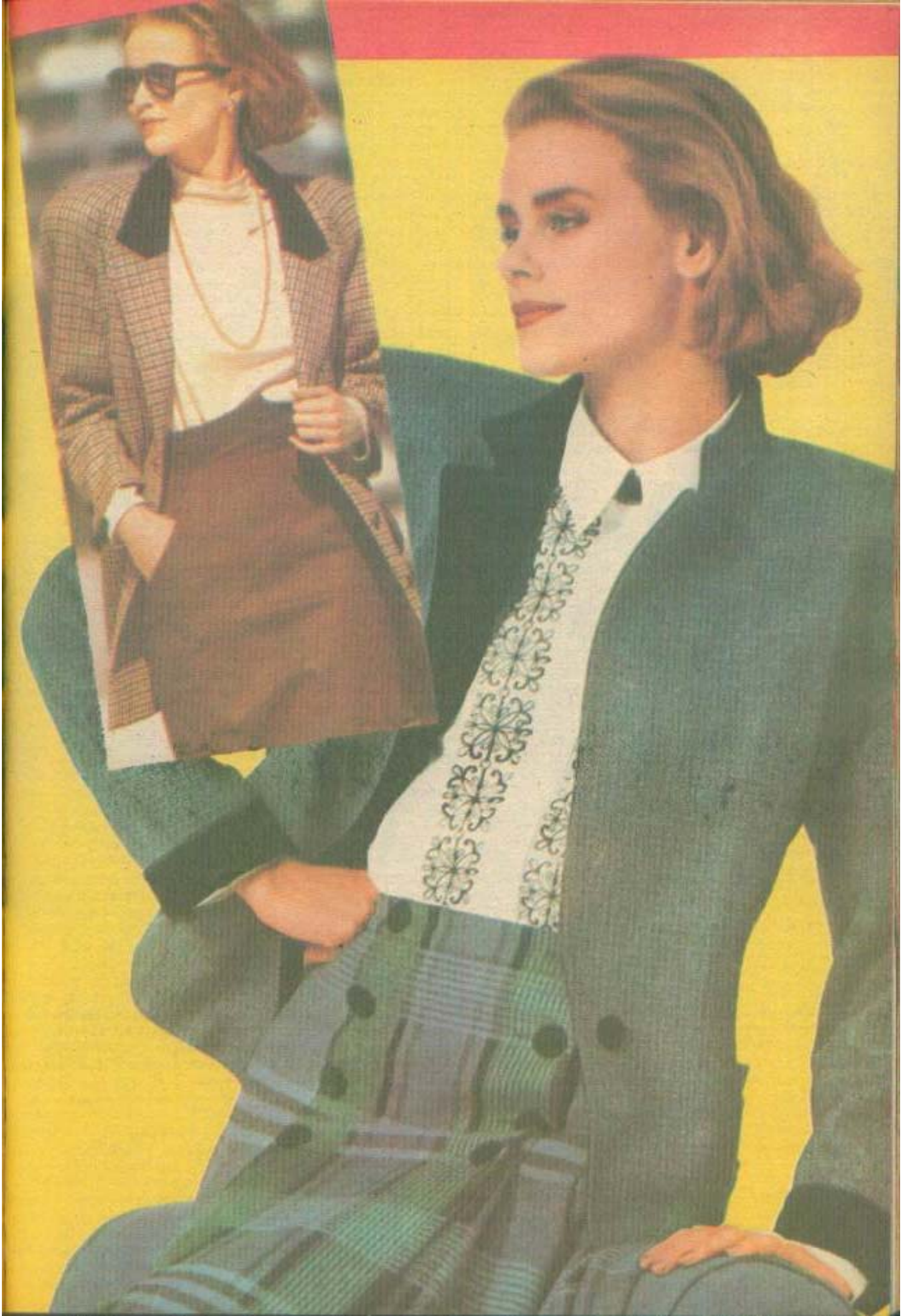

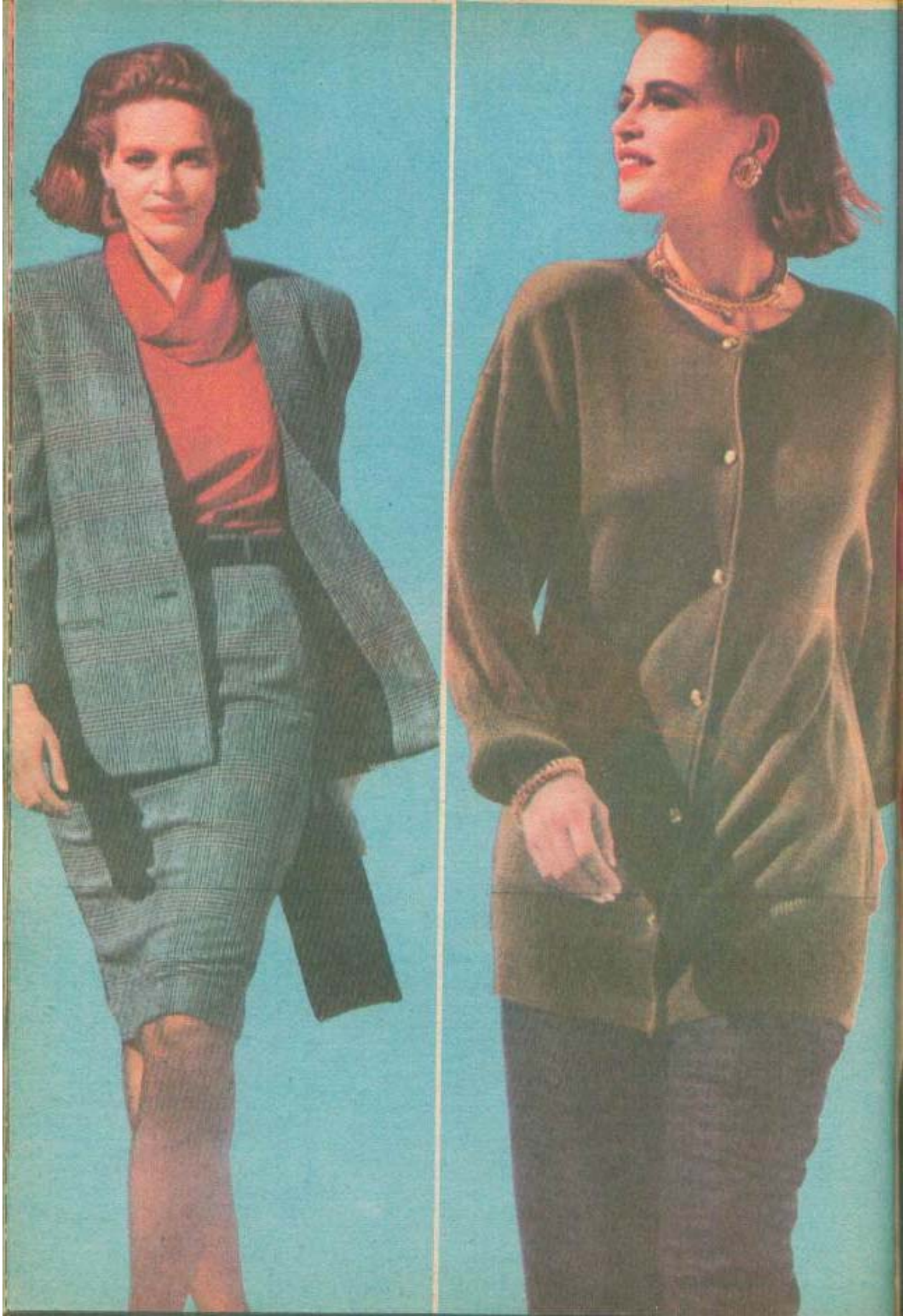

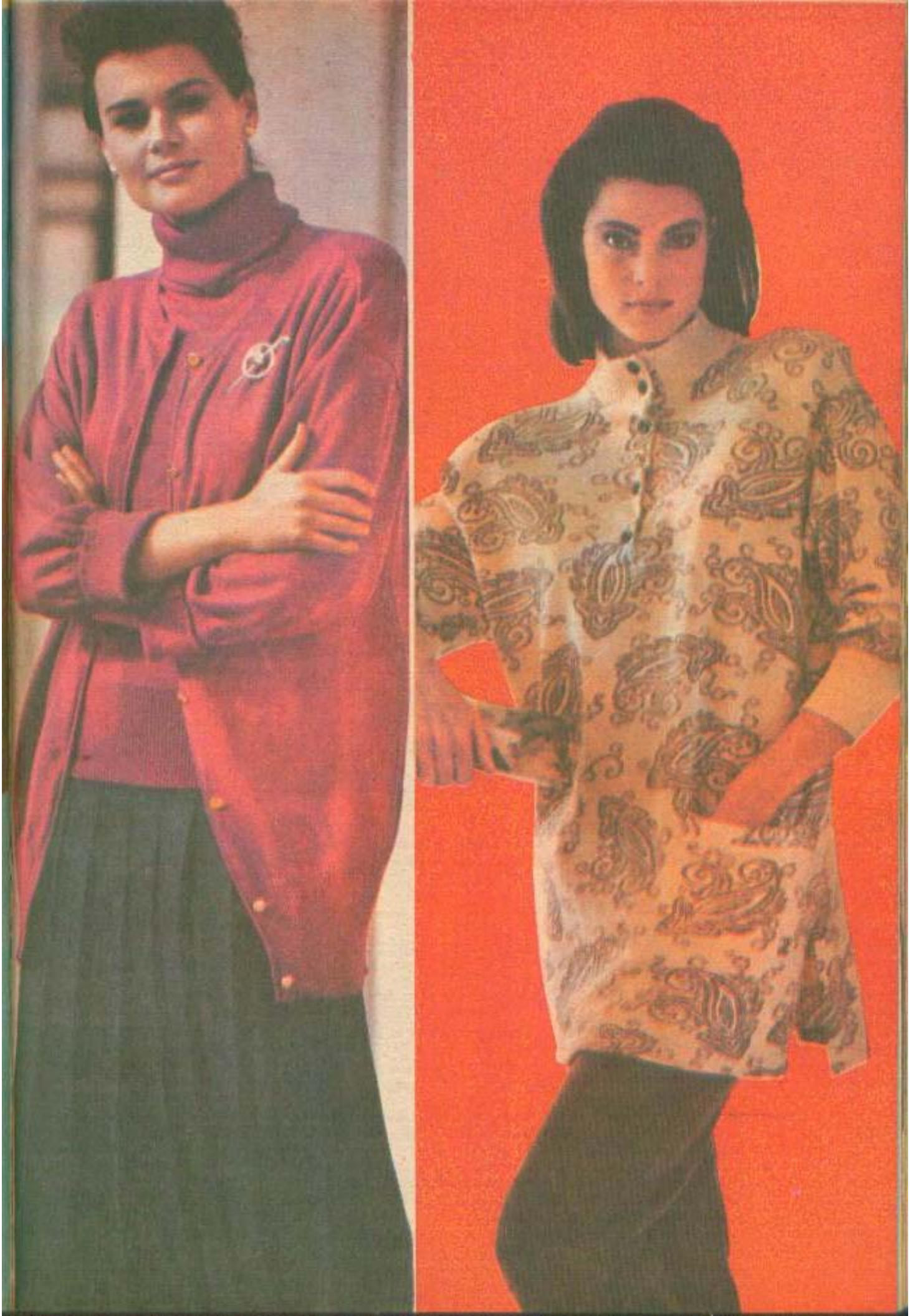

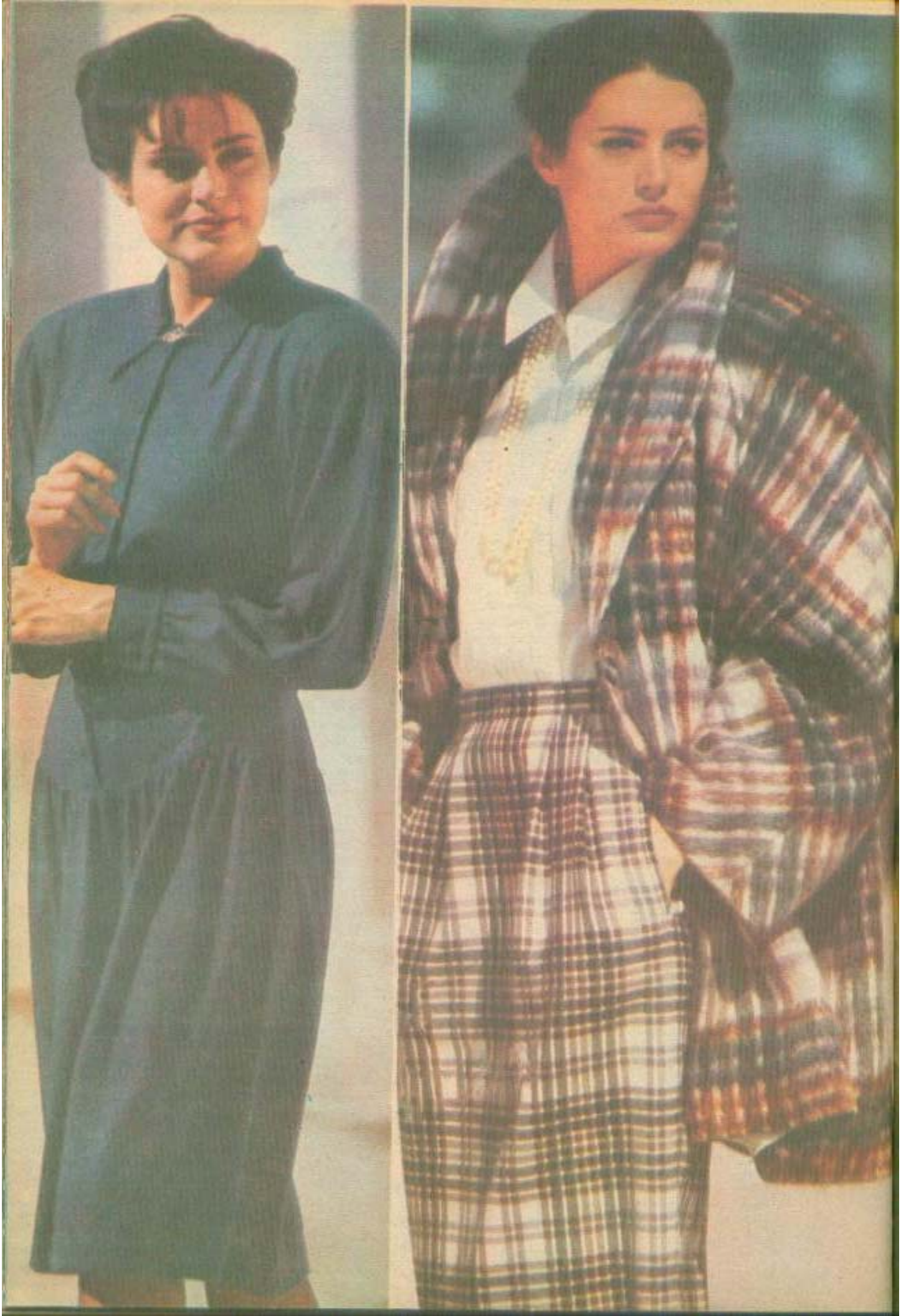

Mic „dicţionar" pentru cine tricotează

Pentru ca în explicaţia tricoturilor prezentate să nu repetăm de fiecare dată realizarea unor puncte de lucru, le redăm aici, în acest „mic dicţionar pentru cine tricotează".

Simbolurile (*...*) presupun că explicaţiile de lucru cuprinse între cele două semne (*) se repetă pe tot rîndul de tricot. Fiecare rînd însă se începe şi se încheie cu cîte 1 ochi de margine.

Elastic simplu: * (1 ochi pe faţă, 1 ochi pe dos). **Rîndul 2 şi toate celelalte rînduri** ale elasticului simplu se tricotează ochiurile aşa cum se prezintă (pe faţă sau pe dos).

Elastic simplu răsucit: **rîndul 1:** *, 1 ochi pe faţă luat răsucit (tricotînd ochiul prin brida din spatele tricotului), 1 ochi pe dos *. **Rîndul 2:** se lucrează pe dos ochiul care se prezintă pe dos şi pe faţă, luat răsucit, ochiul care se prezintă pe faţă. Acest mod de a tricota elasticul are avantajul că dă o anume rigiditate lucrului, făcînd porţiunea respectivă mai puţin deformabilă.

Elasticul dublu şi răsucit: se tricotează întocmai ca cel simplu, cu deosebire că se lucrează cîte 2 ochiuri pe faţă şi cîte 2 ochiuri pe dos.

Punct leneş: se lucrează continuu (toate rîndurile fie numai pe faţă, fie numai pe dos). Cînd tricotul în punct leneş se face cu rînduri tricotate numai pe dos, lucrul respectiv este mai uniform şi mai compact.

Bob de orez simplu: **rîndul 1:** (* 1 ochi pe faţă, 1 ochi pe dos *). La rîndurile următoare se tricotează de fiecare dată pe faţă ochiurile ce se prezintă pe dos şi se lucrează pe dos ochiurile ce se prezintă pe faţă.

Bob de orez dublu: schimbarea de lucru se face din 2 în 2 rînduri, punctul bob de orez avînd o formă alungită.

Punct de tricot englez: **rîndul 1:** (*, 1 ochi pe faţă, 1 jeteu, 1 ochi luat nelucrat *). **Rîndul 2 şi toate celelalte rînduri:** (* jeteul împreună cu ochiul nelucrat se tricotează pe faţă, iar ochiului lucrat la rîndul anterior i se adaugă 1 jeteu şi se ia netricotat *). Rîndul se termină cu 2 ochiuri pe faţă.

Punct de jerseu răsucit pe faţă: tricotînd rîndul cu ochiuri pe faţă, fiecare ochi se răsuceşte, respectiv se ia cu andreaua brida din spatele lucrului. Rîndurile cu ochiurile pe dos se tricotează normal, adică aşa cum se prezintă, fără a le răsuci.

Punctul de jerseu răsucit pe dos: se lucrează la fel ca în explicaţia anterioară, răsucirea ochiurilor făcîndu-se de data aceasta la rîndurile pe dos.

Ochi alunecat simplu: se ia 1 ochi de pe andreaua stîngă pe cea dreaptă — prin alunecare, adică netricotat. Se tricotează următorul ochi pe faţă, apoi se trece ochiul nelucrat prin acesta, suprapunîndu-l, dar realizînd de fapt o scăzătură, întrucît din cele 2 ochiuri rămîne în lucru numai unul.

Ochi alunecat dublu: se alunecă un ochi netricotat pe andreaua dreaptă, următoarele 2 ochiuri se lucrează împreună pe faţă (deci se face o scăzătură) şi prin ochiul obţinut se trece cel luat netricotat.

Ochiuri încrucişate spre dreapta: se scot de pe andreaua stîngă 2 ochiuri şi se repun pe aceeaşi andrea, inversîndu-le ordinea, astfel încît cel de-al doilea să devină primul şi invers. Se tricotează în ordinea în care au fost reaşezate. Încrucişarea se face pe faţa tricotului.

Ochiuri încrucişate spre stînga: operaţia se face ca în explicaţia anterioară, cu deosebirea că trecerea respectivă se face pe dosul tricotului.

Multe modele au în ornamentul decorativ sau, mai bine spus, în motivele de tricot, torsadele. Acestea, executate pe 2, 4, 6, 8, 10, 12 ochiuri pe faţă, se inversează la un anumit număr de rînduri, schimbîndu-şi ordinea de lucru: jumătate din ochiurile ce formează torsada se lasă în aşteptare, se tricotează celelalte, apoi cele lăsate.

Tot din motive de economisire a spaţiului, în explicaţii vom întrebuinţa şi următoarele prescurtări: 1 ochi pe faţă = 1.o.f.; 1 ochi pe dos = 1.o.d.; 1 jeteu = 1.j.; 2 ochiuri împreună pe faţă = 2.o.împ.f.; 2 ochiuri împreună pe dos = 2.o.împ.d.; 1 ochi încrucişat stînga = 1.o.înc.st.; 1 ochi încrucişat dreapta = 1.o.înc.d.

Explicaţiile modelelor

1

FANTEZIE ÎN ROZ. Elegant, acest pulover cu ornamente dantelate, dispuse într-o varietate echilibrată, se recomandă a fi tricotat din lînă cu firul gros. Pentru măsura 44 este suficientă cantitatea de 900 g de lînă. Torsadele, jumătăţile de romb în tricot simplu şi bob de orez, de punct leneş şi ajur sînt cunoscute. Explicăm motivul central, care se execută pe mijlocul feţei, spatelui şi al mînecilor. Motivul se tricotează pe 25 ochiuri. **R.1.:** de 2 ori se tricotează: * 2.o.d., 2.o.împ.d., 2.o.f., 1.j., 1.o.f., 1.j., 2.o.f., 2.o.împ.d., 1.o.d., * 1.o.d. **Rîndurile cu soţ** se tricotează totul pe dos. **R.3:** de 2 ori se lucrează: * 2.o.împ.d., 2.o.f., 1.j., 3.o.f., 1.j., 2.o.f., 2.o.împ.d., * 1.o.d. **R.5:** * 2.o.împ.d., 2.o.f., 1.j., 5.o.f., 1.j., 5.o.f., 1.j., 2.o.f., 3.o.împ.d., 2.o.f., 1.j., 5.o.f., 1.j., 2.o.f., 2.o.împ.d., * **R.7:** se repetă de la **R.1.**

2

AURIU. Din mohair, a cărui moliciune pare că se simte pînă şi pe fotografie, o bluză pentru măsura 44—46, la realizarea căreia se folosesc circa 400 g. După obişnuitul elastic simplu, se aşază motivul fantezi realizat astfel: **R.1:** * 2.o.d., firul dat prin spatele tricotului, 1.o. luat nelucrat pe dos *. Se repetă tot rîndul şi se termină cu 2 o.f. **R.3:** ca **R.1** şi **R.4** ca **R.2.**; **R.5:** toate o.d. **R.6:** * 2.o.f., firul dat pe spatele lucrului, 1.o. trecut nelucrat pe faţă *. **R.7.:** se reia de la **R.1.** Faţa, identică de fapt cu spatele, nu are scăzătură la subrat. Mînecile crescute şi fără răscroială. O bentiţă în elastic simplu se prinde în jurul decolteului.

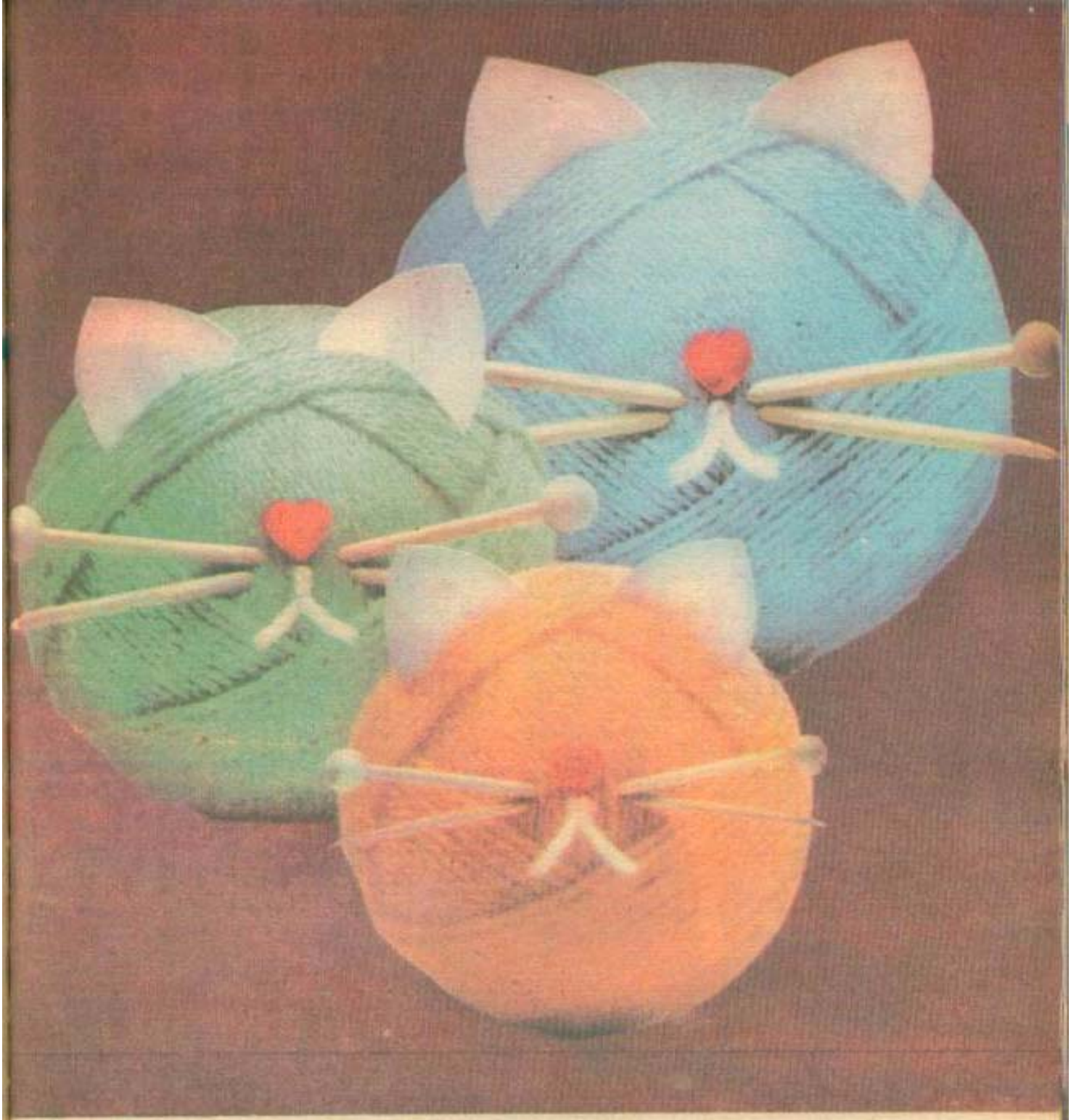

3

FANTEZIE DE ALB. Cu o notă sportivă pentru tinerele fete, un pulover ale cărui ornamente se evidențiază prin torsadele meșteșugit realizate. Pentru talia 44/1 este suficient 500 g de mohair alb cu firul mai plin.

Fiecare parte se tricotează separat. Pentru evidențierea torsadelor, restul cîmpului de tricot se lucrează în punct lenes. Mînecile au cîte 2 rînduri de torsade întregi și cîte două începute de deasupra coatelor. Fața, ca și spatele au cîte 2 rînduri din același motiv-fantezi pe porțiunile laterale. Mijlocul acestor părți de tricot este lucrat (după elastic) prin ridicarea ochiurilor și tricotarea acelorași motive de torsade (în total cîte 4) pe direcție orizontală.

Torsadele deschise se realizează pe cîte 16 ochiuri: **R.1,3,5**: toate o.f.; **R. cu soț**: toate o.d.; **R.7**: * se lasă în așteptare pe dosul lucrului 4 o., se lucrează pe față următoarele 4 o., apoi tot pe față cele 4 lăsate (executată o încrucișare spre dreapta), apoi se lasă în așteptare pe față 4 o., se tricotează următoarele 4 și tot pe față cele lăsate (s-a executat o încrucișare spre stînga).

Bentița de la decolteu se tricotează prin ridicarea ochiurilor și în punct de elastic simplu.

(Continuare în pag. 167)

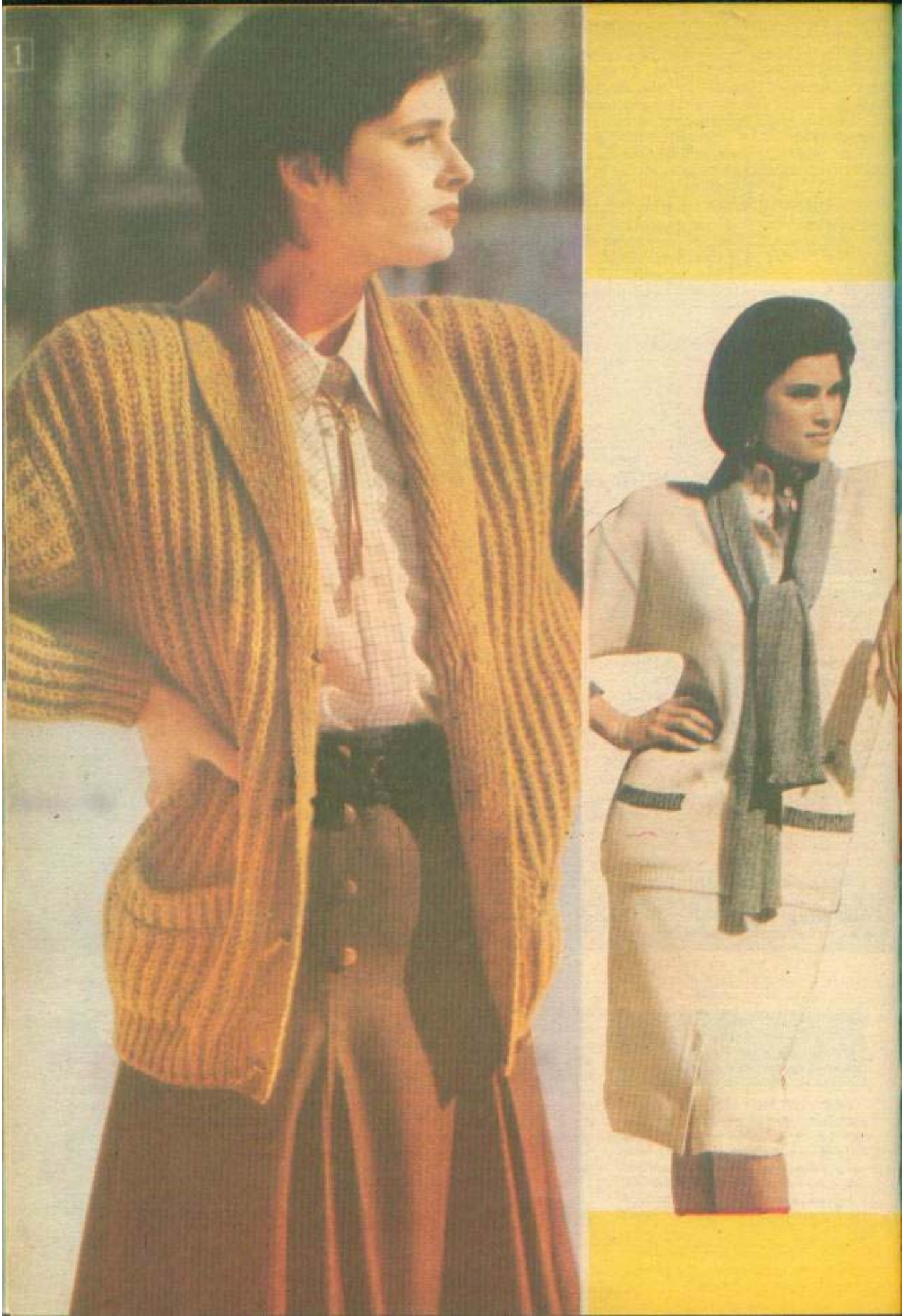

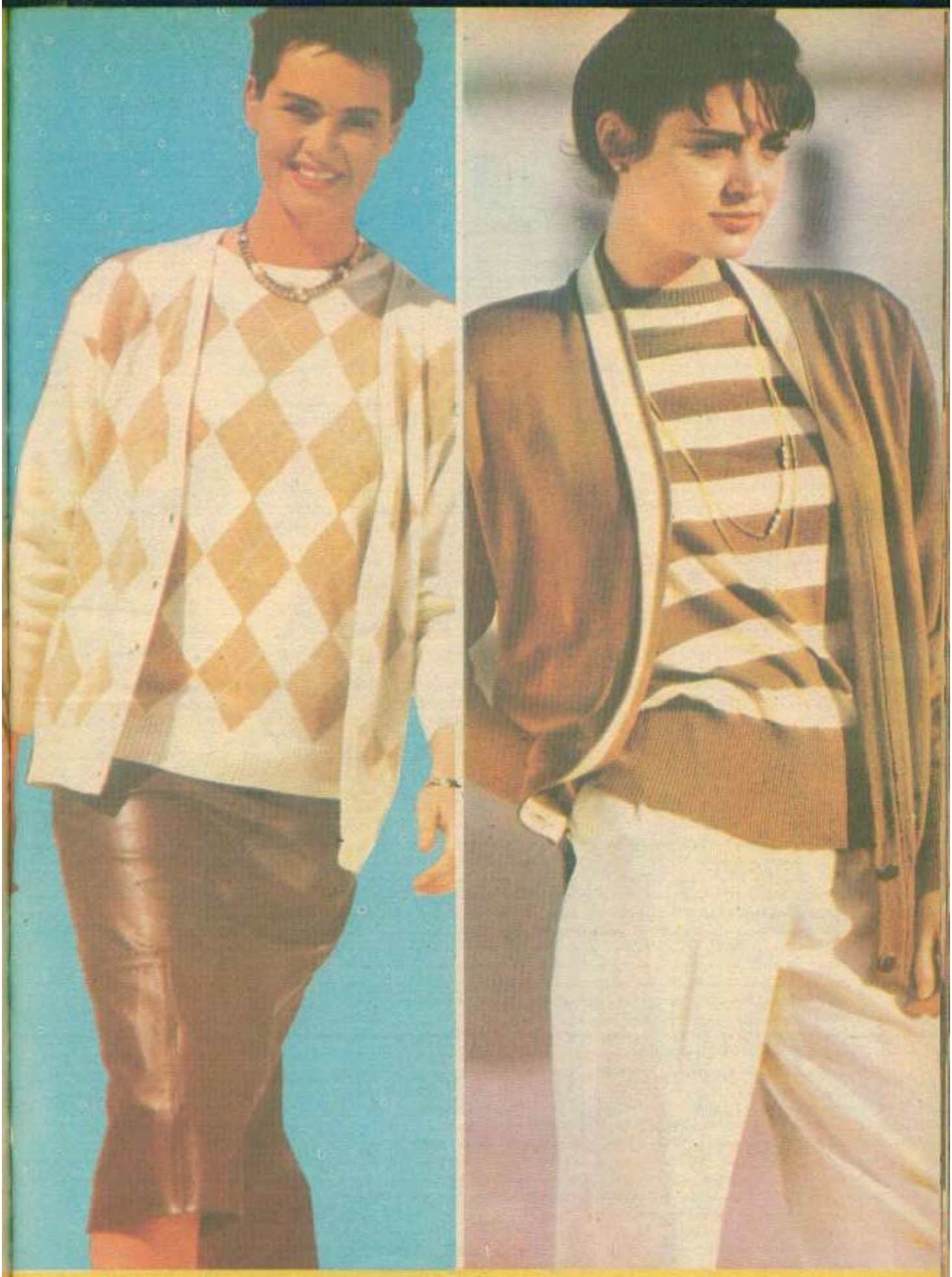

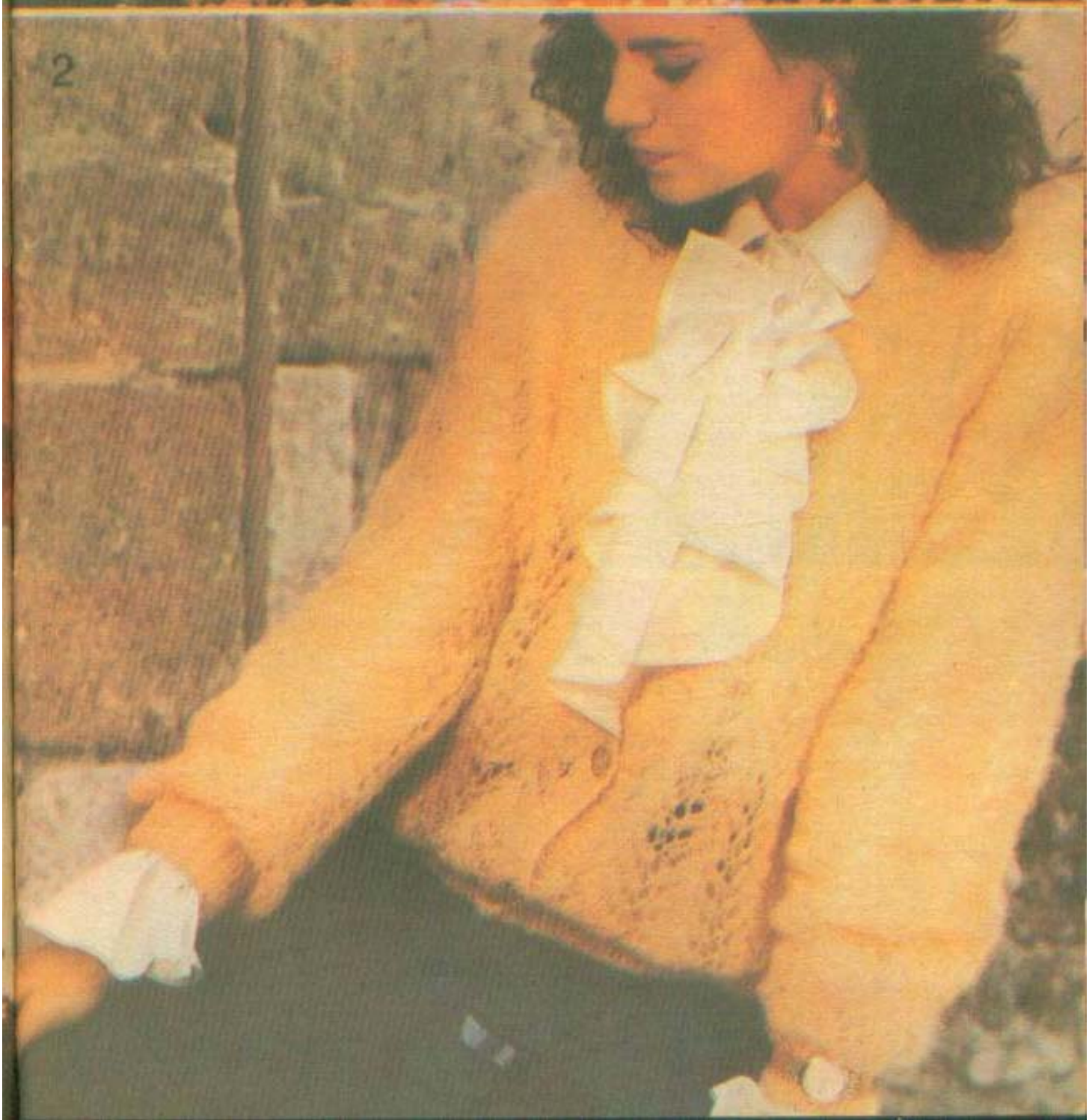
2

3

4
5

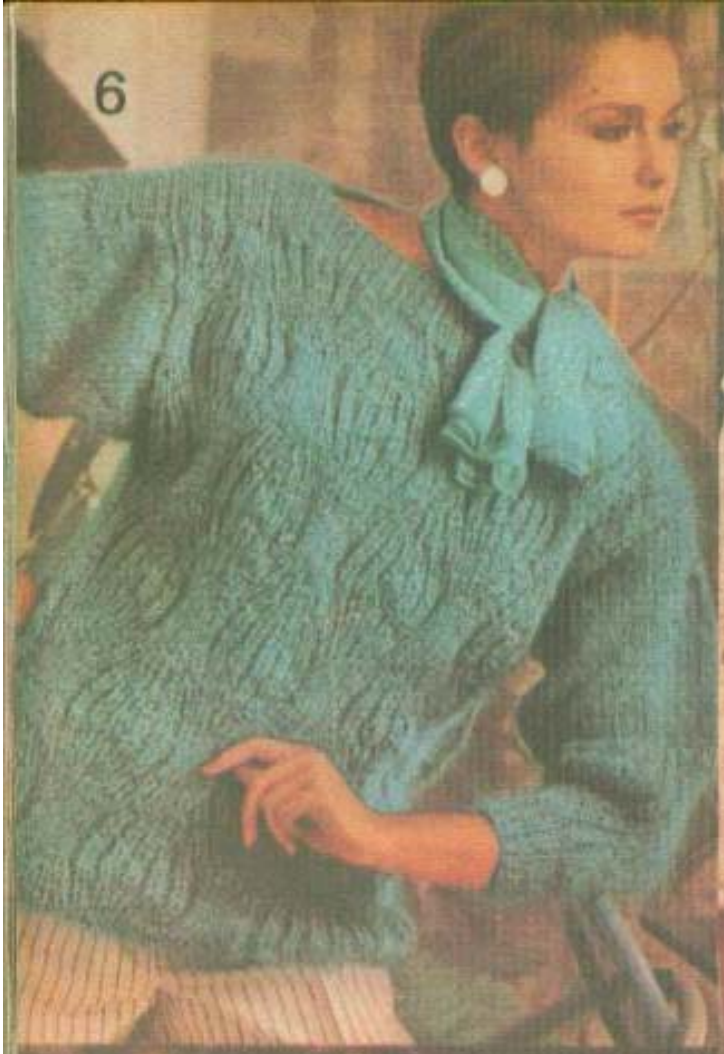
6

7

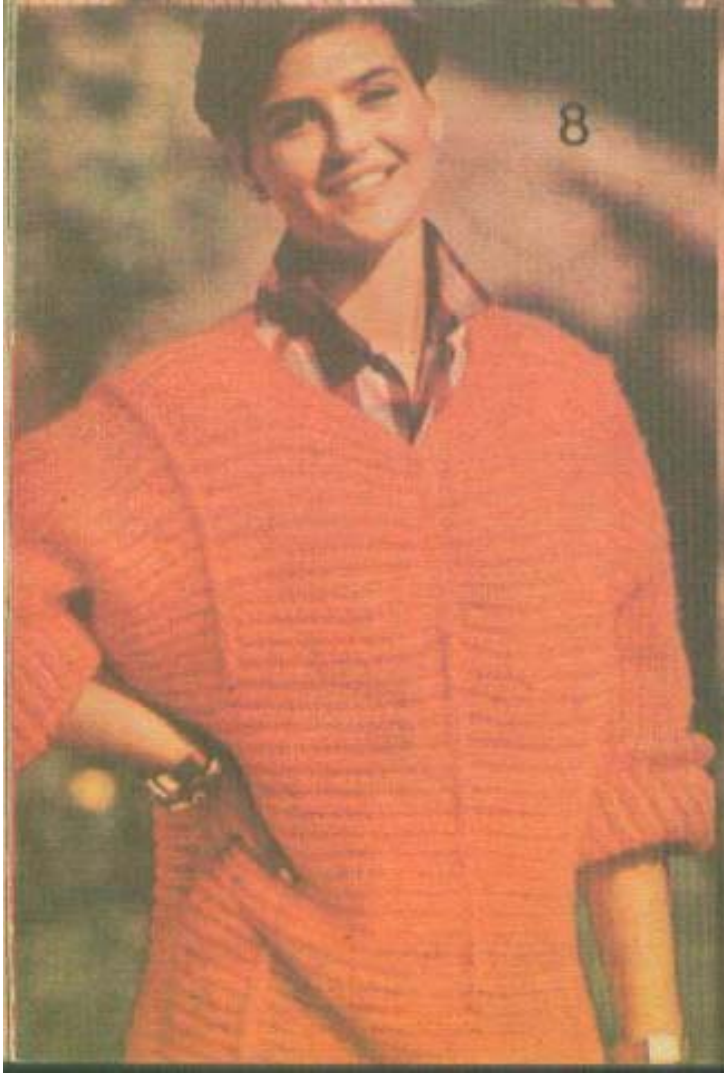
8

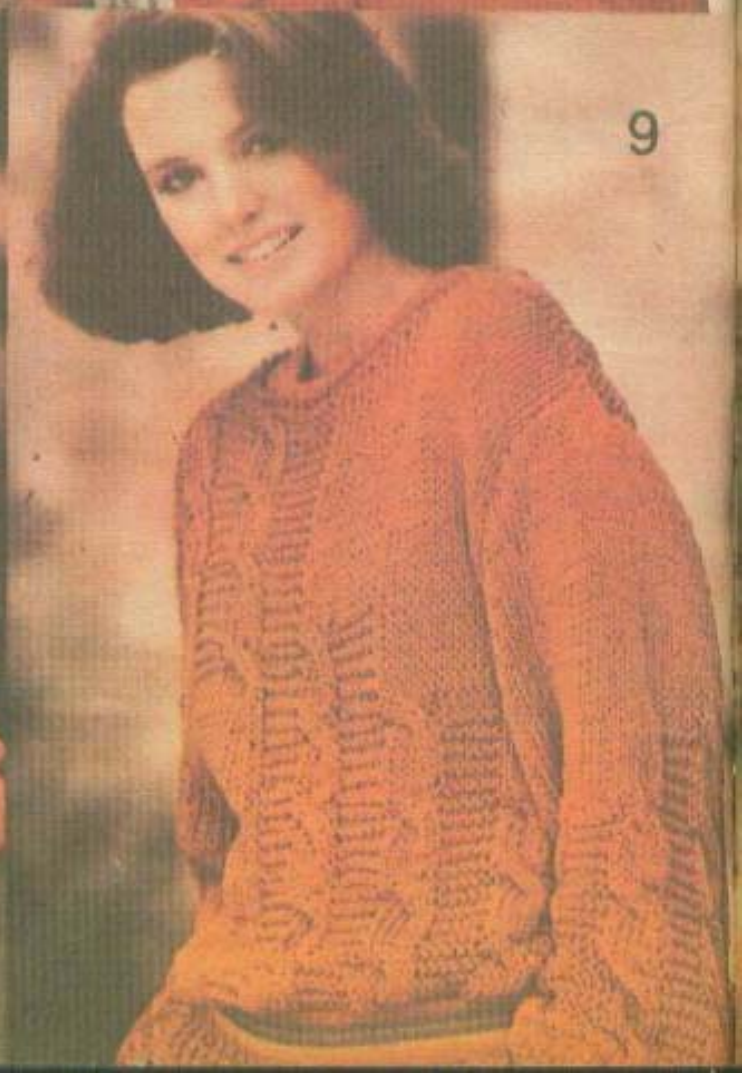
9

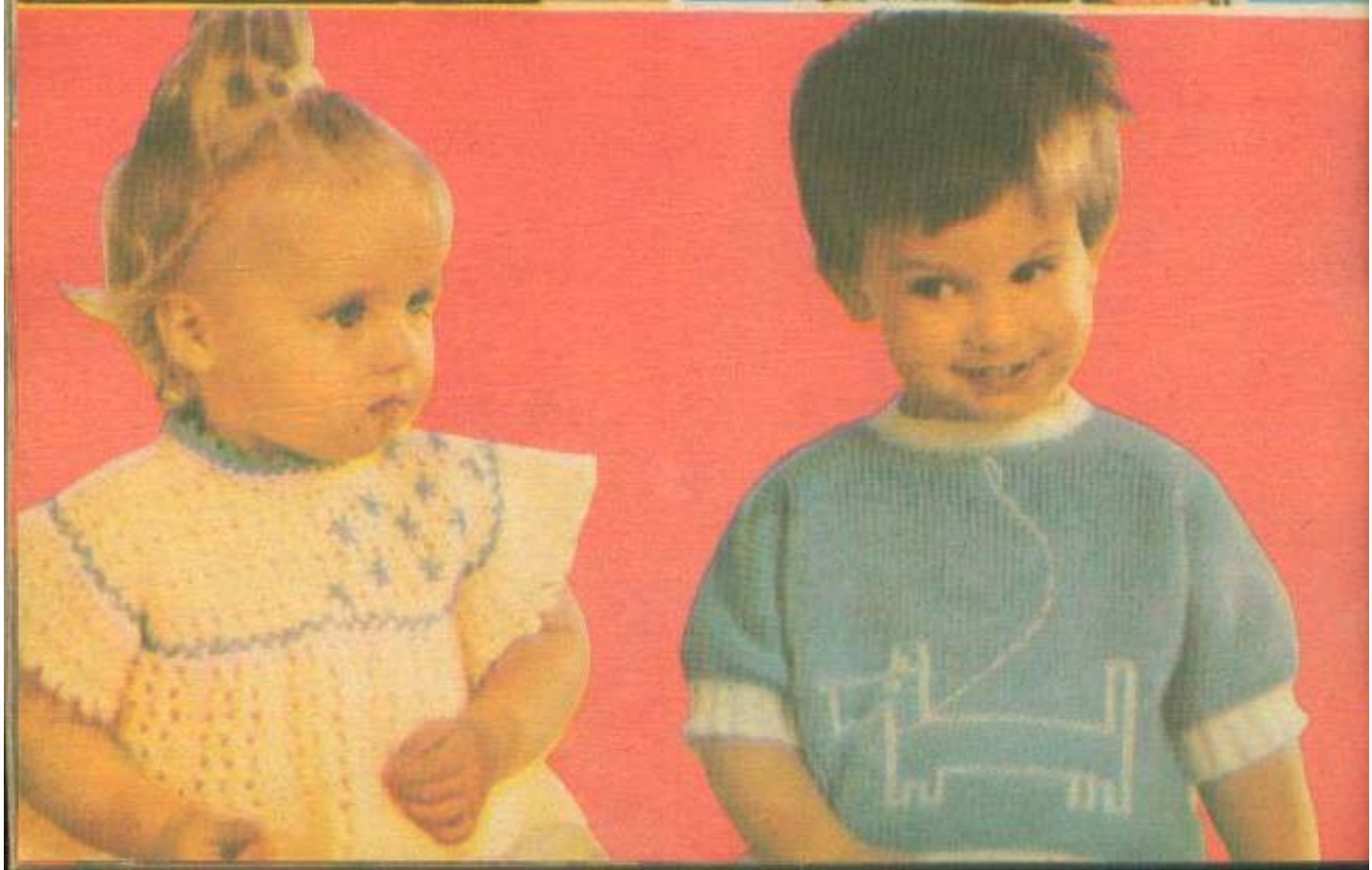

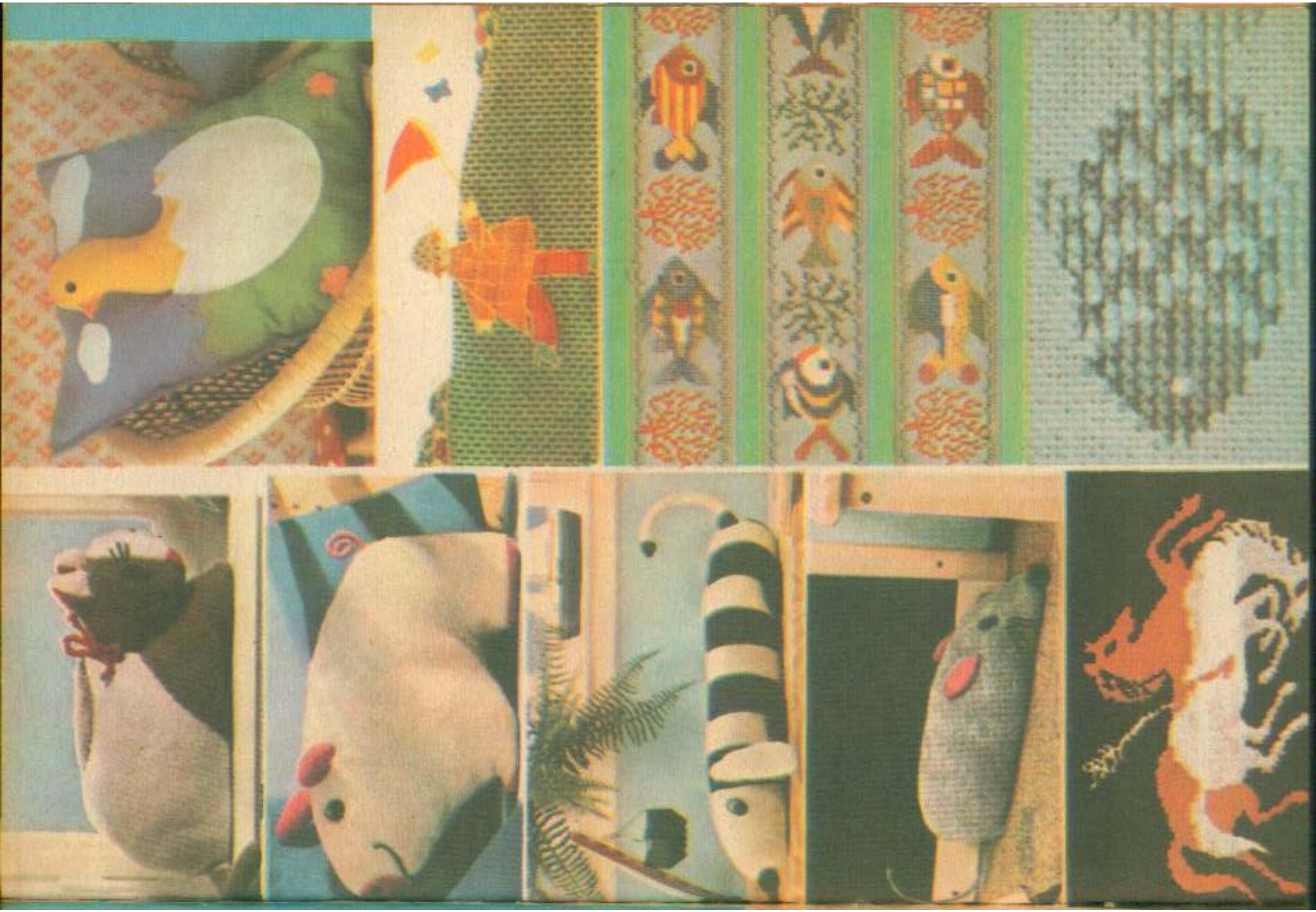

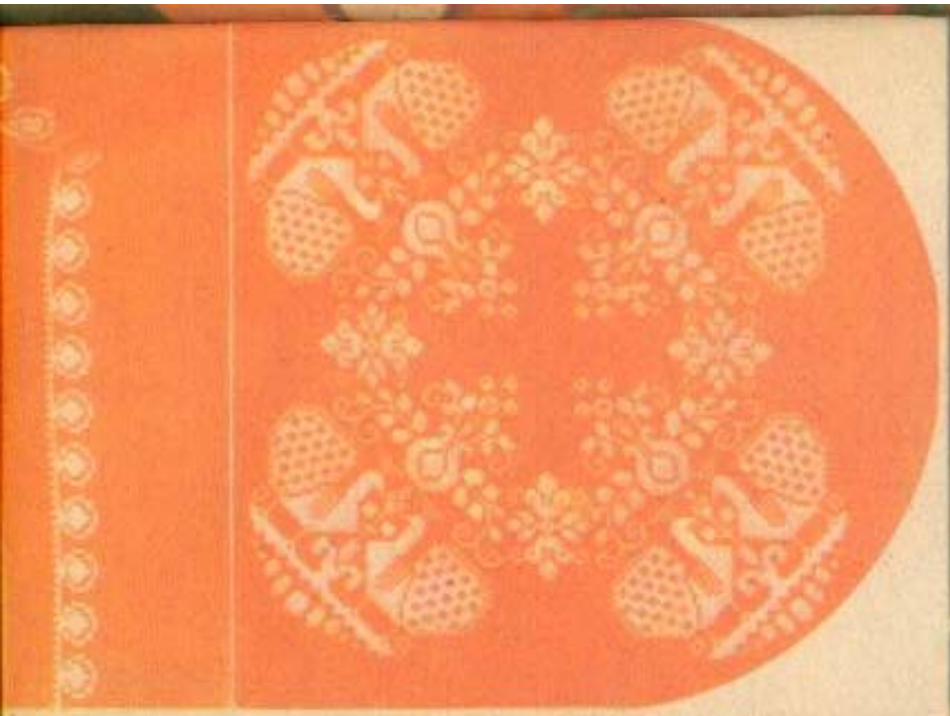

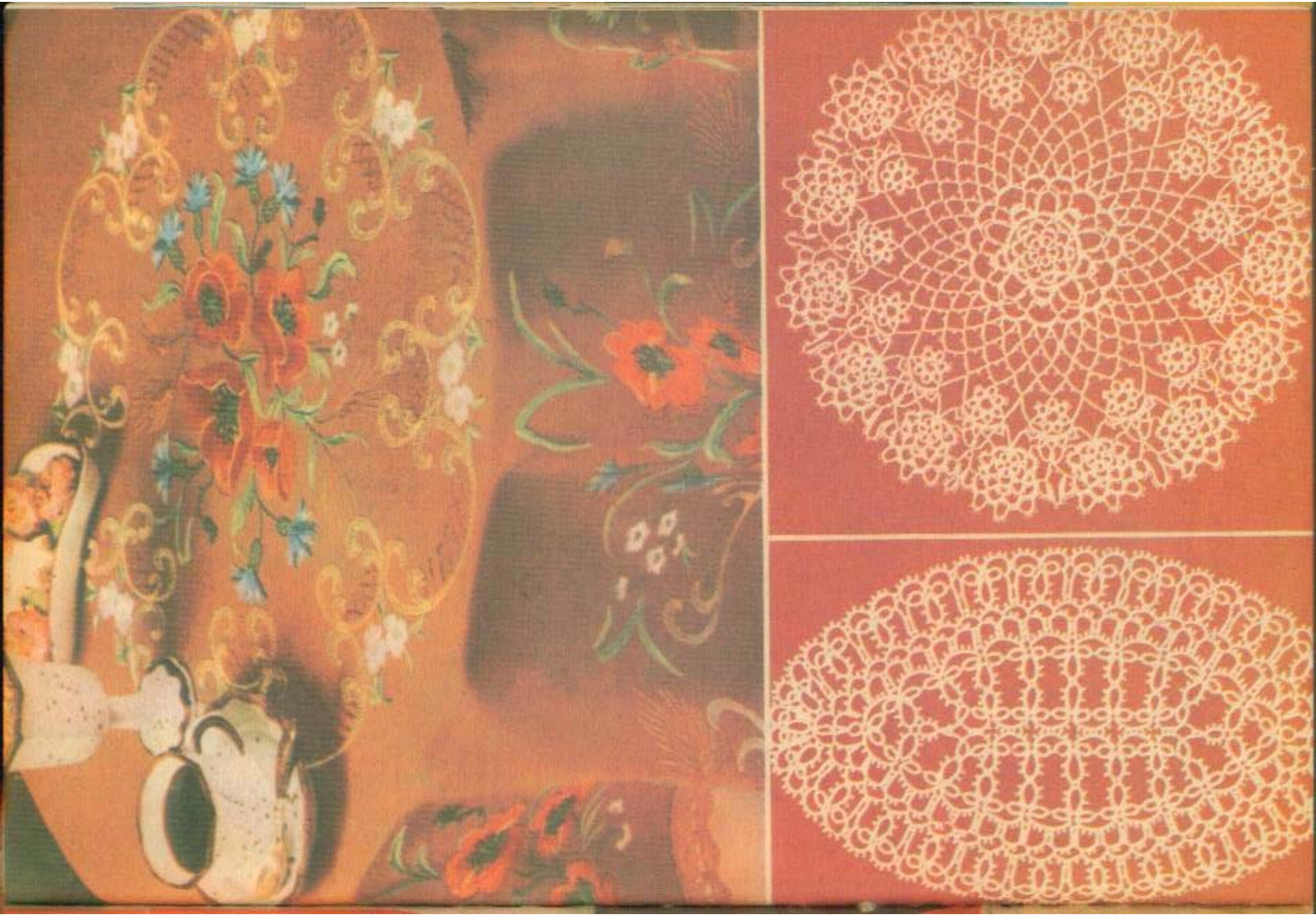

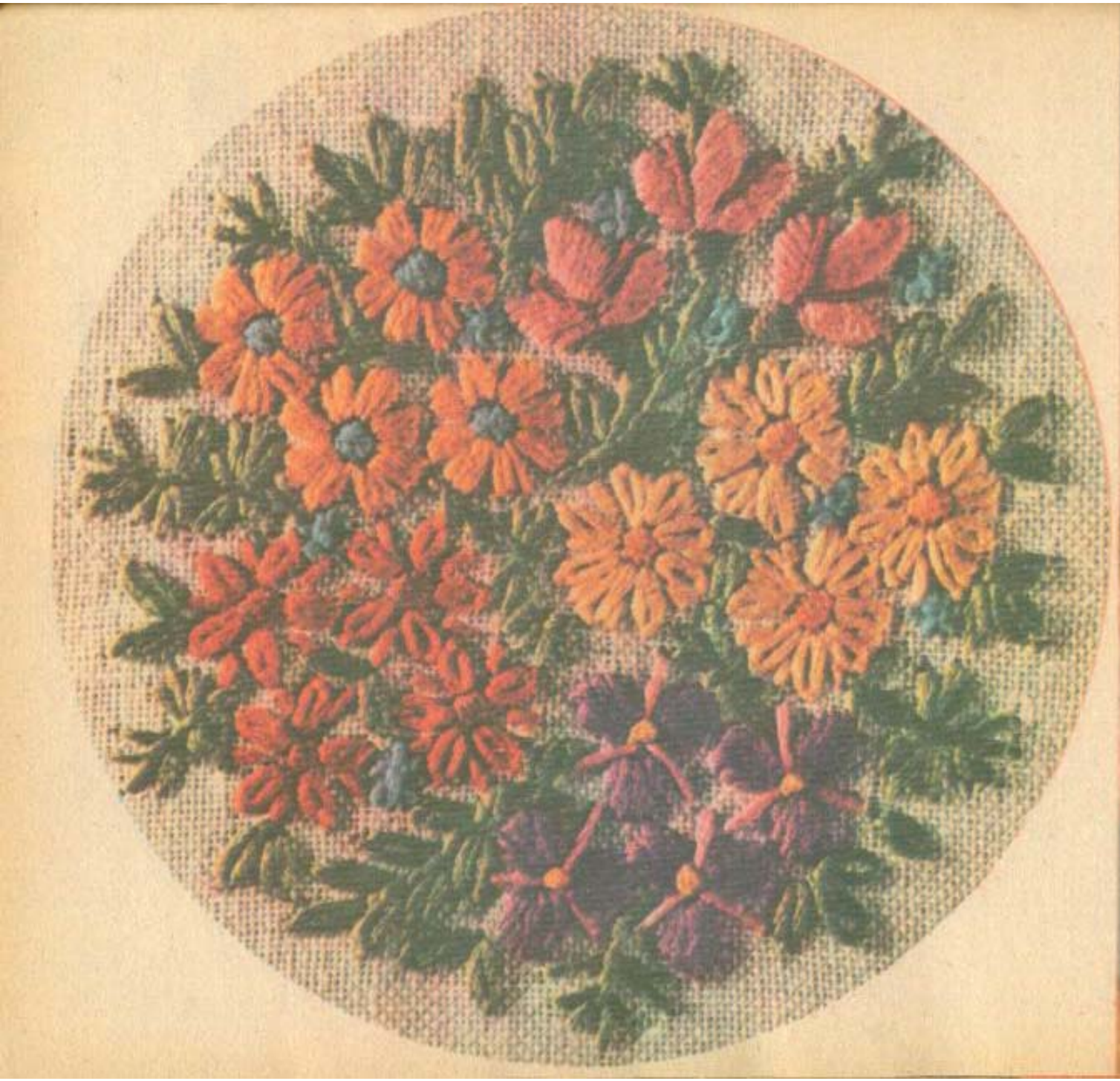

(Urmare din pag. 147)

4

ROMBURI CU NUCȘOARE. Ajurată pe romburi în care este plasat motivul cu nucșoare, această bluză roz se tricotează pentru talia 44/46, din circa 400 g de lînă. După elastic, se începe motivul de romburi — se tricotează pe un multiplu de 10+1 ochiuri. **R.1:** * 1.o.d., 1.j., 1.o. al. trecut prin o. următor, 3.o.d., 2.o.sc.f., 1.j., 1.o.d., 1.j., 1.o.al., 2.o.d. *, 3.o.d., 2.o.imp.f., 1.j., 1.o.d. **Rîndurile cu soț** se tricotează ochiurile așa cum se prezintă. **R.3:** 2.o.d., 1.j., 1.o.al., 1.o.d., * 2.o.d., 2.o.imp.f., 1.j., 3.o.d., 1.j., 1.o.al., 1.o.d. *, 2.o.d., 2.o.imp.f., 1.j., 2.o.d. *Nucșoara* se lucrează astfel: în același ochi se tricotează 5 ochiuri: 1.o.f., 1.j., 1.o.f., 1.j., 1.o.f. Se întoarce lucrul și se tricotează 5 ochiuri pe dos, se întoarce și aceleași ochiuri se fac pe față, se întoarce și se fac astfel: 2.o.imp.d., 1.o.d., 2.o.imp.d., se întoarce și se fac cele 3 ochiuri pe față.

5

DANTELĂ CU BRĂDUȚI. O bluză din tricot de mînă dantelat, măsura 46/I, pentru care trebuie 400 g de mohair. După obișnuitul elastic, întregul motiv se realizează pe părți separate, pe un multiplu de 9 ochiuri plus ochiurile de margini, care nu sînt cuprinse în explicații: **R.1:** * 1.o.f., 1.j., 2.o.f., 2.o.imp.f., luate din spate, 2.o.imp.f., 2.o.f., 1.j. **R.2 și 4:** toate ochiurile inclusiv jeteurile se tricotează pe dos. **R.3:** * 1.j., 2.o.f., 2.o.imp.f., răsucite, 2.o. imp. f., 2.o.f., 1.j., 1.o.f. * **R.5:** se repetă de la **R.1.**

6

FANTEZIE PE MOHAIR. Într-o superbă culoare albastră, o bluză 46/I, pentru realizarea căreia sînt necesare 850 g de mohair. Fiecare parte se tricotează separat. După elasticul simplu se tricotează motivul fantezi, conform schemei alăturate. Spatele se tricotează în punct de jerseu pe față, pînă la platcă. Mînecile au la partea de jos același ornament ca pe pieptul bluzei. Observați că pe umeri, față și spatele bluzei tricotate se coboară spre mîneci cu un număr de ochiuri. Astfel, cînd se ajunge cu tricotul la platcă, se adaugă pe fiecare margine cîte 22 de ochiuri și se tricotează totul în elastic simplu. La mîneci, după 16 cm, se va crește pe fiecare parte, din 4 în 4 rînduri, cîte 1 ochi, de 14 ori. La 19 cm se vor încheia 20 de ochiuri din centrul lucrului, restul continuîndu-se pe fiecare parte pe încă 8 cm.

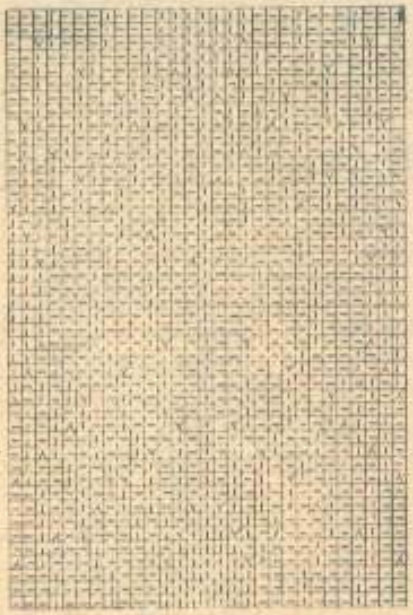

1 o. pe l. 1 o. pe d. 2 o. împreună 1 înmulțire 1 o. răsucit

7

RAFINAMENT PE ALB. O bluză tinerească tricotată din mohair alb (600 g pentru măsura 44) ale cărei motive sînt ajururi simple și torsade realizate pe cîte 6 ochiuri. După elasticul spatelui, bluza își ia amploare prin creșterea ce se face pe mijlocul tricotului față și spate, intercalîndu-se parca un clin care împarte grupurile de torsade în două. Gulerul se lucrează astfel: 25 r.p. leneș, 6 ochiuri pentru torsade, 5.o.p. jerseu pe dos, pe care, din 6 în 6 rînduri, se vor executa scăzături de ajur. După 100 cm, gulerul se încheie și se coase circular în jurul decolteului. Motivul în punct leneș dă lejeritate, în vreme ce rîndul aproape marginal de torsade și ajur păstrează oarecare stabilitate a liniei.

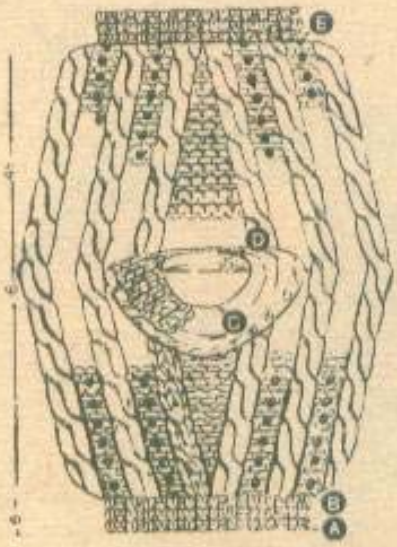

8

TUNICA ROȘIE. Din circa 600 g de lînă se poate tricota această frumoasă tunică roșie. Din schemă se vede ca lucrul se începe cu elasticul de la mîneca dreaptă. Creșterile se fac treptat, cu lărgimea suficientă, astfel încît să ia linia chimono. Cînd mîneca dreaptă astfel crescută ajunge la 50 cm lungime se adaugă dintr-odată toate ochiurile ce mai sînt necesare pentru lungimea feței și a spatelui. În același mod se tricotează fața și spatele, pînă se ajunge la partea de sus a decolteului umărului drept. Aici se scad 4 ochiuri, tricotul se împarte în două și se continuă tricotul cu ușoară răscroitură spre față. La jumătatea feței și spatelui (tricotul se execută în paralel) se încep operațiile invers: se adaugă pentru răscroiala identică a decolteului feței spre partea stîngă și la încheierea acestuia se repun pe mijlocul tricotului cele 4 ochiuri scăzute în partea opusă. Cînd lățimea feței și spatelui este realizată suficient, se fac scăzături (corespunzătoare creșterilor mînecii chimono) pentru mîneca stîngă. Se ridică ochiuri pe andrea și se face pentru fiecare parte cîte o bandă de elastic simplu de 8 cm. Dungile, care detașează parcă mînecile și se continuă pe față cît și pe spate, ca și fenta falsă din mijlocul feței sînt realizate pe cîte 3—4 rînduri de tricot pe dos care, apoi, cu croșeta, pe spatele lucrului, se adună, dîndu-i reliefui aparent.

Tunica este tricotată în punct de elastic englezesc, care se tricotează pe un număr de ochiuri cu soț. Astfel: **rîndul 1:** se lucrează toate ochiurile pe față. **Rîndul 2:** * 1.o. pe față, 1.o dublu (se introduce andreaua în ochiul situat sub primul ochi de lucrat și se execută 1 ochi pe față *). Se continuă, repetînd permanent modelul de pe **rîndul 2.**

9

PULOVER CU MOTIV ÎN TREPTE. Pentru un asemenea pulover, măsura 44/I, trebuie aproximativ 1 kg bumbac

mercerizat cu firul mai plin. Pe zone mari, pulloverul este realizat în punct de jerseu pe față, punct lenes și torsade executate din împletirea a 6 ochiuri. Motivul în trepte cu torsadele împletite se tricotează astfel: **R.1,3,5,7:** o torsadă plus marginile alăturate se tricotează 18 ochiuri pe față și se repetă. **Rîndurile cu soț:** 6 o.f., 6 o.d., 6 o.f. **R.9:** 6 o.f., 3 o.în așt.f., 3 o.f., 3 o.f. (cele în așt.), 6 o.f. **R.11** se reia de la **R.1.** Torsadele de pe față se întrerup astfel: prima după a cincea împletitură, a doua la a șasea împletitură, a treia la a șaptea împletitură. Pe cele 12 ochiuri alăturate, o nouă torsadă și încă una după prima împletitură. Pentru răscroiala mînecii se scade din 2 în 2 rînduri o dată cîte 2 ochiuri la margine și de 2 ori cîte 1 ochi. Mîneca dreaptă are 3 torsade începute de la manșetă și încheiate succesiv, după a 4-a, a 5-a și a 6-a împletitură. Mîneca stîngă are două torsade pe mijloc sus cu 3 și respectiv 2 împletituri.

10

ROMBURI ÎN RELIEF. Un pulover pentru zile mai reci, în care măiestria în arta tricotatului se combină cu arta îmbinării echilibrate a diverselor puncte și motive decorative. Torsade împletite simplu, romburi mari pe cîmpuri de tricot pe dos, ca și tricotul în punct simplu. Echilibrul motivelor dă modelului feminitate și bun gust.

11

FANTEZIE ȘI JOC. Da, un joc de motive ornamentale în acest tricot de mare frumusețe, însă destul de dificil de realizat. Fiecare parte se tricotează separat. Elasticul este simplu, răsucit. Motivul cu ogive se lucrează pe 25 de ochiuri. **R.1:** * 4 o.d., 4 o.f., 2 o.d., 6 o.f., 2 o.d., 4 o.f., 4 o.d. * **Rîndurile cu soț:** așa cum se prezintă. **R.3:** * 4 o.d., 9 o.înc.d., 6 o.așt. pe spatele lucrului, 3 o.f., apoi cele lăsate astfel: 1 o.d., 4 o.f., 1 o.d., 9 o.înc. la st. (3 o.așt. pe fața lucrului, 1 o.d., 4 o.f., 1 o.d., apoi se tricotează pe față cele 9 o. lăsate în așt.), 4 o.d. * **R.5** și **15:** * 4 o.d., 3 o.f., 1 o.d., 4 o.f., 2 o.d., 4 o.f., 1 o.d., 3 o.f., 4 o.d. * **R. 7,9,11,13:** * 4 o.d., 3 o.f., 1 o.d., 4 o.înc. d. (2 o. așt. pe dosul lucrului, 2 o.f., tot pe f. 2 o. lăsate în așt.), 2 o.d., 4 o.înc. st. (2 o. așt. pe f., 2 o.f. și tot pe f. cele în așt.), 1 o.d., 3 o.f., 4 o.d. *. **R. 17:** *4 o.d., 9 o. înc. st. (3 așt. pe față, 4 o.f., 2 o.d., cele 3 lăsate pe f.), 9 o. înc. la dreapta (6 o. așt. prin spatele lucrului, 3 o.f., apoi cele 6 lucrate astfel: 1 o.d., 4 o.f.), 1 o.d. *. **R.18:** ca **R.2.** Pe restul tricotului sînt pătrate cu torsade duble, realizate în total pe cîte 26 de ochiuri și tot pe cîte 26 de ochiuri pătratele cu bob de orez dublu.

12

MEREU VESELA COPILĂRIE. Pentru jocurile în aer liber, un pulover pe care băiatul îl va îmbrăca mereu cu mare drag, atît pentru culoare cît și pentru motivul tricotat. La vîrsta de 4 ani, un asemenea pulover se realizează din 400—450 g de lînă. După elasticul simplu al fiecărei părți se așază motivul decorativ, care se realizează astfel: 7 rînduri în punct de jerseu. La **rîndul 8,** pe fața tricotului * se lasă în așteptare (pe dosul lucrului) primele 3 ochiuri, se tricotează pe față următoarele 3 ochiuri și apoi tot pe față se tricotează cele 3 ochiuri lăsate în așteptare *. De la **rîndul 9** la **rîndul 15** inclusiv se lucrează punct de jerseu. **Rîndul 16:** 3 o.f., * 3 ochiuri în așteptare pe față, se tricotează următoarele 3 o. și apoi cele 3 lăsate în așteptare *. **Rîndul 17:** se reia de la **rîndul 1.** Lejer decoltat, pulloverul băiatului are ca terminație un elastic simplu și îngust.

BUCĂTĂRIA *traversează lumea*

O incursiune în cele mai specifice preparate de bucătărie ale unor țări, mai apropiate sau mai îndepărtate de noi, ne înlesnește cunoașterea artei culinare sau a preparatelor lor tradiționale.

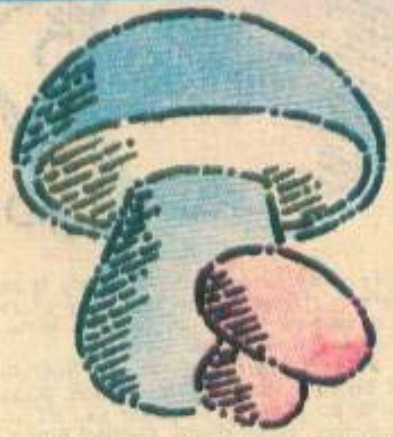

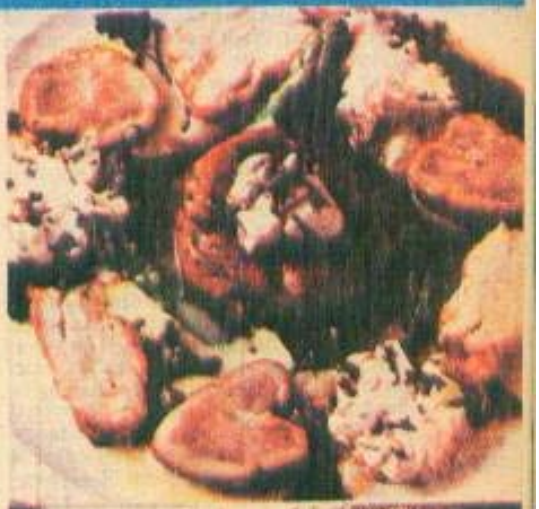

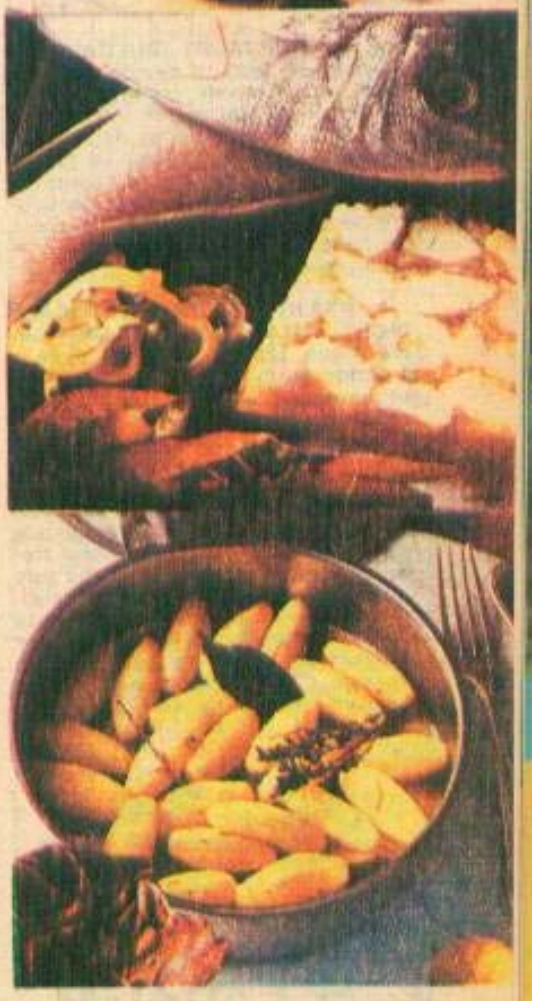

• **KALAKUKKO (FINLANDA): 500 g fileu de hering, 150 g de slănină afumată, 200 g de unt, 125 g făină de secară, 125 g făină de grîu, 2 ouă, un dl și jumătate de apă rece, sare, piper și o linguriță drojdie de bere.** Se face un aluat din făină în care se incorporează untul topit, un ou, sarea și drojdia de bere. Se acoperă și se lasă 15 minute, după care din aluat se întind două foi de 1/2 cm grosime. În tava unsă cu unt se pune una din aceste foi. Fileurile de hering se dau cu puțină sare și piper, slănina afumată se taie în bucăți mici și se așază împreună pe foaia de aluat. Marginile aluatului se umezesc ușor. A doua foaie se așază deasupra, se presează marginile, se dă cu ou bătut și se pune tava la cuptor cu foc mic timp de o oră.

• **ȘIȘ-KEBAB (TURCIA): 800 g carne de berbec, 5 cepe mijlocii, una și jumătate lămîie, 170 g de smîntînă, 100 g de nuci tăiate mărunt, sare și piper.** Se taie carnea în bucăți potrivit de mari și se lasă 12 ore la marinat cu: zeama stoarsă din lămîie și combinat cu 1/3 apă fierbinte, ceapa tăiată pestișori, sare și piper. După marinare, bucățile de carne se frig 5 minute pe fiecare parte, se pun pe un platou fierbinte și se acoperă cu smîntînă și nuci.

• **OREZ CA LA CANTON (CHINA): 4 cești de orez fiert în apă ușor sărată, 6 cîrnăciori, 200 g de costiță împănată, 100 g fileu de pește oceanic, cîteva ciuperci, o ceapă mare, 2 ouă, 5 fire de ceapă verde, sare și piper.** Orezul se fierbe cu 30 minute mai înainte. Cîrnăciorii și costița se taie în felii subțiri și se prăjesc pe jumătate în grăsime. Se călesc apoi ciupercile tăiate, se adaugă ceapa tocată și se potrivește de sare și piper. Se toarnă deasupră puțină apă și cînd sosul a scăzut potrivit se adaugă orezul fiert și, ținînd vasul la foc mic, se pun după cîteva minute ouăle bătute ca pentru omletă și fileul de pește tăiat. Cratița cu acest preparat se dă la cuptor pentru cinci minute, după care se servește cu ceapă verde.

• **VINETE UMPLUTE (INDIA): 1 kg de vinete mici, 4 cepe, 100 g de unt, sare, piper, 2 ouă și pesmet.** Se spală vinetele, li se taie cotorul și se împarte fiecare în jumătăți pe lung. Se scoate o parte din miez, se toacă, se combină cu cepele tăiate mărunt, cu sare și piper. Compoziția se călește apoi pînă scade bine și cu aceasta se umplu vinetele, se dau prin ou bătut și pesmet și se prăjesc în unt.

• **VARENKI: (UNIUNEA SOVIETICĂ): 250 g de făină, 1 ou, 1/2 pahar de apă, 200 g de telemea, o ceașcă cu smîntînă, 100 g de unt, sare, piper.** Din făină, apă, ou și puțină sare se face un aluat, care după o oră se întinde în foaie și se taie pătrate cu latura de 5 cm. Pe fiecare pătrat se pune o lingură de telemea rasă, care s-a combinat cu smîntînă, sare și piper. Se acoperă cu un alt pătrat și se lipesc marginile prin presare. Într-un vas cu apă ce clocotește se adaugă puțină sare și se fierb, după care se servesc cu unt topit și fierbinte.

• **PRĂJITURĂ CU ZAHĂR (NORVEGIA, SUEDIA, DANEMARCA): 225 g de zahăr pudră, 2 ouă, 80 g de unt topit, zeama de la o lămîie, 1 pahar de smîntînă proaspătă, 180 g de făină, 10 g drojdie de bere, 15 g unt (pentru unsul formei), o linguriță de făină, 150 g de frișcă, 125 g de fructe confiate.** Se pune zahărul pudră într-o cratiță, se pun ouăle și se bate bine pînă se obține o cremă. Cînd zahărul s-a topit se adaugă untul cald, smîntîna, zeama de lămîie, făina și drojdia de bere. Se omogenizează foarte bine. Se unge cu unt și se ta-

Închideţi în borcane soarele verii

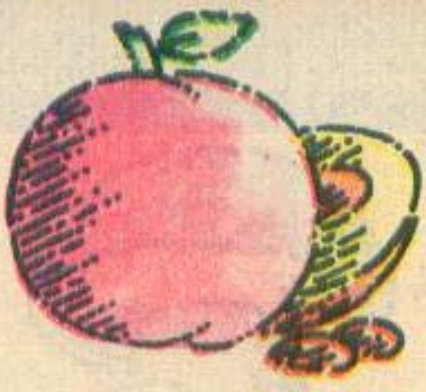

Fructele ce amintesc de soare şi de vară pot fi aduse pe masă cu ştiuta lor savoare chiar în miezul iernii. Conservaţi-le astfel:

• **PRIN FIERBERE.** Puneţi fructele în borcane, închideţi-le ermetic, după ce le-aţi acoperit cu zahăr sau cu un sirop mai puţin dulce. Fierbeţi borcanele pe baie de aburi şi lăsaţi-le până a doua zi să se răcească treptat, pentru ca fructele să-şi păstreze calităţile gustative. Prunele şi cireşele se înteapă în câteva locuri pentru a nu se

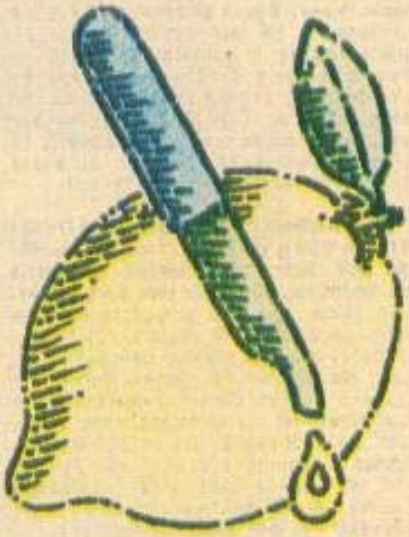

decoji în timpul fierberii. Înainte de a închide borcanele cu capace se va trece delicat lama unui cuţit din material plastic (nu din metal) printre fructe şi pereţii borcanului pentru a se elimina toate bulele de aer. Răcindu-se, fructele nu se vor mai ridica deasupra siropului. După cît sînt de curate borcanele, de etanşeitatea închiderii capacelor depinde în parte reuşita conservării fructelor.

• **ÎN ZAHĂR.** În conservarea fructelor, zahărul nu are o valoare antiseptică decît dacă este în concentraţie mare. Se consideră o concentraţie optimă cînd zahărul este în procent de 65%. În cantitate mai mică, zahărul poate favoriza fermentaţia. În cantitate mai mare, acesta se va recristaliza în conservă. Pentru dulceţuri, marmelade şi gemuri, fierberea combină zahărul industrial cu zahărul fructelor, cu sucul lor şi asigură o bună conservare. Mai mult, fierberea nu distruge acidul natural al fructelor şi efectul lor antiseptic se combină cu cel al zahărului.

• **ÎN ALCOOL.** Alcoolul este un ex-

celent antiseptic. Soluţiile alcoolizate păstrează aceleaşi proprietăţi ale fructelor pînă la o concentraţie de 18 grade minimum. Cele mai multe fructe pot fi conservate în alcool în care se adaugă un sirop slab de zahăr. Principiul constă în schimbul alcool-fructe care se stabileşte şi produce aceeaşi concentraţie alcoolică în toată masa lichidului. După conţinutul în apă al fructelor, tăria alcoolului scade, după o macerare de cinci-şase luni, cu aproape o treime din tăria iniţială.

petează cu făină o formă specială de Jena pentru savarină, în care se pune compoziţia. Prăjitura se coace la foc potrivit timp de 40 minute. Se răstoarnă cu grijă pe un platou. Mijlocul se decorează cu fructe confiate, tăiate, şi se ornează cu frişcă.

În toată Scandinavia, oricînd pe masă se găseşte un bol mare cu dulceaţă de afine.

• **ROŞII LA CUPTOR (IUGOSLAVIA): 1 1/2 kg de roşii, 100 g de margarină, 150 g de pesmet, 850 g de costiţă afumată, 50 g de unt, sare, piper, pătrunjel verde.** Într-o cratiţă cu grăsime se aşază în straturi alternative roşii, felii de costiţă, cuburi mici de margarină, se potriveşte de sare şi de piper. Deasupra se pun pesmet şi unt. Dacă este necesar se mai adaugă puţină sare. Mîncarea se prepară la cuptor cu foc mic, timp de 30—35 minute.

• **SUPĂ DE IAURT (BULGARIA): 6 borcane de iaurt, o ceaşcă mare de lapte, un castravete crud, zece nuci, trei linguri de ulei, mărar.** Într-un castron se pune iaurtul şi se diluează cu lapte. Castravetele curăţat se taie în cuburi mici, se lasă să se scurgă de apă şi se pune peste iaurt. În continuare se adaugă nucile tăiate şi uleiul. Se pune mărar tocat şi supa se serveşte rece.

• **PRĂJITURĂ CU PORTOCALE (PORTUGALIA): 250 g de zahăr pudră, 4 ouă, 125 g de făină, sucul de la 4 portocale.** Într-un castron mai mare se amestecă bine zahărul pudră şi gălbenuşurile se bat bine cu telul pînă se obţine o cremă. Se adaugă albuşurile bătute tare şi făina în ploaie, amestecîndu-se continuu. Compoziţia se pune într-o tavă unsă cu unt şi se dă la cuptor cu foc potrivit de iute pentru 30 de minute. Preparatul trebuie să-şi dubleze volumul. Cînd este gata, prăjitura se taie în pătrate mici, se aşază pe un platou şi se stropeşte cu suc de portocale îndulcit în care un sfert din lichid s-a completat cu vin roşu. Cînd prăjiturile s-au îmbibat suficient, pot să fie servite.

SECRETE CULINARE

• Înainte de a aşeza cornea de pui la fript, fierbeţi-o cîteva minute cu puţină apă (după ce aţi spălat-o bine) şi o legătură de tarhon. Apa de fierbere folosiţi-o la pregătirea sosului cu care veţi servi friptura.

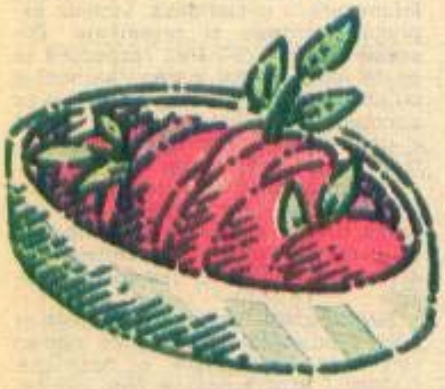

• Pentru ca friptura de pui să fie crocantă, stropiţi în prealabil carnea cu zeamă de lămîie, sare şi puţin piper, după care o veţi pune la cuptor cu grăsime şi puţină apă.

• Cînd se pregăteşte friptură în cuptor, spre sfîrşitul frigerii, puneţi alături de tavă şi un mic vas cu apă fierbinte. Friptura va rămîne suculentă.

• Carnea de miel şi berbecuţ se împănează, înainte de a se pune la cuptor, cu usturoi. Carnea de pasăre slabă se împănează cu fîşii subţiri de slănină.

• Friptura de pasăre va fi mai aspectuoasă dacă o veţi frige în tavă cu untură, nu cu ulei.

• Sosul cu care se servesc fripturile se face trecînd prin sită sosul din tavă, la care se amestecă puţină apă şi pastă de roşii. După cîteva clocote, sosul se pune în sosieră. Acesta va avea aspect frumos, uşor strălucitor dacă se combină şi cu o linguriţă de zahăr.

• În suffleurile de diverse compoziţii, albuşurile, care formează baza de afînare, se adaugă prin răsturnare, folosind o spatulă de lemn sau din plastic. Altfel spuma de albuş cade.

• Cînd albuşul bătut spumă este uşor granulat, va deveni din nou onctuos dacă i se adaugă un sfert de linguriţă de sare şi se bate energic. În acelaşi scop se pun în spuma de albuş cîteva picături de zeamă de lămîie.

• Căpşunele, fragii, zmeura, murele se spală sub jet de apă, se lasă să se scurgă apa şi numai după aceea se curăţă de codiţe. În acest mod, fructele rămîn mai parfumate şi au mai mult suc.

• Fructele ce se pun în chec se dau prin făină înainte de a fi încorporate în aluat. În primele minute, coacerea se face la foc mic şi pînă la jumătatea timpului de coacere nu se deschide uşa cuptorului.

• Zahărul topit pentru a glasa fructele se va ataşa perfect acestora dacă se combină cu cîteva picături de oţet sau de zeamă de lămîie.

• Zahărul ars se face la foc mic şi întotdeauna într-un vas emailat.

• Salata de fructe de vară se serveşte în cupe transparente. Peste cîteva jumătăţi de caise opărite şi decojite se aşază trei linguriţe de piure de căpşuni şi două linguriţe de fragi. Fructele se stropesc cu puţin rom, cu zeamă de lămîie şi se acoperă cu frişcă.

• Pentru prepararea unui sos de vin, acesta se fierbe cîteva clocote separat şi se pune în preparat numai înainte de a fi servit.

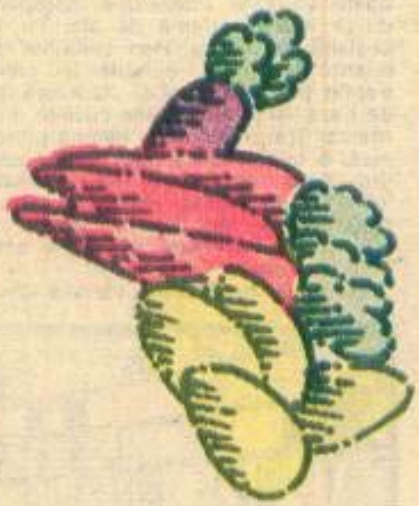

• În vasul în care se fierb paste se pun mai întîi cîteva linguri de ulei, după aceea apă. Pastele nu se vor mai lipi de vasul respectiv.

• Piureul de cartofi se pasează cînd cartofii sînt încă fierbinţi şi se amestecă bine cu unt fierbinte.

NOUTĂŢI TEHNICE ÎN BUCĂTĂRIE

Fierberea alimentelor sub presiune este cel mai modern mod de pregătire al unei alimentaţii ştiinţifice. În vasele de gătit sub presiune, alimentele fierb nu la 100 de grade, ci la o temperatură de circa 112 grade şi la o presiune a vaporilor mai mare de 1,5 atmosfere. Pentru atingerea şi menţinerea acestei presiuni a vaporilor, vasele respective se închid absolut ermetic. Avantajele asigurate prin folosirea acestor vase sînt importante. Astfel, se face o mare economie de timp, acesta reducîndu-se la o pătrime, se economisesc două treimi din cantitatea de combustibil, care ar fi utilizat pe formule clasice. Ceea ce trebuie însă să convingă tinerele gospodine să folosească cu predilecţie aceste vase la pregătirea alimentelor sînt avantajele alimentaţiei ştiinţifice. Aşa se face că valoarea nutritivă a preparatelor gătite în vase de fiert sub presiune rămîne neschimbată, deoarece acestea nu vin în contact direct cu aerul. Legumele şi fructele îşi menţin culoarea lor iniţială, vie şi proaspătă.

Înainte de prima utilizare a vasului de fiert sub presiune se va verifica dacă închiderea se face prin garnitura de cauciuc absolut etanşă. Aceasta va fi folosită cu suprafaţa mai lată aşezată înspre afară, astfel încît să se angreneze perfect în canelura capacului. Se va verifica atent dacă săgeţile aflate pe capac şi pe corpul vasului sînt potrivite faţă în faţă.

Trebuie avut grijă însă ca alimentele puse în vasele sub presiune împreună cu lichidul necesar să nu depăşească două treimi din capacitatea vasului. Cînd preparatul începe să fiarbă, ventilul cu greutate începe să se rotească şi se văd evacuîndu-se vapori. În acest moment, flacăra se reglează imediat la o treaptă mai mică.

La pregătirea supelor, vasul nu se va umple niciodată mai mult de două treimi din capacitatea sa, iar după trecerea timpului de fierbere aceasta se va aşeza într-un alt vas, cu apă rece, pentru a opri fierberea, care de obicei se continuă chiar fără flacără. Excelente sînt compoturile pregătite în aceste vase, pentru că fructele îşi menţin culoarea şi mai ales calităţile nutritive.

Ca timp de fierbere, preparatele sînt gata astfel: fripturile în 25—30 de minute; tocana de carne în 25 de minute; cartofii întregi în 8 —10 minute; varza tocată în 4—5 minute; fasolea verde în 5—6 minute.

Timpul de fierbere se calculează însă din momentul cînd s-a micşorat flacăra sub vasul de gătit.

LOCUINȚA NOASTRĂ, LUMINATĂ DE SOARE

Cum ar trebui definită culoarea, această sursă de veselie atît de legată de existența noastră? De la prima geană a dimineții, tot ceea ce ne înconjoară este o compoziție de culoare. Pereții, plafoanele, perdelele, draperiile, covoarele sînt semnalele colorate ale locuinței. Dacă am putea să ne imaginăm o lume fără armonia culorilor sau am „îmbrăca-o" în alb, în gri sau în negru, am trăi într-o lume tristă și monotonă, într-o lume fără viață. Cine își poate imagina însă locuința, această oază de liniște și de confort, fără armonia culorilor pe tonuri vii, pe contraste sau pe conjugările lor fine și elegante?

Și, totuși, tinerele gospodine, oamenii în general, trebuie să cunoască legile armoniei culorilor, să știe cum se stabilește forța echilibrului într-un interior prin culori, ce influențe pot avea înseși culorile asupra sănătății pe toate planurile. Culoarea covorului, a draperiilor, a mobilelor are importanța ei aparte, dar cu aceeași valoare de armonie coloristică trebuie privite și așa-numitele „pete de culoare", cum ar fi culoarea unor perne fantezi, a unor mici tablouri, a feroneriilor etc.

Culoarea este impresia sau mai bine spus efectul fiziologic produs pe retină, realizat prin senzația luminoasă transmisă creierului. O rază de soare ruptă de o ploaie fugară încinge cerul cu un brîu de culori. Lumina care se reflectă în muchia unei oglinzi se descompune la rîndul său în nenumărate culori. Culori puternice, cu o distincție clară față de altele sînt: roșu, galben, albastru. Combinația lor face să se obțină culori secundare, astfel: roșu + galben = oranj; galben + albastru = verde; albastru + roșu = violet. Aceste culori primare și secundare trec de la una la alta prin tonuri nuanțate, prin amestecuri de culori învecinate.

Între galben și albastru, de exemplu, nu există numai culoarea verde, ci, nenumărate nuanțe intermediare, de la verde gălbui pînă la verde albăstrui. De asemenea, fiecare culoare poate varia în intensitate, apropiindu-se într-o extremă de alb, iar în cealaltă de negru. Prin variațiile de nuanțe și tonuri, culorile își pierd treptat personalitatea și claritatea lor de bază, își pierd, cu alte cuvinte, puritatea. Traversată de o lumină puternică, o bucată de mătase roșie, subțire, pare ușor către roz. Adunată într-un nod, aceeași mătase la tonuri clare și mai tari, tocmai pentru că efectul de traversare a luminii este oarecum stopat.

Culoarea însuflețește, variază luminile și umbrele, diversifică nuanțele, formele, contururile. Mînuind lucrurile cu care ne organizăm locuința, mînuim culori. Este nevoie să se cunoască influența subtilă, indusă de culoare asupra stării afective a omului. De aceste caracteristici emoționale, care „cresc" din culori, depinde în mare măsură buna dispoziție, într-un fel puterea de muncă a omului. Dacă ansamblul de culori al interiorului unei locuințe nu ne transmite asemenea sentimente, efortul de a aduce în locuință culori a fost zadarnic.

Astfel, roșul este dinamic și invită la acțiune. Verdele, invers, cheamă la repaus și la introspecție. O culoare calmantă, dar rece, este albastrul, care predispune la concentrare, la visare și liniște interioară. Culoarea violet pare distantă, gravă și solemnă, uneori apărînd direct neliniștitoare, întunecată și misterioasă. Violetul exprimă pasivitate și resemnare. Din aceste motive, culoarea respectivă se poate folosi numai în cantități mici și cu un ton curat, pur. Este culoarea ce contrastează agreabil cu ocru, galben și galben verzui, contrast de care trebuie să se țină seama.

Cea mai odihnitoare pare să fie culoarea verde. Este culoarea care exprimă liniște, siguranță și cumpătare și care în decorul locuințelor se acompaniază bine cu cafeniul mobilelor.

Strălucitoare, vesele și jucăușe ca lumina soarelui, nuanțele de galben sînt ușor înviorătoare și optimiste. Galbenul este culoarea care predispune la comunicativitate. Privită însă mult timp, obosește, dar în tonuri palide, pai, este suportabilă, fapt pentru care este indicată a fi folosită în camerele orientate spre nord și a căror luminozitate este de regulă mai redusă.

Aceleași semnificații cu ale galbenului le exprimă și culoarea portocalie, dar într-un grad mai crescut de activizare.

Albul curat nu este indicat pentru a se folosi, mai ales în încăperile bine iluminate. Prin strălucirea ce o prezintă, datorită capacității sale de a reflecta total lumina zilei, albul obosește. Albul este o culoare care, prin calitățile sale, presupune claritate, curățenie.

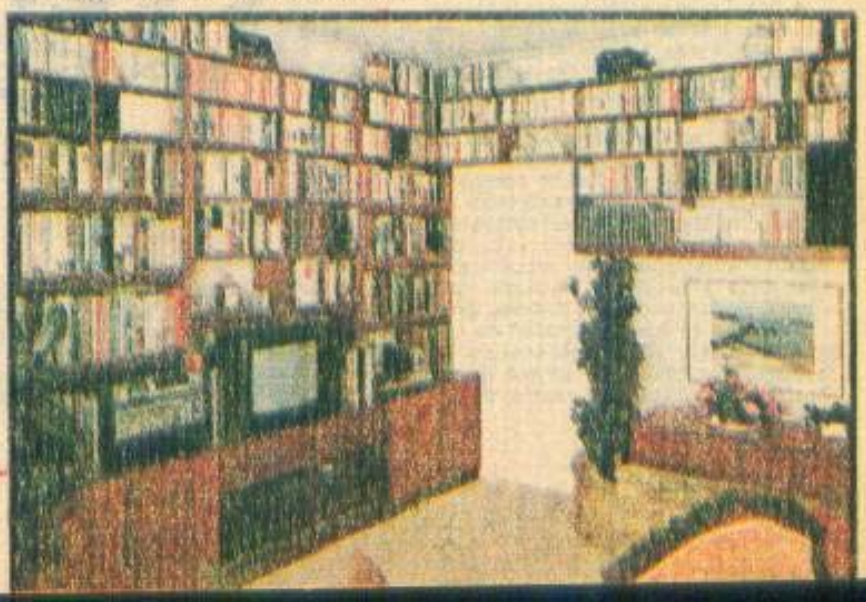

Mici trucuri gospodărești

• După carcasa metalică a unui abajur vechi se poate face acestuia o față nouă. Tiparul se obține astfel: pe o coală de hîrtie mare se rulează carcasa

respectivă, care a fost în prealabil îmbibată cu cerneală. Se decupează și se croiește noua față a abajurului și cusăturile se maschează cu un galon decorativ.

• Abajururile din rafie sau din paí se curăță cu un tampon îmbibat în lapte dulce ori în saramură fierbinte, după care se șterg cu o cîrpă curată.

• În dulapurile cu lenjerie și îmbrăcăminte se pun petale din florile cele mai parfumate: trandafiri, panseluțe, lavandă, regina nopții, cimbru. Se adună petalele, se usucă, după care se pun în pungi mici din tifon (nu din material plastic) și se suspendă de plafonul dulapului.

• Pe partea interioară a dulapurilor cu lenjerie se prind bucăți mari de pînză dublate cu buzunare de toate mărimile, în care se țin la îndemînă batiste, ciorapi, gulere, mănuși etc.

• Pentru a ocupa mai puțin spațiu în dulap, puloverele se pliază marinărește. Se așază cu spatele pe masă, se întorc mînecile pe lungimea fețelor, apoi se pliază în trei, închizînd mînecile la mijloc.

• În bagaje, o fustă plisată se așază astfel: mai întîi la partea de jos, cutele se prind cu o însăilătură rară și fusta se rulează cu grijă, astfel încît să încapă într-un ciorap cărula i s-a îndepărtat partea de jos. Se așază în geamantan fără a se îndoi.

• Pentru pantaloni sînt în comerț suporturi speciale. Acestea prind partea de jos a pantalonilor și îi păstrează fără reproș. Așezați pe un umeraș cu suport mai vechi, pantalonii vor avea o dungă inestetică la jumătatea lungimii lor. Pentru a elimina acest neajuns, se rulează pe suport o fîșie din blăniță artificială sau se pune un tub din plastic.

• Pe fundul căzii se lipesc 20—30 de rondele din material plastic de mărimea unei monede de trei lei. Este o formulă prin care eventualele accidente prin alunecare sînt evitate.

• Pentru a elimina zgomotul produs de curgerea apei în cadă se atașează robinetului un furtun din cauciuc ce ajunge pe fundul căzii.

• Ramele tablourilor se curăță cu albuș proaspăt bătut spumă, în care s-au picurat o linguriță de apă oxigenată și o linguriță de suc de ceapă.

• Obiectele din bumbac sau din lînă de culoare neagră își recapătă aspectul nou dacă în ultima apă de limpezit se pune un pahar mare cu bere.

• Dantelele din bumbac se apretează cu puțin zahăr dizolvat în apa de limpezit.

• Dosurile de pernă (care se umplu cu fulgi) nu se cos în pătrat perfect. Colțurile sînt închise în interior, puțin rotunjite, altfel fulgii se adună în aceste puncte și se bătătoresc.

• Fețele de pernă se petrec mult pe spate, suprapunîndu-se cîte 20—25 cm și nu mai au nevoie de nasturi.

• În camera de baie, o perdea care să mascheze cada este cît se poate de practică. Cînd aceasta este din material plastic, apa calcaroasă o poate păta. Se acoperă cu o peliculă de silicon. Mai bună este perdeaua din pînză, care se spală ușor și nu trebuie călcată.

• Draperiile colorate cu motive florale se dublează cu o pînză într-o singură culoare, care să filtreze lumina în interior.

• Dantelele din tul negru se spală cu apă și zaț de cafea. În ultima apă de limpezit se pune o linguriță de zahăr.

• Dantelele de culoarea paiului de grîu copt, din cînd în cînd, se pun într-o

infuzie din flori de tei sau frunze de gutui.

• Toate dantelele se calcă numai umede și numai pe dos, peste o cîrpă.

• Pentru a curăța zona cu arcuri a unei somiere, aspiratorul este mai greu de manevrat. Se prinde de rama somierei o pînză în cîteva cuie, pînză care săptămînal se scoate cu grijă și se scutură.

Întreţinerea obiectelor din piele

• Încălţămintea din piele, ca şi alte obiecte — poşete, centuri, haine — impun o întreţinere atentă pentru a-şi păstra frumuseţea, supleţea şi durabilitatea. • Cea mai simplă formulă de a le apăra de petele lăsate de apa de ploaie este de a le da din cînd în cînd cu puţină ceară incoloră, după care se lustruiesc. • Cu un tampon îmbibat în zeamă de lămîie sau de portocale, spumă de albuş, lapte demachiant vitaminizat, obiectele din piele sînt din vreme în vreme reînnoite. • Se combină în procent de 2/3 alcool de 90 grade cu o treime glicerină. Amestecul se dă pe obiectele din piele cu un tampon şi cînd se zvîntă se lustruiesc bine. • Petele de grăsime de pe obiectele din piele dispar cu esenţă de terebentină. • Petele de mucegai se curăţă bine cu o perie, se şterge locul cu terebentină, apoi se dă cu puţină glicerină. • În toate cazurile, neofalina curăţă foarte bine obiectele din piele. • Arsurile superficiale pe o pereche de pantofi dispar astfel: se freacă locul cu o piatră ponce, se picură puţin ulei, după care se dă cu cremă la culoarea respectivă şi se lustruieşte. • Pentru pantofii uşor mai mari, care strică aspectul talonului ciorapului, se recomandă să se şteargă bine partea interioară a ştaifurilor cu alcool şi cînd se zvîntă să se dea cu o peliculă de lac de unghii incolor. • Dacă o haină din piele îşi pierde supleţea se freacă bine cu un tampon îmbibat în glicerină. • Mănuşile şi poşetele din piele albă se întreţin cu albuş de ou bătut spumă. • Obiectele din piele de porc se întreţin cu un amestec de 2/3 din alcool de 90 grade şi o treime glicerină. • Obiectele din piele de reptilă sînt mai fragile, de aceea ele se curăţă cu grijă numai cu un tampon moale, niciodată cu o perie aspră. • Asemenea obiecte se dau cu cremă incoloră şi din cînd în cînd cu puţin ulei de ricin sau cu spumă de albuş. • Obiectele confecţionate din aşa-numita „piele repusată", care imită antilopa, se perie cu grijă cu o foaie de glaspapir dublu zero. Pentru redresarea perilor, obiectul respectiv se poate ţine cîteva minute peste aburi fierbinţi. • Dacă pantofii din piele repusată s-au murdărit se perie şi se spală cu apă rece şi săpunită, după care se limpezesc. Se umplu cu hîrtie de ziar şi se lasă să se zvînte. • Încălţămintea sezonului trecut se pune la păstrare îmbrăcată în ciorapi vechi din nailon.

IDEI PRACTICE PENTRU

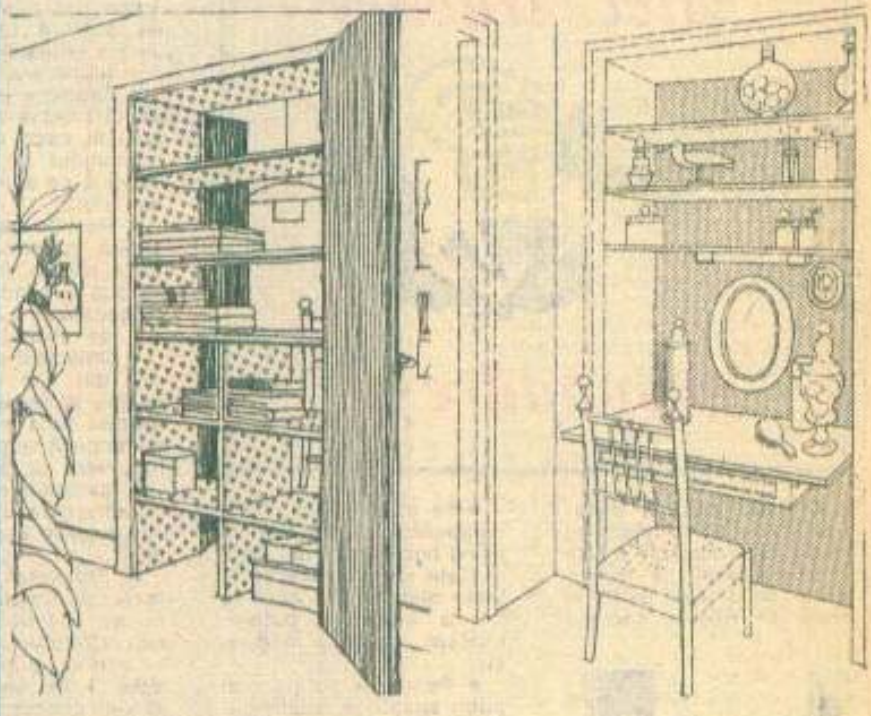

• Dacă în locuinţa dv. există o debara care nu este folosită ca atare, transformaţi-o, dîndu-i întrebuinţări diverse. Astfel: aşezaţi-i rafturi îmbrăcate în tapet, ca şi pereţii laterali, şi aţi realizat un dulap pentru lenjerie. Cînd debaraua respectivă este aşezată vizavi de o fereastră, are deci suficientă lumină sau poate fi luminată de un bec, nimic mai practic decît să „instalaţi" aici un cabinet pentru machiaj. Aceeaşi debara poate servi drept un interesant colţ de învăţătură pentru adolescentul familiei. Pe rafturi cărţile, în sertare rechizitele, pe uşă hărţi şi alături telefonul în derivaţie.

• O cameră prea mare, o cameră care se împarte între fraţii adolescenţi, se separă interesant, creînd fiecăruia locul său de tihnă şi de învăţătură, prin folosirea unei biblioteci modulate.

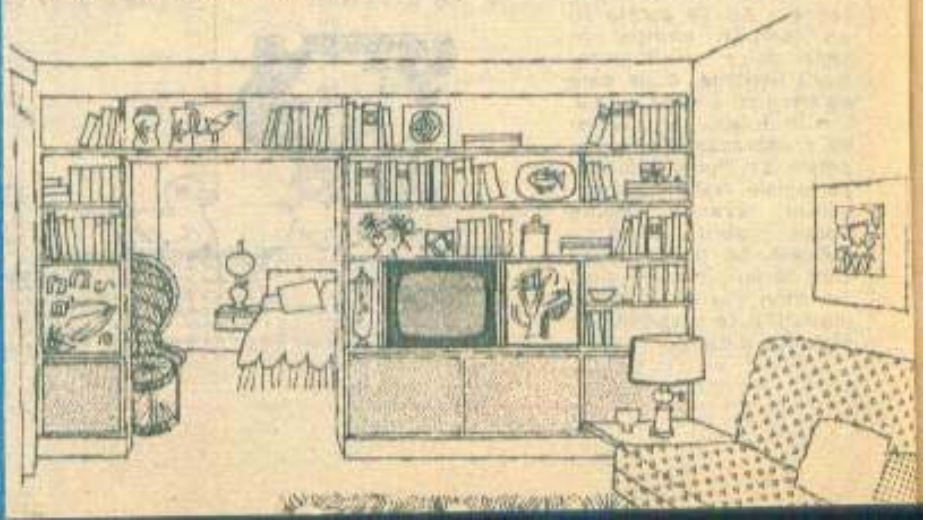

LOCUINȚA DV.

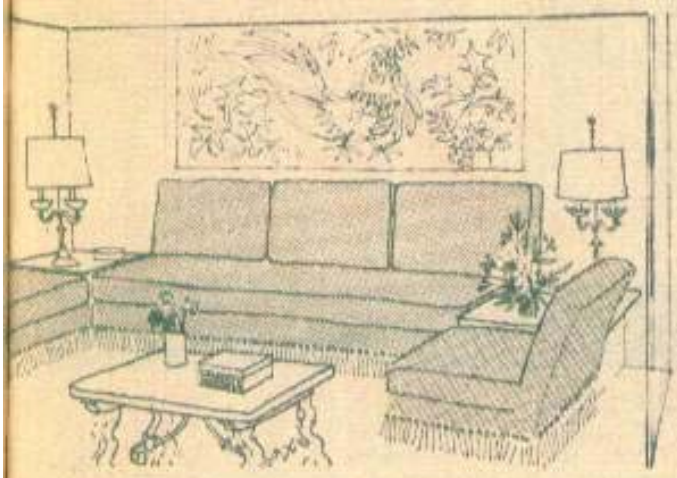

• În hol, o canapea cu fotolii formează un loc agreabil de primire, luminat și decorat cu multă discreție.

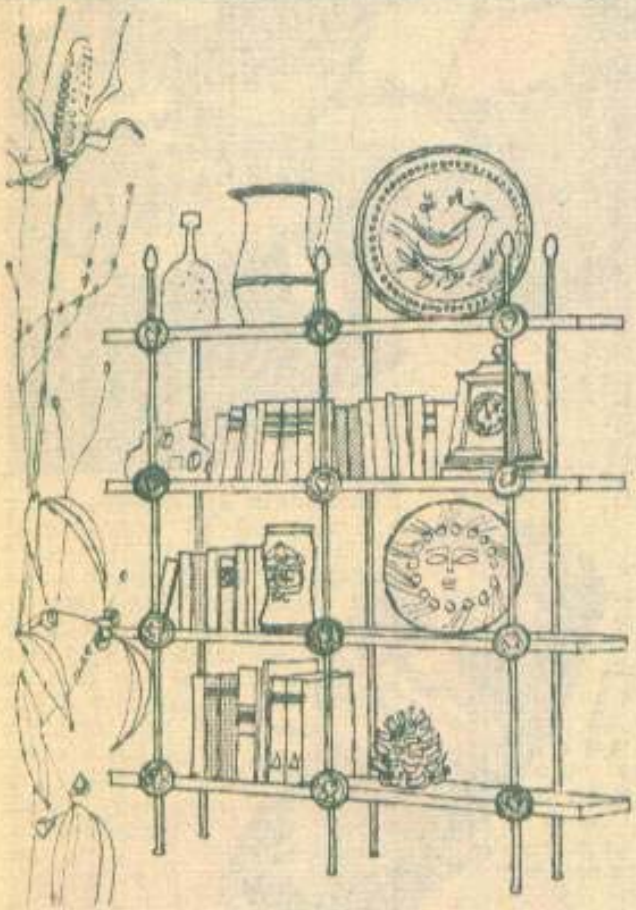

• În încăperile mici, în camerele școlarilor nimic mai practic decît o bibliotecă suspendată pe perete și realizată din rafturi mici.

Suplimentul „Femeia" și căminul"
este realizat de
MONICA, IOANA UDRESCU și SMARANDA SBURLAN

Flori... flori...

• Apa din vaza cu flori se schimbă zilnic, mai ales pentru lalele, anemone și crizanteme. În apa proaspătă se pune o lingură de apă oxigenată. Frunzele care ajung în apă se îndepărtează, iar tijele se scurtează la 2—3 zile cu cîte doi centimetri.

• Florile se culeg dimineața devreme sau noaptea, cînd sînt încărcate de rouă. Tijele se aleg pe cît se poate mai lungi. Imediat florile se pun în apă.

• Dacă florile se transportă mai mult timp pînă acasă, tijele acestora se înfig într-un cartof crud, ori se înconjoară cu vată umezită și se pun într-o pungă de material plastic perforată.

• Cu un cuțit se taie tijele florilor (niciodată cu foarfeca), ținînd florile sub apă. Așa se face că pe canalele tijelor nu pătrunde aer, care poate opri apa să continue a hrăni florile tăiate.

• Se zdrobește ușor partea de jos a tijelor cu un ciocan și operația se repetă zilnic, tăindu-le cîte 1—2 centimetri. De fiecare dată cînd se pune o nouă apă în vază, tijele florilor se limpezesc sub jet de apă rece.

• Apa trebuie să fie pînă la o treime din lungimea tijelor în vază. Apa de ploaie ține florile mai mult timp proaspete. Pentru același motiv, în apa din vază se pun un cărbune de lemn, zahăr (pentru crizanteme, trandafiri și maci) sau o ramură de iederă.

• Dacă o floare s-a rupt, faceți-i o punte de legătură astfel: ascuțiți la ambele capete un băț de chibrit care va lega tija de floare și în același timp îi va transmite umiditatea.

• Cînd se face un buchet, se aleg flori cu tije de diferite lungimi. Florile cele mai strălucitoare se așază în centrul buchetului. În buchet se păstrează o culoare dominantă, celelalte culori, ca și verdeața fiind complementare.

• Cînd buchetul trebuie privit din toate părțile, acesta se face în formă rotundă și descrescînd din centru spre margine.

• De o parte și de alta a vazei se pun două flori cu tije egale cu ale celor din centrul buchetului. Lărgimea totală a buchetului trebuie să fie egală cu înălțimea sa.

• Tot în centrul buchetului se așază o floare mai sobră. Florile cu corolă rotundă se plasează în centrul buchetului, iar florile mărunte pe marginea acestuia.

• Spațiile libere într-un buchet se umplu cu frunze rarefiate sau cu așa-numitele „flori de mireasă".

• Vazele de cristal în care se țin flori pot să facă o peliculă de tartru. Pentru a o îndepărta se freacă bine cu o rondelă de cartof crud sau se țin cîtva timp umplute cu oțet de vin cald.

• Pentru a reda strălucirea vazelor din cristal, acestea se spală cu o soluție de scrobeală albastră de rufe, cu apă amoniacală sau cu un tifon îmbibat în alcool de 90 de grade.

Economisirea organizată prin
CASA DE ECONOMII
ŞI CONSEMNAŢIUNI
vă ajută la satisfacerea
unor dorinţe fireşti
ale vieţii de familie
cum ar fi:
● dotarea
locuinţei dumneavoastră

CEC

LIBRET DE ECONOMII

134 7 25

cu cele necesare
(mobilă, aparate electronice
şi de uz casnic etc.)
● procurarea
unui autoturism
● efectuarea de excursii
şi a concediilor
de odihnă
● alte lucruri necesare
vieţii cotidiene.

MIX

• INFORMAȚII ȘI CURIOZITĂȚI DIN TOATĂ LUMEA • UMOR • DIN ISTORIA FILMULUI • FEMEIA LA VOLAN • CARICATURI •

DE-ALE MODEI

Voltaire spunea că „moda este un lucru serios, căreia i se datorează respect"... De-a lungul secolelor, ea și-a dovedit însă adesea capriciile și „neseriozitatea". Vă prezentăm cîteva asemenea „idei" de mode lansate și purtate de femei de-a lungul timpului.

• NICI VORBĂ DE SUPLEȚE

În secolul al XVI-lea se poartă un costum care ne trezește uimirea noastră, celor care dorim prin vestimînt să arătăm cît mai suple. Bărbații purtau o vestă matlasată, mai ales la umeri și la piept. Să nu ne imaginăm matlasarea așa cum o înțelegem astăzi cu cea de atunci. De fapt, vestimîntul era umplut cu cîlți dinspre gît spre talie. Mai mult, în dreptul abdomenului, îngroșarea mergea și mai departe, astfel încît pîntecul să semene cu „pieptul de gîscă". O carte de anecdote descrie această modă stranie astfel: „Sub domnia lui François II al Franței (1559) apare o modă curioasă pentru bărbați. Ei gîndeau că sînt mai impunători dacă aveau o burtă mai umflată. Bărbații care nu aveau de la natură un trup mai împlinit, grație căruia ar fi impus mai mult respect, încearcă să-l suplinească... În aceeași epocă, femeile n-au vrut să rămînă mai prejos decît bărbații. Și-au apărut atunci „posteriorarele" umflate, peste măsură de durdulii. Femeile au procedat chiar cu mai multă îndrăzneală decît bărbații, ajungînd la proporții inimaginabile astăzi.

• RIGIDITATE ȘI SOMPTUOZITATE

Moda spaniolă, care a dăinuit o bună bucată de vreme, avea o etichetă inflexibilă. Costumul, de obicei de culoare neagră, sumbru, țeapăn și inconfortabil, avea ca punct culminant gulerul, înaltul guler spaniol, care nu îngăduia nici un fel de mișcare nu numai a gîtului, dar nici chiar a întregului corp. Gulerul țeapăn permitea doar să ridice cu mîndrie capul, deși, cum se vede din ilustratele vremii, ai impresia că prin guler capul e „separat" de corp. Atît manșetele, cît și celelalte ornamente rivalizau cu gulerul prin rigiditate, dar și somptuozitate.

• MACHIAJ ȘI COAFURĂ ÎN TIMPUL LUI LUDOVIC AL XIV-LEA

Una din trăsăturile caracteristice ale perioadei domniei regelui Soare a fost abordarea unui costum excesiv, cu totul lipsit de moderație. Precum barocul fusese o mină de aur pentru confecționerii de peruci tot așa rococo-ul a fost o providență pentru coafori, care trebuiau să-și petreacă ore întregi pentru a realiza o singură „operă". Prețurile erau, de altfel, atît de ridicate încît chiar femeile foarte bogate nu puteau să apeleze la serviciile unui asemenea maestru mai mult decît o dată pe săptămînă. Cele mai multe se mulțumeau cu o „ședință" pe lună. Înaintea marilor baluri de la curte, Leonard, un celebru coafor, muncea zile la rînd pînă la epuizare. Iată ce scrie un ziar al timpului: „La balurile la care regina asistă de

două ori pe săptămînă, femeile se disting printr-o foarte înaltă coafură, care devine din ce în ce mai înaltă. În părul lor sînt construite peisaje, unele chiar amintind grădini cu arbori și flori, altele un sat sau chiar o pădure întreagă și, de ce nu, chiar mori de vînt. Se pot imagina dimensiunile acestor «edificii» dacă ne gîndim că cel care coafează profită de ocazie pentru a-i spori valoarea, adăugînd dispozitive mecanice cum ar fi o mică orgă sau un canar, care, din cînd în cînd, încep să cînte. Circulația și mijloacele de transport se adaptaseră acestei noi mode, construindu-se scaune speciale."

Dimensiunile coafurilor nu mai puteau spori. Deci bate vîntul schimbărilor. O modistă a Parisului a creat o nouă coafură, cu volum mic, special pentru teatru. Coafura se numea, normal, „Mignonne", fiind repede adoptată, mai ales că ea, după cum mărturisesc bărbații din epocă, permitea, în sfîrșit, urmărirea unui spectacol fără obstacole.

Coafurilor înalte — care în timpul lui Ludovic al XVI-lea ajunseseră aproape insuportabile („gura se găsea la jumătatea drumului de la înălțimea coafurii și pînă la picioare"), avînd în ele coșuri pline cu fructe sau sugerînd trei mori de vînt, fregate cu trei catarge și cu pînzele umflate — li se adăugau un machiaj deosebit de colorat, în care alunițele abundau, încît soții nu-și mai recunoșteau soțiile. O curiozitate: multe femei și chiar mulți bărbați își vopseau părul în alb, tocmai pentru a șterge diferențele de vîrstă. Părul alb al perucilor era chiar socotit a da un aer juvenil oricărei figuri.

• O ROCHIE ROCOCO

Partea remarcabilă a rochiei rococo era fusta în formă de cupolă și văzută pentru prima oară la Opera din Paris în 1718. Fustele, foarte voluminoase, contrastau puternic cu bustul strîns cu putere în corset pentru a subția cît mai mult o talie. Se confecționa din mătase groasă cu flori și materialul în vogă era brocartul greu. Carcasa fustei era compusă dintr-o serie de cinci cercuri uriașe (în partea de jos), diminuîndu-se spre bust pentru a crea senzația puternică de talie de „viespe". O asemenea rochie nu se purta prea ușor și totuși în modă s-a menținut aproape 70 de ani.

• CÎND SE SCHIMBĂ O MODĂ

În jurul anilor 1750, moda engleză pătrunde în Franța și este adoptată cu entuziasm. Nu este purtată doar rochia mult mai simplă decît cea franceză, ci și o serie de amănunte. Le enumerăm: cafeaua este înlocuită cu ceaiul, gabrioleta franceză cu alta de format englez, ciinele canis tradițional pentru familia franceză cu buldogul și chiar „r"-ul francez, caracteristic, a trebuit să cedeze locul „r"-ului englezesc, atît de silențios încît un francez din clasa de mijloc nu se mai putea înțelege cu un parizian la modă. Napoleon a pus capăt acestor fantezii de inspirație engleză.

• MODA ÎN TIMPUL REVOLUȚIEI FRANCEZE

Este interesant de urmărit cum marile evenimente au influențat costumul epocii. După execuția lui Ludovic al XVI-lea se schimbă complet concepția asupra modei. Pudra e declarată „regalistă" și, deci, eliminată. Părul natural, nepudrat, devine destul de repede simbol al modului de gîndire republican, pe cînd peruca, cozile de păr artificiale și panglicile erau socotite reacționare. Se schimbă mai ales costumul masculin, iacobinii încercînd să impună un costum republican, compus din bonetă roșie, frigiană, a celor de la galere, o vestă albastră fără mîneci, descinzînd din surtucul țărănesc, și pantaloni albi, lungi de mateloți. Costumul acesta nu s-a adoptat, totuși multe bonete roșii puteau fi zărite în sălile de teatru, căci persoanele cu sau fără pălărie treceau drept suspecte. În timpul cîtorva reprezentații ale „Morții lui Cezar" de Voltaire, nu doar ucigașul lui Cezar, ci și actorul care îl interpreta pe Cezar purta bonetă roșie!

Îmbrăcămintea feminină în perioada de după 1793 era de influență grecească și romană. Femeile se înfășurau în mătăsuri din ce în ce mai ușoare și mai transparente, tulul luînd locul muselinei.

ANETA POPESCU

Mona Lisa din Nimrud

Unui chip de femeie sculptat în fildeș, cu trăsături delicate, cu privirea puțin stranie și surîs ușor enigmatic s-a dat numele de „Mona Lisa din Nimrud". Specialiștii au stabilit că datează din anul 720 î.e.n., ea fiind descoperită în 1951 de arheologul englez Max Mallowan, soțul Agathei Christie, care a efectuat săpături la Nimrud, vechiul Kalakh, oraș întemeiat de Salmanasar I (1274—1245 î.e.n.), fostă capitală a puternicului imperiu asirian. Orașul este situat pe malul de est al Tigrului, aproape de confluența cu Marele Zab, la 37 de kilometri sud-est de Mosul. Printr-un canal săpat în stîncă, orașul era aprovizionat cu apă din Marele Zab, printre cele mai importante construcții numărîndu-se mai multe temple, un zigurat și cîteva palate grandioase. În palatul fortificat al lui Salmanasar al III-lea, au fost descoperite mari cantități de fildeșuri, care în majoritatea lor par să dateze din a doua jumătate a secolului al VIII-lea î.e.n. Ele împodobeau mobilele, cuferele, sălile palatului. Cele mai multe din acestea sînt de tip fenician, altele evocă arta orașelor arameene din Siria de Nord. Decorația lor vădește o serie de teme moștenite din arta siriană a mileniului al II-lea, motive egiptene și asiriene.

Dintre fildeșurile descoperite de Mallowan la Nimrud două piese aveau să devină celebre: Mona Lisa din Nimrud și o incrustație în aur, fildeș, lapislazuli, cornalină și agată, înfățișînd o leoaică sfîșiind un om pe un cîmp de flori de lotus.

Pasionanta aventură arheologică a descoperirii acestor piese valoroase este povestită, cu binecunoscutul ei ton firesc și fermecător, de Agatha Christie în romanul său autobiografic: „Cît de pasionant era: răbdarea și grija cu care trebuia lucrat, delicatețea cu care trebuiau mînuite piesele. Dar cea mai minunată dintre acele zile — una dintre cele mai încîntătoare din viața mea — a fost aceea cînd lucrătorii care degajau un puț au năvălit pur și simplu în casă, strigînd: Am găsit o femeie! Aduceau pe o pînză de sac o bucată grea de pămînt. Am avut eu plăcerea să îndepărtez cu mișcări atente noroiul într-un bazin special. Încetul cu încetul, chipul acelei femei, păstrat aproape 2 500 de ani în strînsoarea pămîntului, apărea la lumină. Iat-o! Cel mai mare fildeș găsit vreodată: fața de culoare ușor gălbuie, părul negru, buzele abia atinse de roz, cu un surîs enigmatic, amintind de una din fecioarele de pe Acropolis. Mona Lisa — așa cum a insistat s-o numim directorul irakian al antichităților — unul din cele mai încîntătoare lucruri găsite vreodată, își are locul ei în muzeul din Bagdad".

Puțini citesc astăzi detaliile științifice din lucrarea de specialitate a arheologului Max Mallowan privind rezultatele săpăturilor și descoperirilor de la Nimrud. Dar Mona Lisa din Nimrud a devenit celebră în lumea întreagă: este simbolul marelui muzeu de istorie și arheologie din Bagdad, este cap de afiș pentru congresele de specialitate, continuînd să urmărească, cu privirea fascinantă și zîmbetu-i misterios, pe toți cei care au văzut-o vreodată!

MARIA DOBRIȘAN

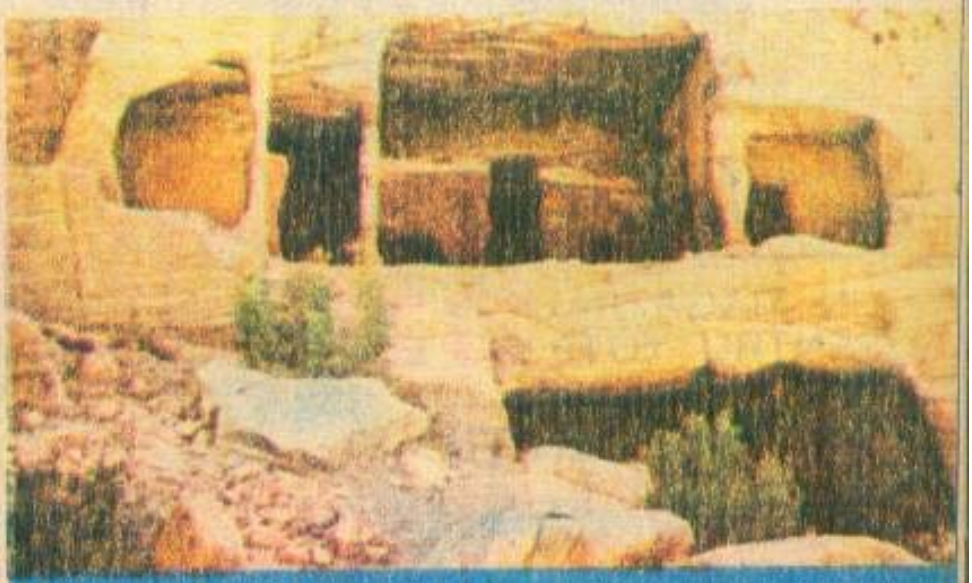

Cetatea trandafirie de la Petra

Nu a mai fost și nu mai este nimic în lume ca ea, nici măcar ceva care să îi semene cel puțin în parte. Nu este ușor de ajuns acolo, dar odată văzută, Petra îți rămîne în suflet pentru totdeauna. Cine vizitează Petra face o călătorie într-o lume senzațională, plină de miracole, o călătorie într-o lume de acum 2 000 de ani. Săpată în stînca trandafirie a muntelui, străvechea fortăreață a nabateenilor, cetatea uitată de lume sute de ani a fost din nou redescoperită! Încîntătoare mărturie de real și fantastic, Petra, cu mirificul ei peisaj, este descrisă în literatura memorialistică a Celiei Delavrancea, care a vizitat-o acum jumătate de secol. Amintirile trăite de scriitoare în 1929 fac să reînvie în cîteva pagini, ca pe un ecran cinematografic color, cetatea milenară, situată între deșert și Marea Roșie, acoperită de farmec și mister și care continuă și astăzi să fascineze turiștii veniți din toată lumea.

„Cetatea trandafirie, scrie Celia Delavrancea, pe care hazardul a făcut s-o cucerească în anul 106 legiunile aceluiași împărat Traian, de numele căruia

(Continuare în pag. 182)

MAGAZINUL UNIVERSAL

UNIREA

UN MAGAZIN PENTRU TOȚI

FIȚI BINEVENIȚI!

- **ETAJUL 1 — pentru femei și copii.**
- **ETAJUL 2 — pentru garderoba bărbaților.**
- **ETAJUL 3 — pentru timpul liber.**
- **ETAJUL 4 — pentru apartamentul nostru.**
- **ETAJUL 5 — cofetărie.**
- **ETAJUL 6 — articole de lux.**

Magazinul Universal
VICTORIA

50 de magazine într-unul singur

Pentru a vă orienta mai bine prin aceste „50 de magazine într-un singur magazin", vă prezentăm:

Parterul: articole electrocasnice, discuri, ceasuri, mercerie, parfumerie.

Etajul I: țesături din lînă, mătase și bumbac, articole pentru sport-turism.

Etajul II: articole pentru bărbați.

Etajul III: articole pentru copii.

Etajul IV: articole pentru garderoba femeilor.

Etajul V: articole pentru menaj-sticlărie.

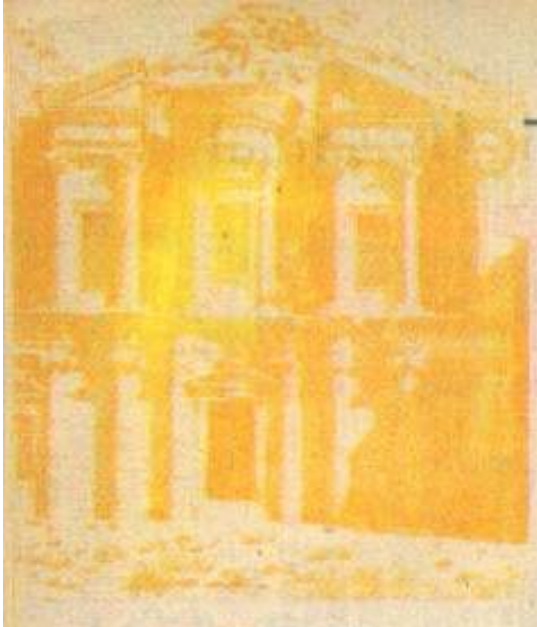

(Urmare din pag. 179)

este legată și istoria românilor, a fost o vreme provincie romană. Nabateenii, încetul cu încetul, s-au dispersat în deșertul din jurul orașului Palmyra și secolele au năruit orașul mîndru, din care nu au mai rămas decît peșterile săpate în munte, în care și astăzi se mai adăpostesc beduinii".

Petra, capodoperă a arhitecturii antice, a rămas acolo, cu frumusețile sale uluitoare și sălbatice, închisă complet într-o vale, ca într-o ascunzătoare, cu excepția a trei trecători înguste, dintre care două inaccesibile. A treia este o vale strîmtă și colțuroasă, lungă de aproximativ trei kilometri, lată abia de 3—4 metri, pe care se mergea anevoios și în mare primejdie de-a lungul pîrîului Musa. Cu milioane de ani în urmă, valea a fost creată în urma unui cutremur, cînd această unică minune în lume — munți de piatră trandafirie — s-a înălțat în văzduh. Urmele primilor locuitori au fost descoperite pe bucățile de cremene în jurul focurilor. Nabateenii au trăit la Petra secole, dar apogeul civilizației lor este situat între anii 100 î.e.n. și 100 e.n. Ei au construit această așezare permanentă în vale, folosind-o ca pe o bază pentru protecția caravanelor în trecere pe lîngă granițele și în afara ținutului lor. Tot ei ofereau caravanelor locuri pentru păstrarea și depozitarea mărfurilor, venite din numeroase țări și porturi, conduceau propriile lor caravane în multe țări de pe coasta de est a Mediteranei. Nabateenii și-au alcătuit un alfabet, un cod de legi și un sistem monetar propriu.

Vizitatorii intră în cetate și astăzi prin singura trecătoare accesibilă denumită „siq" (culoarul îngust), care nu este altceva decît o falie tăiată în roca solidă de apă și de eroziunea vîntului, care în milioane de ani a spulberat piatra. Dincolo de trecătoare se ascunde o lume tăcută, de crepuscul continuu, drumul fiind atît de lung și de îngust încît sunetul și chiar lumina cu greu pătrund. Turiștii merg de obicei călare pe mici și blînzi cai arabi, cu șei mari și comode. Grupurile, ca și caravanele de cămile înaintează în șir indian, parcurgînd trecătoarea în aproximativ o jumătate de oră, ca și acum mai bine de 50 de ani, cînd scriitoarea română se încumeta să intre în cetatea trandafirie.

„Încet-încet, coboram panta abruptă — scrie Celia Delavrancea. Ghiceam mai mult decît vedeam configurația locului. Munți foarte înalți se depărtau și se apropiau. În vale, răcoare. Un susur de apă ne-a trezit atenția. Căluții noștri săreau peste bolovani, auzeam cum clipoceau în apă, apoi iar se săltau. Brusc, un parfum îmbătător năvăli în noapte — un amestec de crin și de datura... Tăceam cu toții... Poteca se strecura printre munții stîncoși, atît de apropiați încît puteam, cu brațele întinse lateral, să le atingem pereții. Înaintam unul după altul, cu o senzație de apăsare. Trecătoarea dintre stînci, deasupra căreia nici panglica de cer nu se dibuia, ni se părea că n-ar avea sfîrșit și că Petra este fata morgana pe care n-o vom ajunge niciodată. Dar pe neașteptate, pereții stîncoși se deschiseră și, împrăștiate ca porumbul aruncat la păsări, luminițe joacă sub stele, într-un cerc care ni se pare imens. Am ajuns la Petra."

Nabateenii și-au săpat locuințele, templele, teatrele, palatele, trezoreriile, depozitele și oficiile, sălile de întîlnire și mormintele în stînca dură a muntelui, într-o cetate închisă, viața nepotrivindu-se cu stilul de construcții independente. Toate acestea au fost bogat împodobite cu sculpturi, statui și ornamente reprezentînd stiluri care s-au succedat de-a lungul vremii. Nimic nu există de mici dimensiuni la Petra. Fațada trezoreriei, cea mai ornată dintre clădiri, are 12 coloane, nișe pentru statui și înălțimea totală a unui bloc modern cu 8 etaje. Încăperile din trezorerie pot adăposti sute de oameni. În lumina soarelui, efectele acestor sculpturi trandafirii rămîn pentru turistul modern cea mai puternică impresie, trezind în minte aceleași apropieri și comparații ca acelea descrise de Celia Delavrancea: „Uimirea ne este mare. Sîntem pe o pajiște încercuită de munți de calcar, colorați ca nalbele: roșu, auriu și violet. Predomină roșul și, sub razele puternice ale soarelui, înălțimile parcă ard. Muntele din fața noastră este ciuruit pe mai multe etaje. La dreapta, o stranie diversitate de monumente funerare, sculptate în piatra care în unele părți coboară pînă la sol, în treptele făcute de trecerea milioanelor de ani. Mai încolo, muntele pare împietrirea unui cataclism, atît de dezordonată este răscolirea lui calcaroasă... Stîncile se închid, se deschid ca niște porți. Nabateenii construiau începînd de pe culmea muntelui în jos, scobind piatra calcaroasă cu multă artă".

Petra a început să decadă în secolul al IV-lea e.n., cînd caravanele au pierdut din importanță. Mărfurile care se transportau pînă atunci pe cămile au început să fie încărcate pe vapoare. Așa se face că Petra a fost neglijată vreme de o mie de ani aproape de întreaga lume. Abia în 1812 a început să se vorbească din nou despre Petra și despre beduinii care mai continuau să locuiască în cetate. În prezent, toate binefacerile civilizației moderne concură la realizarea cu ușurință a călătoriilor spre Petra. Unicitatea și vastitatea acestui monument al civilizației universale păstrează aceeași putere magică asupra vizitatorului, rămînîndu-i neștearsă în memorie și făcînd parte din acele amintiri ce nu pot fi stinse de ani.

MARIA DOBRIȘAN

CONCURSUL NOSTRU

MEMORIA CINEMATECII

Cupluri celebre din filme

Eram tineri. Şi noi, şi ei. Anii au trecut. Peste noi ca şi peste ei. Dar în memoria noastră — a celor a căror tinereţe a fost contemporană cu a lor, ca şi a celor ce le vor mai vedea probabil la cinematecă, multă vreme după ce noi nu vom mai fi —, în memoria noastră, zic, ei vor rămîne aşa cum i-am văzut pe ecran, în aceste mari filme, imortalizaţi nu doar de pelicula de celuloid, ci mai ales de interpretarea magistrală cu care au ştiut şi au reuşit să ne transmită, prin fiorul artei, idei de mare frumuseţe şi noblеţe morală.

Aşa că, privindu-i, unii îşi vor aduce aminte poate nu doar de tinereţea actorilor, ci şi de a lor proprie. Sperăm, pe de altă parte, ca tinerilor să le stîrnim curiozitatea, acea curiozitate ce duce şi la îmbogăţirea culturii cinematografice!

Încercaţi, deci, să răspundeţi la următoarele întrebări:

1. Cine este EA? (Numele actriţei).

2. Cine este EL? (Numele actorului)

3. Care este titlul filmului?

(Răspunsurile corecte le găsiţi la pagina 185).

1

REZISTENT LA PROBA TIMPULUI

Filmul aparţine reputatului cineast şi om de cultură care a fost Victor Iliu. La aproape 40 de ani de la premieră este socotit — atît de cei care au participat la gala istorică de atunci, cît şi de cei care-i privesc azi, la cinematecă — unul din stîlpii de boltă ai cinematografiei româneşti.

Inspirat de o cunoscută nuvelă a lui Slavici, filmul — de un inegalabil rafinament plastic, cu o tensiune intrinsecă a imaginilor de neuitat — îşi păstrează nealterată întreaga încărcătură emoţională a unei adevărate capodopere, rezistînd uimitor la proba timpului şi prin interpretarea antologică a acestor doi actori de frunte ai scenei şi ecranului românesc.

DE NEÎNLOCUIT

De aproape jumătate de secol, filmul se află în topul celor mai răsunătoare succese. Institutul american de film a clasat pe locul I, printre cele mai bune filme din istoria cinematografiei americane, această ecranizare după nu mai puţin celebrul roman al Margaretei Mitchell. La vreo 30 de ani după prima premieră, adică prin 1967, a urmat o a doua premieră, transpusă pe ecran iar şi care a înregistrat acelaşi succes de public ca şi versiunea originală din 1939. Zece ani mai tîrziu, filmul se retransmite la televiziunea americană, astfel încît indicele de audienţă întrece toate aşteptările, toate recordurile. Şi cum la modă în cinematografia americană sînt „continuările", cineva s-a gîndit să continue şi povestea frumoasei şi ambiţioasei sudiste şi a cinicului ei partener. S-au găsit amatori să încerce, s-au găsit şi regizori, s-au găsit şi scenarişti, ba chiar şi producători gata să finanţeze o asemenea aventură. Un singur lucru nu a fost posibil de înlocuit: interpretarea şi... fizionomia actorilor. Studii ale sociologilor de film au arătat că faimoşii eroi ai romanului au căpătat, definitiv, trăsăturile celor doi mari actori, că acest cuplu este imposibil de înlocuit.

2

PREJUDECĂŢILE NU SE POT PUR ŞI SIMPLU ABROGA

Sigur, adevărul nu a nou, e uşor să susţii că nu ai prejudecăţi segregaţioniste, dar cînd e vorba chiar de propria-ţi fiică... lucrurile se complică (de fapt în legătură cu

acest film s-ar putea cere în primul rînd numele celuilalt cuplu, al părinților, care nu se vede în fotografie; așadar, pentru cei care-i știu, un punct suplimentar). Iar pentru cei care (încă) nu l-au recunoscut pe EL o precizare: este actorul care prin inteligență, voință, curaj a devenit unul din primele staruri de culoare în lumea Hollywoodului. Modest, el declara în cartea sa de memorii autobiografice: „Tot ce am vrut să fac a fost să înlătur (măcar unele din) bariere puse în fața actorilor de culoare în industria americană a filmului".

ROMEO ȘI JULIETA SECOLULUI XX

O (prea) clasică poveste de dragoste, extrem de simplă, comună, după unii banală (alții au zis chiar de prost gust), dar care „poveste" a cunoscut cele mai lungi cozi de spectatori în fața cinematografelor de pe toate meridianele lumii. EA, care are astăzi peste 40 de ani, nici acum nu se poate despărți de fosta sa eroină. Rolul nu numai că a lansat-o, dar a și marcat-o, o spune însăși actrița, pentru tot restul vieții și carierei sale.

SENTIMENTE ÎN DERIVĂ

Poate nici o altă actriță nu a exprimat ca EA condiția femeii vizavi de o societate ale cărei idealuri erau ele însele în derivă. Actrița a creionat în acest film (ca și în altele realizate sub bagheta aceluiași mare regizor) un personaj de o impresionantă complexitate dramatică, cu nenumărate fațete psihologice. Cît despre EL, despre acest longeviv al succesului, comentariile sînt de prisos. Imposibil să nu-l recunoști. E neschimbat. Aceeași fotogenie cinematografică cu totul excepțională, aceeași frumusețe angelică dublată însă de datele unui „dur" nu chiar la fel de excepționale în zilele noastre.

CE TINERI ERAM!

Ar exclama probabil și EL și EA privindu-se în fotograma alăturată. Deși cei care l-au văzut de aproape chiar anul acesta la festivalul de la Cannes susțin că și azi e: „frumos fără echivoc, blond și bronzat, surizător fără efort, amabil fără exagerări, sigur de el fără aroganță", cum îl caracteriza un reporter în urmă cu aproape 10 ani. Iar despre EA, despre ce face nu numai ca actriță s-a scris așa de mult, începînd cu atitudinea sa politică de militantă pentru pace și terminînd cu ideea „gimnasticii serobice", la modă astăzi peste tot în lume, care, se pare, a pornit de la ea încît...

„OCHII SÎNT UNEALTA CEA MAI DE PREȚ A ACTORULUI"

Cuvintele îi aparțin LUI, celui din fotografie. Și nu doar cuvintele. Rar am văzut un artist care să exprime din priviri (și acelea abia întrezărite) atît, atîtea, fără să vorbească mult, fără să se miște în plus, fără să se enerveze niciodată.

Cît o privește pe EA, deși a jucat în foarte multe filme (pînă la nașterea copiilor, la aproximativ 40 de ani): în comedii, polițiste, drame, alături și de alți monștri sacri (ca de exemplu Lino Ventura), totuși nu și-a îngăduit niciodată să se considere o actriță aflată în vîrful piramidei. Pentru că, spune ea: „Cu fiecare rol, mai am ceva de pus la punct în mine însămi".

Răspunsurile la concursul nostru de la pag. 183, 184, 185

1. Ioana Bulcă și Constantin Codrescu în „Moara cu noroc".
2. Vivian Leigh și Clark Gable în filmul „Pe aripile vîntului".
3. Sidney Poitier, Katharine Hepburn în „Ghici cine vine la cină?"
4. Ali McGraw și Ryan O'Neal în „Love Story".
5. Monica Vitti și Alain Delon în „Eclipsa".
6. Robert Redford și Jane Fonda în „Descult în parc"
7. Marlène Jobert și Charles Bronson în „Un trecător în ploaie".

Grupaj realizat de
NIKI GEORGESCU

MICHÈLE MORGAN

«CU OCHII ACEȘTIA»...

Așa cum se spune în popor, zînele cele bune au stat la căpătîiul lui Michèle Morgan atunci cînd a venit pe lume. Fie că ar fi să dai sau nu atenție acestei credințe, faptele îți arată că parcă așa s-au și întîmplat lucrurile cu adevărat. La zece ani, de cîte ori cineva o întreba ce vrea să facă mai tîrziu, ea răspundea în mod invariabil: „cinema". Peste opt ani, cînd apărea în „Suflete în ceață", privirea ei făcea să se tulbure inima Franței și intra pentru totdeauna în legendă.

Totuși, nu doar zînele sînt făuritoarele acestui succes răsunător, nici privirea aceea care l-a făcut pe Jean Gabin să exclame: „Cu ochii aceștia..." Michèle Morgan a fost prima care a crezut cu tărie în destinul ei, l-a dorit și a luptat să și-l creeze. Șansa a făcut restul: o carieră care, de la „Crima Nataliei Roquin" (realizat în 1937 de Marcel Allegret) pînă la „Pisica și șoarecele" (realizat în 1970 de Claude Lelouch) — în total șaizeci de filme —, a făcut din Michèle Morgan unul din personajele-cheie ale cinematografiei franceze, chiar dacă cele mai multe din rolurile interpretate de ea au fost de femei-victime, cu un destin nefericit, care plîng sau mor, cînd, de fapt, — cum mărturisește ea însăși — „nu îndrăgesc veselia rîsul, iar în familia mea a existat întotdeauna vocația fericirii".

Dar Michèle Morgan nu și-a redus activitatea doar la cinema. A avut totdeauna un „violon d'Ingrès": pictura. De la prima lecție luată cu Kisling, n-a încetat să picteze — și cum a avut un cît de mic răgaz, și-a luat pensula ca să schițeze un portret, un peisaj. Astfel, ea a ajuns să depășească stadiul ebosei, spre a începe să realizeze mai întîi compoziții abstracte, care au fost obiectul unor expoziții foarte apreciate, apoi figurative — expuse și ele —, ca acum să ajungă la profiluri mari, mai mari decît cele naturale, în care trăsăturile caracteristice ale celor portretizați și culoarea ocupă un loc preponderent, aflat la limita decorativului.

Totuși, viața acestei mari actrițe n-a fost cruțată nici de necazuri, nici de lacrimi. Michèle Morgan a cunoscut toate încercările grele pe care o femeie le poate întîlni în calea ei. A tre-

buit să ducă două bătălii istovitoare și dramatice: prima, spre a-l recuceri pe Mike, fiul născut din prima ei căsătorie cu americanul Bill Marshall, a doua, spre a încerca în zadar să-l smulgă pe cel de al doilea soț al ei, Henri Vidal, din ghearele unui teribil flagel. Azi, Michèle Morgan și-a regăsit echilibrul și bucuria de a trăi lîngă doi oameni: autorul și realizatorul Gérard Oury și Mike, însurat și el, și datorită căruia ea a devenit una din cele mai frumoase bunici.

În cartea ei de memorialistică „Cu ochii aceștia..." (editura Robert Laffont), ea ne povestește toate acestea și, firește, multe alte întîmplări care s-au petrecut în viața acestei talentate interprete a ecranului francez. Din această carte, care ne revelă și o scriitoare ce știe să mînuiască cu multă iscusință condeiul, redăm pentru cititorii noștri fragmente din prima ei călătorie în S.U.A.

„Engleza nu-i satisfăcătoare"

În acest prim an petrecut în America, Hollywoodul a devenit o fracțiune importantă din viața mea. Dacă izolez acest an 1940 de contextul lui, el a fost destul de penibil, și se poate rezuma în două cuvinte: muncă și singurătate. În ciuda soarelui, a palmierilor, a piscinelor albastre, a unei lumi de cărți poștale în tehnicolor, în care în unele clipe mă cufund... Acest timp de trîndăveală, de uitare, e un drog mai periculos decît se poate crede; mulți sînt aceia sau acelea care s-au lăsat prinși de el. Eu sînt însă cu picioarele pe pămînt și încă de la începutul șederii mele realitatea mi s-a impus. R.K.O. nu s-a hotărît să mă lase să turnez înainte de a-mi fi pierdut accentul. Așa că viața mea se organizează în jurul acestui scop **a priori**, astă mi s-a părut simplu, dar n-a fost așa cum am crezut eu. În ziua cînd, la ora zece dimineața, dr. Michneck a intrat în livingul apartamentului mobilat pe care mi l-a procurat prețioasa miss Palmer, sosirea lui anunța o înlănțuire de fapte cu un mecanism tot atît de precis ca acela al tragediilor lui Racine.

„Cu mine, m-a anunțat el, o să vorbiți englezește ca o englezoaică trăind în America".

Și lecțiile au început cu asiduitate, progresele fiind — după afirmațiile profesorului meu — cît se poate de evidente, așa că am devenit euforică, pînă la întîlnirea cu Hitchcock.

Într-o dimineață a lunii noiembrie, domnul Hamstead mă convoacă la studio. El este unul din producătorii companiei R.K.O. care se interesează de mine, interes dintre cele mai măgulitoare, cînd mă gîndesc că Ginger Rogers a turnat tocmai de curînd pentru ei „Kitty Foyle", despre care se vorbește mult.

— Miss Morgan, am o veste foarte bună pentru d-ta: o probă cu Alfred Hitchcock.

De astădată mi-a bătut la ușă norocul. Hitchcock are un palmares glorios, peste douăzeci de filme, o listă impresionantă de staruri, numeroase succese. Așa cum s-a întîmplat în Franța, o să debutez sub auspiciile unuia din cei mai buni regizori. Hamstead continuă:

— Pregătește un film, „Suspiciune", a cărui vedetă masculină va fi Cary Grant, și ne-ar plăcea mult să-ți atribuim d-tale primul tot feminin. Există totuși o mică dificultate. Hitchcock ar dori o artistă englezoaică. O să faci totuși o probă, mai ales că doctorul Mitchneck ne-a asigurat că o să vă facă să vorbiți cu cel mai perfect accent britanic. Iată textul. Ai o săptămînă să-l studiezi.

O săptămînă de suspans, o alternanță de speranță: „Perfect, mă încurajează profesorul meu, o să reușim!".

Să debutez într-un film mare mi se pare primordial, nu numai că voi fi bine dirijată, bine înconjurată, dar dintr-o dată voi putea fi lansată pe acel firmament unde, o știu deja, locurile sînt scumpe. Pentru mine nu există o altă posibilitate: trebuie să reușesc.

Înfrunt această probă foarte încordată, căci fie că-i în America, sau în Franța, ceremonialul e identic: machiaj, platoul de filmare, lumina, decorul și tracul. Hitchcock, scund, rotunjor, cu privirea pătrunzătoare, are o manieră ironică și în același timp încîntătoare de a te primi, de a-ți da ordine, care te introduce imediat în ambianța suspansului, al cărui rege era încă de multă vreme. „Motor!" Camera începe să zumzăie!... De la primele cuvinte, nu mă simt deloc în largul meu. Există două Michèle, aceea care joacă și aceea care o ascultă. Dacă auzul nu mi-e satisfăcut, iar accentul mă uimește — nici francez, nici american și, în nici un caz „british" — ce-o să spună Hitchcock?

„Întrerupeți!" comandă el. „Am întrerupt", îi răspunde ca un ecou operatorul. „Thank you, miss Morgan", îmi spune Hitchcock. E curtenitor și enigmatic. Nu pentru multă vreme însă, căci a doua zi verdictul a și fost pronunțat: „Nu stăpînește bine engleza!". Joan Fontaine va juca rolul englezoaicei ce mi se propusese mie mai întîi. Contrar celor sperate de mine în clipa aceea, debutul meu în America nu va semăna deloc cu ceea ce a fost în Franța. Acest insucces anunța o lungă serie de întîmplări neplăcute.

E timpul să-mi amintesc de fraza lui Saint-Exupéry: „Eșecurile îi întăresc pe cei puternici!".

„Doamne, cît era de frumos Robert Taylor!"

Nu știu cine mi-a telefonat într-o dimineață: „Te-ar amuza să-l cunoști pe Robert Taylor?". Mi se propunea să iau masa chiar în seara aceea cu Robert Taylor, bărbatul ideal, interpretul lui Armand Duval din „Dama cu camelii", ale cărui fotografii le prindeam în pioneze deasupra patului meu.

În living, cu un pahar de șampanie în mînă, îi aștept „intrarea", gata să tremur toată și chiar și tremur cînd îl văd încadrîndu-se în ușă. Nu-i cinstit să fii atît de frumos. Îmi este prezentat și zîmbetul lui mă tulbură. Mi se pare chiar că m-am înroșit. E mult mai bine decît pe ecran: ochi superbi, drăgăstoși, înțelegători, un nas perfect, o gură care te face să visezi, umeri, o talie... Perfecțiune!

Schimbăm cîteva formule de politețe, vocea nu mă dezamăgește. Delicată atenție: am fost așezată lîngă el. Într-o tăcere aproape perfectă, ne înghițim dintr-o sorbitură cocteilurile. Friptura îi permite să mă întrebe dacă-mi place carnea de vacă. Bîlbîi un „da" profund ca o mărturie. Încîntat, el reconstituie arborele genealogic al bifteculuî meu, căci, îmi explică el, e foarte competent cu tot ce-i în legătură cu bovinele și cireada lui e celebră în toată America.

— Vă pricepeți la vite? mă întreabă el, cu o privire încîntătoare.

Blestem această lacună din instrucția mea și improvizez și eu: „În Normandia sînt boi care cîntăresc aproape 1 500 de kilograme". Izbucnește într-un rîs disprețuitor.

— La noi, asta-i greutatea unui viței!

Nu pot aprecia partea de șovinism și înșiruî și eu, ca să-i plac, despre calitățile ramsteculuî și antricotului. El pare că mă găsește fascinantă, eu mă destind, gîndindu-mă că, prin forța lucrurilor, o să schimbăm subiectul. La fiecare nouă frază, sper s-aud în sfîrșit o vorbă despre gusturile lui, ale mele, despre profesiunea lui, care nu-i aceea a unui crescător de vite, ci aceeași ca și a mea, și, de ce nu, o întrebare despre filmele mele. Doar și astea pot fi un subiect de conversație! Nu însă pentru el. La desert nu și-a epuizat subiectul: bovinele. Nu mai încape nici o îndoială, e inepuizabil, deoarece la cafea îmi povestește, cu mult sentiment, despre fătatul uneia din vacile lui. E prea mult, îmi vin lacrimi în ochi și-mi reții cu greu rîsul.

Și, Doamne, cît era de frumos Robert Taylor!

Cea mai grea perioadă de singurătate

Am cunoscut la Hollywood cea mai lungă și mai grea perioadă de solitudine din viața mea. Să nu vorbești cu nimeni limba ta natală înseamnă să-ți tai rădăcinile. Nu se poate închipui cît de mult îți lipsește complicitatea povestirilor, a cîntecelor din copilărie și a educației. E enorm să ai în comun o istorie, peisaje, oameni mari, o gastronomie și deprinderi de viață. Ce departe e țara mea! Aici, războiul nu ocupă decît puțin loc în coloanele ziarelor, iar știrile care îmi parvin sînt disperante. Germania e victorioasă, Londra bombardată, Rommel stăpînește deșertul, Balcanii sînt ocupați, Grecia... Pretutindeni cizmele naziste au distrus libertatea. Dreptul de a trăi nu-i lăsat decît celor care se înclină sau, și mai bine, care colaborează. Veștile astea sînt cu atît mai neliniștitoare cu cît n-am nici o posibilitate să le apreciez just. Îmi parvin brut, fără nici un fel de nuanțe. Cum or fi trăind părinții mei acest război? Nu primesc știri de la ei decît prin Crucea Roșie suedeză sau consulat, și cînd îmi sosește o scrisoare, scrisă cu cîteva luni în urmă, nu-mi spun nimic despre mizeriile, lipsurile lor. Totul e bine, se descurcă. Denise Tual e o prietenă utilă, îi ajută. Dar eu sînt fericită oare? Am turnat deja? Cît sînt ei de mulțumiți că nu-mi lipsește nimic! Îți vine să plîngi, și chiar că și plîng.

Le trimit colete, pline cu tot felul de lucruri, prin Crucea Roșie suedeză, fără să știu dacă le vor deschide vreodată. Să nu poți face nimic pentru ei și, cînd sînt prost dispusă, îmi reprosez că i-am lăsat. Cui să-i mărturisești toate astea? Și așa ceva se mărturisește?

Refugiul meu e munca și femeile care se ocupă de mine, miss Palmer, care mi-a devenit repede indispensabilă, și Nina Moise, profesoara mea de artă dramatică. Dacă n-ar fi existat ele, nu știu cum aș fi suportat primii ani de exil.

Nina Moise e o femeie inteligentă, cultivată, pasionată de meseria ei. Primul nostru contact m-a surprins în mod dezagreabil: i-am prezentat, așa cum aș fi făcut la cursul lui René Simon, una din „piesele mele alese", decontractată, sigură de mine și i-am așteptat reacția, cînd am auzit un „Tt tt" reprobator.

— Nu. Nu așa, Miss Morgan, vocea d-tale nu-i încă stabilită.

Nu-i stabilită, după nouă filme și cursul de artă dramatică al lui René Simon?!!

— Așază-te lîngă mine, darling, și ascultă-mă ce-ți spun: ai vocea firavă a unei fetițe care se duce la prima ei întîlnire. Nu se potrivește deloc cu fizicul dumitale.

Avea dreptate și îi datorez foarte mult: ea m-a învățat să joc în ritmul comediei americane, o lecție care mi-a fost deseori utilă.

Bancnota falsă de cinci lire

Izolarea mea („Dacă vrei să vorbești cît mai repede englezește — mă sfătuise doar profesorul Michneck — întrerupe orice legătură cu colonia franceză") nu era chiar atît de perfectă. O vedeam deseori pe Madeleine Lebeau. Spre sfîrșitul unei după-amieze îmi telefonează. „Una din prietenele mele, celibatară, mă roagă s-o însoțesc la o serată, vrei să vii și tu?".

— Unde mergem?

— Nu știu, am uitat s-o întreb, trebuie să fie o mare petrecere, ca de obicei.

Eroare, de cum am sosit, nimic nu părea ca de obicei. Nici o mișcare de mașini, ne-am parcat-o pe a noastră într-un parc pustiu. Valetul, ceremonios, în livrea, ne-a introdus într-un salon gol. Nu era deloc normal sau noi sosisem cu mult înainte. Intrigată, mă uit la Madeleine, dar privirea ei amuzată mă face să cred că, mai experimentată decît mine, a înțeles situația: muzică plăcută, lumini misterioase, perne voluptoase și profunde, ca niște divane, totu-i în salonul ăsta.

Pentru mine, situația e nouă și n-a trebuit niciodată să-i fac față. Să fac pe idioata, să refuz și apoi să plec? În plină dilemă, gazda își face apariția. Elegant, cu tîmple ușor încărunțite, îmi întinde cocteilul și migdala amară drept bun-venit. Îi mulțumesc cu un ton cît mai glacial posibil. Să-i spun oare că am crezut că am venit la o recepție și nu la o serată intimă? Madeleine pare că a acceptat situația. Eu însă nu. Spumeg de furie. Așadar, asta-i reputația de care se bucură franțuzoaicele? Mînia mă face să-mi pierd orice timiditate și mă pregătesc să spun tot ce gîndesc despre insolența acestei invitații, cînd ușa se deschide, lăsînd să intre un bărbat scund, de vreo cincizeci de ani, care, datorită părului brun argintiu și zîmbetului pare cu douăzeci de ani mai tînăr Charlie Chaplin!

Apariția lui e cu totul neașteptată, dar totuși nu-i prea liniștitor să fii invitata lui. Seducător reputat, iubirile lui sînt zilnic comentate de presă.

Demnă și reținută, mă pregătesc să fiu tot atît de rezervată pe cît este Chaplin de dezinvolt. În fața noastră se desfășoară un adevărat festival: „Charlot" improvizează dansul pliniților. Seducătorul a dispărut cu totul. Apoi ne povestește întîmplarea, devenită clasică, cu bancnota de cinci lire.

Londra, într-o seară cu ceață. Big Ben a bătut tocmai miezul nopții. Cîțiva domni bogați părăsesc clubul lor. Au băut ceva mai mult decît trebuie și sînt cu chef. Unul dintre ei își expediază Rolls-ul, spre mirarea prietenilor lui.

— Dar stai departe...

— Am să fac cîțiva pași pe jos, puțin aer proaspăt n-o să-mi strice, și după aia o să iau un taxi.

Își pipăie mașinal buzunarele.

— Ce lucru absurd, n-am nici un ban la mine.

Unul din prieteni îi întinde o bancnotă de cinci lire.

— Ia-o, te rog.

Cu țigara în gură, paltonul bine încheiat, merge cîțiva pași. Noaptea e frumoasă, dar cam rece. În mijlocul podului Waterloo zărește o femeie care încălecase balustrada gata să se arunce în apă, o prinde de brat, o reține: „Ești nebună!" — îi zice.

— Lasă-mă să mor... domnule, nu mai vreau să trăiesc.

— La vîrsta dumitale! Ai necazuri în dragoste?

Sub șalul ei găurit, fata dă din umeri:

— A, nu! Dar n-am de lucru și mor de foame!

Biata fată! El e emoționat și-i hotărît să se ocupe de ea.

— Ascultă-mă, am să-ți dau eu de lucru... am să mă ocup de dumneata.

Își bate joc de ea? Sărmana fată îl privește asemenea unui cîine vagabond căruia nu-i vine să creadă că a găsit un stăpîn. Impresionat, ei o liniștește.

— Da, da, totul o să se aranjeze. Uite adresa mea, și-i întinde cartea lui de vizită. Vino mîine dimineață la biroul meu. Și pînă atunci, du-te de mănîncă și culcă-te. Ia bancnota asta de cinci lire, din păcate n-am mai mult la mine... Și ai încredere în viitor. La revedere, pe mîine...

Ea îi sărută mîinile, el se desprinde și pleacă cu inima ușoară: ce inspirat a fost cînd s-a hotărît să meargă pe jos.

A doua zi, cînd deschide ziarul, citește: „O disperată s-a aruncat în Tamisa de pe podul Waterloo, dar deși a fost pescuită, nenorocita a încetat din viață".

Dezolant! De neînțeles! De ce n-a avut încredere în el? De ce n-a venit la întîlnire?

Au trecut cîteva săptămîni pînă s-a întîlnit din nou cu prietenul ce-i împrumutase cele cinci lire. El vrea să i le înapoieze. Celălalt refuză și, mucalit, îi spune:

— N-ai avut neplăceri cu taximetristul?

— Nu, de ce?

— Din cauza bancnotei. A fost o farsă. Era falsă!

Cîtă artă e în umorul negru al lui Charlot! Așa s-a terminat seara aceasta minunată.

Prezentare și traducere de
PAUL B. MARIAN

Cîmpul electric al inimii

Prima electrocardiogramă, a cărei descoperire îi este atribuită medicului englez Augustus Desiré Waller, a fost efectuată în anul 1887. Această formulă grafică de investigare a funcțiilor cordului înregistrează prin electrocardiogramă activitatea electrică a inimii. Pe o bandă de hîrtie milimetrică, ce se rulează continuu, se înscriu atît impulsurile electrice care declanșează contracția cardiacă, cît și activitatea electrică a inimii aflată în faza de repaus și de recuperare. Atunci cînd fibrele miocardice se află în repaus, membrana care le învelește se spune că este „polarizată" (din cauza diferenței de concentrație a sărurilor minerale dintre exteriorul și interiorul celulei fibrei musculare miocardice), iar cînd fibra musculară intră în activitate, membrana se „depolarizează" prin echilibrarea raportului dintre ionii aflați sub formă de săruri de sodiu (predominant în exteriorul celulei) sau de potasiu (predominant în celule). Aceste modificări bruște din miocard preced și comandă contracția mecanică a cordului, determinînd variații de curent electric care se transmit în tot corpul, formînd așa-zisul „cîmp electric al inimii". Electrocardiograful nu face altceva decît să înregistreze variațiile cîmpului electric la intrarea sau ieșirea din activitate a mușchiului cardiac. Curenții electrici produși de inimă sînt foarte slabi ca intensitate. Ei se transmit la suprafața tegumentelor prin țesuturi. Înregistrarea lor ca atare este dificilă, astfel încît pentru a-i capta și a-i înregistra grafic este nevoie de amplificarea lor cu aparate speciale.

O retrospectivă asupra istoricului electrocardiogramei duce la constatarea că s-au succedat în timp mai multe etape de cercetare. În primul rînd pionierii: Galvani (1786), Mateucci (1843), Du Bois Raymond (1848), Burdon (1880), Schiff (1850). Merite și mai importante au însă în această perioadă Mary (1876) prin studiile ample asupra fenomenelor electrice cardiace și Woller (1877) care demonstrează propagarea prin corp a curentului electric generat de inimă. Dar insuficiența aparatelor de înregistrare și simplitatea lor tehnică nu au putut duce în această perioadă la progrese importante. Electrocardiograful modern este datorat savantului Wilhelm Einthoven de Leyde care l-a realizat în 1901. Electrocardiograful acesta i-a adus inventatorului său în 1924 Premiul Nobel pentru medicină.

După anii '30, o serie de cercetători americani aduc contribuții importante, teoretice și practice, în electrocardiografie. ECG ca metodă de investigare cardiacă a survenit și a căpătat amploare în Europa de-abia după încheierea celui de-al doilea război mondial.

Introducerea tehnicilor moderne de transformare a informației electrice și de înregistrare a ei pe bandă magnetică, precum și de prelucrare prin calculator a permis o analiză de mare finețe și precizie, în timp scurt, a electrocardiogramei. În prezent se utilizează tot mai mult aparate cu posibilități multiple de înregistrare, care permit înscrierea simultană a mai multor derivații electrocardiografice.

Afișarea scopică (cu 1—2 sau 3 trasee) a ECG este utilizată frecvent astăzi în cazuri de urgență și în supravegherea coronariană de lungă durată. Cu o aparatură care a beneficiat din plin de „tehnicizarea" epocii moderne, electrocardiografia a devenit astăzi o metodă de investigație capabilă să ofere date de valoare informațională deosebită cu privire la unele aspecte anatomice, hemodinamice și metabolice ale inimii în particular și ale aparatului cardiovascular în general.

DINCĂ TUDOR

caleidoscop AUTO

FEMEIA LA VOLAN

• După numeroase experiențe, un grup de tehnicieni francezi a creat un aparat de ionizare care, branșat la bordul automobilului, asigură un debit de 1 800 miliarde de anioni (ioni negativi) pe centimetru cub, eliminînd, totodată, diferite impurități: fum, praf, microorganisme. Aparatul înlătură efectele nefavorabile asupra conducătorului auto, ceea ce duce la reducerea riscurilor de accidente.

• În R.F. Germania se află în fază experimentală un model de automobil solar. În zilele însorite, automobilul solar dezvoltă o viteză de 42 km pe oră, urmînd ca după anumite îmbunătățiri acest autovehicul să poată stabili un record de... 50 km/oră.

• Proiectanții niponi de la Universitatea de tehnologie Musashi au realizat un automobil care folosește drept combustibil hidrogenul lichid. Acesta este dotat cu un motor în patru timpi, nepoluant, a cărui putere este de șase ori mai mare decît a celui clasic diesel. Deocamdată, noul automobil are o autonomie de numai 200 km.

• În vederea creării unei mai bune siguranțe a circulației rutiere, mai mulți specialiști australieni sînt preocupați de punerea la punct a unui dispozitiv menit a descuraja persoanele care au consumat băuturi alcoolice să se așeze la volan. În cazul că dispozitivul montat la bord va „constata" un nivel ridicat de alcoolemie, autovehiculul va merge încet, i se vor aprinde luminile, iar claxonul va funcționa continuu.

• Producătorii americani au prezentat o serie de soluții pentru automobilul anului 2000, precizînd că pe șosele vor circula cu precădere mașini mici și mult mai ușoare, pentru patru persoane, avînd în construcția lor, în cea mai mare parte, componente din material plastic. Va crește considerabil numărul automobilelor cu baterii. Vor fi mai frecvent utilizate piesele de schimb pentru a înlocui părțile uzate, astfel că „viața" unui autoturism se va prelungi de la 12 ani, în prezent, la 22 de ani.

■ CU PARBRIZUL MEREU CURAT

Vizibilitatea perfectă de la volan este una din principalele condiții de siguranță pe drumurile publice. De aceea, parbrizul mașinii trebuie să fie mereu curat. În acest scop este necesar: ● să verificați periodic starea lamelelor de cauciuc de la ștergătoarele de parbriz, pentru a fi schimbate cînd se uzează ● înainte de punerea în funcțiune a ștergătoarelor pe timp geros, controlați dacă lamelele nu sînt blocate de gheață ● în perioada de iarnă, soluția din vasul spălătorului de parbriz, pentru a fi siguri că nu înghează, trebuie să aibă următoarea compoziție: 500 ml apă distilată, 500 ml spirt medicinal și 5—6 picături de „deval" ● frecînd parbrizul, geamurile și luneta cu cîteva felii de cartof sau de măr se preîntîmpină aburirea.

■ MICI TRUCURI AUTO

● Puteți evita înghețarea orificiilor de la broaștele ușilor, la bușonul rezervorului de benzină și la capota introducînd în interior, cu ajutorul unei pipete, glicerină sau antigel ● Este bine să avem mereu în portbagaj un săpun care, uneori, ne poate scoate din impas, atunci cînd s-a fisurat plutitorul carburatorului sau cînd s-a găurit rezervorul de benzină ● Este recomandabil ca în timpul iernii să se toarne în rezervorul de benzină cca 500 ml alcool medicinal, pentru a preveni înghețarea conductelor și formarea unor „dopuri de gheață" ● Dacă bateria v-a „lăsat" și nu aveți la îndemînă cablu suficient pentru a lua curent de la ambele borne ale altei mașini, faceți legătura doar la bornele pozitive și conectați masa, așezînd mașinile bară la bară ● Supraprestiunea produce o uzură mai mare pe „coasma" anvelopelor, iar subpresiunea deteriorează mai repede „umerii" benzii de rulare.

■ ȘOFERUL CENTENAR

Zilnic putem vedea la volan bărbați și femei de diferite vîrste. Pînă la ce vîrstă poate să conducă cineva autoturismul? Greu de răspuns cu exactitate. Există însă și cazuri de excepție. Astfel, cetățeanul suedez Sven Jonsson, la vîrsta de 101 ani, conduce fără greș autoturismul său. El a primit carnetul de conducere în 1924, iar de atunci pînă în prezent nu a primit decît un avertisment. Se înțelege, este un șofer care a acumulat, de-a lungul timpului, multă experiență.

■ UN NOU TRASEU RUTIER BUCUREȘTI—CONSTANȚA

Începînd cu anul 1988, o nouă rută leagă Bucureștiul de litoralul Mării Negre, fiind mai scurt cu aproape 40 km față de cea „clasică" (București — Urziceni — Slobozia — Hîrșova — Constanța). Iată noul traseu: ieșirea din București se face prin Șoseaua Pantelimon, apoi se continuă pe D.N. 3 — Brănești — Fundulea — Lehliu — D.N. 3A — Feteşti — Cernavodă — D.N. 22C — Basarabi — D.N. 3 — Constanța. Mergînd pe acest traseu, automobiliștii pot admira cele două poduri (peste Borcea și Dunăre), care dovedesc extraordinara cutezanță a constructorilor noștri. Între Fetești și Cernavodă, precum și între Basarabi și Constanța, se rulează pe cîte două benzi pe sens, asigurînd o circulație fluentă, confortabilă.

■ MEDICAMENTELE ȘI CONDUCEREA AUTO

O serie de medicamente micșorează sau modifică din punct de vedere calitativ reactivitatea și capacitatea de conducere a omului de la volan. Cea mai mare pondere în acest sens o constituie medicamentele cu proprietăți sedative sau tranchilizante, care trebuie administrate cu prudență sau chiar să fie evitate în activități care impun concentrarea intensă și îndelungată a funcțiilor psihice, cum este, bunăoară, și cea de conducător auto. Iată cîteva dintre medicamentele care cer precauție mărită pentru șoferi, deoarece acestea sporesc gradul de risc pe timpul deplasării: deprimante motorii centrale (fenobarbital, pirimidon); antihipertensive (clonidină, hiposerpil); hipnotice și sedative (ciciobarbital, nitrazepam, bromură de calciu); neuroleptice și tranchilizante (clordelazin, diazepam, hidroxizin, meprobamat, napoton, oxazepam); antidepresive (amitriptilină, antideprin, nortriptilină); antihistaminice (clorfenoxamină, feniramin, nilfan, romergan, tavegyl). Desigur, lista produselor medicamentoase specificate în farmaco-vigilența la volan ar putea continua, dar medicul este acela care îl previne pe pacient cînd și cum să ia asemenea medicamente.

Rubrică realizată de AUREL BĂBEANU

UMOR STRĂIN

– Nu plîng de mila mașinii mele, ci de mila societății de asigurare...

– Carolina, spune-mi odată ce s-a întîmplat cu automobilul nostru?

– Tăticule, acesta e tînărul care te-a accidentat, dar care e atît de amabil încît m-a adus la spital și mă duce acasă cu propriul său automobil.

ACCIDENT ACVATIC

– Bună ziua, fiți amabil și suflați!

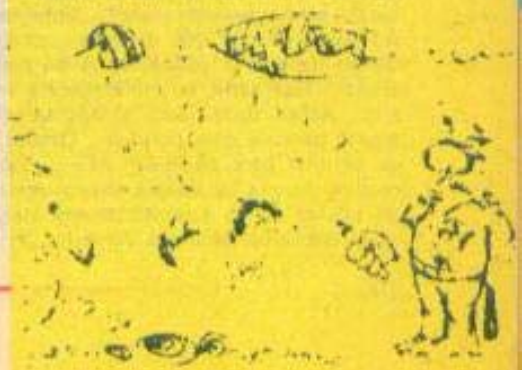

FEMEIA
LA VOLAN

Clipa de neatenție

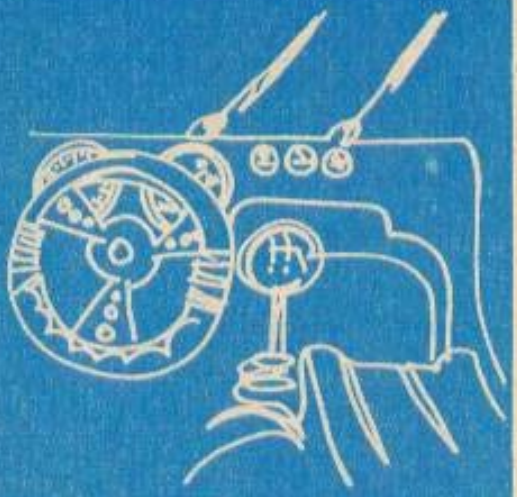

Constanța V., medic în vîrstă de 32 de ani, este abia la al doilea drum cu mașina. Soțul s-a oferit ca de pe locul din dreapta să fie, așa, un fel de „înger păzitor" al soției. „Nu să te cicălesc, ci să te îndrum, să te ajut..."

„Nu vreau, merg singură, tu mai mult mă încurci! Te enervează cînd merg prea încet, strigi la mine cînd acul vitezometrului urcă spre 80, la depășiri mă critici că dublările sînt periculoase, cînd ezit să fac vreo manevră zici că-s mototoală și fricoasă. Lucru hotărît, soții nu-s buni deloc de pedagogi. Așa că plec singură". „Îți promit că nu te dădăcesc și nu intervin decît în situații periculoase". Constanța, o mignonă cu ochi negri și părul ca focul, e neclintită în hotărîrea ei. „Nu te admit ca însoțitor și basta!..." „Te implor, totuși, să fii prudentă. Nu uita că avem de crescut doi copii și încă mici. Poate te răzgîndești. Doar știi, se recomandă ca cei puțin 5—10 mii de kilometri începătorul să-i parcurgă însoțit de un șofer experimentat. Și tu vrei să conduci singură după nici 500 de kilometri" Dar șoferița face o piruetă pe tocurile ei de 12 cm și nu-i onorează pe soț cu nici un răspuns. Se urcă în mașină și demarează ca la cursele de formula unu. Apoi frînează, lăsînd o parte din „carnea" pneurilor pe asfalt. Parcă zicînd „Vezi ce pilot teribil sînt?!". Soțul privește spre mașina ce se depărtează gîndindu-se la faimosul proverb „Toate fetele sînt bune, de unde-or răsări atîtea neveste rele?" Șoferița nu parcurge nici 200 de metri, cînd, de pe trotuar, o coadă lungă de păr blond îi face semn cu mîna ridicată în sus. „Asta-i Gina, abia aștept să-mi spună părerea cum conduc... Ginuțo, ce bine-mi pare că te-am întîlnit. Țin mult la opinia ta asupra stilului meu de pilotaj". Gina e nerăbdătoare însă să-și descarce carul cu povești. „Vin de la coafor. Privește, asta, cică, e cea mai modernă pieptănătură". Apoi Gina începe o discuție savantă pe tema modei. Are cu ea un vraf de reviste de specialitate: astea vor fi tendințele anului 1989, culorile predominante, linia, fustele, rochiile, pălăriile, pantofii vor fi așa; și femeia îi prezintă șoferiței pagini din reviste, planșe cu croieli. Tînăra e foarte documentată. Constanța examinează însă bogatul material „didactic" doar cu coada ochiului, ceea ce provoacă nemulțumirea Ginei. „Tu spui doar da, da și te uiți înainte. N-ai văzut nimic!". „Scumpa mea, nu uita că mergem prin oraș, sînt o mulțime de pietoni neatenți, aglomerație, semne rutiere ce trebuie observate". „Eu nu-mi dau seama, nu conduc încă. Am să-ți mai spun însă niște istorii". Gina începe apoi să-i descrie pe „noul" ei logodnic. Întîi îi prezintă biografia tînărului, apoi a părinților, fraților, surorilor, bunicilor și chiar a unui unchi „extrem de bine situat". Urmează impresiile fetelor de la birou despre viitorul soț, ale părinților ei, despre același personaj, ale vecinilor și, mai ales, ale vecinelor, dintre care unele „crapă de invidie" — conchide Gina. „Dar tu de ce nu vorbești? De cînd te-ai făcut șoferiță ai devenit o mută. Bine, mai vorbim, dar nu în mașină. Aci știi să spui doar două cuvinte, da și nu. Lasă-mă în fața magazinului universal. Mă pregătesc de nuntă". „Felicitări, casă de piatră, Ginuța".

„Coada blondă" coboară iute din mașină, închizînd doar superficial ușa ce începe să zdrăngăne. Mignona nu ajunge cu mîna pînă la portieră. Abia la a doua încercare, degetele sale ating clapeta cu pricina. Reușește să deschidă ușa și apoi, trăgînd ușor de mîner, s-o închidă. În timpul manipulării portierei, femeia se „sprijină" de volan. Aplecîndu-se la maximum spre dreapta, cît îi permite statura ei puțin înaltă, aceasta rotește volanul, fără să-și dea seama. În timp ce femeia își concentrează atenția spre ușă, mașina deviază ușor spre trotuarul plin de lume. Abia după ce autoturismul a încălecat bordura, Constanța, speriată de hurducătură, realizează că a pierdut controlul mașinii de culoare portocalie. Nu mai e în stare să redreseze autoturismul, acesta lovește puternic un bărbat și o femeie care merg la braț pe trotuar, dărîmîndu-i întocmai ca pe niște popice. „Ocupîndu-mă de ușa pe care zăpăcita aia de Gina mi-a lăsat-o deschisă, am uitat pur și simplu de volan. Sînt abia la primele curse. Numai de-ar scăpa cu viață, bieții oameni".

Tinerii se îndreptau spre un bloc aflat în apropiere, unde urmau să participe la o aniversare. „Cei mai buni prieteni ai noștri împlinesc azi cinci ani de căsătorie. Mergeam să-i felicităm și să le înmînăm un cadou", i-a povestit șoferiței, ceva mi tîrziu, la spital, femeia accidentată. „Ne vom însănătoși, sînt convinsă, dar ce ne facem cu copiii noștri cît noi vom lipsi? Sînt încă mici. Cine îi va hrăni, spăla, îngriji?"... „Îmi pare tare rău de tot ce s-a întîmplat".

VICTOR BEDA

ÎN CARE LUNĂ SE FACE SECERIȘUL?

În iulie și chiar în iunie o să răspundeți. O fi așa la noi, dar în alte părți? Iată un grafic al secerișului pe glob.

IANUARIE: Australia, Argentina, Chile, Noua Zeelandă.

FEBRUARIE: India, Egipt (partea de nord), Pakistan, Iran.

MARTIE: Egipt (partea de sud), Peninsula Arabică.

APRILIE: Siria, Japonia și statele Florida și Texas din S.U.A.

MAI-IUNIE: Franța (partea de sud), Spania, Portugalia, Italia, România.

IULIE: Elveția, România, Austria, Ungaria, Uniunea Sovietică (partea vestică).

AUGUST: Belgia, Olanda, Danemarca, Anglia.

SEPTEMBRIE-OCTOMBRIE: Suedia, Norvegia, Uniunea Sovietică (partea de nord).

NOIEMBRIE-DECEMBRIE: Peru, Africa de Sud, Filipine.

Iarna florilor

Crizantemele, tutănelele, gherghinele, ba chiar trandafirii, dăliile mai împodobesc încă grădinile și terasele noastre, răstățindu-și florile în lumina caldă a toamnei. Peste puțin timp însă, sub mantia zăpezii se vor odihni, biruind gerul, pentru ca odată cu venirea primăverii să ne încînte sufletul și ochii cu mulțimea lor de culori. Sînt plante decorative mai sensibile, care au nevoie de ocrotire pe vremea iernii.

Trandafirii, deși rezistă gerurilor, totuși este necesar să fie protejați. Cei cu port pitic se mușuroiesc, acoperindu-le tulpina pe o înălțime de 20–30 cm. La trandafirii cu tulpină înaltă coroana trebuie strînsă cu o sfoară, apoi se apleacă cu grijă, culcînd-o pe un strat de pămînt se fixează cu cîrlige și se acoperă cu pămînt într-un strat de 15–20 cm. Dacă trandafirii au tulpina prea groasă și la aplecat riscăm să se rupă, o învelim în hîrtie de sac sau rogojină și legăm cu sfoară.

Dăliile cer și ele grijă deosebită. Toamna, imediat după ce bruma a căzut, se scot tuberculii din pămînt cu atenție să nu fie tăiați, și se păstrează în lăzi cu nisip sau cu turbă umedă în pivnițe.

Gladiolele trebuie și ele să fie adăpostite în timpul iernii. Tuberculii se scot cu grijă din pămînt, lăsîndu-li-se o porțiune de tulpină de 4–5 cm lungime. Se țin 4–5 zile să se zvînte într-un loc adăpostit. Se separă cei mici de cei mari și se păstrează în lădițe suprapuse, fără nisip sau pe stelaje, în unul sau două straturi.

Cala, o altă plantă floricolă care înfrumusețează grădinile, se scoate din pămînt tot toamna, după căderea brumei. Rizomii (tulpinile subterane) cu ajutorul cărora se înmulțește, se păstrează în timpul iernii tot în pivnițe, nestratificați, fără a înlătura pămîntul de pe ei, acoperiți cu un strat subțire de nisip.

Tuberozele, cu parfumul lor specific și cu gingașe flori, cer și ele să fie ferite de ger. Partea subterană a tuberozelor, cu ajutorul căreia se înmulțesc, este formată dintr-un rizom cu un bulb central mai gros înconjurat de bulbi alungiți. Toamna, cînd se scot din pămînt, se separă bulbii. Cei mai mari vor înflori în anul următor, iar cei mici peste doi ani. Ei se păstrează stratificați în nisip umed.

Scoaterea din pămînt a bulbilor, a tuberculilor se face numai în zilele cu soare și cînd pămîntul este uscat. În pivnițe sau în încăperile de depozitare, temperatura trebuie să fie între 6 și 9 grade Celsius. Se vor păstra doar plantele sănătoase, iar în cursul iernii de două-trei ori se va controla starea de sănătate a plantelor. Grija cu care le vom păstra ne va fi răsplătită în primăvară și vară de flori frumoase.

INA STRĂUT

Ce știm despre organismul uman?

- Antropologii susțin că mărimea dinților omului s-a redus la jumătate în ultimii 10 000 de ani din cauza profundelor modificări intervenite în alimentația umană. Omul preistoric nu a cunoscut caria dentară. Consumul dulciurilor rafinate este principalul factor care produce carierea danturii.
- 5% din locuitorii globului sînt stîngaci. După părerile unor reputați antropologi, în epoca de piatră numărul stîngacilor era de 50%.
- În cabinetele stomatologice, bărbații sub 30 de ani leșină mult mai des decît femeile, și aceste „accidente" sînt mai frecvente în timpul dimineții.
- Temperatura maximă înregistrată la un bolnav care, în mod paradoxal, a supraviețuit, a fost de 44,4 grade Celsius, iar cea mai scăzută a fost de 16 grade Celsius.
- Suedeza Karolina Karsson a intrat în stare de comă după o intervenție chirurgicală, coma ce a durat 32 ani și 99 zile. După care, în mod cu totul nesperat, și-a revenit și a mai trăit 42 ani.
- Măduva osoasă produce zilnic aproximativ 100 000 000 000 de globule roșii (hematii) și cam tot atîtea se distrug în splină.
- În scoarța creierului există în jur de 14 000 000 000 celule nervoase, care se distrug treptat, lent și irevocabil.
- Din șapte în șapte ani se reînnoiesc toate celulele organismului uman.
- Cercetări recente ale școlii medicale americane au ajuns la concluzia că procentul de copii foarte inteligenți (mult deasupra mediei vîrstei) este mai mare în rîndul copiilor stîngaci și al celor miopi.
- Prima rahianestezie înaltă (la nivelul coloanei cervicale și toracale) în chirurgie a fost realizată de chirurgul român Toma Ionescu (1860–1926).
- Prima grefă de cornee a fost realizată în anul 1933 de savantul Vladimir Petrovici Filatov. Tot el a executat cu 11 ani mai tîrziu prima grefă de retină.
- Inima pompează 4 200 cm³ sînge pe minut, 60 de tone în 24 de ore și aproximativ 34 garnituri de tren a cîte 50 vagoane fiecare într-o viață de 70 de ani.

Aspiratorul de praf: O adevărată cotitură în activitatea casnică a femeii a reprezentat-o inventarea aspiratorului de praf. E drept, destul de tîrziu, mai precis în 1869; inventator a fost americanul Yves McGaffe (probabil celibatar!). În 1901, H.C. Booth îl perfecționează, iar James Spangler inventează în 1907 aspiratorul de praf electric. Vedem în aceste frămîntări tehnice, încununate de succes, grija permanentă a bărbatului pentru ocrotirea femeii!

Oglinda: Am putea clasifica, fără a greși prea mult, oglinzile în naturale și artificiale. Ne putem admira chipul într-un vas opac plin cu apă sau pe luciul unui lac. Afirmația ne este sprijinită și de mitul lui Narcis, pedepsit de zeița Afrodita să se îndrăgostească de chipul său oglindit în apa unei fîntîni. În ceea ce privește oglinzile artificiale, acestea se confecționau încă din mileniul II î.e.n. prin tăierea și lustruirea de suprafețe netede din obsidian (un mineral denumit astfel după numele descoperitorului — Obsius — relatarea lui Plinius cel Bătrîn), argint și bronz. În sec. XV se construiesc oglinzi cositorite, în Germania și apoi la Veneția (unde se înființează o adevărată școală în acest domeniu). Argintatul va fi inventat în sec. XIX, în 1830, Justus von Liebig (1803—1873) realizează depunerea pe suprafața unui geam a argintului rezultat din reducerea nitratului de argint cu aldehidă formică (procedeul „Petit-Jean"). Pe baza acestei idei, în 1862, A. Martin inventează un procedeu care a putut fi aplicat la scară industrială. Importanța și implicațiile estetice ale oglinzii sînt confirmate pe deplin și de timpul care i se acordă de către sexul frumos, așa cum ne arăta și Cosbuc în binecunoscuta sa poezie.

Mașina de spălat: Mecanizarea spălării produselor textile (împletituri, țesături) corporale, cît și a celor ornamentale s-a impus ca o necesitate pe măsura creșterii în diversitate și cantitate pe scara evoluției. Se poate vorbi de cea mai veche mașină de spălat (cunoscută) abia în secolul III e.n., cînd forța musculară a fost înlocuită parțial de cea a apelor curgătoare, care puteau pune în mișcare o roată cu palete. Aceasta antrena „bătătoarele" (maiurile) care loveau materialul. Însă peste un mileniu și jumătate, în 1851, americanul James T. King a inventat o mașină de spălat rufe prevăzută și cu un storcător constituit din rulouri. Generalizarea progresivă a rețelelor de curent electric a condus la inventarea în 1907 a mașinii electrice de către James M. Spangler. Modificările ulterioare au fost făcute pe seama microprocesoarelor pentru reglări automate ale diverșilor parametri de funcționare și pentru programare.

Mașina de cusut: Primele tentative în concepere și realizare a mașinii de cusut au pornit, se pare, de la... ac. În 1755, Ch.F. Weisental imaginează un tip de ac cu două găuri la vîrf. Alte idei interesante, dar fără finalizare, au avut americanii Stone și Henderson care, în 1804, concep o variantă de mașină de cusut rămasă neaplicată. Abia în 1830, Barthélemy Thimonnier (1793—1857) obține brevetul pentru prima mașină de cusut practică, ce putea realiza 300 de puncte pe minut. În același timp, dar independent, maistrul croitor vienez Joseph Madersperger (1768—1850) concepe un alt dispozitiv. Un progres calitativ însemnat îl aduc îmbunătățirile realizate în 1846 de către inventatorul Elian Howe (1819—1867); o suveică sincronizată cu mișcarea acului și tighelare cu două fire. „Părintele" mașinii de cusut moderne este însă Isaac Merrit Singer (1811—1875); el construiește în 1851 un prototip perfecționat, echipat și cu placă de reținție a materialului textil. Comercializarea acesteia a început în 1854. Prețul și imaginația femeii începeau să fie puse din plin la încercare... de către bărbați. Timpul a arătat că ele au reușit pe deplin.

Mașina de spălat vase: Ne aducem aminte, ca pe o curiozitate, că în primele secole ale mileniului I (de exemplu), brahmanii nu mîncau de două ori din aceeași „farfurie". Dar creșterea complexității menajului, paralel cu cea a civilizației, a condus la apariția unor facilități și în această direcție. În 1912, se construiește în S.U.A. prima mașină manuală de spălat vase. Apoi, la Salonul artelor menajere de la Paris, în 1923, este prezentată o mașină semiautomată, pentru ca în 1940 să fie inventată prima mașină automată de spălat vase. Aceasta, utilizată cu preponderență în locaturi publice, nu este însoțită — din păcate — de statistici privitoare la situația... cioburilor. Fiind „obiectivă" și fără accese de mînie, mașina automată de spălat vase poate fi considerată unul din primii roboți domestici ai omului.

Trusa de toaletă: De cînd a descoperit că este frumoasă (adică dintotdeauna), femeia și-a manifestat o nedisimulată dorință de a-și menține și accentua finețea trăsăturilor. Bărbatul, exprimîndu-și în mod tacit aprobarea, i-a susținut aspirațiile și prin ingeniozitatea tehnică. Spunem aceasta convinși că una din cele mai vechi truse de toaletă, aflată la British Museum, a fost realizată de reprezentanți ai sexului masculin. Datată 1300 î.e.n. și confecționată din lemn, trusa cuprinde: unguente, farduri, „creion" negru pentru sprîncene, paletică de machiaj, pernuță de reazem pentru manichiură (am pus în ghilimele creion, pentru că, în accepția de azi, el a fost inventat în 1794 de Nicolas J. Conté, după ce apărusera în 1564 cele din grafit). Avînd în vedere materialul folosit, lemnul (atît de depreciabil în timp), este probabilă o vechime mai mare a acestor accesorii. Să ne reamintim în acest sens doar de dovada utilizării rujului de buze încă din paleolitic, prin celebra statuetă din calcar „Venus din Willendorf". De altfel, s-au găsit, în peșteri și grote, bețișoare fine cu urme de colorat pentru buze aparținînd erei glaciare. Una din cele mai vechi rețete de obținere a parfumului aparține secolului IV î.e.n. (Alexandria). Apa de colonie este inventată de Giovanni M. Farina (1685—1766), numită inițial „apă admirabilă". Printre cele mai vechi periuțe de dinți se află cea folosită în primele secole ale mileniului I de către indieni; ea era de fapt o bucată de scoarță moale de copac și era folosită după fiecare masă.

Mașina de tricotat: Tricotajul este și va fi o îndeletnicire pentru care se pot naște adevărate pasiuni. Creșterea randamentului acestei activități atît de utile a impus apariția primei mașini de tricotat cu acționare manuală: era în anul 1589, iar inventator a fost englezul William Lee (1539—1610). Aceasta a rămas un secret de fabricație pînă în 1656, cînd francezul Jean Hindert realizează una asemănătoare. Peste un secol, în 1760, este inventată mașina de tricotat ciorapi, iar în 1769 apare tehnica tricoturilor indeșirabile. Inovațiile aduse ulterior în ceea ce privește acul (1798 — acul cu cîrlig pentru mașini circulare; acul cu zăvor, 1806, inventat de Jean Hindert; ace speciale, inventate în 1816 de Marc Isambard Brunel), cît și mecanizării mașinii circulare de tricotat (1839, Richard Walker). În 1867, Lambe în S.U.A. și Buxfort în Franța construiesc mașini de tricotat rectilinii. În 1870, W. Cotton inventează precursoarea mașinii de astăzi, cea care tricotează simultan mai mulți ciorapi de damă. Tehnica de lucru se perfecționează mult prin introducerea cartelelor perforate — 1880, Hermann Hollerith. În anul 1900, se construiește prima mașină de tricotat „Cotton", cu două fonturi. Perseverența perfecționării acesteia a determinat apariția în 1931 a utilajului care produce ciorapul într-o singură fază, fără preasamblări pe alte dispozitive.

PAUL IDAN

Lînă pură virgină= calitate și durabilitate

Cu un aspect frumos, care se menține în timp și de foarte bună calitate, lîna pură virgină este de neînlocuit.

Numai lîna își păstrează forma și se comportă atît de bine la purtare.

Lîna pură virgină — o investiție pentru viitor.

23 de întreprinderi specializate din Ministerul Industriei Ușoare realizează produse cu însemnul WOOLMARK.

WOOLMARK
o garanție a calității

UMOR

În Anglia, un faimos chirurg, cunoscut însă și pentru prețurile piperate pe care le cerea pacienților săi, tocmai îi explica unui bolnav cît îl va costa operația pe care avea de gînd să i-o facă.

— Dar, domnule doctor, îl întrerupse pacientul, este o sumă îngrozitor de mare!

— Ei, și ce-ți pasă dumitale? Cei care vor plăti vor fi moștenitorii.

•

— Soția mea, îi spune un francez prietenului cu care se află la un pahar de vin într-un bistrou, face o cură de slăbire. Medicul i-a spus că după metoda sa va slăbi 3 kg pe săptămînă. După socoteala mea, pe data de 3 septembrie n-o să mai rămînă nimic din ea.

•

Referindu-se la o doamnă dăruită de natură cu un nas foarte mare, faimosul comediograf francez Tristan Bernard a exclamat într-o bună zi: „Ca s-o săruți pe amîndoi obrajii, drumul cel mai scurt ar fi s-o ocolești prin spate"...

•

După ce a examinat timp de aproape o oră lista de bucate a unui faimos restaurant, o doamnă cochet îmbrăcată cheamă, în cele din urmă, pe chelner și-i spune: „Transmiteți-i complimente bucătarului dumneavoastră! Mi-a dat idei pentru vreo 50 de cine. Dar la prînz eu țin dietă, așa că vă rog să-mi aduceți o salată...

•

— Ah, știi — spune o doamnă prietenei sale —, soțul meu este la spital: săptămîna trecută, venind spre casă, a intrat cu mașina în parapetul unui pod.

— Vai, dar este îngrozitor, ce nenorocire! o căină aceasta.

— Ei, nu-i nimic, ar fi putut să fie și mai rău. Noroc că în ziua respectivă împrumutase mașina unchiului său.

•

Un tip cam distrat intră într-un magazin și cere:

— Aveți bretele de culoare albastră?

— Dar, domnule, aici este o librărie.

— Păcat, ați pierdut un client.

•

La un proces unde era judecat cazul unui bărbat care-și omorîse nevasta, judecătorul îl întreabă pe unul dintre martori:

— Ați asistat la dramă?

— Numai la începutul ei!

— Ce vreți să spuneți cu asta?

— N-am participat decît la nunta lor...

•

Un tînăr extrem de timid i se adresează femeii visurilor lui:

— Vrei să te căsătorești cu mine?

— Nu, dragul meu, îmi pare rău, dar te felicit pentru gustul tău.

•

Doi bărbați s-au așezat la un bar ca să bea o cafea.

— Te rog să fie ceașca foarte curată, ținu să precizeze unul dintre ei.

După o vreme, chelnerul aduse cafelele, dar îi întrebă politicos:

— Care dintre dumneavoastră a dorit o ceașcă curată?

•

— De unde vii? — îl întrebă un oarecare pe prietenul său.

— De la pescuit de broaște țestoase.

— Și ai prins vreuna?

— Nu.

— Atunci de unde știi că ai fost la pescuit de broaște țestoase?

•

Venind acasă foarte agitată, soția unui englez începu să-i spună iritată soțului:

— Astăzi unul s-a purtat cu mine foarte vulgar. A început să-mi spună cuvinte urîte, ba chiar m-a amenințat că mă pălmuiește.

— Cred că tu ai protestat, nu-i așa?

— Drept să-ți spun, n-am îndrăznit: era un pieton pe care abia îl lovisem cu mașina.

•

O doamnă foarte elegantă intră într-un magazin de confecții de lux și îi spune vînzătorului:

— Aș putea să probez rochia cu paiete din vitrină?

— Da, doamnă, pentru aceasta avem cabine, răspunde calm vînzătorul.

•

O femeie din California i se adresează avocatului:

— În urmă cu trei ani, soțul meu a plecat să cumpere niște conserve de fasole și n-a mai venit. Ce mă sfătuiți să fac?

— Cred că puteți să găsiți mazăre, răspunse avocatul fără să clipească.

•

Două tinere franțuzoaice discutau despre felul cum ar trebui să fie viitorul lor soț.

„Pentru mine, spune una dintre ele, bărbatul ideal trebuie să fie un tînăr elegant, căruia să-i placă să vorbească, să aibă darul de a povesti lucrurile cele mai neînsemnate și care să nu plece niciodată seara de-acasă..."

„Draga mea, obiecta cealaltă, dar tu nu ai nevoie de un soț, ci de un televizor..."

•

La moartea unui noctambul iremediabil, faimosul Tristan Bernard a exclamat aflînd că trupul defunctului o să poată fi vizitat în următoarele trei zile: „Va fi pentru prima dată cînd își va petrece două nopți succesiv în propria casă!"

•

Între bărbați:

— Dacă o femeie spune „da" înseamnă „poate", dacă spune „poate" înseamnă „nu".

— Și dacă spune „nu"?

— Dacă spune „nu" înseamnă că nu-i femeie.

•

— Radu, ai observat că ai în picioare un pantof negru și altul maro?

— Da, răspunde Radu, și să știi că mai am acasă încă o pereche la fel.

•

După cină, soțul își aprinde o țigară în timp ce soția tricotează.

Soția: Te rog mult nu mai fuma!

Soțul: Dar ce, eu îți spun să nu mai tricotezi?

•

Un cetățean pescuiește.

— Ei, cum merge? îl întreabă cineva din spate.

— Grozav, am prins pînă acum șase păstrăvi.

— Dar știi cu cine vorbești? Eu sînt inspector și aici pescuitul este interzis.

— Se poate, dar nici dumneata nu știi cu cine vorbești. Eu sînt cel mai mare mincinos din tot ținutul.

JOCURI

A) ||—|=||

B) |||X|=|

C) |||+|=|—|

D) X—|=|

1. Restabiliți aceste egalități, deplasînd însă de fiecare dată numai cîte un singur băț de chibrit.

2. Atingeți numai un singur pahar și regrupați-le în așa fel încît trei la rînd să fie goale și trei la rînd pline.

3. Deplasați numai trei bețe de chibrit, cu condiția să obțineți 5 triunghiuri.

4. Ridicați numai 4 bețe de chibrit, în așa fel încît să rămînă 5 pătrate.

5. Cum se pot uni aceste nouă puncte prin patru segmente de dreaptă fără a ridica creionul de pe hîrtie și fără să treceți de două ori prin același punct?

X+X=X

6. Cum se restabilește această egalitate deplasîndu-se numai 2 bețe de chibrit?

A) V+IV=II

B) VI—IV=IX

C) VI=II

D) XXII / VIII = II

7. Cum se restabilesc aceste egalități deplasînd de fiecare dată numai cîte un singur băț de chibrit?

8. Cum se pot lega aceste 9 puncte prin trei segmente de dreaptă fără a ridica creionul de pe hîrtie și fără a-l trece de două ori prin același punct.

9. Cum se regrupează punctele albe și roșii, știind că nu se pot deplasa decît două cîte două (vecine).

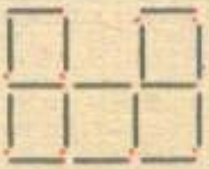

10. Cum se obțin patru pătrate identice deplasînd numai trei bețe de chibrit?

XI+I=X

11. Cum se justifică această egalitate deplasînd numai un singur băț de chibrit?

Curios dar... adevărat

În 1904, la moartea doctorului stomatolog Giuseppe Orsenigo, de la spitalul Fatebenefrateli din Roma, s-au găsit trei lăzi care conțineau nici mai mult nici mai puțin decît 2 milioane de dinți și măsele. Era rezultatul muncii acestuia de 36 de ani. Este adevărat însă că, pe vremea aceea, dinții nu se tratau.

•

Bleheim Palace este un edificiu uriaș, construit în comitatul Oxford din Anglia, dăruit de regina Anna lui John Churchill, prim duce de Marlborough, în semn de mulțumire pentru victoria obținută împotriva francezilor la Blenheim, Bavaria. Interesant este faptul că arborii din acest parc au fost plantați în așa fel încît să reproducă dispunerea oștilor în timpul celebrei bătălii.

•

În 1911, la moartea suveranului din Hydebarad (India) într-o cutie de pantofi a fost găsit un diamant pe care acesta îl folosise ca presse-papier. Avea 182 de carate...

•

În mai 1977, senatorul Bill Maier a vorbit în Congresul S.U.A. fără întrerupere timp de 43 de ore.

OLIMPIADA DE VARĂ '88

DIN NOU, FETELE NOASTRE DE AUR!

Prezent la întrecerile celei de-a XXIV-a ediții a Jocurilor Olimpice de vară de la Seul, sportul românesc a reușit un bilanț spectaculos, materializat în cucerirea unui număr total de 24 de medalii, dintre care 7 de aur, 11 de argint și 6 de bronz, bilanț ce situează țara noastră în rîndul primelor zece clasate ale J.O.

Ca de obicei, sportivele noastre au fost la înălțime, marea lor majoritate urcînd pe podiumul de premiere și cucerind chiar mult rîvnitul titlu olimpic! Din nou, deci, fetele și-au făcut datoria, fetele noastre de aur, în fruntea cărora se situează Daniela Silivaș și canotoarele din echipajul de 2 rame, Rodica Arba-Olga Homeghi.

Revanșa Danielei Silivaș

Ar trebui să ne întoarcem, poate, la primăvara anului trecut, cînd micuța și talentata gimnastă din Deva, pregătită de colectivul de antrenori ai lotului național, coordonat de Adrian Goreac, obținea la Moscova, pe „terenul" principalelor ei adversare, titlul de campioană absolută a Europei. Cîteva luni mai tîrziu, la Montreal, echipa feminină a României cucerea titlul mondial al formațiilor. **Aurelia Dobre** triumfa la individual compus, iar **Daniela Silivaș** — care plătise tribut unei ratări la bîrnă — avea să se revanșeze în finalele pe aparate, devenind dublă campioană mondială, la paralele și sol. Și-acum, Olimpiada. Față de „mondiale", pierdem titlul pe echipe și trebuie să ne mulțumim doar cu argintul. A contat, desigur, faptul că Aurelia Dobre reintrase în echipă după o accidentare serioasă și o convalescență lungă. Tot greul cade acum pe umerii Danielei, care atacă decisă titlul olimpic absolut la individual compus. Luptă direct cu sovietica Elena Șușunova, pe care o conduce cu 5 sutimi, după primele două reuniuni. În a treia, însă, adică exact în concursul decisiv pentru acordarea titlului individual, arbitrajul va scrie o nouă istorie curioasă, fiind sever la maximum cu Daniela noastră și foarte darnic cu Șușunova, care învinge cu un avantaj cu totul și cu totul neobișnuit: doar 25 de... miimi de punct, diferență fără precedent în istoria tuturor marilor competiții internaționale de gimnastică! Așadar, 1. Elena Șușunova, 2. Daniela Silivaș — medaliată cu argint, în pofida unei evoluții impecabile, socotită de majoritatea specialiștilor drept cel puțin egală cu a cîștigătoarei titlului absolut. *În finala pe aparate, însă, excepționala gimnastă română avea să-și ia o strălucită revanșă, probînd tuturor că este net superioară campioanei olimpice absolute! Nu mai puțin de trei titluri olimpice, răsplătite cu tot atîtea medalii de aur — la paralele, bîrnă și sol* — aduceau un „scor" de... 3—0 în favoarea românceî, întrucît, fapt fără precedent în anale, campioana absolută nu va reuși să cîștige nici măcar un titlu în finalele pe aparate! Iar Daniela a fost prezentă și în finala de la sărituri, unde a obținut medalia de bronz, ceea ce demonstra, fără posibilitate de tăgadă, că deține o valoare de ansamblu, la toate aparatele, net superioară tuturor celorlalte gimnaste din concursul olimpic! Iar bilanțul general al Danielei Silivaș la această Olimpiadă o plasează pe primul loc în topul gimnastelor, cu 3 medalii de aur, două de argint și una de bronz! Bilanț excepțional, la reușita căruia și-au adus contribuția, fără îndoială, și coechipierele ei **Gabriela Potorac, Aurelia Dobre, Celestina Popa, Eugenia Golea** și **Camelia Voinea.** Tuturor, calde felicitări, ca de altfel și colectivului de antrenori ai lotului, format din Maria Cosma, Octavian Belu, Adrian Stan și Adrian Goreac (coordonator).

Alte românce, alte medalii!

Nu numai gimnastica ne-a oferit mari satisfacții la această Olimpiadă, ci și tirul — prin titlul cucerit la pistol liber de **Sorin Babii** —, luptele — cu campionul olimpic **Vasile Pușcașu** —, canotajul, înotul, halterele, atletismul și boxul. Noi ne vom opri, însă, asupra fetelor medaliate.

Școala românească de canotaj feminin, unanim apreciată de mulți ani pe plan internațional, s-a impus și în întrecerile olimpice de pe pista de la „Regata Course". Un splendid buchet de medalii au adus schifistele noastre, în frunte cu campioanele mondiale și, acum olimpice, **Rodica Arba** și **Olga Homeghi.** Cîștigătoare în proba de 2 rame, ele aveau să fie prezente și în finala de 8+1, alături de

În fotografii: *Paula Ivan, Daniela Silivaş, Noemi Lung* şi în grup: *Eugenia Golea, Camelia Voinea, Aurelia Dobre, Daniela Silivaş, Celestina Popa, Gabriela Potorac.*

Mihaela Armăşescu, Adriana Bazon, Mariana Trăşcă, Veronica Necula, Herta Anţaş, Doina Bălan + **Ecaterina Oancia,** obţinînd medaliile de argint. Argint şi pentru echipajele de 2 vise **(Veronica Cogeanu-Elisabeta Lipă)** şi medalii de bronz pentru echipajele de 4+1 rame **(Trăşcă, Necula, Anţaş, Bălan** + **Oancia)** şi 4 vise **(Bălan, Minea, Cogeanu, Lipă).** În concluzie, aproape toate schifistele noastre au cucerit la această Olimpiadă cîte... două medalii, ceea ce vorbeşte de la sine despre valoarea lor. Şi, rămînînd la canotajul românesc, să aplaudăm şi medaliile de argint şi bronz cucerite de echipajele masculine de 2 f.c. şi 4+1 rame.

În concursul olimpic de înot, aplauze călduroase pentru băimăreanca **Noemi Lung,** cea care a fost inclusă în lot în ultimul moment, după o lungă convalescenţă, dar care avea să fie singura medaliată dintre înotătoarele noastre. Singură, dar şi ea dublă medaliată, cu un preţios argint la 400 m mixt şi cu un bronz la 200 m mixt. Bravo, Noemi!

La atletism, **Paula Ivan** a confirmat din plin aşteptările, cucerind titlul de campioană olimpică în proba de 1 500 m, realizînd o performanţa de valoare excepţională: al doilea timp din întreaga istorie a probei: 3:53,96! Paula Ivan a cucerit şi o medalie de argint la 3 000 m, tot cu o performanţă de referinţă. În fine, junioara **Alina Astafei** a obţinut calificarea în finala probei de înălţime, ceea ce este de-acum o performanţă remarcabilă pentru vîrsta ei. În concluzie, un bilanţ demn de aplaudat pentru majoritatea sportivelor care ne-au reprezentat la Olimpiada '88, bilanţ pe care ne grăbim să-l încredinţăm tiparului cu felicitările cuvenite!

Grupaj realizat de
HORIA ALEXANDRESCU

AVENTURA COMIS-VOIAJORULUI DIN AFRICA

ELLERY QUEEN

Într-un lejer costum de tweed englezesc și o dispoziție meditativă, domnul Ellery Queen înainta — e un fel de-a spune, pentru că acest lucru nu se realiza ușor — pe coridorul de la etajul opt al clădirii Institutului de artă, citadela somptuoasă a Universității. Costumul trăda mîna celor mai buni croitori de pe Bond Street, calitate firească pentru un cadru universitar de talia lui Ellery, în timp ce gîndurile îi erau pur americane, și asta din pricină că auzul fostului student la Harvard era de-a dreptul biciuit de jargonul ciudat al studenților de ambele sexe întîlniți în cale.

„Acesta este faimosul învățămînt superior din New York!" remarcă el cu severitate, croindu-și drum cu bastonul prin gloata de studenți care-l asurzeau. Oftă, și ochii argintii i se îmblînziră în spatele lentilelor pince-nez-ului; și cum ar fi putut să fie altfel cînd, posedînd acel acut simț de observație atît de indispensabil în profesia sa de cercetător al fenomenului crimei, Ellery observă tenul trandafiriu, ochii alunecoși și siluetele unduitoare care-i apăreau în față. Propriile lui ore, model de virtuți educative, ar fi putut să iasă mai bine, mult mai bine, dacă printre atîția cursanți musculoși s-ar fi aflat și cîteva exemplare parfumate ca acestea. Ba bine că nu, reflectă el posac.

Alungînd din minte astfel de gînduri neprofesionale, dl. Ellery Queen se strecură binișor printr-un batalion de fete care chicoteau și se apropie cu demnitate de Sala 824, destinația sa.

Se opri brusc. O tînără înaltă, frumoasă și cu ochi de căprioară, se sprijinea de ușa închisă, atît de evident în așteptarea lui, încît începu să simtă sub costumul de tweed — o, doamne — o trepidație. Mai exact stătea rezemată de o plăcuță pe care scria:

Criminalistică aplicată
Dl. Queen

Era, desigur, un sacrilegiu. Ochii de căprioară îl priviră cald, admirativ, aproape cu veneratie. Ce să facă un membru al corpului profesoral într-o asemenea situație? se întrebă Ellery înăbușindu-și un suspin. Să ignore prezența feminină sau să i se adreseze cu fermitate?

Hotărîrea îi alunecă printre degete, cum s-ar spune, și i se forță mîna. Tîlhăroaica îl prinse de bicepsul stîng cu vigoare și devotament și i se adresă cu tonalități de flaut:

— Dumneavoastră sînteți dl. Ellery Queen în persoană, nu-i așa?

— Eu...

— Știam. Aveți niște ochi așa frumoși. Ce culoare stranie. Vai, o să fie *palpitant*, domnule Queen!

— Poftim?

— Ah, nu v-am spus, așa-i? — Abia atunci Ellery observă cu oarecare stupoare că mîna care tocmai îi elibera bicepsul cuprins de freamăt era absurd de gingașă. Fata i se adresă cu asprime, ca și cum ceva din prezența lui Ellery n-ar fi fost pe măsura așteptărilor ei: prin urmare, dumneavoastră sînteți faimosul detectiv. Hmmm. Încă o iluzie distrusă... M-a trimis bătrînul Icky, evident.

— Bătrînul Icky?

— Nici măcar asta nu știți? Cerule! Bătrînul Icky este profesorul Ickthorpe, licențiat, doctor docent în filozofie și mai știu eu ce...

— Aha! zise Ellery. Încep să înțeleg.

— Era și timpul, zise tînăra sever. În plus, bătrînul Icky e tatăl meu, cum să vă spun...

Deveni pe neașteptate foarte timidă, sau așa i se păru lui Ellery, pentru că genele negre, atît de imposibil de lungi, căzură deodată și-i acoperiră ochii negri, extrem de negri.

— Înțeleg, domnișoară Ickthorpe. — Ickthorpe! Mi-e foarte limpede. Pentru faptul că profesorul Ickthorpe m-a ademenit cu acest curs neobișnuit și fiindcă sînteți fiica profesorului Ickthorpe credeți că vă puteți fofila în grupa mea. Eroare, zise Ellery, și-și înfipse bastonul ca pe un portdrapel în podea. Nu cred că se poate. Nu.

Pe neașteptate, tînăra îi lovi bastonul cu vîrful piciorului, forțîndu-l pe Ellery să baleteze pentru a-și recăpăta echilibrul.

— Coborîți odată de pe soclu, domnule Queen! Așa. Deci ne-am înțeles. Nu intrăm, domnule Queen? Ce nume drăguț aveți.

— Dar...

— Icky a aranjat totul, fie-i numele binecuvîntat.

— Refuz în mod cate...

— Secretarul facultății și-a primit partea. Sînt licențiată și-mi pierd vremea pe-aici lucrînd la doctorat. Sînt foarte inteligentă, zău. Haide, haide, nu vă mai luați aerul ăsta profesoral. Sînteți un tînăr mult prea drăguț și aveți niște ochi argintii pur și simplu *năucitori*...

— Bine, zise Ellery, brusc mulțumit de sine. Să mergem.

O zi remarcabilă

Intrară într-o sală mică de seminar, conținînd o masă lungă cu scaune de ambele părți. Doi tineri se ridicară în picioare și Ellery gîndi că o făcuseră în semn de respect. Părură surprinși, dar nu prea deprimați la vederea domnișoarei Ickthorpe, care era în mod evident un personaj notoriu. Unul din ei se repezi la Ellery și-i scuturâ viguros mîna.

— Domnule Queen! Mă numesc Burrows, John Burrows. N-ați greșit cînd m-ați ales pe mine și pe Crane din groaznica aia adunătură de hingheri închipuiți.

Ellery considerâ că era un tînăr drăguț, cu ochi luminoși și o față prelungă de om inteligent.

— N-ai greșit că m-ai informat, Burrows. Dumneata trebuie să fii Walter Crane, desigur.

Cel de-al doilea tînăr strînse mîna lui Ellery cuviincios, ca și cum ar fi îndeplinit un ritual; era înalt, lat în umeri și avea un aer studios și plăcut.

— Așa este, domnule. Am absolvit chimia. Mă interesează mult ceea ce încercați să faceți dumneavoastră și dl. profesor Ickthorpe.

— Minunat. Domnișoara Ickthorpe a devenit — în mod neașteptat — cel de-al patrulea membru al micii noastre grupe, zise Ellery. În mod cam neașteptat! Ei, hai să ne așezăm și să discutăm un pic.

Crane și Burrows se repeziră să-și ocupe locurile în timp ce tînăra se așeză cu modestie afectată. Ellery își aruncă pălăria și bastonul într-un colț, își încrucișă mîinile pe masa goală și privi la tavanul alb. Trebuie să începi cumva.

— Știți, nu prea are sens, totuși există și ceva serios în treaba asta. Dl. profesor Ickthorpe mi-a avansat acum cîtva timp o propunere. Auzise de modestele mele realizări în domeniul rezolvării unor crime prin analiză pură și s-a gîndit că ar putea fi interesant să dezvolte facultatea deducției la tinerii studenți. Nu prea m-a convins, pentru că și eu am fost student.

— Noi sîntem mai isteți acum, spuse domnișoara Ickthorpe.

— Hmmm. Asta rămîne de văzut, zise Ellery sec. Presupun că încalc regulamentul, dar nu pot să gîndesc fără tutun. Puteți fuma, domnilor. Doriți o țigară, d-ră Ickthorpe?

Tînăra acceptă absent, își scoase propriul chibrit și continuă să-l privească drept în ochi pe Ellery.

— Desigur, e vorba de muncă de teren? întrebă Crane, chimistul.

— Exact. Ellery sări în picioare. Domnișoară Ickthorpe, *vă rog* să fiți atentă. Dacă tot ne apucăm de o treabă, s-o facem cum se cuvine... Deci, vom studia crime din știrile zilnice — e de la sine înțeles că vor fi crime care se pretează la genul nostru de cercetare. Pornim toți de la niște scurte notițe din presă, fără idei preconcepute, înțelegeți? Veți lucra sub îndrumarea mea și vom vedea ce iese.

Fața zeloasă a lui Burrows era roșie ca focul.

— Dar teoria? Vreau să spun, nu ne dați la început niște principii directoare, nu facem cîteva cursuri în clasă?

— La dracu' cu principiile! Scuzați-mă, domnișoară Ickthorpe... Nu poți învăța să înoți decît dacă intri în apă, Burrows. La blestematul ăsta de curs au fost 63 de solicitanți. N-am acceptat decît doi sau trei, pentru că prea mulți m-ar împiedica să-mi ating scopul. Ar fi greu de condus, pricepeți? Te-am ales pe tine, Crane, pentru că pari să ai o minte suficient de analitică, iar formația științifică ți-a ascuțit simțul de observație. Dumneata, Burrows, ai o solidă pregătire universitară și un cap excelent. Tinerii se îmbujorară. În ce vă privește, domnișoară Ickthorpe, continuă Ellery grav, v-ați ales singură, așa că va trebui să suportați consecințele. Cu sau fără bătrînul Icky, la primul semn de prostie ne părăsiți.

— Un Ickthorpe nu e niciodată prost, domnule

— Sper, spér sincer că nu... Hai să trecem la concret. Acum o oră, înainte să pornesc spre universitate, poliția a primit un apel. Norocul nostru, pentru care trebuie să fim recunoscători cum se cuvine. S-a comis o crimă în cartierul teatrelor. Victima este un tip pe nume Spargo. După mine este o afacere destul de bizară, avînd în vedere datele sumare indicate telegrafic. L-am rugat pe tatăl meu — îl cunoașteți, cred, pe inspectorul Queen — să lase scena crimei exact așa cum a găsit-o, iar noi o să plecăm imediat într-acolo

— Drace! strigă Burrows. Față-n față cu crima. Va fi grozav. N-o să avem probleme cu intrarea, domnule Queen?

— Deloc. Am aranjat ca fiecare dintre voi, domnilor, să poarte un permis special de poliție ca al meu; pentru dumneavoastră o să obțin unul mai tîrziu, domnișoară Ickthorpe. Permiteți-mi să vă avertizez pe toți că nu aveți voie să luați nimic de la locul crimei, cel puțin pînă nu mă întrebați. Și în nici un caz să nu îngăduiți reporterilor să vă pisezе.

— O crimă, zise d-ra Ickthorpe gînditoare și brusc mai potolită.

— Aha! Ați și devenit mofturoasă. Treaba asta

o să fie un caz de testare pentru voi toți. Vreau să văd cum vă lucrează mințile în contact direct cu un caz real. Domnișoară Ickthorpe, n-aveți o pălărie sau ceva...?

— Poftim?

— Nu puteți apărea acolo în hainele astea!

— O, murmură ea îmbujorîndu-se. Rochia sport nu e admisă la locul crimei? Ellery o privi fioros, dar ea adăugă dulce: Mă duc alături la vestiar, domnule Queen. Mă-ntorc imediat.

Ellery își înfundă pălăria pe cap.

— Ne vedem toți patru în fața Institutului de artă peste cinci minute. Cinci minute, domnișoara Ickthorpe!

Și, recuperîndu-și bastonul, ieși din sala de seminar la fel de arogant ca orice alt profesor. Coborî cu liftul, străbătu coridorul principal și cînd ajunse afară pe treptele de marmură respiră adînc. Ce zi remarcabilă! observă el către zidurile facultății. O zi într-adevăr remarcabilă!

Primul cadavru

Hotelul „Fenwick" se afla la cîteva sute de yarzi depărtare de Times Square. Într-o agitație generală, holul fierbea de polițiști, detectivi, reporteri și oaspeți. Sergentul Velie, un munte de om, mîna dreaptă a inspectorului Queen, era plantat la ușa ca un zid de beton împotriva curioșilor. Lîngă el stătea un bărbat înalt, cu o expresie îngrijorată și îmbrăcat sobru, într-un costum albastru de serge, cămașă albă și un papion negru.

— Domnul Williams, directorul hotelului, spuse sergentul.

Ellery dădu mîna cu Williams.

— Nu înțeleg. Mare nebunie. Sînteți de la poliție?

Ellery aprobă din cap. Tinerii aflați sub tutela sa îl înconjurau ca o gardă personală, numai că era o gardă cam timidă, lipită de el și căutînd parcă apărare. Într-adevăr, în aer plutea ceva sinistru. Chiar și funcționarii hotelului, care purtau toți costume, papioane și cămăși gri, aveau întipărite pe fețe expresii de încordare, ca stewarzii atunci cînd se scufundă un vapor.

— N-a intrat și n-a ieșit nimeni, domnule Queen, mîrîi sergentul Velie. Așa a ordonat dl. inspector. Sînteți primul de cînd a fost descoperit cadavrul. Dînșii sînt cu dumneavoastră?

— Da. Tata e în acțiune?

— Sus, la etajul trei, camera 317. Acum e liniște.

Ellery ridică bastonul.

— Haideți, juniori. Și, adăugă el blînd, nu mai fiți așa emoționați. O să vă deprindeți și cu asta. Sus capetele!

Toți deodată își îndreptară ținuta, dar ochii le rămaseră cam sticloși. În timp ce urcau cu liftul, însoțiți de un polițist, Ellery observă că d-ra Ickthorpe se străduia din răsputeri să pară profesional *blasée*. Într-adevăr ca un Ickthorpe! Acum o să-i mai iasă puțin scrobeala din ea... Străbătură un coridor amuțit, pînă ajunseră la o ușă deschisă. Inspectorul Queen, un omuleț grizonat și cu o privire ascuțită, care semăna grozav cu cea a fiului său, îi întîmpină în ușă.

Ellery, stăpînindu-și un zîmbet, pentru că d-ra Ickthorpe tresărise convulsiv după ce aruncase o privire înspăimîntată în camera morții și apoi trasese adînc aer în piept ca să revină la realitate, îi prezentă pe tineri inspectorului, închise ușa în urma aghiotanților săi, care se cam codeau, și se uită de jur-împrejurul dormitorului.

Un om mort zăcea pe covorul cafeniu închis, cu brațele aruncate în față, ca un săritor de la trambulină. Capul avea un aspect ciudat: arăta ca și cum cineva ar fi vărsat pe el o găleată de vopsea roșie și groasă, care-i închegase părul șaten, scurgîndu-se apoi pe umeri. D-ra Ickthorpe scoase un murmur, care desigur nu era de apreciere. Ellery îi observă cu o satisfacție morbidă mînuțele încleștate și fețișoara de spiriduș mai albă decît patul lîngă care zăcea mortul. Crane și Burrows respirau greu.

— Domnișoară Ickthorpe, domnule Crane, domnule Burrows, primul dumneavoastră cadavru, zise Ellery vioi. Și-acum, tată, la treabă. Cum stam?

Inspectorul Queen oftă.

— Îl cheamă Oliver Spargo. 42 de ani, divorțat în urmă cu doi ani. Călătorea mult, pentru o mare firmă care exporta articole de îmbrăcăminte. Se întorsese din Africa de Sud, după o ședere de un an. Își crease reputație proastă printre băștinașii din așezările mai izolate pentru că-i bătea și-i înșela; de fapt, fiind alungat din colonia britanică în urma unui scandal. A scris nu de mult despre asta în ziarele new-yorkeze. A tras aici, la „Fenwick", pentru trei zile — apropo, la același etaj —, apoi a plecat spre Chicago, în vizită la rude. Inspectorul mormăi de parcă acestea erau fapte pe drept cuvînt condamnate de justiție. S-a întors azi-dimineață la New York cu avionul. S-a prezentat la hotel la 9,30 și nu și-a părăsit camera. La 11,30 a fost găsit mort, exact așa cum îl vezi, de către îngrijitoarea de culoare de pe etaj, Agatha Robins.

— Ceva indicii?

Bătrînul ridică din umeri.

— Poate că da, poate că nu. Am căutat date despre tipul ăsta. Din rapoarte reiese că era destul de dur, dar sociabil. Aparent n-avea dușmani; toate mișcările din momentul cînd vaporul lui a tras la țărm și pînă a murit par nevinovate și explicabile. În plus, ucigașul e o femeie. S-a descotorosit de nevastă-sa înainte de ultima călătorie și s-a lipit de o blondă frumușică. S-a ținut de ea două luni, după care a șters-o, dar pe ea a lăsat-o aici. Am cerut informații despre ambele femei.

— Suspecți?

Inspectorul Queen se uită lung și posac la comis-voiajorul ucis.

— Păi, la alegere. Azi dimineață a avut un oaspete — pe doamna blondă despre care ți-am vorbit. O cheamă Jene Terrill și nu prezintă nici un

semn cum c-ar lucra pe undeva. Evident că aflase de sosirea lui Spargo acum două săptămîni și-l vînase; acum o săptămînă, cînd Spargo era la Chicago, a sunat jos la recepție și a întrebat de el. I s-a spus că lăsase vorbă că se va întoarce azi dimineață. A venit deci azi dimineață la 11,05, a aflat numărul camerei și a fost condusă sus de liftier. Nimeni nu-și amintește s-o fi văzut plecînd. Ea declară însă că a bătut la ușă, dar n-a răspuns nimeni, așa că a plecat și nu s-a mai întors. Dacă e s-o credem, n-a apucat să-l vadă.

D-ra Ickthorpe ocolí cu grijă cadavrul, se cocoță pe marginea patului, își deschise geanta și se apucă să-și pudreze nasul.

— Dar ce-i cu soția, domnule inspector Queen? murmură ea.

Ceva strălucea în adîncurile ochilor ei de căprioară. Era evident că d-ra Ickthorpe avea o idee și lua măsuri eroice să și-o înăbușe.

— Soția? pufni inspectorul. Dumnezeu știe. Era despărțită de Spargo, cum am mai spus, și pretinde că nici măcar nu avea habar că se întorsese din Africa. Zice că azi dimineață s-a plimbat prin magazine.

Toți o să deveniți Sherlock Holmes

Era o cameră de hotel mică și impersonală, conținînd un pat, o debara, un birou, o noptiera și un scaun. Mai avea un fals șemineu alimentat cu gaz; o ușă deschisă ducea spre baie — nimic mai mult.

Ellery se lăsă în genunchi lîngă cadavru, în timp ce Crane și Burrows îl urmară cu fețe imobile. Inspectorul se așeză pe scaun și-i urmări cu un rînjet lipsit de haz. Ellery întoarse corpul, mîinile lui examinară membrele rigide în „*rigor mortis*".

— Crane, Burrows, domnișoară Ickthorpe, spuse tăios. Să începem. Spuneți-mi ce vedeți! Mai întîi dumneavoastră, domnișoară Ickthorpe.

— Tînăra sări din pat și făcu înconjurul mortului; Ellery îi simțea respirația inegală și caldă în ceafă. — Ei, nu vedeți *nimic*? Vai, eu cred că aveți ce.

D-ra Ickthorpe își linse buzele roșii și spuse cu o voce sugrumată:

— E îmbrăcat...ă...în halat de casă, papuci și... da, lenjerie de mătase dedesubt.

— Așa-i. Plus șosete și jartiere negre de mătase. Halatul și lenjeria poartă eticheta producătorului: „Johnson's", Johannesburg, Africa de Sud. Altceva?

— Un ceas pe încheietura stîngă. Cred — se aplecă și cu vîrful unui deget tremurînd atinse brațul imobil — da, cadranul ceasului este crăpat și s-a oprit la 10,20!

— Bine, zise Ellery blînd. Tată, Prouty a examinat cadavrul?

— Da, răspunse inspectorul Queen resemnat. Spargo a murit între 11,00 și 11,30, zice doctorul. Presupun.

Ochii domnișoarei Ickthorpe străluciră.

— Păi asta nu înseamnă că...

— Uite ce e, domnișoară Ickthorpe, dacă aveți vreo idee, păstrați-o pentru dumneavoastră. Nu trageți concluzii pripite. Ați vorbit destul. Ei, Crane?

Tînărul chimist își încreți fruntea. Arătă cu degetul la ceasul țipător și de prost gust cu o curelușă de piele.

— Ceas bărbătesc. Lovitura în cădere l-a spart. Cută în curelușa de piele la a doua gaură unde intră acum acul, dar mai este o cută, mai adîncă, la a treia gaură.

— Excelent, Crane. Mai departe.

— Mîna stîngă mînjită și stropită cu sînge uscat. Sînt semne de sînge și în palmă, dar mai slabe, de parcă ar fi ținut în mînă ceva cu care își șterse sîngele. Ar trebui să fie undeva pe-aici acest ceva care să poarte amprenta roșie a mîinii lui încleștate.

— Crane, sînt mîndru de tine. Ați găsit vreun lucru pătat cu sînge, tată?

Inspectorul îl privi cu interes.

— Bravo, tinere. Nu, Ellery, nimic. Nici măcar pe covor nu era nici o pată. Trebuie că ucigașul l-a luat cu el.

— Gata, domnule inspector, chicoti Ellery, nu pe *tine* te examinez acum. Burrows, mai ai ceva de adăugat?

Tînărul Burrows înghiți rapid în sec.

— Rănile de la cap arată că a fost lovit cu un instrument greu de mai multe ori. Covorul deranjat indică o luptă. Iar fața...

— Ah, deci ai observat și fața? Ce-i cu ea?

— Proaspăt rasă. Pudra de talc se mai află încă pe obraji și pe bărbie. Nu credeți c-ar trebui să ne uităm în baie, domnule Queen?

D-ra Ickthorpe spuse arțăgoasă:

— Și eu am observat asta, dar nu m-ați lăsat să continui... Pudra e aplicată în strat neted, nu? N-are nici dungi, nici pete unde a pus mai multă.

Ellery sări în picioare.

— Toți o să deveniți Sherlock Holmes... Tată, ce armă s-a folosit?

— O măciucă grea de piatră neșlefuită, un fel de curio african, zice expertul nostru. Probabil că Spargo îl adusese în sacoșa de mînă, fiindcă bagajele nu i-au sosit de la Chicago.

Ellery aprobă din cap; pe pat stătea deschisă o geantă de voiaj din piele de porc. Lîngă ea, întinsă grijuliu, se afla o ținută de seară: pălărie, haină, pantaloni și vestă; cămașă cu plastron, butoni, un guler tare de schimb, bretele negre, batistă albă de mătase. Încălțămintea se afla sub pat: o pereche de pantofi negri din piele și o pereche de bocanci. Ellery se uită de jur-împrejur, părea că ceva îl neliniștește. Pe scaunul de lîngă pat se aflau o cămașă murdară, o pereche de ciorapi și lenjerie de corp, de asemenea murdare. Nici una nu prezenta pete de sînge. Rămase gînditor.

— Am luat măciuca. Era plină de sînge și păr, continuă inspectorul. Nicăieri amprente. Puteți pune mîna pe ce vreți — s-au luat amprente și s-a fotografiat totul.

Ellery începu să tragă dintr-o țigară. Observa că Burrows și Crane stăteau chirciți deasupra mortului, ocupați cu cercetarea ceasului. Făcu un salt spre ei, urmat de d-ra Ickthorpe.

Cînd ridică ochii, fața lui Burrows strălucea.

— Am găsit ceva. — Îndepărtase cu grijă ceasul de pe încheietura lui Spargo și-i deschisese capacul din spate. Ellery văzu o bucățică aproape rotundă de hîrtie albă cu scame lipită înăuntru, ca și cum ceva fusese smuls cam fără succes. Burrows se ridică brusc în picioare. — Am o idee, anunță el. Ei bine, da, domnule! Studie concentrat fața mortului.

— Dumneata ce spui, Crane? întrebă Ellery cu interes.

Tînărul chimist scoase din buzunar o lupă și examina mecanismul ceasului. Apoi se ridică.

— Prefer să nu mă pronunț acum, bolborosi el. Domnule Queen, vă cer permisiunea să duc acest ceas la mine la laborator.

Ellery se uită la tatăl său; bătrînul încuviință din cap.

— Desigur, Crane, dar ai grijă să mi-l înapoiezi... Tată, ai percheziționat temeinic camera, inclusiv șemineul?

Inspectorul cotcodăci.

— Așteptam întrebarea asta. E ceva grozav de interesant la șemineul ăla. — Trăsăturile feței i se lungiră și scoase morocănos o cutie de prizat, din care-și puse cîteva fărîmituri în nas. — Deși nu știu ce-nseamnă, să mă spînzuri.

Ellery aruncă o privire bănuitoare spre șemineu și umerii lui atletici se lățiră; ceilalți se adunară în jurul lui. Strînse ochii și îngenunche; în spatele butucului fals, pe un grătar mic, se afla un morman de cenușă. Într-adevăr, o cenușă ciudată, care nu provenea nici de la lemn, nici de la cărbune, nici de la hîrtie. Ellery o răscoli puțin și-și ținu respirația. Într-o clipă, scoase din cenușă zece obiecte stranii: opt nasturi perlați și două bucățele de metal, unul ca o buclă triunghiulară, celălalt ca un cîrlig — ambele mici și făcute dintr-un aliaj ieftin. Doi dintre cei opt nasturi erau puțin mai mari ca ceilalți. Nasturii erau crestați și în adîncitura din centru fiecare avea patru găuri pentru ață. Toate cele zece obiecte erau înnegrite de foc.

— Ce-nțelegi din asta? întrebă inspectorul.

Ellery se jucă gînditor cu nasturii. Nu răspunse direct, ci li se adresă celor trei elevi cu o voce necruțătoare:

— Să vă gîndiți la astea... Tată, cînd s-a curățat ultima oară șemineul?

— Agatha Robins, îngrijitoarea mulatră, l-a curățat devreme azi dimineață. Cineva a părăsit camera la șapte, iar ea a făcut curat înainte ca Spargo să ajungă aici. Ea susține că șemineul era curat azi dimineață.

Ellery lăsă nasturii și obiectele din metal pe noptieră și se îndreptă spre pat. Se uită în geanta de voiaj deschisă; înăuntrul ei totul era în dezordine. Geanta conținea trei cravate, două cămăși albe curate, ciorapi, lenjerie și șosete. Toate produsele de galanterie purtau marca aceluiași producător: „Johnson's", Johannesburg, Africa de Sud. Mulțumit, Ellery cercetă apoi debaraua, care conținea doar un costum de voiaj din tweed, o haină maro și o pălărie de fetru.

Trînti ușa satisfăcut.

— Ați observat ceva? întrebă el pe cei doi tineri și pe fată.

Crane și Burrows aprobară din cap neconvingător, în timp ce d-ra Ickthorpe, cu o expresie vrăjită întipărită pe față, parcă ar fi ascultat muzica sferelor.

— Domnișoară Ickthorpe!

D-ra Ickthorpe zîmbi visătoare.

— Da, domnule Queen, zise ea cu o voce supusă. Ochii ei mari și negri începură să scruteze depărtările.

Ellery mormăi ceva și porni cu pași lungi spre masa de scris. Pe ea nu era nimic. Sertarele — goale. Tocmai se îndrepta spre birou, cînd inspectorul îi spuse:

— Nici acolo nu-i nimic, fiule. N-a avut timp să vîre nimic în el. Ți-a mai rămas doar baia. În rest, ai văzut totul.

Cercetarea continuă

Ca și cum ar fi așteptat semnalul, d-ra Ickthorpe se repezi în baie. Părea într-adevăr nerăbdătoare să-i exploreze interiorul. Crane și Burrows se grăbiră s-o urmeze.

Ellery le îngădui să analizeze baia înaintea lui. Mîinile d-rei Ickthorpe se îndeletniciră cu obiectele de pe marginea chiuvetei. Într-o parte, se aflau o trusă de toaletă din piele de porc, al cărei conținut era răsturnat pe marmură, un aparat de ras necurățat, un pămătuf încă umed, un tub de cremă de ras, o doză mică de talc și un tub de pastă de dinți. De cealaltă parte, se afla cutia pămătufului, al cărei capac stătea pe trusa deschisă.

— Nu văd nimic interesant aici, zise Burrows sincer. Dar tu, Walter?

Crane clătină din cap.

— Nimic, în afara faptului că probabil tocmai terminase să se bărbierească atunci cînd a fost ucis.

Pe fața domnișoarei Ickthorpe se citea o expresie severă, dar ușor triumfătoare.

— Asta pentru că și voi, ca toți bărbații, sînteți mai orbi ca liliecii. În ce mă privește, am văzut destul.

Se adunară în jurul lui Ellery și reveniră la inspector, care vorbea cu cineva în dormitor. Ellery chicoti. Ridică capacul coșului pentru hainele murdare; era gol. Apoi luă capacul cutiei pentru pămătuf. Capacul se desfăcu în mîinile lui și văzu un tampon mic, circular, care se potrivea lejer

înauntru. Chicoti din nou, aruncă în treacăt o privire spatelui triumfător al eroicei domnișoare Ickthorpe, care tocmai ieșise, puse la loc capacul și tubul și se reîntoarse în dormitor.

Acolo îl găsi pe Williams, directorul hotelului, însoțit de un polițist, discutînd aprins cu inspectorul.

— Nu se mai poate continua așa la nesfîrșit, domnule inspector Queen, zicea Williams. Oaspeții noștri încep să se plîngă. O să vină schimbul trei, eu însumi trebuie să plec acasă, iar dumneavoastră ne țineți aici toată noaptea, Sfinte Sisoe!

Bătrînul nu zise decît „Așa!" și aruncă un ochi întrebător fiului său. Ellery aprobă din cap.

— Nu văd nici un motiv să nu ridici interdicția, tată. Am aflat tot ce-am putut... Voi, tinerilor! — Trei perechi de ochi nerăbdători se ațintiră asupra lui; arătau ca trei cățeluși în lesă. — Mai vreți să știți ceva?

— Vreau o anumită adresă, zise Burrows repede.

D-ra Ickthorpe păli.

— Păi, și eu la fel. Of, John, răule ce ești!

Crane murmură și el ceva, strîngînd ceasul lui Spargo în pumn.

— Și eu vreau ceva, dar am să aflu chiar în acest hotel.

Ellery zîmbi tandru, dădu din umeri și spuse:

— Căutați-l jos pe sergentul Velie, colosul acela pe care l-am întîlnit la intrare. O să vă spună tot ce doriți. Acum, ascultați instrucțiunile. Este clar că toți trei aveți teoriile voastre ferme. Vă dau două ore în care să vi le formulați și să urmați orice cale de investigație pe care-o credeți de cuviință. — Își consultă ceasul. — La ora 18,30 ne întîlnim acasă la mine, pe Strada 87 Vest și o să încerc să vă sfîșii teoriile. Vînătoare plăcută!

Zîmbind, îi lăsă liberi. Se îmbrînciră să ajungă mai repede la ușă; iar d-ra Ickthorpe, cu turbanul ușor strîmb, își croia viguros drum cu coatele.

— Și acum, zise Ellery cu o voce complet schimbată după ce ei dispăruseră pe coridor, vino încoace o clipă, tată. Vreau să vorbesc ceva numai cu tine.

Trei „teorii"

În seara aceea, la ora 18,30, dl. Ellery Queen prezida ședința la propria lui masă, urmărind cele trei fețe tinere pe care se citea efortul cu care se abțineau să nu dea drumul veștilor aduse. Resturile unei cine abia atinse erau împrăștiate pe fața de masă.

D-ra Ickthorpe reușise, nu se știe cum, ca, în intervalul dintre plecarea de la hotel și apariția acasă la familia Queen, să-și schimbe ținuta: acum era îmbrăcată într-o rochie fină din dantelă care, după cum era clar conștientă, îi punea în evidență albeața gîtului, ochii negri și obrajii trandafirii. Tinerii stăteau cu nasurile în cești de cafea.

— Și acum, clasă, să ascultăm teoriile fiecăruia. — Toți trei se luminară la față, se îndreptară în scaune și-și umezirăbuzele. — Fiecare ați avut la dispoziție aproximativ două ore în care să cristalizați rezultatele primei voastre investigații. Orice s-ar întîmpla, nu pot să mă supăr, pentru că deocamdată nu v-am predat nimic. Totuși, la sfîrșitul acestei mici discuții, voi ști și eu cu cine defilez.

— Da, domnule, zise d-ra Ickthorpe.

— John, să lăsăm formalitățile, care e teoria ta?

— Am mai mult decît o teorie, domnule Queen, eu am o soluție.

— O soluție, John? Nu fi prea îndrăzneț!, zise Ellery. Și care ar fi soluția ta?

Burrows trase adînc aer în piept.

— Indiciul care m-a condus la soluție a fost ceasul lui Spargo. Crane și fata tresăriră. Ellery scoase fumul pe gură și spuse încurajator:

— Continuă!

— Cele două urme de pe curelușa din piele sînt semnificative, răspunse Burrows. Ceasul fiind purtat de Spargo, piedica a fost prinsă în a doua gaură, deci în dreptul acesteia rămăsese un semn. Dar un semn și mai intens apărea la a treia gaură, ceea ce înseamnă că ceasul fusese purtat în mod normal de o persoană cu o încheietură mai subțire. Cu alte cuvinte, ceasul nu era al lui Spargo.

— Bravo, zise Ellery încet. Bravo!

— Atunci m-am întrebat de ce purta Spargo ceasul altcuiva. Eu susțin că dintr-un motiv foarte întemeiat. Doctorul a spus că Spargo a murit între 11 și 11,30. Cu toate acestea, arătătoarele ceasului s-au oprit la 10,20. Care-i răspunsul la această discrepanță? Acela că ucigașa, văzînd că Spargo n-are ceas, și l-a scos pe-al ei, i-a spart cadranul și l-a oprit, apoi l-a potrivit la 10,20 și l-a prins la încheietura lui Spargo, care murise. În felul acesta voia să stabilească ora decesului la 10,20 și să-și ofere ocazia de a-și aranja un alibi pentru acea oră, cînd de fapt crima s-a produs la 11,20. Ce ziceți?

— Ai insinuat că e vorba de o femeie, spuse d-ra Ickthorpe tăios. Dar ai uitat că ceasul e bărbătesc, John.

Burrows zîmbi.

— Și o femeie poate să aibă un ceas bărbătesc, nu? Al cui ceas era? S-o luăm ușurel. Pe dos avea o bucată rotundă de hîrtie scămoasă, ca și cum ceva ar fi fost smuls de-acolo. Ce fel de hîrtie se lipește de obicei pe spatele unui ceas? O fotografie. De ce-a fost scoasă? Evident, pentru că ea înfățișa pe ucigașă. În ultimele două ore am mers pe această pistă. Am vizitat-o pe suspectă sub pretextul că sînt reporter și am reușit să mă uit la albumul ei cu poze. Acolo am descoperit o fotografie din care fusese tăiată o bucată rotundă. Judecînd după restul pozei, era clar că cercul lipsă conținea capetele unui bărbat și unei femei. Cazul meu este complet.

— Uluitor, murmură Ellery. Și cine e ucigașa ta?

— Soția lui Spargo! Motivul: ură, sau răzbunare, sau dragoste înșelată. Așa ceva.

D-ra Ickthorpe pufni, iar Crane scutură din cap neîncrezător.

— Ei, zise Ellery, se pare că nu prea sîntem de acord. Oricum, a fost o analiză foarte interesantă, John. Tu ce ai de spus, Walter?

Crane își încovoie umerii lați.

— Sînt de acord cu John că ceasul nu-i aparținea lui Spargo, că ucigașul i-a potrivit arătătoarele la 10,20 ca să-și creeze un alibi, dar nu sînt de acord cu identitatea criminalului. Și eu am lucrat pe baza indiciului ceasului, dar pe un drum cu totul diferit. Priviți, zise el, scoțînd ceasul de prost gust și lovindu-l cu degetul intenționat peste cadranul crăpat. S-ar putea să nu știți acest lucru. Ceasurile respiră, ca să spun așa. Adică, în contact cu pielea caldă, aerul dinăuntru se dilată și iese forțat afară prin crăpăturile și găurile minuscule din cadran și carcasă. Cînd ceasul este pus deoparte, aerul se răcește și se contractă, în timp ce aerul cu particule de praf este absorbit în interior.

— Întotdeauna am fost de părere că ar fi trebuit să mă ocup mai serios de știință, zise Ellery. Asta-i o chestie nouă, Walter. Continuă.

— Concret, ceasul unui brutar va conține praf de făină. Ceasul unui zidar va strînge praf de zidărie — vocea lui Crane crescu triumfător. Știți ce-am găsit în ceasul ăsta? Particule minuscule de fard de obraji!

D-ra Ickthorpe se încruntă. Crane continuă cu voce gravă.

— Și e un tip special de fard, domnule Queen, cel folosit de femei cu un anumit gen de ten. Ce fel de ten? De negresă. Pudra provenea din geanta unei femei mulatre. Am chestionat-o, am verificat caseta ei cu farduri și, deși ea neagă, eu cred că ucigașa lui Spargo este Agatha Robins, îngrijitoarea mulatră care a „descoperit" cadavrul!

Ellery fluieră blînd.

— Ai făcut treabă bună, Walter, minunată. Bineînțeles, că din punctul tău de vedere, ea va nega că este posesoarea ceasului. Asta-mi lămurește *mie* ceva... Dar motivul?

Crane nu se simți în largul lui.

— Știu c-o să vi se pară fantastic, dar cred că e un fel de răzbunare pentru că Spargo fusese crud cu băștinașii africani. A scris și-n ziare.

Ellery își duse mîna la față ca să-și ascundă un zîmbet. Apoi se întoarse către d-ra Ickthorpe, care se juca nervos cu ceașca, își aranja mereu părul și dădea tot felul de alte semne de nerăbdare.

— Și acum ajungem la vedetă, zise el. Ce ne oferiți, domnișoară Ickthorpe? Se pare că toată după-amiaza abia v-ați abținut să nu vă expuneți teoria. Hai s-o auzim!

Ea strînse din buze.

— Voi, băieți, vă credeți deștepți. Chiar și dumneavoastră, domnule Queen, mai ales dumneavoastră... Oh, recunosc că John și Walter au dovedit urme superficiale de inteligență...

— Vreți să fiți mai explicită, domnișoară Ickthorpe?

Ea dădu din cap cu putere.

— Bine. Ceasul n-are nimic de-a face cu crima.

Băieții rămaseră cu gura căscată, în timp ce Ellery aplauda încet.

— Bravo! Sînt de acord cu dumneavoastră. Dar explicați, vă rog!

Fata se îmbujorase la față, iar ochii negri îi ardeau.

— Simplu! pufni ea. Spargo sosise de la Chicago numai cu două ore înainte de crimă. Stătuse la Chicago o săptămînă jumătate. Deci timp de o săptămînă și jumătate traise după ora din Chicago. Avînd în vedere că Chicago este cu o oră în urma New Yorkului, asta înseamnă că *nimeni* n-a dat arătătoarele înapoi, că s-au oprit la 10,20 cînd a căzut și a murit, pentru că omisese să-și potrivească ceasul cînd a sosit la New York azi dimineață.

Crane mormăi ceva ca pentru sine, iar Burrows se roși tot. Ellery zise trist:

— Mi-e teamă că pînă acum laurii i se cuvin domnișoarei Ickthorpe, domnilor. Așa este. Altceva?

— Desigur. Cunosc și ucigașul, care nu este nici soția lui Spargo, nici îngrijitoarea mulatră, spuse ea, spre exasperarea celorlalți. Urmăriți-mă. Vai, ce simplu este! Toți am observat că pudra de pe fața lui Spargo este aplicată într-un strat foarte neted. Ținînd cont de cum îi arătau obrajii și de obiectele de bărbierit din baie, e clar că tocmai se bărbierise înainte să fie ucis. Cum se pudrează un bărbat după bărbierit? Dumneavoastră cum faceți, domnule Queen? întrebă ea oarecum cu tandrețe.

Ellery păru surprins.

— Cu degetele, desigur.

Crane și Burrows aprobară din cap.

— Exact! jubilă d-ra Ickthorpe. Și ce se întîmplă? *Eu*, știu, pentru că îmi place să observ și, în plus, bătrînul Icky se rade în fiecare zi și nu mă pot opri să nu constat cînd mă sărută dimineața. Dacă este aplicată cu degetele pe obrajii încă umezi, pudra formează dungi, se depune mai mult într-un loc decît într-altul. Dar uitați-vă la fața *mea*! — Se uitară cu toții, exprimînd diverse grade de apreciere. — Nu-i așa că nu vedeți dire de pudră? Firește că nu! De ce? Pentru că sînt femeie și o femeie folosește tamponul de pudră, dar noi n-am găsit nici un tampon în dormitorul și baia lui Spargo.

Ellery zîmbi aproape ușurat.

— Așadar, dumneavoastră, domnișoară Ickthorpe, sugerați că ultima persoană care a fost cu Spargo, probabil ucigașa lui, a fost o femeie, care l-a urmărit cum se bărbierește și apoi, poate chiar cu drag, și-a scos tamponul și l-a pudrat, pentru ca numai după cîteva minute să-i dea în cap cu o măciucă de piatră?

— Păi, da, deși nu mi-am închipuit chiar în felul ăsta. Dar... așa e! Psihologia ne indică cine a fost femeia, domnule Queen! Unei soții nu i-ar trece prin cap un procedeu atît de amoros, dar

unei amante da. Eu susțin că ucigașa este iubita lui Spargo, Jene Terrill, pe care am vizitat-o acum o oră și care neagă că l-a pudrat pe Spargo — dar ea a făcut-o.

Ellery are întotdeauna dreptate

Oftînd, Ellery se ridică și cu o smucitură aruncă restul de țigară în cămin. Studenții se uitau cînd la el, cînd unul la altul, în așteptare.

— În afară de a vă aduce un compliment, domnișoară Ickthorpe, pentru profunzimea cunoștințelor dumneavoastră în privința amantelor, începu el, la care fata scoase un suspin vexat, vreau să vă spun ceva înainte de a continua. Toți trei v-ați dovedit foarte ingenioși, foarte iuți la minte, sînt mai plăcut impresionat decît vă pot spune. Cred, într-adevăr, că vom avea o grupă zdrobitoare. Toți ați făcut o treabă bună.

— Dar, domnule Queen, se opuse Burrows, care din noi are dreptate? Fiecare a oferit o altă soluție.

— Cine are dreptate? Ellery protestă printr-un gest al mîinii. Ăsta e un detaliu din punct de vedere teoretic. Principalul este că ați făcut o treabă excelentă, v-ați dovedit simțul observației și un mod rudimentar, dar promițător de a lega cauza de efect. În ce privește însă cazul în speță, vă spun cu regret că ați greșit cu toții.

D-ra Ickthorpe strînse pumnul ei delicat.

— *Știam* eu că o să spuneți asta. Eu *cred* totuși că am dreptate.

— Domnilor, iată un exemplu extraordinar de psihologie feminină, zîmbi Ellery. Și-acum, fiți atenți:

Ați greșit cu toții pentru simplul motiv că fiecare dintre voi a urmat o singură linie de atac, un singur indiciu, un singur raționament și ați ignorat total celelalte elemente ale problemei. Tu, John, o bănuiești pe soția lui Spargo doar pentru că albumul ei conține o poză din care a fost tăiată o bucată ce reprezenta două chipuri. Se pare că nu ți-a trecut prin cap că asta ar putea să fie o pură coincidență.

Tu, Walter, te-ai apropiat mai mult de adevăr cînd ai intuit că ceasul îi aparținea îngrijitoarei mulatre. Dar ce-ai spune dacă am presupune că Agatha Robins l-a scăpat din întîmplare în camera de hotel a lui Spargo în timpul primei lui vizite, după care el îl găsise și-l luase cu el la Chicago. Probabil că așa s-a și întîmplat. Simplul fapt că victima îi purta ceasul nu o putea transforma în ucigașă.

Dumneata, domnișoara Ickthorpe, ai explicat diferența de oră în afacerea cu ceasul, dar ai uitat un element important. Întreaga dumitale soluție depinde de prezența unui tampon de pudră în camera lui Spargo. Vrînd să crezi că n-a mai rămas nici un tampon la scena crimei, deoarece asta convenea teoriei dumitale, ai făcut o percheziție sumară și ai tras concluzia că nu există nici un tampon. Dar tamponul *este* acolo. Dacă ai fi cercetat capacul tubului de celuloid în care Spargo își ținea pămătuful, ai fi descoperit un tampon rotund, pe care producătorii de articole de toaletă îl includ întotdeauna în trusele de voiaj în această epocă efeminată.

D-ra Ickthorpe nu scoase nici un cuvînt; părea chiar jenată.

— Și-acum soluția corectă, zise Ellery, uitîndu-se milos în altă parte. Mi se pare uluitor că toți trei postulați că omorul a fost opera unei femei. Dar mie mi-a fost limpede, după examinarea camerei, că ucigașul *trebuie să fi fost un bărbat*.

— Un bărbat! repetară ei în cor.

— Exact. De ce oare nici unul dintre voi nu a luat în calcul semnificația celor opt nasturi și a celor două bucățele din metal? Zîmbi. Probabil, din nou, pentru că nu se potriveau cu teoriile voastre preconcepute. Dar într-o soluție trebuie să se potrivească *toate* datele. Ei, destul cu cearta. Data viitoare o să vă comportați mai bine. Șase nasturi mici perlați și doi puțin mai mari găsiți într-o grămadă de cenușă care nu provenea de la lemne, cărbuni sau hîrtie. Nu există decît un obiect comun care posedă aceste caracteristici, și anume o cămașă bărbătească. O cămașă cu șase nasturi în față, doi mai mari pe manșete și resturile de pînză sau stofă din lînă. Așadar, cineva a ars această cămașă pe grătar, uitînd că nasturii nu pot fi distruși.

Dar obiectele din metal, ca un cîrlig și o bucă? Cămașa sugerează lenjeria, iar cîrligul și bucla nu pot sugera decît un singur lucru: unul din acele papioane ieftine, cumpărate gata legate, ca să nu mai trebuiască să-ți faci funda singur.

Tinerii îi urmăreau mișcarea buzelor ca niște copii de grădiniță.

— Tu, Crane, ai observat că mîna stîngă însîngerată a lui Spargo prinsese ceva, majoritatea sîngelui fiind șters din palmă. Dar în cameră nu s-a găsit nimic pătat cu sînge. O cămașă bărbătească și un papion fuseseră arse. Deducem că în lupta cu ucigașul său, după ce fusese deja lovit în cap și șiroia de sînge, Spargo se apucase de gîtul și papionul acestuia, pătîndu-le. Lucru pe care-l confirmă și semnele din cameră că ar fi fost vorba de o luptă.

Acum că Spargo murise, dar gulerul și papionul îi erau pline de sînge, ce putea face ucigașul? E de presupus că acesta putea proveni din următoarele trei categorii de oameni: din afară, din oaspeții hotelului sau din angajații lui. Ce făcuse el? Își arsese cămașa și papionul. Dar dacă ar fi fost cineva din afară, ar fi putut să-și ridice gulerul de la haină și să ascundă petele pînă ieșea din hotel, deci nu era necesar să-și ardă cămașa și papionul cînd timpul era atît de prețios. Dacă ar fi fost unul din oaspeții hotelului, ar fi făcut același lucru pînă ajungea în propria cameră. Rămîne deci posibilitatea să fi fost un angajat.

Care-ar fi confirmarea? Da, ca angajat ar fi fost nevoit să rămînă de serviciu în hotel, în mod con-

stant în văzul altora. Ce putea să facă? Păi, trebuia să-şi schimbe cămaşa şi papionul. Sacoşa lui Spargo era deschisă şi în ea se aflau cămăşi. A căutat în ea, fiindcă aţi remarcat în ce dezordine erau puse, şi s-a schimbat. Unde să-şi lase cămaşa? Nu, nu putea s-o abandoneze acolo pentru că s-ar fi trădat. Aşa că, dragii mei, era inevitabil s-o ardă.

În ce priveşte papionul, vă amintiţi că deşi Spargo îşi întinsese pe pat hainele de seară, printre ele nu era nici un papion, dar nu era nici în sacoşă, nici altundeva în cameră. Este evident că ucigaşul i-a luat papionul de la costum şi l-a ars pe al lui împreună cu cămaşa.

D-ra Ickthorpe oftă, în timp ce Burrows şi Crane clătinară din cap puţin ameţiţi.

— Aşa mi-am dat seama că ucigaşul era un angajat al hotelului, un bărbat care purta cămaşa şi papionul negru sau alb, probabil negru, al lui Spargo. Dar tot personalul hotelului poartă cămăşi şi papioane gri, aşa um am observat de la intrare. În afară de un om, zise Ellery trăgînd din ţigară. Desigur că aţi remarcat ţinuta lui aparte... Aşa că, atunci cînd aţi plecat pe drumurile voastre, l-am rugat pe tata să-l ancheteze pe acest om, fiindcă mi s-a părut singura soluţie plauzibilă. Bineînţeles că l-am găsit îmbrăcat cu o cămaşă şi un papion care purtau etichete din Johannesburg, ca acelea pe care le are cealaltă lenjerie a lui Spargo. Ştiam că vom avea această dovadă, fiindcă Spargo petrecuse un an întreg în Africa de Sud şi, cum toate hainele lui fuseseră cumpărate acolo, era de aşteptat ca şi cămaşa şi papionul furate să poarte aceleaşi etichete.

— Deci cazul era încheiat cînd noi tocmai ne apucam de el, zise Burrows cu regret.

— Dar cine era? întrebă Crane uluit.

Ellery suflă un mare nor de fum.

— I-am smuls o mărturisire în trei minute. Cu ani în urmă, Spargo îi furase acestui om nevasta, după care o abandonase. Cînd Spargo descinsese la hotelul „Fenwick", cu două săptămîni în urmă, el l-a recunoscut şi s-a hotărît să se răzbune. Acum se află la poliţie — este vorba de Williams, directorul hotelului.

Se lăsă o tăcere scurtă.

— Îmi dau seama că mai avem de învăţat, zise Burrows dînd aprobator din cap.

— Şah-mat, murmură Crane. O să-mi placă cursul ăsta.

Ellery pufni, dar întoarse totuşi capul spre d-ra Ickthorpe, care, ca şi pînă acum, ar fi trebuit să participe la aprobarea generală. Dar gîndurile domnişoarei Ickthorpe colindau undeva departe.

— Ştiţi, zise ea cu ochii negri înceţoşaţi, nu m-aţi întrebat niciodată care mi-e numele mic, domnule Queen?!

Traducere şi adaptare:
LIGIA TODAN

În cheia sol, în cheia fa

Leslie Anne Wheeler este singura persoană din lume care a reuşit să înţeleagă şi, mai ales, să traducă limba peruşilor. Aceste drăguţe şi frumos colorate păsări au un „repertoriu" de strigăte şi de intonaţii diferenţiate după sex şi totuşi foarte semnificative! Transcrierea în stenografie muzicală a cîntecelor peruşilor, a constatat bioloaga şi muziciana americană, cuprinde cel puţin două sute de „cuvinte".

Păstrînd în colivii separate la început trei perechi de peruşi, L.A. Wheeler i-a înregistrat pe rînd, pe fiecare pereche, apoi a încercat să-i înducă în eroare. Astfel, ea a dat drumul benzii de magnetofon în care chemările unei femele nu erau de fapt ale perechii ei, care le asculta de obicei. Bărbăţuşul nu a răspuns şi a rămas indiferent la chemările femelei străine. Aceeaşi comportare a avut-o şi femela, la rîndul său, cînd de pe banda de magnetofon a fost chemată de o „voce" străină. Înregistrînd intonaţiile, chemările în ajutor sau certurile perechilor, aceştia nu au recunoscut decît pe cele ale partenerelor lor. În orice caz, gama muzicală clasică: do, re, mi... nu poate să redea toată complexitatea sunetelor cu inflexiuni diferite din limbajul peruşilor. Muziciana americană a constatat că sunetele emise de femelă pot să fie transcrise într-o stenografie specială pe portative în cheia sol, în vreme ce sunetele emise de bărbăţuş au fost transcrise pe un portativ în cheia fa. Cuplurile de peruşi „mai legaţi" au emis în chemările de dragoste pînă la 12 sunete, în vreme ce cele mai puţin afectuoase abia au ajuns la 5 sunete în chemările lor pe acest motiv!

Cercetătoarea în probleme de ornitologie, care, asemenea unui dirijor, a descifrat cu răbdare „partiturile" cîntăreţilor, a constatat şi următoarele lucruri: cînd de pe banda de magnetofon, bărbăţuşul a fost strigat de o „voce" de femelă necunoscută s-a supărat, şi-a adunat aripile şi s-a întristat. Cînd de pe banda de magnetofon a fost transmisă vocea femelei sale, acesta s-a precipitat şi a zburat chiar către magnetofon, căutîndu-şi perechea, iar atunci cînd cercetătoarea a adus alături femela pereche s-au aşezat pe cîntat: femela în cheia sol, bărbăţuşul în cheia fa.

S. SBURLAN

COPIII NOŞTRI

1. Alexandra ILIE, Bucureşti; 2. Cristina MITROI, Bucureşti; 3. Alexandru-Dan şi Andrei-Marius SAFTA, Bucureşti; 4. Theodor BOHATEREŢ, Iaşi; 5. Ştefanita BÂRBULESCU, Bucureşti; 6. Anca PETREŞCU, Brăila; 7. Raluca RĂDUŢĂ, Bucureşti; 8. Nicoleta MINCU, Călăraşi; 9. Lucian şi Lorena ASOFRONIE, Botoşani; 10. Liviu MILITARU, Călăraşi; 11. Nicoleta CÂRSTEA, Bucureşti; 12. Claudiu şi Sorin DINU, Galaţi; 13. Andrei şi George CHIRIAC, Bucureşti; 14. Aurelia-Mihaela ŞTEFAN, Bucureşti; 15. Adrian şi Alexandru GHEORGHIŢĂ-MUTU, Săcele-Braşov; 16. Raluca-Dana RĂŞCANU, Bucureşti; 17. Tudor DIONISIE, Piatra-Neamţ; 18. Andreea-Alexandra MILCA, Râmnicu Vâlcea; 19. Anca AFLOAREI, Piatra Neamţ; 20. Gabriela şi Nicuşor IANCU, Suseni-Argeş; 21. Alina PUZDRE, Putna-Suceava; 22. Marian-Daniel DINU, Bucureşti.

COPIII NOŞTRI

23. Dragoş ALEXE, Bucureşti; 24. Andrei-Iulian CERNOV, Brăila; 25. Nicoleta-Diana IATCU, Alba Iulia; 26. Cristina-Antonia TEIŞANU, Bucureşti; 27. Adrian-Mihai TETCU, Sînnicolau Mare; 28. Tudorel AZOICĂI, Iaşi; 29. Lidia ŢAP, Buciumi-Sălaj; 30. Alina-Florica şi Simona-Diana ŢUŢILĂ, Motru-Gorj; 31. Elena-Teodora DONOSE, Brăila; 32. Iuliana VLĂDESCU, Calafat; 33. Emilia şi Florentina PEIU, Niculiţei-Tulcea; 34. Monica şi Iosif RĂCZ, Oradea; 35. Ionuţ BROTEA, Bucureşti; 36. Ionuţ-Cristian şi Ciprian-Adrian TOPALĂ, Săveni-Botoşani; 37. Eliza-Diana RUSU, Rîmnicelu-Brăila; 38. Florin-Cornel BELCIUG, Petroşani; 39. Andreea ALBU, Lipova-Arad; 40. Gina GĂLŢESCU, Bîrlad; 41. Maria-Elena CONSTANDA, Făurei-Brăila; 42. Diana-Gabriela CONDURACHI, Botoşani; 43. Marius-Alexandru şi Raluca-Elena RADU, Cîmpulung-Muscel; 44. Emanuel şi Adrian HĂMPLI, Vulcan-Hunedoara.

Rubrică realizată de AUREL BĂBEANU

LA MULȚI ANI, 1989!

● Almanah editat de redacția revistei „Femeia" ●

● Redactor coordonator: RODICA ȚEPEȘ AVRAM ● Macheta: RADU GEORGESCU ●

● Prezentare tehnică: EMIL PETROVICI ● Corectură: ION ADAM ●

● Coperta I și fotografii: S. TOMESCU ●

TIPARUL EXECUTAT LA COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII"

ÎN 1989, NICI UN CĂMIN FĂRĂ REVISTA

femeia

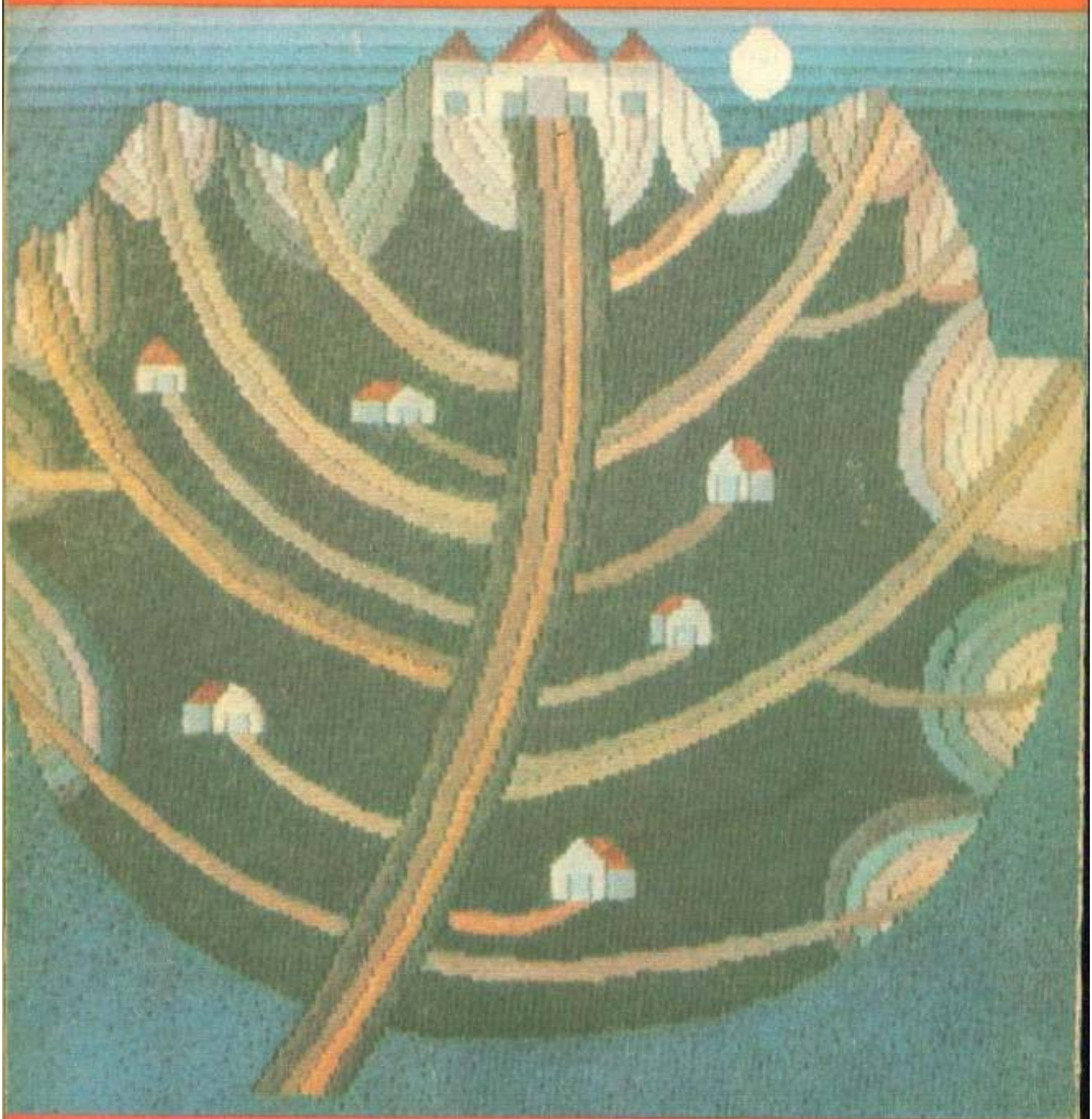

REVISTA
ÎNTREGII FAMILII!